

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK HALK BİLİMİ ANABİLİM DALI**

TOKATLI ÂŞIK SELMANI'NIN ÂŞIKLIK GELENEĞİNDEKİ YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Muhammed AVŞAR

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mustafa SEVER

ANKARA- 2010

ONAY

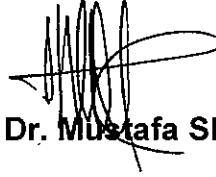
Muhammed AVŞAR tarafından hazırlanan “Tokatlı Âşık Selmani’nin Âşıklık Geleneğindeki Yeri” başlıklı bu çalışma 24/ 11/2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/ oy çokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Halk Bilimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza



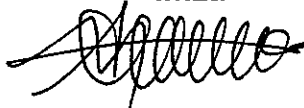
Başkan: Doç. Dr. Ali YAKICI

İmza



Danışman: Doç Dr. Mustafa SEVER

İmza



Üye: Yard. Doç Dr. Ahsen TURAN

ÖN SÖZ

Âşık edebiyatı, Türk kültür ve edebiyatı içerisinde, kaynağını Orta Asya ozan- baksı geleneğinden almış; ancak İslamiyet’le beslendikten sonra ozan- baksı geleneğinden farklılaşarak İslamiyet, Osmanlı ve Anadolu kültür potasında şekillenip yeni bir biçim ve öz kazanmıştır. Ozan- baksı geleneğinin İslamiyet’ten sonra tasavvufi düşünce ve yaşayış tarzıyla birleşmesinden yeni bir âşık şair tipi doğmuştur. Araştırmacılar tarafından başlangıcı 16. yüzyıl olarak kabul edilen âşık edebiyatı, birçok yönden Türk şiirinin ilk ürünleriyle benzeşse de kendi üslubunu, mazmunlarını, konularını oluşturmayı bilmiştir. Bu dönemle birlikte ozanın yerini âşık, kopuzun yerini ise saz almıştır. 16. yüzyılda başlayan gelenek günümüzde hâlâ etkisini sürdürmektedir.

Bu geleneğin teşekkülünden bugüne kadar önemli temsilciler yetiştirdiği muhitlerden biri de Tokat’tır. İlk örneklerini 16. yy’ da Kul Himmet’te bulduğumuz Tokat âşıklık geleneği 17. ve 18. yüzyıllarda nicelik ve nitelik olarak güçlü değildir. Geleneğin Tokat’ta en canlı olduğu dönem 19. yüzyıldır. Erzurumlu Emrah’ın Tokat’a gelmesi gelenek açısından en önemli noktadır. Âşık edebiyatı içinde “kol” oluşturabilmiş sayılı âşıklardan olan Emrah; Tokatlı Nuri ve Gedai’yi yetiştirmiş, Tokatlı Nuri de Ceyhuni’yi yetiştirmiştir. Ceyhuni’nin yetiştirdiği çıraklarla birlikte Emrah Kolu genişlemiş, gelenek içinde Tokat’ın önemli âşık şehirlerinden olmasını sağlamıştır. 20. yüzyılda ise Tokat’ta Püryani, Kul Semai, Selmani, İmamoğlu gibi usta âşıklar yetişmiştir.

Şiirlerini inceleyip araştırdığımız Âşık Selmani de 20. yüzyılın önemli âşıkları arasında sayılan, manevi olarak büyük Alevi âşıklarına bağlı olan ancak üzerinde araştırma yapılmamış, hakkında bilgilerin kısıtlı olduğu bir âşıktır. Selmani, Âşıklar Bayramı’na yarışmacı olarak katıldığı yedi yıl boyunca her yıl mutlaka birincilik almış olan ve o dönemde hakkında ulusal düzeyde birçok haber yapılmış, yazılar yazılmış, belgesel film çekilmiş önemli sayılan bir sanatçıdır.

Tüm bunlara rağmen Selmani hakkındaki incelemelerin ve bilgilerin sınırlı kalması, “Âşık Selmani’nin gelenek içindeki yeri nedir, sanatçı kişiliği nasıldır, neden hakkındaki bilgiler ve incelemeler zayıf kalmıştır” vb. sorularının bizde uyandırdığı merak bu araştırmanın dayanak noktasını oluşturmuştur. Bu araştırmadaki amacımız; Âşık Selmani’yi yaşadığı çevre ve bulunduğu gelenek içinde tanımak ve tanıtmak, Türk kültür ve edebiyatı içerisinde yer edineceğini düşündüğümüz şiirlerinin unutulup gitmesini engelleyerek Türk kültürüne, mirasına ve 20. yüzyıl Türk halk şiirine katkıda bulunmaktır. Belirttiğimiz amaçlara ulaşma adına incelememizi “Giriş”, “Sonuç” ve “Ekler” dışında 5 bölüme ayırarak yaptık:

Giriş bölümünde, Âşık Selmani’nin kimliği, hayatı, aldığı ödüller, hakkındaki araştırmalar üzerinde durduk.

Birinci bölümde öncelikle, Âşık Selmani’nin sanatçı kişiliğindeki etkisini görmek ve Selmani öncesini tanımak ve tanıtmak adına Tokat âşıklık geleneğinin geçmişini ve bugününü değerlendirdik. Bu değerlendirmenin ardından Selmani’nin sanatçı kişiliğini hazırlayan manevi ve sazlı- sözlü ortamlardan; Âşık edebiyatında sanatçı kişiliğin oluşumuna etki eden usta-çırak ilişkisi, rüya, bade içme, saz çalma, mahlas alma geleneklerinden ve bunların Selmani’ye olan etkisinden; Selmani’nin üstatlığından ve başka âşıklar tarafından bilinip tanınmasından bahsettik.

İkinci bölümde, Âşık Selmani’nin şiirlerinde biçimsel özellikler üzerinde durduk. Selmani’nin şiirlerindeki ölçü, uyak, redif, kafiye şeması, durak, nazım birimi, nazım biçimleri ve türlerini inceledik.

Üçüncü bölümde Âşık Selmani’nin şiirlerinde üslup özelliklerini ortaya koyduk. Bunu yaparken âşığın şiirlerindeki kelime kadrolarından, halk söyleyişlerinden ve yöresel kullanımlardan, anlatım özelliklerinden, anlatım kalıplarından, edebi sanatlardan, atasözleri, deyimler, alkış ve kargışlardan bahsettik.

Dördüncü bölümde Âşık Selmani’nin şiirlerindeki içeriği ortaya koyduk. Âşığın şiirlerini konularına göre sınıflayarak, onun hangi konular üzerinde

durduğunu incelemeye aldık. Şiirlerini “Din ve Tasavvuf Dışı Şiirlerinde İçerik” ve “Dini- Tasavvufi Şiirlerinde İçerik” başlıklarıyla iki ana bölüme bağlı olarak tahlil ettik.

Beşinci bölümde ise Âşık Selmani’nin 392 adet şiirini, ilk dörtlüğünün son dizesindeki son harfe göre bir tasnife tâbi tutup alfabetik sıraya uygun olarak toplu halde verdik.

Ekler kısmına, Feymani’nin Selmani hakkındaki görüşlerinin yer aldığı “Üstadım Kurusekili Âşık Selmani İle” başlıklı mektubu ve “Üstadım Âşık Selmani İçin” başlıklı şiiri, âşığın resimlerini, âşığın bulabildiğimiz atışmalarını ve bir dönem hakkında yazılanları koyduk.

Çalışmada yöntem olarak kaynak araştırması, âşıkla bire bir görüşme ve mülâkat, görüşmelerin kayıt altına alınması, konuyla ilgili uzman görüşlerinin alınması ve âşığı tanıyan kişilerle görüşülmesi gibi yöntemlere başvurduk. İstanbul’da bir hafta boyunca âşığın evinde çalışmalar ve mülâkatlar yaptık. Konu uzmanı hocalar ve âşığı tanıyan Feymanî gibi kişilerle görüşmeler yaptık. Kaynak taramaları yaptık. Arşivlerden yararlandık. Âşık üzerine yazılmış kısıtlı sayıdaki makale ve yazılara ulaştık.

Çalıştığım sektörün zorluğu ve kısıtlılıkları, Selmani ile bilgi alışverişi noktasında yüz yüze görüşme imkânımızın kısıtlılığı; Selmani’nin işitme başta olmak üzere bazı sağlık sorunları nedeniyle iletişim araçlarından da gereğince yararlanamamız nedeniyle çalışmamızda bazen zorlandık.

Çalışma sürecinde bana destek veren eşim Gülşen, kızım Bengisu ve aileme; Âşık Feymani’ye; hocalarıma ve çalışmalarımı yönlendirerek hiçbir yardımı esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Mustafa SEVER’e şükranlarımı sunarım.

Muhammed AVŞAR

Eylül 2010, Ankara

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	İ
İÇİNDEKİLER	İV
GİRİŞ	1
1. ÂŞIK SELMANİ’NİN KİMLİĞİ, HAYATI, FİKRÎ YAPISI.....	1
2. ÂŞIK SELMÂNİ’NİN KAZANDIĞI DERECELER, ÖDÜLLER	14
3. ÂŞIK SELMANİ HAKKINDA YAYIMLANAN YAZILAR, YAPILAN PROGRAMLAR, ŞİİRLERİNİN YAYIMLANDIĞI, ADININ GEÇTİĞİ KAYNAKLAR	15

BİRİNCİ BÖLÜM

TOKAT’TA ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE ÂŞIK SELMANİ’NİN SANATÇI KİŞİLİĞİ

1.1. TOKAT’TA ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİ VE KÜLTÜR ÇEVRESİ.....	18
1.2. SELMÂNİ’NİN ÂŞIKLIĞINI HAZIRLAYAN ORTAM VE ETMENLER.....	24
1.2.1.Yetiştiği Manevi Ortam.....	24
1.2.2. Sazlı Sözlü Ortam	27
1.3. ÂŞIK SELMANİ’NİN SANATÇI KİŞİLİĞİNİN OLUŞUMU	29
1.4. ÜSTATLIĞI	37
1.5. ÂŞIK SELMANİ’NİN DİĞER ÂŞIKLAR TARAFINDAN BİLİNİP TANINMASI	39
1.5.1. Şairnamelerde Selmani	40
1.5.2. Şairnameler Dışında, Âşıkların Selmani’yle İlgili Görüşleri	42
1.5.3. Mektup Şiirlerde Selmani	45

İKİNCİ BÖLÜM

ÂŞIK SELMANİ'NİN ŞİİRLERİNDE BİÇİM

2.1. ÂŞIK SELMANİ'NİN ŞİİRLERİNDE BİÇİM ÖZELLİKLERİ	49
2.1.1. Vezin	49
2.1.2. Durak	50
2.1.3. Kafiye	53
2.1.4. Redif	60
2.1.5. Kafiye Şeması	60
2.1.6. Nazım birimi	65
2.1.7. Nazım Biçimleri ve Türleri	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÂŞIK SELMANİ'NİN ŞİİRLERİNDE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ:

3.1. KELİME KADROSU	81
3.1.1. Maddi Aşkın İşlendiği Şiirlerde Kelime Kadrosu	82
3.1.2. İlahi Aşkın İşlendiği Şiirlerde Kelime Kadrosu	83
3.1.3. Nasihat Konulu Şiirlerinde Kelime Kadrosu	84
3.1.4. Adlar	84
3.2. ÂŞIK SELMANİ'NİN ŞİİRLERİNDE HALK SÖYLEYİŞLERİ VE YEREL DİLDE KULLANILAN KELİMELER	85
3.3. ÂŞIK SELMANİ'NİN ŞİİRLERİNDE ANLATIM ÖZELLİKLERİ	89
3.3.1. Nasihat ve Hitap Yoluyla Anlatım	89
3.3.2. Doğrudan Anlatım	90
3.3.3. Tahkiye (Hikâye Etme) Yoluyla Anlatım	91
3.3.4. Soru Sorma Yoluyla Anlatım	93
3.3.5. Delil ve İspat Yoluyla Anlatım	94
3.3.6. Tasvir Yoluyla Anlatım	96
3.4. ÂŞIK SELMANİ'NİN ŞİİRLERİNDE ANLATIM KALIPLARI	97

3.4.1. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tekrir ve İkilemeler.....	98
3.4.2. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Anlam ve Söz Sanatları.....	99
3.4.3. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Deyimler ve Atasözleri	114
3.4.4. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Alkış ve Kargışlar	118

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

ÂŞIK SELMANI'NİN ŞİİRLERİNDE İÇERİK

4.1. SELMANI'NİN DİN VE TASAVVUF DIŞI ŞİİRLERİNDE İÇERİK	120
4.1.1. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Maddi Aşk	120
4.1.2. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Sosyal Konular	127
4.1.3. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Doğa	130
4.1.4. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Coğrafi Konular	132
4.1.5. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Nasihat ve Eleştiri	135
4.1.6. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Milli Konular(Bayrak, Kahramanlık, Vatan, Ordu, Atatürk).....	141
4.1.7. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Yaşamın Dönemleri	142
4.1.8. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Türkçe Sevgisi, Edebiyat, Müzik.....	144
4.2. ÂŞIK SELMANI'NİN DİNİ VE TASAVVUFÎ ŞİİRLERİNDE İÇERİK.....	145
4.2.1. Âşık Selmani'nin Dini- Tasavvufi Şiirlerinin Genel Özellikleri.....	145
4.2.2. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Din Kültürü	148
4.2.3. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tasavvuf	161
4.2.3.1. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tekke ve Tekkede Bulunan Kişiler	161
4.2.3.2. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tasavvufi Nitelikli Kişiler	167
4.2.3.3. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Vahdet İnancı	176
4.2.3.4. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tecelli	178
4.2.3.5. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Devir Nazariyesi.....	180
4.2.3.6. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde İlahi Bilgi	181

4.2.3.7. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Aşk ve Gönül	183

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÂŞIK SELMANİ'NİN ŞİİRLERİ

ŞİİRLER.....	187
SONUÇ	651
KAYNAKÇA	656
EKLER	661
Ek 1: ÂŞIK SELMANİ'NİN ATIŞMALARI	661
Ek 2 ÂŞIK FEYMANİ'NİN SELMANİ'YLE İLGİLİ MEKTUBU.....	673
Ek 3: ÂŞIK SELMANİ'NİN FOTOĞRAFLARI	677
Ek 4: ÂŞIK SELMANİ İLE İLGİLİ BASIN HABERLERİ.....	682
TÜRKÇE ÖZET.....	687
ABSTRACT.....	689

GİRİŞ

1. ÂŞIK SELMANİ'NİN KİMLİĞİ, HAYATI, FİKRÎ YAPISI

Âşığın adı Hasan, soyadı Salman'dır. Âşığın mahlası ise Selmani'dir. Mahlasını Konya Âşıklar Bayramı'nda almıştır. Âşık, soyadlarının Salman olmasından ötürü âşık meclislerinde ve zahiri toplumlarda Âşık Selmani mahlasını kullanarak bunu benimsettiğini ifade etmektedir.

Âşık Selmani 1934 yılında Tokat'ın Almus ilçesinin Daduhta şimdiki adıyla Çambulak köyünde dünyaya gelmiştir. Ancak âşık, bu tarihten daha önce doğduğunu, nüfusa sonradan geçirildiğini belirtmektedir. Âşık Selmani henüz bebekken ailesi Kuruseki köyüne göçmüştür. Bu nedenle kendisine Kurusekili Âşık Selmani denmektedir. Âşığın yetiştiği Kuruseki köyü Almus ilçesine 15 km. uzaklıktadır. "Susuz toprak, boş arazi" anlamına gelen Kuruseki adı (Ulu, 1987: 401) Selmani'nin şiirlerinde de bazen bu anlamıyla kullanılmıştır:

Bol ürünü kuruluştan beri yok,

Yaşayan insanın hiç haberi yok,

Arazi olacak toprak yeri yok,

Faydasız, bitkisiz baltan kurulmuş,

(Ulu, 1987: 400)

Âşık Selmani'nin soyu, Selmanlı aşiretindendir. Âşığın dedesinin adı Ali, babası ise kendisiyle aynı adı taşıyan Hasan Salman'dır. Âşık, ailesinin aslı Selmanlı olduğu için soyadlarının Salman olduğunu ifade etmektedir. Amcaları Âşık Veli, Âşık Mehmet, Murtaza, Mustafa, Ali, Bayram'dır. Onun âşık oluşunda ve saz çalmasında tesiri en yüksek olan kişiler amcaları olan Âşık Mehmet ile Âşık Veli'dir.

Annesinin adı Şehzade, dedesinin ismi de Hasan'dır. Annesi, babasıyla aynı köyden olup ailelerin istekleriyle evlenmişlerdir. Âşık Selmani küçük yaşlarda ailesini yitirmiştir.

Âşık Selmani, 1949 yılında eşi Yeter Hanım ile evlenmiştir. Yeter Hanım hâlen sağ olup 80 yaşını aşmış olan Âşık Selmani'yle hayatına devam etmektedir. Yeter Hanım, Âşık Selmani'nin amcası Âşık Mehmet'in kızıdır. Yeter Hanım'la evliliği aşk üzere değil, ailesinin isteğiyle gerçekleşmiştir. Âşık Selmani, evlendiğinde henüz çocuk denecek yaşta olduğunu, evliliğin adının bile ne olduğunu bilemediğini söylemektedir. Evleniğinde yaklaşık 13- 15 yaşlarında olduğunu, doğum tarihini tam olarak bilmediği için gerçek anlamda kaç yaşında evlendiğini de tam olarak hatırlamadığını ifade eden Âşık Selmani'nin, Yeter Hanım'la evliliğinden dokuz çocuğu olmuş; ancak bunlardan iki tanesi vefat etmiştir. Yedi çocuğu ise hâlâ hayatta olup bunların adları sırasıyla: Salih, Rıza, Samettin, Hasan, Cemal, Ali, Necla'dır. Âşık Selmani'nin Alevi geleneklerinde önemli olan ve "yol kardeşi" anlamındaki musahibi ise Hamza Bakır'dır.

Âşık Selmani, normalde öğrenim görmemiş, ilkokul diplomasını sonradan dışardan sınavlara girerek almıştır. Selmani, asıl ilminin lâmekân ya da bîmekân ilmi olarak adlandırılan ilim olduğunu, ilmi ledüne önem verdiğini ifade etmiştir. Âşık bunu 1967 Konya Âşıklar Bayramı esnasında Yaşar Reyhanî ile atıştığı esnada bir dörtlüğünde şöyle ifade etmiştir:

Selmani'yem ne olduğum bilinmez,

İlim irfan para ile alınmaz,

Bu irfana hiç bahane bulunmaz,

Bîmekân ilminden benim irfanım

(Hürriyet, 8 Kasım 1967, s.4)

Âşık Selmani'ye göre onun ilmi kudret ilimidir, ilmin büyüğü ve asıl olanı da budur. Hakk'ı anlatmak ilimlerin en yücesidir. Selmani de bunu saziyla sözüyle icra ettiğine inanarak şu beyti söylemiştir:

Kudret iliminden okuduk ayet,
 Çok şükür kelama, söze alıştık
 (Bugün, 25 Ekim 1970)

Âşık Selmani, Tokat'ta dedelik iddiasında bulunan Haydar Dede adlı bir şahsa hitaben yazdığı bir şiirinde ilminin batın ilmi olduğunu ifade etmiştir.

İnsanın çektiği hep dil zulminden,
 Sabır ehli olmak kendi hilminden,
 Selmani'nin dersi batın ilminden,
 Bu nihan sırrına er Haydar Dede, (33/ 5)

1968 yılında ilkokulu bitirmek ve diploma almak için sınavlara girdiğini belirten Âşık Selmani, âşıklığının diploma almasında çok etkili olduğundan bahsederek, o zamanlarda diploması olmayanların büyük zahmetlerle karşılaştığını, bu yüzden de en azından bir ilkokul diploması almaya niyetlendiğini belirtir. Diploma almak için sınava girdiğinde onu tanıyan öğretmenlerin onu şiir okutmak maksadıyla en sona bıraktığından bahseder Âşık Selmani, diploma almak için sınavlara girer. Sınavlardan sonra öğretmenler onu çağırır ve şiir okumasını isterler. Âşık, onların isteğiyle doğaçlama üç şiir okuduğundan bahseder ve diploma almasında bu şiirlerin etkili olduğuna inanır. İlk olarak şu şiiri okur:

Bana türlü türlü soru sormadan,
 Kısa yoldan bir imtihan yok mu ki,
 Zavallı âşığı üzüp yormadan,
 Bir diploma verilirse çok mu ki? (94/ 1)

Hep zihnimde değil coğrafya tarih,
 Ömrümde görmedim okul maarif,

Bu kadar dersleri edemem tarif,
Hepisini ezber etmek hak mı ki? (94/ 2)

Selmani gıdayı alır maşuktan,
Faydalanır kalbindeki ışıktan,
Bir kâğıdı esirgemek âşıktan,
Peygamberin emri, doğru rah mi ki? (94/ 3)

Şiiri okuduktan sonra öğretmenler bir şiir daha okumasını isterler.
İkinci olarak da şu şiiri okur:

Zekâma güvenip girdim meydana,
Okul kitabından dersim yok benim,
Bu gizli okumak kar etti cana,
Diplomasızlıktan zorum çok benim, (166/ 1)

Gidemedim ilk ve orta liseye,
Tahsilsizlik zarar verdi keseye,
Uzak kalıyorum müesseseye,
Neler çektim şu halime bak benim, (166/ 2)

Selmani'yim benim dersim Allah'tan,
Şükür haber verdi karadan aktan,
Yardım ummaktayım o yüzü mâhtan,
Gece gündüz sığındığım hak benim. (166/ 3)

Âşık Selmani şiirini okur ancak öğretmenler âşığı “Türkçe” ve “tabiat” derslerinden ikmale bırakır. Maksat âşığı tekrar huzurlarına getirmek ve ona şiir okutmaktır. Âşık tekrar ikmale gelince de öğretmenlere şu şiiri okur:

Temelim Türk iken Türkçeden ikmal,
Bu iş nasıl oldu ben de şaşırdım,
Yalan söyler isem şeytana vebal,
Derin düşünceyi hadden aşardım, (153/ 1)

Bilseydim Türkçeye kendim üzerdim,
Tabiatı iyi okur süzerdim,
Sazı alır diyar diyar gezerdim,
Üstelik âşıklık adı taşırdım, (153/ 2)

Selmani bu sefer geri kalırsa,
Gönül hoştur arzusunu bulursa,
Eğer bilmediğim bir ders olursa,
En muhannet yerlerimi kaşırdım (153/ 3)

Bu şiiri okuduktan sonra “Kararınıza karşı boynum kıldan ince” anlamında boynunu kaşır. Öğretmenler de kendisini alkışlayarak diplomasını Âşık Selmani’ye verir ve onu tebrik ederler. Bu şiirleri doğaçlama olarak söylediğini ifade eden Âşık Selmani, âşıklığının da etkisiyle ilkokul diploması aldığını belirtir.

Âşık Selmani, askerliğini 1955- 1957 arası Ağrı’da topçu çavuş olarak yapmıştır. Âşıklığın, askerde de kendisine çok fayda sağladığını belirtmektedir. Asker ortamında çalıp söylediğini, çeşitli askeri programlarda sahne aldığını ifade eden Âşık Selmani, askerde rahat etmesini saz çalmadaki yeteneğine ve söz söylemedeki ustalığına bağlamaktadır. Bu

sayede askerde de sevilip sayıldığını, komutanları tarafından el üstünde tutulduğunu belirtmiştir.

Âşık Selmani çalışma hayatına bakıldığında ise erken yaşlarda hayata atıldığı görülmektedir. Âşık Selmani, köy yaşamında olsun şehir yaşamında olsun çalışmanın inancının bir parçası olduğunu ifade eder. Çocukluğundan itibaren çalışmaya başladığını, âşıklık, iş ve evliliğini bir arada yürüttüğünü söyleyen. Âşık Selmani; âşıklığı daha çok bir gönül işi olarak yaptığını, cem törenlerinde zâkirlik yaptığını, oradan ufak tefek gelirleri olmasına rağmen onu bir geçim kapısı olarak görmediğini belirtir. Özellikle yazları çeşitli işlerde çalıştığından, kışları ise elinde sazıyla köy köy çağrıldığı yerlere giderek âşıklık yaptığından, cem törenlerinde saz çaldığından bahseder.

Selmani'den aldığımız bilgilere göre kendisi, Turhal Şeker Fabrikası'nda dört sene, Almus Barajı'nda beş altı yıl kara işlerinde ve baraj içerisinde çalışmıştır. 1986 yılında İstanbul'a taşındıktan sonra ise oğlu Cemal ile birlikte genellikle inşaat işleri yapmıştır. İstanbul'da ve yurdun değişik yerlerinde çok defa konserlere katıldığını, birçok yarışmadan ödüller aldığını, birçok yerde türküler söylediğini ifade eden Selmani, birçok yerde kendisine çalıp söylemesi teklifi yapıldıysa da bunu âşıklık geleneğine aykırı gördüğü için kabul etmediğini belirtmiştir. Aykırı bulmasındaki sebebi ise, âşığın bir yere bağlanamayacağını, devamlı seyyar olması gerektiğini söyleyerek açıklamaktadır. Âşık Selmani yakın zamana kadar oğluyla çalıştığını; lakin yaşlılığından ötürü çalışmaları bıraktığını ifade etmiştir. Âşık Selmani şu anda hâlen İstanbul'un Esenyurt İlçesi, İncirtepe Mahallesi'nde eşi ve çocuklarıyla Selmani Apartmanı'nda ikamet etmektedir. Âşık İstanbul'a göçmesini ve Esenyurt'a yerleşmesini bir dörtlüğünde şöyle dile getirmiştir:

Selmani karıştı hicret göçüne,

Bilinmez ki bu kaderin suçu ne,

Girdi Büyükçekmece'nin içine,

Mesken olan Esenyurt'tan seslenir, (316/ 5)

Âşık Selmani, tarikat veya bir zümreye bağlılık açısından incelendiğinde, Alevi geleneği âşıklarından olup Hacı Bektaş-ı Veli yolunda ve Nazenin Tarikinde yer aldığını, Şah İbrahim Ocağının taliplerinden olduğunu ifade etmiştir. Bunu bir şiirinde şöyle ifade etmektedir:

Ey zahit, neslimiz Hâşimî bizim,

Yolumuz Nazenin Tarik-i Bektaş,

(Selmani, 2008: 31)

Başka bir şiirinde ise bu konuyla ilgili olarak şunları söyler:

Ahsen-ü takvim Âdem'dir ben de bir yek taşıyım,

Kalplerin pasını silen seyidi ferrâşiyim,

Nazenin tarikatında bal gibi Bektaşî'yim,

İbadete aşkım var şemim Âli Abadan'dır, (277/ 1)

Umay Günay, konuyla ilgili görüşlerini belirtirken: “Âşık şiiri, Anadolu’da derviş şiiri geleneğinin gelişmesini izlemiş, en önemli etkiyi gerek şekil, gerek öz bakımından ondan almıştır. Âşıkların çoğu ya bir tekkeye bağlanmış ya da tarikata girmiştir. Alevilerde tarikata girmeyen âşık yoktur. Yaratıcılık yeteneği olmayanlarsa gelenek taşıyıcısı rolü üstlenerek gelecek nesillere usta malı deyişleri aktararak geleneğin devamlılığını sağlarlar.” (Günay, 1992: 76) görüşüne yer verir. Buna dayalı olarak da Âşık Selmani’nin bir tarikat içerisinde yer alması geleneğin içerisinde mevcut olan bir durumdur.

Âşık Selmani kendisindeki âşıklık yeteneğinin özünün din, Kur’an ve tasavvuf olduğundan bahsetmekte; zahirden çok batından, dıştan çok içten müteşekkil şiirler yazdığını ifade etmektedir. Şiirlerinin kaynağını Kur’an olarak göstermektedir. Âşığın şiirlerinde Kuran’dan alıntılar mevcuttur. Âşık, şiirlerinde Alevi- Bektaşî geleneğine bağlı olarak şiirler yazmış, daha çok dini-tasavvufi şiir geleneğini icra etmiştir. Basılmış olan “İki Cihan Dostu (1971)” ve “Batın İlmi Divanı (2008)” adlı eserleri incelendiğinde âşığın şiirlerinde büyük oranda din ve tasavvuf konularına önem verdiği görülmektedir. Bu

eserlerinde deyişler, düvazimamlar, mersiyeler ve az sayıda da tasavvufa dayalı olmayan şiirleri mevcuttur.

Âşığın zahiri yöndeki şiirlerini eserlerine fazlaca koymaması toplumun ve kendisinin Selmani'yi gördüğü tasavvufi mertebedir. Kendisiyle İstanbul'da bulunduğumuz yedi gün boyunca madde aşkına ve sevgisine dayalı hiçbir şiirini bize göstermeyen Selmani, yedinci gün ısrar sonucu aşk şiirlerini de tarafımıza teslim etmiştir. Selmani'yle bulunduğumuz günlerde çoğunlukla da ilâhi aşk, Alevi felsefesi, kitaplarındaki manalar ve inanç değerleri üzerinde konuştuk. Selmani kendisinde olanın Hak âşıklığı olduğunu, diğer türlü aşkların ancak Hakk'a ermeye vesile olursa kıymet kazanacağını ifade etmektedir.

Âşık Selmani, inanç değerleri içinde Hünkâr Hacı Bektaş Veli'ye çok büyük saygı ve sevgi duymaktadır. Hacı Bektaş-ı Veli'nin izinde olduğunu, onun talibi olduğunu ifade eder. Âşık Selmani tüm evliyalari, enbiyalari aynı nurdan görmektedir. Nebilerin, velilerin gelişiyile nefes evladı olduğuna şeksiz kanaat edip tevellayı, teberrayı bilip “vela gad kerremna” ayetini idrak etmeye çalıştığını ifade etmektedir. Hacı Bektaş-ı Veli'nin evlatlarının sülpten sülbe sır olarak ve nurlu bir şekilde geldiğine inanç gösterip Hacı Bektaş-ı Veli yoluna canı gönülden bağlı olduğunu belirtmektedir. (Selmani'nin Hayatı, Kendi El Yazısı)

Âşık Selmani, tasavvuf inancının “*dört kapı kırk makam*” anlayışıyla hareket etmekte, Alevi inancının, bu dört kapıdan (Şeriat, Tarikat, Marifet, Hakikat) ikincisi olan tarikat mertebesinde olduğunu belirtmektedir. Sünni inanişsa onun inancına göre henüz bu makamlardan birincisi ve en alt katman olan “Şeriat” kapısındadır. Selmani *şeriatı* ilkokul, *tarikati* ortaokul, *marifeti* lise, *hakikati* ise üniversite olarak tanımlamaktadır. Selmani insanın iki kez doğduğuna değinmektedir. Biri anadan doğma yani her insanın annesinden doğması ki cismen doğumu ifade eder, zahiri doğumdur; ikincisi ise mürşitten doğmadır ki bu doğum *tarikat* kapısındakilerin mürşide intisap ederek doğmasıdır. Batın doğumdur. Bu talibin mürşidi kâmile yani ustasına

kendi rızalığıyla teslim olması ve ser verip tarikat sırlarını kimseye vermemesi, sağlam bir tarikat disiplini elde etmesidir.

Selmani'ye göre şariat kapısında olanlar inancın sadece şekil yönüyle ilgilenmekte, ibadet için bir ibadethaneyi zorunlu görmektedir. Hâlbuki âşığa göre Tarikat kapısındaki Alevi inancı, ibadeti şekilden soyutlamaktadır. Gösterilerek yapılan ibadet hoş değildir. Âşık Selmani kendi inanış sistemine göre tarikata gönül vermiş, Hak âşığı olacak kişinin önce nefsini terbiye etmesini gerektmediğini ifade etmektedir. Âşık Selmani'ye göre nereye dönülürse kible orasıdır. Allah'ı bir mekâna sığdırmak da yanlıştır. Allah'ın yeri insanların kalbidir. O yüzdendir ki asıl Kâbe insan kalbidir. İbadeti tam olsa bile insan kalbi kıranın ibadeti boşunadır. Bu anlayış aslında Yunus Emre'nin *"Bir gönülü kırdın ise, Bu kıldığın namaz değil."* anlayışıyla uyushmaktadır. Âşık Selmani, Yunus Emre'yi çok fazla okumadığını ancak onun şiirlerini duyduğunu ve beğendiğini ifade etmektedir.

Âşık Selmani'nin şiirlerinin geneline bakıldığında Allah, Hz. Muhammed, Hz. Ali, Ehli Beyit sevgisi hâkimdir. Kendisinin Hallac-ı Mansur'ların, Nesimi'lerin, Fuzuli'lerin bir devamı olduğunu; "Enel Hak" anlayışına sahip olduğunu belirten Âşık Selmani; geçmişte olsun, günümüzde olsun tasavvufun ve Allah aşkının temelini anlayamayan, İslam'ı zahirden ibaret sayanların kendisi gibi Hak âşıklarını küçümsediğinden yakınmaktadır. Âşıklık demek Âşık Selmani'ye göre Hakk'ı sevmektir. Hakk'a doğru yönünü çevirmeyen âşığa âşık demek olmaz ki onları halk huzurunda ünlü yapan da Hakk'ın onlara verdiği güç ve ilhamdır. Bu konuda 24 Ekim 1970 tarihinde, Âşıklar Bayramı öncesinde Âşık Selmani; Hüdai, Feymani ve Abdülvahap Kocaman ile Konya Bugün gazetesini ziyaretlerinde şu şiiri söylemiştir.

Âşıkların herkes duyar ününü,
Çünkü Hakk'a çevirmiştir yönünü,
24 Ekim'de bu bayram günü,

Hesaplayıp saya saya gelmişiz.

(Bugün, 24 Ekim 1970)

Yine âşık Selmani'ye göre Hakk'ı ne kadar ve nasıl ararsak arayalım o bir ummandır ve bu Hak yolunda akıl yetersizdir. Çünkü Allah insana cüzi bir irade vermiştir. İnsanın görevi bu cüzi irade ile Allah'ı bulma, ona ermedir. Selmani, bunu şöyle dile getirir:

Selmani bu yolda hak-i pay olur,

Bu aşkın elinde aklı zay olur,

Bir dem damla olur bir dem çay olur,

Ummanı bulmaya çaya gelmişiz

(Bugün, 24 Ekim 1970)

Âşık Selmani, toplumuza giren ayrılıkların, fikir uyuşmazlıklarının ve mezhep çatışmalarının temelini de geçmişten günümüze Hallac-ı Mansur'u, Pir Sultan'ı, Nesimi'yi gerçek manada anlamamanın oluşturduğuna, farklı tarikattekilerin birbirine sabredememesinin günümüzde insanları ikiye böldüğüne inanmaktadır.

Âlemdeki her şeyin Allah'ın bir parçası bir yansıması olduğunu belirten Âşık Selmani, yaratılmış her şeyin Allah'tan bir mana taşıdığına inanmakta, doğruları ve inandığı tasavvufu yaşayamamanın, bildiklerini söyleyememenin kendisini üzdüğünü söylemektedir. Selmani, Allah'ın insanın kalbine gizlendiğini, o yüzden en büyük kıblenin Yunus'un da dediği gibi gönül olduğunu ifade etmektedir. İnsanın kalbinde Allah olduğu için yaratılmış her insan Allah'tan bir mana taşır. Alevi inancına göre Allah-Muhammed-Ali bir olduğu için her insan Allah; her insan Muhammed; her insan Ali'dir. Âşık Selmani, kaba sofuların kendisi gibi düşünenleri inançsızlıkla suçlamasını ise yadırgamaktadır.

Âşık Selmani, bu nedenle tasavvufi bilginin Hak tarafından bazı insanlara verilmiş cevher olduğunu, bu cevherin her pazarda satılamayacağını, yerlere saçılmayacağını ve her isteyene verilemeyeceğini belirtmiş, kendisiyle bazı görüşmede sorulan sorulara verdiği cevaplarda da bunu hissettirmiştir. Günümüz toplumunda Alevi olsun, Sünni olsun bu cevherin alıcısının azaldığından yakınan Âşık Selmani, sorulan bazı tasavvufi sorulara cevap verirken de “Allah günahsa affetsin” diyerek kaygısını ortaya koymuştur. Bir şiirinde Selmani ilahi sırrın saçılmaması gerektiğini şöyle ifade eder:

Muhammed- Ali'nin gizli sırrını,
Aç diye mi verdim bu sırrı sana,
Bu cavidan ilmi cevherlerini,
Saç diye mi verdim bu ilmi sana

(Selmani, 2008: 269)

Âşık Selmani'nin şiirlerinde Hurufiliğin tesirlerini görmek de mümkündür. Kendisine yöneltilen “Hurufi misiniz?” sorusuna Hurufi inancını benimsediğini belirtmiş, harflerin manalarını da okuduğu Hurufi âşıklardan öğrendiğini belirtmiştir. Âşık, birçok şiirinde harflerden yararlanmakta olup harflere manalar yüklemektedir. İnsan yüzünde ilahi kavramların yazılı olduğundan, Kur'an'daki harflerin her birinin derin manalar içerdiğinden bahsetmektedir. Ancak ebced hesabı bilmediğini belirtmektedir.

Âşık Selmani'nin harflerle oluşturduğu yapıda, Allah “Elif”, Hz Muhammed “Mim”, Hz. Ali ise “Lam” harfleriyle ifade edilir (288/ 2). Ancak Selmani'nin harflere değer yüklemek, bu harfleri tasavvufî kavram ve varlıklarla özdeşleştirmek şeklindeki kullanımları, dini- tasavvufi edebiyat dâhilindeki âşıkların da kullandığı bir yöntemdir. Âşık Selmani'nin harflere değerler vermesi, kendi ifadeleriyle başka âşıkların şiirlerinden öğrenilmiş bilgilerdir. Harflere onlar gibi mana yüklemek esastır. Hurufililiğin onda tesir uyandırdığı açıktır; ancak Selmani'nin tam anlamıyla Hurufi olduğunu söylemek yanlış olabilir. Yaptığımız görüşmelerde, Selmani'yi tanıyan ve şiir

anlayışı hakkında bilgi sahibi olan Mehmet Yardımcı ve Doğan Kaya da Selmani'nin Hurufilikten etkilendiğini ancak tam anlamıyla Hurufi sayılamayacağını ifade etmektedirler.

Korkmaz'ın Hurufilik konusunda verdiği bilgilere göre, "Hurufi inancına göre bütün varlıklar insana, insanlar ise peygamber ve imamlara bağlıdır. İmam Hasan Askeri zahir imamların sonuncusudur. Ondan sonra gayb dönemine girilir. Bu dönem Mehdi ile başlar ve Mehdi de Hurufilerin inancına göre Fazlullah Hurufi'dir." (Korkmaz, 2003: 203).

Kaya'nın eserinde Hurufilikle ilgili şu bilgilere yer verilmektedir: "Hurufiliğe göre, nübüvvet, imamet ve ulûhiyet vardır. Nübüvvet Hz. Muhammed'le, imamet Hasan El Askeri ile sona ermiş, ulûhiyet ise kendini Mehdi bilen Fazlullah'la başlar ve bitmez. Hurufilik insanın da bir Tanrı olduğu görüşünü savunur." (Kaya, 2007: 381).

Köprülü, Hurufiliği İslam tasavvufu mukadderatı üzerine kurulmuş hiçbir felsefi ve ahlâkî kıymeti olmayan çocukça akide olarak ifade eder. Allah'ın, insanı kâmilin veçhinde harflerle belli olduğunu, 28 Arapça ve 4 Farsça harfte (pa, ça, ja, ka) bütün mevcudatın var olduğunu, bunları da insanın yüzünde bulmanın mümkün olduğunu savunan Hurufiliği eleştirir (Köprülü, 2009: 304).

Âşık Selmani de, Hurufiler gibi insanın yüzünde bile harflerin ve onların temsil ettiği değerlerin yer aldığından bahseder." (142/ 1) Hurufiliğe Farsçadan giren "Pa, Ça, Ja, Ka" harflerine de yer verir. Bu harflerin 4 peygamberi temsilinden bahseder. Pa: Âdem, Ça: Nuh, Ja: İbrahim Ka: Muhammed (277/ 3).

Selmani; Hallacı Mansur'lar, Nesimi'lerle aynı yolda ve onların izinde olduğunu belirtmiştir. Onların cezalara uğramasını bilgisizliğe bağlamış, insanları ikiliğe itenin de onları anlamamak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Âşık Selmani, çocukluğundan beri Arapça ve Farsça kelimeleri öğrendiğini; bunlar sayesinde *batın ilmini* çözdüğünü ifade etmiş, Kur'an'ı da üç defa hatmettiğini

belirtmiştir. Kur'an'ın ondaki ilmin temeli olduğunu bir şiirinde de şu şekilde ifade eder:

Elhamdülillah'la Yasin-i Şerif,

Okumasam nasıl ederdim tarif,

Ayn-ı cem Kuran'la yürür be herif,

Birisi Kuran'dır birisi evlat, (337/ 3)

Sonuç olarak Âşık Selmani, Alevi- Bektaşî anlayışı çerçevesinde Nazenin Tarikatına mensup olduğunu; Allah, Muhammed, Ali anlayışıyla şiirler yazdığını; kendinden önceki büyük âşıkların izinden gittiğini; harflerin manasını öğrenerek Hurufilik anlayışından da etkilenecek ilahi şiirler yazdığını ve tarikat yolunda olduğunu ifade etmiştir. Âşık Selmani kendisini bir şiirinde şu şekilde ifade eder:

Benim kim olduğum soran olursa,

Ben Tokat ilinin Selmani'siyim,

Can bülbülü olup düşmüşüm zara,

Bülbüller dilinin Selmani'siyim,

Selmani'yim budur benim sözlerim,

Aşk muhabbeti kalpte gizlerim,

Gerçek erenlerin yolun izlerim,

Erenler yolunun Selmani'siyim,

(Selmani, 2008: 229)

2. ÂŞIK SELMÂNÎ'NİN KAZANDIĞI DERECELER, ÖDÜLLER:

1967

Mevlâna Ödülü, Birincilik (Atışma Dalı) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

1968

Mevlâna Ödülü, Birincilik (Atışma Dalı) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

Dadaloğlu Ödülü, İkincilik (En Güzel Memleket Şiiri) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

Muamma Dalı, Üçüncülük Ödülü, Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm

1969

Koroğlu Ödülü, Birincilik (Atışma Dalı) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

1970

Birincilik Ödülü, (Atışma Dalı) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

1971

Türkiye Gazeteciler Sendikası, I. Altın Saz Yarışması Atışma Dalında Birincilik

Türkiye Dergisi, “Anadolu’nun Sesi Halk Âşıklar Gecesi Yarışması” Türkü Dalı Birincisi

Ayaşlı Şakir, İkincilik Ödülü (Atışma Dalı) Konya Âşıklar Bayramı- Konya Turizm Derneği

Pir Sultan Abdal, Birincilik Ödülü (Türkü Dalı) Konya Âşıklar Bayramı- Konya Turizm Derneği

1972

Yunus Emre, Birincilik Ödülü (Atışma Dalı) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

Birincilik Ödülü, (Şiir Dalı) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

Ferrâhî Ödülü, (Türkü Dalı) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

“Hacı Bektaş-ı Veli’ye Sesleniş” yarışması birincilik (Atışma Dalı)

1973

Karac’oğlu, Birincilik Ödülü (Atışma) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği (500 lira)

Dadaloğlu, İkincilik Ödülü (Şiir) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği (300 lira)

Müdâmi, Üçüncülük Ödülü (Türkü Dalı) Konya Âşıklar Bayramı-Konya Turizm Derneği

1986

Niksar Emrah Şenliği, Türkü- Ses Yarışması Birinciliği

Barış Yılı Münasebetiyle Düzenlenen Erbaa Âşıklar Şöleni, Lebdeğmez Birinciliği ve Onur Belgesi

Malatya Âşık Şöleninde Kul Semâi ile birlikte Altın Şilt almıştır.

2003

Kültür Bakanlığı, “Yaşayan Âşıklık Geleneği Programı”na Katılım Sertifikası

3. ÂŞIK SELMANİ HAKKINDA YAYIMLANAN YAZILAR, YAPILAN PROGRAMLAR, ŞİİRLERİNİN YAYIMLANDIĞI, ADININ GEÇTİĞİ

KAYNAKLAR:

AKSÜT, Ali, “Kısaca Geygeller ve Yaşayan İki Ozan”, **Serçeşme Dergisi**, Sayı 26, 2007, s. 26- 27,

ARTUN, Erman, **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı**, s. 423- 424, İstanbul, 2008,

- ARTUN, Erman, **Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği ve Âşık Feymani**, s. 481- 482 -483, Adana, 1996,
- “Âşıklar Bayramı Ödülleri”, **Çağrı Dergisi**, S.189, s.13- 14, Ankara, 1973
- ÇETİN, İsmet, “Âşık Selmanî Üzerine”, **Halay Dergisi**, Sayı 42, s.25, Ankara, 1984,
- GÜNAY, Umay, **Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, s. 23- 90- 91- 94- 95, Ankara, 2008,
- HALICI, Feyzi, **Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri**, s:26, 386- 388, 574, 632, 641, 642, 650, 651, 665, 666, 673, Ankara, 1992,
- HALICI, Mehdi, **Türk Halk Şiirinin Altın Kitabı**, s. 6, 7, 8, 15, 23, 27, 45, 46, Konya, 1970
- HİNÇER, Çora, “4.Âşıklar Bayramı Yapıldı”, **Türk Folklor Araştırmaları**, s. 245, 1969, s.5493.
- HİNÇER, İhsan, “Konya’da Âşıklar Bayramı Geleneği”, **Türk Folklor Araştırmaları**, C 13, 1971, S.258.
- HİNÇER, Bora, “Çeşitli Dallarda ve Cumhuriyetin 50.Yıl Şiir Yarışması” **Türk Folklor Araştırmaları**, S.291, 1973, s.6791, 6792.
- KABAKLI, Ahmet, **Türk Edebiyatı**, c.4, s. 696- 697, İstanbul, 1984,
- KABAKLI, Ahmet, “Âşıklar Bayramı”, **Çağrı Dergisi**, S.177, 1972, s.4,
- KAYA, Doğan, **Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü**, s. 510, Ankara, 2007,
- KAYA, Doğan, **Şairnâmeler**, s.158, 189, 214, 220, 232, 237, 295, Ankara, 2009,
- MAKAL, Tahir Kutsi, “Âşıklar Atışıyor”, **Son Havadis**, 1969,
- OĞUZ, M. Öcal; DÜZGÜN, Dilaver, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, s.186, Ankara, 2005,

PETEKÇİ, Ahmet, “Âşıklar Bayramında Türkiye Dile Geldi”, **Çağrı Dergisi**, s.177, 1972, s.18

Sever, Mustafa, “**Türk Halk Şiiri**”, s. 31, 36, 567, Ankara, 2003,

“Sivas’tan Gelen Âşık Hasan Yüzbaşıoğlu İstanbul’dan Gelen Âşıklara Meydan Okuyor”, **Kütahya Postası**, 30 Temmuz 1968, s.1

SOYSAL, Metin, “Aldı Sazı Eline”, **Hürriyet Gazetesi**, 8 Kasım 1967,

ŞAHİN, Hikmet, “Şöhretli Halk Şairlerimiz Konya Büromuzda Karşılaştılar”, **Bugün Gazetesi**, 25 Ekim 1970, Konya

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, “Âşıklar Bayramı Kültüre Hizmet Ediyor”, **Çağrı Dergisi**, S.189, 1973, s. 8,

TRT, “Ozanın Kopuzundan Âşığın Sazına”, 13. bölüm, İzmir, 1990

ULU, M. Emin, **Alperenler Cenneti Tokat**, s. 413- 414, İstanbul, 2004,

YARDIMCI, Mehmet, **Başlangıçtan Günümüze Halk Şiiri, Âşık Şiiri, Tekke Şiiri**, s.129- 194, 201, Ankara, 1999,

“7.Geleneksel Âşıklar Bayramı”, **Çağrı Dergisi**, S.177, 1972, s.10.

“7.Geleneksel Âşıklar Bayramında Seçilen Yılın 7 Şiiri”, **Çağrı Dergisi**, S.177, 1972, s.17.

BİRİNCİ BÖLÜM

TOKAT'TA ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE ÂŞIK SELMANI'NIN SANATÇI KİŞİLİĞİ:

1.1. TOKAT'TA ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİ VE KÜLTÜR ÇEVRESİ:

Tokat âşıklık geleneği, kökeni 16. yüzyıla kadar inen bir geçmişe sahiptir. Bundan öncesine inmeye Köprülü'nün belirttiği üzere (Köprülü, 2004: 37) eldeki metinlerin azlığı nedeniyle imkân yoktur. Geleneğin 16. yüzyıldan başlatılması, Tokat'taki geleneğin kökenini de bu yüzyılda başlatmamızın sebebidir. Tokat âşıklık geleneğinin bundan öncesiyile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Tokat âşıklık geleneği, günümüzde canlılığını belli oranda korumaktadır; ancak eskiye nazaran geleneğin zayıfladığı; gerek geleneği devam ettiren âşıkların sayısına, gerekse dönemin etkisine bağlı olarak söylenebilir. Geçmişten günümüze âşıklık geleneğinin Tokat'taki seyrine bakıldığında bu durum daha kolay anlaşılabilir:

Tokat'ta âşıklık geleneğinin başlangıcıyla ilgili olarak, Kahraman şunları ifade etmektedir: "Tokat, âşık edebiyatının yaşatıldığı ve bu sanata gönül verenlerin korunup kollandığı bir şehirdir. 16. yüzyıl âşıklarından Kul Himmet'in Tokat'ın Almus ilçesinin Varzıl köyüne sığındığını görüyoruz. İlk temsilcisine 16. yüzyılda rastladığımız yöre âşıkları, her geçen gün biraz daha artarak çoğalmışlar ve büyük bir sayıya ulaşmışlardır." (Kahraman, 1996: 5).

16. yüzyılda Kul Himmet'in Tokat'ta yetişmesi, hem âşıklık geleneğinin Tokat'taki geçmişi hem de niteliği açısından önemlidir. Âşık edebiyatının başlangıcı sayılan bir asırda Alevi- Bektaşî geleneğinde yedi büyük ozandan biri sayılan Tokatlı Kul Himmet'in olması geleneğin Tokat'taki başlangıcı açısından önemlidir. Kul Himmet'in, Alevi- Bektaşî geleneğinden olması ve araştırmacıların âşıklık geleneğinin başlangıcında tekkelerin ve Bektaşîliğin önemine değinmeleri onun bu geleneğin içindeki önemini göstermektedir.

Köprülü, 16. yüzyılda âşık şiirinin oluşumunu şu şekilde ifade etmektedir: “Anadolu’da tarikatlar çoğalıp tasavvufi düşünce yaygınlaşınca ozanlar da bu düşünce sistemi içerisine girmişler ve eserlerinde eski kültür izleriyle birlikte yeni düşünceleri de ele almışlardır. “Ozanlık”, İslami düşünce sistemi içerisinde âşıklığa dönüşürken “ozan” kelimesi de eski ehemmiyetini yitirmeye başlamıştır (Köprülü, 1999:144).

Umay Günay da eserinde, (Günay, 2008: 221- 222) ozan- baksı geleneğinin İslamiyet’ten sonra, tasavvufi düşünce ve yaşayış tarzı ile birleşmesinden doğan yeni tipin âşık şair tipi olduğunu belirterek Köprülü’nün fikirlerine paralel bir bakış açısı ortaya koyar. Bu görüşlerden hareketle Tokat’taki âşıklık geleneğinin başlangıcının da tasavvufi düşüncenin “âşık” tipini oluşturması olduğu görülmektedir. Çünkü şiirleri ve fikirleriyle Âşık Selmani gibi kendinden sonra gelen âşıkları etkileyen Kul Himmet, tasavvuf düşüncesiyle şiirler yazan Alevi bir âşıktır.

Kul Himmet’ten sonra gelenek içerisinde birçok âşık yetişmesine rağmen 17. ve 18. asırlarda Tokat âşıklık geleneği nitelik olarak güçlü değildir. Kahraman’ın araştırmasında (Kahraman 1996: 60- 62) geçmişten bugüne incelenen Tokatlı 128 âşık içinde 17. yüzyıla ait hiçbir âşığın bulunmaması, 18. yüzyılda ise sadece Âşık Mümin, Talibi ve Kul Yusuf’un adlarının bulunması bunu açıkça göstermektedir. 17. yüzyılın âşık edebiyatının altın çağı olarak nitelenmesine (Kaya, 2007: 72) rağmen Tokatlı herhangi bir âşığa ait bilgi bulunmamaktadır. 17. yüzyıl eseri olan, Evliya Çelebi’nin, “Seyahatname” adlı eserinde Tokat’la ilgili olarak geçen: ”Her kahvede türlü türlü saz u söz vardır. Her kahvede kıssahanlar, çalgıcılar vardır. Hâlâ Hacı Bektaş-ı Veli’nin duası bereketiyle bu şehir, âlimlerin toplandığı yer, fazılların kaynağı ve şairlerin meskenidir.” (Kahraman, 2010: 97- 108) sözleri bu dönemde Tokat’taki saz ve söze olan tutkuyu ifade etmekte, bir yönüyle âşıklık geleneğinin o dönemdeki etkisini yansıtmaktadır.

18. yüzyıl âşıklık geleneğinde, âşık sayısının çokluğuna rağmen nitelik olarak güçlü âşıkların çıkmaması Tokat’taki âşıklık geleneğinde de görülmektedir. Fuad Köprülü eserinde (Köprülü, 2004: 469) bu dönem

âşıklarının klasik edebiyatın cazibesine kapılarak halk zevkinden uzaklaşmasını ve âşığın şehir hayatının etkisinde kalmasını bu dönemin zayıf kalmasındaki sebep olarak gösterir. Tokat'taki geleneğin de âşıklık geleneğine paralel olarak zayıf kalmış olabileceğini söylemek mümkündür. Bu dönemde ismi geçenler; Âşık Mümin, Talibi ve Kul Yusuf olup başka bir isme rastlanmamıştır. Talibi hem 18 hem de 19. yüzyılda yaşamış olup sadece bu yüzyıla ait bir âşık değildir.

Geleneğin Tokat'ta önem kazanmasında 19. yüzyıl ve bu yüzyılda Erzurumlu Emrah önemlidir. 19. yüzyıl, âşık edebiyatının en önemli olduğu yüzyıllardan biri olup bu dönem Tokat âşıklık geleneğinde en mühim dönemdir. Köprülü, 19. yüzyıl âşık şiiriyle ilgili şu görüşlere yer vermektedir:

“16. ve 19. yüzyıllar zarfındaki inkişafını takip ettiğimiz Âşık edebiyatı 19. yüzyılda türlü amiller tesiriyle büyük bir ehemmiyet kazandı. Bir taraftan, klasik edebiyat çerçevesi içinde gittikçe daha ziyade kuvvetlenen mahallileşme cereyanının da tesiriyle, yüksek sınıf arasında daha mühim bir yer tutmaya başladı. Bu dönem saz şairlerinden; Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihni, Dertli, Seyrani, Tokatlı Nuri gibi âşıklar geniş ve devamlı bir şöhret kazanmışlardır. Bu dönem ozanları ile eskide kalanlar arasında çok fark vardır. Bu dönem âşıklar, daha çok klasik şaire benzemek ve ona yaklaşmak için çalışan bir tiptir.” (Köprülü, 2004: 469 - 474)

Köprülü'nün bu görüşü doğrultusunda 19. yüzyılı Tokat âşıklık geleneği açısından mühim hale getiren Erzurumlu Emrah ve yetiştirdiği çıraklardır. Erzurumlu Emrah'ın Tokat'a gelişi, sonrasında yetiştirdiği çıraklarıyla âşıklık geleneğinde bir kol (Emrah Kolu) oluşturması Tokat âşıklık geleneğinin bu yüzyıldaki gelişimi açısından önemlidir.

Doğan Kaya, Tokat âşıklık geleneğine Emrah'ın etkisini ifade ederken âşıklık geleneği içinde kendine ait bir kolu olan Erzurumlu Emrah'ın yetiştirdiği iki usta âşığın da (Tokatlı Nuri ve Gedâi) Tokatlı olduğunu belirtir. Emrah kolu içinde özellikle Tokatlı Nuri'nin kendi çıraklarını yetiştirerek

Tokat'ta âşıklık geleneğinin hâlâ canlılığını sürdürmesini sağladığından bahseder (Kaya, 2000: 16).

Selmani, her ne kadar bu kolun içinde direkt bir usta- çırak ilişkisiyle bulunan bir âşık olmasa da Emrah'ın şiirlerini sevip beğendiğini, kitaptan okumadığını ancak çok şiirini duyduğunu ve etkilendiğini belirtmiştir. Manevi olarak da olsa Tokat'ta âşıklık geleneğinin günümüze gelmesinde önemli olan bu kolun fikrî olarak içinde yer almıştır. Bu konuda görüşlerine başvurduğumuz Mehmet Yardımcı, Selmani'nin birçok şiirini okuduğunu özellikle koşmalarında Emrah gibi söyleyişlerine rastladığını belirterek iki âşığın da Tokat kültürü içinde yer alması yönüyle etkilenenin doğal olduğuna değinmiştir. Selmani'yi de Emrah kolunun yaşayan en büyük âşığı olarak gördüğünü söylemiştir. Bu konuda Sakaoğlu'nun Emrah ile ilgili olarak ifade ettiği, "Yetiştirdiği çıraklarla kendine has üslubun günümüze kadar ulaşmasına zemin hazırlamıştır." (Sakaoğlu, 1986: 31) düşüncesi Mehmet Yardımcı'yı destekler niteliktedir. Çünkü Selmani'nin dedim- dedi tarzı bazı şiirlerindeki (305, 306) üslubu onu anımsatır niteliktedir.

Selmani'nin tasavvufi şiir anlayışı olarak özellikle Kul Himmet, Noksani, Yemini, Hatayi, Nesimi gibi Alevi âşıklardan; tasavvuf dışı bazı şiirlerinde ise Emrah'tan manevi olarak etkileneceği söz konusudur denebilir. Selmani'nin ve Yardımcı'nın görüşlerinin paralelliği doğrultusunda Selmani'yi, Emrah kolunda yer alan âşıklardan saymak mümkündür.

20. yüzyıla bakıldığında geleneğin teknolojiyle beraber yaşamaya çalıştığı görülmektedir. Erman Artun, 20. yüzyıldan itibaren âşıkların ordudaki görevlerine son verilmesi ve tekkelerin kapatılmasıyla, âşıkların koruyucularını kaybetmesinden ötürü âşık edebiyatının gerileme sürecine girdiğini belirtir. (Artun, 1996: 21- 22) Doğan Kaya ise eserinde (Kaya 2007: 75), bu yüzyılın gücünü koruduğunu, medeniyete ayak uydurduğunu, kitle iletişim araçlarına rağmen varlığını sürdürdüğünü; 1931, 1964, 1967 yıllarında Sivas'ta; 1966 yılından itibaren Konya'da yapılan Âşıklar Bayramı'nın geleneği olumlu yönde etkilediğini ifade eder. Bu süreçte yer alan Selmani'nin geleneğe etkisi de 1966 yılında Konya Âşıklar Bayramı'yla

başlayacaktır. Yarışmaların düzenlenmesi, âşıklar arası bir rekabetin yaşanması, kitle iletişim araçlarıyla ülke genelinde âşıklarla ilgili programların ve haberlerin yapılması âşıkların gelenek içinde var olma ve kendini geliştirme gücünü artırmıştır. Bu da geleneğin yaşamasında etkili olmuştur.

20. yüzyılda Tokat'taki gelenek içinde Selmani, Âşık Kul Semai, Âşık Püryani ve İmamoğlu gibi âşıkların geleneğin devam ettiricileri oldukları görülmektedir. Bu âşıkların, ulusal düzeyde kazandığı başarılar, aldıkları ödüller Tokat'ta geleneğin devam ettiğinin kanıtı olmuştur. Ancak Püryani vefat etmiştir. Âşık Selmani ve Kul Semai ise 80 yaşlarına gelmiştir. Artlarından gelen bir çırakları mevcut değildir. Selmani, âşıklık geleneğinin artık şekil değiştirdiğini; saz çalıp söyleyen herkesin âşık gibi adlandırıldığını ama aslında bunların çoğunun âşık olmadığını belirtmektedir. Ekonomik ve toplumsal yapıdaki değişimlerin, iletişim organlarındaki teknolojik gelişmelerin âşıklık geleneğindeki çıraklığı ortadan kaldırdığını, artık kimsenin bir âşık peşinde çıraklık yapmaya da yanaşmadığını bunun âşıklık geleneğini bitirmek üzere olduğunu söylemektedir.

Gelenek içinde yer alan Tokatlı âşıklar, bahsedilen âşıklarla sınırlı değildir. Geçmişten bugüne bilinen Tokatlı âşıkların sayısı yüzlerle ifade edilmektedir. Emin Ulu'nun, Tokat'taki âşıklık geleneği içinde yer alan âşıklarla ilgili görüşleri ve yer verdiği âşıklar şu şekildedir:

“Anadolu’da Kars, Erzurum, Konya, Konya, İstanbul, Tokat gibi yörelerde âşıklık geleneğinin canlılığı korunmuş, bir halka şeklinde günümüze ulaşmıştır. Tokat da, âşıklık geleneğinin geçmişten günümüze en etkili şekilde yaşadığı bu illerden biridir. Öyle ki edebiyatımızda usta-çırak ilişkisini yansıtan âşık kollarından biri de “Emrah kolu” olup bu kol içinden Tokatlı Nuri, Gedâi ve Ceyhûnî gibi güçlü âşıklar yetişmiştir. Geçmişten günümüze kadar bu gelenek içinde yer alan, ister Tokatlı olsun ister ömrünün bir bölümünü Tokat'ta geçirmiş olsun birçok usta âşığın adı Tokat'la bütünleşmiştir. Kul Himmet'ten günümüze kadar Tokat'ta yetişen halk şairleri arasında; Talibi (1745- 1813) Fedai, Arifi Ceyhuni, İskani, Mevci, Remzani, Raşit, Zefil Necmi, Âşık Sıtkı, Zileli Fikri, (1854- 1914), Dabak Hürrem (1850-

1915), Âşık Sadık, Fevzi, Sofuğlu, Âşık İsmail, Kul Yusuf, Gulam, Haydar Kâtibi, Nurettin Seyfi, Âşık, Kâmili, Zikriye, Kemteri, Büryan Ana, Tokatlı Nuri (1826- 1885), Niksarlı Bedri (1845- 1897), Tokatlı Gedâi, Ali (19. yy), Âşık Fâni, Semai, Eşrefoğlu, Erzurumlu Emrah, Hamdi, Şermi, Sezai, Recai, Seyit Derviş, Raşit, Seferoğlu, Sadık Karadağ, Tayip, Rıfat, Ahmet Mürremi, Vasıf, Hulusi, Lütfi vb. birçok isim 20.yüzyıldan önce; Âşık Selmani, Püryani, Âşık İmamoğlu, Kul Semai Baba, Âşık Baba, Azmi, Söyleri, Kaynari, Âşık Eşref, Kul Ali, İbrahim Dilek, Mehmet Coşkun, Yusuf Karakaş, Yusuf Balcı, Nuri Gulami, Şerrâfi, Hafız Mehmet, Üryani, Âşık Cemali ve Âşık Mehmet ise 20.yüzyılda geleneğin en mühim temsilcileri olarak görülmektedir.” (Ulu, 2004: 405- 413). Kahraman’ın eserinde Tokatlı olan 128 âşıktan bahsedilmektedir (Kahraman, 1996: 61- 63).

Âşıkların sayısına, niteliklerine ve edebiyatımız içinde yer etmelerine bakıldığında ve tarihi belgeler ortaya konduğunda Tokat’ın bir âşıklar şehri olduğunu söylemek mümkündür.

Geçmişten bugüne Tokat’taki geleneğin temsilcilerine yer verildikten sonra Tokatlı âşıkların geleneğe başlama şekillerinden bahsedilecektir. Geleneğe başlama, Tokat’ta âşıklar arasında bazı farklılıklar arz etmektedir.

Tokat’taki âşıklık geleneği konusunda Kahraman, Tokat’ta âşıklığa başlamadaki iki önemli faktörü “irsiyet” ve “istidat” olarak gösterir. Bunlar dışındaki sebepleri ise şöyle sıralar (Kahraman, 1996: 18):

- a) Çıraklık
- b) Usta malı şiir söyleme ve çevreden etkilenme
- c) Türkülü hikâye dinleyerek veya okuyarak yetişme,
- d) Sazlı sözlü ortamda yetişme
- e) Rüya sonrası âşık olma
- f) Manevi etki sonucu âşık olma
- g) Dert sebebiyle âşık olma
- h) Sevda sebebiyle âşık olma

- ı) Milli duygularla âşık olma,
- i) Birkaç sebebe dayalı âşık olma
- j) Sebebi bilinmeyen bir şekilde âşık olma.

Âşık Selmani bu sınıflama içinde birkaç sebebe bağlı olarak âşık olan âşıklar kategorisinde yer almaktadır. Bu kategoriler, çevre tesiriyle âşık olma, sazlı sözlü ortamda yetişerek âşık olma ve manevi tesirle âşık olma. Kahraman'ın eserinde Âşık Selmani'nin rüya sonrası âşık olan âşıklardan olduğu yazmaktadır (Kahraman, 1996: 46); ancak Selmani, kendisinin böyle bir bilgiyi kimseye vermediğini belirtmektedir ve bunu kabul etmemektedir.

1.2. SELMANİ'NİN ÂŞIKLIĞINI HAZIRLAYAN ORTAM VE ETMENLER:

1.2.1. Yetiştirdiği Manevi Ortam:

Âşık Selmani'nin âşıklığa başlamasında iki unsur özellikle dikkat çekmektedir: *Manevi etki ve sazlı-sözlü ortamlar*.

Bu iki unsur Âşık Selmani'de aslında iç içedir. Âşık Selmani'nin sazlı-sözlü ortamda bulunması cem törenlerinde zâkirlik yapmasıyla ilişkilidir. Âşık Selmani, bu ortamlarda saz çalarken söylediği nefesler, kendinden önceki büyük Alevi âşıklarına aittir. Hem sazlı-sözlü ortamların etkisi hem de kendinden önceki âşıkların manevi tesiriyle Selmani âşık olur ve gelenek içindeki yerini alır. Daha önce belirtildiği üzere Âşık Selmani'nin aile çevresinin de âşıklığında tesiri vardır. Zira Âşık Selmani saz çalmayı amcalarından öğrenmiş olup bir süre onların tesirinde kalmıştır. Ancak ona asıl âşıklık hüviyeti kazandıran unsurlar sazlı- sözlü ortam ve manevi etkidir.

Âşık Selmani âşıklığa başlamasından bahsederken, çocukluğunda 7 ila 10 yaş aralarında iken cem törenlerinde saz çalan âşıklardan görerek âşıklığa merak saldiğını, saz öğrenme isteğinin kendi içinden geldiğini, sadece bir kişinin değil; birçok kişinin saz öğrenmesinde etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bütün rastladığı ustalardan bir şeyler öğrendiğini belirten Selmani, kendi çevresindeki birçok kişinin Alevi geleneğinin temellerinden biri

olan sazı çok iyi bildiğini; bunun, yetiştiği Alevi-Bektaşî çevresinde ve aile içinde bir gelenek olduğunu belirtmiştir. Özellikle kendisi üzerinde amcası Âşık Mehmet ve Âşık Veli'nin etkisinden bahsetmektedir. Âşık Selmani, kendi sülalesinde âşıklık olduğunu ve âşıklık yapmasında çevre tesirinin de olduğunu ifade etmiştir.

Selmani, ilk zamanlar büyük şairlerin sözlerini okuduğunu, derlemelerden yararlandığını ifade ederek; saz ile irticalen şiir söylemeye ise daha sonra başladığını aktarmıştır. Cem törenlerinde zâkirlik yaptığını belirten âşık, Alevi-Bektaşî geleneğine bağlı şiirlerin kendine yön verdiğini, özellikle de “Virani, Nesimi, Yemini, Fuzuli, Hatayi, Pir Sultan, Kul Himmet, Mirati, Noksani” gibi şairlerin etkisinde kaldığını belirtmiştir. Virani Risalesi, Yemini Kitabı, Nesimi Divanı, İmam Cafer Buyruğu’nu okumuş ve kendisine göre en önemli olarak da Kuran’ı üç kez hatmetmiştir. Âşık Selmani ayrıca kendi felsefesi üzerinde Halil Öztoprak’ın ve onun “Kur’an’da Hikmet, Tarihte Hakikat ve Kur’an’da Hikmet İncil’de Hakikat” adlı eserinin çok büyük etkisi olduğundan bahseder. Buradan da anlaşılacağı üzere Âşık Selmani’nin âşık olmasındaki en büyük etki manevi etkidir. Âşık Selmani, Alevi geleneğinde üstat sayılan şairlerin şiirlerindeki manaları çözmek için çok çalıştığını; bu nedenle Arapça, Farsça kelimelerin anlamlarını öğrendiğini ve bunlardan da yola çıkarak zamanla kendi şiirlerini yazdığını belirtmiştir. Kendi özgün yönünü ifade ederken de “İpliğim etkilendiğim şairlerinkiyle aynı; fakat dokuma çeşidi, nakışlar farklı.” ifadelerini kullanmıştır.

Âşık Selmani, ergenlik dönemlerinde katıldığı bir cem töreninde zâkirlik yaparken, törende bulunan Musa-i Kazım adlı mürşidin verdiği dolu ve “Allah aşkını artırsın.” sözleriyle kendince âşıklığın önemli unsurlarından birini daha sağlar ve bir müddet sonra 15 -16 yaşlarında iken kendi şiirlerini söylemeye başlar. Âşık Selmani, bu durumu şöyle ifade etmektedir:

Selmani’yim çok şükürler bildim ağı, karayı,

Tayyubi tahir eyleyip sildim kalbim sarayı,

Bir kâmil mürşitten içtim bir katrecik cürayı,

Aslı bir ulu zattandır, ismi Musa- i Kazım, (Aksüt, 2007: 26)

Âşık, çevresinde kendi gibi irticalen söyleyen âşıkların olmadığını, çoğu kimsenin derlemeler söylediğini; irticalen söyleyen âşıkları ilk kez Konya Âşıklar Bayramında 1966 yılında gördüğünü ifade etmiştir. Âşık Selmani çocukluğunda, sazıyla sözüyle köy köy gezip kahvelerde, meydanlarda şiirler okuyup türküler söylemediğini; cem törenleri için köy köy gezip zâkirlik yaptığını, cem evlerinde şiirler söylediğini ifade etmiştir. Âşığın memleket memleket gezerek toplantılara katılması, yarışmalara girmesi, geleneği icra etmesi daha çok 1967 yılından sonradır. Âşık Selmani, âşığın durağan değil seyyar olması gerektiğine inanan bir âşıktır.

Tüm bu bilgilerden de şu çıkarılabilir ki Âşık Selmani'nin âşık olmasında mecazi aşktan çok ilahi aşkın tesiri vardır. Onu âşıklık mertebesine taşıyan “Viranî, Yemini, Nesimi, Fuzuli” gibi şairlerin şiirlerini okumasıdır. Kendi ifadesiyle ise usta malı deyişlerdir. Ancak âşığa göre, ustalaşma sürecinde âşık toplantılarının ve diğer âşıklarla tanışıp memleket memleket gezmesinin tesiri de büyüktür.

Âşık Selmani, kendi soyunda âşıklık olduğundan bahsetmiştir; ancak bu, irticalen şiir söylemeye dayalı edebi anlamda bir âşıklık değildir. Amcaları olan Âşık Mehmet ve Âşık Veli'nin derleme şiirler okuyan, çok güzel saz çalan kişiler olduğundan bahseden Âşık Selmani; o dönem yaşadığı yer olan Almus'ta böyle kişilere de âşık denmesinin sebebini irticalen şiir söyleyen kişilerin olmamasına bağlamıştır. Cem törenlerinde saz çalıp söyleyen kişiler de yine derlemeler okuyan kişilerdir ve kendilerine halk içinde âşık denmektedir. Özellikle de Alevi kültürünün 7 büyük şairi bu konuda örnek alınan ve şiirleri okunan kişilerdir. Âşık Selmani'nin âşık denen bu kişilere göre farklı olması irticalen söyleyebilmesi olmuştur. Âşık Selmani kendisine âşıklığın verilmesini Allah'ın bir inayeti olarak görmektedir ve kendisinin âşıklığa adım atışını bir dörtlüğünde şöyle ifade etmektedir:

“Cenab-ı Mevla'dan erdi inayet,

Dahi çocuk iken saza alıştık,

Kudret iliminden okuduk ayet,

Çok şükür kelama, söze alıştık

(Bugün, 25 Ekim 1970)

Bu dizeler de, onun manevi etki sonucu âşıklık mertebesine ermesini ifade etmektedir.

Verilen bilgilere bakılarak Âşık Selmani, yetişme çevresi açısından tasavvufi ortamlarda yetişmiş bir âşıktır. Köyde yetişmesi, cem törenlerinde zâkirlik yapması ve çevresi onun sanatçı kişiliğini etkileyen unsurlardır.

1.2.2. Sazlı Sözlü Ortam:

Âşık şiirinde saz ile söz bütünleşmiştir. Fuad Köprülü: “Esasen *saz şairleri* tabirinden de çok iyi anlaşıldığı gibi, meslekten yetişmiş âşıklar arasında sazi olmayan, saz çalamayan bir şair tasavvur olunamaz.” (Köprülü, 2004: 30) der.

Doğan Kaya, sazlı-sözlü ortamlar içinde Ayin-i Cemlerin önemli bir yer tuttuğuna değinmiş olup ve aslı “aynü’l cem” olan törenlerin âşık edebiyatında önemli bir yere sahip olduğundan bahseder ve bu törenlerin âşığın yetişmesinde ve geleneğin yaşatılmasında önemli bir yeri olduğunu belirtir (Kaya, 1991: 73). Selmani’nin çocukluğundan itibaren bu ortamlarda bulunuşu kendi görüşüne göre onun geleneği yaşatmasında en önemli etkiye sahiptir.

Tokat’ta sazlı-sözlü ortam dendiğinde akla gelen yerler:

1. Kahveler
2. Düğün evleri
3. Ayin-i Cemler’dir (Kahraman, 1996: 25)

Âşık Selmani Tokat’ın Almus ilçesine bağlı Kuruseki köyündendir. Âşığa göre kendi köyü, Alevi- Bektaşî geleneğine sıkı sıkıya bağlı bir köy olup cem törenleri çok önemli bir yere sahiptir. Âşık Selmani’nin âşıklığına etki eden temel sazlı sözlü ortamlar cem evleri ve ayin-i cemlerdir. Âşık Selmani,

çocukluğundan itibaren cem evine gitmeye başlamış, oradaki sazlı sözlü ortamdan etkilenmiş, söylenen şiirlere ve deyişlere ilgi duymuştur. Cem evine gelen ve âşık diye nitelenen kişiler, zâkirlik görevini yürüten şahıslar onda derin bir etki meydana getirmiştir. Bu etkiyle henüz 7 ila 8 yaşlarında, dinlediği âşıklar gibi saz çalmaya merak salmış ve saz öğrenmiştir. Okuma yazma bilmemesine rağmen Alevi kültürünün yedi büyük aşığının ve bazı âşıkların deyişlerini dinleyerek ezberlemiş, manaları kavrayabilmek için Kur'an öğrenmiş, Arapça ve Farsça kelimelerin manalarını incelemiş, cemlerde zâkirlik yapmaya başlamış ve yıllarca "ayin-i cem"lerde "sazander" olarak yer almıştır. Bunun yanında Selmani'ye göre, âşığın aile çevresi de saza söze meyilli olup bir âşık soyudur. Cem törenleri dışında, aile içi etkinliklerde ve çevrede de sazlı sözlü ortamlar çokça mevcut olup âşık bunlardan da etkilenmiştir.

Ayrıca Âşık Selmani'nin âşıklığında, âşık toplantılarının özellikle Konya Âşıklar Bayramı'nın çok önemli bir tesiri olmuştur. İlk yıl yarışmalara katılmadığını çünkü çok toy olduğunu belirten Selmani, sonraki yıllarda ise usta âşıklar seviyesine ulaşmak için çok çalıştığını ifade etmiş ve girdiği yarışmalarda birçok ödül kazanmıştır. Ona âşıklık hüviyeti kazandıran ve onun ülke çapında tanınmasına vesile olan da zaten bu âşık toplantıları olmuştur. Hemen her yıl özellikle de atışma dallarında ödül kazanan Selmani, sekiz seneden sonra Konya Âşıklar Bayramı'na da veda etmiştir. Kendi ifadesine göre bunun sebebi, âşığın kendisiyle dalga geçildiğini düşünmesidir. Kazandığı yarışmadan sonra ödülü veren kişinin Selmani'ye 500 TL verip "En fazla ödülü sana verdik, kimseye söyleme." demesi onu şüphelendirmiş ve bunu da Selmani diğer âşıklarla paylaşmıştır. Kendisine söylenenin doğru olmadığını anlayan Selmani, bir yıl sonra gelen Âşıklar Bayramı davetiyesine bir şiir yazarak karşılık vermiştir. Bayram'a veda etmiş, ondan sonra da daha gitmemiştir. Selmani, şiirinde kırınlığını şu şekilde ifade eder:

Ben Konya'ya koşa koşa varırdım,

Eğer bizi basit görmeseydiniz,

Huzurda el pençe divan dururdum,

Hakkımızı ele vermeseydiniz, (388/ 1)

Özetle, Âşık Selmani'nin yetişmesindeki önemli etkenlerden biri de sazlı sözlü ortamlar olmuştur. Cem törenlerindeki, çevresindeki ve âşık toplantılarındaki sazlı- sözlü ortamlar onun gelişimine katkıda bulunmuştur. Sazlı- sözlü ortamlardan olan kahveler ve düğünlerin Selmani'ye etkisi yoktur.

1.3. ÂŞIK SELMANİ'NİN SANATÇI KİŞİLİĞİNİN OLUŞUMU

Âşıklık geleneğinde, âşığın sanatçı kişiliğini meydana getiren unsurlar olarak “Usta- Çırac İlişkisi (Kapılanma)”, “Saz”, “Rüya”, “Bade” ve “Mahlas Alma (Tapşıрма)” kavramları ele alınmaktadır.

Âşıkların sanatçı kişiliğini meydana getiren temel unsurlardan biri “**usta- çırac ilişkisi**” yahut “**kapılanma**”, âşıklık geleneğinde üstat bir âşığın, yanında âşık olmaya yetenekli bir genci alıp yetiştirmesidir.

Artun'un; günümüzde kitle iletişim araçlarının artması, modernleşme, değişen sosyal hayat, ilgi ve yönelimlerin değişmesi, eğlence anlayışlarının değişmesi ve âşıklığa gönüllü çıracların bulunamayışı nedeniyle sekteye uğrayıp zayıfladığı yönündeki görüşleri (Artun, 2008: 57) Selmani'nin konuya bakış açısıyla uyushmaktadır. Selmani, çıraclık yapmamış; gelenekteki anlamıyla yanında gezdirerek çırac yetiştirmemiş bir âşıktır. Bunu da dönemin etkisine bağlar.

Tokat âşıklık geleneği incelendiğinde, gelenek içinde usta-çırac ilişkisinin aslında önemli bir yer arz ettiği görölmektedir. Daha önce de bahsedildiği şekilde âşık edebiyatında usta âşıkların oluşturduğu ve usta-çırac ilişkisini ifade eden kollar mevcuttur. Bu kollardan biri de Emrah koludur. Öyle ki Erzurumlu Emrah, Tokatlı Nuri ve Gedai'yi yetiştirmiş; onların usta birer âşık olmalarında en büyük etken olmuştur. Onlar da Erzurumlu Emrah'tan sonra geleneği devam ettirmişler, yeni âşıkları geleneğe usta-çırac ilişkisiyle katmışlardır. Örneğin Tokatlı Nuri de Ceyhuni'yi yetiştirmiş ve gelenek devam etmiştir.

“Emrah kolu Tokat ve Kastamonu yörelerinde mevcut olup kol şöyle şekillenir:

Emrah: Gedâi, Meydanî, Tokatlı Nuri

Meydanî'nin çırakları: Kemali

Kemali'nin çırağı: Âşık Hasan

Âşık Hasan'ın Çırağı: İhsan Ozanoğlu

Nuri'nin çırakları: Gayreti, Ceyhuni

Ceyhuni'nin çırakları: Cemali, Mevci, Nagami, Bedri, Arap Hızri, Mesudi, Şermi, Cesuri, Seyhuni, İlhami, Pesendi.” (Kaya, 2007: 96).

Tokat'ta özellikle son döneme bakıldığında ise Tokat âşıklarında usta-çırak ilişkisinin zayıfladığını hatta bitme noktasına geldiğini görmekteyiz. Âşık Selmani de âşıklık geleneğinde olduğu şekliyle bir âşığa intisap edip onun malı olan söyleyişleri söylememiş, bir ustayla diyar diyar gezmemiş, âşıklık basamaklarını çıkarken gerçek anlamda bir âşığın yanında yer alıp çıraklık yapmamış, kapılanmamıştır. Ancak öyle bir imkâna sahip olsaydı çok daha farklı yerlerde olabileceğini ifade etmektedir. Selmani, tam anlamıyla bir âşığın yanında kapılanmasa da kendisinin âşık olmasında ve onu etkileme konusunda, saz ve sözde destekçisi ve yardımcısı olan amcaları, Âşık Mehmet ve Âşık Veli'ye amcadan çok ustası gözüyle bakmaktadır. Öyle ki Âşık Selmani, Âşık Mehmet'in kızı Yeter ile evlenerek bu bağı biraz daha üste taşımıştır. Ancak bunlar yine de gelenek içindeki usta-çırak ilişkisini tam manasıyla yansıtmamaktadır; çünkü ne Âşık Mehmet ne de Âşık Veli irticalen söyleyebilme yeterliği olan kişilerdir.

Selmani, âşıklığına en önemli tesir bağlamında, kendisine 57.000 âşığı üstat olarak saymakta; bunlar içinde özellikle “Yemini, Virani, Fuzuli, Nesimi, Pir Sultan, Kul Himmet, Hatayi, Noksani, Mirati” gibi âşıkları rehber ve manevi üstat olarak görmektedir. Âşık Selmani “Çocukluk yıllarımda senelerce usta malı şiirler söyledim.” diyerek onları kendine usta olarak gördüğünü tasdik etmektedir. Bunun yanında gidip gördüğü yerlerdeki

âşıkların kimi söyleyişlerinden etkilendiğini, herkesten de farklı bir şeyler öğrendiğini belirtmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere Yardımcı, Selmani'yi Emrah koluna bağlı yaşayan en büyük âşık olarak görmektedir. Yardımcı, eserinde de usta âşıkların çıraklarını ve çevresindekileri etkileyebileceği gibi, kolun dışında kalanları da etkileyebildiğini ifade eder (Yardımcı, 1999: 188).

Âşıklık geleneğinde âşığın sanatçı kimliğini kazanmasında önemli sayılan unsurlardan biri de **saz**dır. Âşıklar, gelenek içinde sazla (telden) irticalen söyleyerek gelenek içinde yerlerini alırlar. Çünkü âşık şiirinde saz ile söz bütünleşmiştir. Fuad Köprülü, sazla ilgili olarak, “Esasen saz şairleri tabirinden de çok iyi anlaşıldığı gibi, meslekten yetişmiş âşıklar arasında sazi olmayan, saz çalamayan bir şair tasavvur olunamaz. Saz şairleri muhtelif devirlerde türlü türlü çalgılar kullanmakla birlikte 17. ve 18. asırlarda en ziyade çöğüre rağbet ettiklerinden âşıklara “çöğürcü” de denmiştir.” (Köprülü, 2004: 30- 31) şeklinde görüşlerini ifade etmektedir. Bu görüş incelendiğinde, Köprülü'ye göre âşıklıktaki olmazsa olmazlardan birinin saz olduğu anlaşılmaktadır. Gelenekte önemli bir yeri olan sazın işlevlerini Durbilmez, şu şekilde sıralamaktadır:

1. Doğmaca söylerken saz şairine düşünme ve şiirini oluşturma imkânı verir.
2. Saz eşliğinde oluşturulan “saz havaları”, şiirin ölçüsünü belirleyen bir unsur olarak karşımıza çıkar.
3. “Saz havası”, şiirin nazım türünü büyük ölçüde belirler.
4. Saz, dinleyicinin ilgisini artırır.
5. Sözün etkisini artırır. (Durbilmez, 2010: 85)

Kahraman, sazın Tokat âşıklık geleneğindeki öneminden bahsederken, Tokat'ta toplumun saz çalamayan âşıkları gerçek âşık olarak görmediğini (Kahraman, 1996: 24) belirtir ki Fuad Köprülü'nün görüşüyle doğru orantılı olarak Selmani de aynı görüşü savunmakta; hatta saz çalan ancak irtical gücü olmayan birçok kişinin çevresinde “âşık” olarak nitelendiğinden bahsetmektedir.

Âşık Selmani, saza çok büyük önem vermekte, “Sözü süsleyen, manayı yücelten, âşığa hayat veren sazdır.” demektedir. Sazı; hayattaki en

büyük destekçisi; dertlerini, sıkıntılarını döktüğü bir kader arkadaşı olarak tanımlamaktadır. Âşık Selmani, bazı şiirlerinde sazın kendisiyle inleyen, acılarını paylaşan bir varlık oluşuna değinir (68/ 5). Selmani; İslam ve Alevilik inancının en güzel şekliyle, sazla söylenen deyişlerle anlatılabileceğini belirtir. Selmani, saza bu şekilde ilâhi bir görev yüklemektedir ki bazen saz yerine “telli kitap” ifadesini kullanır:

Anlamışım düşünülen hesabı,
İftira halinde etmen hitabı,
Okutmazlar burada telli kitabı,
Abu Yusuf yönetimde oldukça, (5/ 6)

Selmani’nin “saz” yerine “telli kitap” ifadesini kullanmasını aynı şekilde, 20. yüzyılın Tokat’taki temsilcilerinden olan Tokatlı Âşık Semai’nin eşi ve yine bir âşık olan Nevruz Bacı’nın şiirlerinde de görmekteyiz:

Ey âşık pirine sıtk ile sarıl,
Telli kitap olan sazın var mıdır?
Ariflerin nutku, kelâmı ağır,
Hakkı hakikatte gözün var mıdır? (Yardımcı, 1993: 144- 145)

Alevilikte sazın önemli olmasını, ona verilen ilâhi manaya bağlayan Selmani, cem törenlerindeki deyişlerde sazın kullanılmasının Allah-Muhammed- Ali inancını benimsetmede; oradaki taliplerde coşkunluk oluşturmada tesirli olmasından bahsetmektedir. Selmani’nin saza verdiği ilâhi manayla paralel olarak, Durbilmez’in makalesinde Hendrich’in: “Sazın kolu Allah’ı (elif) ve Hz. Ali’nin kılıcı Zülfikar’ı, gövdesi Hz. Ali’nin bedenini, on iki telli saz / çöğür de on iki imamı simgeler.” (Durbilmez, 2010: 150) görüşlerine yer verilmektedir. Selmani de on iki telli sazın On İki İmam’ı sembolize etmesinden bahseder.

Âşık Selmani’nin âşıklığa başlaması, daha önce bahsedildiği üzere cemlerde âşıkların saz ve sözlerini dinlemesi, saz çalması, büyük âşıkların

şiiirlerini okuması ve bir mürşit elinden dolu içmesiyledir. Çocukluğundan itibaren saz çalmaya heveslenmiş, kısa sürede sazı öğrenmiş, sözden önce saza hâkim olmuştur. Onun saz konusunda ustalaşmasını sağlayan kendi çevresi, özellikle de amcaları Âşık Mehmet ve Âşık Veli'dir. Saza hâkim olarak okuduğu derleme şiiirler Âşık Selmani'de tesir uyandırmış, daha sonra hem çalıp hem söyleyerek âşıklığa ilk adımını atmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi âşığın saza söze açık bir çevrede yer alması onun âşıklıkta önemli bir yer edinmesindeki önemli vesilelerdendir. Görüşüp bilgilerine başvurulun Âşık Feymani ve Feyzi Halıcı, Âşık Selmani'nin özellikle saz konusundaki ustalığına vurgu yapmaktadırlar. Feymani Âşık Selmani'nin saz çalışına ve yanık sesine o zamanlar büyük hayranlık duyduğunu belirtmiştir.

Âşık Selmani, yukarıda verilen özelliklere göre “telden söyleyen”, saziyla sözün manasını bütünleyebilen, âşıklığın saz ve söz manasında icrasını yapabilen bir âşıktır. Âşık Selmani her türlü bağlamayı çalabilmekle birlikte daha çok kısa saplı bağlamayı tercih etmektedir.

Âşıkların sanatçı kişiliğinin oluşmasında “**rüya motifi**” ve “**rüyada bade içme**” de önemlidir. “Rüya” ve “bade” gelenek içinde birbirlerinin tamamlayıcısı olan unsurlardır.

Âşık Selmani, bade içme hakkındaki bilgi verirken, bir âşığın bade içtiğini söylemesini uygun görmemektedir. “Âşık olan bunu söylemez, içtiğini de bilmez.” demektedir. Kendisinin badeli olup olmadığını sorusuna ise “Benim öyle diğer âşıkların bahsettiği tarzda rüya yoluyla bir bade içmem yok; olsa da zaten söylenmez; ancak Kazım Efendi adlı mürşidin verdiği doluyu bade olarak nitelemek mümkündür.” demiştir. Bir dörütlüğünde âşık bade içtiğini söyleyenleri şöyle eleştirir:

Âşıklara dolu içer dediler

Ne içeni gördüm ne içireni

Dost için canından geçer dediler

Ne geçeni gördüm ne geçireni (110/ 1)

Her ne kadar Âşık Selmani, bilinen manasıyla bade içmediğini söylese de bu, tasavvufun gerektirdiği mütevazılıktan kaynaklanabilir. Âşık Selmani, içmediğini söylerken dahi her seferinde bir yerde de açık kapı bırakıp, bunun Hakk'ın verdiği bir cevher olduğunu, onun olur olmaz yerde saçılmayacağını ve kimseye de söylenemeyeceğini belirtir. Kendisindeki yeteneğin ve söz söyleme ilmininse Allah'ın yardımıyla olduğunu belirtir. Ancak bade içmeyle ilgili var olan bilgilerden ötesini söylemez. Bade içtiğini ulu orta söyleyenleri de sert bir dille eleştirir. Birçok âşığın da dillendirdiği şekilde bade içtiğine inanmadığını ifade eder. Bazı âşıkların gelenek gereği rüyalarını anlatmadığını, bazılarının da badeli âşıklığa inanmadığını belirten Artun'un görüşleri (Artun, 2008: 59) Selmani'nin bu husustaki görüşlerini destekler mahiyettedir. Mehmet Yardımcı, yaptığımız görüşmede Selmani'nin badeli âşık olarak ifade edilmesi gerektiğini, âşığın uyanıkken kutsal sayılan bir kişi (Musa Kazım) elinden dolu içmesi ve sonrasında da âşıklığın gereklerini yerine getirebilen sanatçı bir kişilik haline gelmesinin bir çeşit bade içme sayılabileceğini ifade etmektedir.

Âşık Selmani'nin hayatını âşıklık bağlamında ikiye ayırmak mümkündür: Birinci dönem, Âşık Selmani'nin bir mürşit elinden dolu içmesinden önceki dönem olup; Selmani henüz çocuk denecek çağıdır, cemlere katılmakta, usta âşıklara özenmekte, saz çalmayı öğrenmekte, âşık fasıllarının sık sık yapıldığı yerlerde âşıklığa hazırlanmaktadır. İkinci dönem ise Âşık Selmani'nin Musa-i Kazım adlı mürşit elinden dolu içmesi, bir müddet sonra irticalen kendi şiirlerini söylemesi ve gerçek bir âşık hüviyetine kavuştuğu dönemdir. Rüya motifinin âşıklar için bir hareket noktası olduğunu ifade eden Günay, toplumdaki yerini kaybetmiş olan ozanların İslamiyet'le birlikte rüya yoluyla din büyüklerinden aldıkları ruhsat sayesinde toplumda eski yerlerine kavuştuklarını ifade ederken (Günay, 2008: 130) Selmani'nin de âşıklığa hareket noktasını mürşit elinden içtiği dolu oluşturmaktadır. Selmani ulu orta rüyasında bade içtiğini söyleyen âşıkların şöhret ve menfaat sağlamak için bunu söylediğini belirterek, rüya gördüğünü ve bade içtiğini

söyleyenlere cephe alır. Âşık Selmani, bir dörtlüğünde mürşit elinden dolu içmesini şöyle ifade etmektedir:

Selmani'yim çok şükür bildim ağı karayı,
Tayyubi Tahir eyleyip sildim kalbin sarayı,
Bir kâмили mürşitten içtim bir katrecik cürayı,

Aslı bir ulu zattandır ismi Musa-i Kazım (Çetin 1984: 25)

Âşık Selmani, kendini âşık olarak tanıtan kişinin olgun olmasından, ilimli ve kalbi temiz olmasından bahseder. “Bade içtim” demenin büyük sorumluluk olduğunu belirten Âşık Selmani, bunun söze sığamayacak kadar derin olduğunu; ilimsiz insanların ve kalbi temiz olmayan kişilerin âşıklığına da, bade içtiğine de inanmaz. Çünkü ona göre bade içen ve kendini âşık diye tanıtan kişinin mukaddes bir yolu vardır. O yolda kötülüğe yer yoktur:

“Bir elifin manasını bilmeyen,
Âşıklık dersinden hecelenmesin,
Pak eyleyip kalp aynasın silmeyen,
Bade içtim diye incelenmesin” (Selmani, 1971: 6)

Âşık Selmani, mürşidin elinden bade içtiğinde 15 yaş civarında olduğunu, âşıklığın gereği olarak kendi şiirlerini söylemesinin ise mürşit elinden dolu içmesinden bir müddet sonra olduğunu belirtmiş, o zamana kadar büyüklerinin kendi şiirlerini söylemeye müsaade etmediklerini ifade etmiştir. Bunun sebebini de; manayı, kafiye, redifi, dizeyi, cinası o zamanlar çok iyi bilmediğini, bunları bilmeden de büyüklerin kendisine izin vermediği şeklinde açıklamıştır. Sözlerin içi manayla dolduğunda kendisine izin verildiğini belirten âşığın, kendi şiirlerini yazarak âşıklık yapmasını 1950-1955 yılları arası olarak kabul etmek gerekir. İrticalen şiir söylemeye başlaması ve dilinin açılmasını Allah'ın hidayeti sayar ve bunu da şöyle ifade eder:

Selmani der ustam verdi ilimi,

Bana destur deyip açtı dilimi,
 Gönlümün bağında iki gülümü,
 Zamanı geldikçe deren Allah'tır. (287/ 5)

Daha önce de belirtildiği üzere Kahraman'ın eserinde geçen Selmani'nin rüya sonucu bade içtiği bilgisini (Kahraman, 1996: 46) Selmani onaylamamaktadır. Böyle bir bilgiyi kimseye vermediğini belirtmektedir.

Âşığın, sanatçı kişiliğini oluşturan temel etmenlerden biri de **“mahlas alma”** geleneğidir. Âşıklar buna “tapşırmak” adını verir. “Mahlas” sözlük manasıyla “takma ad” olarak tanımlanmaktadır. Âşık belli bir şiir söyleme olgunluğuna ulaştığında ustası tarafından kendisine gelenek içinde kullanması için bir ad verilir ki buna “mahlas” denir.

Şiirin kime ait olduğunun bilinmesi ve şiirlerin karışması kaygısından doğduğu sanılan tapşıрма ya da mahlas, âşıkların şiirlerinin günümüze gelmesini sağlamıştır. Mahlaslar gelenekte âşıklara ustaları tarafından verilirken günümüzde geleneğin zayıflaması, değişmesi, usta- çırak ilişkisinin bitme noktasına gelmesi dolayısıyla bazı âşıkların kendi mahlaslarını kendilerinin seçtiği görülmektedir. Bunlardan biri de Âşık Selmani'dir.

Âşık Selmani, Selmani mahlasını almadan önce adı ve soyadını mahlas olarak kullanmıştır. “Hasan Salman” mahlasıyla yazdığı şiirlerle şöhret olmuştur. Ancak Âşık Selmani kendi adını soyadını kullanırken de aklından hep Selmani mahlasının geçtiğini belirtmektedir. Âşık Selmani, bazı kaynaklarda geçen (TRT Belgesel, “Ozanın Kopuzundan Âşığın Sazına”, 1990 ve Ulu, 1987: 414) ve kendisinin ilkin “İlvani” mahlasını kullandığıyla ilgili görüşlere karşı çıkar. Kendisinin önce “Hasan Salman” sonra “Selmani” yi kullandığını belirtir. Bu bilgilerin doğru olmadığını ifade eder. Bununla ilgili olarak görüştüğümüz M. Emin Ulu, Selmani'yle 1980'lerde görüşüğünü, kendisine bu bilgiyi de Selmani'nin verdiğini belirtmektedir. Zamanla Selmani'nin bazı şeyleri unutmuş olabileceğini de belirten Ulu, kendisinde yer alan notlarda Selmani'nin kendisiyle görüşürken daha önce “İlvani” mahlasını kullandığını söylediğini ifade etmektedir.

Selmani'nin, Selmanî mahlasını almasının kesin tarihi âşığın verdiği bilgilere göre 1966'dır. Âşık Selmani, 1966 Konya Âşıklar Bayramı'na katıldığında, organizasyon tarafından bayrama herkesin bir mahlasla katılma zorunluluğu belirtilmiş, Selmani de kendi soyadını mahlas olarak kullanmıştır. O günden sonra da mahlasını hiç değiştirmemiştir. Âşık Selmani'nin bu mahlası kullanmasının sebebi, soyadının Salman olması ve kendisinin Selmanlı aşiretinden olmasıdır.

1.4. ÜSTATLIĞI:

Âşık Selmani'nin; çocukluğundan itibaren âşıklığa merak saldığı, cem törenlerine gidip gelen âşıklara özendiği; sözlerini, deyişlerini öğrendiği âşıklara bağlandığı, bir anlamda onları kendine üstat saydığı; amcalarını saz konusunda kendine örnek aldığı; ancak gerçek anlamda bir âşık tarafından yetiştirilmediği daha önce ifade edilmişti. Âşık Selmani, buna sebep olarak, geleneğin zayıflamasını ve çevresinde saz çalıp derleme söyleyen âşıklar dışında gerçek anlamda bir âşığın olmamasını sebep göstermiştir. Kendisi usta âşık olarak anılmaya başlandıktan sonra da gerçek anlamda âşıklığa gönül verecek çıraklar bulamadığını ifade etmiştir. Birçok gelen giden olduğunu, âşık olmak istediğini söyleyerek kapılanmak isteyenler tanıdığını; ancak hiçbirinin kalıcı olmadığını belirtmiştir. Değişen dünyanın; insanları farklı mecralara sürüklediğini, farklı iş kollarına yönelttiğini söyleyen Selmani, artık âşıklığın eski işlevini yitirdiğine inanmaktadır. Âşıklığın olsun, cem törenlerindeki zâkirliğin olsun artık neredeyse bitme noktasına gelmesinden, âşıklığı cazip kılacak ortamların kalmamasından yakınmaktadır.

Âşık Selmani, tam anlamıyla kendini üstadı saymamakla birlikte Tokat Akarçay'dan Âşık Hüseyin'i bir dönem yanında gezdirdiğini, bir defasında Âşık Sümmani'nin köyüne onu da götürdüğünü, Âşık Hüseyin'in orada sözlerine ustam diyerek Selmani'nin bir deyişiyle başlayıp daha sonra kendi türküsünü okuyarak türkü dalında birinci olduğunu belirtmiştir. Selmani, Âşık Hüseyin'in irticalen söyleme yeteneğinin zayıf olduğunu, bir müddet sonra kendisinden ayrılarak İstanbul'a yerleştiğini ifade eder. Ancak gerçek

anlamıyla bir usta- çırak ilişkisi olmadığı için Âşık Hüseyin'i çırağı olarak saymaz.

Bu konuda Adanalı Âşık Feymani'nin yaklaşımı önemli sayılabilir. Kendisiyle görüşülen Âşık Feymani, Âşık Selmani'yi kendine örnek aldığını, onu ustası olarak gördüğünü söylemiştir. 1967'de İstanbul'da Âşık Selmani'yle tanıştığını aktaran Feymani; Selmani ve Hüdai'yle beraber bir süre kaldığını belirtir. İki âşığın atışmalarına jürilik yaparak onların bir yıl boyunca atışmalarını izlediğini; özellikle Selmani'nin sazına, sözüne ve sesine hayran kaldığını söyler. Ondan saz, söz ve atışma konusunda çok şey öğrendiğini ifade eden Feymani, âşıklığında en önemli etkinin ustası Âşık Kul Mustafa, Âşık Selmani ve Âşık Hüdai olduğunu vurgular. Feymani, Âşık Selmani'yi kendine hem dost hem de üstat görmektedir. Herkesin de bunu kabullendiğini belirten Feymani, Selmani'den yıllar yılı hiç ayrılmamıştır. Yıllarca beraber memleket memleket gezmişler, birbirlerinden etkilenmişler, yol arkadaşı olmuşlardır.

Âşık Feymani, Âşık Selmani ile ilgili düşüncelerini belirttiği "Üstadım Kurusekili Âşık Selmani İle" başlıklı bir mektup göndermiş ve onu üstat kabul ettiğini o mektupta da beyan etmiştir. Ekler kısmında yer alan 10 Nisan 2010 tarihli bu mektupta, Feymani'nin "Üstadım Âşık Selmani İçin" adlı da bir şiiri yer almaktadır.

1.5. ÂŞIK SELMANİ'NİN DİĞER ÂŞIKLAR TARAFINDAN BİLİNİP TANINMASI:

Âşık Selmani 1966 yılına kadar Tokat dışına âşıklık maksadıyla çıkmamıştır. Ancak yazdığı şiirler çevrece ünlenmiş, Âşık Selmani adı söylenir olmuştur. Ulusal düzeyde tanınmasıyla şöhreti daha da artmıştır. Bu konuda, "Komşu köyler Âşık Selmani'nin köyü Kuruseki'ye 'Selmani'nin köyü' diyorlar artık." (Halıcı, 1970: 15) sözleri onun çevrece tanınmışlığının ifadesidir.

Âşık Selmani, 1966 yılında ilk kez düzenlenen Âşıklar Bayramı'na katılarak ilk defa âşıklık yapma amaçlı olarak Tokat dışına çıkmıştır.

İlk kez saz eşliğinde irticalen şiirler söyleyen âşıklarla orada karşılaştığını belirten Âşık Selmani, ilk yıl yarışmalara katılmayarak izleyici olduğunu ve büyük tecrübeler edindiğini belirtmiştir. Daha sonraki yıllarda ise girdiği yarışmalarda birçok ödül kazanarak kendini ispatladığını ve herkese tanıttığını ifade etmiştir. Âşık; özellikle deyiş, atışma ve lebdeğmez yarışmalarında üstünlük kurduğundan bahsetmektedir. Âşık Yaşar Reyhanî, Murat Çobanoğlu vb birçok usta âşıkla karşılaştığını Yaşar Reyhanî ile 1967’de atışma dalında birinciliği paylaştığını, sonraki yıllarda Murat Çobanoğlu ile girdiği lebdeğmez yarışında ise Murat Çobanoğlu’nun iğneyi düşürdüğünü ve yarışmayı kaybettiğini belirtmiştir. Bu konuda Fezai mahlaslı Feyzi Halıcı, Selmani’yle ilgili görüşlerini şöyle ifade etmektedir:

“İlk âşık bayramını 1966 yılında yaptık. Âşıklar Bayramı tahminlerin üzerinde başarılı oldu. Tanımakla şeref duyduğum o yılların âşıklarından Posoflu Âşık Müdami ile geçen yıl kaybettiğimiz Âşık Efkarî’yi, genç ve güçlü âşıklardan Murat Çobanoğlu ile Şeref Taşlıova’yı, Adanalı Âşık Abdülvahap’ı, *Tokatlı Âşık Selmani’yi* tanıdım ve tüm Türkiye’ye günlük hayatları ve sanat varlıkları içinde tanıttım. Atışma bilmeyen âşığın bir iki yıl içinde usta âşık seviyesine çıkardık. Dudakdeğmezde ilk yıl dudağını kanatan Âşık Selmani, ikinci yıl teşvik ve tavsiyelerimiz sonucu bileğinin hakkıyla birincilik kazandı.” (Halıcı 1992: 632)

Ancak Âşık Selmani, ilk sene dudağına iğne batırmasıyla ilgili sözlere katılmamaktadır. Kendisinin ilk sene yarışlara hiç katılmadığını ve gözlem yaptığını belirtmektedir. Feyzi Halıcı da yapılan görüşmemizde, Âşık Selmani’nin haklı olabileceğini bazen o kadar âşık içerisinde yanlış değerlendirmelerin olabildiğini ifade etmiştir. Hatırladığı kadarıyla Âşık Selmani’nin çok iyi bir âşık olduğunu, yıllarca birincilik aldığını belirtmiştir. Kötü bir âşığın bunu yapmasının mümkün olmadığından bahsetmiştir.

1.5.1. Şairnamelerde Selmani:

“Şairnameler, âşıklar tarafından genellikle 11’li hece ölçüsüyle yazılan, çağdaşı yahut kendilerinden önce yaşamış olan şairlerin mahlaslarına ve onları niteleyen birtakım vasıflarına yer verilen şiirlerdir.” (Kaya, 2009: 13).

Âşık Selmani ismine şairnamelerde de rastlanmaktadır. Bunlara şu örnekler verilebilir:

- **Âşık Abdülvahap Kocaman’ın yazdığı şairnâmenin 4. kıtasında Âşık Selmani’nin adı geçmektedir:**

Maraş’tan Hüdai, Van’dan Figani,

Ankara’dan Gürbüz, Dursun Ceylani,

Şavşat’tan Kara’yla Âşık Efkarı,

Tokat’tan da **Hasan Selman** geliyor, (Kaya, 2009: 220)

- **Âşık Naçari “Ozanlarım Perişan” adlı şairnâmesinde Âşık Selmani’ye 31. dörtlükte şu şekilde yer vermektedir:**

Selmani bu yolda hayli yorulmuş,

Mansuri de Hakk’a varıp durulmuş,

Kemal özgür pire candan sarılmış,

Perişan da ozanlarım perişan, (Kaya, 2009: 158)

- **Tokatlı âşıklardan biri olan Âşık Kul Semai, Tokatlı âşıklar üzerine yazdığı bir şairnamede Âşık Selmani’ye 16. dörtlükte yer vermektedir:**

Hasan Selmani’yle verdik baş başa,

Kars, Erzurum âşıklarla yarışa,

Konya, çok yerlerde hep koşa koşa,

Bizle yarıştılar gelen âşıklar, (Kaya, 2009: 189)

- **Şeref Taşlıova'nın 19.01.1977 tarihinde Batı Almanya'da yazdığı "Görestim" adlı 26 kıtalık şiirin 5. kıtasında, adı geçen 74 âşık arasında Âşık Selmani'nin de adı geçmektedir:**

Almus'tan **Âşık Selmani**,

Semai erenler canı,

Söyleri gönül mihmanı,

O garibanı görestim (Kaya, 2009: 237)

- **Âşık Selmani, Sivas Hizmet gazetesinde 1969 yılında bir şairname yayımlamıştır. "Âşıklar Gecesi" başlıklı Şairnâme şu şekildedir:**

Âşıklar gecesine bu akşam,

Önce Âşık Veysel mihman gelecek,

Huddi der ki âşık ile savaşam,

Ona rakip Âşık Feyman gelecek,

Âşık Yüzbaş'olu Devrani bize,

Ali İzzet Özkan karışır söze,

Hemen hazır durur Fadime Teyze,

Âşıklar anası sultan gelecek,

İsmet Namlı ile Âşık Feryadi,

Sivas'ta meşhurdur bunların adı,

Âşıklar dalmaya derya aradı,

Katre katre bahri umman gelecek,

Söz ile yapılır aşkın güreşi,

Meydanda tanımaz kardeş kardeşi,

Nice âşıklarla etmiş savaşı,

Tokat'tan da **Âşık Selman** gelecek. (Kaya 2009:232)

- **Âşık Reyhanî'nin "Devrin Ozanları" başlıklı şâirnamesinin 4. kıtasında Selmani'den bahsedilmektedir:**

İsmail Daimi, Nesimi Çimen,

Hüseyin Kaçıran bir de Çırakman,

Hüdai, **Selmani** söyler her zaman,

Hiç değişmez sözlerinin eridir.

- **Yine Âşık Gülhânî'nin yazdığı 15 kıtalık şiirde 46 âşık arasında, 13.kıtada Âşık Selmani'ye de yer verilmiştir:**

Hüseyin Kaçıran, Âşık Emini,

Zülfikar Divanî almış demini,

Talibi, Kul Sadi, duysun **Selmani**,

Sözüm yalan ise alan olmasın (Kaya, 2009: 214)

1.5.2. Şairnameler Dışında, Âşıkların Selmani'yle İlgili Görüşleri:

Âşık Selmani, diğer âşıklarla olan münasebetlerinden bahsederken özellikle Feymani, Hüdai ve Abdülvahap Kocaman'dan bahsetmektedir. Bu âşıklarla çok zamanının geçtiğini, aylarca birbirlerinin evlerinde kaldıklarını anlatmaktadır. Âşık Feymani ve Hüdai ile senelerce İstanbul'da çalıp söylediklerini, yol kardeşliği yaptıklarını belirtmektedir. Bu arada da birbirlerinden etkilendiklerinden bahseden Âşık Selmani, gelişimlerinde birlikteliklerinin önemine değinmiştir. Âşık Feymani ile yapılan görüşmede de Feymani bunları teyit etmiş Âşık Selmani'nin sazından, sözünden ve insanlığından çok etkilendiğini belirtmiştir. Âşık Selmani'den temiz yürekli, hep tebessüm eden, iyi huylu, dostluğu ve karakteri sağlam bir insan olarak bahsetmektedir.

Selmani'nin âşıklığının da üst düzeyde olduğunu belirten Feymani açık yüreklilikle; atışmayı, türkü söylemeyi, kısacası âşık olmayı Kul Mustafa, Selmani ve Hüdai'den öğrendiğini belirtmiştir. Onların atışmalarını, türkülerini dinleyerek âşıklıkta ustalaştığını; bugünlere gelmesinde Âşık Selmani'nin çok önemli yeri ve emeği olduğunu belirtmiştir.

Âşık Selmani'nin özellikle atışma, lebdeğmez alanlarında kendini çok iyi yetiştirdiğini, türkü dalında ve şiirde de etkili olduğunu, kendisine de her konuda yardım ettiğinden bahsetmiştir. Bu anlamda Âşık Selmani'yi ustası kabul etmektedir. 1967 yılında başlayan bu birliktelikten sonra 1974 yılına kadar hiç ayrılmadıklarını, âşıklık geleneğini birlikte icra ettiklerini, ayrı oldukları zamanlarda da sık sık mektuplaştıklarını belirtmiştir. Âşık Feymani, Selmani ile en son 2003 yılında Kültür Bakanlığının “Yaşayan Âşıklık Geleneği” adlı programında buluştuklarını ve tüm âşıkların Âşık Selmani geldiğinde onu saygıyla ve ayakta karşıladığını aktarmıştır. Âşık Feymani tarafımıza Selmani'yi anlatan mektup dışında Sivaslı kadın âşıklardan Derdimend Nine'nin kendilerine Sivas'ta irticalen söylediği bir şiiri göndermiştir. Şiirde Derdimend Nine; Selmani, Hüdai ve Feymani'ye hitaben irticalen şu şiiri söylemiş ve torunu da yazmıştır:

Merhaba delikanlılar,
Adaletsiz zanneylemen,
Size selam veremedim,
Sadakatsiz zanneylemen,

Dinleyin beni burada,
Akşamleyin o arada,
Elden gitmişti irade,
Nezaketsiz zanneylemen,

Bu konunun üstadıyız,
 Meslek ile ispatıyız,
 Biz de Hünkâr evladıyız,
 Asaletsiz zanneylemen,

Mend'em hukukumdan geçmem,
 Sır bilmeze sırrım açmam,
 Kimse ile karşılaşmam,
 Cesaretsiz zanneyleme,

Âşık Selmani'den bahseden diğer bir âşık da Âşık Kul Semai'dir. Tokatlı olan Âşık Kul Semai, Âşık Selmani'yi büyük bir dost saymakta ve onunla birçok yarışmalara katıldığını, beraber birçok yer gezdiklerini şu şekilde anlatmaktadır:

“Çok yerlerde yarışmalara katılıp derece aldım. Ankara'da, Almus'ta, Erbaa'da, Malatya'da, İstanbul'da arkadaşım Almuslu Hasan Selmani ile katılmıştık. 1984'te Konya'da 1984'te Hacı Bektaş'ta da 16 âşık yarışmaya katıldık. 11.4.1986'da Niksar'da Emrah şenliğine, yine 1986'da Erbaa'da barış yılı yarışmasını düzenleyen Erbaa Ortaokul Öğretmeni Sayın Hocam Osman Bostancı'nın davetiyle Tokat'tan Âşık Selmani, Kars'tan Âşık Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova, Zile'den Âşık Ali Dedeoğlu yarışmaya katılmıştık. Yarışma puanlı idi:

“Tüm dünyadan barış ister Türkiye'm,

Barış için yarış ister Türkiye'm,” şiiriyle bana şiirde birincilik, atışmada Çobanoğlu ve Şeref'e birincilik, Selmani'ye lebdeğmezden birincilik, Ali Dedeoğlu'na atışmada ikincilik ödülleri verilmişti. 1986'da Malatya'dan, arkadaşım Selmani ve ben Semâi birer kayısı amblemlili altın şilt almıştık. (www.gencleviler.com)

Âşık Selmani ismini şiirinde bulabildiğimiz bir başka âşık da, Âşık Hasan Yüzbaşıoğlu'dur. Sivaslı Âşık Hasan Yüzbaşıoğlu, 1968 yılında Kütahya'da "Kütahya Postası" adlı gazetede Selmani, Hüdai ve Feymani'yle buluşmuş, irticalen söylediği şiirinde Âşık Selmani, Hüdai ve Feymani'ye meydan okumuştur. 30 Temmuz 1968 Salı günü 1. sayfadan "Sivas'tan Gelen Âşık Hasan Yüzbaşıoğlu, İstanbul'dan Gelen Âşıklara Meydan Okuyor" başlığıyla yayımlanan şiirin ikinci dördlüğünde Âşık Selmani'nin ismini anmaktadır:

Feymani, Hüdai, Selmani eyi,
Biri Yahap biri Mahmut ne iyi,
Sizinle burada tartışak deyi,
Hemen gazeteye yazmaya geldim

(Kütahya Postası, 1968: 2026, s.1)

1.5.3. Mektup Şiirlerde Selmani:

Âşıkların birbirine gönderdikleri mektup niteliğindeki şiirlere mektup şiir denir. Âşıklar birbirlerinin hatırlarını sorup saygı ve sevgilerini ilettikten sonra özel durumlarını belirtmektedirler. (Kaya, 2007: 509)

Âşık İsmeti'yle Selmani'nin birbirlerine gönderdikleri mektup şiirler mevcut olup bunlardan anlaşıldığına göre Âşık Selmani'yle İsmeti arasında da büyük bir dostluk vardır. Şiirlerde, İsmeti defalarca Selmani'ye mektup şiir göndermesine rağmen cevap alamadığından yakınmakta; Selmani ise İsmeti'den bir anlamda özür dilemektedir:

İSMETİ'DEN SELMANİ'YE

Dostum senden haber alamıyorum,
Ne haldesin cevap gönder Selmani,
Hasta mısın nesin bilemiyorum,
Gönderdiğim mektup ondur Selmani,

Fanide duranlar gün olur göçer,
 Canımız kafesten kuş gibi uçar,
 Kim ki akıbetin elinden kaçar,
 Dünya bize göre handur Selmani,

İsmeti dostunu mektupla arar,
 Selamlar gönderip hatırlar sorar,
 Vefalı olmaya kılmışım karar,
 Sanma ki bu mektup sondur Selmani,

28.06.1969

(Kaya, 2007: 510)

SELMANİ'DEN İSMETİ'YE

Çok mektuplar aldım cevap vermedim,
 İhmalimi hoş göresin İsmeti,
 Hayatımda bir huzura ermedim,
 İhmalimi hoş göresin İsmeti,

Sanki dağ altında kaldım ezildim,
 Zaman eteğinden geçtim süzüldüm,
 Size cevap yazmadıkça üzüldüm,
 İhmalimi hoş göresin İsmeti,

Sizlere dostluğum hakikattendir,
 Gerçek âşıklığın aslı zattandır,
 Bilesin ki bunlar meşakkattendir,

İhmalimi hoş göresin İsmeti,

Kulağım aşına her güzel sese,
Gönül görmek ister yol vermez kese,
Dileğimdir yolum düşsün Sivas'a,
İhmalimi hoş göresin İsmeti,

Ben Almus'ta sen Sivas'ta durursun,
Bütün dostlarına değer verirsin,
Sağ olursak Selmani'yi görürsün,
İhmalimi hoş göresin İsmeti,

17.07.1969

(Kaya, 2007: 510)

Âşık Selmani eleştirmeyi seven bir âşıktır. Alevi- Sünni ayırmadan yanlışları eleştirir. Zaman zaman bu durumlar şiirlerine de yansımaktadır. Âşık Selmani, Garip Dede Cem Evi'nde kendisine yapılan bazı yanlışlara katlanamayarak oranın yöneticilerinden birini, tarihi niteliği olan ve makul biri sayılmayan "Abu Yusuf"a nitelik olarak benzetmiş, bir şiirinde de bu kişiyi taşlamıştır. Taşladığı şiiri de mektupla, Garip Dede Cem Evi dedesi olan şair ve yazar Ahmet Fethi Erdoğan'a göndererek kendisine sahip çıkmadığından yakınmış, ona da kırıldığını ifade etmiştir. Selmani, taşlamasında Fethi Dede'ye şikâyetini şöyle bildirir:

Garip Dede'nin de hükmü yürümez,
Abu Yusuf yönetimde oldukça,
Kararmış kalpleri nurlar bürümez,
Abu Yusuf yönetimde oldukça, (5/ 1)

Selmani der yazım kara yazılır

Gerçek söyleyene kuyu kazılır

Ona uyup dede bile bozulur

Abu Yusuf yönetimde oldukça (5/ 7)

Selmani'nin bu şiirine Ahmet Fethi Erdoğan Dede bir şiirle cevap vermiş ve şiirin ilk dördlüğünde Selmani'ye mahlasıyla seslenmiştir:

Gel darılma bana gülüm **Selmani**,

Güç yetmeyen daha nice haller var,

Dosttan cefa görüp düzersin mani,

Aşılacak daha nice beller var,

Düş edildik çetin, zorlu yollara,

Mevla'm yardım etsin sadık kullara,

Kurban olam sohbet eden dillere,

Hak aşkıyla inileyen teller var.

Ahmet Fethi Erdoğan/ K.Çekmece

Âşık Feymani'nin bakış açısıyla Selmani'nin anlatıldığı ve ekler kısmında tamamına yer verdiğimiz mektup ve mektupta yer alan şiir de bu kategoride değerlendirilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÂŞIK SELMANİ’NİN ŞİİRLERİNDE BİÇİM

2. 1. ÂŞIK SELMANİ’NİN ŞİİRLERİNDE BİÇİM ÖZELLİKLERİ:

Şiirde biçim konusunda önemli olan unsurlar, bir şiirin “ölçüsü (vezni)”, “durak sistemi”, “kafiyesi ve redifleri”, “kafiye örgüsü (şeması)”, “nazım birimi” “nazım biçimleri ve türleri” olarak ifade edilmektedir. Âşık Selmani, biçim ile içeriği şiirinde kaynaştırmayı amaç edindiğini ifade eder. Âşık Selmani’nin biçimsel kurgusu geleneği yansıtacak şekildedir. Şiirlerinde genelde birim olarak dörtlükleri kullanması, kafiye örgüsünün halk şiirine uygunluğu, biçim ve tür olarak genel itibarıyla geleneği yansıtmaması, vezin olarak hece veznini kullanması onun geleneği icra ettiğinin göstergeleridir. Bu biçimsel özelliklerin Âşık Selmani’de kullanımı şu şekildedir:

2.1.1. Vezin:

Âşık Selmani’nin şiirlerinde **vezin (ölçü)**, geleneğin gerektirdiği şekilde hece veznidir (ölçüsüdür). Türk halk şiirinde “vezin” karşılığı olarak “ölçü” daha seyrek olarak da “tartı” terimi kullanılır. Halk şiirinde ölçü hece ölçüsüdür. Hece ölçüsünde esas olan mısralardaki hece sayısının eşit olmasıdır. Vezin konusunda Dizdaroğlu, hece ölçüsüyle söylenmiş en eski şiir türlerinin Divan-ı Lügat-it Türk’te bulunduğunu, saz şairlerinin hece kalıpları içinde en çok 7, 8, 11’li olanları kullandıklarını söyler (Dizdaroğlu, 1968: 200). Doğan Kaya’nın ifadelerine göre, Türk halk şiirinde 3 ila 20 arasında değişen hece yapısına sahip şiirler vardır. (Kaya, 2007: 600)

Âşık Selmani’nin kitaplarında yayımlanmış şiirleri dışında, bizzat kendisinden alınan 392 adet yayımlanmamış şiiri bu çalışmada incelenmiştir. Selmani’nin şiirlerinde geleneğe bağlı bir şekil yapısı görülür. Bu şiirlerin tamamı hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Bu şiirlerde; 1 tane 5'li hece ölçüsü, 2 tane 7'li hece ölçüsü, 45 tane 8'li hece ölçüsüyle, 314 tane 11'li hece ölçüsüyle, 29 tane 15'li hece ölçüsüyle, 1 tane 16'lı hece ölçüsü kullanılmıştır. 15'li, 16'lı ve 7'li hece ölçüsüyle yazılanları dışında şiirlerin hemen hepsi koşma biçiminde kafiyeleşmiştir. Âşık Selmani de çoğu âşık gibi genelde koşma biçimini benimsemiş ve uygulamıştır.

Sonuç olarak, Âşık Selmani'nin şiirlerinin büyük bir bölümü 11'li hece ölçüsüyle, diğerleri ise 5, 7, 8, 15 ve 16'lı hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirlerinde, Âşık Selmani'nin biçim anlayışı, ölçü (vezin) açısından geleneğe uygundur.

2.1.2. Durak:

Âşık Selmani'nin şiirlerinde incelenecek diğer bir biçimsel unsur ***durak (durgu)*** hususudur. Durak hususunda Kaya, hece ölçüsünün dizelerdeki hecelerin eşitliğine dayandığını; ancak bunların belli duraklar çerçevesinde olması gerektiğini belirtir (Kaya, 2007: 600). Durak, hece ölçüsüyle söylenmiş şiirlerde kelimelerin belli gruplarda bir araya gelmesidir. Duraklarda kelimeler ortadan bölünmez, kelimenin bitirilmesi esastır. Âşık şiirinde durak konusunda bilgiler veren Kaya, durakların en önemli fonksiyonun şiirde ahenk sağlamak olduğunu, ezginin oluşumunda büyük rol oynadığını söyler. Durakların sıralanışının rasgele olmadığını belirtir ve genelde 7'lilerde (4+3 ya da 3+4), 8'lilerde (4+4, 5+3), 11'li hece ölçüsünde ise (4+4+3, 6+5) şeklinde durakların kullanıldığını ifade eder (Kaya, 2007: 277).

Âşık Selmani'nin şiirlerinde koşma nazım biçimi çok belirgindir. Şiirlerinde en çok 11'li ve 8'li hece ölçüsünü kullanan Âşık Selmani, âşık edebiyatına ait şiirlerdeki durak (durgu) sistemini de geleneğe uygun olarak kullanmaktadır. Ancak Selmani'nin bazı şiirlerinde durak konusunda düzensiz olduğu, durakların birbirine uymadığı da görülür.

Âşık Selmani, 11'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde geleneğe uygun olarak 6+5: 11, 4+4+3: 11 ve çok nadir olarak da 7+4: 11'li durak sistemini kullanır:

Dedim Selmani'yim/ aşka uyarım, 6+5

Güzellerden ilham/ neşe duyarım, 6+5

Ben seni aşırı/ sever sayarım, 6+5

Gerçek aşkla sevip/ say dedin bana, 6+5 (15/ 5)

Kim bilir halimi / sen de bilmezsen, 6+5

Ben de gülmem/ sen şakıyıp/ gülmezsen, 4+4+3

İflah olmam/ gel deyince/ gelmezsen, 4+4+3

Sev de kurtar beni/ Allah aşkına, 6+5 (18/ 4)

Beyaz gülüm ne sevgin/ ne aşkın var, (7+4)

Allah benden beter etsin aşkını, (4+4+3)

Gizlice konduğum gönül köşkün var, (6+5)

Allah benden beter etsin aşkını, (4+4+3) (80/ 1)

Âşık Selmani, 7'li hece kalıbıyla yazdığı şiirlerinde 4+3: 7 veya 3+4: 7; 8'li hece ölçüsüyle yazılan şiirlerinde ise 4+4: 8 ya da 5+3: 8 durak sistemini benimser.

Toprağın / taşın güzel, 3+4: 7

Cevahir / taşın güzel, 4+ 3: 7

Bu yurt sana/ gelişmez, 4+ 3: 7

Bu ilden/ taşın güzel, 3+4: 7 (392/ 2)

Dağda keklik / avlanmaz, 4+3: 7

Engine / inmeyince, 3+4: 7

Yâda meyil / bağlanmaz, 4+3: 7

Yar diye / dönmeyince, 3+4: 7 (30/1)

Candan olup/ can güvenlik, 4+4: 8

Devam etmeli/ esenlik, 5+3: 8

Olmayıp hiç/ senlik benlik, 4+4: 8

Seni benden/ esirgeme, 4+ 4: 8 (46/ 3)

Yoksa halim /hareketim, 4+4: 8

Gelmedi mi/ işinize, 4+4: 8

Gelmediğin/ bilse idim,4+4: 8

Düşer miyim/ peşinize, 4+4: 8 (60/ 1)

Âşık Selmani, 15 heceli şiirlerinde genellikle 8+7: 15'li durak sistemini, 16 heceli şiirinde ise 8+ 8: 16'lı durak sistemini kullanmıştır:

Aşk ehlinin halin bilmez/ dert gelmeyen başına, 8+7: 15

Giriftar olanlar bilir/ bu aşkın savaşına, 8+7: 15 (294/ 1)

Tahammül edemez asla/ cahillerin taşına, 8+7: 15

Şaha kul olmayan bilmez/ şah nedir, sultan nedir, 8+7: 15 (294/ 2)

Nefsi ile cenk etmeyen/ merdi meydan anlamaz 8+7: 15

Mürşide biat etmeye/ edep erkân anlamaz 8+7: 15 (362/ 1)

Muhammed Ali'den miras/ kaldı bize tarikat 8+7: 15

Dört kapıyı kırk makamı/ kavmi şeytan anlamaz 8+7: 15 (362/ 2)

İçmişim aşkın badesin/ canım Âli Abadandır 8+8: 16

Mürşidim Şahı Velâyet/ namım Âli Abadandır 8+8: 16

Bize kısmet oldu ezel/ feleğin, cudenin zehri,8+8: 16

Hasan Hulki Rıza için/ gamım Âli Abadandır 8+8: 16 (278/ 1)

2.1.3. Kafiye:

Âşıklık geleneğinin biçimsel özelliklerinden biri de “**kafiye**”dir. Şiirde ahenk sağlayan “**kafiye**” ya da “**uyak**”a âşık şiirinde “**ayak**” da denir. Âşık Selmani, ahenk unsurlarından olan kafiyei geleneğe uygun olarak kullanmaktadır. Hemen her tür kafiyei yer vermekte olup özellikle “yarım” ve “tam” kafiyei oldukça fazla yer vermektedir. Bunun yanında “zengin” ve “cinaslı” uyakla yazdığı şiirlerinin sayısı da azımsanamayacak ölçüdedir. Âşık Selmani, kafiye yanında rediflere de sıkça yer vermekte olup Âşık Selmani'nin şiirleri kafiye açısından, “Dörtlükte bulunduğu yere göre kafiyei” ve “Sesler açısından kafiyei” olmak üzere incelenebilir. Selmani'nin şiirlerinde dörtlükte bulunduğu yere göre kafiye çeşitleri şu şekildedir:

➤ İlk Üç Dizede Oluşturulan Kafiye:

Buna yaygın anlamıyla “kafiye” ya da “uyak” denir. Âşık Selmani, koşma tarzı yazdığı şiirlerin ilk dörtlüğü dışında bu kafiye oluşumunu kullanır ki bu geleneğin oluşturduğu bir kalıptır. Bu tarz kafiyeleşme şu örnekler verilebilir:

Söylediği sözü idrak etmeyen

Yolun doğrusunu bilip gitmeyen

Kendi ıslahına gücü yetmeyen

Elimde fermanım dese ne fayda (10/ 2)

➤ **Dörtlük Sonlarında Oluşturulan Kafiye:**

Bu kafiye'nin adı "ayak"tır. Bunun "ana ayak" veya "ana kafiye" olarak adlandırıldığı da görülür. Ancak âşıklar buna "ayak" demektedir. Koşma tarzı şiirlerin ilk dörtlüğünün 2. ve 4. dizeleri diğer dörtlüklerin sonundaki dizelerle kafiyeleşir ki bu da yine âşıklık geleneğinde bir kuraldır. Selmani de geleneğe bağlı olarak koşma tarzı şiirlerinin ilk dörtlüğünü genelde abab şekline kurmakta olup devamında cccb/ dddb/ eeeb... kafiye örgüsünü kullanmakta ve b şekilde kafiye oluşturmaktadır:

Bu aşkın bahrinde katre olmayan
Kendince um**man**ım dese ne fayda
İnanç güneşinde zerre olmayan
Bütündür i**man**ım dese ne fayda (10/ 1)

Söylediği sözü idrak etmeyen
Yolun doğrusunu bilip gitmeyen
Kendi ıslahına gücü yetmeyen
Elimde fer**man**ım dese ne fayda (10/ 2)

Bünyesindeki sesler açısından, Selmani'nin şiirlerinde kullandığı kafiye çeşitlerini de Doğan Kaya'nın tespitlerine (Kaya 2007:394) dayanarak şöyle sıralayabiliriz:

- Çeyrek Kafiye
- Yarım Kafiye
- Tam Kafiye
- Zengin Kafiye
- Cinaslı Kafiye

➤ **Çeyrek Kafiye:**

“Çıkakları birbirine yakın olan seslerle meydana gelen kafiyelerdir. Aynı ses olmamakla birlikte çıkakları birbirine yakın olan seslerle yapılmış olan bu kafiyelerde “ç-ş”, “l-n-r”, “z-s”, “ğ-v” gibi sesler birbiriyle kafiyeli sayılmaktadır. Bu kafiye yarıma göre daha zayıftır.”(Kaya, 2007:394).

Âşık Selmani de nadir olmakla birlikte çeyrek kafiyei uygulamıştır. Selmani'nin şiirlerinde yukarıda verilen seslere ek olarak ”h- k”, “v-f”, “h-f” ,“ş-ç”, “ğ-y” harflerinden de kafiye oluşturduğu görülmektedir. Selmani'nin bu şekilde oluşturduğu kafiyelere şu örnekler verilebilir:

Düşmanları yurttan kovduğun için,
Yunan'ı denizde boğduğun için,
Güzel Selanik'te doğduğun için,
Gözün kaldı yurtta Kemal Atatürk, (133 / 2)

Senin inatlaşman beni mahveder,
Kuru sevgi âşıkları saf eder,
Kerem kani günahımız affeder,
Günah benim olsun hayırı sen al,(134 / 4)

Tövbenin keskini oldu nasuhta
Şahı Kerem olsa kalır pasıfta
Suç ne dedededir ne de Yusuf'ta
Kusur benim söyleyecek sözüm yok (129/2)

➤ **Yarım Kafiye:**

Ses benzerliği tek sese dayanan kafiye çeşididir. Bu sesin ünlü veya ünsüz olma şartı yoktur.

Fuad Köprülü, yarım kafiye, “Uzak ahenk benzerliği.” olarak ifade eder, basit ve ibtidâi mahiyette bir kafiye olduğunu söyler (Köprülü, 2009: 105).

Âşıklık geleneği irtical yeteneği gerektirdiğinden âşıklar, yapılması kolay olduğu için en çok yarım kafiye yer vermektedir. Âşık Selmani’nin şiirlerinde de geleneğin etkisiyle yarım kafiye çokça yer verilmiştir. Konu hakkında fikir verebilmek adına âşığın şiirlerindeki yarım kafiye şu örnekler verilebilir:

Selmani der iki güle değilmez,
Güle değilse de dile değilmez,
Asla bir yaprağa dala değilmez,
Mevla’m hakikatten yel katmayınca,(2/ 5)

İnsan kanı kurban kanı birleşip,
Bu bayramı kan gölüne döndürdü,
Canlarını kurtarmaya zorlaşıp,
Bu bayramı kan gölüne döndürdü, (358/ 1)

Selmani vazife göreyim derken
Bir gönüle göze gireyim derken
Herkese bir ışık vereyim derken
Gamlı gönlüm sönmüş çıraya döndü (357/ 7)

➤ **Tam Kafiye:**

Ses benzerliği iki sese dayalı kafiye çeşidine tam kafiye denir. Âşık Selmani’nin yarım kafiyeyle birlikte en sık kullandığı kafiye çeşidi tam kafiye. Bu kafiye şu örnekler verilebilir:

Selmani şanlı Türk layıktır şana,
 Sevgisi yerleşmiş damara, kana,
 Bu şehitlik nasip olmaz her cana,
 Canım kanım kurban vatan uğruna,(25/ 7)

Yazarımız iyi dinlen burayı,
 Bir fakire açtılar bu yarayı,
 Hep almışlar evde olan parayı,
 Eli bomboş kalanları duydun mu? (352/ 4)

Hilâfım yok, sözüm söylerim candan
 Ayırmazın şahım kâmil insandan
 Habersiz oldular ikrar, imandan
 Yararı, yoldaşı, yâdı bozuldu (351/ 4)

➤ Zengin Kafiye

Ses benzerliğinin iki sestten fazla olduğu kafiye şeklidir. Bir başka deyişle en az üç sesle yapılan kafiye zengin kafiye denir. Âşık Selmani de zengin kafiye birçok şiirde yer vermiş olup onun zengin kafiye kullanımına şu örnekler verilebilir:

Beyaz gülüm sana oldum andelip,
 Korkarım bu işte gelemem galip,
 Bir تنها günümde yanıma gelip,
 Sev de kurtar beni Allah aşkına, (18/ 3)

Gözüm yoktur azda, çokta, nok**sanda**,

Yaş sayısı bir değildir ins**sanda**,

Emekli olursun dendi dok**sanda**,

Bire atlatmayın sırayı kardaş, (346/ 3)

Kaya'nın verdiği bilgilere dayanarak (Kaya 2007: 398) "ünsüz+uzun ünlü" ile de zengin kafiye yapılabilir. İki ses benzerliği olmasına rağmen, kelime sonunda iki ses hükmünde uzun ünlü olduğu için bu seslerin de üç ses olarak sayılması gerekmektedir. Selmani'nin şiirlerinde bu şekilde yapılan zengin kafiye de yer verilmektedir:

Selmani bülbüldür ahu z**âr** ister,

Nazlı beyaz gülden buse k**âr** ister,

Herkes sevdiğinden bergüz**âr** ister,

Siyah saçlarından tel kerem eyle, (44/ 5)

➤ **Cinaslı kafiye**

Cinaslı kafiye, yazılışları aynı, anlamları farklı olan kelimelerle yapılmış kafiye çeşididir. Bu kafiye türüne şu örnekler verilebilir:

Beline takar **korsa**,

Yandırır yakar **korsa**,

Ben seni alacağım,

Güzelim Allah **korsa**, (392/17)

Benli dilber gerdanında **ben** gördüm,

Gerdan benli benli **yüz** benli benli,

Dedim benlim benlerini **ben** gördüm,

Öldürdün derimi **yüz** benli benli,

Doğru söyle yar Allah'ın seversen,
 Candan sever misin tombul **yüz** beni,
 Can atarak sevmek için eversen,
 İster öldür, ister diri **yüz** beni, (109/ 1)

Âşık Selmani'nin aynı şiir içinde farklı dörtlüklerde farklı uyakları kullandığı da görülmektedir:

Dertli ağlar yanar tüter,
 Denilmez ağlama yeter,
 Derdin sonu gelir biter,
 Gam yeme gönül gam yeme, (47/1)

Düşünce bir **alamettir**,
 Kapılırsan melâ**mettir**,
 Sabrın sonu sel**amettir**,
 Gam yeme gönül gam yeme, (47/2)

Felek gayet düzen**azdır**,
 Hem şifa hem de mar**azdır**,
 Düşenin ömrü **azdır**,
 Gam yeme gönül gam yeme, (47/3)

Hiç mi gelmeyecek gönlümün **yazı**
 Yağıyor üstüme **kar** hışım gibi
 Yazılmış alnıma bu kara **yazı**
 Canım almak ister **yar** hışım gibi (84/1)

2.1.4. Redif:

Âşık Selmani'nin kafiyeyle birlikte ele aldığı diğer bir biçimsel özellik de **“redif”**tir. Redif, şiirde uyaktan sonra tekrarlanan, aynı anlam ve yazılışta oluşan kelimeler veya eklerdir.

Âşık Selmani'de kafiye kadar önemli diğer bir ahenk unsuru da rediftir. Aynı görevde ve anlamda kullanılan kelimeler ve eklerden meydana getirilen redifi, Âşık Selmani de ister ek şeklinde olsun ister kelime şeklinde olsun etkin bir şekilde kullanmaktadır:

Ömrüm sonbahardır geçti **çağlarım**

Hazana uğradı gönül **bağlarım**

Yanar dağlar gibi yanar **dağlarım**

Kaldım lavlar saçan volkan içinde (37/ 1)

Sen gibi muhannet bir kul gör-**medim**,

Hakk'ın yarattığı **can-lar içinde**,

Cefakârım muradıma **er-medim**,

Koydun gözlerimi **kan-lar içinde** (39/1)

Güvendiğim dağa karlar yağıyor,

Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?

Eller zevk içinde gülüp oynuyor,

Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?

2.1.5. Kafiye Şeması:

Âşıklık geleneğinin biçimsel özellikleri içinde değinilecek olan bir diğer kavram da **“kafiye şeması”**, **“kafiye düzeni”** ya da **“kafiye örgüsü”** olarak ifade edilen husustur.

Dilçin kafiye şemasıyla ilgili olarak şunları ifade etmektedir:

“Nazım biçimlerinin dize ve uyak düzeni şemalarla gösterilir. Dize düzenini göstermek için düz çizgi kullanılır. ‘Uyak düzeni’ de bu çizgilerin sağ başında Türk alfabesindeki harflerle gösterilir. Harfleri kullanırken ‘c- ç, g- ğ, ı- i’ gibi birbirine benzeyen harfleri kullanmaktan kaçınmak doğru olur. Çünkü uyaklar birbirine karışabilir ve ilk bakışta seçilmesi güçleşir. Ana uyak genellikle ‘a’ harfi ile gösterilir. Serbest yani uyaksız dizeler ise ‘x’ ile gösterilir. Uyak düzenini göstermenin bir yolu da çizgiler kullanılmadan satır içinde harfleri kullanarak her dördlüğü gösteren harften sonra çizgi konmasıyla olur.” (Dilçin, 1995: 95).

Kafiye şemaları, bir şiirin biçim ya da tür olarak belirlenmesinde kullanılan öğelerden biridir. Öyle ki âşıklık geleneğinde yer alan “koşma, semai, varsağı, destan” gibi öğelerin diğer şiirlerden ayrımını sağlayan niteliklerden biri de kafiye şemalarıdır. Mısra sonlarında, aynı kafiyelerin aynı sembolle (harfle) gösterilmesiyle kafiye şemaları ortaya çıkar. Âşıklık geleneğinde genel olarak “koşma tarzı” kafiyeleşme mevcut olup bu kafiyeleşme “abab/ cccb/ dddb” şeklindedir. Bu kafiye düzeni yanında “aaab/ cccb/ dddb” ya da “abcb/ dddb/ eeeb” şeklinde koşma tarzı kafiyeleşme de görülmektedir.

Halk edebiyatında anonim şiir içinde yer alan “mani”lere Selmani’nin şiirlerinde rastlamak mümkündür. “aaxa” ya da “xaxa” şeklinde kafiyeleşme mevcut olan maniler kafiye şeması yönünden ve tek dördlükten oluşması hasebiyle diğer halk edebiyatı mahsullerinden ayrılır.

Âşık Selmani’nin şiirlerindeki kafiye örgüsü âşıklık geleneğinin gerektirdiği şekildedir. Âşık tarzı yazdığı şiirlerde bazen geleneğe nazaran farklılıklar meydana getirirse de onun âşık tarzı dışındaki “divan” türündeki şiirlerinde nazım birimi olsun kafiye şeması olsun bazen değişmektedir. O kullandığı nazım biçimine ve türüne göre kafiye örgüsünü kurmaktadır. Bunu aşağıdaki kullanımlarla örneklendirilebiliriz:

- **Âşık Selmani 8'li ve 11'li şiirlerinde genellikle abab/ cccb/ dddb klasik koşma kafiyeleşimini kullanır:**

İlkbahar ayları gelip yetende,(a)
 Olur çayır çimen yer yeşil yeşil,(b)
 Bahçelerde taze sebze bitende,(a)
 Güzeller toplayıp yer yeşil yeşil.(b) (138/1)

Girdik de bağlara yaren eş ile, (c)
 Gönül neşe duyar can seviş ile, (c)
 Gül çiçeğim renk katar ak yeşile, (c)
 Gül destesi gibi der yeşil yeşil, (b) (138/ 2)

- **Âşık Selmani'nin şiirlerinde kafiye şemasının aaab/ cccb/ dddb şeklinde olduğu şiirler mevcuttur:**

Anlatayım protokol halini,(a)
 Şiddet aldı Azerbaycan ilini,(a)
 Ermeni elinin sarı gelini,(a)
 Şimdi Türkiye'nin borsasındadır,(b) (273/ 1)

Her şey tamam oldu zulümde sıra, (c)
 Bu dert korkarım ki yandırır nara, (c)
 Millet devlet atılmakta kenara, (c)
 Gözler Türkiye'nin borsasındadır, (b) (273/ 2)

- **Âşık Selmani'nin şiirlerinde, kafiye şemasının abcb/ dddb/ eeeb şeklinde uyaklandığı şiirler de mevcuttur:**

Mevla'nın verdiği dünya yemişi,(a)
 Dostum Muhammed'in kızı Bengisu,(b)
 Bir deme söyleyim bugün burada,(c)
 Devam etsin dostun sözü Bengisu,(b) (356/1)

Âşık bilir âşıkların halını, (d)
 Âşıklar pak eder Hakk'ın yolunu, (d)
 Verseler istemez dünya malını, (d)
 Her zaman gönlümün gözü Bengisu, (b) (356/ 2)

➤ **Âşık Selmani'nin şiirlerinde aaxa/ bbba/ ccca şeklinde kafiyeleyen şiirler görölmektedir:**

Horasan şehriden Rum'un ilini (a)
 Görensın Pir Hacı Bektaş-ı Veli(a)
 Güvercin donunda Karahöyük'te(x)
 Duransın Pir Hacı Bektaş-ı Veli(a) (99/ 1)

Sen Rum ülkesinde ettin pervazı (b)
 Darı çek üstünde kıldın namazı (b)
 Cümle erler sana eyler niyazı(b)
 Pirânsın Pir Hacı Bektaş-ı Veli(a) (99/ 2)

➤ **Âşık Selmani'nin 15'li "divani" tarzda söyleyişlerinde aa/ ba/ ca/ da/ ea/ fa şeklinde kafiyeleyen şiirleri 19 şiirinde mevcuttur:**

Ya Rab kalksın gözden perde aç a gör can gözlerim, (a)
 Seni göreyim her yerde aç a gör can gözlerim, (a) (172/ 1)

Aşk ehlinin dertlerine yine derman sendendir, (b)

Merhem çalıp da bu derde aç a gör can gözlerim,(a) (172/ 2)

N'olur ey keremler kani kurtar beni zulmetten,(c)

Gezdirmeye kulunu şerde aç a gör can gözlerim,(a) (172/ 3)

➤ **Âşık Selmani'nin "mani" nazım biçiminde kafiyeleşen şiirleri mevcuttur:**

Kekliğim avlanırsın, (x)

İnersen yazılara, (a)

Hasiret korlar seni,(x)

O çifte kuzulara, (a) (30/ 5)

Ey kekliğim kekliğim, (a)

Nedir benim çektiğim, (a)

Senin aşkın değil mi? (x)

Gözyaşları döktüğüm, (a) (30/ 6)

Bunun dışında, Selmani'nin bazı şiirlerinde eklerle (51/ 5), bazen bir isimle fiil arasında (44/ 4), bazen dizenin ilk kelimesini kafiye yapıp dizenin kalanını redif olarak kullanarak (379/ 1), bazen kökle eki birleştirerek (68/ 2) kafiye yaptığı görülmektedir. Selmani'nin bazen "-a, -e" gibi yakın seslerle (272/ 1), bazen ses olarak yakın olan "ş- ç" (378/4) ve "l, r" gibi harflerle (325 / 1), bazense kafiye kaybetmemek için kelimeyi değiştirerek (138/ 4) kafiye yaptığı şiirler de mevcuttur. Bunun yanında Selmani'nin bazen bir dizeyi her dörtlükte tekrar ederek bütünüyle redif olarak kullandığı şiirler de mevcuttur (187) ki bu âşık geleneğinde koşma- şarkı (Dizdaroğlu, 1968: 243) olarak ifade edilir.

2.1.6. Nazım Birimi:

Âşık Selmani'nin şiirlerinde diğer bir biçim unsuru da **nazım birimi** olup Selmani'nin incelediğimiz 392 şiirinde nazım birimi 23 şiir dışında “dörtlük” şeklindedir. Âşık Selmani, “divani” şeklinde yazdığı 19 şiirde “beyit” nazım birimini kullanmış olup 3 şiirinde beş dizelik nazım birimi, 1 şiirde altı dizelik nazım birimi, 369 şiirde ise “dörtlük” nazım birimini kullanmıştır. Beyit ve dörtlük şeklindeki birimlere şu örnekler verilebilir:

Ya Rab kalsın gözden perde aç a gör can gözlerim, (a)

Seni göreyim her yerde aç a gör can gözlerim, (a) (172/ 1)

Aşk ehlinin dertlerine yine derman sendendir, (b)

Merhem çalıp da bu derde aç a gör can gözlerim,(a) (172/ 2)

Hedef olmayalım cepheye düşüp,

Sitem balyozları tepeye düşüp,

Gönlün zedeleme şüpheye düşüp,

Kalbinin içinden güman geçmesin, (224/ 2)

2.1.7. Nazım Biçimleri ve Türleri:

Âşık Selmani'nin şiirlerinde incelenecek olan diğer bir şekil özelliği de “**nazım biçimleri**” ve “**türleri**” hususudur. Yaptığımız incelemeler sonunda Âşık şiirinde biçim ve tür meselesinin henüz tam anlamıyla çözüme ulaşmadığı, bu konuda değişik fikirlerin olduğu görülmektedir. Köprülü'nün en eski biçim olarak “mani”yi gösterip diğer türleri ise bunun türevleri olarak ifade etmesi (Köprülü, 2009: 1) biçim ve tür konusundaki ilk uzman görüşü sayılmaktadır.

Dizdaroğlu'nun biçime değil türe göre değerlendirme yapması görüşü de farklılık oluşturan bir fikirdir. Dizdaroğlu, tür olarak “koşma” ve “mani”yi alır ve diğer şiirleri bir türev olarak ele alır (Dizdaroğlu, 1968: 216). Onay'ın, şekil ve tür konusunda ayırım noktası olarak ezgiye önem veren yaklaşımı (Onay, 1996: 3), Boratav'ın (Boratav, 2000: 24) ve Umay Günay'ın biçim olarak yalnızca “mani” ve “koşma”dan bahsetmesi de (Günay, 2008: 54) bu konuda araştırmacıların diğer bakış açılarıdır. Oğuz (Oğuz 2001: 18), Çobanoğlu, (Çobanoğlu, 2000: 15) ve Sever'in (Sever 2003: 51) biçimlere “mani” ve “koşma” dışında “destan”ı da dâhil etmeleri araştırmacıların biçim ve tür konusundaki farklı görüşlerini aynı zamanda tam anlamıyla bir fikir birliği içinde olmadıklarını göstermektedir.

Âşık Selmani'nin şiirleri; Oğuz, Çobanoğlu ve Sever'in eserlerinde belirttikleri şekliyle biçim ve tür olarak ayrılacak; hangi biçimlerin, hangi türlerin Selmani'nin şiirlerinde yer aldığı ifade edilecektir. Buna göre Âşık Selmani'nin şiirlerinde kullandığı biçim ve türlerin tablosu şu şekilde oluşturulabilir:

1. NAZIM BİÇİMLERİ:

A. KOŞMA

- a. Düz Koşma
- b. Yedekli Koşma
- c. Tecnis
- d. Zincirleme
- e. Koşma- Şarkı
- f. Dedim- Dedili

B. MANİ:

- a. Düz Mani

b. Cinaslı Mani

C. DESTAN:

a. Siyasi Hayatla İlgili Destanlar

b. İktisadi Hayatla İlgili Destanlar

c. Sosyo- Kültürel Çevreyle İlgili Destanlar

d. Kültürel Hayatla İlgili Destanlar

e. Doğal Çevreyle İlgili Destanlar

f. Şairnâmeler

g. Elifnâmeler

h. Medetname (Mürüvvetnâme, İstimdatnâme)

2. NAZIM TÜRLERİ:

A. GÜZELLEME

B. TAŞLAMA

C. KOÇAKLAMA (YİĞİTLEME), MİLLİ KONULAR

D. AĞIT (MERSİYE)

E.

F. SEMAİ

G. NASİHAT (ÖĞÜTLEME)

H. ALKIŞLAMA

İ. KARGIŞLAMA

J. MUAMMA

K. TÜRÜKÜ

L. NİNNİ

M. İLAHİ

N. DEYİŞ

O. DÜVAZİMAM

P. DİVAN

1. BİÇİM:

Âşık Selmani'nin şiirlerinde biçim olarak **“koşma, mani, destan”** görülmektedir. Âşık edebiyatının en çok kullanılan, en sevilen, en yaygın dalı olarak yer aldığı ve âşık edebiyatı denince ilk akla gelenin **koşma** olduğu fikri (Dizdaroğlu, 1968: 231), Selmani'nin şiirlerinde de geçerliğini göstermektedir. Âşık Selmani'nin tarafımızca incelenen şiirlerinin ağırlığını koşmaları oluşturmaktadır. 8 ve 11'li hece ölçüsüyle yazılmış olan şiirlerinde Selmani, koşma tarzı kafiyeleniş olan abab (aaab, abcb) cccb, dddb, eeeb kafiye şemasını uygulamıştır. Aşk, sevgiyi, doğayı, yiğitliği, güzelliği, hasreti, ölümü, ayrılığı, öğütleri vs. koşma biçiminde anlatmıştır. Selmani'nin şiirlerinde yapı olarak koşmaların farklı çeşitlerine yer verilir.

Selmani'nin şiirlerinde en çok **“Düz Koşma”** kullanılmış olup düz koşma klasik koşmayı ifade eder (85). Bir diğer koşma çeşidi olan “yedekli koşma”dır ki klasik koşmanın üzerine dize eklenmesiyle oluşur. **“Ayaklı Koşma”** olarak da ifade edilen (Kaya 2007: 789) yedekli koşmaya Selmani'nin (29, 135, 30) numaralı şiirleri örnek gösterilebilir. Selmani'nin şiirlerinde **“Dedim- Dedili Koşma”** denen ve karşılıklı konuşma esaslı olarak oluşturulan koşmalar da mevcuttur (15, 305, 306). Elçin, Kaşgarlı Mahmut'un “aydım- aydı” deyimi ile karşıladığı ve kendisinin de “deyişme” olarak nitelediği “dedim- dedi” şiirlerin günümüzde âşık şiirinde devam ettiğinden bahsetmektedir (Elçin, 1998: 231).

Hanelerinde cinaslı söyleyişlerin hâkim olduğu koşmalara da **“Tecnis”** denmekte olup (Yardımcı 1999: 294) Selmani’nin (102) numaralı şiirinde “tecnis”e yer verilmiştir. Bir diğer koşma çeşidi de **“Koşma- Şarkı”** olarak adlandırılan ve dördüncü dizeleri her dördlüğün sonunda kavuştak olarak tekrarlanan koşmalardır (Dizdaroğlu, 1968: 243) ve Selmani’nin şiirlerinde örnekleri mevcuttur. (105, 187 v.d.) Selmani’nin kullandığı bir diğer koşma çeşidi de **“Zincirbent Koşma”** ya da **“Zincirleme”** adı verilen koşmalardır. Koşma ve destanlarda her dördlüğün son dizesindeki uyak sözcüğünün kendinden sonraki dördlüğün ilk dizesinin başında tekrarlanması olarak ifade edilen (Dizdaroğlu, 1968: 241) “zincirleme”ye Âşık Selmani’nin (308) numaralı şiirini örnek verebiliriz.

Selmani’nin şu şiirini koşmaya örnek olarak verebiliriz:

Dedim kirpiklerin kaşların nedir,
 Kirpikler ok kaşlar yay dedin bana,
 Ay mısın gün müsün ey yüzü bedir,
 Gündüz güneş gece ay dedin bana, (15/ 1)

Dedim pervaneyim ben bu ışığa,
 Aşınayım kız sen gibi maşuğa,
 Rüyamda bir ateş attın âşığa,
 Yandın ateşime vay dedin bana, (15/ 2)

Dedim Selmani’yim aşka uyarım,
 Güzellerden ilham, neşe duyarım,
 Ben seni aşırı sever sayarım,
 Gerçek aşkla sevip say dedin bana, (15/ 5)

Âşık Selmani'nin kullandığı biçimlerden biri de **“Mani”** olup aslen anonim halk edebiyatı ürünüdür. Fuad Köprülü'nün bütün biçim ve türlerin kaynağı olarak gösterdiği manilere (Köprülü 2009: 104) Selmani de katkıda bulunur. (392) numaralı şiir tamamen Âşık Selmani'nin manilerinden oluşmaktadır. Selmani'nin şu dördlüğünü maniye örnek olarak verebiliriz:

Toprağın taşın güzel,

Cevahir taşın güzel,

Bu yurt sana gelişmez,

Bu ilden taşın güzel, (392/ 2)

Selmani'nin kullandığı diğer biçim ise **“Destan”** olup Selmani, çevresindeki bazı olay ve durumları tahkiye etme yoluyla “destan” biçiminde anlatır. Kaya, daha çok 11'li hece ölçüsü olmak üzere 7, 8'li hece ölçüsüyle de düzenlenen ve hikâye anlatma amacı güdülen destanlarda genellikle koşma nazım biçimi kullanıldığını ifade eder (Kaya, 2007: 225- 226). Âşık Selmani'nin şiirlerini tür ve şekil olarak ayırdığımız tabloda, “destan” biçiminin alt başlıkları incelenirken Özkul Çobanoğlu'nun tasnifiyle (Çobanoğlu 2000: 56- 89), Erman Artun'un destan tasnifinden (Artun, 2008: 120- 129) bir sentez oluşturulmuştur.

Selmani'nin şiirlerinde; siyasi konuların (273), iktisadi hayatın (338), sosyo- kültürel çevreyle ilgili olarak “hırsızlığın” (352), kültürel hayatla ilgili olarak “bayramların” (276), doğal çevreyle ilgili olarak ise “salgın hastalık” konulu destanların yer aldığı görülmektedir. Bunun yanında Artun'un tasnifi içinde yer alan (Artun 2008: 120- 129) ve Abdurrahman Güzel'in destanlar içinde ele alınabileceğini söylediği “Elifnâme” (Güzel, 2006: 634), miraç hadisesinin anlatıldığı “Mirâciyeler”, (Güzel 2006: 656), şairlerin mahlaslarıyla ve nitelikleriyle yer aldığı “şairnâmeler” de destan türü içinde incelenmektedir. (Kaya 2007: 674) Yine Alevi- Bektaşî âşıkların Ehlibeyit'ten ve On İki İmamlardan yardım isteklerini dile getirdikleri “medetnâmeler (istimdatnâmeler)” de destan türü içinde incelenmiştir. Âşık Selmani'nin

şiiirlerinde “Elifnâme” (383) numaralı şiirde, “medetnâme” (339, 340, 341, 342, 343) numaralı şiirlerde mevcuttur. Selmani’nin bir de şairnâmesi mevcut olup Doğan Kaya’nın eserinde (Kaya 2009: 232) yayımlanmıştır. Selmani’nin üç kıtasını aldığımız aslen beş kıtalık şu şiiri destana örnek olarak verilebilir:

HIRSIZLIK DESTANI

Yirmi yedi Ağustos İncirtepe’de,
Gece olan talanları duydun mu?
Gerçek olay, kalmayınız şüphede,
Halkı derde salanları duydun mu?

Hırsız iyi hazırlamış tüzüğü,
Eve girmiş çalaraktan müziği,
Bir kadının parmağından yüzüğü,
Uyur iken çalanları duydun mu?

Mevla’m fırsat verme o hırsızlara,
Fırsatı buldukça gelir hızlara,
Selmani der gelinlere kızlara,
Büyük örnek olanları duydun mu? (352)

2. TÜR

Âşık Selmani’nin şiirlerindeki biçimlere bağlı olarak türler oluşmuştur. Tabloda verilen türlerin tamamına Selmani’nin şiirlerinden örnek vermek mümkündür. Âşık Selmani’nin kullandığı türleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Güzelleme; koşmanın aşkı, sevgiyi, sevgiliyi, doğayı, ayrılığı, acıları, sevinçleri anlatan türü olup Selmani’nin şiirlerinde yaygın olarak kullanılır.

Genellikle 11'li hece ölçüsü kullanılır. Âşık Selmani'nin incelediğimiz şiirlerinde en çok yer verilen türdür (44, 102, 336 v. d.).

Beni âşık eden aşkın zorudur,
Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme,
Yine içten yakan ateş korudur,
Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme, (49/ 1)

Umarım yâr benden uzak durmazsın,
Kusurumu görüp yüze vurmazsın,
Aciz Selmani'nin gönlün kırmazsın,
Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme. (49/ 5)

Taşlama, toplumsal ya da bireysel haksızlıkların, yolsuzlukların, problemlerin mizahi bir dille sergilendiği koşmalar olup (Artun, 2008: 128) Selmani'nin en tesirli sayıldığı türlerdendir. Selmani, 1967- 1973 yılları arasında Konya Âşıklar Bayramı'nda 1971'deki ikincilik hariç her yıl atışma dalında birinci olmuştur. Atışmanın temelinde de rakibi eksik yönleriyle taşlamak vardır. Sever'in ifadesiyle âşık edebiyatının en çok hüner gerektiren türü atışmalardır. (Sever, 2003: 27) Taşlamalar, deyişme şeklinde olabildiği gibi direkt olarak rakibi eksik yönleriyle eleştirme şeklinde de olabilir. Selmani, gerek bireysel gerek toplumsal birçok taşlama yazmıştır. (5, 199, 219, 283 v.d.)

Garip dedenin de hükmü yürümez,
Abu Yusuf yönetimde oldukça,
Kararmış kalpleri nurlar bürümez,
Abu Yusuf yönetimde oldukça, (5/ 1)

Âşık Selmani'nin şiirlerinde, kendisiyle görüşülen Doğan Kaya'nın da ayrı bir tür olarak değerlendirilmesi gerektiğini söylediği “**Şikâyet**” türünde şiirlere ulaşmaktayız. Selmani, şikâyet ettiği bazı şeyleri bu tür içinde şiirlerine taşır.

Cananın ettiği canıma yetti,

Mecnun'a dönderip divane etti,

Güldürmedi beni başaca gitti,

Bu dert ahirimi aldı erenler, (264/ 4)

Selmani'nin şiirlerindeki türlerden biri de “**Koçaklama**”dır. Yiğitliği, mertliği, er meydanını anlatan şiirlerdir. Bunun yanında milli konular da bu konu çerçevesinde incelenebilir. Selmani'nin şiirlerinde de vatan, millet, bayrak sevgisi, askerlik, yiğitlik, kahramanlık konuları işlenir. (158, 176, 244, 313 v.d.)

Türk milleti düşer mi hiç şanından,

Al bayrağın alı şehit kanından,

Canı verir, kaçmaz er meydanından,

Şehitlik gazilik er nişanı var, (244/ 2)

Selmani, şiirlerinde tür olarak “**Ağıt**”a da yer vermektedir. Özellikle Kerbela şehitleri için yas tutan Selmani, “mersiye” başlıklı şiirlerinde Kerbela'da öldürülenler için “ağıt”lar yazmıştır (22, 241 v.d.)

Mübarek muharrem geldiği zaman,

Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,

Ah-ı feryat ciğer deldiği zaman,

Ağlayalım Hüseyin'in aşkına (22/ 1)

Selmani'nin şiirlerinde karşımıza çıkan bir tür de “**Öğütleme**” ya da “**Nasihat**” türündeki şiirlerdir. Topluma ya da bireye öğüt vermek, yol

göstermek, bir düşünceyi tanıtmak vb. maksatla yazılan didaktik şiirlerdir. Selmani'nin şiirlerinde en fazla yer verilen türlerden biridir. (24, 123, 124, 347 v.d.)

Dersini aldinsa aktan, karadan,
Ayırmaz yaratan seni sıradan,
Senlik benlik kalkar ise aradan,
Hak yerleştir temiz öz arasına, (24/ 4)

Selmani'nin şiirlerinde “**Alkış**” ve “**Kargış**” türünde yazılmış şiirler de mevcut olup “alkış” hayır dua, iyi dilek; “kargış” ise beddua, kötü dilek anlamındadır. Selmani, her ikisine de şiirlerinde yer vermekte, bazen beddua, bazen ise şiirlerinde dua etmektedir. (80, 139, 204, 313 v.d.)

Mevla'm türlü türlü dert versin sana,
Benden gizli esen yel versin sana,
Şeyda bülbül gibi dil versin sana,
Kapımda zar edip her dem öter ol, (139/ 3)

Âşık şiirinde en fazla kullanılan türlerden biri de “**Semai**”dir. Kaya'nın 8'li hece ölçüsüyle ve özel bir ezgiyle söylenerek hemen her konuda yazılabileceğini ifade ettiği semaileri (Kaya, 2007: 642- 643) Selmani'nin şiirlerinde de görmek mümkündür. (46, 100, 184 vb.)

Ben seninim sen de benim,
Beni benden esirgeme,
Nişanedir siyah benim,
Beni benden esirgeme, (46/ 1)

Selmani sinem yakarsam,
Bulanık selle akarsam,

Sana kem gözle bakarsam,

Kini benden esirgeme (46/ 5)

Âşıklık geleneği içinde bir başka şiir türü de “**Muamma**”lardır. Artun’un, eserinde (Artun 2008:231) âşıkların birbirlerini dini- tasavvufi konularda sınamak için zor ayaklara başvurularda oluşturduğu ve kazanan kaybedenin olduğu bir tür olarak ifade ettiği muamma konusunda Âşık Selmani’nin şiirleri mevcut olup (52, 86, 248, 323) Selmani de muammalarında ilâhi konularda sorular sorar:

Soru:

Gel ey âşık sana bir sualım var,

İptida dünyaya gelen kim idi,

Tereddütte kalıp çekme ah u zar,

Hakk’ın birliğini bilen kim idi, (86/ 1)

Cevap:

Âşık sualine cevap vereyim,

Âdem iptida bu hale gelmiştir,

Hak Teâlâ bir ruh ihsan edince,

Hakk’ın birliğini bile gelmiştir, (320/ 1)

Âşık Selmani’nin şiirleri içinde aslen anonim halk şiiri içinde değer bulan “**Ninni**” türünde de bir şiir mevcut olup (162) çocukları uyuturken, oynatırken, bir- takım duygularla ezgili bir şekilde söylenen şiirlere ninni denir.

Canım kurban kuzum senin yoluna,

Sen var iken bakmam dünya malına,

Beşiğini asam gülün dalına,

Dallar ninni ninni ninni bebeğim, (162/ 2)

Ninni gibi anonim halk şiirinin bir ögesi olan ve aslı “Türkî” yani “Türk’e has” olan (Kaya, 2007: 741) “**Türkü**”, Dilçin’e göre, şekli yapısı bent ve kavuşmak olmak üzere iki kısımdan oluşturulur. Ezgiyle söylenen, bazen söyleyeni belli olacak şekilde de oluşturulabilen, hemen her konuda coşkuyla söylenebilen, halk edebiyatının en zengin alanını oluşturur (Dilçin, 1995: 289).

Türkülerin; umumiyetle hece vezniyle, herkesin anlayabileceği ortak, sade, tabii bir dille yazıldığını; mani ve koşma tiplerine bağlı muhtelif şekil özellikleri gösteren nakaratlı, nakaratsız lirik manzumeler olduğunu belirten Elçin, zamana ve muhite bağlı olarak anonimleştiğini belirtir. (Elçin, 1998: 195) Âşık Selmani’nin de Elçin’in belirttiği şekilde koşma (135) ve mani (30) tiplerine bağlı oluşturulmuş türkü şeklinde olan şiirleri mevcuttur:

Güzel davetime gelmek istersen,
Allanı allanı allanarak gel
Şu garip gönlümü almak istersen,
Allanı allanı allanarak gel
Gülüm şekerlenip ballanarak gel, (135/ 1)

Yeter ki cananım açma arayı,
Tazeleme kapatılmış yarayı,
Feleğe kahredip giyme karayı,
Allanı allanı allanarak gel,
Gülüm şekerlenip ballanarak gel, (135/ 2)

Dağda keklik avlanmaz,
Engine inmeyince,
Yâda meyil bağlanmaz,

Yar diye dönmeyince, (30/ 1)

Ey kekliğim kekliğim,

Nedir benim çektiğim,

Senin aşkın değil mi?

Gözyaşları döktüğüm, (30/ 2)

Selmani, daha önce de belirtildiği üzere dini- tasavvufi konularda bilgi sahibi olan bir âşıktır. Kitap halinde yayımladığı şiirlerinin ağırlığını da ilâhi temalı şiirleri oluşturur. Selmani'nin incelediğimiz şiirlerinde dini- tasavvufi şiirlerini “deyiş, düvazımam ve mersiye” olarak adlandırdığını görmekteyiz. Bunun dışında 15'lik hece ölçüsüyle oluşturduğu beyit ve dörtlük esasına dayalı “divan” tarzında şiirleri de mevcuttur. Ayrıca “ilahi” olarak nitelenebilecek söyleyişlere de rastlanmaktadır.

Âşık Selmani, özellikle Alevi âşıkların saz eşliğinde kendine özgü bir ezgiyle cem törenlerinde söyledikleri “**Deyiş**”lere (**Deme**) birçok şiirinde yer vermektedir. (213, 230, 267 v.d.) Bu şiirlerinde Alevi- Bektaşî geleneğine uygun Hz. Ali, ehlibeyt, on iki imam, Hacı Bektaş-ı Veli ve diğer Alevi büyüklerinden; Alevi felsefesine ve söylencesine ait kavramlardan bahsedilmektedir.

Aşk muhabbeti var dil içinde

Ulaşır menzile menzil içinde

Tekellüm eyleyen kandil içinde

Şah-ı Merdan nur ziyaya hoş geldin (213/ 3)

Âşık Selmani'nin kullandığı dini- tasavvufi şiir türlerinden biri de “**Düvazımam**”dır. Farsça bir kelime olup On İki İmam anlamına gelir. Düvazımamlar Alevilikte önemli bir yeri olan On İki İmam'ı övmek amaçlı yazılır. Bu şiirlerde On İki İmam'ın ismi geçer.

Abdurrahman Güzel bu tür şiirleri “dûvaznâme” başlığı altında inceler ve dûvazımamı, On İki İmam’ın hal tercümelerine ve menkıbelerine dayanan manzume olarak tanımlar. (Güzel 2006:) Âşık Selmani’nin şiirlerinde de (268, 340 v.d.) On İki İmam sevgisi görülmektedir. On İki İmamlar; Hz. Ali, İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Zeynel Abidin, İmam Bakır, İmam Cafer-i Sadık, İmam Musa Kazım, İmam Rıza, İmam Muhammed Taki, İmam Naki, İmam Hasan El Askeri ve İmam Mehdi’den oluşmakta olup Selmani’nin aşağıdaki dörtlükleri bir dûvazımamdan alınmıştır:

Hatice, Fatıma, Hasan, Hüseyin,
Onların nutkudur iman ile din,
Âşıkların piri Zeynel Abidin,
Allah bir Muhammed Ali’yi söyler, (268/ 2)

Muhammed Bakır’dır hasların hası,
İmam Cafer Sadık ilmin deryası,
Nebilerin, velilerin duası,
Allah bir Muhammed Ali’yi söyler, (268/ 3)

Âşık Selmani’nin şiir türleri içinde “**Divan**” tarzı söyleyişler de azımsanmayacak ölçüdedir. Normalde “divan” aruzun *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün* kalıbıyla âşıklar tarafından oluşturulan şiirlerdir. Selmani aruz ölçüsü bilmemektedir. Ancak divan şiiri tesiriyle divana benzeterek 15’li ve 16’lı hece ölçüsüyle şiirler söyler. Doğan Kaya bu durumu, normalde âşıkların “divan” tarzı şiirlerini aruz ölçüsüyle söylediğini; ancak günümüzde birçok âşığın aruz bilmediği için bu ihtiyacı 14, 15, 16’lı şiir söyleyerek karşıladığı şeklinde açıklar. Bunların fikri, didaktik, mistik eda taşıdığını ve özel bir ezgiyle söylendiğini belirtir. “Divani” şeklinde adlandırır (Kaya, 2007: 246).

Selmani’nin şiirlerinde bu edayı görmek mümkündür. (252, 274, 277, 278, 339 v.d.) numaralı şiirlerde divan tarzı söyleyişler görülmektedir.

Selmani'nin 15 ve 16 heceli olarak yazdığı “divani” türdeki şiirlerde nazım birimi olarak hem dörtlük hem de beyit kullandığı görülmektedir. Beyit şeklinde olan “divanî” ler gazel gibi aa/ ba... şeklinde kafiyeleşirken (172), dörtlük şeklinde olan “divanî”lerde aaba/ ccca/ ddda şeklinde bir kafiyeleşme görülmektedir (266). Mustafa Okan Baba “divanî” ile ilgili olarak, “Halk şairlerince oluşturulmuş ve genel olarak dörtlüklerden oluşan şiirlerdir. Bunlar şarkı türünün bir taklididir. Ancak gazel biçiminde oluşturulan divanlar da vardır” görüşünü belirtmektedir (Baba, 2007: 45- 46).

Ya Rab kalksın gözden perde aç gör can gözlerim,
Seni göreyim her yerde aç gör can gözlerim, (172/ 1)

Aşk ehlinin dertlerine yine derman sendendir,
Merhem çalıp da bu derde aç gör can gözlerim, (172/ 2)

Ben yâre canan dedikçe canı yaban gördüler,
Sevgim var inan dedikçe beni yaban gördüler,
Düşünseniz Hak Yusuf'u Mısır'a sultan etti,
Yusuf'u Kenan dedikçe kanı yaban gördüler, (266/ 1)

Bizi yaradan Huda'nın bir gizli hikmetiyim,
Cevherden olan gıdanın şüphesiz zimmetiyim,
Şefaât kani Resulün biçare ümmetiyim,
Resulün Zîşan dedikçe şanı yaban gördüler, (266/ 2)

Dini- Tasavvufi şiirler içinde “**Miraçlama**” (**Miraçnâme**) türünde şiirler Miraç hadisesini anlatır. Bu konuda Güzel, “Miraç, göğe çıkmadır. Hz. Muhammed'in Recep ayının 27. gecesı “Burak” ile göğe çıkması, orada Cenabı Hak ile görüşmesidir. Hz. Muhammed'in miracından bahseden

eserlere “miraciye” denir. Bunlar manzum ve mensur olarak yazılmışlardır.” (Güzel, 2006: 656) demektedir. Ancak Selmani’nin “miraçlama” türündeki şiiri Alevi felsefesine göre şekillenmiş, olaylar söylenceden alınmıştır. Miraçlama türündeki tek şiirini (62) Alevi söylencesine göre yazmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÂŞIK SELMANİ’NİN ŞİİRLERİNDE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ:

Bir sanatçının üslûbunu Sever’in de eserinde belirttiği üzere; sanatçının/ âşığın duyuş, düşünüş, dile getiriş, bu dile getirişte kelime seçimi, kavramları kullanışı vb. yönlerden diğer âşıklardan ayıran özellikleri oluşturmaktadır (Sever 2007: 21).

Üslup dilden ayrı düşünülemez. Karahan’ın üslupla ilgili değerlendirmesinde âşıkların anlaşılır olmasının, âşık edebiyatının yüzyıllarca folklorla el ele Türk dilinin gelişimine katkı sağladığından bahsedilir ve âşıkların yabancı öğeleri millileştirmedeki hizmetine değinilir (Karahan, 1991: 552).

Âşık Selmani’nin üslubu belirlenirken; bağlı olduğu âşıklık geleneği, yaşadığı dönem göz ardı edilmeden ona özgü karakteristik ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Artun’un eserinde ifade ettiği üzere âşığın üslubunu belirleyen ve onu başkalarından farklı kılan bazı önemli hususlar vardır. Bunlar: Âşığın yerel kelimeleri, atasözü ve deyimleri kullanışı, yeni yaratmalara yönelişi, ikilemeleri, pekiştirmeleri, imgesel kelime öbeklerini, hayalleri, sembolleri kullanışı, yeni imgeler, kelime çeşitliliği, yalın ve dokunaklı söyleyişi, çeşitli anlam ve söz sanatlarını kullanışı, mecazlar dünyası, kafiye ve rediflerle kurduğu ses kuruluşu, şiirde kafiye, redif ve iç ahenk kelime kadrosuyla iç ahenk sağlayıp sağlayamadığıdır (Artun, 2008: 146).

Selmani’yi de başkalarından ayıran şüphesiz üslubudur. Selmani, bu konuda “İplik aynı fakat dokuma şekli farklıdır.” diyerek üsluba değinir. Selmani’nin üslubunu oluşturan öğeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

3.1. KELİME KADROSU:

Âşık Selmani’nin şiirlerindeki kelime kadrosu âşığın hayatındaki dönemlere göre değişiklik göstermiştir. Âşık Selmani, daha önce ifade edildiği şekliyle çocukluğundan itibaren bulunduğu Alevi- Bektaşî çevresinin tesirinde şiirlere merak salmış; kendini zahirden çok batın ilminin âşığı olarak ifade

etmiştir. Ancak Âşık Selmani'nin şiirlerinde hem zahiri hem de Batını manaları bulmak mümkündür. Âşık Selmani hem insan sevgisini hem de kendi ifadesiyle ilahi sevgiyi tatmış bir âşıktır. Bazen bir sevgiliye yazılmış olan, bazen de Alevi felsefesine dayalı şiirlerine rastlamak mümkündür. Âşık Selmani'nin tasavvufî etki dışında yazdığı eserlerinde âşık tarzı şiir geleneğinin ortak kelime kadrosu görülmektedir. Âşık Selmani bu şiirlerini yerel söyleyişlerle de zenginleştirmektedir. Bu şiirlerde halkın dilini kullanan, âşık tarzına bağlı bir Âşık Selmani mevcuttur. Bu şiirler âşığın genellikle gençlik dönemine ait şiirlerdir.

Âşık Selmani'nin dini-tasavvufi anlayışla yazdığı şiirlerde ise yine zengin bir kelime kadrosu vardır. Âşık Selmani'nin bu tarz şiirlerinde kimi zaman yabancı kelimelere, özellikle de Arapça, Farsça kelimelere yer verdiği görülmektedir. Ayrıca Kur'an'dan, ayetlerden, hadislerden, tarihi olaylardan, Alevi- Bektaşî deyişlerinden söylencelerinden sıkça alıntılar mevcuttur. Telmih sanatına sıkça başvuran Selmani, Alevi inanışlarını kendine özgü söyleyişiyle ve kelime kadrosuyla ortaya koymaktadır. Bu şiirleri ise daha çok olgunluk dönemi şiirleridir.

3.1.1. Maddi Aşkın İşlendiği Şiirlerde Kelime Kadrosu:

Âşık Selmani, maddi aşkın konu edinildiği şiirlerde: "Aşk, âşık, maşuk, meşk, gönül, yar, kaş, göz, yanak, ben, Leyla, Mecnun, Ferhat, Şirin, Kerem, Aslı, gamze, kız, vefasız, gonca gül, dermek, diken, eller, suna, dilber, ay, yay, kâfir, muhannet, ah ü zar, feryat, figan, firkat, gamze, ok, yay, kalem, neşe, dert, keder, elem, kahır, zalim, zulüm, zehir, ince bel, gayrı, el, fidan, meyve, dolu, virane, vefasız, kara göz, ela göz, gurbet, hasret, sıla, ömür, gençlik, leb, dudak, buse, öpmek, fani, sensiz, yalnız, köy, huri, cemal, canan, nazlı yar, melek, sarışın, köz, kül, sel, çöl, dil, yol, saç, zülûf, deli, divane, vurgun, çiçek, saz, tel, dünya, hayat, söz, hicran, kan, can, gelin, perişan, cevru cefa, kul, dal, yas, matem, sitem, gözyaşı, ağlamak, ilham, gece, gündüz, yıl, ay, gün, zaman, an, mesakkat, yurt, vatan, sıla, defter, yaprak, sonbahar, yaz, bahar, güz, kış, kar, ağarmak, gizli, merhem, Lokman, ilaç, yara, kara, bağlamak, baht, kader, keder, yemiş, cilve, eda, naz, ceylan,

ahu, ciğer, bağır, yanmak, kor, alev, zar, sar, sır, mal, nazar, bakış, çaresiz, derya, gemi, yel, rüzgâr, sararıp solmak, sohbet, muhabbet, hayal, düş, bakmak, yıkmak, kuş, yaş, taş, al, ak, zindan, nazik, su, güneş, ay, yıldız, arı, bal, vatan, millet, bayrak, namus, ar, deli gönül vs.” kelimelerini kullanır.

3.1.2. İlahi Aşkın İşlendiği Şiirlerde Kelime Kadrosu:

Âşık Selmani'nin dini- tasavvufi şiirlerinde: “Allah, Muhammed, Ali, Hak, Medet, Mürüvet, makam, üçler, beşler, yediler, kırklar, pir, dört kapı, makam, yol, tarikat, ehli beyit, Kerbela, şariat, tarikat, marifet, hakikat, vech, natık, samit, saki, dost, can, şah, Huda, Mevla, dergâh, virane, mürşit, kâmil, talip, dede, dolu, cem, tören, چراغ, meydan, ferraş, kün, nadan, men araf, küntü kenz, vahdet, Âdem, Havva, Güruhu Naci, Şit, Simai melek, Hızır, tecelli, kudret kandili, Hacı Bektaş-ı Veli, Alevi, Bektaşî, Bîmekân, lâmekân, irfan, umman, mana, teslim, rıza, Selman, Şii, tevella, teberra, şefaât, katre, derya, umman, mürşid, nur, Hu, veçhullah, tevhid, ervah, ilmi ledün, lafeta, Seb'al Mesan, Fatiha, Kızıl Deli, Balım Sultan, on iki imam, gıda, dar, keramet, Kur'an, Şah-ı Merdan, aslan, Hasan, Hüseyin, Fatıma, Düldül, Kamber, Zülfikar, sır, ilmi Cavidan, cem evi, bezmi elest, şir, Âli Aba, kübriya, Hallac-ı Mansur, şefaât kani, libas, enbiya, evliya, nebi, kamil, Hak Teâlâ, hayır, şer, hub, ümmül kitap, âlim, cemelullah, Ali Murtaza, resul, Yusuf, melek, Cebrail, mahşer, kul, sultan, Şirri Yezdan, ahiret, sırat, didar, Haydar-ı Kerrar, pünhan, Kâbe, yüz dört kitap, dört kitap, felek, Hallac, arif, edep erkan, nefis, Âdem ilmi, huruf, Hünkar, dem, himmet, zahiri, batın, gülzar, İncil, dua, Erzene, zâkir, post, ölüm, kelam, kırklar semahı, Nazenin, tarik, ceset, ilim, İdris, yüz on dört sure, amel, cennet, cehennem, matem, İmam, elli yedi binler, irfan, kin kibir, Zeynel Abidin, İmam Bakır, İmam Cafer, Musa-ı Kazım, Rıza, Taki, Naki, İshak, İsmail, İbrahim, Hasan El Askeri, Nuri celi, velegad kerremna, abdest, namaz, inanç, tavaf, gönül, hac, derviş, iman Kur'an, Musa, Tur Dağı, şükür, amentü billah, zikir, aydın kişi, emanet, ecel, hürmetkarlık, evlat, kendini bilmek, haddini bilmek, ata, ümmet, resul, yüceden uçmak, pişmanlık, mürşidi kamil, bayramlaşmak, Miraç, savum, salat, Mikail, Meryem, İsa Mesih, Azrail, huri gılman, kemerbest, İsa,

Meryem, İdris, ecel, felek, dört huruf, pa, ça, ja, ka, huri, gılman vb.” kavramları sıklıkla kullanılır.

3.1.3. Nasihat Konulu Şiirlerinde Kelime Kadrosu:

Âşık Selmani, nasihat amaçlı yazdığı şiirlerde genellikle: “Kitap, ilim, nefis, bilgi, abdest, boş söz, emek, anne baba hakkı, ömür, insan, kalp, temizlik, sevmek, yıkma, yakma, güzel ahlak, iman, inanç, gönle girmek, gönül yıkmak, ibret, ölüm, hayır dua, hac, gönül, tövbe, hayır iş, şer iş, eser bırakmak, akıl, fikir, insanlık, mertebe, makam, hayırseverlik, mertlik, namertlik, derviş, hak, haklı, mantık, gafil, tasavvuf, cimrilik, mana, hikmet çeşmesi, iman, Kur’an, ar namus, kin, kinci, cahil, gurur, kibir, sakınmak, mağrur, fazla bilmek, günah, servet, aldatmak, kandırmak, az konuşmak, kötülük düşünmek, derbeder olmak, delilik, iftira, insan hakları, muhabbet, hikmet, iffet, ar namus, helal, haram, sağlık, nekes, tembellik, çalışmak, öğüt, yiğitlik, öfke, çok yatmak, yoldan şaşmak, gaflet, ettiğini bulmak, cefa, iflah olmak, mahcup, yapıcı, yıkıcı olmak, mert insanı seçmek, doğruluk, meyvesiz ağaç, aldanmak, haram yemek, okumak, halkı eğitmek, insanı ayırmak, bilim, sanat, sabır sebat, yalan, bet nefis, dile düşmek, dalalet, hak, hakikat, komşu hakkı, gerçek dost vb.” kelimeleri kullanmaktadır.

3.1.4. Adlar:

Âşık Selmani’nin kullandığı adlar ve sıfatlar; yakın çevresinden, başkalarından öğrendiği ya da duyduğu bilgilerden, okuduğu kaynaklardan ve yetiştiği kültür çevresinden alınmış olan kullanımlardır. Âşık Selmani, özellikle tarihi kimliği olan şahsiyetleri onlarla ilgili anlatılardan, yazılardan, bilgi ve belgelerden etkilenecek şekilde kullanmıştır. Bunları yaparken de sık sık telmih sanatına başvurmuştur. Bu adlar sınıflandırıldığında Âşık Selmani’nin: “Türkiye, Azerbaycan, İsrail, Ermeni, Tokat, Almus, Kuruseki, Yeşilirmak, Almus Barajı, Artova, Kazova, Turhal, İstanbul, Büyükçekmece, Esenyurt, İncirtepe, Konya gibi yer adlarına başvurur. Ayrıca “Haydar Dede, Kazım Efendi, Topal Zuhâl, Sarı Gül, Sarı Gelin, Mürüvet, Beyaz Gül, Aynur, Bengisu, Muhammed, Musa Dede, Abu Yusuf, Celal Abbas, Fethi Dede,

Belkız Hanım, Vali Yazıcıoğlu” gibi yakın çevreyle ilgili adlara başvurduğu görülür.

Bunlarla birlikte, “Hz. Âdem, Hz. Havva, Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hatice, Hz. Ayşe, On iki imam, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Süleyman, Hz. Yusuf, Hz. Eyüp, Hz. İdris, Hızır, İlyas, Hacı Bektaş-ı Veli, Pir Sultan Abdal, Hallacı Mansur, Nesimi, Yezid, Zeynel Abidin, İmam Bakır, İmam Naki, İmam Taki, İmam Cafer, Hasan el Askeri, Mehdi, Hz. İsa, Hz. Meryem, Musa Kazım, Rıza Server, Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İshak, Keçeci Baba, Gül Ahi Baba, On dört Masumu Pak, Nil, Mecnun, Leyla, Kerem, Aslı, Ferhat, Şirin, Yusuf, Şit, Sima Melek, Güruhu Naci, elli yedi binler, üçler, beşler, yediler, kırklar, elli yedi binler, Veysel Karani, Erzene, Mısır, Kâbe, Kuran, İncil, Tevrat, Zebur, Kızıl Deli, Balım Sultan, Şah İbrahim, Zöhre, Medet, Mürüvet, Şah Mahmut Veli, İbrahim Veli, Kaf Dağı, Necef, Kerbela, Murtaza, Şah-ı Merdan, Şirri Yezdan, Karac’ahmet Sultan, Karac’höyük, Rum ülkesi, Celal Abbas, Abu Yusuf, Cebrail, Azrail, Mikail, İsrail, Mesih, Hint, Halep, huri, gılman, Seyit Ahmet, on sekiz cennet, Horasan vb.” İslam kültürüyle ilgili adlar da Selmani’nin şiirlerinde mevcuttur.

Görüldüğü üzere âşığın işlediği konuya uygun kelime kadrosu mevcuttur. Bu kelime kadrosu da onun ruh dünyasını ve şiir anlayışını ortaya koymaktadır.

3.2. ÂŞIK SELMANİ’NİN ŞİİRLERİNDE HALK SÖYLEYİŞLERİ VE YEREL DİLDE KULLANILAN KELİMELER:

Âşıklar içinde yaşadıkları çevre insanının ortak değer yargılarını, tercihlerini, coşku ve kederlerini konu aldıkları şiirlerinde yerel dilin zenginliklerinden de yararlanırlar. Özellikle kırsal kesimde yetişen ve yöresel söyleyişlere sahip âşıkların, büyük şehirlere göçseler dahi yettiği çevrenin kültürünü, dilini de koruduğu görülmektedir. Bu konuda Artun, “Her âşığın üslubu bağlı bulunduğu kültürün dil özelliklerine göre şekillenir. Âşıklar bazen bazı kelimelerin halk ağzında bozulmuş şekillerini kullanırlar. Yerel ve geleneksel malzemeden yeni söyleyişler yaratırlar.

Yerel dilin her türlü olanaklarından yararlanırlar. Konuyu gelenek ve yerel dille birleştirip şiir potasında eriterek özgün bir üsluba ulaşırlar. Âşığın söyleyiş biçiminin ardında gelenek ve çevre kültürü vardır.” görüşlerine yer vermektedir (Artun, 2008: 153).

Âşık Selmani de bu fikirlere paralel olarak halk söyleyişlerine yer vererek üslubunu zenginleştirmiş bir âşıktır. Yöresel söyleyişleri, şiir dilinde yeni bir kalıba sokarak özgün bir üslup oluşturmuştur. 1990 yılında TRT tarafından hazırlanan “Ozanın Kopuzundan Aşığın Sazına” adlı 14 bölümlük belgeselin 13. bölümünde Âşık Selmani’ye yer verilmiş ve ondan bahsedilirken: “Selmani, geleneksel âşık şiirinin günümüzdeki kuvvetli temsilcilerinden biridir. Âşık şiirlerinin özelliklerini kişiliğinde toplamış önemli bir şairimizdir. Geleneksel âşık şiiri türlerinde başarılı örneklerle sahiptir. Dilinde görülen ve muhtemelen çocuklukta yaşadığı mahalli dil atmosferinin sebep olduğu bazı pürüzler dışında âşıklama türünün güçlü eserlerini vermiş çilekeş bir âşıktır. Köyün sembollerinden şehrin hayatına geçmiş ve ilginç bir değişimi kişiliğinde toplamıştır.” görüşlerine yer verilmektedir.

Selmani, kendi çevresinin yerel dilini birçok şiirine yansıtmıştır. Yerel söyleyişlerinde halk diline yakın, sade bir dil kullanır. Biz de Selmani’nin şiirlerini yazıya geçirirken özellikle yöresel söyleyişle kafiye oluşturulmuş olan kısımlarda hiçbir değişiklik yapmadık. Onun halk söyleyişleri ve yerel anlatıma sahip bu kullanımlarına şu örnekler verilebilir:

- Size **tebelleş** olalı,
Girmedim mi düşünüze, (60/ 2)
- Bu sazı ele **alıncı**,
Başındaki ağrı geçsin, (221/ 1)
- Hak yolunda **canı başı, kurbana**,
Verenindir, vermeyenin değildir. (307/ 5)
- Bu acılar gider m’ola **boyuna**,
Fırsat geçip o zalime haine, (239/ 3)

- Selmani der bir **örtünün** altına,
Girmeyince sevdiğimiz bilinmez, (379/ 5)
- Gözlerimden akan yaşı silmezdim,
Akardı ta **vadem yetene kadar**, (239/ 1)
- Bir ufacık **cınga** elini yaksa,
Zerre kadar ateş, köz taştan ağır, (281/ 1)
- Ezilmiş ciğerim bir de sen ezme,
Öldürüp kefenim sar **hışım gibi** (84/ 2)
- Açılmadık güle, denilir gonca,
Bahar geldiğini bildirir **anca**, (138/ 4)
- İşim Hakk'a yarar işe dayandı,
Hemi içe **hemi** dışa dayandı, (176/ 3)
- **Nedem** gönül **hapisine**,
Tıkar beni bu ayrılık, (125/ 3)
- Söz uzatıp dursun **çepir**,
Kalplerini karartmış kir, (233/ 2)
- N'olur bir yol **koklayıncak**,
Bizim elin gülüsün sen (200/3)
- Konu komşu cenazemi **yuyunca**
Yakasız düğmesiz gömlek giyince (143/ 2)
- Aşkın kapısını sende **buluyum**,
İstersen yoluna kurban **oluyum**, (108/ 3)
- Herkese var ama ölüm **keşiği**,
Kiminin temelini söküp gidiyor, (322/ 4)
- İslamiyet için **even**,

- Masum iken sünnet olur, (327/ 1)
- Selmani ister mi **muzur** çok olsun,
Dilerim dert bitsin huzur çok olsun, (355/ 5)
 - Uğrunda vererek bu tatlı canı,
Kayımca sarılan bağı gibiyim, (176/ 1)
 - Dedim ey vefasız **nen** kaldı bizde,
Beni mahvedersin insaf yok sizde, (216/ 2)
 - **Ut hayâ** kalmadı kızda gelinde,
Elbet deprem olur dünya yıkılır, (283/ 1)
 - Televizyonlardan haber verdiler,
Bol bol yenmesini **mâfık gördüler**, (345/ 3)
 - Güliden düşek **beleklerin** al olsun,
Allar ninni ninni ninni bebeğim, (162/ 1)
 - **Gen zamanlar** yakar yandırırınız
Gözdeniz olanı ondurursunuz
Oy ister milleti kandırırınız
Çünkü o günlerde **çiçim var çiçim** (160/ 2)
 - Nerde sürdüğü sefası ünü,
Gelmez ecel hiç **görünü görünü**, (282/ 3)
 - Hırsız iyi hazırlamış tüzüğü,
Eve girmiş çalaraktan **müzüğü**, (352/ 2)
 - Bu aşkın güneşi doğar **dulunmaz**, (31/ 2)

3.3. ÂŞIK SELMANİ'NİN ŞİİRLERİNDE ANLATIM ÖZELLİKLERİ:

Âşık Selmani, dünyevi konuların işlendiği şiirlerinde genellikle halkın anlayabileceği bir dil ve anlatım tarzına sahiptir. Dini- tasavvufi tarzda yazdığı ve genellikle Alevi felsefesine ait eserlerde ise dil ve anlatımı diğer şiirlerine göre biraz daha ağırdır. Selmani, anlatmak istediklerini kendine özgü bir şekilde ifade ederken, geleneğe, edebi türe ve döneme bağlıdır. Âşık Selmani de diğer âşıklarda olduğu gibi bazı anlatım özelliklerinden yararlanmıştır. Bunlar şu şekilde sınıflandırılabilir:

3.3.1. Nasihat ve Hitap Yoluyla Anlatım:

Âşıklar; dini ve toplumsal konularda öğüt verme, uyarma gerektiğinde bu anlatım yolunu seçerler. Âşık Selmani de topluma ya da bireye bir nasihatte bulunacağında, âşığın yol gösterici vasfını kullanacağında, kendince yanlış olan bir durumda uyarıda bulunacağında bu anlatım şeklini kullanır. Âşık Selmani'nin şiirlerinde en çok başvurduğu anlatım yollarından biri nasihattir. Selmani, nasihat ettiği konuların gerekçelerini de açıklamıştır. Nasihatlerle milleti birliğe, doğruluğa, Hak yoluna, ehlibeyt sevgisine, dürüstlüğü, sevgiye vb. davet eder:

Ey Selmani Arif olup bil Allah-u Teâlâyı,
Münkirler lâ deseler de sen zikreyle illâ'yı,
İnsanların cemalinde görmeyenler Mevlâ'yı,
Cavidan ilmine erip Şirri Yezdan anlamaz, (362/ 5)

Bak ne güzel yaratılmış binamız,
Elinle binayı yıkma tiryaki,
Razı olmaz atamızla anamız,
Atanın sözünden çıkma tiryaki, (89/ 1)

Doğru çalış iyi sarıl işine
 Tatlı sohbet edip, topla başına
 Cahillerin sakın gitme peşine
 Seni koruyacak bir siper bırak (123/ 4)

Hatırlarsan Tur Dağı'nda Musa'yı
 Tez anlarsın uzun sözü, kısayı
 Hakk'a nasıl ulaştırdı asayı
 İlme mağrur olma! Sakın gururdan, (195/ 2)

Az konuşup çoğa saydır azını,
 Fazla konuşanın, çekme nazını,
 Kamil meclisinde çal ki sazını,
 Sazın halka, Hakk'a yararlı olsun (232/ 2)

3.3.2. Doğrudan Anlatım:

Âşıklar, söyleyeceklerini arı, sade, akıcı, yoğun bir üslupla doğrudan söylemiştir. Anlatımda dolambaçlı yollardan, süslü ve yapmacık söyleyişten kaçınmışlardır. Âşık Selmani de bu anlatım yolunu birçok şiirinde kullanır, söyleyeceklerini doğrudan söylemiş, yapmacılıktan kaçınmıştır:

Selmani der ben bu deryada yüzdüm,
 Mantıksız sözlere kendimi üzdüm,
 Yüz on dört sureyi okuyup süzdüm,
 Ne tamamı gördüm ne de noksanı, (79/5)

Şah Mahmut Veli'nin gonca gülünden,
 Kokusunu aldık esen yelinden,
 Değirmen döner var çeşme selinden,
 İşte bu gözlerin seli aşkına, (21/ 4)

Benim yekûn aşkım pir himmetinden,
 Muhammed, Ali'nin inayetinden,
 Yolun hizmetinden muhabbetinden,
 Tadıp da kanandan ibret alalım, (156/ 2)

Aşk oduna ciğerciğim dağlarken,
 Hüseyin'in derdi ile ağılarken,
 Gözlerimin yaşı akıp çağlarken,
 Hemen hicran seli gelir dilime, (48/ 3)

Selmani der ustam verdi ilimi,
 Bana destur deyip açtı dilimi,
 Gönlümün bağında iki gülümü,
 Zamanı geldikçe deren Allah'tır, (287/ 5)

3.3.3. Tahkiye (Hikâye Etme) Yoluyla Anlatım:

Âşıklar anlatmak istediklerini bir olay çevresinde kademe kademe ele alacaklarsa ve şiirlerini bir olay çerçevesinde oluşturacaklarsa tahkiye (hikâye etme) anlatım biçimine başvurlar.

Âşık Selmani de, dünyanın yaradılışını anlatırken, peygamberlere ve ulu kişilere ait kıssaları dile getirirken ya da sıradan bir olayı hikâye ederek anlatırken tahkiye(hikâye etme) anlatım biçimini kullanır:

Kün emriyle karar kıldı,
Yerler gökler ve arşullah,
Dört nesne ile yoğruldu,
Benî Âdem safiyullah, (62/1)

Atatürk buyurdu kurtardı gitti,
İzinden yürüyen menzile yetti,
Vatanı gençliğe emanet etti,
Canım kanım kurban vatan uğruna,(25/ 4)

Hırsız iyi hazırlamış tüzüğü,
Eve girmiş çalaraktan müzüğü,
Bir kadının parmağından yüzüğü,
Uyur iken çalanları duydun mu? (352/ 2)

Müminlerdir cem evine derleşen,
Kırklar idi bir üzümde birleşen,
Yusuf olup o Mısır'a yerleşen,
Yusuf'u Kenan'dan ibret alalım, (156/ 4)

Kudret kandilinden süzölüp inen,
 Zülfikar bağlayıp Düldül'e binen,
 Kırklarla kırk defa pervaza dönen,
 Birisi Muhammed biri Ali'dir, (298/ 2)

3.3.4. Soru Sorma Yoluyla Anlatım:

Âşıklar, zaman zaman sorularla, bazen sorular ve bunlara verilen cevaplarla anlatmak istedikleri motifleri anlatma yolunu seçerler. Bunun yanında bazı öğüt türü şiirlerde, karşılıklı söyleşmelerin olduğu söyleyişlerde, dedim- dedi tarzı soru- cevaba dayanan kullanımlarda bu anlatım yolunu kullanırlar. İstifham sanatına başvururlar. Selmani de bazı şiirlerinde bu anlatım özelliğini kullanmaktadır:

Geçen telefonda hocayım dedin,
 Dede mi diyeyim hoca mı sana?
 Ben ne gencim ne de kocayım dedin,
 Ben genç mi diyeyim koca mı sana? (17/ 1)

Ey kecliğim kecliğim,
 Nedir benim çektiğim,
 Senin aşkın değil mi?
 Gözyaşları döktüğüm, (30/ 2)

Dedi o yar bu dünyada ne güzel?
 Dedim sevgi saygı hazlar güzeldir,
 Dedi güzellerden daha ne güzel,?
 Dedim cilve eda nazlar güzeldir (305/ 1)

Dedi en güzel ne, isim içinde?

Dedim Şirin, Leyla kesim içinde,

Dedi ayda yılda mevsim içinde,

Dedim dört mevsimde yazlar güzeldir, (305 / 2)

Dedim bu dünyaya gelmemiz niçin?

Dedi zevk sefa yiyip içmek için,

Dedim başa kadar gülmemiz için,

Dedi birlik dirlik murat güzeldir, (306/ 3)

3.3.5. Delil ve İspat Yoluyla Anlatım:

Âşıklar dini- tasavvufi şiirlerini ayet ve hadislerle takviye etme yoluyla anlatmak istediklerinde bu anlatım yolunu seçerler. Âşık Selmani'nin de dini- tasavvufi şiirlerinde bu anlatım yolunu benimsediği görülmektedir. Selmani, görüşlerini geniş kesime aktarma anlamında insanları ikna etmek için herkesin kabullendiği ve doğruluğundan şüphe edilmeyen kaynakları kullanır. Sözelimi, bu kaynakların başında Kur'an-ı Kerim, hadisler, İslami kıssalar vb. gelir:

Kendi kitabında mana bulmayan,

Men Araf dersinden haber almayan,

Hikmet çeşmesinden kabı dolmayan,

Dünyada ahrette boşadır hocam, (142/3)

Bu dörtlükte "**Men arefe nefsehu kad arefe Rabbehu**" "**Nefsini bilen yani kendini bilen Rabbini bilir.**" hadisinden alıntı yapılmıştır.

Selmani der ölmeden ön ölerək

Kalplerdeki kiri pası silerek

Tevellâyı teberrâyı bilerek

Hak sevgisi insanları sevmektir (319/ 7)

Dörtlükte “**Ölmeden önce ölünüz.**” hadisine vurgu yapılmıştır.

Ey insan sabahtan uykuya yatma

Cümleyi halk eden Allah’a yalvar

Günah deryasına gark olup batma

Fatihalı elhamdülillaha yalvar(245/ 1)

Bu dörtlükte de **Fatiha Suresi’ne** bir vurgu vardır.

Yürünsün atanın gittiği ize,

Çok dikkatli idi sulhçuluk söze,

Şehit olsak öldü demeyin bize,

Canım kanım kurban vatan uğruna, (25/ 6)

Allah yolunda öldürülenler için "ölüler" demeyin. Tam aksine, onlar dirilerdir ama siz farkında olmazsınız. (Bakara- 154)

Allah bir Muhammed Ali,

Hünkâr Hacı Bektaş Veli,

Elestüden dedik “beli”,

Bendesiyiz hamdülillah, (62/ 24)

Bu dörtlükte “bezmi elest’te Allah’ın “**Ben sizin Rabbiniz değil miyim?”** sorusuna ruhların “bela” yani “evet” deyişine vurgulama yapılmıştır.

Dört peygamber için dört kitap indi,

Onun için çok severim kitabı,

“Velegad kerremna” Âdem’e dendi,

Onun için çok severim kitabı, (64/ 1)

Bu dörtlükte İsra Suresi 70. ayette geçen “**Vele gad kerremna beni Âdem’e**” ifadeleri vurgulanmıştır. (**İsra- 70**) “Yemin olsun ki, gerçekten biz Âdem oğullarını üstün yarattık.” buyuran ayet Selmani tarafından kullanılarak ispat yoluyla anlatım yapılmıştır.

Dünya devletleri kitaba hayran,

Uçağı bildiren **ebabil tayran**,

Edison okudu bulundu ceryan,

Habercimiz sevdiğimiz kitaptır, (290/ 3)

Bu dörtlükte Fil Suresi’nde geçen “**tayran ebabil**” kelimeleri kullanılarak, Fil Suresine atıfta bulunulmuştur.

Hubbu’l vatan minel iman kalâmını duyunca

Selmani sarılır oldu vatani silâsına (23/ 5)

Âşık Selmani, “**Vatan sevgisi imandandır.**” hadisine atıfta bulunmaktadır.

3.3.6. Tasvir Yoluyla Anlatım:

İzlenim uyandırmaya yönelik anlatım biçimidir. Varlıklar ayırt edici özellikleri ve nitelikleriyle söylenerek görünür kılınır. Sözcüklerle resim çizme sanatı olarak da nitelendirilir ve esas olan betimlemedir.

Selmani de, şiirlerinde bu anlatım biçimine sık sık başvurmuştur:

Bir yanın ovadır bir yanın dağlık,
Serin serin eser yellerin Tokat,
Bir yanın bahçelik bir yanın bağlık,
Açılır bahçede güllerin Tokat, (336/ 1)

Kuruseki köyü yayla misali,
Temiz hava bir de çam kokusu var,
Serinlikte az bulunur emsali,
Temiz hava bir de çam kokusu var, (249/ 1)

Ak gerdan üstünde nakışlarından,
Beni can evimden yakışlarından,
İlham alır iken bakışlarından,
Yüzünü de görmez oldum bu günler, (265/ 3)

Beyaz gülüm gamlı hem de benlisin,
Gamına benine kurban olurum,
Güliden nazik kardan beyaz tenlisin,
O beyaz tenine kurban olurum, (185/ 1)

3.4. ÂŞIK SELMANİ’NİN ŞİİRLERİNDE ANLATIM KALIPLARI:

Âşıklar anlatım özellikleri yanında bazı anlatım kalıplarına da yer vermektedirler. Selmani de anlatımında; kalıp ifadeler, ikilemelere, tekrarlara, deyimlere, atasözlerine, edebi sanatlara, alkış ve kargışlara sıkça yer vermektedir.

Selmani'nin şiirlerindeki anlatım kalıpları şu şekilde incelenebilir:

3.4.1. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tekrar ve İkilemeler:

Âşık şiiri genellikle doğaçlama şiirlerle oluşmaktadır ve doğaçlama söyleyişte kelime seçmek için zaman dardır. Bu durumlarda âşıklar tekrarlardan ve hazır gereçlerden yardım alırlar. Geleneğin sunduğu hazır kalıp söyleyişlerle kendi özgün söyleyişlerini birleştirerek bir sentez oluştururlar.

Âşıklar yinelemeyi bazen anlamı kuvvetlendirmek, verilen düşüncenin şiir boyu pekiştirilmesini sağlamak amacıyla seçerler. Âşık Selmani de şiirlerinde yinelemeli anlatım kalıbını sıkça kullanır:

Hak yolunda Hak aşkına ağılansın,

Tabip merhem çalsın yara sağlansın,

Bin bir süre bir usule bağlansın,

Dem bu demdir, dem bu demdir dem bu dem, (145/ 3)

Ta ezelden candan sevmişim seni,

Ali Ali Ali, yar Ali Ali,

Dilerim kapında kul eyle beni,

Ali Ali Ali, yâr Ali Ali, (97 / 1)

Güzel davetime gelmek istersen,

Allanı allanı, allanarak gel,

Şu garip gönlümü almak istersen,

Allanı allanı, allanarak gel,

Gülüm şekerlenip ballanarak gel, (135/ 1)

Girdik de bağlara yaren eş ile,
 Gönül neşe duyar can seviş ile,
 Gül çiçeğim renk katar ak yeşile,
 Gül destesi gibi der **yeşil yeşil**, (138/ 2)

Benli dilber gerdanında ben gördüm,
 Gerdan **benli benli yüz benli benli**,
 Dedim benlim benlerini ben gördüm,
 Öldürdün derimi **yüz benli benli** (102/ 1)

Canım kurban kuzum senin yoluna,
 Sen var iken bakmam dünya malına,
 Beşiğini asam gülün dalına,
 Dallar **ninni ninni ninni** bebeğim, (162/ 2)

3.4.2. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Anlam ve Söz Sanatları:

Âşıklar, şiirlerini oluştururken çeşitli anlam ve söz sanatlarına başvururlar. Söyleyişlerini, kuruluktan çıkarıp etki gücü yüksek, ahenkli, çarpıcı ifadeler haline getirmek isterler. Farklı ve güzel olanın söylenmesi için çalışırlar. Ancak bunu günlük hayatın sıradan diliyle ortaya çıkarmak güçtür. Sanatçı, ahenkli bir söyleyişle, mecazları kullanarak ve edebi sanatlara başvurarak diline zenginlik, söyleşine farklılık getirir. Bu konuda Artun, sanatçıların mecazlı anlatım yolunu süsleme yapmak için; mecaza dayanmayan anlatım yollarını ise sözün etkileyiciliği için kullandıklarını; sanatçıların yeni ve çarpıcı söyleyişlerle şiirlerini genişletip anlama felsefi derinlik kazandırdıklarını ifade eder. (Artun, 2008: 153)

Selmani duygu, düşünce ve hayallerini anlatırken Dilçin'in belirttiği şekliyle (Dilçin, 1995: 405) anlatıma güç, güzellik ve canlılık katmak amacıyla edebi sanatlara sık sık başvurur. Anlatımına çarpıcılık kazandırmak isteyen Selmani'nin şiirlerinde hemen hemen tüm sanatları bulmak mümkündür. Bu bölümde onun en çok kullandığı sanatlara değinilecektir:

➤ **Âşık Selmani'nin en çok kullandığı edebi sanatlardan biri "telmih"tir.**

Telmih, söz arasında herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye, bir inanca ya da yaygın bir atasözüne işaret eden anlam sanatıdır (Dilçin, 1995: 461). Selmani, şiirlerinde anlatımına etkileyicilik katmak amacıyla bazen geçmişteki bir olayı, durumu, kişileri hatırlatmak gereği duyar ve bu olay ve kişilere telmih yapar. Selmani'nin şiirlerinde dinî hikâyeler, din büyükleri, kahramanlar; derin izler bırakmış tarihi olaylar telmih konusu olmuştur. Özellikle tasavvufi şiirlerinde; Hz. Muhammed, Hz. Ali, ehli beyit, on iki imam ve din büyüklerine telmih yapılır. Yine aşk hikâyelerine, efsaneleşmiş kişilere ve yerlere de yer verilerek telmih yapılır:

Sevdim kusurum elde,

İki gözüm kaldı selde,

Mecnun gibi sahra çölde,

Gezdim gezmez olayıdım, (150 / 3)

.

Selmani'nin budur ahtı peymanı,

Şehidi Kerbela dini, imanı,

Ağlayarak geçirmeden zamanı,

Beraber gidelim **İmam Hüseyin'e**, (51/ 9)

Bizler şol **Âdem**'i hakiz Mevlâ yoktan var etti,

Ruhlar vücuda girmeden denildi kuva bize,

Ol dem bu kuve içine ruhlar yerleşmeseydi,

Acep kısmet olur muydu **Âdem'le Havva** bize, (59/ 2)

➤ **Âşık Selmani, şiirlerinde âşık şiirinin temel sanatlarından biri olan “teşbih”e de yer verir:**

Teşbih, benzetme sanatıdır. Aralarında çeşitli yönlerden ilgi bulunan iki kavramdan zayıf olanı güçlü olana benzetme sanatıdır. (Dilçin, 1995: 405) Tam olan bir benzetmenin dört ögesi vardır: Kendisine benzetilen (güçlü öge), benzeyen (zayıf öge) asıl ögeler; benzetme yönü ve benzetme edatı yardımcı ögelerdir. Teşbihin kısaltılmış, pekiştirilmiş benzetme gibi türleri vardır. Âşık Selmani'nin şiirlerinde, hemen her âşığın en fazla kullandığı sanatlardan biri olan teşbihe sıkça rastlamak mümkündür.

Ağaç gibi ışıkın verir dal verir

Her tarafa pürçek salar kol verir

Denizden karadan açık yol verir

Onun için severiz kitabı (65/ 4)

Benzersin yavru ceylana

Ondan avcı oldum sana

İl gözüyle bakma bana

Gözüne kurban olduğum, (181 / 2)

Ömrüm sonbahardır geçti çağlarım

Hazana uğradı gönül bağlarım

Yanar dağlar gibi yanar dağlarım

Kaldım lavlar saçan volkan içinde (37 / 1)

Aşkın gizli esen **yeli gibiyim**,

Bulanıp durulan **seli gibiyim**,

Sevgin yerleşeli **deli gibiyim**,

Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme,

- **Âşık Selmani benzetmenin başka bir türü olan ve mecazlı anlatımda önemli olan “istiareyi” de şiirlerinde kullanır.**

İstiare, bir şeyi kendi adının dışında, türlü yönlerden benzediği başka bir şeyin adıyla anmaktır ve benzetme amacı güdülür. (Dilçin, 1995: 413). İstiare benzetmenin asıl öğelerinden yalnız biri kullanılarak yapılan söz sanatıdır. Kendisine benzetilenle yapılanına açık istiare; benzeyenle yapılanına kapalı istiare denir. Açık istiaredede güçlü öge söylendiğinden benzeyen unsur da ortadadır. Kapalı istiaredede ise güçlü öge söylenmez; ancak benzetme yönüyle sezdirilir, bu sebepten kapalı istiaredede benzetme yönü önem kazanır. Aşağıdaki şiirde işaretlenmiş kelimeler eğretilme yoluyla başka kelimelerin yerine geçmiştir:

Layık mı âşığın sararıp solsun,

Çekip dökmeyelim çilemiz dolsun,

Sana çok bağlıyken haberin olsun,

Sevgi bağlarımız çözölmektedir, (296 / 3)

Ciğerim şimdiki kararın nedir,

Söyle gerçeğini ey yüzü bedir,

Gül açarken bülbülleri inledir,

Şakıyıp öttüğüm o söz içindir, (311/ 3)

Otuz şiir yazdım sana yetmiyor,

Bin bir daha yazsam sana az gelir,

Böyle devam etmez **kışlı** günlerim,
 Bir gün olur bu **kış** gider **yaz** gelir,(314/ 1)

Ömür sona erip günler geçince
Kanatsız kuş kafesinden uçunca
 Boş bir kalıp kalır ruhu göçünce
 Ne bir soluk kalır, ne nefes kalır (282/ 2)

TV’lerde deyiş müşterileri,
 Hem **cevheri** hem de para alıyor,
 Gayesi doldurmak boş derileri,
 Hem **cevheri** hem de para alıyor, (321/ 1)

- **Âşık Selmani’nin söze etkileyicilik katmak amacıyla şiirlerinde sıkça başvurduğu mecazlı sanatlardan biri de “mübalağa”dır.**

Mübalağa, herhangi bir şeyi tasvir veya tarif ederken olduğundan fazla veya eksik göstermektir. Mübalağa sanatında sözün normal ölçülerinin sınırını aşmak esastır. Edebiyatta genellikle övme veya yerme yapılacağı zaman mübalağaya başvurulur. Mübalağa sanatında amaç, ifade edilmek istenen duygu ve düşünceyi daha etkili kılmaktır. Âşık Selmani, “mübalağa (abartma)” sanatını kullanırken söyleyişini en etkili ve çarpıcı şekilde kullanmak amacındadır:

Selmani der hep dişlerin dökülsün,
 Gençliğinde belin iki bükülsün,
İskeletin kalsın etin dökülsün,
 İsterse on olsun yaşın insafsız, (385/ 5)

Aşkın ile şiir yazdım,

Yazdım yazmaz olayıdım,

Gözyaşımdan mısra dizdim,

Dizdim dizmez olayıdım, (150/ 1)

Yeter ki davranma bana el gibi,

Gözyaşım akmasın coşkun sel gibi,

Dost bağında açan gonca gül gibi,

Seni dersem onu dermiş gibiyim, (177/ 3)

Gözlerimin yaşı aktı duruldu,

Nidem kara bahtım karalanınca,

Yedi yerden kemiklerim kırıldı,

Sitem oku değip yaralanınca, (1/ 1)

Kara giyen kara bağlamış denmez,

Ağladım dese de ağlamış denmez,

Gözyaşı aksa da çağlamış denmez,

Bulanık sulara sel katmayınca, (2/ 4)

➤ **Âşık Selmani'nin kullandığı edebi sanatlardan biri de “teşhis”tir.**

Teşhis, insan dışındaki canlı ve cansız varlıkları; düşünen, duyan ve hareket eden bir insan kişiliğinde göstermek ve kişileştirmektir (Dilçin, 1995: 419). Âşıklar çoğu zaman kendilerindeki bir durumu ifade ederken kişileştirmeye başvurarak kendilerinde var olan duruma doğayı da ortak ederler. Böylelikle söyleyişlerine farklılık ve etkileyicilik kazandırırılar:

Tabip bu yaraya merhem kar etmez,

Tabipler tabibi el katmayınca,

Şeyda bülbüller de ah u zar etmez,

Habipler habibi dil katmayınca,(2/ 1)

Ben yandıkça yanar dağlarla taşlar

Feryada kalkışır kurtlarla kuşlar

Akar gözlerimden ah kanlı yaşlar

Bir vefasız için al kan içinde (13/ 2)

Aşkın ateşe yanıp pişmesi

Dert ehlini bulup derdin deşmesi

Bülbülün seherde zara düşmesi

Lale derdi, sümbül derdi, g l derdi(87/ 2)

Gülüm kalbin pek olmasın taşlardan,

Güzeller hoşlanır böyle işlerden,

Yerde insanlardan, gökte kuşlardan,

Seni sorsam onu sormuş gibiyim,

Selmani ayrılık bezdirir candan,

Gören ibret alır hal perişandan,

Dağlar seda verir bu heyecandan,

Duyanda bahçeler bağlar iniler, (263/ 5)

- **Âşık Selmani'nin kullandığı edebi sanatlardan biri de "istifham" sanatıdır.**

Sözü, sorulan şeye yanıt isteme amacını gütmekten, duyguyu ve anlamı güçlendirmek için soru biçiminde söylemektir (Dilçin, 1995:457) İstifham şiirde soru sorma yoluyla sanat yapmadır. Âşık Selmani de soru sorma sanatını sıkça kullanır:

Seni böyle eden namus mu ar mı?

Yokladım gönlünü geniş mi dar mı?

Sarıp sağaltacak merhem var mı?

Ciğer parça parça paralanınca (1/ 3)

Muhammed Ali'yi metheder Kur'an,

Ali'dir yıllarca kandilde duran,

İkisidir yolu erkânı kuran,

Kalbimize yerleştirsek olmaz mı? (75/ 3)

Bana türlü türlü soru sormadan,

Kısa yoldan bir imtihan yok mu ki?

Zavallı âşığı üzüp yormadan,

Bir diploma verilirse çok mu ki? (94/ 1)

Güvendiğim dağa karlar yağıyor,

Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?

Eller zevk içinde gülüp oynuyor,

Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi? (105/ 1)

Gönül köşkü konağında

Mengüş küpe sol sağında

Güzellerin yanağında

Haller kırmızı değil mi? (106/ 3)

➤ **Selmani'nin kullandığı sanatlardan bir diğeri de “hüsn-i ta'lil”dir.**

Hüsn-i ta'lil, herhangi bir gerçek olayın meydana gelmesini hayali ve güzel bir nedene bağlamaktır (Dilçin, 1995: 443). Şiirin dizeleri arasında bağlantı kurarak anlam ve anlatıma incelik vermek amacını taşır:

Selmani ayrılık bezdirir candan,

Gören ibret alır hal perişandan,

Dağlar seda verir bu heyecandan,

Duyanda bahçeler bağlar iniler, (263/ 5)

Verem olacağım böyle giderse,

Yârim bu darbeyi biraz ye derse,

Âşığa sevdiği sitem ederse,

Zemheri ayında karlı buz gelir, (314/ 4)

Ut hayâ kalmadı kızda gelinde,

Elbet deprem olur dünya yıkılır,

Koca dünya zalimlerin elinde,

Elbet deprem olur dünya yıkılır, (283/ 1)

Ayrılığı görse kurtlarla kuşlar,

Hepisi bir olup feryada başlar,

Ağlayan gözlerden akar kan yaşlar,

Coşkun seller gibi çağlar iniler, (263/ 2)

- **Selmani'nin şiirlerinde en çok kullandığı edebi sanatlardan bir diğeri de “tezat”tır.**

Tezat, iki düşünce, duygu ve hayal arasında birbirine karşıt olan nitelikleri ve benzerlikleri bir arada söylemektir (Dilçin, 1995: 449) Yani zıtlıklardan yararlanılarak yapılan sanattır:

Gidenim yok gelenim yok,

Ağlayanım gülenim yok,

Hiç halimden bilenim yok,

Ah Çekmece vah Çekmece,

Ah çekerim gündüz gece,(29/2)

Her **kışın** bir **yazı** olur,

Gam yeme gönül gam yeme,

Derdin **çoğu azı** olur,

Gam yeme gönül gam yeme,(47/ 1)

Bitirir mi dert efkârı,

Zarardan az eden **karı**,

Estiren hazan rüzgârı,

Yel derdinden kurtulur mu? (354/ 4)

Acı çektim acı oldum,
 Çok **derdin ilacı** oldum,
 Sen **ceylan** ben **avcı** oldum,
 Vurulmaz gönül vurulmaz,(368/ 2)

Selmani der aşkın hocası olmaz,
 Düşenlerin **gündüz gecesi** olmaz,
 Aşk ehlinin **genci kocası** olmaz,
 Benim aşkım gayrı aşka benzemez, (377/ 4)

➤ **Âşık Selmani'nin özellikle koşma ve manilerinde kullandığı bir diğer sanat da "cinas" sanatıdır.**

Cinas, söylenişleri ve yazılışları aynı anlamları farklı olan sözcükleri bir arada kullanma sanatıdır (Dilçin, 1995: 467). Âşık Selmani cinas sanatını sık sık kullanmıştır:

Benli dilber gerdanında **ben** gördüm, (vücuttaki leke)
 Gerdan benli benli **yüz** benli benli, (çehre)
 Dedim benlim benlerini **ben** gördüm, (1. şahıs zamiri)
 Öldürdün derimi **yüz** benli benli, (deriyi etten ayırmak) (102/ 1)

Meftun oldum böyle bir kaşı **yaya**,(ok atan silah)
 Cemalini gören yürümez **yaya**, (yürüyen)
 Ativer kendini göle deryaya,
 Sen de benim gibi yüz benli benli, (102/ 2)

Giyin bir **kazak** dede,(giysi)

Bahçeyi **kazak** dede,(kazalım)

Torunların sakallı,

Sen hâlâ **kazak** dede (bıyığı, sakalı olmayan)(392/ 6)

➤ **Selmani'nin şiirlerinde kullandığı bir diğer edebi sanat da “tecahül arif”tir.**

Bu sanat, bilinen bir gerçeği, bir nükteye dayanarak bilmiyormuş gibi söylemektir (Dilçin, 1995: 441). Yani, bir şeyi bilip de bilmezlikten gelme sanatıdır. Selmani'nin şiirlerinde bu sanata şu örnekler verilebilir:

Sarı Gül'üm bu sevdadan,

Ben geçerim gönül geçmez,

Nazlı yâri aramadan,

Ben geçerim gönül geçmez, (376/ 1)

Ey kekliğim kekliğim,

Nedir benim çektiğim,

Senin aşkın değil mi?

Gözyaşları döktüğüm, (30/ 2)

Beyaz gülüm gidecek yol aratma,

Başka bir gidecek yolum mu var ki,

Bana sarılacak bir dal aratma,

Tutup sarılacak dalım mı var ki, (92/ 1)

Âşık Selmani'nin şiirlerinde kullanılan bir diğer sanat da “mecaz-ı mürsel”dir.

Bir sözü, gerçek anlamının dışında benzetme amacı gütmekten başka söz yerine kullanmaktır (Dilçin, 1995: 415). Selmani'nin şu dörtlüklerinde bu sanatın örneklerini görmekteyiz:

Kara giyen kara bağlamış denmez,
Ağladım dese de ağlamış denmez,
Gözyaşı aksa da çağlamış denmez,
Bulanık sulara sel katmayınca, (2/ 3)

Şu yalan dünyada işin iş senin,
Sen derdi neylersin, gamı neylersin,
Kadir Mevla'm seni övmüş yaratmış,
Ela göz üstünde **camı** neylersin. (231/ 1)

Artova, Kazova, Turhal ihyası,
Bağında yetişir üzümün hası,
Zerdali, şeftali, nefis elması,
Dut ve elma toplar **ellerin Tokat**, (336/ 3)

Selmani'de sevda var, hayal düş var,
Gönülden gönüle geliş gidiş var,
Beni genceldecek ancak bir iş var,
On beşe indirir güler yüz beni, (109/ 5)

➤ **Selmani, şiirlerinde “kinaye” sanatına da yer vermektedir.**

Kinaye, bir sözün gerçek anlamı dışında benzetme amacı gütmekten hem gerçek hem mecaz anlama gelecek şekilde kullanıldığı; ancak daha çok mecaz anlamının kastedildiği edebi sanattır. (Dilçin, 1995: 416) Selmani'nin şu dördlüklerinde bu sanatın örnekleri mevcuttur:

Sizden bir dostluk bekledik,
Dert üstüne dert ekledik,
Taşınılmaz **yük** yükledik,
Üzdüm sizi affet bizi (121/ 2)

Çok **avcı** var bir **ceylanın** peşinde,
Av avcıya yara açtı işe bak,
Kimi izde kimi kalmış dışında,
Av avcıya yara açtı işe bak, (122/ 1)

Aşksız olan bizi **taşlar**,
Gayrı ateşlerle haşlar,
Gözlerinden döken yaşlar,
Sel derdinden kurtulur mu? (354/3)

➤ **Âşık Selmani, sözü iki gerçek anlama gelecek şekilde kullanırken “tevriye” yapar:**

Bir sözün iki gerçek anlama gelecek şekilde kullanılmasına denir. Âşık Selmani'de bu sanatı görmek mümkündür.

İlim deryasıdır Cafer'i Sadık,
 Çünkü nûş eyledi bahri ummanı,
 Âlim'ül gayıbın sırrı **Âdem'dir, (İnsan ya da Hz. Âdem)**
 İnsanın sureti Sebal Mesânı (78/ 3)

Eğer ki sen beni yakmak istersen,
 Eğlenmem yanında boşlarım seni,
 Bana kinli kinli bakmak istersen,
 Fırtına kesilir **kışlarım** seni, (113/ 2) (Kovalamak ya da kışı getirmek)

➤ **Âşık Selmani bazı şiirlerinde de “irsal-i mesel” sanatına yer verir.**

Şiirde, söylenen bir düşüncüyü inandırmak ve pekiştirmek amacıyla söze bir atasözü ya da atasözü değerinde bir örnek katmaktır (Dilçin, 1995: 464) Âşık Selmani bu sanatı da kullanarak anlatımını etkili hale getirmiştir. Bununla ilgili örnekleri Âşık Selmani'nin şiirlerinde atasözleri başlığında görmek mümkündür.

Bu Selmani sevmeyeni yar etmez,
 Gerçek sözü söylemeye ar etmez,
Sonra pişman olsa bile kar etmez,
 Yetişilmez zaman geçerse eğer, (259/ 5)

İnsan böyle sitem etmez yarına,
Bugünkü fırsatı koyma yarına,
 Nasip etsin Mevla'm seni narına,
 Ateşe tıkılsın muhannet yârim, (170/ 4)

3.4.3. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Deyimler ve Atasözleri:

Âşık Selmani, görüşlerini, düşüncelerini daha etkili kılmak, sözlerine dayanak oluşturmak amacıyla şiirlerinde atasözlerine başvurur. Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını, gözlemlerini öğüt olarak düsturlaştıran; kalıplaşmış, özlü sözler olan atasözlerinin (Aksoy, 1989: 37) Âşık Selmani'nin bazı şiirlerinde yöreye has söyleyişe sahip oldukları görülmektedir. Bazı şiirlerinde, âşığın atasözünün belli yerlerini değiştirdiği, kendi söyleyiş kalıbına uygun hale getirdiği; fakat atasözünün özünün korunduğu görülmektedir. Âşığın şiirlerinde kullandığı atasözlerine şu örnekler verilebilir:

- Çağrılmayan yerde yerim dar ettim(129) (Çağrılmadığın yere gidip yerini dar eyleme)
- Bugünkü fırsatı koyma yarına, (170/ 4) (Bugünün işini yarına bırakma.)
- Deli deli derken deli olursun, (234/ 1) (Bir adama kırk kez deli dersin deli olur.)
- Dağ misali dumanlandım sislendim,
Eksilmez başımdan duman sis benim, (169/ 1) Dağ başından duman eksilmez.
- Delik kap su ile dolmaz (318 / 2) (Delik kapta su durmaz)
- Kurunun yanında yaşlar yananda, (375/ 3) (Kurunun yanında yaş da yanar)
- Elde iki karpuz tutulmaz derler (260/ 1) (Bir koltuğa iki karpuz sığmaz)
- Kul kula sebeptir geçim var geçim (160/ 1) (Kul kula sebeptir)
- Altın cevher kadar değerim varken,
Eyvah birdenbire pula düşmüşüm (192/3) Altın yere düşmekle pul olmaz

- Arabî Farisî okuyan Hızır,
Car günüdür yetişsene nerdesin,
Daralan kullara olansın nazır,
Dar günüdür yetişsene nerdesin (208/ 1) (Kul daralmayınca Hızır yetişmez.)
- Az konuşup çoğa saydır azını, (232/ 2) (Az konuş, çok dinle)
- Sonra pişman olsa bile kar etmez, (259/ 5) (Son pişmanlık fayda etmez)
- Gönlü alçak yüksek dallara konar (260/ 4) (Alçak uçan yüksek konar)
- Herkes ettiğini bulur erenler, (264/ 1) (Eden bulur)
- Ummana dalmadan cevher bulunmaz (8/ 4)
- Emanete hıyanetlik edenler (291/ 2) (Emanete hıyanet olmaz)
- Gören gözün göz hakkı var, (366/ 2) (Gören gözün hakkı vardır.)
- Çağrıldığı yere hemen koşardın,(70/ 2) (Çağrılan yere git, ar eyleme)

Âşık Selmani, sözlerini kanıtlama, karşısındakileri etkileme ve söyleyişine güzellik katmak amaçlarıyla geleneksel kültürü, değer yargılarını içeren “**deyimleri**” kullanır. Âşığın kullandığı deyimler, onun dile olan hâkimiyetini ve kültürel mirasa sahip olma derecesini ortaya koyar. Genelde kavramları mecaz anlam yoluyla, anlatım güzelliği ve özgünlüğü içinde belirten kalıplaşmış sözler olan deyimlerle(Aksoy, 1989: 442) anlatımına zenginlik katmayı amaçlayan Âşık Selmani, deyimleri genel bir tutumu belirleme ve özel bir durumu ifade etmede kullanmaktadır:

- Genç, insanı dilden **dile düşürür**, (335/ 1)
- Zaman evladına **güç kuvvet yetmez**, (259/ 1)
- Dert üstüne **dert açarsa** eğer, (259/ 1)
- **Bakmaz** hiç kimsenin **gözü yaşına**, (250/ 5)
- Bir kere **tebelleş olmasın** yoksa, (250/ 1)

- Eğer **eline bir fırsat geçerse**, (250/ 3)
- Binlerce söz yazdım **sözüm geçmiyor**, (39/ 5)
- Sana **kem gözle bakarsam**, (46/ 5)
- İnsanın veçhine **göz atarsanız**, (140/ 1)
- **Gönül kırmak** huyum değil, (368/ 1)
- **Güvendiğim dağa karlar yağıyor**, (105/ 1)
- Ne gönlümü kırdın ne **gönül verdin**, (215/ 1)
- İçsem **göğüs gere gere**, (184/ 3)
- Çalışan **ekmeği çıkarır taştan**, (304/ 7)
- Duasız tekbirsiz **cana kıyanlar**, (358/ 4)
- Kaymakam beylere **verir emiri**, (387/3)
- **Ciğerin dağlanır** zarın elinden, (66/ 2)
- Gelse diye **yollarımı gözlerdin**, (70/ 4)
- **Bağrına basıp** da âşığım diyen,(152/ 4)
- Kulluğa **bel bağlayanın** sararmış yarasını (81/ 1)
- Yarı yaşta **belin büküp** gidiyor.(322/ 3)
- **Bağrına bağlatır taşı**, (83/ 3)
- **Ezilmiş ciğerim** bir de sen ezme (84/ 2)
- Selmani der gülüm **el uzat** bana, (222/ 5)
- Kendi **ateşine kendisi yanar** (260/ 4)
- Kara giyen **kara bağlamış** denmez, (2/ 3)
- Sevdiğini görse **dudak, Büzer** cilveli cilveli (100/3)
- Millet devlet **atılmakta kenara**,(273/ 2)
- Vatan millet için **candan geçilsin**,(273/ 7)
- Bunlara **haddini bildiremeyen**,(275/ 2)

- Boş sözler konuşup **kendin beğenen** (297/ 4)
- Çevresinden hederlenip **ar edip** (310/ 3)
- Televizyonlardan **haber verdiler**, (345/ 3)
- **Derdimi dökmeye** boşluk bulunmaz, (346/ 4)
- Allah **fırsat verme** kalbi hayına, (353/ 7)
- Sevda çeken elbet **düşer dillere** (369/ 1)
- **Dile düşen** dil derdinden kurtulmaz (369/ 1)
- Hiç **budaktan sakınmazdın gözünü**, (133/ 5)
- Selmani der bir **göz attım** Tevrat'a, (213/ 5)
- Boş yerlere **kafa yorduğum** için, (129/ 1)
- Bir kılı kırk **pare bölene** yer yok, (130/ 3)
- Millet için **başa dertler açardı**, (133/ 4)
- Günahkârım **ümit kesmezsem** Hak'tan,(134/ 1)
- Şu garip **gönlümü almak** istersen, (135/ 1)
- Bu bir aşktır **elde değil**, (136/ 3)
- **Konu komşu** cenazemi yuyunca, (143/ 3)
- Baktım ki ikisi **açtı gözümü**,(140/ 3)
- **Emeklerim gittiğinde boşuna**,(155/ 2)
- Hiç **aman vermeden** kırmamız lazım,(158/ 2)
- Aşkı **ele alsam** laf oluyorum, (164/ 2)
- Düştüğümde sen **tutarsın elimden**, (167/ 4)
- Ne **kin besliyorum** ne seviyorum,(183/ 1)
- **Dert yandığım** size gelmesin kaba, (190/ 1)
- **Kapımı çalmasın** günüm bitmeden, (196/ 1)
- Dertlilerin **çilesini doldurur**, (196/ 4)

- Bu aşkı **akla koyuncak**, (200/ 3)
- **Yürek yağını eritir**, (209/ 2)
- **Gönüller çalmaktı** işi güzelin,(217/ 1)
- Halden bilmezlerle **gönül eğlesem**, (13/ 3)
- **Kafanı çok böyle takma**, (221/ 2)
- Aman yaşlılığım **başıma kakma**, (225/ 4)
- Beni **ciğerimden yaktı**, (237/ 5)
- **Kendini bilenin** yüzü gülecek, (244/ 7)

3.4.4. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Alkış ve Kargışlar:

“Alkış (dua) ve kargışlar (beddua), konuşmayı renklendiren kısa kalıp sözlerdir. Bunlar konuşmayı süsleyen, duyguları belirten, anlatımı güçlendiren dil öğeleridir. Bazıları imge, düşünce ve çağrışım zenginlikleriyle yüklüdür. Alkış, kişinin iyiliğini; kargış, kişinin kötülüğünü isteyen söz kalıplarıdır. Bazen “kargış”, “kara alkış” şeklinde de kullanılır. Alkış ve kargışlar, deyim ve atasözü gibi yaygınlık taşımazlar. Genel toplumsal durumlara göre değil, duygulara bağlı olarak özel dilekleri yansıtır. Bu yönleriyle kullanım alanları sınırlıdır.” (Artun, 2008: 152).

Âşık Selmani'nin şiirlerinde de alkış ve kargışlara rastlamak mümkündür. Tokat yöresinde “kargış” yerine “karış vermek” kullanımı yaygındır. Âşık Selmani'nin alkış ve kargışlarına şu kullanımları örnek gösterebiliriz:

Kargış:

Beyaz gülüm ne sevgin ne aşkın var,

Allah benden beter etsin aşkını,

Gizlice konduğum gönül köşkün var,

Allah benden beter etsin aşkını, (80/ 1)

Kargış:

Murat alma her bir yerin gam olsun,

Dünyayı gördüğün camlar nem olsun,

İsterim durağın cehennem olsun,

Cennette eğlenme taşın insafsız, (385/ 2)

Alkış:

Mevla'm verme kul başına,

Yıkar beni bu ayrılık,

Dayanamam ateşine,

Yakar beni bu ayrılık, (125/ 1)

Alkış:

Yardım etsin ağaların ağası

Kabul olsun Selmani'nin duası

Erenlerden gelsin derdin devası

Başında hiç ağrı acı kalmasın, (204/ 5)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÂŞIK SELMANİ’NİN ŞİİRLERİNDE İÇERİK:

4. 1. SELMANİ’NİN DİN VE TASAVVUF DIŞI ŞİİRLERİNDE İÇERİK:

4.1.1.Âşık Selmani’nin Şiirlerinde Maddi Aşk:

Âşık şiirinde “aşk”, âşıkların en çok değindiği konuların başında gelmektedir. Âşıklar gerek ilâhi anlamda aşkı, gerekse somut bir sevgiliye olan aşkı; aşk, âşık, maşuk üçgeninde işlerler. Âşıkların dertli olmasına sebep olan, onları diyar diyar gezdiren şey, âşık edebiyatında vefasız olan sevgililerdir. Âşıklar sevgilerini ve sevgililerini dile getirirken genellikle geleneğin kalıplaşmış mazmunlarını kullanırlar. Âşıklık geleneğinde aşk anlayışı hakkında Doğan Kaya, sevgilinin âşığın gönlünde taht kuran dilber, beşeri aşkın ise yüzyıllardır en fazla işlenen konulardan olduğunu belirterek şairin gönül verdiği ya da aklından geçen güzelin, üstün vasıfları olan; perilerden, hurilerden hülâsa güzellerin güzelinden bile daha güzel bir varlık olduğundan bahseder. Ayrıca halk ve divan şiirinde ortak olarak kullanılan kavramlar olan “saç, yüz, yanak, göz, kaş, dudak, kirpik, gerdan, boy, bel, kâkül, perçem, göğüs, ben, el- kol- avuç- parmak, diş, beden- ten- endam, hat, alın, ağız, söz vs.” kavramların sevgilinin en çok kullanılan özellikleri olduğunu ifade eder (Kaya, 2007: 646). Mehmet Yardımcı, divan edebiyatıyla halk edebiyatının birbirlerini etkilemesinden bahsederken, mazmunların âşık şiirinde de kullanılmasını âşık edebiyatının divan edebiyatından etkilenmesine bağlar (Yardımcı, 1999: 245). Bu özellikler Selmani’nin şiirlerinde de kendini göstermektedir. Selmani, âşıklık geleneğinin gereklerini yerine getiren bir âşıktır.

Âşık Selmani’nin aşk ve sevgili anlayışı, gelenekteki diğer âşıklardan çok farklı değildir. Onun aşk anlayışı ilahi ve zahiri olmak üzere iki kolda ilerler. Âşık Selmani, her ne kadar kendini Hak âşığı olarak ifade etse de araştırmamızda yer alan birçok şiiri zahiri (maddi) aşkı temsil etmektedir. Kendisiyle yapılan görüşmelerde de Selmani, zahiri aşkın özellikle sıladan uzak olduğu dönemlerde zaman zaman içine düştüğünü ifade etmiştir.

Âşık Selmani'nin gönül verdiği güzeller de diğer âşık olunan güzeller gibi özelliklere sahiptir. Sevgililer, “melek, ahu gözlü, al yanaklı, şeker dilli, ince belli, uzun saçlı, ak gerdanlı, benleri olan, yavru ceylan, ay, güneş, can, canan, taze gül, gonca, akı baştan alan, kirpikleri ok, kaşları yay, vb.” gibi olumlu niteliklere sahiptir. Bunun yanında Selmani'nin bahsettiği sevgililer, kimi zaman ise “ zalim, hayırsız, muhannet, halden bilmez, ecel, dikenli bir gül, vicdansız, merhametsiz, vefasız, mezara koyan, yaralayıcı, acımasız, öldürmeye niyetli vb.” niteliklere sahiptir. Âşık Selmani ise genelde her âşık gibi, “sevgilisi yolunda ölümü göze almış, aciz, mazlum, acılı, vefa bekleyen, merhamet uman, garip, hüznü vb.” melankolik bir ruhla karşımıza çıkmaktadır.

Âşık Selmani, somut aşkı işlediği şiirlerde sevdiklerinin gerçek isimlerini genellikle kullanmaz. Şiirlerinde “Beyaz Gül, Sarı Gül, Mürüvet” isimleri ağırlıktadır ve bunlar rumuzdur. Âşığın maddi aşk konulu şiirlerinin olduğu defterlere verdiği adlar da bu üç ismi taşımaktadır. “Sarı Gül”, “Beyaz Gül” ve “Mürüvet” şiirleri ayrı birer defterdedir. Ancak âşığın maddi aşka dayalı şiirleri bu defterlerle sınırlı değildir. Âşık, bu şiirlerini gizli tuttuğunu, kimseye göstermediğini belirtmiş; ilk kez bunları açtığını belirterek yayımlamak üzere tarafımıza teslim etmiştir. Âşığın, isim vermek yerine sevdiklerine rumuz kullanmasının sebepleri; onları içinde bir sır olarak görmesi, çevresinde tasavvufi kimliğiyle tanınması, ilahi aşka önem vermesi, toplumun ve çevresinin bunu hoş görmeyeceği düşüncesi şeklinde sıralanabilir. Kendisiyle yaptığımız görüşmelerde Selmani, her ne kadar Hak aşığı olarak anılmayı istese de yüreğinde güzele ve güzelliklere karşı her zaman bir hayranlık olduğunu da ifade etmektedir.

Âşığın kimi şiirlerinde geçkin yaşta dahi güzellere vurulduğunu dile getirmesi onun bir güzele karşı aşk ve âşıklık istidadını kaybetmediğini gösterir:

Selmani der vurdun geçkin çağımda,

Gül çiçeği açtı dal yaprağımda,

Hayat bahçem ile gönül bağında,

Taze fidan olup bu dem biter ol, (139/ 5)

Âşık Selmani, tasavvuftaki her şeyi Allah aşkıyla sevmeye anlayışıyla paralel olarak kimi zaman sevgiliye, onu Allah'ın aşkıyla sevdiğini ifade eder:

Allah aşkı ile sevdim ben seni,

Benim aşkım gayrı aşka benzemez,

İster amca ister baba bil beni,

Benim aşkım gayrı aşka benzemez, (377/ 1)

Âşık Selmani'nin "maddi aşk" konulu şiirlerinde aşkın dört boyutunun (aşk, âşık, maşuk, rakip) özellikleri, bunların şiirlerde kullanımları üzerinde şu şekilde durulabilir:

Âşık Selmani **aşk**, "aşk" kavramı dışında değişik şekillerde dile getirmektedir. Onun aşkı ifade amacıyla "Sevda (328/ 5 v.d.), sevgilinin aşkıyla mest olma hali (261/ 4 v.d.), sonsuzluğu yönüyle bahr (10/ 1 v.d.), derya (326/ 2), sevgilinin elindeki kendisine yönelmiş bir hançer (325/ 2 v.d.), yürekte açılmış bir yara, dert, gam (70/ 4, 128/ 1, 169/ 5 v.d.) kavramlarını kullandığı görülmektedir. Bunları şu şekilde örneklendirebiliriz:

İstersen çekiver aşk hançerini,

Zaten yaralıyım vursanız n'olur, (325/ 2)

Bu aşkın bahrinde katre olmayan,

Kendince ummanım dese ne fayda,(10/ 1)

Denilir ki aşk derdidir çaresiz,

Doğru sözdür aşk derdine çare yok, (128/ 1)

Âşık Selmani, “**maşuk**”u yani sevgiliyi çeşitli şekillerde ifade etmekte, sevgililerine bazı özellikler yüklemektedir. Selmani şiirlerinde sevgiliyi “yâr” olarak da ifade etmekte olup, onun “yâr” olarak tanımladığı sevgililer huy olarak “vefasız, zalim, halden bilmez, muhannet vb.” (9, 21, 37, 39, 40, 76, 115, 174, 180 v.d.) özelliklere sahiptir:

Kız vefasız sende ahdim çok idi,

Her ne söz söylesem sözüm hak idi, (180/ 3)

Bunun yanında Selmani’nin şiirlerinde çeşitli kavramların benzetme yoluyla sevgili yerine kullanıldığını görmekteyiz. Selmani; aşkını, duygularını, düşüncelerini dile getirmede doğa kavramlarını, yaşadığı çevreyi bir araç olarak kullanır. Selmani’nin sevgili yerine; güzelliğinden ötürü “çiçek” (53, 87, 203 v.d.); sevgilinin güzelliğine vurgu yapmak için “sümbül, lale, nergis, menekşe, karanfil, yayla çiçeği, nevrüz çiçeği” (53, 87, 270 v.d.); gülle bülbül hikâyesine telmihle ve güzelliği yönüyle “gül” (1, 12, 15, 379 v.d.) kavramlarını kullanmaktadır. Yine gelenekte kullanılan şekliyle sevgiliyi; “can” ve “canan” (39, 92, 118, 135 v.d.); aşk hikâyelerinde geçen özellikleriyle “Leyla, Şirin” (154, 177, 305, 343 v.d.); güzelliği, günahsızlığı ve saflığı temsil etmesi yönüyle “melek” (1, 137, 217, 325 vb.) şeklinde de kullanır.

Selmani’nin güzellik konusundaki etkileyiciliğiyle “güzeller şahı”(134), aşk derdinin yaralarını saracak tek kişi olarak “tabip” (167, 210), âşığın kalbindeki aşk sırrının sahibi ve başta duygular olmak üzere her şeyin paylaşılmak istendiği tek kişi olması yönüyle “dost” (167, 171, 174, 186 v.d.) olarak nitelediği de yine sevgilidir. Selmani sevgiliyi; insanın temel yaşam organlarından olmasından ötürü “ciğer” (171, 191, 270, 311), alımlılığı, güzelliği itibarıyla “dilber” (102, 227, 251, 254 v.d.), âşığın gönlünde en üst makam sahibi olarak yer alışı yönüyle “sultan” (108, 209) olarak görür.

Doğadaki hayvanları da benzetme yoluyla sevgili yerine kullanan Selmani, gelenekte yer aldığı şekliyle özellikle hayvanların en güzellerinden sayılan “ceylan”ı (122, 181, 368 v.d.) sıklıkla kullanır. Bunun dışında sevgili, âşığın etrafında dolanması yönüyle kelebek (161), sesinin güzelliği yönüyle

“bülbül, (58, 139, 214, 270 v.d.), yine güzelliği yönüyle keklik (30), eşlerine sadık olmalarıyla bilinen ve güzel sesli olan “kumru” (58) kavramları onun şiirlerinde sevgili için sıklıkla kullanılan kavramlardır.

Âşık Selmani, şiirlerinde sevgililerinin bedensel özelliklerini de ortaya koymaktadır. Selmani’nin sevgilileri; bazen sarı saçlı (40/ 4), bazen siyah saçlı (44/ 5); bazen yay kaşlı (15/ 1), bazen keman kaşlı (76/ 5), bazense kara kaşlıdır (147/ 4). Yüzü güzellik yönüyle bazen ay (mah, bedir) (15/ 1, 181/ 3, 184/ 5, 311/ 3 v.d.), bazen güneş (181/ 3), bazen g l (82/ 1) şeklinde dir. Sevgilinin yüz şekli şiirlerde tombul (109/ 1) ve güleç (147/ 2, 167/ 3 v.d.) olarak karşımıza çıkar. Selmani, “yüz” için vech (61, 78, 97, 98, 142, 383) ve didar (41, 97, 178, 292) kavramlarını da kullanır. Selmani’nin sevgililerinin yanakları al (40/ 2), gamzeli (126/ 4) ve benlidir (147/ 2). Beli ince (40/ 2), dudakları bal, şeker, kaymaktır (108/ 4). Dili bazen tatlı (40/ 2), şirin (147/ 4), bülbül gibi (58/ 1); bazen acı (333/ 2) ve dikenlidir (370/ 2). Gözleri güzeldir (1/ 2) ve güneş gibidir (318/ 2). Bazen o gözler kara (40/ 4), bazen el  (147/ 4), bazen mavidir (318/ 1); ayrıca sürmeli (40/ 4), can alıcı (211/ 4) bir şiirinde ise şaşı olması yönüyle karşımıza çıkar (217/ 5). Sevgilinin kirpikleri siyah (107/ 2) ve ok şeklinde dir (280/ 3). Dişleri beyazlığı ve parlaklığı yönünden inci ve sedefe benzer (217/ 4). Gerdanında ve yüzünde ben vardır (102/ 1). Gerdanı ak (265/ 3), elleri naziktir (271/ 1).

Âşık Selmani, sevgilinin beden özelliklerini tasvir ettiği gibi ruhsal bazı özelliklerine de şiirlerinde değinir. Âşık Selmani’nin sevgililerinin özellikleri gelenekteki sevgililerden farksızdır. Âşık Selmani’nin sevgilileri; âşığın sevgisine karşılık vermemesi, onu perişan gördüğü halde umursamaması, âşığa cefa etmesi,  şığını her dem ağlatması vb. sebeplerden dolayı; vefasız (37/ 2), muhannet (39/ 1), zalim (154/ 1), merhametsiz (1/ 5), vicdansız (76/ 1), yakıp yıkıcı (107/ 1), ciğer ezen (120/ 5) ciğer dağlayan (44/ 3), ciğer-bağır yakan (328/ 1, 35/ 3), yara açan (105/ 4), yürek yakan (225/ 4),  şığa karşı yüreği sert (296/ 1), perişan eden (39/ 4), öldürücü (161/ 1), düşmanları güldürüp  şığını g ld rmeyen (148/ 1, 333/ 4),  şığını ah u feryat, figan ettiren (251/ 2, 369/ 5), çile çektiren (116/ 2) olma gibi olumsuz özelliklere

sahiptir. Gelenek içinde de sevgililer genelde bu özelliklere sahiptir. Yine gelenekte yer bulduğu şekliyle Selmani'nin sevgilileri nazlı (93/ 3), edalı (122/ 5), cilvelidir (82/ 1).

Sevgililer her ne kadar zalim, vefasız, muhannet vb. olsa da Âşık Selmani, yine de sevgiliye bağlıdır. Bazen sevgiliye kızıp beddualar etse de yine de onun yanında olmasını ister (203/ 1). Zaten beddua etmesinin amacı da sevgilinin vefasızlığıdır. Selmani'nin şiirlerinde beddua ederek, sevgilide olmadığını düşündüğü vicdanı ortaya çıkarma amacıyla olduğu hissedilmektedir. Bazen Selmani'nin, bedduaları sıraladıktan sonra son dörtlükte sevgilinin yanında olmasını istemesi de bunun göstergesidir. (139/ 5) Sevgili ona dönse kızgınlığının, beddualarının bir hükmü kalmayacaktır.

Âşık Selmani'nin maddi aşk konusunda üçüncü temel kavramı “âşık”tır. Âşık Selmani'nin sevgilileri her ne kadar zalimse, Selmani o denli mazumdur, sevgililer ne kadar vefasızsa, Selmani o denli vefalıdır. Sevgililer çile çektiriciyken, Selmani çile çeken ve sevgilinin peşinde acı çekmekten kaçınmayandır.

Âşık Selmani'nin şiirlerinde âşık, “Gülle Bülbül” hikâyesine telmihle “bülbül”dür. Kaya'nın eserinde yer alan bilgilere göre (Kaya 2007: 173) hikâyede bülbül güle âşıktır ve gül, dalına konmasına izin verdiğinde gülün dikenini bülbülün göğsüne batar. Bülbülün kanıyla gül kırmızılaşır. O günden sonra bülbül acı çeken, vefalı, sadık âşığı; gül ise nazlanan sevgiliyi sembolize eder. Selmani de şiirlerinde kendisini acı çekmesi ve sevgilinin çilesine katlanma yönüyle “bülbül” olarak görür (311/ 3). Âşık Selmani, kendisini Arapça “bülbül” anlamına gelen “andelip” olarak niteler (18/ 3). Selmani, âşığı yani kendisini aşk hikâyelerindeki Mecnun'a (150/ 3) ve Ferhat'a (177/ 2) telmih yoluyla benzeterek kullanır. Kendisinin de onlar gibi aşk çilesi çektiğinden bahseder.

Bunlar haricinde Âşık Selmani âşığı, yani kendisini, aşk ve vefasız sevgili karşısında; aciz (49/ 5), çaresiz kalmış (31/ 3), garip halde kalmış (105/ 2), perişan olmuş (136/ 5), viraneye dönmüş (167/ 2), bahtı gülmeyen,

kara bahtlı (70/ 1), yaralanmış (325/ 2) olarak görür. Sefil kalmış (11/ 5), canından bezmiş (84/ 2), aşk uğrunda candan olmaktan korkan (209), ancak yine de candan sevip bağlanan (1/ 2), sevgili uğrunda canını feda etmekten kaçınmayan (254/ 1), yâr kapısında aşk dilenen geda kişi (254/ 7) de yine âşık yani kendisidir.

Âşık Selmani, âşığın maşukuna uzak kalışı, hasret oluşuyla ilgili olarak da “gurbet” temasına değinir ki âşığın gurbetini “yârsiz kalmak” olarak ifade eder (369/ 2). Bunun dışında kendisini; hasretle yanan (68/ 4), hicran seline kapılmış (198/ 3), yârine uzak kaldıkça ağlayan ve bundan dolayı kerem bekleyen (44/ 3) olarak ifade eder. Yârsiz kalınca dünyası zindana dönmüş (265/ 4), sevgiliden ayrılığı ölüm sayan (1/ 4), yârine kavuşma isteğiyle yaş döküp ağlayan bahtsız (105/ 5), ayrılık elinden yanmış yıkılmış (125/ 1) kişi olarak nitelendirir. Tüm bu olumsuzlukları yaşamasına rağmen, gönül bağlamında onu sevgiliden ancak ölümün ayırabileceğini söyler (197/ 3).

Maddi aşkın diğer bir boyutu olarak da “**rakip**” kavramı Selmani’nin şiirlerinde yer bulmaktadır. Selmani için kendini yâre uzak bırakan her engel bir rakiptir ki Selmani “rakip” kavramını farklı adlarla ifade etmektedir. Selmani rakiplere sevgili ve kendisi dışındaki “öteki” gözüyle bakar ve rakipleri “el” olarak görür (84/ 3). Bununla birlikte rakipler onun için; aşkını tehdit eden bir “düşman” (333/ 4), “Gülle Bülbul” hikâyesine telmihle âşığa zarar vermesi yönüyle “diken” (66/ 3) olarak görülmektedir. Ancak Âşık Selmani, başkalarının kendisine zarar vermek istemesine rağmen bunun onu yaralamadığını, sinesini asıl yaralayanın yâr olduğunu söyler (66/ 1). Bu söyleyişte:

Şu ellerin taşı hiç bana değmez,

İlle dostun gülü yaralar beni. (Ant Yayınları 1994: 67) diyen Pir Sultan Abdal’ın izleri görülür.

4.1.2. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Sosyal Konular:

Âşık Selmani, şiirlerinde birçok sosyal konuya değinir. Toplum içindeki olaylara, hayata karşı duyarlı bir birey olmak ister. Doğruları takdir eder; fakat yanlışları da eleştirmekten geri durmaz. Onun sosyal konulara bakışını farklı başlıklar altında toplayabiliriz:

➤ **Zamandan, Felekten, Kaderden Şikâyet**

Âşık Selmani, şiirlerinde zaman zaman yaşadığı dönemden, felekten, kötü kaderinden şikâyet etmektedir. Selmani; kader ile başa çıkmanın güçlüğünden, ona kulların gücünün yetmeyeceğinden (13/ 5), bahtının kara olmasından (188/ 5), dünyaya geldiğinden beri bahtının gülmemesinden (377/ 2), dünyada geçirdiği zamanın boşluğundan (76/ 3), yaşadığı dönemde doğruluğun, dürüstlüğün kalmadığından (351/ 1) dert yanar.

Feleğin düzenbaz olup onun eline düşenin ömrünün az olduğundan (47/ 4), dünyanın boş olduğundan, ona aldanmamak gerektiğinden, bir gün her şeyin hesabının sorulacağından (207/ 3) söz eder ve toplumda utanma ve hayâ duygusunun kalmamasından (283/ 1) yakınır.

➤ **Ayrılık, Gurbet, Göç:**

Âşık Selmani şiirlerinde gurbet temasına da sıkça değinmektedir. Selmani, özellikle 1966 yılından sonra gurbette çok zaman geçirmiş, kimi zaman âşıklık yapmak için, kimi zaman ise geçim derdiyle iş bulmak için evinden yurdundan ayrılmıştır. 1986 yılında ise İstanbul'a göçmüş, Tokat'tan ayrılmıştır. Selmani'nin şiirlerinde gurbet temasını köyüne duyduğu özlem ve sevgili hasreti oluşturur. Selmani şiirlerinde; gurbette yalnız olduğundan, kimi kimsesinin olmadığından, gurbette insanların acımasız olduğundan (151/ 1), gurbette yardıma muhtaç, sevgiliye hasret olduğundan, yârsiz ölmekten korktuğundan (125/ 4) bahseder.

Köyde işsizlik yaşandığından ve insanların boşta olduğundan (236/ 4) insanların gurbete gitmeye mecbur kalıp bir yaprak gibi uçup gitmesinden (235/ 3) yakınır. Ayrılrsa bile hâlâ köyünü hatırlayıp hasret çektiğinden (38/ 5), âşık olan kişinin kaderinin gurbet olmasından (369/ 2), hasretine düştüğü

sevgilinin gözünde tıttığından (35/ 5) ve hasret kaldığı sevgiliyi gökteki kuşlardan bile sorduğundan (114/ 5) söz eder.

➤ **Dürüstlük, Ahlak, Cömertlik, İyilik:**

Âşık Selmani, geleneksel değerlere bağlı bir âşık olup toplumsal ahlakın çökmesine tepki duyar. Ahlaklı, erdemli insanlara değer verir. Toplumu bozan, birbirine düşüren, değerleri unutturan her şeye karşıdır. Şiirlerine bakıldığında Selmani; özellikle kadınları ahlaki olarak sorgular ve kızlarda gelinlerde hayâ kalmadığından bahseder (283/ 1). Güzel ahlakın inanç değerlerini sağlamlaştırmasından bahseder (24/ 2). Dürüstlükte başarı gösteren insanların gönülden atılamayacağını söyler (24/ 3). İnsanlara iyilik etmek ve kimseyi incitmemek gerektiği vurgular (316/ 3). Doğruluğun önemine, yalanın kötülüğüne değinir (212/ 3). Cömertliğin her dinin temel vasfı olduğundan bahseder (174/ 4).

➤ **Hırsızlık, Menfaatçilik, Cimrilik:**

Âşık Selmani, toplum hayatında hoş görülmeven hırsızlık, menfaatçilik ve cimrilik konularına değinir. Hırsızların bir garibin evini soymasından duyduğu hüznü dile getirir (352), menfaatperest insanlarla dost olunamayacağını belirtir (321/ 4), cimri insanların sonunun iyi olmayacağından, kalplerinin merhamet ve insaftan yoksun olduğundan bahseder (219/ 2)

➤ **Salgın Hastalıklar, Doğal Afetler:**

Âşık Selmani, doğal afetlere, salgın hastalıklara da şiirlerinde yer vermiş olup doğal afetlerin sebebini insanlardaki ahlak duygusunun zayıflamasına, saygının kalmamasına, zalimliğin artmasına, ibadetin azalmasına, menfaatçiliğin artmasına, ırkların birbirine aşlanmasına, gerçek söz söyleyenlerin dinlenmemesine, namusun parayla satılır olmasına, yetimlerin kollanmamasına bağlar (283).

Selmani, domuz gribi gibi salgın olan hastalıkların arttığından insanların bu dertle çaresiz ağlayıp sızladığından (355/ 1); ancak kimsenin bunun gerçek sebebini araştırmadığından (355/ 2), kuşkulu ölümlerin ortaya

çıktığından, zalim bir dert olduğundan (250/ 2) bahseder (355/ 4); domuz gribinden kurtulmak için soğan kebabı yemeyi önerir (345/ 1).

➤ **Siyaset, Seçim, Zamlar, Fakirlik, İşsizlik, Yolsuzluk:**

Âşık Selmani, siyasetçilerin oy isteyip halkı kandırmalarından, kendi tarafında olanları desteklemelerinden seçimden sonraki rahat zamanda ise her şeyi unutup halkı üzmelerinden yakınır (160/ 2). Olgun olan kişinin fakirin halini soran kişi olduğunu belirtir (347/ 3). Baştakilerin üst üste zam yapmalarının halkı bıktırdığından ve milleti acizleştirdiğinden bahseder (199/ 1). Ermenilerin kabullenilerek Azerilerin dışlandığından (273/ 1), milletin devletin kenarda bırakıldığından (273/ 2), günümüzde çıkarıcıların siyasete atıldığından; fabrikaların, ırmakların satıldığından (273/ 3), İsrail'in Anadolu'da fabrikalar kurmasından, bunun da ülkeye darbe vuracak olmasından şikâyet eder (273/ 4).

Maddiyatın insanların düzenini bozduğunu, insanların Hakk'ı bulmasını engellediğini, dolayısıyla dünya malına tamah etmenin yanlış olduğunu ortaya koyar (338/ 1) Toplum içinde yeri olan kimselerin bile artık haramı helali bilmeden mağrur bir şekilde yaşadığını belirtir (260/ 2)

➤ **Eğitim ve Cehalet:**

Âşık Selmani, okulda örgün eğitim almamış bir âşık olarak bunun çok zararını gördüğünü, diplomasızlıktan dolayı çok zorluk yaşadığını söyler (166/ 1) ve eğitimi, ilmi, okumayı, yazmayı destekler; cahilliği ise eleştirir. Selmani, canının irfan ehli olana feda olduğunu (223/ 2), cahile sır açmanın yanlış olduğunu (389/ 2), dünyaya ölümsüz eserler bırakmak gerektiğini (124/ 2) belirtir ve ancak dünyaya eser bırakanların kahraman olduğunu (324/ 5), cahil meclisine gitse kendisine dost bulamayacağını (125/ 3) söyler.

➤ **Bayramlar ve Önemli Günler:**

Bayramlar; toplumu bir arada tutan, insanların birbiriyle bütünleşmesini sağlayan birer olgudur. Selmani, bayramlara da yer vermekte olup dini bayramlardan ve Âşıklar Bayramı'ndan şiirlerinde bahseder.

Selmani, barışıp kaynaşmak için illâ ki bayrama gerek olmadığını söyleyerek sevgiliyle bayramdan önce barışmak ister (31/ 3). Kurban Bayramlarında, hayvanlara eziyet edilerek ibadet yapılmaya çalışıldığını, bunun ibadet değil katliam olduğunu ifade eder (104). Selmani, unutulmaya yüz tutmuş bir Türk geleneği olan bayramlarda kadınların ellerine kına yakmasına değinir (106/ 2), bayramların küskünlerin barışma, insanların birlikte olma zamanı olduğunu söyler (276/ 1). Konya Âşıklar Bayramı'na katılmayı bıraktığı şiirde insanlara sitem eder (388/ 1)

4.1.3. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Doğa:

“Âşıkların şiirlerinde doğa önemli bir yer tutar. Doğayı; ağacıyla, çiçeğiyle, hayvanları ve dağlarıyla anlatırlar. Doğa, âşık edebiyatında divan edebiyatının soyut doğası değil, doğrudan doğruya göl, deniz, akarsu, dağ v.d. çevrede görülen gerçekçi tasvirlerdir. Arı, turna, ceylan, şahin, baykuş, deve, kuzu, bülbül gibi hayvanlar; gül, sümbül, çayır, çimen, bağ, murt, söğüt v.d. çiçek ve ağaçlar bazen benzetme motifi olarak kullanılırlar. Doğa, âşık için sevgilinin niteliklerini, güzelliklerini anlatma aracıdır.” (Artun, 2008: 160).

Âşık Selmani de doğayı, kimi zaman gerçek anlamıyla doğadaki güzellikleri anlatmak; kimi zamansa benzetmeler yapmak, sevgiliyi betimlemek için kullanır. Bazen doğadaki varlıkları kendine dert ortağı eder. Onları kişileştirir. Sevgili tasvirlerinde çoğu zaman doğaya başvurur. Âşık Selmani'de sevgili; bazen gül, bazen sümbül; bazen menekşe, bazen servi; bazen ceylan, bazen kuzu; bazen kanarya, bazense bülbül olur. Daha önce sevgilinin nitelikleri anlatılırken, sevgilinin doğadaki hangi kavramlarla tasvir edildiğinden bahsedilmişti. Bu nedenle bu kısımda Selmani'nin doğayı gerçek anlamıyla anlattığı şiirlerden yararlanılacaktır.

Âşık Selmani Tokat'ı tasvir ederken; bir yanının ova, bir yanının dağlık olduğundan ve bahçelerinde güllerin açıldığından (336/ 1); bahar geldiğinde dağların neşelenip çimenlerin canlandığından, derelerden suların ince ince aktığından (336/ 2) bağlarında üzüm, zerdali, şeftali, dut ve elmanın en güzellerinin yetiştiğinden (336/ 3) bahseder.

Kendi köyü olan Kuruseki'yi anlatan âşık; köyünün doğasından, ikliminden, mevsimlerinden, hayvanlarından (38, 235, 236, 249) söz eder. Bir şiirinde sevgililere herkesin genelde çiçek verdiğini ama kendisinin çiçek yerine şiir vermek istediğini belirtir. (51/ 1) İlbaharın gelişiyile doğanın çayır çimen olup yeşillendiğinden, bahçelerin sebze meyveyle dolduğundan bahseder (138/ 1). Ayrıca Selmani, bir şiirinde insanın; menekşe, sümbül, çiğdem, kar çiçeği, nevrüz çiçeği, menekşe, narçiçeği, çiğdem gibi doğadaki çiçeklerden güzel olduğunu kıyaslamalı olarak söyler (53/ 3), bunu söylerken de bu çiçeklerin de güzelliğine değinir. Dünyanın güzelliklerini anlatırken onun; bahçelere, ayvalara ve narlara sahip olmasından bahseder (279/ 5).

Âşık Selmani, şiirlerinde bitkilerden bahsettiği gibi hayvanlardan da bahsetmektedir. Bitkilerde olduğu gibi kimi zaman gerçek anlamıyla, kimi zaman ise benzetme yaparak hayvanları da kullanır. Hayvanlar içinde en çok “bülbul”e yer veren Selmani, çoğu zaman onu benzetmeli olarak kullanır. Sevgililerini “gül” olarak ifade eden “Selmani” kendini de “bülbul” olarak ifade eder. Ancak burada da yine Selmani'nin gerçek anlamıyla bir doğa unsuru olarak ele aldığı hayvanlar incelenecektir. Benzetmeli kullanımlar daha önce kullanıldığı için bu bölümde yer almayacaktır.

Âşık Selmani, bülbulün şakımasından etkilenir ve gülün dallarına konmasından bahseder (106/ 1). Mecnun hikâyesine telmihle kurtların, kuşların kendine üzüldüğünü söyler (13/ 2). Avcıların ceylan peşinde gezmesine değinir (122/ 1), kolunda şahin beslediğinden bahseder (113/ 3). Tavus kuşunun süslülüğüne (217/ 2), arıların bal yapmasına (294/ 4), pervanenin ışık etrafında dönme özelliğine değinir (15/ 2). Hacı Bektaş-ı Veli'nin güvercin şeklinde Karahöyük'te bir kayaya konmasına (Birge 1991: 41) telmih yaparak güvercinden bahseder (99/ 1). Hz. Yunus'a telmih yapar ve onun yunus balığının karnında kalmasına değinir (86/ 4). Baykuşun uğursuzluğuna vurgu yapar (239/ 2). Bir muammasında yarasanın memesi olup sütü olmadığından (131/ 1), karıncaninsa canının olup ödünün olmadığından bahseder (131/ 2). Fil Suresi'ne telmih yaparak ebabil kuşlarının uçakları müjdelemesinden bahseder (290/ 3).

4.1.4. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Coğrafi Konular:

Âşık Selmani, şiirlerinde coğrafyaya karşı da duyarsız kalmamış ve coğrafi konulara da değinmiştir. Özellikle onu yaşadığı çevre etkilemiş, o çevrenin doğasını, iklimini, mevsimlerini vs. konu edinmiştir. Selmani'nin şiirlerinde değindiği coğrafi konulara şu örnekleri vermek mümkündür:

➤ Mevsimler:

Âşık Selmani, mevsimlere şiirlerinde yer vermekte, gerek gerçek anlamlarıyla, gerekse benzetme yoluyla mevsimleri şiirlerinde kullanmaktadır. Âşık Selmani ilkbaharı, doğanın canlanması, her yerin yeşillenmesi, dağların neşelendiği vakit olması yönüyle (138/ 1, 336/ 2) ve gönlün mutluluğunu ifade etmesi yönüyle kullanır (68/ 3).

Âşık Selmani sonbaharı; güz ve hazan olarak da ifade eder. Selmani'ye göre güz, insan hayatının yaşlılık zamanlarını ifade eder ve hüzdür (37/ 1, 196/ 4). Bunun yanında Selmani sonbaharı, gerçek anlamıyla da kullanır, kendi köyüne sonbahar aylarında kış gelmesinden bahseder (236/ 2).

Âşık Selmani; kışı, karı, zemheriyi (308/ 2) de şiirlerinde kullanmaktadır. Kış, Selmani için işlerin kötü gitmesini (47/ 1), sevgiliden ayrılığı ve hüznü (68/ 3) temsil ettiği gibi, bazen de onun şiirlerinde gerçek anlamıyla yani mevsim olarak yer almıştır (38/ 2, 236/ 2). Âşık Selmani, günümüzde çok fazla kullanılmayan "kışlamak" kelimesini de "kışa çevirmek" anlamıyla kullanır (113/ 2).

Âşık Selmani, şiirlerinde yaz mevsimini gerçek anlamıyla kullandığı gibi, mecaz anlamıyla da kullanmaktadır. Mutluluğu, güzellikleri, ömrün güzel zamanlarını ifade etmede "yaz" kavramı kullanılmaktadır (47/ 1). Selmani, yazı mevsim olarak da kullanmakta (38/ 2), dört mevsim içinde de yazı sevdiğini ifade etmektedir (305/ 2)

➤ **Akarsular, Göller, Dağlar, Denizler, Çöller, Ovalar ve Yaylalar:**

Âşık Selmani, doğa kavramlarını gerek benzetmeli olarak gerekse gerçek anlamlarıyla kullanmaktadır. Selmani, kendisinin bazen coşkun çaylar gibi aktığından (92/ 2), bir başka şiirinde Yeşilırmak'tan (249/ 2) bahseder.

Âşık Selmani, derya, deniz, bahr, umman gibi eşdeğer kavramları da farklı şiirlerde kullanır. Bu kavramları gerçek anlamıyla kullandığı gibi aynı zamanda bir şeyin çokluğu, enginliği anlamında da kullanır. Selmani, ilmi bir derya olarak niteleyerek (8/ 4) ilmin büyüklüğü ve enginliğinden; “günah deryası” ifadesiyle günahın fazlalığından (245/ 1) mecazlı olarak bahseder. Bunun yanında denizden gerçek anlamıyla da bahseder. Atatürk'ün Yunan'ı denize dökmesinden (133/ 2), gemilerin denizde yüzmelerinden (290/ 2) bahseder.

Âşık Selmani, bazı şiirlerinde “göl”ve “baraj”lara da yer verir. Gerek gerçek gerek mecaz anlamıyla bu kavramları kullanır. Selmani aşkı, sevdayı bir deryaya benzettiği gibi (326/ 2), bazen de aşkı göle benzetir ve mecazlı kullanır (191/ 4); ancak coğrafi anlamda gölü kullandığı şiirinde Almus Barajı'ndan ve oradan enerji elde edilmesinden bahseder (249/ 3). Âşık Selmani şiirlerinde çöllere, saharalara da yer verir. Çöller, Mecnun'un aşkından düştüğü yer olarak gelenekte yer alır. Selmani de buna telmih yaparak ve kendiyle özdeşleştirerek bu kavramı kullanır. (150/ 3) Selmani'nin şiirlerinde yer verdiği diğer coğrafi kavram “ova” ve “dağ” kavramları olup Selmani bu kavramları coğrafi anlamlarıyla; Tokat tasvirinde, bir yanının “ova”, bir yanının “dağ” olmasından bahsederken kullanır (336/ 1). Selmani, bazen derdinden Mecnun gibi dağlara çıkmak istediği söyler ve dağı bir sığınak olarak görür (155/ 2). Bazen telmih yoluyla Tur Dağı'na (195/ 2), masal dağı olan Kaf Dağı'na (204/ 3) vurgu yapar. Bazen başındaki derdi, dağın dumanına benzetir (169/ 1). Selmani, coğrafi kavramlar içinde “yayla” kavramına da yer verir ve köyünün yayla gibi olmasından bahseder (249/ 1).

➤ **Gök Cisimleri:**

Âşık Selmani'nin şiirlerinde gök cisimlerini de gerek gerçek anlamlarıyla gerekse mecazlı olarak kullanılır. Gök cisimlerinin mecazlı kullanımları daha önce belirtildiği için bu bölümde coğrafi ve gerçek anlama uygun kullanılan gökcisimleri ifade edilecektir. Selmani, Hz. Yusuf'un rüyasında güneş ve ay görmesine telmih yapar (206/ 4). Dünyanın güzelliklerinden bahsederken onun güneşe ve aya sahip olmasına değinir. (279/ 2). Bayraktaki ay ile yıldızdan bahseder ve ay yıldızın akının kendisi olduğunu söyler (176/ 1). Bir muammada, gökyüzü ve bulutları cevap olarak kullanır. Gökyüzünün direksiz bina, bulutların ise desen desen gökte halı olmasından bahseder (323/ 3).

➤ **Meteorolojik Olaylar:**

Âşık Selmani, yine coğrafi konudaki şiirlerinde meteorolojik olaylara ve iklime de yer vermiştir. Kardan, tipiden, yağmurdan, borandan, rüzgârdan, sıcaklıktan bazen gerçek anlamlarıyla bazense mecaz anlamlarıyla bahsetmiştir. Âşık Selmani, rüzgâra (yel), Tokat'ta serin serin yellerin estiğinden bahsederken yer verir (336/ 1). Aşkı gizli esen bir yel olarak düşünür (49/ 3), sevgilinin kokusunu ortaya çıkarması yönüyle "Badı Saba" yeline atıfta bulunur (200/ 5). Muamma türündeki şiirinde kimin tahtını rüzgârın aldığını sorar ve cevabını da Hz. Süleyman olarak vererek telmih yapar. "Rüzgâr"ı Süleyman'ın tahtıyla birlikte kullanılarak dünya mülkünün geçici olmasından bahseder (86/ 1). Ayrıca Selmani, "bora" rüzgârına yer verir ve kibirli insanlarla konuşmanın soğuk rüzgârlardan olan "bora"nın esmesi ve zarar vermesiyle benzer olduğunu ifade eder (357/ 5).

Selmani şiirlerinde; gerçek anlamıyla köyündeki ağır geçen kış şartlarından ve bol yağın kardan bahsederken (235/ 4); mecazi anlamıyla hüznün ve acı yerine (84/ 1) kullanır. Güvendiği dağlara kar yağmasından bahseder (105/ 1). Selmani, şiirlerinde "boran" kavramından da bahseder, köyüne sonbahar ayında boran ve kar geldiğini söyler (236/ 2). Selmani,

yağmuru da şiirlerinde kullanmış olup istifham sanatını kullanarak denizlerdeki suyun kaynağını sorar (52/ 2).

4.1.5. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Nasihat ve Eleştiri:

Erman Artun, nasihat türündeki şiirlerle ilgili olarak, âşık tarzı şiirde (didaktik) öğretici şiirlere nasihat dendiğini ve bunların bir şeyi öğretmek, bir düşünceyi tanıtip yaymak için yazılan şiirler olduğunu söyler. Öğretici olmak yaygın bir nitelik olduğu için halk şiirlerinin çoğunda az veya çok bir öğreticilik özelliği olduğunu belirtir. Âşıkların toplum sözcüleri olup toplumsal değerlerden ödün vermediklerini, bu nedenle ahlakçı olduklarını, halkı duyarlı olmak için uyarıp yönlendirdiklerini söyler (Artun, 1996: 200).

Âşık Selmani de 55 şiirini nasihat türünde yazmıştır. Âşık Selmani kimi zaman direkt olarak, kimi zaman ise dolaylı yollardan insanlara öğüt vermekte; kendince doğru olanları şiirlerine yansıtmaktadır. Bu tür şiirlerinde onun lirizmden ve şairanelikten uzaklaştığı görülmektedir. Dolayısıyla sanat ve şiirselliği ikinci plana attığı anlaşılmaktadır. Âşık Selmani, toplumsal değerleri ve tecrübelerini ortaya koyarak insanlara öğütler verir. Onlara yapmaları gerekenleri ve kaçmaları gereken şeyleri anlatır. İnsanlara faydalı şeyleri öğütler. Âşık Selmani ahlak anlayışının temellerini Türk töresi ve kendi inanç yapısından alır. Halkı inançları ve töreler ışığında aydınlatmayı, bilgilendirmeyi amaçlar.

Âşık Selmani, Alevi- Bektaşî geleneğine sahip bir âşık olmasına rağmen her insana aynı gözle bakmak gerektiğine, insanlar arası ayırım yapılmaması gerektiğine inanır. İnsanları ayırmanın yobaz ve cahil insan işi olduğunu söyler. (303) “Yaratılmış insanları/ Hep bir görür gözüm benim” (168/ 2) diye seslenir. Selmani'nin nasihat verdiği ve bir mesaj verme amacı güttüğü şiirleri bazı başlıklara ayırarak ifade edebiliriz:

➤ **Cehalet ve İlim:**

Âşık Selmani, insanlara kitap okumayı nasihat eder, her bilginin kitaptan alınabileceğini, insanların ilimli olması gerektiğini belirtir. Kitap okumayan insanın ilimsiz cahil kalacağını söyler (64/ 4). Çocuklara değer

veren ve bir eser bırakıp da ölen insanların tarihe geçerek büyük kahraman olacağını belirtir (324/ 5). Eğitimli insanlara saygı duyar. Dünyaya ölümsüz eserler bırakmanın gerekliliğini savunur. Firavun gibi insanların kaybolacağından, Edison gibilerinse eserleriyle yaşacağından bahseder (124/ 2). Bilgisiz ve cahil insanlarla dost olunmaması gerektiğini, cahillik ve hileyle yapılan işte zarar görenin alan kişi değil satan kişi olduğunu belirtir (284/ 2).

➤ **Dünya Malına, Şöhrete Kul Olmak:**

Âşık Selmani, maddiyatın insanların düzenini bozduğunu, insanların Hakk'ı bulmasını engellediğini söyler dolayısıyla dünya malına tamah etmenin yanlışlığını ortaya koyar (338/ 1). İnsanların maddiyat ve maneviyata önem vermesinde dengeye önem verir. Dünyanın varına tamamen aldanan insanları eleştirir. Maneviyat ile maddiyatı dengede götürülmesini tavsiye eder. (360/ 1) İbadet gibi manevi değerlerin bile parayla ölçülür olmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirir (357/ 1). İnsanlar dünyanın en büyük makamlarına da sahip olsalar bunun geçici olduğunu, ölümün muhakkak herkesi bulacağını belirtir (207/ 1).

➤ **Kendini Bilmek:**

Âşık Selmani, kendini bilmeyen insanların büyük olamayacağını (127/ 3), kendini bilen insanların haddini bilebileceğini bu şekilde de nefsinin öldürebileceğini ifade eder (259/ 3). Kendini bilmenin âlim işi olduğunu, özünü sözünü bilen gerçek insan olduğunu söyler ve kinciliğin cahilin görüşü olduğundan bahseder. *Men arefe nefsehu kad arefe rabbehu*” hadisine atıfta bulunur (183/ 4).

➤ **Gurur ve Kibir:**

Âşık Selmani, gururlu kibirli insanları sevmez ve gururdan sakınmayanları eleştirir. Kibirden kaçmak gerektiğini belirtir. Çok bilirim diyenleri de “Şeytan” ile özdeş tutar (194/ 3), gerçek insanın kin ve kibirden arınmış olması gerektiğini, “Ölmeden önce ölünüz.” hadisine uygun şekilde yaşaması gerektiğini söyler. İmam Cafer, bu sözün manasını: “Hırsınızı,

nefsinizi öldürün; pir eteği tutun.” (Atalay, 2009: 230) şeklinde yorumlamakta olup Âşık Selmani de bu anlayışla şiirlerini söylemektedir (71/ 3). “Ente mut” (Ölmeden önce ölmek) sırrına erenlerin canlarının sıhhat bulacağından, bu nedenle de kötü nefsi öldürmenin gereğinden bahseder (334/ 1). Selmani, el yanında kendini öven, dünya kendisininmişçesine hareket eden ve boş konuşanları eleştirir, bunun yanlışlığını ortaya koyar (297/ 4).

➤ **Cömertlik, Sözünde Durmak, Yalandan Kaçmak:**

Âşık Selmani, cömertliğin her dinin temel vasıflarından olduğunu belirterek dolaylı olarak cömert olmayı öğütler (174/ 4). Âşık Selmani, âşıkların gerçek sözlü, zarif, özü sözü bir insanlar olmasından bahseder (51/ 3); insanların da konuşurken yalan söylememesi gerektiğini (212/ 3), gerçek sözün halka ve Hakk’a yararlı sözler olduğunu, boş ve aldatıcı sözlerin yararlı olmadığını söyler (232/ 1).

➤ **Dürüstlük ve İyilik:**

Âşık Selmani, insanların dürüstlükte başarı göstermesini (24/ 3), iyilik yapması gerektiğini belirtir ve insanı incitmenin yanlış olduğunu söyler (316/ 3). Gönül kırmanın huyu olmadığını belirterek gönül kırmanın yanlışlığına değinir (368/ 1).

➤ **Çalışkanlık ve Tembellik:**

Âşık Selmani, tembellik yapan insanların kadercilik anlayışına karşıdır. Çalışan insanları örnek alıp onlardan üstün olmaya çalışmanın asıl unsur olduğunu söyler (332/ 1); dünyaya boş vermiş insanları yerer, çalışan insanların emeğinin karşılığının yiyip içmek olduğunu belirtir ve tembel insanları çalışmadıkları için eleştirir (332/ 4). Dürüst çalışmanın ve işine sıkıca sarılmanın önemine değinir. Cahillerin peşine gitmemeyi öğütler (123/ 4). Dünyada hiçbir emeğin boşa gitmeyeceğini ve tembellik yapanlara, emek vermeden bir bedel verilmemesini ister (128/ 5).

➤ **İnsanı Sevmek, Gönül Yıkmamak ve İnsanları Ayırmamak:**

Âşık Selmani'nin şiirlerinde Yunusça bir insan sevgisi vardır. "Bir gönülü yıktın ise/ Bu kıldığın namaz değil." diyen Yunus'la, Âşık Selmani'nin söyleyişleri benzer nitelikler gösterir. Gönlün Beytullah olduğunu söyleyen Selmani, onu yıkmanın Kâbe'yi yıkmak olduğunu savunur (347/ 1), gönül yıkmanın helal olanı dahi harama çevirmesinden bahseder (63/ 6). Ozanların tüm hayalinin, düşünün insan sevgisi olduğunu ve görevinin birlik ateşini yakmak olduğunu ifade eder (293/ 3). Selmani'nin sözlerini aynı şekilde başka âşıklarda da görmek mümkündür. Âşık edebiyatının 19. yüzyıldaki önemli temsilcilerinden sayılan *Kayserili Âşık Seyranî'nin* Develi Meydanı'ndaki heykelinin doğu cephesinde yazılı olan dörtlük de Selmani'nin gönülün Kâbe olduğuyla ilgili söyleyişleriyle büyük yakınlık gösterir:

Rahat tut kendini sıkma Seyranî
Rızayı Bari`den çıkma Seyranî
Gönül Beytullahtır yıkma Seyranî
Elinden gelirse imaret eyle

Âşık Selmani, insanlık sevgisiyle can bulduğunu, insana önem verdiğini belirtir ve insanı ayırmanın yobazlık olduğunu söyler. Allah'ın yaratılıştaki ayrım yapmamışken, insanların bu ayrımı yapmasını yadırgar (303/ 5).

➤ **Ana, Baba ve Ataya Saygı:**

Âşık Selmani, anasından kaçan bir evladın sevgisine inanmadığını, zamanın evlatlarına da güç kuvvet yetmediğini söyler (259/ 1), ana hakkının nur oluşundan, atasız Resul'e ümmet olunamayacağından, gönül kibirli olanların da cennete gidemeyeceğinden bahseder (259/ 4). Annenin evladını 9 ay karnında gezdirdiğini, ayetler ve hadislerle ismini yazdırdığını söyler ve ana hakkının Tanrı hakkı olduğunu belirtir (262/ 3). Ataların ayaklarının altının cennet olduğunu söyleyerek, "Cennet anaların ayakları altındadır." hadisine gönderme yapar (327/ 2).

➤ **Okula, Öğretmene, Kitaba Saygı:**

Âşık Selmani, Eski Tokat Valisi Yazıcıoğlu'na yazdığı şiirde onun okul kurmasından bahsetmekte ve onu övmektedir. Dolayısıyla da okulu, eğitimi yüceltenleri methetmektedir (387/ 2). Öğretmene olan sevgi ve saygısını, yapılan görüşmemizde hocalarımıza irticalen oluşturduğu şiirle ifade etmiştir. Öğretmenleri “insan sevenlerin yücesi” olarak ifade eder (272/ 1). Teknolojik yeniliklerin kökünü kitap okumaya bağlar (290/ 2). Kitabı en büyük emanetlerden biri olarak gösterir (291)

➤ **Evlat Sevgisi:**

Âşık Selmani, evlat sevgisinin Kuran'la birlikte iki emanet olduğunu söyler ve bunları sevmekle hakikatin bulunacağını, bunları sevmekle insanın Allah katında derecesinin artacağını belirtir (361/ 3). İyi evlat yetiştirip onu ilimli kılmanın, ona bilmediğini öğretmenin büyük sevap olduğunu söyler (291/ 3).

➤ **Eleştiri:**

Âşık edebiyatında yer alan eleştiri niteliğindeki şiirler âşık karşılaşmalarında “atışma” ve “taşlama” gibi adlar alır. Âşıklar kendilerince olumsuz olan şeyleri taşlarlar. Günümüzde yergi, satirik şiir; divan edebiyatında “hicviye” olarak adlandırılan türün âşık edebiyatı karşılığı taşlamalardır. Âşıklar gerek bireysel, gerek toplumsal taşlamalar yaparlar.

Taşlamalar konusunda Artun: “Âşık edebiyatı içinde taşlamalar genelde yakınma niteliklidir. Kişisel taşlamalarsa daha çok âşığın iç dünyasını yansıtır. Toplum yapısı bozulunca âşık da toplumu taşlar. Âşık şiirlerinde felekten yakınma çokça görülür. 19. yüzyıldan itibaren toplumsal kural bozucuları eleştirilmiştir. 20. yüzyılda ise kader kavramı âşıklarca kullanılmaya başlar. Bireysel eleştiriler ağırlık kazanmıştır. Toplumda umduğunu bulamayan âşık yazgısına küser. Taşlamalar âşık edebiyatının lirizmden uzak, gerçekçi yönünü ortaya koyar. Âşık tarzı şiirde taşlamalar şu şekilde sınıflanabilir: 1- Toplumsal 2- Feleğe Yönelik 3- Kişilere Yönelen 4-

Güzele- Sevgiliye Yönelik 5- Kişisel 6- Hayvanlarla, doğa güçleriyle ilgili taşlamalar.”(Artun, 1996: 206) demektedir.

Âşık Selmani de, daha önce de belirtildiği üzere kendi ifadesiyle, taşlamayı seven, aksaklıkları dile getiren, kimseden çekinmeyen bir âşıktır. Âşık Selmani, 1967 yılından 1973 yılına kadar atışma dalında, 6 yıl birincilik 1 yıl (1971) ikincilik olmak üzere 7 yıl üst üste ödül almıştır. O nedenle atışma dalında usta sayılmaktadır.

Selmani, gördüğü yanlışları hep şiirlerine taşımıştır. Kimi zaman sevgiliyi, kimi zaman toplumu, kimi zaman feleği, kimi zaman da kendini taşlamıştır. Atışma dalında birçok ödül almış, bu alanda bilinen âşıklar arasında sayılmıştır. Âşık Selmani, Alevi- Bektaşî geleneğinden gelmesine rağmen, birçok şiirinde onun Alevileri ve Alevi büyüklerini de taşıdığı görülmektedir. Onun için taşlamanın sınırı mezhep, dil veya din değil; yanlışın kendisidir.

Âşık Selmani şiirlerinde toplumsal eleştirilere yer verir ve toplumda kötü giden bazı şeyleri dile getirir. İnsanlar arası yapılan ayrımları eleştirir (303/ 5), insanların inançlarının gereğini yerine getirmediğinden, inançları uğruna kendini feda eden insan kalmadığından yakınır (67/ 1). Zalimlerin tarafında olanların şefaatsiz kalacağını söyler (205/ 6).

Tembellik yapanları eleştirir (128/ 5), çalışkan insanları över; dürüst çalışmanın ve işine sıkıca sarılmanın önemine değinir. (123/ 4) Saygının ve sevginin öneminden yola çıkarak yaşlılara, anne ve babalara saygılı olmayanların bir gün kendi başlarına da bunların geleceğini söyler (259/ 3). Alevi toplumunda kerametli er kalmamasını, haram yiyenlerin çok olmasını eleştirir (127/ 2).

Siyasetçilerin yalan konuşup toplumu kandırmasına içerlenir ve onları taşlar (160/ 2). Kerbela Olayı'na atıfta bulunarak Yezit'i hazreti olarak ananları, şeytana uyanları ve gerçekten inanan insanları inançsız sayanları eleştirir ve bunların Hz. Muhammed'den şefaath ummaması gerektiğini söyler (205/ 6). Toplumda ahlaki çöküntüden, utanma duygusunun kalmamasından,

dünyaya zalimlerin hâkim olmasından yakınır, afetlerin, depremlerin de bu yüzden Allah'ın bir cezası olarak verildiğini ifade eder (283/ 1).

Âşık Selmani bazen de bireysel olarak eleştirilerde bulunur ve kişilerin yanlışlarını taşlar. Özellikle sevgiliye bireysel eleştirilerini yöneltir. Onun kendinden usanmasından, soğuk durmasından, yâd ellere meyil vermesinden acı çeker ve sevgiliyi taşlar (385/ 1), muhannetliğinden dert yanar (39/ 1). Sevgilinin kendine sevgi ve muhabbet duymamasından üzüntülü ve şikâyetçidir; bundan dolayı ona, kendinden daha kötü hallere düşmesi için beddua eder (80/ 1). Selmani, sevgili dışında kişileri de sık sık eleştirir. Örneğin, Musa Dede adlı kişiyi iki emaneti (Kur'an ve Ehlibeyt) inkâr etmesinden dolayı taşlar (288/ 4).

Âşık Selmani, toplumsal ve bireysel taşlamaları dışında kadere, feleğe ve bahtına yönelik de eleştiriler yapar. Genelde kaderinin kötü olmasından yakınır. İşlerinin iyi gitmemesini bahtının kara olmasına bağlar. Bu durumda da feleğe, kaderine, bahtına taşlama yapar. Herkes gülüp oynarken kendisinin güvendiği dağlara kar yağması sonucunda kara bahtının hiç gülmeyeceği şüphesine kapılır (105/ 1), kötü kaderin peşini bırakmamasından şikâyet eder (346/ 5). Feleğin düzenbaz olduğunu onun eline düşenin ömrünün az olduğunu belirtir (47/ 3); dünyanın faniliğine ve bu dünya mülkü için dava gütmenin yanlışlığına değinir (59/ 1).

4.1.6. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Milli Konular (Bayrak, Kahramanlık,

Vatan, Ordu, Atatürk)

“Âşık şiirinde yiğitleri, yiğitliği, vatani öven şiirlere “koçaklama” denir. Destanî öğeler halk şiirinde ‘koçaklamalar’ ile yaşar. Yiğitlik ve kahramanlık şiirlerini daha çok asker ve köylü âşıklar işler. Övgü ve cesaret verme esastır. Yiğitleri kutsamak ve yüceltmek Orta Asya geleneklerinden günümüze kadar gelmiştir.” (Artun, 1996: 209)

Âşık Selmani'nin şiirlerine bakıldığında milli konularda hassas; ülkesini, bayrağını, toprağını, ordusunu seven; Atatürk'e sevgi ve saygı duyan bir insan olduğu görülmektedir. Âşık Selmani'nin sekiz şiirinde (25,

133, 158, 165, 176, 244, 313, 353) ana tema milli duygularla örölüdür. Başka şiirlere ait bazı dörtlüklerde de milli duygular hâkimdir; ancak bütünsel olarak bakıldığında sekiz şiir tamamıyla milli duygulara yöneliktir.

Âşık Selmani, dış güçlere karşı al bayraktan vazgeçilemeyeceğini, vatan için gerekirse can feda edilebileceğini söyler (273/7). Millet, devlet, ata ve yurt sevgisiyle birlikte insanların birlik olmasına özlem duyar (165/ 1); Türk'ün namuslu, çalışkan ve üstün başarılı olması gerektiğini ifade eder (165/ 4). Âşık Selmani, Mehmetçiğin devletin gururu olduğunu, onların vatan ve din uğrunda savaştığını, gerektiğinde de her şeyini vatana feda edebileceğini belirtir (313/ 3), özü Türk olan insanların Türklüğünden gurur duyması gerektiğini söyler (313/ 6). Din harici olana toprak ve namus teslim edilemeyeceğini belirtir (353/ 1). Âşık Selmani, özünün Türk olduğunu ve gerektiğinde canının kanının vatana kurban olduğunu söyler; her zaman da bu devletin koruyucusu, bekçisi olacağını ifade eder (25/ 1).

Âşık Selmani, Atatürk'e sevgi, saygı duyar. Atatürk'ün vatani gençliğe emanet ettiğini ve onun izinde olanların başarıya ulaştığını belirtir (25/ 4). Yurdun her yanında Atatürk'ün izlerinin olduğundan; "Yurtta sulh, cihanda sulh" sözünün de yurtta hep bilinip hatırlandığını söyler (133/ 1). "O, yurda göz koyan düşmanımızı/ Canından bezdiren Atatürk idi" (Ulu, 1987: 402) dizeleriyle Atatürk'ün ülkeyi kurtarma adına direnişinden ve düşmanı bezdirmesinden bahseder.

4.1.7. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Yaşamın Dönemleri:

İnsanın doğumundan ölümüne kadar olan süreçte bazı dönemler vardır: Bebeklik, çocukluk, gençlik, olgunluk, yaşlılık (geçkinlik) vb. Selmani bu dönemler içinde gençlik ve yaşlılık üzerinde durmaktadır. Gençliği iyi değerlendirmek gerektiğinden; yaşlılara, anne ve babalara saygı göstermenin öneminden, bir gün herkesin yaşlanacağını unutmaması gerektiğinden bahseder.

Selmani, yaşlılık kavramı yerine genelde "geçkinlik" ifadesini kullanır. Gençliği iyi değerlendirmenin gerekliliğine değinir. Gençliğini iyi değerlendiren

kişilerin gönlünü sevenlere bağlamasından bahseder (43/ 4). “1985 Dünya Gençlik Yılı” münasebetiyle yazdığı şiirde halk edebiyatının Türkçenin özü olduğunu; âşığın sözünün ve sazındaki tellerin ‘millet, devlet ve gençlik’ diye seslendiğini belirtir (331/ 2). Âşık Selmani, bir şiirinde 55 yaşına gelmesine rağmen hâlâ kendini genç hissettiğini söyler (176/ 3).

Âşık Selmani, anne babaya saygı duyulmasını, yaşlanınca onların bir kenara atılmamasını öğütler, kenara atanın da evlat sayılamayacağını (259/ 2) ifade eder. Herkesin bir gün yaşlanacağını bilmesi gerektiğini, bir gün anne baba ölünce yaşlılık sırasının evlatlara da geleceğini söyler (259/ 3). Sevgiliye seslendiği bir şiirinde olgun insanları sevmesini söyler. Gençlerin karşısındakini dile düşüreceğini, hâlbuki olgun insanlarda bunun olmayacağını dile getirir (335/ 1).

Âşık Selmani, yaşam dönemlerinin sonuncusu olan ölüme de birçok şiirinde değinmektedir. Bu şiirlerinde bazen ölüme ilâhi gaye ve bakış açısı dışında bakar. Ölümü yardan ayrılığa tercih eder. Sevgili uğruna ölümü bile göze alır. Onun ayrılığını, uzak oluşunu ölüm sayar. Ölümü bazen tasavvuf dışında ifade eder.

Âşık Selmani, karamsarlığın insan ömrünü bitirdiğinden bahseder (128/ 4); bu dünyada işlenen günahların cehennemdeki ateş olduğunu söyler. O nedenle insanların ölünce, cennete mi yoksa cehenneme mi gideceğine kendilerinin bu dünyada karar verdiğini belirtir (41/ 2); dünyada ölümsüzlüğün sadece kalıcı bir eser bırakmakla sağlanabileceğine inanır. Kalıcı olmak isteyen insana da eser bırakmasını öğütler (124/ 1). Sevgili için canından geçebileceğini, ona canını feda edebileceğini söyler. Sevgilinin bir buse vermemesini ölüm sayar (137/ 2); sevgilinin vefasızlığından, kendine bakmadığından yakınır ve bu şekilde ölüme sürüklendiğinden bahseder. O, sevgilinin kendine bakmamasını bile ölüme sebep sayar (161/ 2). Ölümü vadenin yetmesi olarak ifade eder. Vade dolduğu vakit ölüm gerçekleşeceğini düşünür (239/ 1); ölümü bir göç olarak nitelendirir (259/ 3).

4.1.8. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Türkçe Sevgisi, Edebiyat, Müzik:

Âşık Selmani'nin şiirleri incelendiğinde onun; bilinçli bir Türkçeci, milli değerlere düşkün bir şair, halk edebiyatını üstün tutan ve edebiyatı bir milletin öz kültürü gören bir araştırmacı, elindeki sazıyla sözlerini icra eden bir müzik adamı olduğu görülmektedir. Selmani, Türkçe konuşmanın güzelliğinden (316/ 3), Türkçeyi dünyada üstün dil haline getirmekten, (331/ 1), halk edebiyatının Türkçenin özü olduğundan (331/ 2), Tokat'ta öz Türkçe kullanıldığından (336/ 4), dünyadaki edebiyat ve halk kültürünün temel güzelliklerinin Türk kültüründe olduğundan (293/ 4), müzik aletlerinden ve bunları kullanmanın güzelliğinden (305/ 3) bahseder. Âşık edebiyatının kökünün Allah- Muhammed- Ali anlayışına dayandığını belirtir. Âşık edebiyatının oluşumunu Bektaşî edebiyatına bağlayan görüşü (Günay, 2008: 42) destekler (142/ 1).

Konuşmak güzeldir Türkçe lisanı,

Kimi Türk'ten kimi Kürt'ten seslenir, (316/ 3)

Türk andırır Türk'ün ana dilini,

Diller millet, devlet, gençlik der durur, (331/ 1)

Halk edebiyatı Türkçenin özü,

Âşığın şairin ozanın sözü, (331/ 2)

Öz Türkçe konuşur lisanlarımız,

Türk'tür türkü söyler dillerin Tokat (336/ 4)

Âşık yazınını incelerseniz,

Hak Muhammed Ali baştadır hocam, (142/1)

Edebiyat ile halk kültürünün

Şüphesiz ki tadı tuzu bizdedir (293/ 4)

Dedi çalgılarda müzik içinde,

Dedim keman, kaval, sazlar güzeldir (305/ 3)

4.2. ÂŞIK SELMANİ’NİN DİNİ VE TASAVVUFÎ ŞİİRLERİNDE İÇERİK:

4.2.1. Âşık Selmani’nin Dini- Tasavvufi Şiirlerinin Genel Özellikleri:

Âşık Selmani, âşık şiiri tarzında yazdığı şiirler yanında dini- tasavvufi anlayışla da birçok şiir yazmıştır. Ancak onda dinin zahir kısmından ziyade tasavvufun içe dönük tarafı baskındır. Dini öğelere her ne kadar yer vermiş olsa da dinin gereklerini yapmada da tasavvufun temellerinden olan kalp temizliği, gönül kavramlarına değinir. Kalp temizlenmeden yapılan ibadeti riya olarak görür. Onun özellikle değindiği kavram dinden çok tasavvuftur. Alevilik merkezli tasavvuf anlayışını da dinin temeli sayar. Bu anlayıştaki her şeyin zaten İslam dinine uygun olgun olduğunu belirtir.

Selmani, Nazenin Tarikatı içinde yer aldığını, Bektaşiliğe sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve Hacı Bektaş-ı Veli’nin yolunda ilerlediğini ifade etmektedir. Çetin; Selmani’nin hakikate gitmek, bunun için yol tutmak, Tariki Nazenin ehli olmak, tarikatın dört yoluna bağlanmak gerektiğine inandığını belirtir ve Selmani’nin şariat, tarikat, marifet ve hakikat esaslarına sıkı sıkıya bağlı olduğundan bahseder (Çetin, 1984: 27).

Selmani, şiirlerini genellikle dini- tasavvufi daire doğrultusunda oluşturur. Onun bu tarzdaki bu şiirlerinde kullandığı dil, âşık tarzı söyleyişlere göre daha ağırdır. Sık sık Arapça- Farsça kelimelere başvurur. Kur’an’ı okuduğunu ve etkilendiğini, bazı şiirlerinde Kur’an’ı kendince işlediğini ifade eder (337/ 3). Selmani bazen alıntı yaptığı ayet ve hadisleri Arapçadan olduğu gibi aktarır. Bu nedenle de âşığın dili ağırlaşır hatta bazen anlaşılmaz hale gelir.

Âşık Selmani, deyiş, düvazımam, mersiye ve divan tarzında söylediği şiirlerinde, sık sık telmihe başvurur. Tarihi olay ve kişilerden tahkiye yoluyla alıntılar yapar. Onların başlarından geçen olaylara değinir. Özellikle de Alevilik içinde kutsal sayılan olay ve kişilere çok yer verir. Bunun yanında Alevi felsefesine göre yaradılışı, Aleviliğin doğuşunu ve inanç anlayışını ortaya koyar. Alevi söylencelerini şiirlerinde işler. Peygamberlere ait kıssalara atıfta bulunur. Allah- Muhammed- Ali sevgisini işler. Ehli Beyit ve On İki İmam, Hacı Bektaş-ı Veli ve diğer din büyüklerinin sevgisini şiirlerine taşır. İnsan sevgisini temel alır, kalp kırmanın kötülüğüne değinir. İnançlı, bilgili ve kültürlü olmayı över; inançsızlığı, cahilliği eleştirir. Ahlaka önem verir, ahlaklı olmayı öğütler. Âşık Selmani, bildiği ve söylediği şeylerin özünü cem ortamlarındaki sohbetlerden, deyişlerini okuduğu büyük Alevi âşıklarından ve kitaplardan öğrendiğini söyler.

Âşık Selmani'nin yetiştiği ortam da dini- tasavvufi şiirler söylemesinde çok önemlidir. Âşık Selmani, çocukluğundan itibaren cemlere katılmış, zâkirlik yapmış ve derleme deyişler söylemiştir. Bunların onda uyandırdığı manevi etki onun âşıklığında etkili olmuştur. Nasıl yazması gerektiğini, kullandığı kelimelerin manalarını, tasavvufun ne olduğunu ilk önce bu törenlerde öğrenmiştir. Zamanla olgunlaşmasıyla birlikte, kendi şiirlerini söylemiş, okuduğu âşıklarla benzer konularda şiir yazmasına rağmen özgün bir tarz ortaya koyduğunu belirtmiştir.

Âşık Selmani, tasavvufun “vahdet-i vücud” anlayışını şiirlerine taşır. Onun düşüncesi, âlemdeki her şeyin Allah- Muhammed- Ali'den tecelli olduğu yönündedir. Allah'ın önce Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin ruhlarını yarattığını, kudret kandilinde bu ruhların binlerce yıl yaşadığını ifade eder. Dolayısıyla her şeyden önce Allah- Muhammed- Ali'nin bu evrende var olduğunu söyler. İnsanın vücudunda bile bu isimlerin yazılı olduğunu ifade eder. “Ene'l Hak” anlayışının yanlış anlaşılmasından duyduğu üzüntüyü dile getirir, kaba sofulara çatar.

Selmani, şiirlerini mistik ve tasavvufî temelde yazar. Kendisi Bektaşî Nazenin tarikatına bağlıdır; ancak insanları bir gözle görmeyi kendine ilke

edindiğini söyler (Selmani, 2008: 227). İnsanlarda din, dil, tarikat ayrımı yapmaz. İnsanı ayırmayı yobaz işi olarak görür. (303) Dört kapı kırk makam anlayışını şiirlerine yansıtır.

Bazen Selmani'nin harflere mana yüklediği ve Hurufiliğe ilgi duyduğu görülür. Âşık Selmani, tüm bu bilgilerin ilmi ledünle kendisine verildiğini ancak bunu olur olmaz açmasının mümkün olmadığını belirterek tasavvufun kaidelerinden birini ortaya koyar. Geçmişte inancından ötürü cezalandırılan insanların yolunda olduğunu açıkça ifade eder, yani Nesimi, Hallacı Mansur gibi mutasavvıfları örnek alır. Özpolat eserinde; "Alevi mutasavvıfların Tanrı'nın, insanın, evrenin ve Kur'an'ın gerçek anlamlarını ve niteliklerini düşünüp tartışmaya başladıktan sonra, kendilerinden önceki akımları da elekten geçirirler ve bir sentez oluştururlar. O nedenle de inandıklarını çekinmeden söyledikleri için de çile çeker, işkence görürler." (Özpolat: 272) görüşünü savunmaktadır. Selmani, 1980'lerden itibaren kendi dünyasına çekilip âşık toplantılarında yer almayışının sebebini; şiirin özünü, gerçek aşkı, sözün manasını anlamayan insanlarla birlikte olmak istememesi olarak ifade eder ki bu; anlaşılmamanın ve fikirlerinden ötürü hor görülmenin onda oluşturduğu tepkidir. Selmani de kendi fikirlerini açıkça ve çekinmeden söylediği için kimi zaman bunu sıkıntılarını çekmiş, daha sonra da kendini bu ortamların dışına atmış, kendi dünyasına çekilmiştir.

Âşık Selmani'nin şiirlerindeki tasavvufi motifler genelde şu şekildedir:

- Allah sevgisi, Vahdet-i Vücut, Aşk, Tecelli, İnsan
- Kutsal Değerlere Bağlılık
- Allah- Muhammed- Ali Birliği, Ehli Beyit, On İki İmam ve Din Ulularına Ait Anlatılar
- İnsanların İyiye, Doğruya, Güzele Ulaşmaları İçin Çaba Göstermesi
- Dünyanın Faniliği ve Ahiret İnancı
- Alevi- Bektaşî Felsefesi ve İnanç Kaideleri
- İnançlı Olmanın Faziletleri

- İnsan Sevgisi ve Kalp Kırmanın Kötülüğü
- Allah'ın Nimetlerine Şükretme ekseninde olduğu görülmektedir.

Âşık Selmani'nin incelediğimiz 392 şiiri içinde 121 şiirinde dini-tasavvufi söyleyişlere rastlanmıştır. Bu şiirlerin çoğunun genel teması dini-tasavvufi olmakla birlikte bazıları, başka türlerde yazılmasına rağmen bir veya birkaç dörtlüğünde dini- tasavvufi tema mevcut olan şiirlerdir.

4.2.2. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Din Kültürüyle İlgili Kavramlar:

Âşık Selmani'nin şiirlerinde din kültür ve değerleri önemli bir yer tutmaktadır. Selmani İslam dininin temel motiflerini şiirlerinde kullanmakta ve bunları kendi inanç değerlerine göre yorumlamaktadır. Selmani, İslam'ın ve imanın şartlarına, İslam ahlakına değinmekte ve İslam için önemli olan kişileri telmih yoluyla şiirlerine taşımaktadır. Selmani'nin din kültürüyle ilgili olarak şiirlerinde geçen kavramlar şunlardır:

➤ **Namaz:**

Âşık Selmani, İslam'ın şartlarından olan namaza şiirlerinde yer vermekte, namaz ve diğer tüm ibadetlerin temiz bir gönül ve öze yapılmadıkça hükümsüz olacağından bahsetmektedir (4/1). Selmani, Alevi-Bektaşî geleneğine bağlı bir âşık olduğundan onun namaz ve ibadet kavramı Sünni anlayıştan farklıdır. Onun namaz olarak şiirlerinde bahsettiği cemde yapılan ibadettir. Alevilikte namaz olmadığını söyleyenlere karşı çıkan Selmani, Halil Öztoprak'ın, "Aleviler de Kur'an'ın ve Hz. Muhammed'in emirlerine uymakta, ona göre ibadet etmektedir. Ayrılık sadece ibadet ve taatin şeklidir." (Öztoprak, 1990:7) görüşünü destekler.

Selmani, ibadetin, namazın yalnız gece; çalışmanın ise gündüz olduğu görüşündedir. Bu görüşü Kur'an'da geçen ayetlerle açıklayan Öztoprak'ın (Öztoprak, 1990: 9- 13) fikirleri Selmani'nin fikirlerinden farksızdır. İbadetin gizliliğine inanır. Öztoprak, bu konuda Enam Suresi 92. ayeti delil göstermekte, ayette geçen " Dinin direği olan namazı saklasınlar." cümlesini almaktadır. (Öztoprak, 1990: 12) Ancak bu ayet, kaynaklarda farklı tercümeyle karşımıza çıkmaktadır. Kaynaklar "namazı saklasınlar" şeklinde

değil, “namazlarına devam etsinler.” şeklinde tercüme yapmaktadırlar (www.diyanet.gov.tr). Âşık Selmani, her ne şekilde yapılırsa yapılsın, gönülden ve gerçekten inanıp ibadetlerini yapana saygı duyar; ancak gösteriş için ibadet yapan fakat gönlü temiz olmayanları da eleştirir. İbadeti sadece camiyle sınırlamaz, asıl ibadethanenin gönül olduğu görüşünü ortaya koyar. İbadet ehlinin her şeyden özünü ayırmasını ister:

Demekle namazı kılınmış olmaz,

Özü gönlü hakla bir olmadıkça, (4/ 1)

Şüphesiz namazım kılınmış diyen,

Gayrilerden özün seçmiş olmalı, (71/ 1)

Balık karnında kim bildi vaktini,

Orada namazın kılan kim idi, (86/ 4)

➤ **Oruç:**

İslam'ın şartlarından olan orucu Selmani'nin bazı şiirlerinde görmek mümkündür. Selmani, daha çok Muharrem'de tutulan oruçtan bahseder.

Kırk sekiz Perşembe ile yası matem orucun

Daima tutmaktayız biz savmu salât ehliyiz (390/ 4)

Muharremde et yenmez su içilmez,

Yas çekmeyenlere kıymet biçilmez, (22/ 6)

➤ **Hac:**

Âşık Selmani, İslam'ın şartlarından “hac” kavramına da değinir. Dünyadaki en büyük “Kâbe”nin insanın gönlü olduğundan bahseder. Onu

yıkmanın Kâbe'yi yıkmak olduğunu belirtir. İbadette gösteriş değil, gönülden yapmayı arar. En büyük hacı gönül ziyareti sayar, bir gönüle girmenin tavaf gibi olmasına değinir:

O Kâbe gönüldür gelip gidenden,

Tavaf olunursa mutlak hacı var,

(Sever, 2003: 32)

Kâbe kible sensin hacı

Gel dertlere derman eyle (45/ 2)

Gönül ziyareti bilmeyen cana,

Hacı demek zor geliyor ciğerim, (171/ 4)

Gönül Beytullah'tır gönülü yıkma

Elinden geldikçe kurmaya çalış (347/ 1)

Âşık edebiyatının 19. yüzyıldaki önemli temsilcilerinden sayılan *Kayserili Âşık Seyranî'nin* Develi Meydanı'ndaki heykelinin doğu cephesinde yazılı olan dörtlük de Selmani'nin bu söyleyişiyle büyük yakınlık gösterir:

Rahat tut kendini sıkma Seyranî

Rızayı Bari'den çıkma Seyranî

Gönül Beytullah'tır yıkma Seyranî

Elinden gelirse imaret eyle

Selmani'nin bu söyleyişine benzer söyleyişleri, kendisinde büyük etkisi olduğunu söylediği Seyyid Nesimi'nin şu şiirinde de rastlamak mümkündür:

Kalbi mümin beyt'ül Hak'tır,

Hac-ı ekber andadır,

Belki Hak onda bakidir,

Yıkma gönlün kimsenin

(www.antoloji.com)

➤ **Zekât:**

Âşık Selmani'nin şiirlerinde "zekât" kelimesi geçmese de fakiri koruyup kollamanın önemine, ona yardım etmenin gerekliliğine değinilir:

Olgun ocak oğlu olayım dersin

Fakirin halini sormaya çalış, (347/ 3)

➤ **Allah İnancı ve Allah'ın Adları:**

Âşık Selmani, şiirlerinde "Allah"ın isimlerini ve sıfatlarını farklı şekillerde kullanmakta, Allah'ın birçok ismine yer vermektedir. Allah'ın varlığını, birliğini, sevgisini, büyüklüğünü, her şeyin yaratıcısı ve sahibi olduğunu anlatmaktadır. Ona yakarışlarda bulunmakta, ona koşulsuz sevgiyle bağlı olduğunu belirtmektedir. Vahdet-i vücut felsefesini şiirlerinde işlemektedir. Her şeyin Allah'ın bir görüntüsü olduğundan, Allah'ın insanın kalbine gizlendiğinden ve âşıkların sevgisinin Allah sevgisi olduğundan söz etmektedir.

Selmani, Enfal Suresi 24. ayette geçen: "Ve bilin ki muhakkak Allah, kişi ile kalbi arasına girer." sözleriyle, tasavvuf anlayışında Tanrı'nın insanın kalbine gizlenmesi hususunu özdeşleştirir.

Selmani, Allah- Muhammed- Ali birliğinden bahsederken "Ve hüvel Aliyy'ül azim" şeklinde biten "Ayet-el Kürsi'de Allah'ın isimleri sayılırken Ali'den bahsedildiğini ifade eder. Selmani'nin şiirlerinde Allah'ın isimlerinin ve sıfatlarının şu kullanımları ile karşımıza çıktığını görmekteyiz: "Allah (166/ 3), Tanrı (131/ 3), İlâh (306/ 5), Hak (103/ 4), Hak Teâlâ, Allah-u Teâlâ (56/ 1), Rahman (294/ 3), Mevlâ (264/ 3), Bari Teâlâ (168/ 1), Rabb'il Âlâ (168/ 1), Rab, Rabb'il Âlemin (230/ 2), Rab biyel Âlemin (303/ 1), Gaffar'ız Zünup (45/ 4), Yaradan (103/ 2), Huda (213/ 1), Gafur (245/ 2), Celil (245/ 2), İlla (362/ 5), Zül Celal"

Selmani der **Allah** beni söyletir, (183/ 5) Her şeyin yaratıcısı

Dedi haberdardır cömert **İlâh**'ı (306/ 5) (Kendine ibadet edilen)

Ey Selmani Arif olup bil **Allah-u Teâlâ**yı (Namı büyük Allah)

Münkirler lâ deseler de sen zikreyle **İllâ**'yı (Yücelik)

İnsanların cemalinde görmeyenler **Mevlâ**'yı (362/ 5) (Sahip)

Tanrı dosttur kalbimizde beslenir (131/ 3) (Türkçede Allah)

Cahil olan fark edemez şek nedir, **Rahman** nedir, (294/ 3) (Hayır, nizam, adalet sahibi)

Âşığın sevgisi **Hak** sevgisidir, (103/ 4) (Doğru olan)

Şükür kim **Bari Telâ**'ya (Her şeyi gayeye uygun yaratan Allah)

Sığındım **Rabb'ül Âlâ**'ya (168/ 1) (Yüce Allah)

İsmi **Gafur**, **Celil** Allah'a yalvar (245/ 2) (Merhamet eden, bağışlayan, mertebesi yüksek)

Bizi yaradan **Huda**'nın bir gizli hikmetiyim (266/ 2) (Sahip)

İsminiz **Gaffar-üz Zünup** (45/ 4) (Günahları örten)

Düşünmek lazımdır o **Zül Celal**'i, (63/ 6) (Allah'ın kahır sıfatlarının tümü) (Gölpınarlı, 2004: 67), cemal sıfatının zıddıdır (Pala, 1995: 108).

➤ **Melekler:**

Âşık Selmani Allah'ın meleklerine inanır ve şiirlerinde onların görevleri, önemleri üzerinde durur. Dört büyük melekten, cennetteki Huri ve Gilman meleklerinden, Alevi yaradılış felsefesinde adı geçen Sima melekten, Zebani'den bahseder. "Ey melek bakışlı sarışın güzel" (137/ 2) dizesinde olduğu bazen sevgililerini de benzetme yoluyla melek olarak nitelendirir.

Melek, hem Huri

Musa'nın Tur'u, (61/ 5)

Melek Sima Mah-ı Hurşit,
İki çömlek oldu eşit,
Birisinden zuhretti Şit,
Var oldu Şit nebiyullah, (62/ 3)

Cebrail'e ustaz olup irşat eylediğini,
Kudret kandili içinde her dem duran andırır, (285/ 2)

Azrail'e mektup bari salayım,
Canımı almasın günüm bitmeden, (196/ 1)

Mikail'dir terazinin başında,
Yıldızı da şah parlattı kaşında, (320/ 3)

Hayır melekleri gelsin yanıma
Zebani gelmesin kıyar canıma (332/ 5)

➤ **Peygamberler:**

Âşık Selmani, başta Hz. Muhammed olmak üzere tüm peygamberlere iman eder. Şiirlerinde birçok peygamberin kıssalarına, hayatlarına, yaptıklarına telmih yapar. Âşık Selmani'nin şiirlerinde geçen peygamberler şunlardır: "Hz. Âdem, Hz. Şit, Hz. Nuh, Hz. İdris, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa, Hz. Davut, Hz. Yusuf, Hz. Yunus, Hz. Süleyman ve Hz. Muhammed"den bahseder. Hurufilik inancında Farsçadan alınan "pa, ça, ja, ka" harfleri önem taşır. Selmani bu harflerin dört peygamberi temsilinden bahseder. Pa: Âdem, Ça: Nuh, Ja: İbrahim Ka: Muhammed.

Âşık Selmani'ye göre Hz. Muhammed, Allah'ın nurudur. O nebi zişandır. Yüce peygamberdir. Fahri kâinattır. Allah- Muhammed- Ali inancının temellerindendir. Hz. Ali'nin musahibi, can yoldaşdır. Hz. Fatıma'nın babası, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in dedesidir. Alevilerin Hz. Ali'yle birlikte vazgeçilmez unsurudur. Âşık Selmani'ye göre Hz. Muhammed bir Alevi'dir. Çünkü Selmani'nin inanç değerlerinde Aleviliğin ilk noktası Hz. Muhammed'dir. O; Alisiz Muhammed; Muhammedsiz Ali olmaz görüşündedir. İkisini birbirinden ayırmaz. Şiirlerine bakıldığında da hemen her şiirinde Hz. Muhammed ve Hz. Ali beraber anılır:

Muhammed Ali'yi seven,
Muhammed'e ümmet olur, (327/ 1)

Ya Muhammed Ali, ya Şah-ı Merdan,
Bağışla günahım el aman Mürvet, (342/ 1)

Yaradan'dan Muhammed'den gayrıya,
Muhammed'i seven sarılır mı hiç, (28/ 2)

Selmani birçok şiirinde telmih yoluyla peygamberlerden bahsetmektedir. Buna şu örmekler verilebilir:

Âdem buldu kuvvet kudret,
Kisboldu nur-u hidayet, (62/ 2)

İki çömlek oldu eşit,
Var oldu Şit nebiyullah, (62/ 3)

Bu İslam'ın aslını bil,

İbrahim-i Halilulullah, (62/ 4)

Hak habibi Resulullah,

İncil'de okunan İsa peygamber, (62/ 5)

İncil'de okunan İsa peygamber,

Tevrat ile Musa aynı beraber,

Zebur'la Davut'tan verildi haber,

Onun için çok severim kitabı, (64/ 2)

Yusuf olup o Mısır'a yerleşen

Yusuf'u Kenan'dan ibret alalım (156/ 4)

Terzi ustası dendi don biçenlere

İdris'in hulle don biçmesindendir. (309/ 3)

Ey Selmani, gel metheyle ol Cenab-ı Kübriya'yı,

On iki noktayı oku, bile gör Pa, Ç, Ja, Ka'yı,

Eyüp gibi kurda veren tenini

Derdi veren cefakâra yetişir (317/ 5)

Rüzgâr aldı Süleyman'ın tahtını,

Mümin güttü ikrarını ahtını, (320/ 4)

➤ **Kutsal Kitaplar:**

Âşık Selmani, peygamberlere inen dört kutsal kitaptan özellikle de Kur'an'dan şiirlerinde bahsetmektedir. Hz. Muhammed'e inen kutsal kitap olan Kur'an'ı Âşık Selmani her şeyin temeli olarak nitelemektedir. Selmani, Kur'an'ı üç kez hatmettiğini belirtmiş, mealiyle beraber okumuştur. Selmani, şiirlerinin temelini de Kur'an'a dayandırır:

Oku gel Hakk'ın ismini dört kitapta mutlaka,
Gör ne yazmış Hak Teâlâ ol hatmi Kuran içre, (56/ 2)

Muhammed Ali'yi metheder Kur'an
Ali'dir yıllarca kandilde duran (75/ 3)

Bir eliften bin bir mana açarım
Kur'an inkâr edenlerden kaçarım (288/ 3)

Âşık Selmani, Hz. İsa'ya inen kutsal kitap olan İncil'den de bahseder. İncil'de de Hz. Ali'ye İlya olarak yer verildiğini söyler:
İncili hatmedip bildim İlya'yı,
İncil içre sır İlya'ya hoş geldin (213/ 4)

Kur'an'da Murtaza, İncil'de İlya,
Yokları var eden Rabbi Teâlâ, (Selmani, 2008:271)

Selmani, Hz. Davut'a inen kutsal kitap olan Zebur'dan da bir şiirinde bahseder:

Zebur'la Davut'tan verildi haber,
Onun için çok severim kitabı, (64/ 2)

Âşık Selmani, Hz. Musa'ya inen kutsal kitap olan Tevrat'tan da şiirlerinde bahseder. Tevrat'a da göz attığını söyler:

Selmani der bir göz attım Tevrat'a

Aziz mihman mihri yaya hoş geldin (213/ 5)

➤ **Ahiret İnancı:**

Âşık Selmani'nin ahiret gününe olan inancı tamdır. O asıl hayatın ahiret olduğuna, bu dünyanın fani olduğuna inanır, bundan ötürü bu dünyaya tamah etmemek gerekir. Bu dünya imtihan dünyasıdır ve insan günahlardan kaçmalıdır. Günahlar insanı cehennemlik kılar. Bundan dolayı Selmani insanların cehenneme ateşini kendisinin götürdüğüne inanır. Cehennemi günahkâr ve kalbi kirli olanlara, cenneti ise kalbi temizlere layık görür.

Ölmeden önce ölenlerin yani tasavvuf manasıyla nefsini öldürenlerin, "Ente mut" sırrına erenlerin yeri cennettir. Şiirlerinde cennet- cehennem ve bunlarla ilgili kavramlara yer verir. Âşık Selmani, **cenneti** bir mükâfat yeri olarak ifade eder. Dünyada hayır iş yapanların, gûnahtan kaçınanların, ibadet edenlerin cennete gideceğini söyler (22/ 5) Selmani'ye göre cennet de cehennem de insanın kendi elindedir. Selmani, **cehennemi** dünyada günah işleyenlerin ahirette gideceği ve ateşini dünyadan götüreceği yer olarak ifade eder. İnsanın özü çürükse, bunların kendi ateşiyle cehennemde yanacağından bahseder (74/ 5).

Selmani, **Huri- Gılman** meleklerine de şiirlerinde yer verir. Cennet melekleridir. Cennete giden erkeklere Huri, kadınlara ise Gılman melekleri verilir. Selmani, mecazi aşklarında sevgilileri Huri'ye benzetir. Gılman kelimesini de Huri kelimesiyle birlikte kullanır (118/ 4). Selmani, cennetteki Kevser suyuna da değinir. Gerek benzetme amaçlı gerek gerçek anlamıyla "Kevser" kelimesine yer verir. Selmani, kendisine de Kevserin nasip olmasını ister (193/ 1). Selmani'nin yer verdiği diğer bir kavram da Zebani'dir ki Selmani ondan yani cehennemden korktuğunu ifade eder (143/ 4). Bunlarla birlikte Selmani, Sırat (390/ 3) ve mahşer (172/ 2) kavramlarını da şiirlerinde işler:

Cehennem insanın çürük özünden,
Yananlar hep kendi ateş közünden, (74/ 5)

Rüyasında bile cennet görmeyen
Huri'yim Gılman'ım dese ne fayda (10/ 3)

Bu dünyada çekerse kul cefayı
Ahirette sürer mutlak sefayı (334/ 5)

Bu dünyanın ziynetinden geçmek dahi evladır,
Kula ahiret varlığı para, puldan ziyade, (32/ 1)

Ey Selmani ahiretim mamur eyleyim dersen
Kalp evini ısıtmaya yaka gör çirasını (81/ 3)

Ateş yoktur inan öbür dünyada,
Burda düşmedinse köz arasına, (24/ 1)

Korku çekme cehennemın narından,
Ateş de elinde kor da elinde, (41/ 2)

➤ **Kader ve Kaza İnancı:**

Âşık Selmani, kadere ve kazaya inanır; ancak kaderci değildir. İnsanın her şeyi yaptıktan sonra kadere razı olmasını ister. Kader deyip uğraş göstermeyenlere, tembellik yapanlara karşı çıkar. Selmani'nin bazı şiirlerinde kaderinin kötülüğünden dert yandığı görülür:

Girdim kader talih ile oyuna,
Çırpınıp dururum ütene kadar, (239/ 3)

Üç beş gün dünyada tembellik yapıp
Feleğe, kadere bulunmaz kusur (332/ 1)

Selmani'nin hayalini düşün,
Kötü kader bırakmıyor peşini (346/ 5)

➤ **Hayır ve Şer İnancı:**

Âşık Selmani, hayır ve şerre inanır, insanının maneviyatla hayır sahibi olacağından ve şerden kurtulabileceğinden bahseder. Hayrın da şerrin de insanın iradesinde olduğunu söyler. Gerçekten mümin olanların hayrı isteyeceğini, şerdense kaçacağını belirtir:

Hayır ile şerri, bildirir sana
Vakti iken manasına er yürü (360/ 2)

Hayır da elinde şer de elinde,
İster hayır iste ister şer yürü. (360/ 4)

Hak peygamber şerri buyurmamıştır
Ceset diri nefis ölü gelesin (223/ 5)

Mümin olan hayır işler zinadan şerden kaçır
Hakk'a erince gidişler bilinmez nerden kaçır (266/ 3)

➤ **Âşık Selmani'nin Şiirlerinde İslam Ahlakı:**

Âşık Selmani, İslam ahlakıyla ilgili olarak, “güzel huy, ahlak, ar namus, şeref, hayâ, doğruluk, dürüstlük, cömertlik, sabır, şükür, helal, haram, yardımseverlik, ilim, zikir, merhamet, kibirden uzak olma, vefa, iyilik, sevgi, olgunluk, hikmetli olmak, hakka riayet, inançlı olmak, kul hakkı vb. kavramlara yer verir:

Sabır ehli olmak kendi hilminden,
Selmani'nin dersi batın ilminden, (33/ 5)

İnsanlarda namaz niyaz naz olur,
Güzel ahlak girer naz arasına, (24/ 2)

Hak Muhammed Ali soyu hakk'îçün,
Erenlerin güzel huyu hakk'îçün, (349/ 2)

Olgun ocak oğlu olayım dersin
Fakirin halini sormaya çalış (347/ 3)

Alevi yoluna doğru giderse,
Can çıkmadan komşu hakkın öderse, (364/ 3)

Mağrurluk nefis için en büyük düşman
Bunlara aldanıp doğruluktan şaşman (223/ 4)

Bari Tela muhtaç etsin merdine,

Cömertliktir layık olan her dine, (174/ 4)

Ömrümüzü vermeyelim talana

Konuşurken varmayalım yalana (212/ 3)

Dürüstlükten gösterirsen başarı,

Sevenler, kalbinden atmaz dışarı, (24/ 3)

4.2.3. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tasavvuf ve Tasavvufla İlgili

Kavramlar:

Âşık Selmani, tasavvuf inancına sahip, Nesimi'lerin, Hallac-ı Mansur'ların yolunda olduğunu söyleyen, "vahdet-i vücud"a inanan, kâmil insan olmaya çalışan ve olmayı öğütleyen, Allah'ın insanın kalbine gizlendiğini ve orda tecelli ettiğine inanan bir âşıktır. O, aşkı ilahiye inanır. Diğer tüm aşkları değersiz bulur. Onun için var olan en büyük aşk Allah-Muhammed- Ali aşkıdır. Allah öncelikle onlarda tecelli etmiş, sonra bütün insanların kalbine gizlenmiştir.

Allah inancı başlıklı bölümde Âşık Selmani'nin Allah'a ve dünyaya bakış açısı incelendiği için bu bölümde tekrara düşmemek için bu konulara değinilmeyecektir. Âşık Selmani'nin tasavvuf kültürüyle ilgili kavram incelenmesi şu sıralamayla yapılacaktır:

4.2.3.1. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tekke ve Tekkede Bulunan Kişiler:

Tekke, tarikata mensup kişilerin toplandığı, dervişlerin oturdukları, hizmet ettikleri yerdir. Kaya tekkelerin topluma etkisinden bahsederken: "Tekkeler kendi görüşlerini topluma yaymak için birinci derecede edebiyat ve dilden yararlanmışlardır." (Kaya 2007: 242) der.

Âşık Selmani de kendini Muhammed- Ali'nin yolunda Hacı Bektaş-ı Veli'nin tarikatında olarak tanıtır. Nazenin tarikatına bağlı olduğunu söyler. Âşık Selmani için tekke, cem evidir. O çocukluğundan itibaren orada

bulunmuş, deyişler, düvazimamlar, mersiyeler söylemiş, Allah- Muhammed- Ali'yi zikretmiş, cemde “zâkir” postunda oturmuştur. Büyüklerinden el almış, kendisini Alevi felsefesi içinde tasavvufa adamıştır. Yayımladığı kitabın adı “Batın İlmî Divanı” olup kendisine tasavvuf yolunu seçtiğinin en açık delilidir. Onun mürşidi; büyükleri olduğu kadar, okuduğu kaynaklar, büyük âşıkların deyişleri olmuştur. Onlardan erkânı öğrenmiş, bu yola bağlanmıştır. Âşık Selmani'de tekke ile ilgili kavramlar şu şekilde sıralanıp örnekler verilebilir:

Âşık Selmani'nin şiirlerinde, tekke ile ilgili olarak: “Tekke (335), Dergâh (254, 287, 300), Virane (239, 306), Muhabbet Kapısı (48), Yol (7, 8, 27, 42, 48 v.d.)” vb. kavramlara yer verilmektedir:

Selmani'nin gözün yaş için söyle,
Tekkeler gübbeler taş için söyle, (335/ 5)

Velhasıl Âdem'e secde etmedi
İblis'i dergâhtan süren Allah'tır (287/ 3)

Tahkik Kâbe'yi anlayıp nazı niyaz eyleyen,
Hacı Bektaş dergâhında şan veren Bektaşî'dir, (300/ 2)

Muhabbet kapısın tez açmak için
Saki doldur meyi Ali aşkına (20/ 1)

Muhammed Ali'nin yolu erkânı,
Sürenindir sürmeyenin değildir, (307/ 1)

Tarık Nazenin Bektaş,ı,

Gir bu yola sevgi taşı, (62/ 23)

Âşık Selmani, tekkedeki kişilerle ilgili olarak da: “Talip, Dede, Mürşit, Muhip, Baba, Saki, Pir, Rehber, Mürşid-i Kamil, Mürit, Yol Kardeşi, Musahip,” kavramlarını şiirlerinde sıklıkla kullanmaktadır. Bunların, Âşık Selmani’nin şiirlerinde kullanımları şu şekildedir:

➤ **Talip:**

“Tarikata, yola girmek isteyen Alevilere verilen isimdir.” (Korkmaz 2003: 412). Tarikatın ilk basamağını oluşturur.

Sen bu hataları düzeltemezsin

Dede talip karışımı oldukça (6/ 7)

➤ **Muhip:**

“Tarikata sevgi beleyip girmek isteyen ya da tarikata girmiş ancak derviş olamamış kimse.” (Korkmaz, 2003:303)

Mürşit, muhip karışımı baştadır

Alevilik sonu gelmez kıştadır (6/ 2)

➤ **Mürşit:**

Müritlerine kurtuluş yolunu ve Tanrısal sırların çözümünü gösteren, dervişleri yöneten yönlendiren, sözü yasa niteliği taşıyan, üstün aşamalı tarikat, yol ulusu. Mürşidin kapısı dergâhtır. Mürşitten doğmak ise nasip olarak yeniden dirilmektir. Yola giren kişi mürşitten doğar. (Korkmaz, 2003: 319)

Cemevini kutsal yer bilmeyenler,

Yürüten mürşit pir bilmeyenler (205/ 4)

Âşık Selmani, mürşit kelimesi yanında “**mürşid-i kâmil**” kavramını da kullanır. “Mürşid-i Kamil tasavvufta aranan insan tipidir. Mürşitlerin piri Hz. Muhammed kabul edilir.” (Kaya 2007: 551)

Mürşidi kâmilden aldık haberi

Ana hakkı Tanrı hakkı dediler (262/ 1)

➤ **Dede:**

“Alevilikte- Bektaşilikte mürşitlik aşamasına gelmiş, Babagan kolunda baba, Çelebiyan kolunda Çelebi adıyla anılan ve cemdeki 12 hizmet sıralamasında ilk sırada gösterilen cemi yönetme hizmetinin sahibi durumunda olan dini lider.” (Korkmaz 2003: 112). Âşık Selmani, dedelerle ilgili birçok şiir yazmıştır. Zaman zaman onları sert bir şekilde eleştirmiştir. Kendine göre, Aleviliğin özüne aykırı hareket ettiğini düşündüğü dedeleri taşlamıştır:

Dedem bir noktada aldanıyorsun

İlme mağrur olma! Sakın gururdan (195/ 1)

Şah-ı Merdan Ali cemde bulunsa

Ne dedeler anlar, ne talip anlar (242/ 1)

➤ **Pir:**

“Yolun kurucusu, yayıcısı, önderi olan ve tarikatta, yolda en yüksek aşamada bulunan kimse demektir. Bu anlamda Bektaşilikte Pir Hacı Bektaş Veli’dir.” (Korkmaz 2003: 354). Selmani’nin şiirlerinde de pir kavramına değinilmiş olup; Selmani, bir pire bağlanmanın gerekliliğine değinir.

Ali’nin yoluna gitmemiz için

Bir kâmil mürşidi pir etmeliyiz (389/ 1)

➤ **Rehber:**

“Cemdeki on iki hizmet sıralamasında yer alan; dedenin, babanın yöneteceği törenleri hazırlama, yola girecek canlara yolu öğretme görevini yerine getiren kimsedir.” (Korkmaz 2003: 364) Selmani, mürşit ve rehber olmadan yola girilemeyeceğini söyler.

Mürşitsiz rehbersiz yola gidenler,

Muhammed'den hiç şefa'at ummasın, (204/ 5)

➤ **Baba:**

“Bektaşiliğin Babagan kolunda mürşitlik aşamasına gelmiş, törenleri ve dergâhın iç işlerini yöneten kişi.” (Korkmaz 2003: 73) Selmani de yol büyüğü anlamında baba kavramına değinir. Ancak Selmani'nin bağlı olduğu çevrede “baba” değil “dede” kavramı kullanılmaktadır.

Dedeler, babalar yol büyükleri

Üstüne yüklenmiş ağır yükleri (75/ 2)

➤ **Derviş:**

“Kendini tarikat yoluna adanmış, derece olarak muhipten sonra gelen kimse.” (Korkmaz 2003: 114) Selmani, kendini Hakk'a adama noktasında yolda olanların her şeyden arınıp kendini yola adaması gerektiğini söyler.

Hakk'a erginlikten dervişanlıktan,

Dünyaya ölmeyen bir eser bırak, (124/ 5)

➤ **Yol Kardeşi:**

“Musahip olma durumudur. İkrar vermiş evli canların yaşam boyu dayanışmasıdır.” (Korkmaz 2003: 305). Musahip olma cem törenlerinde herkesin huzurunda yapılır. Selmani'nin en çok önem verdiği kavramlardan biri musahipliktir. Selmani'ye göre musahiplik kardeşlikten daha önemlidir. İkrar verip musahip olduktan sonra onun dönüşü yoktur. Musahip olan kimseler Aleviliğin tüm gereklerini yerine getirmekle sorumludur. O nedenle çok zor bir görevdir.

Musahip olanlar gerçek Alevilik yolunda olan kişilerdir. Musahibi olmayan Alevilerin öze uzak olmasından bahseden Selmani, eşi ve kendisinin de musahiplerinin olduğunu belirtir. Selmani'nin ve eşi Yeter Hanım'ın musahipleri Hamza ve Saniye Bakır çifti olup bu kişiler vefat etmişlerdir. Selmani Alevi inancında kabul edildiği şekliyle musahipliğin

temelini Hz. Muhammed'le Hz. Ali'ye götürür. Alevi felsefesinde yer alan ve kırklar ceminde Hz. Muhammed'in "Lahmike lahmi, demmike demmi, ruhike ruhi, cismike cismi" yani "Ali'nin eti benim etim, kanı benim kanım, ruhu benim ruhum, cismi benim cismimdir. " diyerek Hz. Ali'yle musahip olmasına değinir.

Her kaç yıl olursa olsun yaşımız,

Okumayı bilsin yol kardeşimiz, (63/ 5)

Eksikli meydana girmek günahtır,

Musahip kavline girenler gelsin, (230/ 1)

➤ **Saki:**

"Bütün feyz ve sevgini kaynağı anlamında 'Tanrı', cennette kutsal ırmağın suyunu dağıtan 'Hz. Ali', Tanrı'nın nurunu ve sevgisini dağıtan anlamında Pir-i Hakikat (Hacı Bektaş-ı Veli), kimi bölgelerde on iki hizmet sırasına giren, şerbet ve dem şişelerini dağıtıp temizleyen kişidir." (Korkmaz 2003: 374) Selmani, "saki" kelimesini ilâhî anlamıyla kullanır. Bir mürşit ya da pir kutsal bilgiler sunan birer sakidir. Hz. Ali de saki olarak düşünülür. Çünkü aşkı sunan odur:

Güzellerin aşkı ile içmişiz aşk meyini,

Sakiyi Haydar-ı Kerrar sunar tez tezeline, (50/ 3)

4.2.3.2. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Tasavvufi Nitelikli Kişiler:

Âşık Selmani'nin İslami kişi kadrosunu en çok kullanılan kişiler ele alındığında, "Ehli Beyit (Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin), On İki İmam, Hacı Bektaş-ı Veli, Balım Sultan, Kızıl Deli, Bilal-ı Habeşi, Pir Sultan, Yezit, Selman, Keçeci Baba, Hızır, İlyas, Ebu Talip, Karacahmet Sultan, Hallac-ı Mansur, Nesimi, Hz. Hatice, Hz. Meryem v.d." oluşturmaktadır.

➤ **Ehli Beyit:**

“Ev halkı anlamına gelir. Hz. Muhammed’in; damadı Hz. Ali, kızı Hz. Fatıma, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’den oluşan ailesi. ‘Âl-i Aba’ olarak da bilinir.” (Korkmaz 2003: 134) Âşık Selmani, Ehli Beyit’i sevenle dost, sevmeyenle düşmandır, sıklıkla “tevella” ve “teberra” kavramlarını kullanır. “Tevella” ehli beyiti sevenler, “teberra” ise sevmeyenleri ifade eder.

Hikmet çeşmesinden kabı dolmayan,

Ehli beytin aşkı ile solmayan (371/6)

Ehli Beytin sevgisinden aşkından

Tutuşup yanandan ibret alalım (156/ 5)

Evliyanın beyitini söylerken

Âl-i Aba yolu gelir dilime (48/ 4)

Tevellayı teberrayı bilirken,

Sana da bir sahip çıkan bulunur, (329/ 6)

➤ **Hz. Ali:**

Hz. Ali, İslam’ın dördüncü halifesidir. İmamların başıdır. Hz. Muhammed’in amcasının oğlu ve damadıdır. Alevilik anlayışının temelinde Hz. Ali sevgisi ve onun soyundan gelmek vardır. Alevi felsefesine göre Allah-Muhammed- Ali birdir. Üçünü birbirinden ayırmak yanlıştır. Hz. Ali hakkında Doğan Kaya eserinde şu bilgileri vermektedir: “Alevi inancına göre Allah’ı sevmek Ali’yi sevmekle başlar. Çünkü Hz. Ali, Beytullah’ta doğan tek insan, 8 yaşında Müslüman olmuş, puta tapmamış sahabedir. Keremallahi Veche’dir, Şah-ı Merdan’dır, Esedullah’tır, Haydar-ı Kerrar’dır, Murtaza’dır.

Ayrıca şu lakaplar da Hz. Ali'yi niteler: Allah'ın Aslanı, Şir-i Yezdan, Şir-i Huda, Şah-ı Necef, Sultan-ı Necef, Dürr-i Necef, Padişah-ı Necef, Sahibi Necef, Ebu Türap, İmam-ı Evliya, Şah-ı Zülfikar, Şah-ı Velayet, Saki-i Kevser." (Kaya, 2008: 48).

Rıza Zelyut da, Alevilik üzerine yazdığı eserinde Hz. Ali'yle ilgili olarak şu tespitleri ortaya koymaktadır: "Hz. Ali, Alevi felsefesine göre Hz. Muhammed ile Hz. Ali'nin nuru aynıdır. Muhammed ilmin şehri, Hz. Ali ise kapısıdır. Hz. Muhammed ve Hz. Ali özdeşleşmiş ve Muhammed- Ali kavramı doğmuştur. Dış Muhammed, iç Ali'dir. Hz. Ali 'Ben konuşan Kur'an'ım.' demiştir. Bu peygamberin ilmine halife olmaktır. Alevi söylencesine göre Muhammed- Ali kavramının özü ikisinin bir nurdan yaratılmasındadır. Allah, âlemleri yaratırken denizden bir cevher dışarı düşer. Tanrı onu alır ve ikiye böler. Biri yeşil biri ak iki nur görünür. Yeşil Nur Muhammed Mustafa'nın, beyaz nur Hz. Ali'nin nuruydu. Allah bu nurları alıp yeşil kubbe şeklinde bir kandile koydu. Bu nurlar bütün nurların ilkiydi." (Zelyut, 1992: 303) Selmani'nin tasavvuf ve dünya görüşü Zelyut'un ifade ettiği şeyleri aynen karşılamaktadır. Selmani de yaptığımız sohbetlerde bu kavramlara değinmiş, şiirlerinde de bu görüşleri işlemiştir.

Yukarıda belirtilenlere bakıldığında âlemde yaratılan ilk insan Hz. Âdem'den önce Hz. Muhammed ve Hz. Ali'dir. Bu inanışa göre hiçbir şey yokken Allah- Muhammed- Ali vardı. Alevilerdeki bu üçlemenin kökeni de buraya dayanmaktadır.

Selmani, kendi ifadesiyle bu sırları; deyişler, düvazimamlar, dinlediği kutsal sözler ile daha çocuk yaşta edinmiş, bu söylencelere göre şiirler yazmıştır. Âşık Selmani'nin, bu söylencelerin gerçek olduğuna şüphesi yoktur. Ona göre Muhammedsiz Ali, Alisiz Muhammed olmaz. Allah- Muhammed- Ali ayrılmaz. Âşığın şiirlerine bakıldığında, daha önce de belirtildiği üzere Muhammed ve Ali hep birlikte alınır. Âşık Selmani, İncil'de de Hz. Ali'den bahsedildiğini; İncil'deki İlyas isminin Hz. Ali olduğunu belirtir (213/ 4).

Ocak'ın eserinde, "Şiilerin elindeki Hz Ali'ye izafe edilen meşhur hutbelerden birinde, yaratılıştan bu yana, yeryüzündeki çeşitli din mensupları arasında Hz. Ali'nin hangi isimler altında görüldüğünü anlatan bir parça bulunmaktadır. Bu parçada da Hz. Ali Hristiyanlara hitaben, "Ben İncil'de adına "İlya" denilen kişiyim" demektedir. Burada Ali adıyla "İlya" daha doğrusu "Eli" arasındaki benzerlik gözden kaçırılmamalıdır. Çünkü bu şekilde Hz. Ali'nin Eli (İlya) olduğuna dikkat çekilerek, Hızır ile İlyaya'nın aynı kişi olduğu hatırlanırsa, Hz. Ali'nin Hızır olduğu vurgulanmak istenmiştir." (Ocak, 1985: 70) bilgileri bulunmakta; ayrıca Öztoprak da: " Bu zatın (Hz. Ali) ismi, İncil, Tevrat ve Kur'an'da da asla değişmemiş; çünkü Kur'an'da Ali, Tevrat'ta Eli, İncil'de İlya'dır; bu kadar fark harflerin milletlerin lehçeye göre değişmesinden ileri gelmiştir. (Öztoprak, 1990: 96) demektedir.

Hız. Ali'nin tasavvufi açıdan önemine değinen Pala: "Bektaşî anlayışında erkân ahlakı Muhammed, edebi Ali'dir. Rivayete göre, kâinatın sırrı Kur'an'da, Kur'an'ın sırrı besmelede, besmelenin sırrı be harfinde, be'nin sırrı altındaki noktada ve noktanın sırrı da Hz. Ali'dedir. Peygamberimiz: 'Ben ilmin şehriyim, Ali de onun kapısıdır. O hâlde ilim isteyen kimse kapıya gelsin.' buyurmuştur. "(Pala, 1995: 32- 33) bilgisini vermektedir. Âşık Selmani de Alevi söylencelerine ve felsefesine hâkim bir âşıktır. Pala'nın ifade ettiği şekliyle Selmani de Be'nin altındaki noktanın Ali olduğunu dile getirir. 274 numaralı şiir tamamen bu konu üzerinedir. Selmani'nin inancına göre âlemdeki her şey Ali'dir. Bu sırta herkes eremez. Ali olmasa dünya olmaz. O velayetin şahı, ilmin sahibidir. Hz. Ali'nin bilgisi ilahi bir sırdır. Selmani, Alevi felsefesindeki şekliyle ilim şehrinin kapısı olarak Ali'yi gösterir:

Soran olur ise ilmin şehrinden,
Şehir Muhammed'dir, kapısı Ali, (Selmani, 2008: 95)

Hız. Ali ile ilgili olarak Âşık Selmani'nin şiirlerinde şu örneklerle ulaşmak mümkündür:

Zahidin efsaneleri nokta kimdir anlamaz

Dört kitabın manası hem şahın kendi noktadır (274/ 2)

Ol Hatice-i Fatıma, Düldül, Gamber, Zülfikar,

Şah-ı Merdan Ali'dir ol sahipkıran andırır, (285/ 1)

Cebrail'e ustaz olup irşat eylediğini,

Kudret kandili içinde her dem duran andırır, (285/ 2)

Şah-ı Merdan Ali Haydarı Kerrar

Hem Ali hem veli Hazreti Hünkâr (258/ 2)

➤ **Hz. Fatıma:**

Hz. Muhammed'in kızı, Hz. Ali'nin eşidir. Ehlibeyit'tendir. Fatıma Ana olarak da geçer. Âşık Selmani ona da sevgi ve saygı duyar ve şiirlerinde onun sevgisine yer verir:

Şefaât kanimizdir severiz Hazreti Fatıma'yı,

Başıma taç eylemişim bağım Âl-i Abadan'dır, (277/ 4)

➤ **Hz. Hasan- Hz. Hüseyin:**

Hz. Muhammed'in torunlarıdır. Ehli Beyit'tendirler. 12 imamların 2. ve 3. südürler. Hz. Hasan, zehirlenerek, Hz. Hüseyin ise Kerbela'da Yezit taraftarlarınca öldürülmüştür. Şebber ü Şübber olarak anılırlar.

Korkmaz, Kerbela Olayı hakkında şu bilgilere yer verir: "Alevilerin Sünnilerle ayrım noktasının kesinleşme noktalarından biri Kerbela'dır. Kerbela, Alevi- Bektaşî düşüncesinin bir izdüşümüdür. Kerbela Olayı, şariatçı İslam'la hesaplaşmanın bir bakıma başlangıç öyküsüdür.

Ancak Kerbela; Şii, Sünni tüm Müslüman dünyasının en acı olayıdır.” (Korkmaz 2003: 246- 250) Kerbela’da ölenler için ağıtlar yakan Selmani, “mersiye” başlığıyla bu şiirleri işler. (22,241)

➤ **On İki İmamlar:**

Hız. Ali’den başlamak üzere Hız. Ali soyunda halife olarak bilinen kişilerdir. On İki İmamlar Alevilikte kutsal olup adlarına birçok düvazımam yazılmıştır. Bu imamlar genellikle siyasetten uzak durmaya çalışmışlar ama genelde düşmanları tarafından öldürölmüşlerdir. İmamlar sırasıyla şunlardır:

1- Hız. Ali 2- Hasan 3- Hüseyin 4- Zeynel Abidin 5- Muhammed Bakır 6- Cafer-i Sadık 7- Musa Kazım 8- Ali Rıza 9- Muhammed Tâki 10- Ali Nâki 11- Hasan Askeri 12- Muhammed Mehdi.

Alevilik üzerine bir eseri olan Dierl, bu konuda şu görüşlere yer vermektedir: “Kerbela Olayı’ndan sonraki imamlar şaşırtıcı bir şekilde genelde politikadan uzak bir hayat sürmüştür. İmamların ve Hız. Ali’nin soyu Kerbela’dan tek sağ kurtulan Zeynel Abidin’den devam eder. 12 İmam içinde Zeynel Abidin’den itibaren teorisyen olarak 2 kişi önemlidir: Muhammed Bakır ve İmam Cafer. Muhammed Bakır hadis yazarı, İmam Cafer ise günümüzdeki Aleviliğin hukuk okulunu oluşturmuştur. Fıkıhçı, hadis uzmanı ve bilim adamıdır.” (Dierl 1991: 113) 12 İmamlardan bahseden şiirlere “dövazımam” “dövazdeh imam”, “dövazdeh” ya da kısaca da “dövaz” adı verilmektedir.

Selmani de 12 İmamlardan bahsettiği dövazımamlar (14, 95, 268, 340 v.d.) yazmıştır.

Zeynel Abidin’i yoldaş et bize,

Gidelim **Bakır**’ın gittiği ize,

İmam Cafer Sadık sığındık size,

Medet Şah-ı Merdan el aman medet, (340/ 3)

➤ **Kırklar:**

Âşık Selmani'nin şiirlerinde sıkça kullanılan kavramlardan biri de “kırklar” kavramıdır. Toplumumuzda sıkça kullanılan deyimlerden biri olan “kırklara karışmak” kavramı da buradan gelmektedir. Alevi söylencesinde kırklar Hz. Ali'nin önderliğinde olan ve kırk kişiden oluşan kutsal bir topluluktur.

“Kırklar meclisi, Hz. Muhammed'in Miraç'tan dönerken uğradığına inanılan meclistir. Kırklar ise Alevi-Bektaşî inancına göre, Tanrı'nın ruhları yarattığında yaratılan, her devir ve zamanda yeryüzünde bulunduklarına inanılan kırk ermişlerdir. Başka bir bakışa göre; Bektaşilikte sır bir kurumdur. Hakkında çeşitli söylenceler vardır. Hiçbir baskı görmeden, içten gelerek Müslüman olan ve bu uğurda tüm varlığını, ailesini terk ederek Hazreti Muhammed'e bağlanan kimselerdir. Sayıları kırk olduğundan Kırklar olarak anılırlar. Adları kesin olarak söylenemez ya da bilinmez” (Kaderoğlu, 2007: 215- 216).

Alevi söylencesindeki Miraç hadisesinde Hz. Muhammed'i peygamber olarak değil, fukaraların hizmetçisi olarak aralarına alırlar (62 numaralı şiirde Miraç hadisesi ve kırklardan bahsedilmektedir). Hepsini tanıdığı insanlar olmasına rağmen Hz. Muhammed onları tanıyamaz. Daha sonrasında kırkların başında Hz. Ali olduğunu anlar ve onunla musahip olur. Kırklarda temel olan birliktir. Özpolat, kırklarla ilgili olarak: “Bu topluluk öylesine birbirlerine güvenen bir topluluktur ki bütün benlik duygularından arınmış, duygu ve düşünceleri ile birleşmişlerdir.” der ve bunu kanıtı olarak kırkların Hz. Muhammed'i aralarına aldıklarında Hz. Ali'nin koluna neşter vurulup da kol kanayınca aynı yerden kırk kişinin de kanının akmasını gösterir. (Özpolat: 271)

Kırklar meclisinde Hz. Muhammed'in bir üzüm tanesini ezip kırk kişiye pay etmesi de yine kırkın birde birleşmesi olarak ifade edilmektedir. Özpolat, kırkları Alevi tasavvufunun Hz. Muhammed'den sonraki ilk sahipleri olarak göstermektedir (Özpolat: 271).

Selmani de şiirlerinde kırlara, kırlar meclisine, kırlar cemine
yer vermektedir:

Müminlerdir cem evine derleşen,
Kırlar idi bir üzümde birleşen (156/ 4)

Kırlarla kırk defa pervaza dönen
Birisi Muhammed biri Ali'dir (298/ 2)

Kırlar yolunu tutmaya,
Menzili Hakk'a yetmeye, (62/ 7)

Kırların esrarı, aşkı semahtır,
Semahın sırrına erenler gelsin, (230/ 1)

➤ **Hacı Bektaş-ı Veli:**

Hacı Bektaş-ı Veli, Bektaşî tarikatının kurucu piridir. (Korkmaz 2003:183) Pir, Hünkâr, Veli gibi adlarla anılmaktadır. Onun ananevi kişiliği ile ilgili olarak Birge, onun henüz beşikte “Kelime-i Şahadet” getirdiği, hocası Lokman abdest almak isteyince elinden su fışkırttığı, Lokman’ın “Ya Hünkâr” demesinden sonra “Bektaş Hünkâr” unvanıyla anıldığı, “Hacı” unvanını ise Lokman hacca gittiğinde, Bektaş-ı Veli’nin ona vecd halindeyken bir tepsi yemek götürmesiyle aldığından bahseder. Ayrıca Hacı Bektaş-ı Veli’nin, güvercin donunda Kara Höyük’te bir kayanın üstüne konduğu, cansız duvarı yürüttüğünü belirtir. (Birge, 1991: 39- 43) Kaya, Bektaşilik felsefesine yönelik olarak şu görüşleri aktarmaktadır: “Bektaşilik, eline, diline, beline sahip ol felsefesine sahiptir ve 4 kapı 40 makam üzerine şekillenmiştir. Âşık Selmani, Hacı Bektaş-ı Veli’nin ananevi kişiliğine ve Bektaşilik tarikatının anlayışına yönelik birçok şiir yazmıştır. Onun Hz. Ali’den gelen emanetlere sahip

olmasından (62/ 22), güvercin donuna girmesinden (99/ 1), cansız duvarı yürütmesinden (99/ 3), Bektaşî mücerretlerin mengüş küpelerinden (106/ 3) vs. bahseder.

Güvercin donunda Karahöyük'te

Duransın Pir Hacı Bektaş-ı Veli (99/ 1)

Binip yürütesin cansız duvarı

Sürensın Pir Hacı Bektaş-ı Veli (99/ 3)

➤ **Balım Sultan:**

“Hacı Bektaşî Veli'nin soyundan olup Bektaşîliğin ikinci kurucusu olarak geçer.” (Korkmaz 2003: 76)“ Bektaşîliği sistemleştiren kişidir. Onun zamanında Bektaşîliğin gücü saraya kadar yansımıştır.” (Zelyut, 1992: 246)

Âşık Selmani, Balım Sultan'a da şiirlerinde yer vermektedir. Onu vaktin devranını döndüren imam ve pirlar piri olarak ifade eder:

Sakiyi kevserden eğer içip mest olur isen,

Gudbi Devran Balım Sultan piri pirân andırır, (285/ 3)

Kırkların sürdüğü cem niyetine

Balım Sultan, Kızıl Deli aşkına (20/ 3)

➤ **Bahsedilenler dışında Âşık Selmani'nin şiirlerindeki tasavvufi karakterli diğer kişilere şu örnekler verilebilir:**

Bilal-ı Habeş'in sesi mermeri eritmişti

Duyanlar hayran olmuştur ezanı selasına, (23/ 2)

Nesimi gibi yüzölüp

Postun yere sermez misin? (229/ 4)

On parmağı hayat veren **Cabir**'in,

Nuru Muhammed'dir ışığı Ali (95/ 5)

Şimdi hiçbir âşık dâra sürülmez,

Hani dost **Pir Sultan** hanı dost **Mansur**, (332/ 3)

Selman geldi seydullahtan,

Elinde bile keşküllah, (62/ 12)

Karac'ahmet Sultan zarı olur mu?

Birisi pirindir biri zâkirin (220/6)

Yardımcımız olsun **Keçeci Baba**

Balım Sultan, Kızıl Deli aşkına (21/ 2)

4.2.3.3. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Vahdet İnancı:

Korkmaz'ın vahdetle ilgili tanımlamalarının Selmani'nin şiirlerindeki “vahdet” anlayışını açıklamaya faydalı olacağını düşünüyoruz. Korkmaz “vahdet”i: “1) Tanrı'ya yakın olma, Tanrı'yla bir olma, 2) Tanrı'yla baş başa kalmak için uyku durumuna geçme, bir başına kalma, 3) Tanrı- doğa- insan üçlüsünden doğan birlik 4) Hak- Muhammed- Ali üçlüsünden doğan birlik.” (Korkmaz 2003: 445) olarak tanımlamaktadır. Özellikle Allah- Muhammed- Ali'nin birliğinin de vahdet çerçevesinde değerlendirilmesi Selmani'nin

görüşleri doğrultusundadır. Selmani de Allah- Muhammed- Ali birliğini vahdet olarak tanımlarken “Âlemdeki her şeyin ‘Allah, Muhammed, Ali’ olduğundan bahseder.

Artun “vahdet” anlayışına değinmekte ve vahdeti: “Görünen her şeyi kendi varlıklarıyla değil, Tanrı varlığıyla bilmektir. Tasavvuftaki ‘Vahdet-i Vücut’ un esas Tanrı’nın, ‘Ben gizli bir hazineydim, görünmek, bilinmek ve tanınmak istedim. Bu yüzden de âlemi, kâinatı yarattım.’ hadis-i kutsisine dayanır. Tanrı’nın kâinattaki her şeyin vücudu olduğu ve insanın da Hak’tan ayrı olmadığı şeklindeki düşünüş “Ene’l Hak” kavramıyla nitelenir. Ene’l Hak “Men arefe nefsehu” hadisine dayanarak Tanrı’nın başka bir yerde değil, insanın kendi vücudu içinde aranması gerektiğini anlatan bir kavramdır. Tanrı’yı bilecek kişi önce kendini bilmelidir. Önce ruh olan insanların “vatan-ı aslisi” elest meclisidir. Bu meclis tüm ruhların bir olduğu yerdir. (Artun, 1996: 235) sözleriyle ifade etmektedir.

Âşık Selmani, kendisi batın ilmine önem verdiğini ifade eden bir âşıktır. Onun şiirlerine bakıldığında vahdetle ilgili kavramlara sıkça rastlamak mümkündür. Selmani, “Ene’l Hak” diyen Mansur’ların yolunda olduğunu söyler. Allah’ı sevmenin Muhammed- Ali’yi sevmekle başladığını söyler. İnsanı seven Allah’ı sever, diyerek bu anlayışa uygun şiirler yazar. Âşık Selmani, “Bin biri bir eden Allah’a yalvar. (245/ 3)” ifadesiyle Allah’ın mutlak tek oluşuna ve her şeyin Allah’ta “bir” olmasına değinir, vahdet-i vücutta kesretin zıttı olan Tanrı’nın birliğinden bahseder.

Vahdet-i vücuda, sonluların sonsuzda yok olması (Sunar, 1975: 7) olarak bakıldığında Selmani, “Hak sende gizlidir, sen de Hak’tasın.” (332/ 5) diyerek Tanrı’nın varlığında kendi varlığını görmekte, onunla bütünleştiğini ifade etmektedir. Tanrı- İnsan- Evren üçlüsünün birliğine dayanan bu anlayış panteizme benzetilmektedir. Ancak panteizmde Tanrı evrendedir ve evren kadardır. Tasavvufta ise evren, Tanrı’dadır ve bu durum Tanrı ’yı sınırlamamaktadır.

Pala’nın, “Tasavvufa göre Allah, Vücudu Mutlak (Salt varlık), Kemal-i Mutlak (Salt olgunluk), Cemal-i Mutlak ve Hüsn-i Mutlak (Salt güzellik)tır. Bu

yüzden aşk-ı zatî ile bilinmeyi istemiş ve kâinatı yaratmıştır. İnsan ondan bir cüzdür ve yine ona ulaşmak ister. Müminler cennette onu bir yönüyle, arada perde olmaksızın göreceklerdir. O maşuktur, İnsan O'nun aşkıyla dolu olmalıdır. O'na kavuşmak için gayret göstermelidir. Sufî, ona dünyadayken ulaşmayı gaye edinen kişidir.” (Pala, 1995: 35) görüşlerini gerek Selmani'nin şiirlerinde gerekse konuşmalarında görmek mümkündür. Selmani'nin tasavvuf anlayışında âlemde her şey Allah'tır ve ondan bir parçadır. Onun en büyük parçaları ise Muhammed ve Ali'dir. Selmani, Muhammed- Ali'yi ve onların gıyabında tüm insanlığı Allah'tan bir parça oluşturdukları için sevmek gerektiğine inanır. Muhammed- Ali'yi ve insanları en çok sevenlerin Allah'ı en çok sevenler olduğu görüşündedir. Bunu da birçok şiirinde dile getirmektedir.

Âşık Selmani'de vahdetle ilgili kavramlar şu şekilde ifade edilebilir: Bezmi Elest, ervah, Ene'l Hak, Vahdet-i Vücut, bir, lâmekân vb.

Elestüden dedik belî,

Bendesiyiz hamdülillah, (62/ 24)

Âdemi Hak bilip secde kılarak

Hak sevgisi insanları sevmektir (319/ 1)

Kendini bilirsen belli noktasın,

Hak sende gizlidir sen de Hak'tasın, (332/ 5)

İlmi hikmet denizini taşıran

Bin biri bir eden Billah'a yalvar (245/ 3)

Okuyup derç etsen yüz dört kitabı,

Allah bir Muhammed Ali'yi söyler, (268/ 1)

Selmani bir sırdır yerler ve gökler,

Âşıklar söylerken hepsini birler,

Bilginler bu ilme tasavvuf derler,

Akıl fikir gerek sezilmesine, (52/ 5)

Âşık Selmani, vahdetle ilgili kavramlardan “lâmekân, bîmekân” kavramına da yer verir. Kaya vahdet hakkında şunları belirtir: “Yersizlik âlemidir. Vahdet-i Vücut düşüncesinde zaman ve mekândan münezze olan Allah kastedilir.” (Kaya 2007: 450)

Korkmaz ise vahdetle ilgili olarak, “İlahi Hakk’a erişen, bu nedenle mekân ve zaman gereksinimi ortadan kalkan insan-ı kâmilin durumunu tanımlamak için kullanılır.” (Korkmaz 2003: 269) der.

Âşık Selmani, ilminin “Bîmekân ilmi” olduğunu söyleyerek, Hak tarafından “bîmekân ilmi”yle kendine irfan verildiğini belirtir. Kendini Allah’tan bir parça olarak görür.

Selmani’yem ne olduğum bilinmez,

İlim irfan para ile alınmaz,

Bu irfana hiç bahane bulunmaz,

Bîmekân ilminden benim irfanım

(Hürriyet, 8 Kasım 1967)

4.2.3.4. Âşık Selmani’nin Şiirlerinde Tecelli:

Tecelli ile ilgili olarak Korkmaz: “1) Tanrısal niteliklerin nesnel varlıklarda görünüş alanına çıkması, Tanrı’nın nesnelerde görünmesi, nesnelere yansması, 2) Tanrı nurunun, Tanrı’nın evi olan gönüllerde belirmesi, sezilir duruma gelmesidir.” (Korkmaz 2003: 432) şeklinde tanımlamalar yapmaktadır.

Tasavvufta bütün varlıkların değişik şekillerde tecelli ettiği düşünülür. Sûfiler, yolda her şeyin Tanrı'nın zuhurundan ibaret olduğu inancına ererler. Âlemde her şey zıttı ve misliyle vardır ve Hak'la batıl da zıttır. Hakk'ın tecellisi batılla olur. Âşık Selmani de tecelliyle ilgili söyleyişlere sahiptir. Başta Muhammed- Ali olmak üzere Allah'ın yaratılmışlarda tecelli ettiğini, insanın kalbine gizlendiğini, orada var olduğuna değinir. Bazı şiirlerinde Allah'ın insanın veçhinde (yüzünde) olduğunu ifade eder. Pala'nın eserinde verdiği bilgiye göre yüz (didar), tasavvufta Allah'ın tecellisi yerine kullanılır. Sevgilinin güzelliğinin büyük bölümünü didar oluşturur. Çünkü o kaş, göz, dudak, yanak, vs. güzelliklerine sahiptir. Bu bakımdan o güzellik meydana veya güzellik harmanıdır (Pala, 1995:143). Bu anlamda Hakk'ın tecelli ettiği yüz ilahi güzelliği temsil eder ve Selmani de ilahi güzelliğin tecellisini anlatmada “yüz”den yararlanır.

Selmani, Kur'an'ı Kerim'de, Kaf Suresi 16. ayette geçen “Biz ona şah damarından daha yakınız.” ifadelerinde Allah'ın, kullarına yakınlığından ve onlara gizlenmesinden; insanda tecelli bulmasından bahsedildiğini ifade ederek Kur'an'ı Kerim'i fikirlerine referans olarak gösterir. 61 numaralı şiirin bir bütün olarak Allah'ın insanda tecellisinden bahsettiğini belirten Selmani'nin tecelli ile ilgili şiirlerine şu örnekler verilebilir:

Farz ile sünnet,

Et Hakk'a minnet,

Didarı cennet,

Vechi veçhullah, (61/ 4)

Hakk'ın tecellisi her insanında

Nur ile ziyası gevher kanında (334/ 4)

Hem Aliyyullah'tır hem Veliyullah

Ali'yle Veli'de tecelli Allah (367/ 5)

Cenabı Hak insanlara gizlenmiş,

Ne toprakta ne de taştadır hocam, (142/ 2)

İnsanları bina edip gizlendi,

Garip gönüllere giren Allah'tır, (287/ 2)

İnsanların cemalinde görmeyenler Mevlâ'yı

Cavidan ilmine erip Şirri Yezdan anlamaz (362/ 5)

4.2.3.5. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Devir Nazariyesi:

Tasavvufta “devir” evrenin ve insanın Tanrı'dan çıkıp tekrar Tanrı'ya dönmesi olarak ifade edilir ve devir nazariyesiyle anlatılır. Eserinde konuyla ilgili bilgi veren Artun, “İnsan vücudu mutlaktan (Allah) kopup bu âleme düştüğü gibi tekrar buradan aslına ulaşacaktır. Tasavvufta bu durum “devriye” adlı şiirlerle anlatılır. İnsanın Tanrı'dan gelip tekrar Tanrı'ya varacağı düşüncesi işlenir. İnsan zuhurla olgunlaşınca her şeyin Tanrı olduğunu anlar ve mutlak varlığa geri dönmüş olur. Bu nokta fenafillâhtır.” (Artun, 1996: 243) görüşüne yer verir. Buradan anlaşılacağı üzere kâmil insan olmak istemek, dünyadayken dahi, özüne yani Allah'a dönme arzusunda olmaktır. İnsanın evvelinin de ahirinin de Allah olduğundan bahseden tasavvufi inanç Selmani'nin şiirlerinde de kendini göstermektedir.

Âşık Selmani, dünyadan ahirete devri, fenadan bekaya dönüş olarak ifade etmekte (143/ 1), her şeyin evvelinin ve ahirinin Allah olduğunu, her nesnenin ahirde yine Allah'la bütünleşeceğini söylemektedir (86/ 2). Âşık Selmani, vücudun sahibi olarak kendisini değil Allah'ı görür. Vücuttaki

ruhun(canın), Allah'tan emanet olduğunu ve o ruhun (canın) sahibine ölümle birlikte döndürüleceğini ifade eder (282/ 1)

Fenadan bekaya göçtüğüm zaman

Salih amel, iman, Kuran ver Mevlâ'm (143/ 1)

Evvel ahır Hak'tır ol baki kalan,

Şahtır Cebrail'i deryaya salan, (86/ 2)

Emaneti sahibi aldığı zaman

İnsanda ne seda, ne de ses kalır (282/ 1)

4.2.3.6. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde İlahi Bilgi:

Korkmaz, ilahi bilgi yani ledün ilmi ile ilgili olarak: “Ledün ilmi, gayb ilmi, bilinmeyenden haber verme ilmidir. Gayb, Hakk'ın kendinden değil, kulundan gizlediği şeydir. Gayb ilmi batına dair ilimdir.” (Korkmaz, 2003: 150-270) bilgisini verir.

Kaya ise bu bilgiye, ancak Allah'tan ilham alan mürşit yani hâl ehlinin ulaşabileceğinden, bunun için tahsil gerekmediğinden bahseder; bu bilgiye ulaşmak için nefsin ıslah edilmesi ve kalbin temizlenmesinin şart olduğunu belirtir. Kimi insanlara bade verilmesinin yanında ilmi ledün de verilerek o kişinin bütün bilgilere sahip kılındığını söyler (Kaya, 2007: 386).

Âşık Selmani, tahsil görmüş bir âşık değildir. İlkokul diplomasını çok sonradan almıştır. Kendisindeki ilmin temelini, kimi zaman lâmekân ilmi, ya da batın ilmi olarak ifade eden Selmani; bu ilmin, sahibine Allah tarafından verildiğini belirtir. “Ledün ilmi tarikat içinde dahi çok az kişiye anlatılır; zira evvela o yolda yürümek ve mutlak hakikati bilmek, Hakk'ın didarına ulaşmak her kişinin karı değildir. Bu nedenle kalbi arınmışlara, hakiki nazar sahiplerine

ve insan-ı kâmillere mahsustur.” (Sunar, 1975: 25) görüşlerini Selmani’nin fikir âleminde de bulmak mümkündür. Selmani, olur olmaz her yerde bunun açılmasının yanlış olduğunu, Hak cevherini ortalığa saçmanın günah olduğunu söyler. Bu sırrın ilim bilenlerce sezildiğinden bahseder (91/ 5). Hatta bazen sorulan sorulara tereddütle “Allah affetsin.” diyerek cevap vermesi bunun bir göstergesidir.

Âşık Selmani, bu bilginin tahsille kazanılamayacağını, bunun Hak vergisi olduğunu söyler. Şiirlerinde de bu ilme ve temel kavramlarına yer verir. Özellikle de bu ilmi “batın ilmi, ak ilim, küntü kenz ilmi” olarak kullanır. Tanrı’nın hazinesi olan bu gizli bilgilere sahip olduğunu şu beyitle ifade eder:

Ta ezelden agâhız biz bu küntü kenz sırrına,

Hakk’ı Âdem’de tanıdık Huda mirat ehliyiz, (390/ 5)

Âlim-ül Gayb olarak insanı ve Hz. Ali’yi görür (88/ 3, 78/ 3). Alevi felsefesinde batın ilminin Hz. Ali’ye, zahir ilmininse Hz. Muhammed’e verildiği görüşünden hareketle Selmani’nin bu şiirleri söylediğinden bahsedilebilir. Selmani, harflere yüklediği değerlerin de birer “ilmi ledün” olduğundan bahseder:

Bu sır ilim bilenlere sezildi,

Gülü açtı görülmeden bezildi, (91/ 5)

Kudret iliminden okuduk ayet,

Çok şükür kelama, söze alıştık

(Bugün, 25 Ekim 1970)

Selmani’nin dersi batın ilminden,

Bu nihan sırrına er Haydar Dede, (33/ 5)

Deyiş batın ilmi, şiir zahiri,
Ne olacak bu milletin ahiri (382/ 2)

Elif, Allah adı okunur vallah
Lam âlim-ül gaybın beyanı billâh (88/ 3)

Selmani bir sırdır yerler ve gökler,
Âşıklar söylerken hepsini birler,
Bilginler bu ilme tasavvuf derler,
Akıl fikir gerek sezilmesine, (52/ 5)

Âlim-ül gaybın sırrı Âdem'dir
İnsanın sureti Seb'al Mesanı (78/ 3)
Ak ilimden imlâ dizdim
Kudrettendir yazım benim (168/ 4)

4.2.3.7. Âşık Selmani'nin Şiirlerinde Aşk ve Gönül:

“Tasavvufta aşk, ruhu Allah'a vardıran en büyük kudrettir. Bu insanları sevmek anlamındaki mecazi aşk değildir. Allah'ı sevmek anlamında hakiki aşktır. Mecazi aşk, yola girme manasında ise bu faydalıdır. Mecazi olsun, ilahi olsun aşkın sebepleri aynıdır. Mecazi de olsa vurulduğu Allah güzelliğidir. Allah'ın nuruna ulaşmada aşk ve nefsi yenme vardır. İnsandaki vücut sergisi geçicidir ancak ruh böyle değildir.” (Banarlı 2004: 122- 123).

Köprülü'ye göre insana tasavvuf yolunda gereken aşktır. Köprülü, tasavvuf yolundaki insanın fenaillâha ulaşmasındaki aşamaları anlatırken, insandaki vücudu mutlağın aslına ulaşmaya çalıştığını ancak buna nefsin engel olduğunu belirtir; tasavvufa göre insanın görevinin nefsi yok ederek Hakk'a ulaşmak olduğunu ifade eder. Bu mertebe fenaillâhtır. Fenaillâhsa

aslen ölümlüdür; ancak insan ölmeden de bu seviyeye ulaşılabilir. Bunun yolu nefsi öldürmektir. Nefse galebe çalmak için ise gerekli olan aşktır. Bu makama eren hiçlikten kurtulur. (Köprülü 2009: 148- 149)

Selmani, birçok şiirini “nefsi yok etmek ve ölmeden önce ölmek” temaları üzerine kurar ki bu kâmil insanların ulaştığı “fenafillâh” makamıdır. Köprülü’nün de belirttiği gibi nefsi yok etmek için de gerekli en temel şey “aşk”tır (Köprülü 2009:149). Bu aşk ilâhi aşk olup insanın kalbinde tecelli eden Allah’ta yok olmayı ifade etmektedir. Selmani de ilâhi şiirlerini bu temaya uygun şekilde oluşturmaktadır. Onun amacı insan-ı kâmil olarak ve Allah- Muhammed- Ali aşkıyla var olmak, bu yoldaki engel olan nefsi ise yok etmektir. “Ölmeden önce ölünüz (Mûtu kable ente mût)” hadisine çok sık vurgu yapar (334/ 1 v.d.). Tasavvuf inancının dört kapısından marifet kapısında yer alan “ölmezden önce ölme” anlayışı (Özpolat: 397) insanın kendi varlığını bir yana atarak nefsinden kurtulması gerektiğini ifade eder. Çünkü sevgiliye ulaşmanın tek yolu nefisten arınmaktır. Bunun da yolu ancak aşktır.

Selmani aşk ehlinin kalbinin temizliğine değinir. İbn Arabî’nin eserinde, bütün aşkların nihai noktasını ilahi aşk olarak ifade etmesini ve gerçek sevginin Allah’ı sevmek olduğu görüşünü (Arabî, 1992: 9) Selmani’nin şiirlerinde ve hayat felsefesinde de görmekteyiz. Selmani de aşkın zahir olanına değil, ilahi olanına bağlandığını; zahirin ancak batına götürdüğünde kıymetinin olacağından bahseder. Mecazi aşkı ilahi aşka çevirmenin kar olduğundan bahseder. (202/ 4) Tasavvufun tarihi, sevginin tarihidir (Özpolat: 389) görüşünü Selmani de benimsemektedir ki onun için en önemli şeyler tasavvufta sevgi ve gönüldür.

“Kişi ne kadar kendinde vazgeçerse, sevgiliyle o kadar yoğun bütünleşir. Yani âşığın mutluluğu mâşuğun mutluluğundan geçer. Bu benliğin yok olarak kendine dönmesidir.” (Özpolat: 390) Selmani’nin de tasavvuf anlayışını yansıtan bir bakış açısidir.

Farsça “dil”, Arapça “kalp” karşılığı olan ve insanın manevi varlığına, manevî gücüne, sevginin, nefretin, inancın, iyi kötü bütün duyguların tümünün varlığına ve ifadesine verilen ad (Gölpınarlı, 2004: 127) olarak tanımlanan gönül; Pala'nın eserinde "Tasavvufta gönül bir ayna olarak ele alınır. Bu aynada Tanrı'nın tecellisi zuhur eder. Tasavvuf gönle çok önem verir. İnsan bütün âlemin özü olduğu için insanın hakikati de gönüldür. Gönülün gerçeğini bilenlere gönül ehli (ehli dil) derler." (Pala,1995: 204- 205) şeklinde izah edilmektedir.

Selmani de ehli gönül olduğunu belirtir. Onun tasavvuf inancı Yunus gibi büyük mutasavvıfların gönlün temizliğine önem verip, gönül kırmayı yasaklamasına dayanır. Ona göre gönül aşkın barındığı ve Hakk'ı gizlediği yerdir. Bu nedenle Selmani, gönle büyük önem verir ve gönül yıkanın Kâbe'yi yıktığını söyler. Asıl Kâbe'nin insanın gönlü olduğundan, bir gönle girmenin Kâbe'yi tavaf etmek gibi olduğundan bahseder:

O Kâbe gönüldür gelip gidenden,

Tavaf olunursa mutlak hacı var, (Sever, 2003: 32)

Âlemin gönüldeki Hak aşkı üzerine kurulduğunu ifade eder. Onun inanç felsefesinde her şey Allah'tır ve sevilen ne varsa Allah aşkıyla sevilir. Onun âşık olduğu şeyler başta Allah, Muhammed, Ali olmak üzere Alevilik inancında yer edinmiş diğer tüm kutsal şahsiyetlerdir. Onun aşk ve gönül anlayışı şu örneklerle ifade edilebilir:

Allah aşkı ile sevdim ben seni,

Benim aşkım gayrı aşka benzemez, (377/ 1)

Eser başımızda aşkın rüzgârı,

Yellerimiz Ali, Ali der bizim, (178/ 3)

Mecazı gerçeğe çevirmek kardır,
Güzel sev ki Hakk'a makbul olasın,

Muhammed Mustafa o Murtaza yâr,
Muhabbet bağında ilahi aşk var, (179/ 2)

Mevlâ aşk ehlinin kalbin saf eder
Aşk ehli hoşlanmaz asla kinlikten (201/ 3)

Şahlar şahının aşkıyla cismini viran eden,
Hak yolunda kurban olur ismin viran andırır, (285/ 1)

Ciğerimizi aşk oduna yakarak
Hak sevgisi insanları sevmektir (319/ 6)

Gönül Beytullah'tır gönülü yıkma
Elinden geldikçe kurmaya çalış (347/ 1)

Varlığın benliğin atıp bir yana
Ceset diri nefis ölü gelesin (223/ 2)

Aşkla oturulmuş aşkla gezilmiş
Her varlıklar aşk üstüne dizilmiş (141/ 2)

BEŞİNCİ BÖLÜM
ÂŞIK SELMANI'NİN ŞİİRLERİ

1- YARALANINCA

Gözlerimin yaşı aktı duruldu,
 Nidem kara bahtım karalanınca,
 Yedi yerden kemiklerim kırıldı,
 Sitem oku değip yaralanınca,

Yedin zalim beni aşkınla yedin,
 Sen gözleri güzel bir melek idin,
 Candan seven cana sevilmem dedin,
 İyi m'olur dertler sıralanınca,

Seni böyle eden namus mu ar mı?
 Yokladım gönlünü geniş mi dar mı?
 Sarıp sağaltacak merhemim var mı?
 Ciğer parça parça paralanınca,

Güzelliğe göre yok imiş tadın,
 N'ola takmasaydım beyaz gül adın,
 Ayrılmaksa şayet senin muradın,
 Ölürüm ben senden aralanınca,

Selmani der dertten derde batarsın,
Âşık halin bilsen meyil katarsın,
Merhametsiz nasıl dışa atarsın,
Yüreğim aşkına kiralanınca,

2- DİL KATMAYINCA

Tabip bu yaraya merhem kar etmez,
 Tabipler tabibi el katmayınca,
 Şeyda bülbüller de ahu zar etmez,
 Habipler habibi dil katmayınca,

Katreyi bulmayan çay nehir olmaz,
 Dert çekmeyen kulda gam kahr olmaz,
 Cahil sözü zehir, panzehir olmaz,
 Hamı has eyleyip bal katmayınca,

Kara giyen kara bağlamış denmez,
 Ağladım dese de ağlamış denmez,
 Gözyaşı aksa da çağlamış denmez,
 Bulanık sulara sel katmayınca,

Her yaraya yara yemiş denilmez,
 Yas çekmezse kara giymiş denilmez,
 Söylenen her söze deyiş denilmez,
 Ak ile kırmızı gül katmayınca,

Selmani der iki güle değilmez,
 Güle değilse de dile değilmez,
 Asla bir yaprağa dala değilmez,
 Mevla'm hakikatten yel katmayınca,

3- UĞRAMADIKÇA

Benim sana gelmem beş para etmez,
 Gülüm sen de bana uğramadıkça,
 Ömür biter gider bu dertler bitmez,
 Gülüm sen de bana uğramadıkça,

Üç beş gün dünyada neden gülmeyim,
 Güldür ki derdine düşüp ölmeyim,
 Bundan böyle ben de size gelmeyim,
 Gülüm sen de bana uğramadıkça,

Vazgeçsem kendimi geri alamam,
 Bu fırsatı kaçırsam bulamam,
 Böylelikle bir gün rahat olamam,
 Gülüm sen de bana uğramadıkça,

Teklif ettim niye gelmedin bize,
 Gelip gitmedikçe gülmeyin yüze,
 Artık ben de bari gelmeyim size,
 Gülüm sen de bana uğramadıkça,

Selmani ne zaman hoşla gidecek,
 Korkarım bu sevda başla gidecek,
 Verdiğim emekler boşla gidecek,
 Gülüm sen de bana uğramadıkça,

4- BİR OLMADIKÇA

Bir kulun abdesti alınmış olmaz,
 Özü gönlü Hak'la bir olmadıkça,
 Demekle namazı kılınmış olmaz,
 Özü gönlü Hak'la bir olmadıkça,

Doğruluk adını andırmış olur,
 Cismini ateşe yandırmış olur,
 Vallahi kendini kandırmış olur,
 Özü gönlü Hak'la bir olmadıkça,

Bu insandan nasıl dostluk beklenir,
 Bilmeden üst üste derdi eklenir,
 Hayır edem derken günah yüklenir,
 Özü gönlü Hak'la bir olmadıkça,

Sanma ki sözünün aslına erer,
 Ne nergisi toplar ne gülü derer,
 Yalan sözler söyler günaha girer,
 Özü gönlü Hak'la bir olmadıkça,

Selmani der bu söz zulümet eker,
 Anlattım satırla hep teker teker,
 Dünyada ahrette dil cürmü çeker,
 Özü gönlü Hak'la bir olmadıkça,

5- ABU YUSUF YÖNETİMDE OLDUKÇA

Garip Dede'nin de hükmü yürümez,
 Abu Yusuf yönetimde oldukça,
 Kararmış kalpleri nurlar bürümez,
 Abu Yusuf yönetimde oldukça,

Karar Hakk'ın kuldan karar alınmaz,
 Gönülü kırmakla insan olunmaz,
 Bir gün gelir burda kimse bulunmaz,
 Abu Yusuf yönetimde oldukça,

İbadet yerinden âşık kovulmaz,
 Ulu dergâh cehalete boğulmaz,
 Zannetme ki bu toplumu dağılmaz,
 Abu Yusuf yönetimde oldukça,

Baktım ki toplumun düzeni kaçık,
 Havası karışık hep saçma saçık,
 Kapanır bu kapı tutulmaz açık,
 Abu Yusuf yönetimde oldukça,

Park âşığı diye iftira atan,
 Parkta saz çalmadım sözünden utan,
 Eksilmez cevheri pul diye satan,
 Abu Yusuf yönetimde oldukça,

Anlamışım düşünölen hesabı,
İftira halinde etmen hitabı,
Okutmazlar burada telli kitabı,
Abu Yusuf yönetimde oldukça,

Selmani der yazım kara yazılır,
Gerçek söyleyene kuyu kazılır,
Ona uyup dede bile bozulur,
Abu Yusuf yönetimde oldukça,

6- DEDE TALİP KARIŞIMI

Alevi Alevi olmaz erenler,
Mürşit muhip karışımı oldukça,
Hakk'ı hakikati bulmaz erenler,
Dede talip karışımı oldukça,

Mürşit, muhip karışımı baştadır,
Alevilik sonu gelmez kıştadır,
Gerçeği bilen gözünü yaştıdır,
Dede talip karışımı oldukça,

Bir de Caferilik Hanefi girdi,
Muhannet gözlerim bunu da gördü,
Hiçbir zaman bitmez talibin derdi,
Dede talip karışımı oldukça,

Doğru söz konuşan derde batıyor,
Katkılı asili taşra atıyor,
Üstelik talibe pirlük satıyor,
Dede talip karışımı oldukça,

Pir var muharremde rakı içiyor,
Talip görüp günahından geçiyor,
Katkılı talipler kıymet biçiyor,
Dede talip karışımı oldukça,

Bet nefis arttıran şehvet hızını,
Unutturup niyazını nazını,
Talipte alıyor dede kızını,
Dede talip karışımı oldukça,

Selmani çok kusur gözetemezsin,
Hak izin vermezse söz edemezsin,
Sen bu hataları düzeltemezsin,
Dede talip karışımı oldukça,

7- KIRMAK OLDUKÇA

Senin toplumunda âşıklık etmem,
Sende hiddet gönül kırmak oldukça,
Davet etsen bile cennete gitmem,
Sende hiddet gönül kırmak oldukça,

Ben bu bahrin dürü sedefindeyim,
Kün emri içinde Nun Kefindeyim,
Şah-ı Kerem olsan hedefindeyim,
Sende hiddet gönül kırmak oldukça,

Aşk muhabbet bir görüşle kurulur,
Ehli kâmil hepsine bir sarılır,
Bu yolun sahibi sana darılır,
Sende hiddet gönül kırmak oldukça,

Aşk ehlini istemeyen hor olur,
Hal bilmeze hal anlatmak zor olur,
Oturduğun post bir ateş kor olur,
Sende hiddet gönül kırmak oldukça,

Sana bu Selmani deli gücenir,
Allah bir Muhammed Ali gücenir,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli gücenir,
Sende hiddet gönül kırmak oldukça,

8- UZAK OLDUKÇA

Kul olunmaz Hak Muhammed Ali'ye,
 Kul yola yol kula uzak oldukça,
 Bağlanılmaz Hacı Bektaş Veli'ye,
 Kul yola yol kula uzak oldukça,

Şaha kul olmadan kula gelinmez,
 Elif'i bulmadan dala gelinmez,
 Edep, erkân ile yola gelinmez,
 Kul yola, yol kula uzak oldukça,

Her insan bu yola meyil katamaz,
 İkiliği bir tarafa atamaz,
 İkilikte kalan Hakk'a yetemez,
 Kul yola yol kula uzak oldukça,

İlmin deryasına rağbet olunmaz,
 Ummana dalmadan cevher bulunmaz,
 İrfan sohbetinden feyiz alınmaz,
 Kul yola, yol kula uzak oldukça,

Yoldan uzak olan yolu süremez,
 Dört kapıdan içeriye giremez,
 Cenneti âlânın yüzün göremez,
 Kul yola, yol kula uzak oldukça,

Nefsin kalasını yıkmış sayılmaz,
Kalp evine şema yakmış sayılmaz,
Emanete sahip çıkmış sayılmaz,
Kul yola, yol kula uzak oldukça,

Selmani dertsiz lokma yenilmez,
Öz tUrap olmadan engin olunmaz,
Şahı kerem olsa yolcu denilmez,
Kul yola yol kula uzak oldukça,

9- TESİRİNİN ALTINDA

Evlat atasını görür enayi,
Ata evlat tesirinin altında,
Ne babayı tanır ne de anneyi,
Anne evlat tesirinin altında,

Kalas parçasından kopan odunlar,
Oğul uşak sahip oldu hadımlar,
Kocasına hükmediyor kadınlar,
Erkek kadın tesirinin altında,

Benimsemek olmaz böyle tipleri,
Yanlış hareketli prensipleri,
Kiracıdan korkar ev sahipleri,
Kiracının tesirinin altında,

Bu sözleri atmayınız yabana,
Atlı gezen indi bastı tabana,
Ağalar güç yetiremez çobana,
Çobanların tesirinin altında,

Bu gibi işleri önlemek zordu,
Önlense önderler bir hale kordu,
Ne kadar güçl'olsa gelişmez ordu,
Yabancıların tesirinin altında,

10- DESE NE FAYDA

Bu aşkın bahrinde katre olmayan,
Kendince ummanım dese ne fayda,
İnanç güneşinde zerre olmayan,
Bütündür imanım dese ne fayda,

Söylediği sözü idrak etmeyen,
Yolun doğrusunu bilip gitmeyen,
Kendi ıslahına gücü yetmeyen,
Elimde fermanım dese ne fayda,

Hayır ile şerre akli ermeyen,
Bir kula Hak için lokma vermeyen,
Rüyasında bile cennet görmeyen,
Huri'yim Gılman'ım dese ne fayda,

İnsanlar içinde yüzü gülmeyen,
Derdi olup dertli hali bilmeyen,
Derdine derdinden çare bulamayan,
Tabibim Lokman'ım dese ne fayda,

Selmani insanca konup göçmeyen,
Hayır ile şerri bilip seçmeyen,
Dost elinden dolu bade içmeyen,
Zemzemdir dermanım dese ne fayda,

11- KIZDADIR KIZDA

Gelini çok sevip döksem de dile,
Benim özüm gönlüm kızdadır kızda,
Gelin yetirse de yüce menzile,
Benim özüm gönlüm kızdadır kızda,

Kızı sevmek basit yazı değildir,
Anlamsız bir âşık sözü değildir,
Ayşe'nin Fatma'nın kızı değildir,
Benim özüm gönlüm kızdadır kızda,

Gelin süslese de sarayım tahtım,
Zevki sefa ile geçirsem vaktim,
Kız sevgisi ruhum ikrarım ahdim,
Benim özüm gönlüm kızdadır kızda,

Her insan gelini sarmaya gelir,
Gelinle zevk sefa sürmeye gelir,
Kız sevgisi nedir arifler bilir,
Benim özüm gönlüm kızdadır kızda,

Sefil Selmani'nin niyazı nazi,
İstemeyen yoktur bu serfi razı,
Mevla'm nasip etsin böyle bir kızı,
Benim özüm gönlüm kızdadır kızda,

12- BAĞLAR MI OLA

Dertlerimi döksem Beyaz Gül'üme,
 Acıyıp halime ağlar mı ola,
 Onun aşkı ile gitsem ölüme,
 O da karaları bağlar mı ola,

Gizli sırlarımı deyip ellere,
 Seveni düşürüp dilden dillere,
 Gözyaşlarım döndüğünde sellere,
 Onun da gözleri çağlar mı ola,

Bilmem teklifimi kabul eder mi?
 Uygun görüp sözlerime gider mi?
 İkrara bent olup ikrar güder mi?
 Gönlünü gönlüme bağlar mı ola,

Yar dedikçe benden uzak kaçır mı?
 Geçmez akçe gibi yere saçır mı?
 Başıma çekilmez dertler açar mı?
 Açılan yaramı sağlar mı ola?

Sanma ki Selmani boşuna gelir,
 Âşığın coştığı coşuna gelir,
 Bu yazdığım sözler döşüne gelir,
 Benim için ciğer dağlar mı ola,

13- HOŞ GELİR M'OLA

İlmin aşkı ile söylenen sözler,
Dinleyen canlara hoş gelir m'ola,
İçerimi yakan ateşler közler,
Dıştan bakanlara hoş gelir m'ola,

Herkes sevdiğini sevse özünden,
Çeker sevdasını cefa yüzünden,
Dertsiz insanların iki gözünden,
Ağlayıp sızlasa yaş gelir m'ola,

Gönüllerin yaylasını yaylasam,
Halden bilmezlerle gönül eğlesem,
Her sözlerin gerçeğini söylesem,
Kendini bilmeze taş gelir m'ola,

Hakk'a halka yarar iş tutar isem,
İlimsiz insanı eş tutar isem,
Yaz günümü şayet kış tutar isem,
Ağustos ayında kış gelir m'ola,

Ey Selmani gönül yıkılmaz derler,
Doğruluktan doyup bıkılmaz derler,
Kader ile başa çıkılmaz derler,
Felek seninle kul baş gelir m'ola,

14- BAĞIŞLA

Allah medet ya Muhammed ya Ali,
 Günahkârım günahımı bağışla!
 Yetiş imdadıma Bektaş-ı Veli,
 Günahkârım günahımı bağışla!

Hatice, Fatıma, yüzü suyuna,
 Âşığım Hasan'ın güzel huyuna,
 Canım kurban Hüseyin'in soyuna,
 Günahkârım günahımı bağışla!

Zeynel Abidin'in nuru saçılsın,
 Bakır'ın Cafer'in gülü açılsın,
 Mürüvvet deyince kandan geçilsin,
 Günahkârım günahımı bağışla!

Musa-i Kazım'ın nuru solmasın,
 Rıza'yı sevende mahrum olmasın,
 Tâki, Nâki affet sana kalmasın,
 Günahkârım günahımı bağışla!

Selmani askeri methi de tamam,
 On dört masumu pak ol iki hümmam,
 Yardımcımız olsun on iki imam,
 Günahkârım günahımı bağışla,

15- AY DEDİN BANA

Dedim kirpiklerin kaşların nedir,
 Kirpikler ok kaşlar yay dedin bana,
 Ay mısın gün müsün ey yüzü bedir,
 Gündüz güneş gece ay dedin bana,

Dedim pervaneyim ben bu ışığa,
 Aşınayım kız sen gibi maşuğa,
 Rüyamda bir ateş attın âşığa,
 Yandın ateşime vay dedin bana,

Dedim nere gitsem sensin cephede,
 Kurban olam beni koyma şüphede,
 Ancak sen bilirsin İncirtepe’de,
 Sevip sevilmede tay dedin bana,

Dedim senden aşka yasa isterim,
 Katlanır cefana tasa isterim,
 Beyaz gülüm bir tek buse isterim,
 İnşallah alırsın pay dedin bana,

Dedim Selmani’yim aşka uyarım,
 Güzellerden ilham, neşe duyarım,
 Ben seni aşırı sever sayarım,
 Gerçek aşkla sevip say dedin bana,

16- İKİSİ DE BİR BANA

İster yerli olsun ister yabancı,
İslam insan ikisi de bir bana,
İncir mi benden yolcu kervancı,
İslam insan ikisi de bir bana,

Kaşı gözü ağız dili insandır,
Ayağı eli parmağı insandır,
Saçları insandır teli insandır,
İslam insan ikisi de bir bana,

Şöhreti insandır şanı insandır,
Cesedi insandır canı insandır,
Damarı insandır kanı insandır,
İslam insan ikisi de bir bana,

Toprağı insandır suyu insandır,
Ahlaki insandır huyu insandır,
Süreği insandır soyu insandır,
İslam insan ikisi de bir bana,

Selmani der tatlı acı insandır,
İnsanların toku acı insandır,
Her millete kardeş bacı insandır,
İslam insan ikisi de bir bana,

17- NE DEYİM SANA

Geçen telefonda hocayım dedin,
 Dede mi diyeyim hoca mı sana,
 Ben ne gencim ne de kocayım dedin,
 Ben genç mi diyeyim koca mı sana,

Dedelik, zâkirlik, hocalıkta var,
 Vazifende gündüz gecelikte var,
 Engin gönüllülük yücelikte var,
 Engin mi diyeyim yüce mi sana,

Selmani manayı manadan seçer,
 Mısrayı sıralar hep dörder üçer,
 Kuran'da isminiz Mustafa geçer,
 Elif mi diyeyim hece mi sana,

18- ALLAH AŞKINA

Bu sevdadan geçmek mümkün değildir,

Sev de kurtar beni Allah aşkına,

Yar seni seveli aklım zaildir,

Sev de kurtar beni Allah aşkına,

Yüzsüzüm ben size bol varıyorum,

Vardıkça aşkına yol arıyorum,

Beyaz gülüm sana yalvarıyorum,

Sev de kurtar beni Allah aşkına,

Beyaz gülüm sana oldum andelip,

Korkarım bu işte gelemem galip,

Bir تنها günümde yanıma gelip,

Sev de kurtar beni Allah aşkına,

Kim bilecek halimi sen de bilmezsen,

Ben de gülmem sen şakıyıp gülmezsen,

İflah olmam gel deyince gelmezsen,

Sev de kurtar beni Allah aşkına,

Selmani der aşksız dostluk olunmaz,

Olsan bile yanında çok kalınmaz,

Konuşmaya dahi fırsat bulunmaz,

Sev de kurtar beni Allah aşkına,

19- ALİ AŞKINA

Beyaz gülüm sana aşnam ol dersem,
 Gücenme Muhammed Ali aşkına,
 Bunların aşkıyla meyil verirsem,
 Gücenme Muhammed Ali aşkına,

Gül isen bülbülden gıda alırsın,
 Hakkı hakikati onda bulursun,
 Fatıma Ana'ya yoldaş olursun,
 Gücenme Muhammed Ali aşkına,

Sen beyaz gül isen ben de bülbülüm,
 Ali'yi sevene olur mu ölüm,
 Bir deste nergisim gülümsün gülüm,
 Gücenme Muhammed Ali aşkına,

Bu aşka düşenler nefsinin yendi,
 Hak sevgisi bunun hakkına indi,
 Muhammed nuruna beyaz nur indi,
 Gücenme Muhammed Ali aşkına,

İşte ben bu nura benzettim seni,
 Selmani'den haber al yeni yeni,
 Muhammed aşkına üzme gel beni,
 Gücenme Muhammed Ali aşkına,

20- ALİ AŞKINA

Bir sofra kuruldu mey içmek için,
Saki doldur meyi, dolu aşkına,
Muhabbet kapısın tez açmak için,
Saki doldur meyi Ali aşkına,

Dolansın peymâne bade süzölsün,
Müminler şad olsun münkir üzölsün,
Şahı seven bir katara dizilsin,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli aşkına,

İçelim dertlere em niyetine,
Bakmayıp münkirin kem niyetine,
Kırkların sürdüğü cem niyetine,
Balım Sultan, Kızıl Deli aşkına,

Badeyi içtikçe af olsun isyan,
Aşk meyi içene şah eder ihsan,
Geç kulun suçundan kalmasın noksan,
Hünkâr'ın ol yeşil eli aşkına,

Selmani'nin sırlarını gizletme,
Gizli yaraların açıp sızlatma,
Doldur saki meyi bizi gözletme,
Sır kandilde nuru celi aşkına,

21- AŞKINA

Gel seninle gerçek dostluk kuralım,
 Allah bir Muhammed Ali aşkına,
 Bağlanalım bir ikrarda duralım,
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli aşkına,

Âşık sevdiğine can eder heba,
 Verir öz canını uğruna ceba,
 Yardımcımız olsun Keçeci Baba,
 Balım Sultan, Kızıl Deli aşkına,

Gamlı gönlüm sizde dostluk aradı,
 Yârini alır mı bilmem muradı,
 Fatıma Ana cennette saçın taradı,
 Arzum saçın her bir teli aşkına,

Şah Mahmut Veli'nin gonca gülünden,
 Kokusunu aldık esen yelinden,
 Değirmen döner var çeşme selinden,
 İşte bu gözlerin seli aşkına,

Selmani der sevgin yerleşti sere,
 Bizimdir deseydin bari bir kere,
 Nasip verdi doksan dokuz bin ere,
 İsteyiniz yeşil eli aşkına,

22- HÜSEYİN'İN AŞKINA

Mübarek muharrem geldiği zaman,
 Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,
 Ah u feryat ciğer deldiği zaman,
 Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,

Birini tutandan Hak razı olur,
 İkisini tutan rahmetin bulur,
 Üçünü tutanda himmetin alır,
 Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,

Dördünü tutanlar görmesin acı,
 Beşini tutanlar başımız tacı,
 Altısını tutan Güruhu Naci,
 Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,

Yedisini tutan imiş yediler,
 Sekizini tutan mümin dediler,
 Dokuzunu tutanlar Şah'a erdiler,
 Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,

Onunu tutanlar gayriyi neder,
 On birin tutana şefa'at eder,
 On ikisin tutan cennete gider,
 Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,

Muharremde et yenmez su içilmez,
Yas çekmeyenlere kıymet biçilmez,
Mürvet dilemezsek kandan geçilmez,
Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,

Semani ah çekip gel eyle zarı,
Ah Hüseyin deyip artır efkârı,
Eğer sever isen Şah-ı Hünkâr'ı,
Ağlayalım Hüseyin'in aşkına,

23- VÜCUDUN KALASINA

Aldanma ey deli gönül dünyanın cilasına,
Katlana gör ol, Hüda'nın derdine belâsına,

İnsanlara bir nazar kıl feth olmaz bir kala ör,
Sakın İblis yerleşmesin vücudun kalasına,

Esfelden kurtulam dersin özün gönlün saf eyle
Hırs ile nefse uyup da gitme iş hilâsına,

Bilal-ı Habeş'in sesi mermeri eritmişti,
Duyanlar hayran olmuştur ezanı selâsına,

"Hubb'ul vatan minel iman" kalâmını duyunca,
Selmani sarılır oldu vatani sılasına,

24- SÖZ ARASINA

Ateş yoktur inan öbür dünyada,
Burda düşmedinse köz arasına,
Serencam korkutmuş inat inada,
Bilginler söz katmış söz arasına,

Cennet güzel bildirilmiş haz olur,
Cehennemi benimseyen az olur,
İnsanlarda namaz niyaz naz olur,
Güzel ahlak girer naz arasına,

Dürüstlükten gösterirsen başarı,
Gönülleri zedelemes haşarı,
Sevenler, kalbinden atmaz dışarı,
Girdin ise gönül, göz arasına,

Dersini aldinsa aktan, karadan,
Ayırmaz yaratan seni sıradan,
Senlik benlik kalkar ise aradan,
Hak yerleştir temiz öz arasına,

İbret ile bir bak toprağa taşa,
Neler gelir, bir gör sağ olan başa,
Selmani ne kadar yaşarsan yaşa,
Bir gün sarılırsın bez arasına,

25- VATAN UĞRUNA

Anam Türk atam Türk, Türk evladıyım,
Canım kanım kurban vatan uğruna,
Devletin bekçisi kol kanadıyım,
Canım kanım kurban vatan uğruna,

Mehmetçik olarak duyunca adım,
Kahramanlık makamını aradım,
Ya gazi ya şehit olmak muradım,
Canım kanım kurban vatan uğruna,

Vatanı canımdan aziz bilirimsem,
Marşları okurken cûşa gelirimsem,
Ağlamayın bu hizmette ölürsem,
Canım kanım kurban vatan uğruna,

Atatürk buyurdu kurtardı gitti,
İzinden yürüyen menzile yetti,
Vatanı gençliğe emanet etti,
Canım kanım kurban vatan uğruna,

Dünyada Türk adı en yüksek rakam,
Milletle devlete bir gözle bakam,
Şehitlik makamı bir ulu makam,
Canım kanım kurban vatan uğruna,

Yürünsün atanın gittiği ize,
Çok dikkatli idi sulhçuluk söze,
Şehit olsak öldü demeyin bize,
Canım kanım kurban vatan uğruna,

Selmani şanlı Türk layıktır şana,
Sevgisi yerleşmiş damara, kana,
Bu şehitlik nasip olmaz her cana,
Canım kanım kurban vatan uğruna,

26- AYRILIĞI OLMASA

Ecel gelip kapıları çalmazdı,
 Ölüm zulüm ayrılığı olmasa,
 İnsanın ömrünün sonu olmazdı,
 Ölüm zulüm ayrılığı olmasa,

Dünya insanlarla dolar taşardı,
 Yeryüzüne sığmaz hattan aşardı,
 İnsan ölmez asırlarca yaşardı,
 Ölüm zulüm ayrılığı olmasa,

İnsan insanlıktan lezzet duymazdı,
 Hiç kimse kimseyi sevip saymazdı,
 Birbiriyle uzlaşıp da uymazdı,
 Ölüm zulüm ayrılığı olmasa,

Yaşantılar dengesini bulmazdı,
 Yaşansa da hiçbir neşe almazdı,
 Ayak basmak için bir yer kalmazdı,
 Ölüm zulüm ayrılığı olmasa,

Selmani der bu hal kulu açmazdı,
 Toprağa bir avuç tohum saçmazdı,
 Hayır işi işleyip şerden kaçmazdı,
 Ölüm zulüm ayrılığı olmasa,

27- AYRI GÖRÜŞ OLMASA

Pîrim beni toplumunda arardın,
 Ayrı görüş ayrı sürekl olmasa,
 Erenlere daha iyi yarardın,
 Ayrı görüş ayrı sürekl olmasa,

Bu âcize seslenseydin ne olurdu,
 Nerde olsan seni arar bulurdu,
 Sultan Şah İbrahim memnun olurdu,
 Ayrı görüş ayrı sürekl olmasa,

Ecdadım emeğim vermez boşuna,
 Bakıp âşığının feryat cuşuna,
 Beyitlerim hep giderdi hoşuma,
 Ayrı görüş ayrı sürekl olmasa,

Bir telefon etsen duymaz mı idim,
 Hak yolunda cana kıymaz mı idim,
 Dedem meclisine uymaz mı idim,
 Ayrı görüş ayrı sürekl olmasa,

Bilemez mi idim delil yakmayı,
Evliya yolunda duru akmayı,
Bensiz yemez idin pirim lokmayı,
Ayrı görüş ayrı sürekl olmasa,

Bıaktın gönlümü gamın içinde,
Ağladım gözlerim nemin içinde,
Ben de görünürdüm cemin içinde,
Ayrı görüş ayrı sürekl olmasa,

Selmani dertleri derleştirdik,
Sevgimizi kalbe yerleştirdik,
Özümüz gönlümüz birleştirdik,
Ayrı görüş ayrı sürekl olmasa,

28- YORULUR MU HIÇ

Yaşı seksen deyip yorulur sanma,
 Muhammed'i seven yorulur mu hiç,
 İster inan bana ister inanma,
 Âşıklar her söze darılır mı hiç,

Çok şükürler Hak'tan gelen duyruya,
 Gönül vermem bu sevgiden ayırıya,
 Yaratandan Muhammed'den gayrıya,
 Muhammed'i seven sarılır mı hiç,

Âşık, âşık olmaz del'olmayınca,
 Gerçek erenlerden el olmayınca,
 Bir can isteyip de gel olmayınca,
 Muhammed olmadan varılır mı hiç,

Selmani'nin bitmez hiç endişesi,
 Bu hali görmüştür beyi paşası,
 Bugün burda arı namus şişesi,
 Muhammed'i seven kırılır mı hiç,

29- AH ÇEKMECE VAH ÇEKMECE

Beni de aldın içine,
 Ah Çekmece vah Çekmece,
 Bilmem âşığın suçu ne,
 Ah Çekmece vah Çekmece,
 Ah çekerim gündüz gece,

Gidenim yok gelenim yok,
 Ağlayanım gülenim yok,
 Hiç halimden bilenim yok,
 Ah Çekmece vah Çekmece,
 Ah çekerim gündüz gece,

Yaz gününde kışa döndüm,
 Aşkım bitti boşa döndüm,
 Kafeslenmiş kuşa döndüm,
 Ah Çekmece vah Çekmece,
 Ah çekerim gündüz gece,

Bu kadere nasıl kandım,
 Yandım ateşine yandım,
 Ne evim var ne de kondum,
 Ah Çekmece vah Çekmece,
 Ah çekerim gündüz gece,

Selmani der kastım da yok,
Seccadelik postum da yok,
Sevdiğim yok dostum da yok,
Ah Çekmece vah Çekmece,
Ah çekerim gündüz gece,

30- KEKLİĞİM

Dağda keklik avlanmaz,
Engine inmeyince,
Yâda meyil bağlanmaz,
Yar diye dönmeyince,

Ey kekliğim kekliğim,
Nedir benim çektiğim,
Senin aşkın değil mi?
Gözyaşları döktüğüm,

Keklik taşa eğlenme,
Avcı gelir peşinden,
Sakın gafil avlanma,
Ayırırılar eşinden,

Ey kekliğim kekliğim,
Nedir benim çektiğim,
Senin aşkın değil mi?
Gözyaşları döktüğüm,

Kekliğim avlanırsın,
İnersen yazılara,
Hasiret korlar seni,
O çifte kuzulara

Ey kecliğim kecliğim,
Nedir benim çektiğim,
Senin aşkın değil mi?
Gözyaşları döktüğüm,

31- BAYRAMDAN ÖNCE

Cenanım herhalde bana küstünüz,
Hemen barışalım bayramdan önce,
Aramızdan muhabbeti kestiniz,
Hemen barışalım bayramdan önce,

Bu aşkın güneşi doğar dulunmaz,
Aşk devam etmezse âşık olunmaz,
Belki bayram günü fırsat bulunmaz,
Hemen barışalım bayramdan önce,

Hacet yok demeye bayram arife,
Ben sana derdimi ettim tarife,
Küskün durma ben biçare herife,
Hemen barışalım bayramdan önce,

Halini hatrını sormaya geldim,
Ölümsüz bir dostluk kurmaya geldim,
Açılan yarayı sarmaya geldim,
Hemen barışalım bayramdan önce,

Selmani der niçin uzaklaşalım,
Biribirimize candan koşalım,
Gel Allah aşkına niyazlaşalım,
Hemen barışalım bayramdan önce,

32- ZİYADE

Lâl-i lebinin lezzeti şeker baldan ziyade,
Âşığın kalbi pak olur gıylu galden ziyade,

Bu dünyanın ziynetinden geçmek dahi evladır,
Kula ahiret varlığı para, puldan ziyade,

Yerde gökte var mı acep insandan bir güzeli,
Hakk'ın sevgilisi yoktur geda kuldan ziyade,

Terki dünya olan elbet yas çekip kara giyer,
Al yeşilli libas giymez hırka şaldan ziyade,

Ey Selmani sen her yolu Hakk'a gider zannetme,
Yol içinde yollar var ki bak bu yoldan ziyade,

33- HAYDAR DEDE

Muhabbet etmeye yanına varsam,
Tutar bize sapık der Haydar Dede,
Sapık diye hangi insana derler,
İyi düşün cevap ver Haydar Dede

Bu sözü hak eden hata yapmadım,
Hak'tan gayrı bir nesneye tapmadım,
Günahkâr olsam da yoldan sapmadım,
Böyle söz insanı yer Haydar Dede,

Talibin üstünde dedelenirken,
Sohbet eleğinden söz elenirken,
Bet sözlerden gönül zedelenirken,
Kendi hatanı da gör Haydar Dede,

Haklı kelimelere hile katılmaz,
Veliyullahlara atıp tutulmaz,
Mücerrettir diye dil uzatılmaz,
Onların gelişi sır Haydar Dede,

İnsanın çektiği hep dil zulminden,
Sabır ehli olmak kendi hilminden,
Selmani'nin dersi batın ilminden,
Bu nihan sırrına er Haydar Dede,

34- İLTİMAS DEDE

İlimine âlim olmuşum ey kelâmı has dede,
 Erenlerden giyinmişsin hilati libas dede,
 Arabî Farisî Türkçe Kur'an'a mana veren,
 Bildiğim yol evlâdısın etme iltimas dede,

Evliyai enbiyadır yüz yirmi dört bin nebi,
 Yüz dört kitabın beyanı zülfü kaşı mah cebi,
 Tarikatın piri sensin mürşidindir çelebi,
 Bu ismin müsemmasını anlar mı her nas dede,

Selmani ezelden okudu Mim'i Ha'yı,
 Pirin cemalinde görüp ol şemsi Vedduhâ'yı,
 Çıkarmayıp hatırından Hüseyin Kerbelâ'yı,
 Matem tutup yas çekmemiz ecdattan miras dede,

35- NEREDE

Sözüm kar etmedi sarı güllere,
 Neredesin Beyaz Gül'üm nerede,
 Seni düşüreyim dilden dillere,
 Neredesin Beyaz Gül'üm nerede,

Düşünceye uyup dalma derine,
 Darılıp âşığın bu haberine,
 Seni koydum tüm güllerin yerine,
 Neredesin Beyaz Gül'üm nerede,

Yoklayıp gönlünü inceden ince,
 Kerem eyle sırlarıma erince,
 Yokluğun bağırimi yaktı derince,
 Neredesin Beyaz Gül'üm nerede,

Dostça bakıp âşığının sözüne,
 Girmek için çalış gönül gözüne,
 Gel sen bari hayır deme sözüne,
 Neredesin Beyaz Gül'üm nerede,

Selmani'nin sensin tüten gözünde,
 Aşkın sevgin yerleşiktir özünde,
 Her an sensin sohbetinde sözünde,
 Neredesin Beyaz Gül'üm nerede,

36- SESSİZ KÖYÜMDE

Niçin özlemeyim garip köyümü,
 Anam babam yatar sessiz köyümde,
 Niçin izlemeyim sorup köyümü,
 Anam babam yatar sessiz köyümde,

Düşünceler derde dertler ekliyor,
 Hicran gamı üst üstüne ekliyor,
 Seyit Ahmet Türbesi'ni bekliyor,
 Anam babam yatar sessiz köyümde,

Son köye göçtüler normal yaşında,
 Tarihleri yazılıdır taşında,
 Bir Fatiha okuyan yok başında,
 Anam babam yatar sessiz köyümde,

Yakın olsa ez tez gelir giderdim,
 Evlatlık hakkımı tamam öderdim,
 Fatiha'lar okur dua ederdim,
 Anam babam yatar sessiz köyümde,

Garip kabir çiçeklerle süslenmez,
 Dua etmeyince ruhlar beslenmez,
 Selmani seslense onlar seslenmez,
 Anam babam yatar sessiz köyümde,

37- VOLKAN İÇİNDE

Ömrüm sonbahardır geçti çağlarım,
Hazana uğradı gönül bağlarım,
Yanar dağlar gibi yanar dağlarım,
Kaldım lavlar saçan volkan içinde,

Ben yandıkça yanar dağlarla taşlar,
Feryada kalkışır kurtlarla kuşlar,
Akar gözlerimden ah kanlı yaşlar,
Bir vefasız için al kan içinde,

Aşk elinden kaldım yârin yaşında,
Beyaz gül bıraktı dertli başında,
Daldım yüzmekteyim kan deryasında,
Selmani 'yi ara, bul kan içinde,

38- ORMANLARIN İÇİNDE

Gök gibi gürleyen neşeli köyüm,
 Garip kalmış ormanların içinde,
 Gürgenli pelitli meşeli köyüm,
 Garip kalmış ormanların içinde,

Oğlu kızı gitmiş kalmış babası,
 Kış da yaz da yanmaktadır sobası,
 Zavallı köy sanki yayla obası,
 Garip kalmış ormanların içinde,

Ayrılık çekenler dertli acılı,
 Talih sabıkası kader sicili,
 Ne normal sağlık var ne de acili,
 Garip kalmış ormanların içinde,

Dağ başına bina kurmuş ustalar,
 Mesaj bitti cepler oldu postalar,
 Hastaneye ulaşamaz hastalar,
 Garip kalmış ormanların içinde,

Selmani der söze sığmaz bu sırlar,
 Yazmayınan bitmez sözler satırlar,
 Ayrılrsa da yine köyü hatırlar,
 Garip kalmış ormanların içinde,

39- KANLAR İÇİNDE

Sen gibi muhannet bir kul görmedim,
Hakk'ın yarattığı canlar içinde,
Cefakârım muradıma ermedim,
Koydun gözlerimi kanlar içinde,

Sanırdım derdime sendin ek olan,
Güzellikte menendi yok tek olan,
Yüzleri yumuşak özü pek olan,
Rastlamadım şu insanlar içinde,

Bir aşına ile sevgi bağım yok,
Aşk elinden gayrı bir durağım yok,
Koca İstanbul'da dert ortağım yok,
Garibanım tüm imkânlar içinde,

Bir nazlı canana derdimi deştim,
Hanesine sık sık varıp birleştim,
Allah biliyor ya çok güvenmişim,
Perişanım perişanlar içinde,

Selmani ateşim közüm geçmiyor,
Beyaz gülden gönlüm gözüm geçmiyor,
Binlerce söz yazdım sözüm geçmiyor,
Bu kadar şöhretler şanlar içinde,

40- SELLER İÇİNDE

Seversen Mevla'yı bire vefasız,
Gel ağlatma beni eller içinde,
Hiç âşık gördün mü cevır-ü cefasız,
Ağlayan gözlerim seller içinde,

Al yanakta açılmadık güller var,
Senin gibi nice ince beller var,
Sende doyulmayan tatlı diller var,
Bir daha bulunmaz diller içinde,

Gizli sırlarıma erdiğin zaman,
Gönlümün bağına girdiğin zaman,
El uzatıp gülüm derdiğin zaman,
Seçemedim seni güller içinde,

Al yanağa miski amber ekmişsin,
Kara gözlerine sürme çekmişsin,
Sarı saçını ince bele dökmüşsün,
Altın kemer kalmış teller içinde,

Selmani methetti sarı saçını,
Affedersin methedenin suçunu,
Aşkınla dolansam Çin'i Maçin'i,
Göremem sen gibi kullar içinde,

41- KÂR DA ELİNDE

Hayrını şerrini bilmeyen insan,
 Hayır da elinde şer de elinde,
 Kendinden haberi olmayan insan,
 Zarar da elinde kâr da elinde,

Elini çek haram kişi varından,
 Çekin mazlumların ah u zarından,
 Korku çekme cehennemin narından,
 Ateş de elinde kor da elinde,

Kendi derdine sen dertler katarsın,
 Kendini beğenir çalım satarsın,
 Tembellikte kalıp boşta yatarsın,
 Yokluk da elinde var da elinde,

Baş a ne gelecek hiç kimse bilmez,
 Bir kimse başaca şad olup gülmez,
 İnsandan insana bir zarar gelmez,
 Zahmet de elinde zor da elinde,

Gel kendini anla et itibarı,
 Akıla siper et namusu arı,
 Selmani istersen didarı darı,
 Didar da elinde dar da elinde,

42- ELİNDE

Muhammed Ali'nin yolu erkânı,
 Hep taklitçi insanların elinde,
 Neredesin yetiş ey kerem kani
 Hep taklitçi insanların elinde,

Ehli kâmil olan yandı kavruldu,
 Gerçek söz toz duman olup savruldu,
 Batın ilmi zahir ilme çevrildi,
 Hep taklitçi insanların elinde,

Bu söylenen sözde asla yalan yok,
 Muhabbetin derinine dalan yok,
 Yolu tam bilen yola alan yok,
 Hep taklitçi insanların elinde,

Gelir için kaynamalar coşmalar,
 Nerde candan sevip niyazlaşmalar,
 Değiş deyip söyleniyor koşmalar,
 Hep taklitçi insanların elinde,

Takip eden çok az ikrarı ahtı,
 Bilgisiz geçiyor gençliğin vahtı,
 Bilginler ölgünler geriden bahtı,
 Hep taklitçi insanların elinde,

Aklı eren yanıp tutuşacak mı?

Açılan yaralar bitecek mi?

Bilmem Methi çıkıp yetişecek mi?

Hep taklitçi insanların elinde,

Selmani der bugün durulacak mı?

Bize sahip çıkan bulunacak mı?

Mazlumların ahtı alınacak mı?

Hep taklitçi insanların elinde,

43- GÜLEMEZSİN DE

Yağsa üstümüze ecel yağmuru,
Ecelsiz ölünmez, ölemezsin de,
Dertsiz kullar etmese de umuru,
Her zaman gülünmez, gülemezsin de,

Gamlı olur insanların bazısı,
Ne acısı biter ne de sızısı,
Kara yazılmışsa alın yazısı,
Bu yazı silinmez, silemezsin de,

Anlayıp kendimi bileyim desen,
Hayırlı dilekler dileyim desen,
Bir daha dünyaya geleyim desen,
Gidince gelinmez, gelemezsin de,

Güzelce geçiren gençlik çağını,
Sevenlere bağlar gönül bağını,
Delmek istesen de benlik dağını,
Kolayca delinmez, delemezsin de,

Selmani bekle ki çile dolacak,
Talihin ne ise öyle olacak,
Haberin var mı sonun n'olacak,
Netice bilinmez, bilemezsin de,

44- KEREM EYLE

Keşke sevmeseydim dedirme bana,
 Acı bu halime gel kerem eyle,
 Can-ı dilden âşık olmuşum sana,
 Âşığın halinden bil kerem eyle,

Aşklımı ben yasa mateme gelmem,
 Süleyman Neb'olsan hateme gelmem,
 Bana sitem etme siteme gelmem,
 Yanına geldikçe gül kerem eyle,

Aşkınla ciğerim dağlar dururum,
 Derdinle karalar bağlar dururum,
 Sen uzak durdukça ağlar dururum,
 Gözlerimin yaşın sil kerem eyle,

Sevip ayrılırsak el bizi taşlar,
 Dertlerin büyüğü buradan başlar,
 Gözden dane dane dökülür yaşlar,
 Olmazsın ciğerim sel kerem eyle,

Selmani bülbüldür ah u zar ister,
 Nazlı beyaz gülden buse kar ister,
 Herkes sevdiğinden bergüzar ister,
 Siyah saçlarından tel kerem eyle,

45- DERMAN EYLE

Elâ gözlü Şah-ı Merdan,
Gel dertlere derman eyle,
Kulları kurtaran dardan,
Gel dertlere derman eyle,

Kâbe kible sensin hacı,
Günahkâr kullara acı,
Sende derterin ilacı,
Gel dertlere derman eyle,

Hûblar şahı canlar canı,
Müminin Nebi zîşânı,
Cümlenin şefaât kani,
Gel dertlere derman eyle,

Aşkınla pervane dönüp,
Koştuk nefis atına binip,
İsminiz Gaffar-üz Zünup,
Gel dertlere derman eyle,

Selmani der yanar içim,
Bu dünya'da eyle seçim,
Ahrete kalmasın suçum,
Gel dertlere derman eyle,

46- ESİRGEME

Ben seninim sen de benim,
Beni benden esirgeme,
Nişanedir siyah benim,
Beni benden esirgeme,

Beyaz Gül'üm bülbul seslim,
Sevgisi kalbimde beslim,
Canı cana edek teslim,
Teni benden esirgeme,

Candan olup can güvenlik,
Devam etmeli esenlik,
Olmayıp hiç senlik benlik,
Seni benden esirgeme,

Gonca güllerin dereyim,
Dilersen canım vereyim,
Birazcık günün göreyim,
Günü benden esirgeme,

Selmani sinem yakarsam,
Bulanık selle akarsam,
Sana kem gözle bakarsam,
Kini benden esirgeme

47- GÖNÜL GAM YEME

Her kışın bir yazı olur,
 Gam yeme gönül gam yeme,
 Derdin çoğu azı olur,
 Gam yeme gönül gam yeme,

Dertli ağlar yanar tüter,
 Denilmez ağlama yeter,
 Derdin sonu gelir biter,
 Gam yeme gönül gam yeme,

Düşünce bir alamettir,
 Kapılırsan melâmettir,
 Sabrın sonu selamettir,
 Gam yeme gönül gam yeme,

Felek gayet düzenbazdır,
 Hem şifa hem de marazdır,
 Düşenin ömrü azdır,
 Gam yeme gönül gam yeme,

Selmani der doldur kabı,
 Bile bile her hesabı,
 Benden sana dost cevabı,
 Gam yeme gönül gam yeme,

48- ALİ GELİR DİLİME

Hayra himmet deyip söze başlarken,
 Hak Muhammed Ali gelir dilime,
 Pir aşkına gözlerimi yaslarken,
 Şah İbrahim Veli gelir dilime,

Cavidan ilminden cevher saçarken,
 Hayrı sevip şer emelden kaçarken,
 Muhabbetin kapısını açarken,
 Ululardan ulu gelir dilime,

Aşk oduna ciğerciğim dağlarken,
 Hüseyin'in derdi ile ağlarken,
 Gözlerimin yaşı akıp çağlarken,
 Hemen hicran seli gelir dilime,

Şah Necef deryasın girip boylarken,
 Cevherden yükümü tutup taylarken,
 Evliyanın beyitini söylerken,
 Âli Aba yolu gelir dilime,

Selmani der kazan kaynar taşarken,
 Dalgalanıp dalga boydan aşarken,
 Söyleyende, dinleyende coşarken,
 Muhabbetin balı gelir dilime,

49- BEYAZ GÜLÜME

Beni âşık eden aşkın zorudur,
 Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme,
 Yine içten yakan ateş korudur,
 Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme,

Âşıklık denilen bir gizli ilim,
 Aşk anlatmaya uzatmam dilim,
 Âşığa çok görme kız Beyaz Gül'üm,
 Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme,

Aşkın gizli esen yeli gibiyim,
 Bulanıp durulan seli gibiyim,
 Sevgin yerleşeli deli gibiyim,
 Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme,

Ben aşkımdan sana aşklar eklerim,
 Sanma ki hepsini sana yüklerim,
 Güzelim ben senden kerem beklerim,
 Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme,

Umarım yar benden uzak durmazsın,
 Kusurumu görüp yüze vurmazsın,
 Aciz Selmani'nin gönlün kırmazsın,
 Bülbülüm âşığım Beyaz Gül'üme.

50- MİMİN DALI ZELİNE

Ey erenler canım kurban güzeller güzeline,
Damarlarda kanım kurban ezeller ezeline,

Güzellere canım feda, çirkine lanetim var,
Eylemişim şanım kurban Mim'in Dal'ı Zel'ine,

Cahiller bana derler ki niçin güzel seversin,
Münkirlerin eli ermez âşığın özeline,

Biz severiz güzelleri, sevmeyenler sevmesin,
Yeter ki biz kul olalım lemyezel yezeline,

Güzellerin aşkı ile içmişiz aşk meyini,
Sakiyi Haydar-ı Kerrar sunar tez tezeline,

Güzellerin kıymetini gerçek âşıklar bilir,
Görür görmez âşık olduk Hünkâr'ın biz eline,

Ey Selmani güzelleri metheyle güller gibi,
İbrişim dokutur sana, verir mi bez eline,

51- ÇİÇEK YERİNE

Dostluk teklifine çiçek verilir,
Ben şiir vereyim çiçek yerine,
Sevip seilmeye böyle erilir,
Ben şiir vereyim çiçek yerine,

Âşık sözü çiçekten de güzeldir,
Şiiri üreten aşk, zekâ, eldir,
Bir tek şiir bin çiçeğe bedeldir,
Ben şiir vereyim çiçek yerine,

Âşık sözü hem zarif hem de gerçektir,
Âşıklar özüne sözüne bektir,
Verilen bir ottur, bir tek çiçektir,
Ben şiir vereyim çiçek yerine,

Âşık olan düşkün olur maşuğa,
Sevgi zoru denir bu alışığa,
Böyle teklif çok görülmez âşığa,
Ben şiir vereyim çiçek yerine,

Selmani der şiir benim çiçeğim,
Severek kabul et, et küçüceğim,
Bir yanak verirsen yar öpeceğim,
Ben şiir vereyim çiçek yerine,

52- ÇÖZÜLMESİNE

Bilginlerden derin bir mana sorsam,
 Ne derler dağların dizilmesine,
 Verilen cevabın farkına varsam,
 Kulak verip dürüst çözülmese,

Denizlerin suyu yağmur kar mıdır?
 Su çokluğu zarar mıdır kar mıdır?
 Bu ilimden haberleri var mıdır?
 Kaynakların yerden süzülmesine,

Yaza kışa bakıp kesi kesilir,
 Denizler fark etmez güze eksilir,
 Sonbaharda damar neden kısıılır,
 İdrak eden var mı büzülmesine,

Damarları kimler açar, kim sıkar,
 Yeri göğü kimler kurar, kim yıkar,
 Her ne arar isen topraktan çıkar,
 Bak şu madenlerin ezilmesine,

Selmani bir sırdır yerler ve gökler,
 Âşıklar söylerken hepsini birler,
 Bilginler bu ilme tasavvuf derler,
 Akıl fikir gerek sezilmesine,

53- O ÇİÇEĞİN ÜSTÜNE

Bu dünyada bir çiçeğe hayranım,
 Çiçek bilmem o çiçeğin üstüne,
 Hem hayranım odur hem de seyranım,
 Çiçek bilmem o çiçeğin üstüne,

O çiçektir veren ilhamı bize,
 Alınan ilhamdır duyru lan size,
 O çiçek benzemez güle nergize,
 Çiçek bilmem o çiçeğin üstüne,

Ne menekşe, sümbül ne narçiçeği,
 Ne nevrüz ne çiğdem ne kar çiçeği,
 Doyup usanılmaz bir yar çiçeği,
 Çiçek bilmem o çiçeğin üstüne,

O çiçeğin türlü türlü hali var,
 Zehiri var, kaymağı var, balı var,
 Pembesi var, yeşili var, alı var,
 Çiçek bilmem o çiçeğin üstüne,

Selmani'nin bu sözleri gerçektir,
 İnsan denen en mukaddes çiçektir,
 Halis kökten sürüp gelen pürçektir,
 Çiçek bilmem o çiçeğin üstüne,

54- İMAM HÜSEYN'E

Ben Rıza olayım sen de Teslime,
 Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,
 Bizi ulaştırırsın Şehit Müslüm'e,
 Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

Her şehidin sırlarına ermeye,
 Celal Abbas için can baş vermeye,
 Alekber'in güllerini dermeye,
 Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

Zalim Yezit, Hüseyin'inin hasımı,
 Hasımlar artırır gamı yasımı,
 Ziyaret etmeye Ebu'l Kasım'ı,
 Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

Allah kahreylesin Yezit-i harı,
 Yıkılsın zalimin suru hisarı,
 Görmek için masum Ali Ashar'ı,
 Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

Dedesi Muhammed atası Ali,
 Şah Hüseyin bize uzatsın eli,
 Hak bahşetti nuru İmam Zeynel'i,
 Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

Hüseyin'e çevirip yüzlerimizi,
Yaş ile doldurak gözlerimizi,
Canan bir edek ki özlerimizi,
Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

Zeynep, Gülsüm, Leyla bir de Sakine,
Bunlar dayandılar zulüm yüküne,
Bin lanet Yezit'in özü köküne,
Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

Bunlar Hakk'a kurban verdi başını,
Atarak Yezit'e lanet taşını,
Akıtarak gözümüzün yaşını,
Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

Selmani'nin budur ahtı peymânı,
Şehidi Kerbela dini, imanı,
Ağlayarak geçirmeden zamanı,
Beraber gidelim İmam Hüseyin'e,

55- KAÇAMADIM NE ÇARE

Gizli dertlerimi dertsiz kullara,
 Açam dedim, açamadım ne çare,
 Kurtulayım diye çıktım yollara,
 Kaçam dedim kaçamadım ne çare,

Gecem değil günüm döndü zindana,
 Gözlerimin yaşı boyandı kana,
 Derdi gamın bohçasını meydana,
 Saçam dedim saçamadım ne çare,

Haber aldım derdin türlü renginden,
 Kurtulmadım meşakkatin cenginden,
 Kuşlar gibi yüksek değil enginden,
 Uçam dedim uçamadım ne çare

Bir göz attım şu dağların ardına,
 Koşup gider ulaşılmaz kurduna,
 Gerçeklerle güzellerin yurduna,
 Göçem dedim göçemedim ne çare,

Bu Selmani şöhretinden adından,
 Yaralıdır kalple kol kanadından,
 Şu dünyanın lezzetinden tadından,
 Geçem dedim geçemedim ne çare,

56- KUR'AN İÇRE

Ne acayip haldeyim ah bu demi devran içre,
Ah çekip ağlamaktayım makbulü yaran içre,

Oku gel Hakk'ın ismini dört kitapta mutlaka,
Gör ne yazmış Hak Teâlâ ol hatmi Kuran içre,

Sıfatında yedi hattı fehmeyle gel ey insan,
Küntü kenzullahı bilen kalmıştır viran içre,

Hak Teâlâ kâinatı Âdem için halk etti,
İşte bu hazinetullah ikrarda duran içre,

Ey Selmani! Sen bu sırrı bildirme her cahile,
Cahil ne bilsin Huda'yı cahildir her an içre,

57- KABUL EYLEYE

Hak için meydana gelen kurbanı,
 Şah Hasan, Hüseyin kabul eyleye,
 Rıza-i bâride kesilen canı,
 Şah-ı Hasan, Hüseyin kabul eyleye,

Muhammed Mustafa Ali aşkına,
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli aşkına,
 Hatice, Fatıma eli aşkına,
 Şah Hasan, Hüseyin kabul eyleye,

İmam Zeynel, Bakır, Cafer aşkına,
 Musa Kâzım, Rıza server aşkına,
 Tâki, Nâki ile asker aşkına,
 Şah Hasan, Hüseyin kabul eyleye,

Methi Ali Resulullah aşkına,
 İbrahim-i Halilullah aşkına,
 Cebrail -i Eminullah aşkına,
 Şah Hasan, Hüseyin kabul eyleye,

İshak ile İsmail aşkına,
 Nebi, veli, ehli dilin aşkına,
 Nasip veren yeşil eli aşkına,
 Şah Hasan, Hüseyin kabul eyleye,

Selmani der Âli Aba'nın aşkına,
Hüseyin'i Kerbelâ'nın aşkına,
Yetmiş iki şühedanın aşkına,
Şah Hasan, Hüseyin kabul eyleye,

58- DİLİ BÜLBÜL SAFİYE

Hüseyin aşkıyla kitap okuyan,
Sözü kumru, dili bülbül Safiye,
Kerametın kumaşını dokuyan,
Sözü kumru, dili bülbül Safiye,

Hem okur hem hoş sesini dinlersin,
Kerbelâ'nın acıların eylersin,
Ağlar sızlar bülbül gibi inlersin,
Sözü kumru, dili bülbül Safiye,

Şah-ı Merdan Hüseyin'e duş etsin,
Gündüz hayal geceleri düş etsin,
Hazreti Fatma'ya seni eş etsin,
Sözü kumru, dili bülbül Safiye,

Giymezsın alları kara bağlarsın,
Ehli beyit için sine dağlarsın,
Herkesi ağlatır sende ağlarsın,
Sözü kumru, dili bülbül Safiye,

Allah zihnın zekâ ile doldursun,
Seni ilim deryasına daldırsın,
Hüseyin'in makamını buldursun,
Sözü kumru, dili bülbül Safiye,

Gerçek erenlerden himmet dilersin,
 Koyun, kuzu gibi candan melersin,
 Dökülen gözyaşın niçin silersin,
 Sözü kumru, dil bülbül Safiye,

Güruhu Naci'den gelen namesin,
 Değerini kıymetini bilesin,
 Selmani'yi etkilendirdi sesin,
 Sözü kumru, dili bülbül Safiye,

59- BİZE

Gerekmez fani dünyada mülk için dava bize,
 Arifi dane lütfudur dert içre deva bize,

Bak öyle bir tezgâhtır ki bu bizim tezgâhımız,
 Dokutur türlü kumaşı ibrişim seva bize,

Bizler şol Âdem-i hakiz Mevlâ yoktan var etti,
 Ruhlar vücuda girmeden denildi kuvâ bize,

Ol dem bu kuvâ içine ruhlar yerleşmeseydi,
 Acep kısmet olur muydu Âdem'le Havva bize,

Selmani devri âlemde cemale âşık oldu,
 Cemalsiz boş hana benzer cennet-ül mevâ bize,

60- DÜŞER MİYDİM PEŞİNİZE

Yoksa halim hareketim,
 Gelmedi mi işinize,
 Gelmediğin bilse idim,
 Düşer miyim peşinize,

Aşkın kalbime dolalı,
 Asılsız aşkla solalı,
 Size tebelleş olalı,
 Girmedim mi düşünöze,

Her sermaye emektedir,
 Bilen helal yemektedir,
 İfadeniz demektedir,
 Bizden taş yok dişinize,

Sarı Gül'ü ansa idim,
 Sohbetine kansa idim,
 Bir kerecik konsa idim,
 Gülüm beyaz döşünöze,

Selmani der sözden geçir,
 Âşığını özden geçir,
 Şiirlerim gözden geçir,
 Sezdirmeden eşinize,

61- VECHULLAH

Verirsen canı,
 Bulun cananı,
 Seb'al Mesân'ı,
 Vechi veçhullah,

Yar ile yaran,
 Sendedir her an,
 Bil ümmül Kur'an,
 Vechi veçhullah,

Hak'tan inayet,
 Nuri hidayet,
 Ol yedi ayet,
 Vechi veçhullah,

Farz ile sünnet,
 Et Hakk'a minnet,
 Didar-ı cennet,
 Vechi veçhullah,

Melek, hem huri,
 Musa'nın Tur'u,
 Allah'ın nuru,
 Vechi veçhullah,

Ol yedi derya,
Bil cümle eşya,
Nishayı Kübra,
Vechi veçhullah,

Selmani settâr,
Haydar-ı Kerrar,
Hazreti Hünkâr,
Vechi veçhullah,

62- MİRÂÇLAMA

Kün emriyle karar kıldı,
Yerler gökler ve arşullah,
Dört nesne ile yoğruldu,
Beni Âdem safiyullah,

Âdem buldu kuvvet kudret,
Kisboldu nuru hidayet,
Gelmesi için zürriyet,
Hak'tan verildi emrullah,

Melek Sima Mah-ı Hurşit,
İki çömlek oldu eşit,
Birisinden zuhretti Şit,
Var oldu Şit Nebiyullah,

Nur nakletti emri celil,
Cebrail'di ona delil,
Bu İslam'ın aslını bil,
İbrahim-i Halilulullah,

Yüz yirmi dört bin nebiden,
Haber alındı veliden,
Ebi cedit Hâşimî'den,
Hak habibi Resulullah,

Murtaza'dan haber alıp,
Evliya sırrını bilip,
Zahir ata Ebu Talip,
Batını sırrı sırrullah,

Kırklar yolunu tutmaya,
Menzili Hakk'a yetmeye,
Miraca davet etmeye,
Geldi Cibril Eminullah,

Cebrail götürür pire,
Kırklar cem olduğu yere,
Yolda rast gelince şire,
Ver hatemin nebiyullah,

Hatemi ağzına uzat,
Onda sakın olur o zat,
Sitret-ül münteha gözet,
Keşfolsun azametullah,

Arşı kürsü levhi kalem,
On sekiz bin cümle âlem,
Okunan doksan bin kelim,
Zikrim Ali Keremallah,

Muhammed kırklara vardı,
 Hu deyip içeri girdi,
 Kırkı otuz dokuz gördü,
 Sordu nedir hikmetullah,

Haber aldı sırrullahtan,
 Aliyyün veliyullahtan,
 Selman geldi seydullahtan,
 Elinde bile keşküllah,

Keşkülü öne bıraktı,
 Cabir Ensar delil yaktı,
 Bir neşterle kırk kan aktı,
 Hepsinden bir revânullah,

Bir damla Selman'dan geldi,
 Hizmetler yolunu aldı,
 Bir üzüm danesi oldu,
 Getirdiği bil şeydullah,

Kudret taamı helaldan,
 Sütü elma ve baldan,
 Destur oldu zülcelâldan,
 Nûş edildi lokma-i Allah,

Muhammed ayağa kalktı,
 Kırklar hayran olup baktı,
 Müminlere secde gâhtı,
 Keremallahu veçhullah,

Bir müddet ayakta durdu,
 Tacını türaba vurdu,
 Kemerbest olun buyurdu,
 O an okundu Yedullah,

Herkes makama oturdu,
 Özünü Hakk'a yetirdi,
 Selman üzümü getirdi,
 Ezdi ol Hak Habibullah,

Biri içti kırkı mesttir,
 Hep belleri kemerbesttir,
 Semaha verildi destur,
 Hu dedi Hu Aliyyullah,

Aşk ile döndü semahlar,
 Döküldü küllü günahlar,
 Kabul olunca tavaflar,
 Erişti Hak'tan Feyzullah,

Kırklar girdiğinde çarka,
 Pervaz tamamlandı kırka,
 Emanettir taçla hırka,
 Bir kemer bir delilullah,

Gönüller maksudun buldu,
 Kalpler hep nur ile doldu,
 Emanete sahip oldu,
 Hacı Bektaş Veliyullah,

Tarık Nazenin Bektaş,ı,
 Gir bu yola sevgi taş,ı,
 Bağlandı semahın baş,ı,
 Hatmi yüz dört kitabullah,

Allah bir Muhammed Ali,
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli,
 Elestüden dedik beli,
 Bendesiyiz hamdülillah,

Hatice, Fatıma, Naci,
 İmam Hasan başlar tacı,
 Şah Hüseyin çekti acı,
 Oldu şahı şehidullah,

İmam Zeynel gözüm nuru,
Bakırî Cafer'in yârî,
Musa Kazım din serveri,
Pir Horasan Rızaullah,

Tâki'nin Nâki'nin ahtı,
Askerî Muhammed Mehdi,
Zaman olur gelir vakti,
Çıkar Ali Resulullah,

Ey Selmanî hakikatten,
Okunan ders beyyînâttan,
Cümlemizi şefaatten,
Mahrum eylemesin Allah,

63- GÜNAHTIR GÜNAH

Ey mevali canlar be hey erenler,
 Zakiri susturmak günahtır günah,
 Bu hizmeti böyle verdi verenler,
 Zakiri susturmak günahtır günah,

Şah-ı Merdan Ali gibi dostu var,
 Ehli beyti zikretmeye kastı var,
 Zakirin de Hak ceminde postu var,
 Zakiri susturmak günahtır günah,

Hep gayreti yolun, izin içindir,
 Hakk'a halka yarar sözün içindir,
 Dil olması safi sizin içindir,
 Zakiri susturmak günahtır günah,

Zakir görünse de divan edeli,
 Gerçek erenlere denmiştir beli,
 Göz önüne alın İmam Zeynel'i,
 Zakiri susturmak günahtır günah,

İnsanlar içinde nice cevher var,
 Meydana dökcek sözü gevher var,
 Abdüssamet ile İmam Cafer var,
 Zakiri susturmak günahtır günah,

Gönül yıkmak haram eder helali,
Hızır İlyas verir abı zülali,
Düşünmek lazımdır o zülcelâli,
Zakiri susturmak gûnahtır gûnah,

Hakk'a makbul olmaz yüceden uçan,
Fakir görünüşlü insandan kaçan,
Selmani der zâkir muhabbet açan,
Zakiri susturmak gûnahtır gûnah,

64- ÇOK SEVERİM KİTABI

Dört peygamber için dört kitap indi,
Onun için çok severim kitabı,
“Velegad kerremna” Âdem’e dendi,
Onun için çok severim kitabı,

İncil’de okunan İsa peygamber,
Tevrat ile Musa aynı beraber,
Zebur’la Davut’tan verildi haber,
Onun için çok severim kitabı,

Kuran’da okunan Ahad’la Ahmet,
Ahır zaman peygamberi Muhammet,
Kendi kitabını sever her millet,
Onun için çok severim kitabı,

Kitap okumadık, bilgisiz kaldık,
Okuduk ilimden haberdar olduk,
Her türlü bilgiyi kitaptan aldık,
Onun için çok severim kitabı,

Her kaç yıl olursa olsun yaşımız,
Okumayı bilsin yol kardeşimiz,
Selmani Kuran’a bağlı başımız,
Onun için çok severim kitabı,

65- SEVERİZ KİTABI

İlkelin, tarihin habercisidir
 Onun için çok severiz kitabı
 Bilginin bir cansız hazinesidir
 Onun için severiz kitabı

Çok bilişli insanları güldürür
 Akıl almaz buluşları buldurur
 Geçenleri yeniçağa bildirir
 Onun için çok severiz kitabı

Okunur dünyanın dört bucağında,
 İnsanlarla birdir her bir çağında,
 Binlerce söz yatar yaprağında,
 Onun için çok severiz kitabı,

Ağaç gibi ıskın verir dal verir,
 Her tarafa pürçek salar kol verir,
 Denizden karadan açık yol verir,
 Onun için severiz kitabı,

Bu Selman'ı bebe gibi kucaklar,
 Kitapla övülür bayraklar sancaklar,
 Pilot okumasa uçmaz uçaklar,
 Onun için severiz kitabı,

66- ZAR YARALADI

Yâd eller ne kadar taş atsalar da,
 Yarasız sineyi yar yaraladı,
 Gönül gülşeninin gonca gülünü,
 Şeydanın sedası zar yaraladı,

Âşıklar ah eder yarın elinden,
 Ciğerin dağlanır zarın elinden,
 Uşak yanar derler narın elinden,
 Şu yanan gönülü nar yaraladı,

Selmani kendini koru gel nardan,
 Esirge gülünü dikenden hardan,
 Çeke gör elini hayırsız kardan,
 İnsanı hayırsız kar yaraladı,

67- NE DEDE NE TALİP KALDI

Muhammed Ali'nin yoluna uyan,
Ne mürşit ne dede ne talip kaldı,
Var mı bu yolda hiç canına kıyan,
Ne mürşit ne dede ne talip kaldı,

Bu mu müminlikte şerefler şanlar,
Âşığın gözünden arifler anlar,
Hak yoluna kesilmiyor kurbanlar,
Ne mürşit ne dede ne talip kaldı,

Ayet var insanın zülfü saçında,
Birinde beşinde değil kaçında,
Gücenmeyin canlar ben de içinde,
Ne mürşit ne dede ne talip kaldı,

Günden güne açılmakta yaralar,
Silinmiyor kalplerdeki karalar,
Hak yoluna harcanmıyor paralar,
Ne mürşit ne dede ne talip kaldı,

Selmani bu sözü kim dedi sana,
Bari kül olayım ben yana yana,
Ana talip oldu talip de ana,
Ne mürşit ne dede ne talip kaldı,

68- NE KALDI

Sarı Gül'üm sana gönül vereli,
 Ne defterde yaprak ne de söz kaldı,
 Yanmak için bu ateşe gireli,
 Ne alevim kaldı ne de köz kaldı,

Benim çektiğim dert senin de derdin,
 Üstüne düşmesem severim derdin,
 Ne bir müjde ne de bir buse verdin,
 Arada ne eda ne de naz kaldı,

Yüze gülüp dıştan beni hoş ettin,
 Dertte koyup dertilere eş ettin,
 Sıcaklık vermeyip gönlüm kış ettin,
 Ne baharım kaldı ne de yaz kaldı,

Talihsizim safa sürüp gülmedim,
 Yanınızda kusurum ne bilmedim,
 Şu kadar ki dert çeksem de ölmedim,
 Hasretle yanmaktan canım az kaldı,

Selmani'ye sensin hayal düş olan,
 Gizli gizli yakan bir ateş olan,
 Derdimin ortağı bir tek eş olan,
 Benimle inleyen dertli saz kaldı,

69- SARI GÜLÜM

Yandı ciğerlerim yandı,
Gözlerim kana boyandı,
Kusur görme Sarı Gül'üm,
Bende gerçek aşk uyandı,

Gönül hasret çeker dosta,
Arada sevgidir posta,
Seni hasta gördüğümde,
Ben de oldum senden hasta,

Selmani der sözümdesin,
Ateşimde közümdesin,
Seni unuturum sanma,
Sen her zaman özümdesin

70- SENDE OLSAYDI

Beyaz gülüm uzatmazdın arayı,
 Aşkımın yarısı sende olsaydı,
 Bu kadar üzmezdin bahtı karayı,
 Aşkımın yarısı sende olsaydı,

Ben coşa geldikçe sen de coşardın,
 Aşk atına binip menzil aşardın,
 Çağırdığım yere hemen koşardın,
 Aşkımın yarısı sende olsaydı,

Sevda yüklerini bana yüklerdin,
 Neşemin üstüne neşe eklerdin,
 Tenhalarda görüşmemi beklerdin,
 Aşkımın yarısı sende olsaydı,

Beni benden daha fazla özlerdin,
 Merhem çalıp yaralarım düzlerdin,
 Gelse diye yollarımı gözlerdin,
 Aşkımın yarısı sende olsaydı,

Selmani der gülüm gülmesen yüze,
 Şiirimle sitem etmezdim size,
 Arada sırada uğrardın bize,
 Aşkımın yarısı sende olsaydı.

71- SEÇMİŞ OLMALI

Erenler abdestim alınmış diyen,
Dünya şehvetinden geçmiş olmalı,
Şüphesiz namazım kılınmış diyen,
Gayrilerden özün seçmiş olmalı,

Olmayanı olmuş diye bildirip,
Mantıksız söz ile halkı güldürüp,
Ölmeden evvela nefsi öldürüp,
Hızır'ın dolusun içmiş olmalı,

Gerçek erenlere göz gönül katıp,
Kin kibirle hırsı bir yana atıp,
Evliya ceminde erkâna yatıp,
Ölmeden kefenin biçmiş olmalı,

Ömrü bitirmişse haram yemeden,
Günahı isyanı benimsemeden,
Alındı kılındı sözü demeden,
Dedisiz kodusuz göçmüş olmalı,

Selmani der söze vererek emek,
Anlamını halka beyan eylemek,
Çok kolay değildir boş söz söylemek,
Dil cürmünden uzak kaçmış olmalı,

72- TAŞLAMA

İnsanlarda yaramazlık çoğaldı,
Kadın besmelesiz çocuk yapalı,
Köpeklerin et gıdası azaldı,
Tavuk kemiğinden sucuk yapalı,

Olgun, ölgün insanlar da hamlandı,
Herkes şimdi derde düştü gamlandı,
Hıyaroğlu hıyarlar da zamlandı,
Herkes salatayla cacık yapalı,

Selmani bu gibi işleri taşlar,
Bugün güvencesiz ekmekler aşlar,
İpek pahasında kaba kumaşlar,
Terzi boylu boslu gocuk yapalı,

73- SOĞUMADI MI?

Keşke bu aşkımız soğusa dedin,
 Aşkın o an için soğumadı mı?
 Neydeyim bende aşk yoğusa dedin,
 Aşkın o an için soğumadı mı?

Benim coşkun aşkım doldu kabına,
 Öyle mi geldiği dost hesabına,
 Koydun beni gizli buzdolabına,
 Aşkın o an için soğumadı mı?

Dillerde söylendi Selmani adım,
 Nice canlar ile güldüm oynadım,
 Aşkın ocağına girip kaynadım,
 Aşkın o an için soğumadı mı?

74- UTANMAZLAR MI?

Cem evine zevk yeridir diyenler,
 Bir gün sözlerinden utanmazlar mı?
 Bilip bilmeyerek nane yiyenler,
 Bir gün sözlerinden utanmazlar mı?

Alevi Kuran'ın her ayetinde,
 Gece gündüz okuyanın methinde,
 Hayat yok zahidin diyanetinde,
 Bir gün sözlerinden utanmazlar mı?

Ne bilsin zahidin cahil herifi,
 Cahilliktir liderinin tarifi,
 Üstün zannedenler şeri şerifi,
 Bir gün sözlerinden utanmazlar mı?

Okusa da anlamazlar Kuran'dan,
 İkrar verip ikrarında durandan,
 Şefaata beklerler cemi Kuran'dan,
 Bir gün sözlerinden utanmazlar mı?

Cehennem insanın çürük özünden,
 Yananlar hep kendi ateş közünden,
 Bakan beyler bile kötü sözünden,
 Bir gün sözlerinden utanmazlar mı?

Allah'ım kurtarsın zalim zulmünden,
Sabır versin ilhamından hilminden,
Haberdar olunca batın ilminden,
Bir gün sözlerinden utanmazlar mı?

Selmani der bir araya gelinci,
Boş sözlü olmaz mı halkın gülüncü,
Muhammed'i tam Alevi bilinci,
Bir gün sözlerinden utanmazlar mı?

75- OLMAZ MI?

Bu nedir alaca, bu nedir sıraç?
Fikirleri birleştiresek olmaz mı?
Bir olup cem evi kurulsak haraç,
Halkımızı derleştiresek olmaz mı?

Dedeler, babalar yol büyükleri,
Üstüne yüklenmiş ağır yükleri,
Aramızda çıkan kötülükleri,
Hep bir olup körleştiresek olmaz mı?

Muhammed Ali'yi metheder Kuran,
Ali'dir yıllarca kandilde duran,
İkisidir yolu erkânı kuran,
Kalbimize yerleştiresek olmaz mı?

Çağırsak Yezit'ler ceme gelmezler,
Gelseler de bize sırdaş olmazlar,
Kuran manasını bilmezler,
Bunu iyi eleştiresek olmaz mı?

Selmani sohbet et babalar ile,
Geçirme günleri kabalar ile,
Bu yolda yapılan çabalar ile,
İki vardan karşıtırsak olmaz mı?

76- BAŞIM DUMANI

Dumanı kalkmadık dağ olmaz derler,
 Kalkar m'ola dertli başım dumanı,
 Kemiğim bırakır etlerim yerler,
 Vicdansız güzelin olmaz imanı,

Kime canım desem kara bağlattı,
 Kime kanım desem yaktı ağlattı,
 Yüze gülücüler beni ağlattı,
 Bize imiş ağlamanın zamanı,

Bundan sonra gelmez düzenim tadım,
 Eli değil ben kendimi kınadım,
 Ne yazık dünyayı boşa çiğnedim,
 Bilmemişim yahşi ile yamanı,

Yanarım dumanım tütene kadar,
 Başımdan bu derdi atana kadar,
 Ölürüm bu dava bitene kadar,
 Merhametsiz zalim vermez amanı,

Selmani der yara, yar dedim durdum,
 Asığa acımak var dedim durdum,
 Açılan yaramı sar dedim durdum,
 Söze eğemedim kaşı kemanı,

77- HEM KİTABI SEVER HEM DE İNSANI

Kitaba alışkan anne babalar,
Hem kitabı sever hem de insanı,
Öğrenmeye öğretmeye çabalar,
Hem kitabı sever hem de insanı,

Oğlunu kızını verir okula,
Yaralı denir böyle bir kula,
Okumakla destek olur akıla,
Hem kitabı sever hem de insanı,

İnsan yetiştirmek olsa hüneri,
Çok çalışır hızla gider ileri,
Bilim öğreneler doğuştan beri,
Hem kitabı sever hem de insanı,

Yetmiş yaşta düşünenler yarını,
Bir günlük ömrü olsa görür karını,
Ele alan ilim anahtarını,
Hem kitabı sever hem de insanı,

Selmani der ifadenin esası,
Az okunan dersi çok anlaması,
Velhasılı uzun sözün kısası,
Hem kitabı sever hem de insanı,

78- NEBİZİŞANI

Ah Hüseyin deyip açtım dehanı,
Gözüm görmez oldu fani cihanı,

Muhammed'e ümmet olayım diye,
Dilde tespih ettim nebi zişanı,

Derdi olan gelsin dermanı buldum,
Hüseyin'dir derdimizin dermanı,

İlim deryasıdır Cafer'i Sadık,
Çünkü nuş eyledi bahri ummanı,

Âlim'ül gaybın sırrı Âdem'dir,
İnsanın sureti sebal mesânı,

Dil binayı kübra olduğu için,
Kalbinde saklarım sırrı sübhanı,

Kur'an'ı natığı tefsir edince,
Veçhullah'ta gördüm şekli insanı,

Selmani canana can feda kıldım,
Sevmişim Hüseyin'i Şah-ı Merdan'ı,

79- NE DE SULTANI

Bir susuz deryaya daldım yüzerim,
 Ne gemiyi gördüm ne de kaptanı,
 Manaları mantığımla süzerim,
 Ne şahı gördüm ne de sultanı,

Gavvas olan hep bu ummana dalmış,
 Çokları girdapta boğulup kalmış,
 Bu derya dünyayı içine almış,
 Ne bağını gördüm ne de bostanı,

Bu ummana dalmış gerçek erler,
 Nebiler, veliler, erenler, pirlar,
 Cebrail cennete gül dikti derler,
 Ne gülünü gördüm ne de gülistanı,

Her can bu ummanı boylayıp geçmiş,
 Arifler manayı elemiş seçmiş,
 İdris cennette hulle don biçmiş,
 Ne tezgâhı gördüm ne de kaftanı

Selmani der ben bu deryada yüzdüm,
 Mantıksız sözlere kendimi üzdüm,
 Yüz on dört sureyi okuyup süzdüm,
 Ne tamamı gördüm ne de noksanı,

80- AŞKINI

Beyaz gülüm ne sevgin ne aşkın var,
 Allah benden beter etsin aşkını,
 Gizlice konduğum gönül köşkün var,
 Allah benden beter etsin aşkını,

Aşkın ne olduğun kanıtlayasın,
 Sevda kümesine yumurtlayasın,
 Selmani diyerek somurtlayasın,
 Allah benden beter etsin aşkını,

Birdenbire kaynayıp da coşasın,
 Coşkun ol ki âşık aşklı yaşasın,
 Bana benden daha fazla koşasın,
 Allah benden beter etsin aşkını,

Benim aşkım doğsun senin özüne,
 Yanasın âşığın ateş közüne,
 Gece uyku girmesin hiç gözüne,
 Allah benden beter etsin aşkını,

Aşkı bilen aşka doyup bıkmamasın,
 Canı bilen canın gönlün yıkmasın,
 Bu Selmani hatırından çıkmasın,
 Allah benden beter etsin aşkını,

81- YARASINI

Gel gönöl fani dünyanın çekme macerasını

Arif olup anla ilmin ağını karasını

Hak Teâlâ sevdiğine çile verirmiş meğer

Kulluğa bel bağlayanın sararmış yarasını

Hayrını şerrini bilip gûnahtan sakınanlar

Mizan, terazi, tartarken azaltır darasını

Mevlâ mümin kulu için halk eyledi cenneti

Huri Gilman olanlardan istemez kirasını

Yaşadığımız müddetçe eğer isyan eylesek

Ne olur Ya Rab pek uzatma ömrümüz arasını

Ey Selmani ahiretim mamur eyleyim dersin

Kalp evini ısıtmaya yaka gör çirasını

82- NAZ ATTI

Gaziler köyünde bir güzel gördüm,
 Gözlerine gözlük takıp poz attı,
 Gül yüzünü görünce bin oldu derdim,
 Bana cilve ile eda naz attı,

Karşımda naz ile güldü yılıştı,
 Orda beni söyletmeye çalıştı,
 Eyvah kalbim alev aldı alıştı,
 Çünkü içerime ateş köz attı,

Bilmem kimin kızı kimin kadını,
 Selmani'yim tadamadım tadını,
 Dilim tutup soramadım adını,
 Oy yarama biber attı tuz attı,

83- VELİ GİBİ

Mustafa'ya yar et beni,
 Şah-ı Merdan Ali gibi,
 Mucizatl  er gelmedi,
 Hacı Bektaş Veli gibi,

Haklı sözün k r etmezse,
 Ene'l Hak'la dar etmezse,
 Mustafa da y r etmezse,
 Dolaşı ım deli gibi,

Yakalarsa gönül kışı,
 Ba rıma ba latır taşı,
 Akıtır gözümden yaşı,
 Gamı hicran seli gibi,

Gayrilerden seçik eyle,
 L l-  gevher saçık eyle,
 Ya Rab elim açık eyle
 Pirin yeşil eli gibi

Selmani der a lat beni
 Aynı cemden dinlet beni
 Hak aşkına inlet beni
 İrfanda saz teli gibi,

84- HİŞİM GİBİ

Hiç mi gelmeyecek gönlümün yazı,
Yağıyor üstüme kar hışım gibi,
Yazılmış alnıma bu kara yazı,
Canım almak ister yar hışım gibi,

Dedim hışma gelip yar beni üzme,
Ben candan bezmişim sen bari bezme,
Ezilmiş ciğerim bir de sen ezme,
Öldürüp kefenim sar hışım gibi,

Eller yar olmasın benim yerime,
Ben erirken sakın sen de erime,
Kurban olam kızma cevahirime,
Diyemem yanına var hışım gibi,

Ne lüzum var darılıp da küsmeye,
Aramızdan sevgimizi kesmeye,
Berdar etme inanıp da esmeye,
Hazırlama n'olur dar hışım gibi,

Selmani'nin gelecek mi ahırı,
Çekecek hal mi var böyle kahırı,
Cude kızı gibi doldur zehiri,
Şanına düşerse ver hışım gibi,

85- TOKAT GÜZELİ

Ben bir güzel gördüm Tokat ilinde,
Dengi ne kızda var ne de gelinde,
Tokat'ın övgüsü methi dilinde,
İlimi methedip dururum dedi,

Gönül yaylasında yayla yaylarsan,
Tatlı dillerinle gönül eğlersen,
Bana bir aykırı sözü söylersen,
Tokat tokadını vururum dedi,

Sanma aşk ehlinde tatlı dil biter,
Ne aşk biter ne de başta yel biter,
O vurduğun yerde gülüm gül biter,
İşte bu söz benim gururum dedi,

Bu sözlerim acı gelmesin sana,
Canım feda olsun sen gibi cana,
N'olur çıkışmamı çok görme bana,
Ben kendimi böyle korurum dedi,

Aşkın ile sinem yanıp köz olsun;
Kavli kararımız sağlam söz olsun,
Selmani yaşınız seksen-yüz olsun,
Eş kabul edersen varırım dedi,

86- BİLEN KİM İDİ

Gel ey âşık sana bir سوالim var,
İptida dünyaya gelen kim idi,
Tereddütte kalıp çekme ah u zar,
Hakk'ın birliğini bilen kim idi,

Kimdir evvel ahır hem baki kalan,
Kimdir Cebrail'i dünyaya salan,
Ya kimdir doğurup kızını alan,
Atasının aklın çalan kim idi,

Yetim durdu terazinin başında,
Yıldızı kim parlatmıştır kaşında,
Kimin oğlu oldu geçkin yaşında,
Mesiha isminde kalan kim idi,

Ya kim idi rüzgâr alan tahtını,
Ya kim güttü ikrarını ahtını,
Balık karnında kim bildi vaktini,
Orada namazın kılan kim idi,

Selmani bu ilmi hikmete dalıp,
Âşık olanları mihnete salıp,
Kimdir küllü şeyden emanet alıp,
Kendi canını da alan kim idi,

87- GÖL DERDİ ÇÖL DERDİ

Âşıkları halden hale düşüren,
 Mevlâ derdi, derya derdi, göl derdi,
 Mecnun edip sahra çölleri aşırın,
 Leyla derdi, sahra derdi, çöl derdi,

Aşkın ateşe yanıp pişmesi,
 Dert ehlini bulup derdin deşmesi,
 Bülbülün seherde zara düşmesi,
 Lale derdi, sümbül derdi, gül derdi,

Aşk elinden başa, sevda gelenin,
 Zevk içinde sefa sürüp gülenin,
 Zahmet çekip, kadrini bilenin,
 Arı derdi, çiçek derdi, bal derdi,

İki tabiatı güzel görenin,
 Gönlünü düşürüp önem verenin,
 Günde bin bir türlü renge girenin,
 Pembe derdi, yeşil derdi, al derdi,

Selmani der, aşkla gönlü dolanın,
 Hakk'ı, halkı sevip rengi solanın,
 Dünyayı terk edip derviş olanın,
 Aba derdi, hırka derdi, şal derdi,

88 - OLMAZ VALLAHİ

Lâm 'ı candan sevip saymayanlara,
 Mim'den hiç şefa'at olmaz vallahi,
 Elif Cim'e Dal'a uymayanlara,
 Mim 'den hiç şefa'at olmaz vallahi,

Evvel ahir olan kimi bilmezse,
 Ebcedi kebirde Cim'i bilmezse,
 Elif'i bilmezse Mim'i bilmezse,
 Mim'den hiç şefa'at olmaz vallahi,

Elif Allah adı okunur vallah,
 Lam âlim-ül gaybın beyanı billâh,
 Kim sevmezse ehli-beyt Resulullah,
 Mim'den hiç şefa'at olmaz vallahi,

Te, Tebareke'de Te yi bilmezse,
 Ayın ile Lam'ı Ye'yi bilmezse,
 Bâ'yı Bismillah'ta Be yi bilmezse,
 Mim'den hiç şefa'at olmaz vallahi,

Selmani der Hak haklığın duyarsa,
 Lâ'm'ı Mim'i sevin der buyurursa,
 Her kim ki Lâ'm'ı Mim'den ayırırsa,
 Mim'den hiç şefa'at olmaz vallahi,

89- TİRYAKİ

Bak ne güzel yaratılmış binamız,
Elinle binayı yıkma tiryaki,
Razı olmaz atamızla anamız,
Atanın sözünden çıkma tiryaki,

Sardırma ciğere karacıkları,
Kimse sevmez gönlü daracıkları,
Zorla kazanılan paracıkları,
Sigaraya verip yakma tiryaki,

Çoğunluk içse de suça sayılır,
Meslektaş olanlar içe sayılır,
Derler ki içmeyen hiçe sayılır,
Onların sözüne bakma tiryaki,

Üç yüz altmış altı damardan geçer,
İnsan kocamadan çürüğü seçer,
Sigara denilen zehirden hançer,
Hançeri kalbine çakma tiryaki,

Hiçbir gün onunla uz geçemezsin,
Vazgeçeyim dersin vazgeçemezsin,
Geçsen bile hemen tez geçemezsin,
Bir kere yakana takma tiryaki,

Yaş yirmi demeden olursun çürük,
Çünkü için dışın dumana bürük,
Hazırdır peşinden balgam öksürük,
Geldikçe canından bıkma tiryaki,

Selmani der içenlere uyarsan,
Fazla içip tatlı cana kıyarsan,
Bu şiiri kitaplarda duyarsan,
Ah edip canını sıkma tiryaki,

90- YÂRİN ÖZÜ GÖNLÜ BENDE DEĞİL Kİ

Ben yâri sevsem de candan özümnden,
 Yârin özü gönlü bende değil ki,
 Anlamadı sohbetimden sözümnden,
 Yârin özü gönlü bende değil ki,

Divane gönlümde aşk eleme var,
 Sohbette sözümde aşk kelamı var,
 Ne bir merhabası ne selamı var,
 Yârin özü gönlü bende değil ki,

O yâr benden ayrı gezer dolaşır,
 Sanırdım ki bana hayrı bulaşır,
 Böylelikle nasıl Hakk'a ulaşır,
 Yârin özü gönlü bende değil ki

Yâr olanlar eder naz âşığına,
 Herhalde ki meyli saz âşığına,
 Önem verilmiyor söz âşığına,
 Yârin özü gönlü bende değil ki,

Bilmem yâre karşı hatam kaç oldu,
 Şirin canım değersiz bir paç oldu,
 Selmani der candan sevmem suç oldu,
 Yârin özü gönlü bende değil ki,

91- YÜZEMEZSİN Kİ

Âdem ilmi denen uçsuz dünyada,
Yüzmek mümkünsüzdür, yüzemezsin ki,
Doğusunda, batısında her yanda,
Gezmek mümkünsüzdür, gezemezsin ki,

Çok insanlar bu deryada ağlanmış,
Niceleri ateşine dağlanmış,
Üç yüz altmış altı düğüm bağlanmış,
Çözmek mümkünsüzdür, çözemezsin ki,

Rengi al kırmızı beyaz narinci,
Çıkmak güçtür derinine girinci,
Bu ilme denilir deliksiz inci,
Dizmek mümkünsüzdür dizemezsin ki,

Bu sır ilim bilenlere sezildi,
Gülü açtı görülmeden bezildi,
Sabır ile nefsin başı ezildi,
Ezmek mümkünsüzdür, ezemezsin ki,

Selmani bu ilme açalı gözü,
Anlaşıldı o an mananın özü,
Mantıktan anlamlı anlamsız sözü,
Süzmezmek mümkünsüzdür süzemezsin ki,

92- DALIM MI VAR Kİ

Beyaz gülüm gidecek yol aratma,
Başka bir gidecek yolum mu var ki,
Bana sarılacak bir dal aratma,
Tutup sarılacak dalım mı var ki,

Canan için can evimden vuruldum,
Coşkun çaylar gibi aktım duruldum,
Ben sana sığınıp sana sarıldım,
Senden gayrı kanat kolum mu var ki?

Canı dilden sarılmışım dalına,
Kerem et Allah'ın şaşkın kuluna,
Muhtacım ben leblerinin balına,
Dost dilinden tatlı balım mı var ki?

Dil baldan tatlıdır zehirden acı,
Muhammetlik etme halime acı,
Bu âşıklık bize saadet tacı,
Diba atlas hırka şalım mı var ki?

Selmani der gelir isen çağırma,
Sözlerimden hiç incinip ağırma,
Yeter ki o yâri basam bağırma,
Dünya malı param pulum mu var ki?

93- VERMİYOR Kİ

Derdimize yanaşmaya,
Hızlar fırsat vermiyor ki,
Beyaz gülle konuşmaya,
Kızlar fırsat vermiyor ki,

Gülün adın anam desem,
Dallarına konam desem,
Ateşine yanam desem,
Közler fırsat vermiyor ki,

Hele bir küçük kıızı var,
Ne baharı ne yazı var,
Ara sıra bir nazı var,
Nazlar fırsat vermiyor ki,

Ellere dert yanıştırmaktan,
Ona buna danışmaktan,
Sıra gelmez konuşmaktan,
Sözler fırsat vermiyor ki,

Selmani'yi etme ören,
İflah olmaz derdi veren,
Bir arada bizi gören,
Gözler fırsat vermiyor ki,

94- İMTİHAN

Bana türlü türlü soru sormadan,
Kısa yoldan bir imtihan yok mu ki,
Zavallı âşığı üzüp yormadan,
Bir diploma verilirse çok mu ki?

Hep zihnimde değil coğrafya tarih,
Ömrümde görmedim okul maarif,
Bu kadar dersleri edemem tarif,
Hepisini ezber etmek hak mı ki?

Selmani gıdayı alır maşuktan,
Faydalanır kalbindeki ışıktan,
Bir kağıdı esirgemek âşıktan,
Peygamberin emri, doğru rah mı ki?

95- IŞIĞI ALİ

Kırkların ceminde yanan delilin,
Nuru Muhammed'dir ışığı Ali,
Narını gülizar eden Halil'in,
Nuru Muhammed'dir ışığı Ali,

Hatice, Fatıma, Hayrunnisa'nın,
Zehre elin sunan İmam Hasan'ın,
Hüseyn-i Kerbela hep masumânın,
Nuru Muhammed'dir ışığı Ali,

Zindandan pay alan Zeynel Aba'nın,
Kazanda kaynayan Bakır Bega'nın,
İmam Cafer Sadık ilmi deryanın,
Nuru Muhammed'dir ışığı Ali,

Şah Musa'yı Kazım İmam Rıza'nın,
İmam Tâki Nâki nuru Huda'nın,
Hasan Al Askeri mehdi livanın,
Nuru Muhammed'dir ışığı Ali,

Selmani her zulme olan sabırın,
Canlı ölü görünmeyen kabirin,
On parmağı hayat veren Cabir'in,
Nuru Muhammed'dir ışığı Ali,

96- DERTLER DERMANI ALİ

Okurum Nâd-ı Ali'yi keremler kani Ali,
Mazhar-ül acayip sensin canların canı Ali,

Uhud cenginde yetiştin Mustafa'nın carına,
Teciduhu Avnenneke dertler dermanı Ali,

Zalimler şehit eyledi Muhammed'in dişini,
Finne vahib olan şahım eyle ihsanı Ali,

Düşmüşlerin elin tutan ya Aliyy'ül Murtaza,
Bilhaceten külli hemmin gamın yeksanı Ali,

İki cihanın serveri şimdi yoluna bakar,
İki veleyha muhavvilü şahlar sultanı Ali,

Edirikni edirikni diye çağırmaktadır,
Lebbeyk dediğin anda kurtar insanı Ali,

Diyen sensin ol Resule esselâmün aleyk,
Yine sensin şefaatin bahri ummanı Ali,

Cenazende ak deveyi çekip götüren sensin,
Sendedir cümle âlemin sırrı pinhanı Ali,

Bir dakikada Hint'ten Halep'e erişen sensin,
Şimdi bize de yetişmenin tam zamanı Ali,

Nâdı Ali duasının hürmeti için ey şahım,
Koyma zulmette medet bekliyor Selmani Ali,

97- YÂR ALİ ALİ

Ta ezelden candan sevmişim seni,
 Ali Ali Ali, yâr Ali Ali,
 Dilerim kapında kul eyle beni,
 Ali Ali Ali, yâr Ali Ali,

Ali keşf ettirdi akı karamı,
 Ali yeme dedi bana haramı,
 Ali sarar yine açan yaramı,
 Ali Ali Ali, yâr Ali Ali,

Ali'dir efendim sevgisi dilde,
 Ali'nin kokusu insanda gülde,
 Ali idi duran sırrı kandilde,
 Ali Ali Ali, yâr Ali Ali,

Ali oldu sırdan gün gibi izhar,
 Ali'nin sırrına olalım mazhar,
 Ali'dir veçhullah, Ali'dir didar,
 Ali Ali Ali, yâr Ali Ali,

Selmani'yim ben Ali aradım,
 Ali diye diye var adım adım,
 Ali'den isterim cümle muradım,
 Ali Ali Ali, yâr Ali Ali,

98- SIRRI PÜNHANDIR ALİ

Veçhi Kuran, yüzü insan Seb'al Mesandır Ali,
Cevheri kan, Şirri Yezdan, lütfu ihsandır Ali,

İlmi irfan, nur-u burhan, ümmü'l Kuran Ali'dir,
Bahri umman, genci nihan, sırrı pünhandır Ali,

Hâke yeksan, Şah-ı Merdan, âlemlerin şahıdır,
İlmi lokman, derde derman, şahı sultandır Ali,

Hem âşıkan, hem sadıkan, du cihan mürşididir,
Dem ü devran, piri piryan nebizişandır Ali,

Hayyu hayran, seyri seyran devreder gece gündüz,
Mahi taban, kevn ü mekân, cümle cihandır Ali,

Zikri zikran, şükrü şükran, hem mürüvvet kanidir,
Can-u canan, bahri umman, şirin dehandır Ali,

Selmani şan, namı nişan, bil arifandır hemen,
Din-i iman, Huri Gılman, ulu sübhandır Ali,

99- BEKTAŐI VELİ

Horasan şehrinden Rum'un ilini,
 Görensın Pir Hacı Bektaş-ı Veli,
 Güvercin donunda Karahöyük'te,
 Duransın Pir Hacı Bektaş-ı Veli,

Sen Rum ülkesinde ettin pervazı,
 Darı çek üstünde kıldın namazı,
 Cümle erler sana eyler niyazı,
 Pirânsın Pir Hacı Bektaş-ı Veli,

Hamur gibi yoğuransın haceri,
 Nutkunla akıntın ol ak pınarı,
 Binip yürütesin cansız duvarı,
 Sürensın Pir Hacı Bektaş-ı Veli,

Selmani'nin akı ermez işine,
 Candan sevmek için düşer peşine,
 Gündüz hayaline gece düşüne,
 Girensın Pir Hacı Bektaş-ı Veli,

100- CİLVELİ CİLVELİ

Şu Tokat'ın güzelleri,

Gezer cilveli cilveli,

Âşıkların ciğerini,

Ezer cilveli cilveli,

İzler âşık sözlerini,

Sözlerinin özlerini,

Sürmelenmiş gözlerini,

Süzer cilveli cilveli,

Gül fidanı budak budak,

Canım kurban adak adak,

Sevdiğini görse dudak,

Büzer cilveli cilveli,

Aşk rüzgârı estirirse,

Devaları kestirirse,

Seven dostu küstürürse,

Üzer cilveli cilveli,

İsteyen gerçek yarlığı,

Hoşlanmaz gönül darlığı,

Selmani'deki varlığı,

Sezer cilveli cilveli,

101- VELİDİR VELİ

Çağırmadan duyup bakmadan gören,
Allah bir Muhammed Ali'dir Ali,
Bunca erenlerin nasibin veren,
Hünkâr Hacı Bektaş Veli'dir Veli,

Hatice, Fatıma, Hasan, Hüseyin,
İmam Zeynel, Bakır seyidi kevneyin,
Cafer-i Sadık'tır cedd-ül Hasaneyn,
Musa Kazım Rıza bellidir belli,

Tâki'yi sevendir kendini bilen,
Nâki'yi sevendir kalbini silen,
Hasan El Askeri imdada gelen,
Balım Sultan Kızıl Deli'dir Deli,

On iki imamda Mehdi başımız,
Ali Resul bizim yol yoldaşımız,
On dört masum için aksın yaşımız,
Gözden akan aşkın selidir seli,

Yüz dört kitap indi hepsi Kuran,
Üç huruf üstüne kurmuştur kuran,
İçinde nurdan bir yeşil ben duran,
Hünkâr efendimin elidir eli,

Selmani dört huruf sohbetim sözüm,
 On iki noktaya bağlıdır özüm,
 Hem Kâbe'm, hem kıblem hem de niyazım,
 Şahlar şahı nuru celidir celi

102- YÜZ BENLİ BENLİ

Benli dilber gerdanında ben gördüm,
 Gerdan benli benli yüz benli benli,
 Dedim benlim benlerini ben gördüm,
 Öldürdün derimi yüz benli benli,

Meftun oldum böyle bir kaşı yaya,
 Cemalini gören yürümez yaya,
 Atıver kendini göle deryaya,
 Sen de benim gibi yüz benli benli,

Yâr seni seveli yandı bu sine,
 Âşığı genç iken gel koyma sine,
 Bu Tokat ilinin Selmani'sine,
 Kurban olmak ister yüz benli benli

103- GİZLİ GİZLİ

Ali'nin sırrına akıllar ermez,
Gizli sır içinde sır gizli gizli,
Bu kuvvet kudreti her kula vermez,
İsteyen kullara ver gizli gizli,

Yaradan Hak safi nurdan var etmiş,
Muhabbetin tatlı cana kar etmiş,
Sanki bana söylemeye ar etmiş,
Âşıklara sırrın der gizli gizli,

Aşk muhabbete düşen gülemez,
Her insanım diyen kalbin silemez,
Candan geçmeyen kalbi ölemez,
Geleceği bilir er gizli gizli,

Âşığın sevgisi Hak sevgisidir,
Yine bu ilimler Hak vergisidir,
Cevher satılan yer aşk dergisidir,
Hakikat güllerin der gizli gizli,

Selmani Hak aşkı ciğerim ezer,
Aşk ehli olanlar divane gezer,
Sevdakâr olanlar canından bezer,
Verir ilhamını pir gizli gizli,

104- KURBAN KESİMİ

Bu ne biçim kurban kesme erenler,
 Katliama döndü kurban kesimi,
 Böyle mi bildirdi haber verenler,
 Katliama döndü kurban kesimi,

Mübarek bayramda acı esenler,
 Duyunca küsmesin bana küsenler,
 Boğaların bacağı kesenler,
 Katliama döndü kurban kesimi,

İğneler vurulup kurşun sıkmalar,
 Baş hayvanı yaralayıp yıkmalar,
 Tekbirsiz ölene sahip çıkmalar,
 Katliama döndü kurban kesimi,

Canlı mı cansız mı deyip şişlemen,
 Böyle bir lokmayı yiyip dişlemen,
 Sevap edek derken günah işlemen,
 Katliama döndü kurban kesimi,

Selmani bu sözü anlayan anlar,
 Atmayın sözümü vefalı canlar,
 Bu şekilde kesilmesin kurbanlar,
 Katliama döndü kurban kesimi,

105- GÜLMEYECEK Mİ?

Güvendiğim dağa karlar yağıyor,
Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?
Eller zevk içinde gülüp oynuyor,
Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?

Bir gün gelip garip halim sormazsın,
Yanımda bir müddet kalıp durmazsın,
Yalvarsam da yar sinene sarmazsın,
Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?

Yakın gel dedikçe sen uzak kaçtın,
Güler yüz gösterip gönlünden saçtın,
Kalbimde çok derin yaralar açtın,
Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?

Ahtım alamazsam kaşı karadan,
Açtığı yaralar sızlar sıradan,
Nasıl kurtulurum ben bu yaradan,
Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?

Yârinden ayrılan gel diye ağlar,
Sevenler ağlama gül diye ağlar,
Selmani de beyaz gül diye ağlar,
Yoksa kara bahtım gülmeyecek mi?

106- KIRMIZI DEĞİL Mİ?

Yüz dört kitabı okuyan

Diller kırmızı değil mi?

Dalında bülbül şakıyan

Güller kırmızı değil mi?

Al kırmızı ad takılmış

Ne yazık ki hor bakılmış

Bayramda kına yakılmış

Eller kırmızı değil mi?

Gönül köşkü konağında

Mengüş küpe sol sağında

Güzellerin yanağında

Haller kırmızı değil mi?

Selmani dersin ağında,

İnsana sevgi bağında,

Türklerin al bayrağında,

Allar kırmızı değil mi?

107- NAZARA BENİ

Aşkımı, sevgimi öze düşürüp.

Almadı muhannet nazara beni

Yakıcı, yıkıcı, göze düşürüp

Korkarım uğratır nazara beni.

Böyle bir hal birdenbire belirse

Çare bulur yar halinden bilirse

İki nazar bir araya gelirse

Şüphesiz düşürür mezara beni.

Tılsım takınayım, nazar geçmesin

Gencecik yaşımda kanım içmesin

Görünmez hızarla kesip biçmesin

Düşürme ne olur hızara beni.

Candan seven canı başta tutasın

Dermansız derdine derman katasın

Altın gibi sarrafına satasın

Götürmeyip değme pazara beni

Selmani der, yar aklımdan gitmedin

Dertli kul buldurup dert dinletmedin

Çok gezdim dolaştım nasip etmedin

Bu derdin dermanı yazara beni,

108- SEÇ BENİ

Yârim sen sultan ol ben kul olayım,
 İnsanlar içinden sevip seç beni,
 Ayaklar altında bir yol olayım,
 Beyaz topuklarla çiğne geç beni,

Ömrüm olanaca ahır gelirim,
 Bazen lütuf bazen kahr gelirim,
 Belki acı olur zehir gelirim,
 Panzehir yerine alıp iç beni,

Aşkın kapısını sende buluyum,
 İstersen yoluna kurban oluyum,
 Gerçi yaratanın edna kuluyum,
 Acıyıp halime görme hiç beni,

Şeker mi kaymak mı bal mıdır lebi,
 Sevda bir derya ki bulunmaz dibi,
 Bir ağaç içinde Zekerya gibi,
 Aşkın hızarıyla kesip biç beni,

Selmani der malsız varsız ölürsem,
 Garip garip yurtsuz yersiz ölürsem,
 Ecelim gelende yârsız ölürsem,
 Vasiyetim, etmesinler göç beni,

109- TOMBUL YÜZ BENİ

Doğru söyle yar Allah'ın seversen,
Candan sever misin tombul yüz beni,
Can atarak sevmek için eversen,
İster öldür, ister diri yüz beni,

Siyah kirpiklerin süzülü gördüm,
Kaşlarında keman yazılı gördüm,
Sıra sıra benler dizili gördüm,
Saydım gül yüzünde tamam yüz beni,

N'olur gül yüzünden ver buse payım,
Beni mahcup etme ey kaşı yayım,
Dalmak ister isen uçsuz deryayım,
Aşkın gemisine bin de yüz beni,

Bana yar olduğun bildirirseniz,
Ağlatmayıp yüzüm güldürürseniz,
Ecelim gelmeden öldürürseniz,
İstersen genç yaşta hemen yüz beni,

Selmani'de sevda var hayal düş var,
Gönülden gönüle geliş gidiş var,
Beni genceldecek ancak bir iş var,
On beşe indirir güler yüz beni,

110- NE İÇENİ GÖRDÜM NE İÇİRENİ

Âşıklara dolu içer dediler,
 Ne içeni gördüm ne içireni,
 Dost için canından geçer dediler,
 Ne geçeni gördüm ne geireni,

Âşıktaki sevda bir gizli hikmet,
 Aşkın darbesidir çektiği zahmet,
 İnsanlar insana bise de kıymet,
 Ne bieni gördüm ne biireni,

Yine bu inanca yok deme aman,
 Her vakit bir olmaz değişir zaman,
 Taneden mutlaka seçilir saman,
 Ne seeni gördüm ne seireni,

Ruhların durağı bilinmez nere,
 Bilenler var mı ki bir haber vere,
 Hep istekler cennet denen bir yere,
 Ne geni gördüm ne geni,

Bu Selmani saçma sözler saçmaya,
 Manalı söz lazım zekâ amaya,
 Yol aranır cehennemden kaçmaya,
 Ne kaanı gördüm ne kaıranı,

111- SAZ İLE YOL EDEM SENİ

Eğer bugün buradan gitmek istersen,
Çaldığım sazınan yol edem seni,
Eğer aşkın kervanına gidersen,
Bu tatlı söz ile yol edem seni,

Sevgi vardır yer etmiştir özümde,
Yanlış kelam çıkmasın hiç özümde,
Sevdiğimi sevsem gönül gözümde,
Bugün gözüm ile yol edem seni,

Gerçek erenlere meyil katayım,
Müşterim olursa cevher satayım,
Gizli ateşimden ateş atayım,
Yakan közüm ile yol edem seni,

Selmani der bir kararda kalmazsam,
Söyleyemem pirden himmet almazsam,
Eğer çocuklarında ben de olmazsam,
Olan azım ile yol edem seni,

112- SAKLARIM SENİ

Hayalin karşımdan gitmez,
Gözüme saklarım seni,
Yanarım ateşim bitmez,
Közüme saklarım seni,

Âşıklar ateşli közlü,
Her kelimde tatlı sözlü,
Hayalin kalbimde gizli,
Özüme saklarım seni,

Kaptan kaba sen de dolsan,
Gül gibi sararıp solsan,
Sen bir tatlı lokma olsan,
Kızıma saklarım seni,

Bülbül olup ötemezsem,
Yanar yanar tütemezsem,
Kalp evimde tutamazsam,
Sazıma saklarım seni,

Selmani söylüyor sazla,
Güzeller geliyor nazla,
Varım eğer yoksa fazla,
Azıma saklarım seni,

113- TAŞLAMA

Âşık benim ile girme yarışa,
Üstüme gelirsen taşlarım seni,
Gönlüm olsa bile sözlü barışa,
Sönmez ateşlerde haşlarım seni,

Eğer ki sen beni yakmak istersen,
Eğlenmem yanında boşlarım seni,
Bana kinli kinli bakmak istersen,
Fırtına kesilir kışlarım seni,

Divitsiz kalemsiz sırdan yazım var,
Atışmalı yarışmada gözüm var,
Kolumda beslenen şahin bazım var,
Havaya uçurur kuşlarım seni,

Benim dertlerime sen de eklenme,
Yumuşak söz konuş sen de beklenme,
Üzerime gelip fazla yüklenme,
Hemen bu meclisten dışlarım seni,

Anlamayan insan şekerî şebi,
Ne bir velî tanır ne de bir nebi,
Yaşlanıp kartlaşmış bir ağaç gibi,
Zulmet kalemiyle aşlarım seni,

Selmani insana verse de değer,
Âşığı taşlamak var imiş meğer,
Taşıyorum diye küstüysen eğer,
Tatlı sözler söyler hoşlarım seni,

114- ARARIM SENİ

Yârim seker şerbet olup gelsen de,
 Aynı helva gibi kararım seni,
 Dünyadan ahrete göçmüş olsan da,
 Gece gündüz durmaz ararım seni,

Âşıklar dünyada güzele doymaz,
 Ne kadar seslensem kulağı duymaz,
 Korkarım ki asla ırahat koymaz,
 Buradaki aşkı kararım seni,

Kuş olup çıkarsam bahara güze,
 Düşerim her zaman güne gündüze,
 Sağ olsan da bir gün gelsek yüz yüze,
 Sana doymayarak sararım seni,

Âşığım kalmışım mihnet içinde,
 Nice kimselerle ülfet içinde,
 Bir araya gelsek sohbet içinde,
 Sanma ki söz ile kırarım seni,

Gündüz hayallerden gece düşlerden,
 Hiç vefa görmedim gayrı işlerden,
 Aman yârim gökte uçan kuşlardan,
 Hasretini çeker sorarım seni,

Selmani der âşıklık var payına,
Âşık derler âşıkların soyuna,
Senin ile bir kez girsem oyuna,
Zannetme ki üzüp yorarım seni,

115- BEKLERİM SENİ

Aradan ay yıllar geçse de zalim,
Yine de burada beklerim seni,
Perişan olsa da bu garip halim,
Derdimin içine eklerim seni,

Boşalıp da sen de kaplara dolsan,
Ben gibi aşk ile sararıp solsan,
Herkesin sevdiği cevahir olsan,
Aşkın kervanına yüklerim seni,

Selmani sohbeta eylemiş akın,
Aklını başına gel iyi takın,
Ey yar bana eğer olursan yakın,
Yine gelir gider yoklarım seni,

116- NE DE BEN SENİ

Beyaz gülüm gönlün yok ise bende,
 Ne sen beni incit ne de ben seni,
 Benim aşkım sevgim sendedir sende,
 Ne sen beni incit ne de ben seni,

Korkarım dert bitip çilemiz dolmaz,
 Sevda çekmeyenin benzi de solmaz,
 Güzelim zorunan güzellik olmaz,
 Ne sen beni incit ne de ben seni,

Sıcaklığım ateş kor geliyorsa,
 Âcizane âşık hor geliyorsa,
 Eğer tekliflerim zor geliyorsa,
 Ne sen beni incit ne de ben seni

Âşıklar sevene vardır dediler,
 Alanlara mana vardır dediler,
 Yarı yoldan dönmek kardır dediler,
 Ne sen beni incit ne de ben seni,

Selmani der gülüm bu muydu ahtın,
 Gizli ateşlerde ciğerim yaktın,
 Mademki bana yar olmayacaktın,
 Ne sen beni incit ne de ben seni,

117- MÜRVET SENİ

Gül yüzün görelden beri özlerim Mürvet seni,

Almışım gönül evime gözlerim Mürvet seni,

Muhabbetin avcısıyım ben bu aşka düşeli,

Gece gündüz hiç durmadan izlerim Mürvet seni,

Senin aşkın ile yazdım bugün ben birkaç kelam,

Bilmem tatmin edecek mi sözlerim Mürvet seni,

Bu âşığın ateşinden sana bir ateş düşüp,

Yakıp ta kül edecek mi közlerim Mürvet seni,

Selmani der ne yazık ki meskenin bildirmedi,

Bir kez daha görecek mi gözlerim Mürvet seni,

118- İÇERİ

Cananımın sırlarını,
Saklarım candan içeri,
Aşkı yerleşti kalbime,
Damardan kandan içeri,

Aşkı inleyen sensin,
Neden içre neden sensin,
Cevher halis maden sensin,
Cevheri kandan içeri,

Güle bülbül olup öttüm,
Aşkı ile yanıp tüttüm,
Kalp evime mihman ettim,
Aziz mihmandan içeri,

Her insanın bir şanı var,
Gönüllerin rüşanı var,
Sende cennet nişanı var,
Huri Gilman'dan içeri,

Bana şifa senin derdin,
Dost sen beni nasıl gördün,
Bu gönlüme nasıl girdin,
Aciz Selman'dan içeri,

119- MÜJDE

Eşi ile hemhal olmuş bacıya,
Hak'tan verilmiştir cennet müjdesi,
Kayıt edip hak Güruh-u Naci'ye,
Hak'tan verilmiştir cennet müjdesi,

Düşümde denildi bu konuyu aç,
Sözüne kanmayan insanlardan kaç,
Erini etmezse ellere muhtaç,
Hak'tan verilmiştir cennet müjdesi,

Allah razı olsa her bir işinden,
Soğuk davranmayıp hoş görüşünden,
Hayır dua alır işi eşinden,
Hak'tan verilmiştir cennet müjdesi,

Hak razı olursa kalmaz acılar,
Gönül tavaf eder gerçek hacılar,
Kocasını incitmezse bacılar,
Hak'tan verilmiştir cennet müjdesi,

Hayat yoldaşına verirse değer,
Hakk'ın makbul kulu olurmuş meğer,
Hatasında tövbe ederse eğer,
Hak'tan verilmiştir cennet müjdesi

Hayır iş işleyip şer iş tutmazsa
Helâl kazancına katmazsa
Eşine darılıp ayrı yatmazsa
Hak'tan verilmiştir cennet müjdesi

Selmani İncil'de Kur'an'da gördüm
Okuyup ayeti sırrına erdim
Size bu mukaddes müjdesi verdim
Hak'tan verilmiştir cennet müjdesi

120- MÜRVETİ

İstanbul'u cevlan edip arasam,
 Acep nerde bulurum ben Mürvet'i,
 Aşna olup hizmetine yarasam,
 Acep nerde bulurum ben Mürvet'i,

Âşık oldum onun güzel adına,
 Kıyas etmem asla başka kadına,
 Doyamadım sohbetine tadına,
 Acep nerde bulurum ben Mürvet'i,

Bu aşk beni Ummanlara daldırır,
 Daldırdıkça cevherden pay aldırır,
 Buldurursa nesrin cenan buldurur,
 Acep nerde bulurum ben Mürvet'i

Bu aşkın sırrına her can ermedi,
 Gönül bahçesinin gülün dermedi,
 Ne yazık ki bana adres vermedi,
 Acep nerde bulurum ben Mürvet'i,

Aşk elinden ciğercim ezildi,
 Ezildikçe şirin candan bezildi,
 Nesrinin de sevgi bağı çözüldü,
 Acep nerde bulurum ben Mürvet'i,

Âşık maşukunu sevmez naz ile,
Muhabbet ehl'olan kanmaz az ile,
Arzum sohbet etmek sözle saz ile,
Acep nerde bulurum ben Mürvet'i,

Selmani'nin hayalinde düşünde,
Mecnun gibi dolanmakta peşinde,
Gerçek aşk uyandı bir görüşünde,
Acep nerde bulurum ben Mürvet'i,

121- AFFET BİZİ

Anlaşıldı Sarı Gül'üm,
 Üzdüm sizi affet bizi,
 Candan sevmek oldu zulüm,
 Üzdüm sizi affet bizi,

Sizden bir dostluk bekledik,
 Dert üstüne dert ekledik,
 Taşınılmaz yük yükledik,
 Üzdüm sizi affet bizi

Bu aşk beni rahat koymaz,
 Seven bir can cana kıymaz,
 Şiirimi duyar duymaz,
 Üzdüm sizi affet bizi

Beni ecelsiz öldürme,
 Dert değil güldür güldürme,
 Sevmediğini bildirme,
 Üzdüm sizi affet bizi

Selmani der güler yüzden,
 Mert güzeller çıkmaz sözden,
 Kusur bizden affı sizden,
 Üzdüm sizi affet bizi

122- İŞE BAK

Çok avcı var bir ceylanın peşinde,

Av avcıya yara açtı işe bak,

Kimi izde kimi kalmış dışında,

Av avcıya yara açtı işe bak,

Avcının kimi genç kimi ihtiyar,

Çok çalıştım olamadım bahtiyar,

Bu iş beni temelimden yıktı yar,

Av avcıya yara açtı işe bak,

İşlesem de su akmadı arkıma,

Bakılmadı şiirime şarkıma,

En yakın bir avcı vurdu çarkıma,

Av avcıya yara açtı işe bak,

Sarı ceylan kurşun atıp vurulmaz,

Yıkılan bir gönül kolay kurulmaz,

Bu yara çok derin merhem sarılmaz,

Av avcıya yara açtı işe bak,

Bu cefalar Selmani'ye az imiş,

Âşığı aldatan eda naz imiş,

Avlanan av gayet hilebaz imiş,

Av avcıya yara açtı işe bak,

123- BİR ESER BIRAK

Evlattan evlada miras kalacak,
Tarihe geçecek bir eser bırak,
Her okuyan insan mana alacak,
İlmi hakikatten, bir haber bırak,

Aklı, fikri boş hayale, daldırma,
Anlamsız sözlerle mısra doldurma,
Cahillerden gelen taş a aldırma,
Mana yüklü söyleyişe yer bırak,

Değerine göre, değer verilir,
Kırmızı gül, gerçek elde derilir,
Hayır ve şer ne işlersen görülür,
İster hayır, istersen de şer bırak,

Doğru çalış iyi sarıl işine,
Tatlı sohbet edip, topla başına,
Cahillerin sakın gitme peşine,
Seni koruyacak bir siper bırak,

Selmani aşkınla harap olasin,
Aslında toprak sende tûrap olasin,
Kitaptan söyle ki, kitap olasin,
Dillerde dolaşan bir cevher bırak,

124- BİR ESER BIRAK

Ölümsüzlük ister isen ey âdem,
Dünyaya ölmeyen bir eser bırak,
Eser bırakanlar yaşıyor her dem,
Dünyaya ölmeyen bir eser bırak,

Şeytanlık düşünen Firavun gibi,
Yellere savrulur tuzla un gibi,
Eserin olsun ki Edison gibi,
Dünyaya ölmeyen bir eser bırak,

Sakın uzaklaşma hiç insanlıktan,
Mertebeye ulaş adı sanlıktan,
Gerek mimarlıktan, kahramanlıktan,
Dünyaya ölmeyen bir eser bırak,

Yumuşak ol hayır gelmez sertlikten,
Kim berhudar olmuş bil namertlikten,
Hayırseverlikten ister mertlikten,
Dünyaya ölmeyen bir eser bırak,

Selmani der cananlıktan canlıktan,
Hakk'a erginlikten dervişanlıktan,
Âşıklık, sadıklık hanedanlıktan,
Dünyaya ölmeyen bir eser bırak,

125- BU AYRILIK

Mevla'm verme kul başına,

Yıkar beni bu ayrılık,

Dayanamam ateşine,

Yakar beni bu ayrılık,

Gezip dursam deli deli,

Bulunur mu aşkın dili,

Aynı mengeneler gibi,

Sıkar beni bu ayrılık,

Gitsem cahil meclisine,

Dost olamam birisine,

Nedem gönül hapisine,

Tıkar beni bu ayrılık,

İhtiyacım var minnete,

Selmani varsa sünnete,

Korkarım yarsız cennete,

Sokar beni bu ayrılık,

126- ARTIK

Senin sevgin ta ruhuma yerleşti,
 Ölsem bile ordan çıkmazsın artık,
 Ruhlarımız işte böyle birleşti,
 Gülüm bana doyup bıkmazsın artık,

Şükür ki değilsin çingene gibi,
 Seveni yemezsin sen kene gibi,
 Biçare âşığı mengene gibi,
 Acıyıp haline sıklamazsın artık,

Sensiz önem vermem paraya pula,
 Yeter ki işimiz koyalım yola,
 Nazlım benden başka asla bir kula,
 Umarım dönüp de bakmazsın artık,

İstemem dünyanın varı yokunu,
 Fehmedemez oldum azı çokunu,
 Aşkın hançerini gamzen okunu,
 Benden gayrilere çakmazsın artık,

Selmani bir ruhuz bir canız sandım,
 Beni içten sevdiğine inandım,
 Zaten ben ateşe çocukken yandım,
 Bir dahi ateşe yakmazsın artık,

127- ÇOK YAZIK

Alevi adını taşıyan çoktur,
Ben Alevi göremedim çok yazık,
İncelense gerçek Alevi yoktur,
Ben Alevi göremedim çok yazık,

Hani kerametli o gerçek erler,
Haramı helali durmadan yerler,
İrkından sorulsa Alevi derler,
Ben Alevi göremedim çok yazık,

Selmani sarhoşlar ayık değildir,
Kendini bilmeyen büyük değildir,
Alevi dense de layık değildir,
Ben Alevi göremedim çok yazık,

128- AŞK DİRDİNE ÇARE YOK

Hiç âşık gördün mü, kalbi yarasız,
 Sanmayın ki şu kalbimde yara yok,
 Denilir ki aşk derdidir çaresiz,
 Doğru sözdür aşk derdine çare yok,

Muhannetin sözlerine kanan var,
 Meyvesi olmayan dala konan var
 Dertliyim diyerek boşa yanan var
 Sanki o mum gibi bahtı kara yok

Bu öyle dert ki, atılmaz baştan,
 İnsanlar hem nazik hem de pek taştan,
 Kime fayda olmuş yaran yoldaştan,
 Bir an iyi olur, bir an ara yok,

Karamsarlık uzun ömrü bitirir,
 Mecnun olanların aklın yitirir,
 Emaneti veren alır götürür,
 Zannetme ki bize nöbet sıra yok,

Selmani sözlerin, giderse hoşâ,
 Seni her yerlerde koyarlar başâ,
 Çekilen emekler gider mi boşâ,
 Çalışmayıp boş gezene, para yok.

129- SÖZÜM YOK

Seilmeyen yere vardığım için,
 Kusur benim söyleyecek sözüm yok,
 Boş yerlere kafa yorduğum için,
 Kusur benim söyleyecek sözüm yok,

Tövbenin keskini oldu nasuhta,
 Şah-ı Kerem olsa kalır pasıfta,
 Suç ne dedededir ne de Yusuf'ta,
 Kusur benim söyleyecek sözüm yok,

Bilmez kalbinde neler saklıdır,
 Kişinin hatası, noksan aklıdır,
 Herkes bana ne söylese haklıdır,
 Kusur benim söyleyecek sözüm yok,

Çağrılmayan yerde yerim dar ettim,
 Ziyarete gidip sanki kâr ettim,
 Yok yere Yusuf'a intizar ettim,
 Kusur benim söyleyecek sözüm yok,

Ne yazık ki Âşık Selmani adım,
 Aşk elinden bozuk düzenim tadım,
 Mantiğımla kusurumu anladım,
 Kusur benim söyleyecek sözüm yok,

130- BİLENE YER YOK

Erenler şimdiki cem toplumunda,
 Manayı mantığı bilene yer yok,
 Çıkarıcı oyunu oynanır bunda,
 Ölmeden evvela ölene yer yok,

Kimse kale almaz sözün hasını,
 Öğrenmek istemez bir imlasını,
 Kalaylayıp kalbin kini pasını,
 Erenler indinde silene yer yok,

Bilgisiz anlamsız sözün hasını,
 Hak ıslah eylesin öyle nasını,
 Kalaylayıp kalbin kini pasını,
 Kırklar meydanında silene yer yok,

Dört kapıdan içeriye gelsen de,
 Şah Necef bahrinden cevher alsan da,
 Selmani bir kılı kırka bölse de,
 Bir kılı kırk pare bölene yer yok,

131- CEVAPLI ŞİİR

Dolgun cevap söyler, istemem boşu,
 Allah çoban sürü güder, güdü yok,
 İsa'nın nutkudur, yarasa kuşu,
 Yarasanın memesi var südü yok,

Gerçek âşık bu manayı çözmekte,
 Dertli kullar tatlı candan bezmekte,
 Karınca da canlı olup gezmekte,
 İşte onun canı vardır ödü yok,

Gözler çeşme ağlayınca ıslanır,
 Tanrı dosttur kalbimizde beslenir,
 Ölüm töreninde sağlar seslenir,
 O şenliğin avazı çok udu yok,

İsrail kavminin aslı Naci'dir,
 Hak Muhammed başımızın tacıdır,
 Zalim insan zehirden de acıdır,
 Zalimlerdir evvel, ahır tadı yok,

Günahkârın, çok bulunur hatası
 Tövbekârın çok bulunur etası,
 Âdem Peygamber'in yoktur atası,
 Selman üç şey, atası var adı yok,

132- SORULU ŞİİR

Gel ey âşık kardeş, bir cevap söyle,
 Hangi çoban sürü güder güdü yok,
 Mesih Peygamber'in nutkudur böyle,
 Hangi kuşun memesi var südü yok,

Hangi âşık bu manayı çözmekte,
 Hangi kimse tatlı candan bezmekte,
 Hangi candır yiyip içip gezmekte,
 Hangi canın canı vardır ödü yok,

Hangi çekme ah çektikçe ıslanır,
 Hangi dost'tur kalp evinde, beslenir,
 Hangi tören, kullar birden seslenir,
 Hangi şenlik sedası var udu yok,

Hangi kavim ismi Şit'tir Naci'dir,
 Hangi mahbup başımızın tacıdır,
 Hangi insan zehirden de acıdır,
 Hangi kavmin evvel ahir tadı yok,

Hangi kulun çok bulunur hatası,
 Hangi kulun çok bulunur etası
 Hangi canın yoktur ana atası,
 Selmani der üç atanın adı yok,

133- ATATÜRK

Çekip kanlı çizmeleri giyince,
 İzin kaldı yurtta Kemal Atatürk,
 Yurtta sulh, cihanda sulh var deyince,
 Sözün kaldı yurtta Kemal Atatürk,

Düşmanları yurttan kovduğun için,
 Yunan'ı denizde boğduğun için,
 Güzel Selanik'te doğduğun için,
 Gözün kaldı yurtta Kemal Atatürk,

Telgraf çekerdin her memlekete,
 Seven katlanırdı derde zulmete,
 Latinceyi sen yazdırdın millete,
 Yazın kaldı yurtta Kemal Atatürk,

Türk'e çatanların kanın saçardı,
 Cesetleri çiğner çiğner geçerdi,
 Millet için başa dertler açardı,
 Sızın kaldı yurtta Kemal Atatürk,

Hiç budaktan sakınmazdın gözünü,
 İcat ettin bize atasözünü,
 Selmani'ye sen öğrettin özünü,
 Özün kaldı yurtta Kemal Atatürk,

134- HAYIRI SEN AL

Beyaz gülüm korkuyorsan gûnahtan,
 Gûnah benim olsun hayırî sen al,
 Gûnahkârım ümit kesmezsem Hak'tan,
 Gûnah benim olsun hayırî sen al,

Göklere yükselir âşîğın ahı,
 Gel beni ağlatma güzeller şahı,
 Güzeli sevmenin varsa gûnahı,
 Gûnah benim olsun hayırî sen al,

Âşîğın aşkına kusurlar bulma,
 Derin düşünceye daldıkça dalma,
 Gözünü seveyim çok korkak olma,
 Gûnah benim olsun hayırî sen al,

Senin inatlaşman beni mahveder,
 Kuru sevgi âşıkları saf eder,
 Kerem kani gûnahımız affeder,
 Gûnah benim olsun hayırî sen al,

Selmani der beni üzmen ne senin,
 Bu bir aşktır ne benimdir ne senin,
 Gûnahı olursa gülüm busenin,
 Gûnah benim olsun hayırî sen al,

135- ALLANARAK GEL

Güzel davetime gelmek istersen,
 Allanı allanı allanarak gel
 Şu garip gönlümü almak istersen,
 Allanı allanı allanarak gel
 Gülüm şekerlenip ballanarak gel,

Yeter ki cananım açma arayı,
 Tazeleme kapatılmış yarayı,
 Feleğe kahredip giyme karayı,
 Allanı allanı allanarak gel,
 Gülüm şekerlenip ballanarak gel,

Sen şad olup gül ki ben de güleyim,
 Sevdiğini gülüşünden bileyim,
 Beni mahcup etme kurban olayım,
 Allanı allanı allanarak gel,
 Gülüm şekerlenip ballanarak gel,

Nazlım sana bağlayım ki başımı,
 Anlayayım seven yar yoldaşımı,
 Yarıya indirmek için yaşımı,
 Allanı allanı allanarak gel,
 Gülüm şekerlenip ballanarak gel,

Selmani der ierimde acım var,
Tatlı diller içinde dert ilacım var,
Sen gibi yavruya ihtiyacım var,
Allanı allanı allanarak gel,
Gölüm Şekerlenip ballanarak gel,

136- GÜZEL

Gül yüzünü görür görmez,
 Âşık oldum sana güzel,
 Sana âşık oldum diye,
 Gücenme gel bana güzel,

Sen koyun ben çoban olam,
 Niçin sana yaban olam,
 Beni hoş gör kurban olam,
 Senin gibi cana güzel,

Sevgim içten dilde değil,
 Gönlüm sende elde değil,
 Bu bir aşktır elde değil,
 Gözüm döndü kana güzel,

Aşkın ile del'olmayım,
 Gülüm sana el olmayım,
 Akıbeti kül olmayım,
 Sana yana yana güzel,

Bu Selmani güler arsız,
 Olmasın sözlerim yersiz,
 Esenyurt'ta kaldım yarsız,
 Döndüm perişana güzel,

137- SARIŞIN GÜZEL

Aklım alıp beni derbeder ettin,
Ey melek bakışlı sarışın güzel,
Sabrımın kararım koymadın gittin,
Ateşin kalbimi sarışın güzel,

Senin için tatlı cana kıyarım,
Al yanaktan buse alsam doyarım,
Vermediğin anda ölüm sayarım,
Layık mı kefenin sarışın güzel,

Bu âşığın seni sevmek niyeti
Ben sana anlattım bu keyfiyeti,
Velhasıl sonunda bulur hayatı,
Selmani sineye sarışın güzel,

138- YER YEŞİL YEŞİL.

İlkbahar ayları gelip yetende,
Olur çayır çimen yer yeşil yeşil,
Bahçelerde taze sebze bitende,
Güzeller toplayıp yer yeşil yeşil.

Girdik de bağlara yaren eş ile,
Gönül neşe duyar can seviş ile,
Gül çiçeğim renk katar ak yeşile,
Gül destesi gibi der yeşil yeşil,

Çiy yağınca dumanlardan başlardan,
Yaprağa, toprağa, sadık dostlardan,
Gönül bahçesinde maydanozlardan,
Toplayıp bir demet ver yeşil yeşil,

Açılmadık güle, denilir gonca,
Bahar geldiğini bildirir anca,
Yar beni kabul et taze bir yonca,
Biçip nazik elle ser yeşil yeşil,

Selmani bilgimiz bu kadar bizim,
Çok gönüller gezdim olmadı izim,
Kabul et ki ben bir yeşil denizim,
Lütfeyle sevdiğim gir yeşil yeşil

139- TÜTER OL

Sarı Gül'üm hayal olup gözüme,
 Hasret ile türül türül tüter ol,
 Tutuşup da hasretime közüme,
 Benim gibi sen de yanıp tüter ol,

Dünyada sarayım köşküm yok dedin,
 Sevdam sevgim sende meşkim yok dedin,
 Şiire sevgim var aşkım yok dedin,
 Dilerim Allah'tan benden beter ol,

Mevla'm türlü türlü dert versin sana,
 Benden gizli esen yel versin sana,
 Şeyda bülbül gibi dil versin sana,
 Kapımda zar edip her dem öter ol,

Senin ile ağlayıp da gülmezsem,
 Öl dediğin yerde hemen ölmezsem,
 Kadirini kıymetini bilmezsem,
 İster o an yüreğimden yiter ol,

Selmani der vurdun geçkin çağımda,
 Gül çiçeği açtı dal yaprağımda,
 Hayat bahçem ile gönül bağımda,
 Taze fidan olup bu dem biter ol,

140- BEYAZ GÜL

Ey erenler iki gülüm var benim,
 Birisi Sarı Gül biri Beyaz Gül,
 Dost bağında biten ayva nar benim,
 Birisi Sarı Gül biri Beyaz Gül,

Sarı Gül'ü dermek için uğraştım,
 Beyaz Gül'e ermek için uğraştım,
 Canım kurban vermek için uğraştım,
 Birisi Sarı Gül biri Beyaz Gül,

Dedim beyaz güle dönem yüzümü,
 Bir tek Beyaz Gül'üm tutar sözümü,
 Baktım ki ikisi açtı gözümü,
 Birisi Sarı Gül biri Beyaz Gül,

Sarı Gül'e koşup koklasam dedim,
 Koklarken nabzını yoklasam dedim,
 İki aşkı kalpte saklasam dedim,
 Birisi Sarı Gül biri Beyaz Gül,

Bu iki gülüm de hoşlanır sazdan,
 Kimi çoktan alır kimi de azdan,
 Selmani kurtulmaz şu iki nazdan,
 Birisi Sarı Gül, biri Beyaz Gül,

141- HABER VER GÖNÜL

Dünyada gönülsüz insan yaşamaz,
Lakin sana kıyas olmaz her gönül,
Akşam gelmeyince âşık coşamaz,
Aşk sırrından biraz haber ver gönül,

Aşkla oturulmuş aşkla gezilmiş,
Her varlıklar aşk üstüne dizilmiş,
Saf madenler incelenip süzölmüş,
Altın tas içinde ab-ı zer gönül,

Âşıklar güzeller aşkıyla coşup
Güzel sohbet ister تنها buluşup
Candan seven canı zorluğa koşup
Günahtır döktürmek acı ter gönül

Başa kadar günler terse giderse
Sitem olura acı tatlı ne derse
Âşığı buseye muhtaç ederse
Onda hiç merhamet ne gezer gönül

Selmani der bu aşk cilalı bastı,
Dost elinden yemek yegâne kasti,
Candan sever isen sevilen dostu,
Elbet sen de beni sevsen der gönül,

142- HOCAM

Âşık yazınını incellerseniz,
Hak Muhammed Ali baştadır hocam,
İnsanın veçhine göz atarsanız,
Gözlerde, kirpikte, kaştadır hocam,

Gerçek sözler incelenmiş izlenmiş,
Manayı çok seven, kalp temizlenmiş,
Cenabı Hak insanlara gizlenmiş,
Ne toprakta ne de taştadır hocam,

Kendi kitabında mana bulmayan,
Men Araf dersinden haber almayan,
Hikmet çeşmesinden kabı dolmayan,
Dünyada ahrette boştadır hocam,

Eğer anlamazsa niyazı nazı,
İdrak eder mi hiç sünneti farzı,
Beyhude geçirir baharı yazı,
Zulümette kalan kıştadır hocam,

Derler ki bu bizim Ozan Selmani,
Manayı çıkaran ızan Selmani,
Bu gibi sözleri yazan Selmani,
Hesap ettim seksen yaştadır hocam,

143- VER MEVLÂ'M

Fenadan bekaya göçtüğüm zaman,
 Salih amel, iman, Kuran ver Mevlâ'm,
 Ecel şerbetini içtiğim zaman,
 Salih amel, iman Kuran ver Mevlâ'm,

Zayıf vücudumu yere koyunca,
 Konu komşu cenazemi yuyunca,
 Yakasız düğmesiz gömlek giyince,
 Salih amel, iman, Kuran ver Mevlâ'm,

Cenazemi musallaya almadan,
 Komşu hakkı bizden sual olmadan,
 İmam gelip namazımı kılmadan,
 Salih amel, iman, Kuran ver Mevlâ'm,

Kabirde üstüme bir su dökülür,
 Konu komşu durmaz oradan çekilir,
 Zebaniler başucuma dikilir,
 Salih amel, iman, Kur'an ver Mevlâ'm,

Zebaniler bizden sual isterler,
 Kimin ümmetisin diye seslerler,
 Cevap vermezsen zulüm işlerler,
 Salih amel, iman, Kuran ver Mevlâ'm,

Hayır melekleri gelsin yanıma,
Zebani gelmesin kıyar canıma,
Talan etmesinler din imanıma,
Salih amel, iman, Kuran ver Mevlâ'm,

Selmani vaktinde bulam çaremi,
Mürüvvet göster bana ol mahbaremi,
Yalvarırım sen sar, açan yâremi,
Salih amel, iman, Kuran ver Mevlâ'm,

144- DOYAMAM

Ezelden âşığım kara gözüne,
 Kara gözlüm gözlerine doyamam,
 Günde baksam senin o gül yüzüne,
 Kara gözlüm yüzlerine doyamam,

Aşkın deryasına girip boylasam,
 Cevherden yükümü tutup taylasam,
 Otursam her yerde sohbet eylesem,
 Kara gözlüm sözlerine doyamam,

Aşk muhabbetle kandırsam seni,
 Gönlümün evine kondursam seni,
 Gizli ateşimle yandırsan beni,
 Kara gözlüm közlerine doyamam,

Şu Selmani sohbet eder saz eder,
 Gerçek erenlere hep niyaz eder,
 Güzel olan dostum eda naz eder,
 Kara gözlüm nazlarına doyamam,

145- DEM BU DEM

Gelin canlar hoş görelim bu demi,
 Dem bu demdir, dem bu demdir dem bu dem,
 Hak bize bildirdi ilmi Âdem'i,
 Dem bu demdir, dem bu demdir dem bu dem,

Fâtihât'ül kitap insanı seçmez,
 Ham ervah insanın kıymetin biçmez,
 Elimize böyle bir devran geçmez,
 Dem bu demdir, dem bu demdir dem bu dem,

Hak yolunda Hak aşkına ağılansın,
 Tabip merhem çalsın yara sağlansın,
 Bin bir sürekle bir usule bağlansın,
 Dem bu demdir, dem bu demdir dem bu dem,

Aramızdan kalsın değişik unsur,
 Özler bir olmazsa yıkılır bu sur,
 Yolcular yollara bulmasın kusur,
 Dem bu demdir, dem bu demdir dem bu dem,

Selmani el katsın önderlerimiz,
 Cemde teslim rıza olsun yerimiz,
 Himmet etsin mürşidimiz pirimiz,
 Dem bu demdir, dem bu demdir dem bu dem,

146- GELEMEM

Bana cem evine gel denilse de,
 Cemi cennet etmeyince gelemem,
 Cennete iletir yol denilse de,
 Cemi cennet etmeyince gelemem,

Bir kısmı Ali der derdi gam çeker,
 Bir kısmı kan ağlar gözler nem çeker,
 Bir kısmı yer içer rakı dem çeker,
 Cemi cennet etmeyince gelemem,

Bir kısmı sohbetle derin daldırır,
 Bir kısmı dert çeker çile doldurur,
 Bir kısmı zâkiri postan kaldırır,
 Cemi cennet etmeyince gelemem,

Selmani can kurban hal bilen cana,
 Müşküller halleden ehli irfana,
 Hakk'ı seven canlar çok görmen bana,
 Cemi cennet etmeyince gelemem,

147- GÜLÜ İSTEMEM

Ahdine sadık bir sevdiğim olsa,
 Ziyneti, devleti, malı istemem,
 Ömrümün boyunca yanımda kalsa,
 Sümbülü, nergisi, gülü istemem,

Güler yüzlü olup gönlü şen olsa,
 Al yanağı çifte çifte ben olsa,
 Geceler ay, gündüzleri gün olsa,
 Yeşil, kırmızıyı, alı istemem,

Güzellikte bu dünyada bir olsa,
 Kuşdili okuyup söyleşir olsa,
 Ağzından dökülen cevahir olsa,
 Şekeri, kaymağı, balı istemem,

Güzeller güzeli zarif kız olsa,
 Kara kaşlı hem de ela göz olsa,
 Şirin dilli olup güler yüz olsa,
 Yaranı, yoldaşı, ili istemem,

Selmani der yüzün gören bayılsa,
 Yar yüzünde nokta benler sayılsa,
 Sarı saçlar ince bele yayılsa,
 Zinciri çeken teli istemem,

148- BULAMADIM

Ağlayınca güldürecek,
 Dost aradım bulamadım,
 Derdi gamı öldürecek,
 Dost aradım bulamadım,

Naz edecek darılacak,
 Bana koşup yorulacak,
 Candan sevip sarılacak,
 Dost aradım bulamadım,

Hem alacak hem satacak,
 Hem atacak hem tutacak,
 Neşeme neşe katacak,
 Dost aradım bulamadım,

Gönül gülünü derecek,
 Hem eritip hem erecek,
 Bana teselli verecek,
 Dost aradım bulamadım,

Selmani aşkla dolacak,
 Gül gibi açıp solacak,
 Derdime derman olacak,
 Dost aradım bulamadım,

149- GELDİM ÜSTADIM

Tokat'tan çıkıp da İstanbullara,
Yüzünü görmeye geldim üstadım,
Seni bülbül dedim taze güllere,
Gülünü dermeye geldim üstadım,

İstemezsin sizlik bizliklerini,
İnsanın gönlünde eziklerini,
Okudum kitapta sözlüklerini,
Manalar vermeye geldim üstadım,

Nice varlık vardır vardan içeri,
İnsandaki olan nurdan içeri,
Sırların saklarım sırdan içeri,
Sırrına ermeye geldim üstadım,

Kanın kanımdadır canım canında,
Âşıklık nişanı vardır şanında,
Dokuz on gün kadar kaldım yanında,
Eğlenip durmaya geldim üstadım.

Ben mayilim muhabbetin boluna,
Mevla'm yardım etsin düşkün kuluna,
Ustamın gittiği Ali yoluna,
Bugün ben girmeye geldim üstadım,

Ustamın sözünü tutan olursa,
Selmani'ye ömür katan olursa,
Gittiği bu yola katan olursa,
Başımı vurmaya geldim üstadım,

150- PİŞMANLIK

Aşkın ile şiir yazdım,
Yazdım yazmaz olayıdım,
Gözyaşımdan mısra dizdim,
Dizdim dizmez olayıdım,

Attın aşkın ağlarını,
Vurdun ciğer dağlarını,
Nidem sevgi bağlarını,
Çözdüm çözmez olayıdım,

Sevdim kusurum elde,
İki gözüm kaldı selde,
Mecnun gibi sahra çölde,
Gezdim gezmez olayıdım,

Sizde değil hata bizde,
Son ümidim yine sizde,
Sizin gibi bir denizde,
Yüzdüm yüzmez olayıdım,

Selmani ağlar bir yandan,
Ne kaçarsın bu insandan,
Boşuna bu tatlı candan,
Bezdim bezmez olayıdım,

151- ARADA KALDIM

Kimim yok kimsem yok gurbet ellerde,
 Melül mahzun oldum arada kaldım,
 Yâd ellerin taşı vurduğu yerde,
 Neyleyim onulmaz yarada kaldım,

Varıp yâd ellerin sözüne kanma,
 Yalan söz söylerse ona inanma,
 Beni bugün için Tokat'ta sanma,
 İstanbul elinde burada kaldım,

Yanımda sevdiğim var bir âşığım,
 Bu âşıklık var ya benim maşukum,
 Yaksan bile burda yanmaz ışığım,
 Şimdi karanlıkta karada kaldım,

Selmani her can yanmaz aşkına,
 Ben de düştüm âşıklığın peşine,
 Cenabı Hak yardım etsin şaşkına,
 Derdi gam içinde darada kaldım,

152- BAĞLANDIM

Dostum haberiniz ya var ya yoktur,
Gizli sevdalarla sana bağlandım,
Saçım sayısından daha da çoktur,
Tatlı şirin dilli cana bağlandım,

Sen seni bilmezsen ateş nar sende,
Sen seni bilersen itibar sende,
Şit ile Naci'nin nuru var sende,
İşte öyle bir nişana bağlandım,

İnsana bakarken gözleri gülen,
Konuşurken sohbet sözleri gülen,
Münevver olup da yüzleri gülen,
Hoşgörülü hoş insana bağlandım,

Sen âşıksın ben de maşukum diyen,
Kalbimde yanmakta ışığım diyen,
Bağrına basıp da âşığım diyen,
Damarda dolaşan kana bağlandım,

Selmani can kurban mert oğlu merde,
Merdi seven güzel düşer mi derde,
İnsanlar içinde köyde şehirde,
İnsanlara çalışana bağlandım,

153- TÜRKÇEDEN İKMAL

Temelim Türk iken Türkçeden ikmal,
 Bu iş nasıl oldu ben de şaşırdım,
 Yalan söyler isem şeytana vebal,
 Derin düşünceyi hadden aşırdım,

Bilseydim Türkçeye kendim zerdim,
 Tabiatı iyi okur szerdim,
 Sazı alır diyar diyar gezerdim,
 Üstelik âşıklık adı taşırdım,

Selmani bu sefer geri kalırsa,
 Gönül hoştur arzusunu bulursa,
 Eğer bilmediğim bir ders olursa,
 En muhannet yerlerimi kaşırdım

154- ŞAŞIRDIM

Ne yaptın ey zalim ne yaptın bana,
Sazımda inleyen teli şaşırdım,
Nasıl cevap verem bugün ben sana,
Ağzımda konuşan dili şaşırdım,

Akıl ermez sevenlerin işine,
Bilmiyor ki acep hayal düşü ne,
Mecnun oldum düştüm Leyla peşine,
Gezerken sahrayı çölü şaşırdım,

Selmani der aşka yanmak istedim,
Aşk muhabbete kanmak istedim,
Bülbül olup güle konmak istedim,
Öterken bahçede gülü şaşırdım,

155- ÇILDIRACAĞIM

Sarı Gül'üm can evime kâr etti,
 Ya sevdirecek ya yıldıracağım,
 İki aşk birleşip sevdakâr etti,
 Merhamet et gayrı çıldıracağım,

Emeklerim gittiğinde boşuna,
 Acep yârin gidiyor mu hoşuna,
 Mecnun gibi çıkıp dağlar başına,
 Kalbimi çileyle dolduracağım,

Selmani der sende neler aradım,
 Zannettim ki sevdiğime yaradım,
 Bir buse ver boş kalmasın muradım,
 Yoksa ben kendimi öldüreceğim,

156- İBRET ALALIM

Sırlar Şah-ı Merdan Ali'ye ayan,
 Can ile canandan ibret alalım,
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli'ye ayan,
 İşte bu insandan ibret alalım,

Benim yekûn aşkım pir himmetinden,
 Muhammed, Ali'nin inayetinden,
 Yolun hizmetinden muhabbetinden,
 Tadıp da kanandan ibret alalım,

Erenler şehrinden, hublar köyünden,
 Ders okudum Elifinden Be 'sinden,
 Ali'nin dolusu aşkın meyinden,
 Badeyi sunandan ibret alalım,

Müminlerdir cem evine derleşen,
 Kırklar idi bir üzümde birleşen
 Yusuf olup o Mısır'a yerleşen
 Yusuf'u Kenan'dan ibret alalım

Selmani der çıkmam gönül köşkünden
 Okuyup yazdığım Tanrı meşkinden
 Ehli Beytin sevgisinden aşkından
 Tutuşup yanandan ibret alalım

157- AŞIĞIYIM

Yar ağlatır dostlar beni,
Ben bir selin âşığiyım,
Yerim tatlı dillerini,
Tatlı dilin âşığiyım,

Dedim sensin canı cenan,
Kalbimde şeması yanan,
Âşıklara bade sunan,
Nazik elin âşığiyım,

Gözündeki kaşındaki,
Yüzündeki nakşındaki,
Sevdalılar başındaki,
Esen yelin âşığiyım

Allar alına benzeyen,
Oğul balına benzeyen,
Servi dalına benzeyen,
İnce belin âşığiyım,

Selmani'ye dostça bakan,
Cennet gülü gibi kokan,
Bakışı ciğerler yakan,
Beyaz gülün âşığiyım,

158- SORMAMIZ LAZIM

Göz koyan olursa aziz vatana,
 Hep bir olup karşı durmamız lazım,
 Bu kutsal toprağı alıp satana,
 En ağır hesabı sormamız lazım,

Koruyak ki toprağını taşını,
 Biz yiyelim ekmeğini aşını,
 Zorbalıkla alanların başını,
 Hiç aman vermeden kırmamız lazım,

Dert üstüne dertler desteleyene,
 Zararlı şiirler besteleyene,
 Yurttan üst isteyip üsteleyene,
 En ağır darbeyi vurmamız lazım,

Türk oğluyuz Türklüğümüz bildirip,
 Fırsatçının belasını buldurup,
 Karşı koyanları vurup öldürüp,
 Leşini hasıra sarmamız lazım,

Bilginlere derdimizi danışıp,
 Şehit gidenlere yanıp yanışıp,
 Düşmanlarla kahramanca konuşup,
 Manalı sözlerle yormamız lazım,

Dünyaya duyurup Türk'ün sesini,
Kaldırıp üstünden duman sisini,
Anlayıp hayınlık düşüncesini,
O anda farkına varmamız lazım,

Gel Selmani yücelt Türk'ün şanını,
Şiirlerle methet kahramanını,
Kahpe düşmanların döküp kanını,
Toprağı yoğurup karmamız lazım

159- GARİBİM

İstanbul ilinde şu Esenyurt'ta,
Eşim dostum yaranım yok garibim,
Yerdeki başımı koymuşum derde,
Hali hatır soranım yok garibim,

Kime can dost desem benden kaçıyor,
Gözlerimden kanlı yaşlar saçıyor,
Yetimlik kalbime yara açıyor,
Bu yarayı saranım yok garibim,

Ölmeyip yaşasın çok bahtiyarlar,
Bilinmez kalbimi ne yaktı yarlar,
Ne gençler anladı ne ihtiyarlar,
Hiç farkıma varanım yok garibim,

İşte böylelikle candan bıkıldı,
Akıl gitti zıvanadan çıkıldı,
Kalp sarayım temelinden yıkıldı,
Tamir edip kuranım yok garibim,

Selmani der Mevla'm bırakma derde,
Arzumânımın kalbi bir sadık yarda,
Sadık olan bağlı olur ikrarda,
Bağlanıp da duranım yok garibim,

160- SEÇİM VAR SEÇİM

Halkımızı yakıp yandırman ırktaş,
Kul kula sebeptir geçim var geçim,
Yazıyor kalbine hep bacı kardaş,
Unutmayın önde seçim var seçim,

Gen zamanlar yakar yandırırısınız,
Gözdeniz olanı ondurursunuz,
Oy ister milleti kandırırısınız,
Çünkü o günlerde çiçim var çiçim,

Merak etmen o gün yine geliyor,
Başımızda ateş közler eliyor,
Kimisi ağlıyor kimi, gülüyor,
Bizde işte böyle biçim var biçim,

Böyle görüşlere bu bilişlere,
Düzenli düzensiz bir girişlere,
Selmani arada çarpık işlere,
Acıyıp sızlayan içim var içim,

161- ÖLDÜR MÜ DEDİM

Beyaz gülüm beni öldüreceksin,
 Gülüm güldür dedim öldür mü dedim,
 Bilmem ki ne zaman güldüreceksin,
 Gülüm güldür dedim öldür mü dedim,

Gül adını tespih ettim dilime,
 Niçin bakmıyorsun garip halime,
 İnsan böyle sürüklenir ölüme,
 Gülüm güldür dedim öldür mü dedim,

Şu İncirtepe’de güzelim teksin,
 Etrafımda dönen bir kelebeksin,
 Âşığı nasıl güldüreceksin,
 Gülüm güldür dedim öldür mü dedim,

Daha benim sırlarıma ermedin,
 Gönlümün bağında güller dermedin,
 Çok yalvardım bir buseni vermedin,
 Gülüm güldür dedim öldür mü dedim,

Selmani der halin soramaz isem,
 Sormak için çare aramaz isem,
 Ölürüm yar seni saramaz isem,
 Gülüm güldür dedim öldür mü dedim,

162- BEBEĞİM

Emzirdiğim sütün kaymak bal olsun,
 Ballar ninni ninni ninni bebeğim,
 Gülden döşek, beleklerin al olsun,
 Allar ninni ninni ninni bebeğim,

Canım kurban kuzum senin yoluna,
 Sen var iken bakmam dünya malına,
 Beşiğini asam gülün dalına,
 Dallar ninni ninni ninni bebeğim,

Selmani der neler ister can neler,
 Bilen var mı canlı cansız han neler,
 Ağladıkça usanmadan anneler,
 Sallar ninni ninni ninni bebeğim,

163- SANATKÂR KİM ŞAİR KİM

Zaman halkı âşık seçmeyi bilmez,
 Âşık kimdir, sanatkâr kim şair kim,
 Söz ehline değer biçmeyi bilmez,
 Âşık kimdir, sanatkâr kim şair kim,

Ak ilimden okur gerçek zakirler,
 Yüksek makam alır engin fikirler,
 Gece gündüz ehli beyti zikirler,
 Âşık kimdir, sanatkâr kim şair kim,

Cahilliğin derinine daldılar,
 Gerçek söz bilenler geri kaldılar,
 Âşıklığı sanatkârlar aldılar,
 Âşık kimdir, sanatkâr kim şair kim,

Hakikat gülleri böyle derilmez,
 Bu bir susuz derya kolay girilmez,
 Kuran'a beyite önem verilmez,
 Âşık kimdir, sanatkâr kim şair kim,

Selmani aşk ile kaynayıp taşma,
 Nefsin atı ile menziller aşma,
 Kendi inancından bilginden şaşma,
 Âşık kimdir, sanatkâr kim şair kim,

164- BENDE DEĞİLİM

Benden benliğimi sormayın kardaş,
Ben beni kaybettim bende değilim,
Halinden habersiz bu akılsız baş,
Ben beni kaybettim bende değilim,

İhtiyarladıkça mahvoluyorum,
Aşkı ele alsam laf oluyorum,
Vallahi gittikçe saf oluyorum,
Ben beni kaybettim bende değilim,

Hiçe gitmeseydi bari emekler,
Zehirle karışık olup yemekler,
Herkes benden ilim âşıklık bekler,
Ben beni kaybettim bende değilim,

Beni deli dolu aşk dolaştırdı,
Çok kaynatıp kazanım tutuşturdu,
Beni âşıklıktan uzaklaştırdı,
Ben beni kaybettim bende değilim,

Böyle değil idi benim niyetim,
İyiye gitmedi hiç akıbetim,
Selmani der sarstı maneviyetim,
Ben beni kaybettim bende değilim,

165- ÖZLEMİM

Milletimi devletimi severek,
Beraberlik birlik dirlik özlemim,
Ataları güzel yurdu överek,
Beraberlik birlik dirlik özlemim,

Kulak veren şiirime şarkıma,
Elbet varır düşün cemde farkıma,
Bir canımı kurban verip ırkıma,
Beraberlik birlik dirlik özlemim,

Al bayrak al sancak şeref şanımdır,
Vatandaşlarımin canı canımdır,
Damarda dolaşan kanı kanımdır,
Beraberlik birlik dirlik özlemim,

Türk oğluyum namusumla yaşarım,
Beni benimseten üstün başarımla,
Savaşta seferde bile koşarım,
Beraberlik birlik dirlik özlemim,

Selmani ol bir kahraman misali,
Sazınla sözünle yiğit emsali,
Arı birlik ile yapıyor balı,
Beraberlik birlik dirlik özlemim,

166- DİPLOMASIZLIK

Zekâma güvenip girdim meydana,
Okul kitabından dersim yok benim,
Bu gizli okumak kar etti cana,
Diplomasızlıktan zorum çok benim,

Gidemedim ilk ve orta liseye,
Tahsilsizlik zarar verdi keseye,
Uzak kalıyorum müesseseseye,
Neler çektim şu halime bak benim,

Selmani'yim benim dersim Allah'tan,
Şükür haber verdi karadan aktan,
Yardım ummaktayım o yüzü mâhtan,
Gece gündüz sığındığım Hak benim.

167- YARENİM BENİM

Derdi olan sana gelir tabibe,
 Açılan yarayı saranım benim,
 Acırsın ikramın çoktur garibe,
 Sensin eşim, dostum, yarenim benim,

Derdimden anlayıp yaren olmuştu,
 Yaralara merhem süren olmuştu,
 Aşk elinden gönlüm viran olmuştu,
 Yıkılmış gönlümü vuranım benim,

Tatlı diller dertlerimin devası,
 Güleç yüzler sanki cennet meyvesi,
 Gerçeklerin, güzellerin yuvası,
 Gönlümün şehrinde duranım benim,

Ancak sen anlarsın benim dilimden,
 Düştüğümde sen tutarsın elimden,
 Hatıra getirip garip halimden,
 Yine sensin halim soranım benim,

Selmani Yaradan etmiş iltimas,
 Ne güzel yakışmış al yeşil libas,
 Konuşur dilleri lisanları has,
 Aklımı fikrimi yoranım benim,

168- SÖZÜM BENİM

Şükür kim Bari Talâ'ya,
 Çürük değil özüm benim,
 Sığındım Rabb'il Âla'ya,
 Hak kelâmı sözüm benim,

Sevdim tatlı lisanları,
 Bildim lütfu ihsanları,
 Yaratılmış insanları,
 Hep bir görür gözüm benim,

Hakk'a özümü yetirdim,
 Bağda üzümü bitirdim,
 Seydullahı ben getirdim,
 Kırklardaki üzüm benim,

Kırklarda engürü ezdim,
 Gerçekler sırrını sezdim,
 Ak ilimden imlâ dizdim,
 Kudrettendir yazım benim,

Ne oldum ey erenler ne oldum,
 Boşaldım boşaldım doldum,
 Toprak iken Âdem oldum,
 Havva ana kızım benim,

Şekli sima yanak oldum,
Kerpiç oldum konak oldum,
Tekrar çamur çanak oldum,
Küp yapıldı tozum benim,

Selmani kürede piştim,
Böyle imkâna yetiştim,
Sönmeyen ateşe düştüm,
Bitmez alev közüm benim,

169- SİS BENİM

Beyaz Gül'üm diye diye seslendim,
 Bülbül gibi seda benim ses benim,
 Dağ misali dumanlandım sislendim,
 Eksilmez başımdan duman sis benim,

Dertli başım hepten bulutlandırma,
 Aşkımın kapısın kilitletendirme,
 Yumuşak davranıp ümitlendirme,
 Ya candan sev ya ümidim kes benim,

Gönlüm isteğini sizde bulmazsa,
 Zevk ü sefanızdan gıda almazsa,
 Teklifimden gönlün razı olmazsa,
 Size gidip gelmem çok abes benim,

Gülüm dikkat edip dinle burayı,
 Yakın gel n'olursun açma arayı,
 Bilmez misin canan gönlün sarayı,
 Gizlice konduğum o kafes benim,

Selmani der akıbetim n'olacak,
 Gözüm yaşla gönlüm gamla dolacak,
 Korkarım ömrüme sebep olacak,
 Bu gibi bir sevgi bu heves benim

170- MUHANNET YÂRİM

Eğer başka bir yar için ağlarsan,
 Ciğerin dökülsün muhannet yârim,
 Eğer helal haram demeden yersen,
 Dişlerin sökülsün muhannet yârim,

Hizmet edip yâd ellere yararsan,
 Hatır yıkıp gönülleri kırarsan,
 Beden başka gayrileri sararsan,
 Can evin yıkılsın muhannet yârim,

Eğer sözün almaz isen engine,
 Sözü konuşmazsan dengi dengine,
 Seni sıksın dilerim ki mengene,
 Dert ile sıkılsın muhannet yârim,

İnsan böyle sitem etmez yarına,
 Bugünkü fırsatı koyma yarına,
 Nasip etsin Mevla'm seni narına,
 Ateşe tıkılsın muhannet yârim,

Beni sevmiyorsan eğer özünden,
 Eğer gitmez isen âşık izinden,
 Selmani der anlamazsan sözünden,
 Senden hep bıkılsın muhannet yârim,

171- CİĞERİM

Yâr diyerek düştüm ben bu hallere,
 Bacı demek zor geliyor ciğerim,
 Doyulmadık baldan tatlı dillere,
 Acı demek zor geliyor ciğerim,

Bülbül gibi âşığım ben gülüme,
 Bir dost için gitsem n'olur ölüme,
 Sarı Gül'üm bakıp garip halime,
 Acı demek zor geliyor ciğerim,

Yok mu şimdi yar koynunda yer bana,
 Candan seven her derdini der bana,
 Al yanaktan isteyince ver bana,
 Pacı demek zor geliyor ciğerim,

Gülüm her halimi anlattım sana,
 Kesince bir cevap vermedin bana,
 Gönül ziyareti bilmeyen cana,
 Hacı demek zor geliyor ciğerim,

Bu Selmani gönül yoklar hacıdır,
 Bazen tatlı olur bazen acıdır,
 Gerçek insanların aslı Naci'dir,
 Naci demek zor geliyor ciğerim,

172- CAN GÖZLERİM

Yâ Rab kalsın gözden perde aç gör can gözlerim,
Seni göreyim her yerde aç gör can gözlerim,

Aşk ehlinin dertlerine yine derman sendendir,
Merhem çalıp da bu derde aç gör can gözlerim,

N'olur ey Keremler Kani kurtar beni zulmetten,
Gezdirmeye kulunu şerde aç gör can gözlerim,

Allah, Muhammed, Ali'yi müspette hazır bildik,
Bizim desinler mahşerde aç gör can gözlerim,

Men günahkâr bir âşığım, senden umarım kerem,
Utanıp kalmayım terde aç gör can gözlerim,

Medet günahkâr kulunu koyma zindan içinde,
Nerdesin ey şahım, nerde aç gör can gözlerim,

Selmani bir asi kuldur affeyle gel cürmümü,
Mürüvvet senden her ferde aç gör can gözlerim,

173- GELMİŞİM

Annesin yitirmiş bir kuzu gibi,
Ağlayıp da melemeye gelmişim,
Gerçek aşkım oldu bir muzı gibi,
Sizden özür dilemeye gelmişim,

Bu acı kayıba elbet melenir,
Devri düşen aşka özür dilenir,
Ümitsizlik eleğimiz elenir,
Bu eleği elemeye gelmişiz,

Selmani der derde çare bakayım,
Girdiğim gönülden nasıl çıkayım,
Ciğerime hançer bari çakayım,
Kesmiyorsa bilemeye gelmişim,

174- BESTELEMİYİM

Madem Sarı Gül'üm dost demiyorsun,
 Âşık olduğumu istemiyorsun,
 Sözlerime beli best demiyorsun,
 Daha sana türkü bestelemeyim,

Aşk fidanı olup aşlanmıyorsun,
 Dost için dövülüp taşlanmıyorsun,
 Biçare âşıktan hoşlanmıyorsan,
 Artık bundan sonra üstelemeyim,

Sarılayım dedim sırma tel gibi,
 Davrandın ellerden daha el gibi,
 Gönül bahçesinde açan gül gibi,
 Gülüm demet demet destelemeyim,

Bari Tâlâ muhtaç etsin merdine,
 Cömertliktir layık olan her dine,
 Vefasız güzelin düşüp derdine,
 Yok yere kendimi hastelemeyim,

Değer verim cevher taşımdan fazla,
 Yumuşak davranış hışımdan başka,
 İş yapmayım gayrı başımdan fazla,
 Güç yetmeyen işler gastelemeyim,

175- GAM YEMEYİM

Ben o yâri hiç görmedim görürsem gam yemeyim,
 Canı kurban veremedim, verirsem gam yemeyim,
 Yârinin yüzünü görenler yağ gibi erir imiş,
 Yağlar gibi erimedim erirsem gam yemeyim,

Aşk atına binen âşık gece, gündüz yürütür,
 Münevver eyler kalbini nurlar ile yürütür,
 Koşup bu aşkın peşinde naçiz ömrüm çürütür,
 Ben eriyip, çürümedim çürürsem gam yemeyim,

Selmani der bu aşk benim genç ömrümü bitirir,
 Sevdakâr olan âşığın elbet aklın yitirir,
 Mevlâ'sını arayanın menziline yetirir,
 Bu aşk ile yürümedim yürürsem gam yemeyim,

176- AY YILDIZIN AĞI GİBİYİM

Al bayrağın rengi ırkımın kanı,
Ben de ay yıldızın ağı gibiyim,
Uğrunda vererek bu tatlı canı,
Kayımca sarılan bağı gibiyim,

İşte böyle içten dıştan sarıldım,
Düşüncem bu, bu fikirle yoruldum,
Milletini sevmeyene darıldım,
Ataların derdi dağı gibiyim,

İşim Hakk'a yarar işe dayandı,
Hemi içe hemi dışa dayandı,
Yaşım geldi elli beşe dayandı,
Hala yeni gençlik çağı gibiyim,

Sevginin farkına varanlar için,
Üzerine düşüp duranlar için,
Benimseyip sevip saranlar için,
Annelerin yürek yağı gibiyim,

Selmani sevgiye dalık olursa,
Gönlü engin rengi soluk olursa,
Sevmeyen, deryada balık olursa,
Avcının attığı ağı gibiyim,

177- VARMIŞ GİBİYİM

Bir sarışın kayıp ettim vaktinde,
 Seni gördüm onu görmüş gibiyim,
 Âşık olan sabit olur ahtında,
 Sana gelsem ona varmış gibiyim,

Aşkın zoru ile daldım derine,
 Sanki Âşık Ferhat oldum Şirin'e,
 Kız ben seni koydum onun yerine,
 Seni sarsam onu sarmış gibiyim,

Yeter ki davranma bana el gibi,
 Gözyaşım akmasın coşkun sel gibi,
 Dost bağında açan gonca gül gibi,
 Seni dersem onu dermiş gibiyim,

Gülüm kalbin pek olmasın taşlardan,
 Güzeller hoşlanır böyle işlerden,
 Yerde insanlardan gökte kuşlardan,
 Seni sorsam onu sormuş gibiyim,

Sanki burada buldum ben o hanımı,
 Sevgilim ol bari artır şanımlı,
 Selmani der kurban versem canımı,
 Sana versem ona vermiş gibiyim,

178- ALİ, ALİ DER BİZİM

Zahiri âlemden görünsek bile,
 Dillerimiz Ali, Ali der bizim,
 Bu aşkın sazını düşürdük dile,
 Tellerimiz Ali, Ali der bizim,

Muhabbet Muhammed Ali'den başlar,
 Gönül sarayına çaldık ferraşlar,
 Akar gözümüzden kan ile yaşlar,
 Sellerimiz Ali, Ali der bizim,

Biz cemalullahta gördük didarı,
 Canı dilden sevdik Ulu Hünkâr'ı,
 Eser başımızda aşkın rüzgârı,
 Yellerimiz Ali, Ali der bizim,

Tarikatın ateşine yanarken,
 Aşk meyinden dolu içip kanarken,
 Müstahak olana lokma sunarken,
 Ellerimiz Ali, Ali der bizim,

Selmani der dersim çıktıkta Be'ye,
 Ruh iken inandık sırrı İlla'ya,
 Leyla deyip çağırdık da Mevla'ya,
 Çöllerimiz Ali, Ali der bizim,

179- ANAMIZ BİZİM

Zahit analardan haber sorarsan

Hatice Fatıma anamız bizim

Analar içinde ana ararsan

Hatice Fatıma anamız bizim

Muhammed Mustafa o Murtaza yar,

Muhabbet bağında ilahi aşk var,

Gülü gülzârından hiç olmadı har,

Hatice, Fatıma anamız bizim,

Eğer sadık isen ikrarında dur,

Hatır için münkirlere yapma kur,

Kâinatta ıfık veren o pir nur,

Hatice, Fatıma anamız bizim,

Âşıkları aşkla sevdaya salan,

Gönül sayarını dolduran dolan,

Sevgi faziletin membası olan,

Hatice, Fatıma anamız bizim,

Rıza der rahmetle âleme ağan,

Üstümüze Lütfi ihsanla yağan,

Nuruyla gönüller ufkundan doğan,

Hatice, Fatıma anamız bizim,

180- SANIYORDUM

Sana önem verip sevgi beslerken,
Ben seni bir sadık yar sanıyordum,
Beyaz Gül'üm diye diye seslerken,
Çevreden çekinip ar sanıyordum,

Hanenize sık sık gelip giderken,
İnsanlık hakkımı bilip öderken,
O gül yüzlerini niyaz ederken,
Beyaz yüzlerini nur sanıyordum,

Kız vefasız sende ahdim çok idi,
Her ne söz söylesem sözüm hak idi,
Sana yanlış bir düşüncem yok idi,
Aramızda sevgi var sanıyordum,

Konuştüğüm her kelimam hasını,
Çekiyordum bu dünyanın yasını,
Kalp evimin olan kiri pasını,
Ancak Beyaz Gül'üm yur sanıyordum,

Niçin Selmani'ye eğdi kaşını,
Pul diyerek saçtı cevher taşını,
Sürdürürsen gözlerinin yaşını,
Beni dost yerine kor sanıyordum,

181- KURBAN OLDUĞUM

Dillerin şekerden tatlı,
Sözüne kurban olduğum,
Çok hürmetli itaatli,
Özüne kurban olduğum,

Benzersin yavru ceylana,
Ondan avcı oldum sana,
İl gözüyle bakma bana,
Gözüne kurban olduğum,

Olalı hayalim düşüm,
Seni methetmektir işim,
Hem ayımsın hem güneşim,
Yüzüne kurban olduğum,

Benzersin yavru ceylana,
Ondan avcı oldum sana,
El gözüyle bakma bana,
Gözüne kurban olduğum,

Gel bana güzeller başı,
Sevgimi kalbinde taşı,
Dokursun sevda kumaşı,
Bezine kurban olduğum,

Selmani der kandır beni,
Kalp evine kondur beni,
Ateşine yandır beni,
Közüne kurban olduğum,

182- SULANIYORUM

Soran olur ise garip halimden,
Burda melül masum dolanıyorum,
Bakın neler dökölüyor dilimden,
Bazen duru bazen bulanıyorum,

Gördüğümde kalmak belimi büken,
Sertten tesirlidir yumuşak diken,
Yayla sularını beğenmez iken,
Susuz çeşmelerden sulanıyorum,

Hep buradadır garibanlar oymağı,
Kim ister ki güzellikten doymağı,
Herkes yerken bol bol balı kaymağı,
Ben de gerilerden yalanıyorum,

Böyle olur hasret kalan yurduna,
Bakmayanlar işin önü ardına,
Av misali ellerin aç kurduna,
Vakitli vakitsiz dalanıyorum,

Şimdilik yaşantım naçar tıp gibi,
Değerimiz düşük kırık küp gibi,
Selmani der olduk çürük ip gibi
Kırılıp kırılıp ulanıyorum,

183- NE SEVİYORUM

Ey erenler hakaretçi olana,
Ne kin besliyorum ne seviyorum,
Şer defteri günah ile dolana,
Ne kin besliyorum ne seviyorum,

Gerçek erenlerden eseli sabam,
Gerçeği methetmek yegâne çabam,
Hakaretçi insan olsa da babam,
Ne kin besliyorum ne seviyorum,

Gayem haklı sözle halkı beslemek,
Sözleri yazarken iyi süslemek,
İnsanlık dışıdır hep kin beslemek,
Ne kin besliyorum ne seviyorum,

Men arafı bilmek âlim işidir,
Özünü sözünü bilen kişidir,
Kincilik cahilin ters görüşüdür,
Ne kin besliyorum ne seviyorum,

Selmani der Allah beni söyletir,
Tatlı sözler ile gönül eğletir,
Benim özüm sözüm işte böyledir,
Ne kin besliyorum ne seviyorum,

184- DOYMUYORUM

Beyaz gülüm her gün her gün,
 Görsem sana doymuyorum,
 Bağındaki tüm gülleri,
 Dersem sana doymuyorum,

Doyulmayan sözlerine,
 Kaşlarına gözlerine,
 Yüzlerimi yüzlerine,
 Sürsem sana doymuyorum,

Leblerin benzer kevsere,
 İçsem göğüs gere gere,
 Yüzdürüp postumu yere,
 Sersem sana doymuyorum,

Beni alıp da aynına,
 Aşk organın tak boynuna,
 Her gün her gece koynuna,
 Girsem sana doymuyorum,

Ey yüzleri mah i taban,
 Sözlerim gelmesin yaban,
 Selmani der canım kurban,
 Versem sana doymuyorum

185- KURBAN OLURUM

Beyaz Gül'üm gamlı hem de benlisin,
 Gamına benine kurban olurum,
 Gülden nazik kardan beyaz tenlisin,
 O beyaz tenine kurban olurum,

Gönlün çok münevver güzel huylusun,
 Kirpikler ok atar kaşlar yaylısın,
 Ne uzun ne kısa orta boylusun,
 Boyuna enine kurban olurum,

Seni seven âşık beyaz gül demiş,
 Cefa çekip aşkın darbesin yemiş,
 Tahammül yüklüsün gönlün çok geniş,
 Darına genine kurban olurum,

Siyah kaşlarını yaya benzettim,
 Bize Hak'tan gelen paya benzettim,
 Yüzünü güneşe aya benzettim,
 Ayına gününe kurban olurum,

Selmani der gülüm sırrıma er var,
 Gönlümün bağında gülleri der var,
 Vücudunda sevilecek çok yer var,
 Sonuna önüne kurban olurum,

186- KURBAN OLURUM

Beyaz gülüm size gelir gidersem,
 Gelişimden bezme kurban olurum,
 Gizli dost olmaya teklif edersem,
 Sen gönlünü üzme kurban olurum,

Gelmekle gitmekle geçsin çağımız,
 Eşiğinde olsun bir ayağımız,
 Kayımca bağlansın sevgi bağımız,
 Bu düğümü çözme kurban olurum,

Hanene teklifin oldukça bize,
 Canım sağ oldukça gelirim size,
 İsterim her anda gelek yüz yüze,
 Benden uzak gelme kurban olurum,

Karşıma çıkarsan gönlün coşarak,
 Ben de sana gelmez miyim koşarak,
 Yakın yürümeyip uzaklaşarak,
 Ciğerciğim ezme kurban olurum,

Selmani der sevmeyene ilendim,
 Mecnun gibi heybe takıp dilendim,
 Ben zaten aşk eleğinden elendim,
 Tekrarlayıp süzme kurban olurum

187- DOSTUM

Rızasız mı aldım yârim buseyi,
 Yârim buse almış sayılmaz dostum,
 Davranışım bana verdi tasayı,
 Yârim buse almış sayılmaz dostum,

Aşkın ile sarhoş oldum aymadım,
 O buseni ben tamamen saymadım,
 Yar busene sohbetine doymadım,
 Yârim buse almış sayılmaz dostum,

Gel dediğim yere gel koşa koşa,
 Çektiğim emekler gitmesin boşa,
 Verirsen bir buse ver coşa coşa,
 Yârim buse almış sayılmaz dostum,

Ölürüm vazgeçmem sevdiğim senden,
 Sevgin çıkar mı hiç can ile tenden,
 Nasıl esirgersin gül yüzün benden,
 Yârim buse almış sayılmaz dostum,

Selmani der oynayıpta gülüşte,
 Çok anlam var anlayışta bilişte,
 Noksanı tamamla gel bu gelişte,
 Yârim buse almış sayılmaz dostum,

188- BOŞA DÖNDÜM

Vefasız bir yar peşinde,
Boşa döndüm boşa döndüm,
Ümitsizlik ateşinde,
Yanınca bomboşa döndüm,

Dinlenmedi sözüm sazım,
Geçmez imiş dostu nazım,
Kıştan soğuk oldu yazım,
Ağustosta kışa döndüm,

Sevgi bağımız çözüldü,
Eyvah ciğerim ezildi,
Her yerden elim üzüldü,
Kanatsız bir kuşa döndüm,

Bakmadın hiç halimize,
Engel koydun yolumuza,
Zehir kattık balımıza,
Yenmeyecek aşı döndüm,

Selmani der bahtım kara,
Açıldı kalbimde yara,
Sağ iken koydun mezara,
Mezarlıkta taşla döndüm,

189- BÜLBÜLE DÖNDÜM

Gül yüzün güleç görünce,
 Gülüm gülen güle döndüm,
 Güle meylimi verince,
 Şakıyan bülbüle döndüm,

Aşkla yanıp dağlanalı,
 Zevke düşüp sağlanalı,
 Yar ben sana bağlanalı,
 Ömrü bitmiş pile döndüm,

Açılmaz derdim derince,
 Acırsın haber verince,
 Kız seni burada görünce,
 Coşkun akan sele döndüm,

Hiç zannetmem bana küsen,
 Benim ile içip yesen,
 Güzeller göğsüne esen,
 İncitmeyen yele döndüm,

Selmani'de söz var iken,
 Merak etmez öz var iken,
 Esenyurt'ta siz var iken,
 Neden böyle ele döndüm,

190- SARI GÜLÜM

Herkes yaran yoldaş hısım akraba,
Yalnız can dostum yok Sarı Gül'üm,
Dert yandığım size gelmesin kaba,
Yalnız can dostum yok Sarı Gül'üm,

Yolun doğrusuna gitmek istedim,
Gidip menziline yetmek istedim,
Seni can dost kabul etmek istedim,
Yalnız can dostum yok Sarı Gül'üm,

Benim gönlüm Kâbe bir haç değilim,
Namertler başına sartaç değilim,
Çok şükür kimseye muhtaç değilim,
Yalnız can dostum yok Sarı Gül'üm,

Güzelim Sarı Gül adın taşırsın,
Geçici varlığa ne uğraşırsın,
Bana can dostluğa sen yakışıırken,
Yalnız can dostum yok Sarı Gül'üm,

Selman iyi sev de can dostsuz gezme,
Ezilmiş ciğerim bir de sen bakma,
Merhamet et beni bu kadar üzme,
Yalnız can dostum yok Sarı Gül'üm,

191- OL SARI GÜLÜM

Sen var iken ele boyun eğmeyim,
 Ne olur maşukum ol Sarı Gül'üm,
 Senden başka hiçbir güzel sevmeyim,
 Bu garip gönlümü al Sarı Gül'üm,

Dilimden bırakmam güzel adını,
 Âşığı ağlatma gurbet kadını,
 Ne şeker ne kaymak verir tadını,
 Akar dudağından bal Sarı Gül'üm

Senin ateşine yanıp dağlandım,
 Bir dem ölü oldum bir dem sağlandım,
 Ciğerim ben sana candan bağlandım,
 Sen de bana bağlan kal Sarı Gül'üm,

Doyulmuyor gülüm tatlı diline,
 Doymayım ki sevdiğimiz biline,
 Atıver kendini sevda gölüne,
 Aşkımın derine dal Sarı Gül'üm,

Selmani der ah u zarım var diye,
 Dost için ağlasam karım var diye,
 Şurda bir divane yârim var diye,
 Bir kere kapımı çal Sarı Gül'üm,

192- DÜŞMÜŞÜM

Akıl biraz düşünüp de durmalı,
Ne yanlış anlamlı yola düşmüşüm,
Kafa seni balyoz alıp kırmalı,
Eve buyur denmez hale düşmüşüm,

Bu dünyayı boşa gezip yoruldum,
Ele değil ben kendime darıldım,
Tutam diye çok dallara sarıldım,
Ne yazık tez kopan dala düşmüşüm,

Selmani ezilmiş ciğerim varken,
Nice yerde başın eğerim varken,
Altın cevher kadar değerim varken,
Eyvah birdenbire pula düşmüşüm,

193- ÂB-I NABDAN

Medet ey şahların şahı kurtar kulları habdan,
Haberdar et âşıkânı dosta açılan babdan,

Ki, ruz-u mahşerde sensin ab-ı hayatı sunan,
Ne olur bize de kısmet et kevseri ab-ı nabdan,

Desti haydardan meğer bir katre cüra içen,
Dersin alır imiş hemen natık ümmül kitaptan,

Hak Teâlâ insanları anasırdan halk etti,
Beşeriyetin temeli bildik haki türaptan,

Hak ile hak olan canlar ruhunu insan eyler,
İlmine âlim olanlar anlar imiş hesaptan,

Nefse böyle fırsat verip zulmette bırakmam,
Ref eyledip bize cehli halas eyle azaptan,

Selmani'yim gece gündüz şahım ismin söylerim,
Mahşerde nasip eyleme bize narı hataptan,

194- SAKIN GURURDAN

Az kalsın köpeğe halka takardı,
Kendini ateşe nara yakardı,
Peygamberliğinden bile çıkardı,
İlme mağrur olma sakın gururdan,

Her zaman elinde olmalı yakan,
Bulanmaz gözünden dupduru akan,
Mağrurluktur dedem insanı yıkan,
İlme mağrur olma sakın gururdan,

Selmani sevilmez gönlün yücesi,
Fark etmeyip mağrur oldu nicesi,
Çok bilirdi meleklerin hocası,
İlme mağrur olma sakın gururdan,

195- SAKIN GURURDAN

Dedem bir noktada aldanıyorsun,
İlme mağrur olma! Sakın gururdan,
Benden fazla bilen yok sanıyorsun,
İlme mağrur olma! Sakın gururdan,

Hatırlarsan Tur Dağı'nda Musa'yı,
Tez anlarsın uzun sözü, kısayı,
Hakk'a nasıl ulaştırdı asayı,
İlme mağrur olma! Sakın gururdan ,

Hak Musa'yı candan sevip dost dedi,
Rabbi erini kelâmına has dedi,
Kendisinden edna bir kul istedi,
İlme mağrur olma! Sakın gururdan,

Musa arar iken buldu bir canı,
Bir uyuz köpekti maraz her yanı,
Dedi sen kendinde ara noksanı,
İlme mağrur olma! Sakın gururdan,

196- GÜNÜM BİTMEDEN

Azrail'e mektup bari salayım,
Canımı almasın günüm bitmeden,
Üç beş gün dünyadan murat alayım,
Kapımı çalmasın günüm bitmeden,

Genç ihtiyar geçer elbet sıradan,
Aylar yıllar dönüp geçer aradan,
Emaneti ister bir gün yaradan,
Müjdeci salmasın günüm bitmeden,

Ecel ile uzak olsa aralar,
Açılır mı o kapanmış yaralar,
Taksit taksit yatırılan paralar,
Ellere kalmasın günüm bitmeden,

Yaradan'ın merhameti bol durur,
Dertlilerin çilesini doldurur,
İnsan güldür, gülü hazan soldurur,
Gülümüz solmasın günüm bitmeden,

Selmani çok geçirmiştir vakti yar,
Sigortası olanlardır bahtiyar,
Emekli ayrılır genç ve ihtiyar,
Bir mani olmasın günüm bitmeden,

197- GÜLÜMDEN

Sevip ayrılması kolay değildir,
 Ölürüm ayrılmam Beyaz Gül'ümden,
 Benim sevgim gerçek, alay değildir,
 Ölürüm ayrılmam Beyaz Gül'ümden,

Deli gönül durmaz imiş bir karar,
 Yârden ayrılmaktır ömüre zarar,
 Kim bilir bir sabah yar beni arar,
 Ölürüm ayrılmam Beyaz Gül'ümden,

Kimim var ki beni kimim kayırır,
 Al yanaktan kim peçesin sıyrırır,
 Beni ondan ancak ölüm ayırır,
 Ölürüm ayrılmam Beyaz Gül'ümden,

Neşelensin derken sükütleşiyor
 Lüzumlu lüzumsuz dertler deşiyor,
 Gülüm açıldıkça güzelleşiyor,
 Ölürüm ayrılmam Beyaz Gül'ümden,

Selmani der senden gözüm ayrılmaz,
 Gözüm ayrılrsa da özüm ayrılmaz,
 Sohbetim ayrılmaz sözüm ayrılmaz,
 Ölürüm ayrılmam Beyaz Gül'ümden,

198- SARI GELİNDEN

Ne olursun sarsam seni,
İnce belinden belinden,
Merhamet et kurtar beni,
Elin dilinden dilinden,

Dost bağırma girmez misin?
Güllerimi dermez misin?
Bir bergüzar vermez misin?
Saçın telinden telinden,

Terazinde tartılamam,
Eksiltirsen artılamam,
Ağlatırsan kurtulamam,
Hicran selinden selinden,

Davet etsem gelmez misin?
Gül deyince gülmez misin?
Merhametsiz bilmez misin?
Âşık halinden halinden,

Ben sana kıymet biçeyim,
Zehiri doldur içeyim,
Selmani nasıl geçeyim,
Sarı gelinden gelinden,

199- ZAM YÜKLERİNDEN

Alanlar da bıktı satan da bıktı,
 Üst üste yüklenen zam yüklerinden,
 Bu aciz milleti sıktıkça sıktı,
 Peş peşe eklenen zam yüklerinden,

Azalan ömürler artılacak mı?
 Fakir, zenginlerle tartılacak mı?
 Zavallı hakkımız kurtulacak mı?
 Gittikçe köklenen zam yüklerinden,

Yuvasızlar nasıl yuva kuracak,
 Terki diyar olan başa vuracak,
 Alışveriş, alım satım duracak,
 Halka tetiklenen zam yüklerinden,

Kimi neşelenir kimi yüzülür,
 Zannetmen ki bu düğümler çözülür,
 Günden güne zamdan katar dizilir,
 Habersiz denklenen zam yüklerinden,

Bu Selmani nasıl rahat yatacak,
 Güç yetmezse kim alıp kim satacak,
 Dar gelirli vatandaşlar batacak,
 Biçare beklenen zam yüklerinden,

200- GÜLÜSÜN SEN

Niçin gelip yoklamayım,
Bizim elin gülüsün sen,
Niye alıp koklamayım,
Bizim elin gülüsün sen,

Küçükten gurbete kaçan,
Etrafa neşeler saçan,
İstanbul ilinde açan,
Bizim elin gülüsün sen,

Bu aşkı akla koyuncak,
İlk vatandır ana ocak,
N'olur bir yol koklayıncak,
Bizim elin gülüsün sen

Aşk sırrına herkes ermez,
Erenler de dile vermez,
Bu gülü gayrı el dermez,
Bizim elin gülüsün sen

Selmani'ye dostça bakan,
Sevda ateşini yakan,
Yel estikçe mis mis kokan,
Bizim elin gülüsün sen,

201- İVECENLİK TEN

Herhalde Adnan dost hata işledik,
Fazla sabırsızlık ivecenlikten,
Sitem ettik hafif yollu taşladık,
Bu bir saflık değil bilecenlilikten,

Dosta sitem yükü yüklemek zordur,
Bu gibi sözcükler ateştir kordur,
Beyhude sözlerin zararı vardır,
Çok gönül kırılır senlik benlikten,

Âşıklar sevene bazı lâf eder,
Gönül alam derken hepten mahveder,
Mevlâ aşk ehlinin kalbin saf eder,
Aşk ehli hoşlanmaz asla kinlikten,

İnsan yaşlandıkça kafa karışır,
Bakarsın ki tavuk kazla yarışır,
Mert olanlar küsse bile yarışır,
Münevver gönülden hep esenlikten,

Selmani der aşk hançerin bilerim,
İçten ağlasam da dıştan gülerim,
Sıram gelmediyse özür dilerim,
Yeter ki ayırman bizi şenlikten,

202- MAKBUL OLASIN

Neye yarar güzel sevmeyen insan,
Güzel sev ki Hakk'a makbul olasın,
Aşk ile güzeli övmeyen insan,
Güzel sev ki Hakk'a makbul olasın,

Güzeli sevdiren edası nazı,
Bırakma dilinden sev serfirazı,
İster hakik olsun ister mecazi,
Güzel sev ki Hakk'a makbul olasın,

Güzelin yanağı şems ile mahtır,
Hem gönül aynası hem secdegâhtır,
Gerçeği mecazı veren Allah'tır,
Güzel sev ki Hakk'a makbul olasın,

İki sevgide de bil ki Hak vardır,
İkisi de vazgeçilmez bir yardır,
Mecazı gerçeğe çevirmek kardır,
Güzel sev ki Hakk'a makbul olasın,

Selmani sevmekten kaçma yine de,
Sevgini yerleştir cana sinede,
Canın kurban verip ikisine de,
Güzel sev ki Hakk'a makbul olasın,

203- BİTER OLASIN

Yıldan yıla biten bir çiçek gibi,
Gönlümün bağında biter olasın,
Menzile ulaşan bir gerçek gibi,
Ulaşıp menzile yeter olasın,

Günde baksam doyulmuyor yüzüne,
Vurulmuşum kirpiğine gözüne,
Benim gibi ateş düşsün özüne,
Yanıp ateşimde tüter olasın,

Bu sevda ateşi kar etti cana,
Yana yana kalbim döndü külhana,
Öyle aşk versin ki Allah'ım sana,
Aşkın artıp benden beter olasın,

Bu aşk böyle gidecek mi boyuna,
Hak seni yar etti âşık soyuna,
Girmişiz seninle gizli oyuna,
Layık mı ki beni üter olasın,

Canımı adadım sendeki ada,
Selmani sevginden almıştır gıda,
Bülbül gibi kalkışmışım feryada,
Dilerim dört mevsim öter olasın,

204- ACI KALMASIN

Keçeci Baba'dan budur niyazım,
Başında hiç ağrı acı kalmasın,
Versin ilacını o serfirâzım,
Başında hiç ağrı acı kalmasın,

İstersen ana ol istersen bacı,
Ben seni ederim başımın tacı,
Tabipler tabibi çalsın ilacı,
Başında hiç ağrı acı kalmasın,

Şah Mahmut'u Veli size el katsın,
Gül Ahi Baba da elin uzatsın,
Derdini Kaf Dağı ardına atsın,
Başında hiç ağrı acı kalmasın,

Derman verir itikatlı olana,
Arayıp da kendisinde bulana,
Ağrıyı acıyı atsın talana,
Başında hiç ağrı acı kalmasın,

Yardım etsin ağaların ağası,
Kabul olsun Selmani'nin duası,
Erenlerden gelsin derdin devası,
Başında hiç ağrı acı kalmasın,

205- UMMASIN

Alevi halkını hiçe sayanlar,
 Muhammed'den hiç şefa'at ummasın,
 İrk ayrımı yapıp cana kıyanlar,
 Muhammed'den hiç şefa'at ummasın,

Şah-ı Merdan erenlerin şahbazı,
 Odur müminlerin nazı niyazı,
 Kim derse ki Aleviler rafazı,
 Muhammed'den hiç şefa'at ummasın,

Zahiri ilimle söz süsleyenler,
 Zulmet dumanıyla kalp süsleyenler,
 Evladı resule kin besleyenler,
 Muhammed'den hiç şefa'at ummasın,

Cem evini kutsal yer bilmeyenler,
 Yürüteni mürşit pir bilmeyenler,
 Muhammed Ali'yi bir bilmeyenler,
 Muhammed'den hiç şefa'at ummasın,

Süfyan'dan zuhredip gelen madenler,
 Mürşitsiz rehbersiz yola gidenler,
 Evliya cemine büftân edenler,
 Muhammed'den hiç şefa'at ummasın,

Zalime hazreti deyip ananlar,
Şeytanın sözüne uyup kananlar,
Gerçek dincileri dinsiz sayanlar,
Muhammed'den hiç şefa'at ummasın,

Selmani cemlerde çalmakta sazi,
Beyitler söyleyip okur düvazi,
Alevi düşmanı yolun yobazi,
Muhammed'den hiç şefa'at ummasın,

206- KÜBRİYA MISIN?

Gele gide kapınızı yol ettim,
Yoksa sen bir dişi evliya mısın?
Sevgin ile muhabbeti bol ettim,
Hazreti Hatice Kübriya mısın?

Nur ile ışığım şemim fenerim,
Sen ışık vermezsen ben de sönerim,
Pervaneler gibi şeme dönerim,
Kandiller içinde nur ziya mısın?

Pek fazla düşünüp derine dalma,
Âşığa yakın ol muhannet olma,
Seversen candan sev şüphede kalma,
İkilikte kalan şirk riya mısın?

Acep anlar mısın üç ile dördü,
Bitmez aşk ehlinin yarası ördü,
Yusuf rüyasında ay güneş gördü,
Hayıra yorulan bir rüya mısın?

Evliya sırrını yâda bildirme,
Dost ağlatıp düşmanını güldürme,
Selmani'yi mihnet ile öldürme,
Sen bir cana kıyan eşkıya mısın?

207- KOŞMA

Gel gönöl bu kadar düşme telaşa,
Koşa koşa bir gün yorulacaksın,
İstersen ağa ol, istersen paşa,
Yakasız gömleğe sarılacaksın,

Bu dünyada menziline yetmeyip,
Allah'ın emrine doğru gitmeyip,
Hak'tan gelen emri kabul etmeyip,
Aklınca feleğe darılacaksın,

Ey Selmani bu dünyaya aldanma,
Cehalet sözüne inanıp kanma,
İşlediğin günah sorulmaz sanma,
İnceden inceye sorulacaksın,

208- YETİŞSENE NERDESİN

Arabî Farisi okuyan Hızır,
 Car günüdür yetişsene nerdesin,
 Daralan kullara olansın nazır,
 Car günüdür yetişsene nerdesin,

Erimeyen yere erip gittiler,
 Hizmetlerin kesesine gittiler,
 Beyiti Kuran'ı taklit ettiler,
 Car günüdür yetişsene nerdesin,

Anlamadım ben bu halkın kastını,
 Reddederler ehlibeyit dostunu,
 Boş koydular İmam Zeynel postunu,
 Car günüdür yetişsene nerdesin,

Aklı erenleri aldı tasalar,
 Çıkarcının dostu aklı kısalar,
 Gözcülere yasaklandı asalar,
 Car günüdür yetişsene nerdesin,

Gerçek tabip işi yara sağlamak,
 Âşığın arzusu coşup çağlamak,
 Selmani der kalktı deste bağlamak,
 Car günüdür yetişsene nerdesin,

209- BİR SARIŞIN

Bana devre düşüp gider,
 Bir sarışın bir sarışın,
 Korkarım ki candan eder,
 Bir sarışın bir sarışın,

Sultanlık hükmü yürütür,
 Âşığı aşka bürütür,
 Yürek yağını eritir,
 Bir sarışın bir sarışın

Bazı atar bazı tutar,
 Bazı alır bazı satar,
 Hayatıma hayat katar,
 Bir sarışın bir sarışın

Bazı güler bazı ağlar,
 Bazı ciğerimi dağlar,
 Belki acır gönül bağlar,
 Bir sarışın bir sarışın

Sevgilim de helalim de,
 Hayat abı zülalimde,
 Selmani der hayalimde,
 Bir sarışın bir sarışın,

210- BANA BIRAKTIN

Artık gülüp oyna sen Sarı Gül'üm,
Yanıp ağlamayı bana bıraktın,
Daha yar demeye tutmuyor dilim,
Kara bağlamayı bana bıraktın,

Gece gündüz hayaline dalarak,
Günler geçer boşalarak dolarak,
Sular gibi taştan taş a çalarak,
Coşup çağlamayı bana bıraktın,

Yüzün benzese de sarı güneşe,
Eyyam soğuk gitti almadım neşe,
Hem üşüdüm hem de yandım ateşe,
Ciğer dağlamayı bana bıraktın,

Aktı gözüm yaşı oldu bir oluk,
Aşkına düşeli gül benzim soluk,
Meçhul bir dünyada olmuşum balık,
Avcı ağlamayı bana bıraktın,

Sarı Gül'üm Selmani'ye sahip ol,
Kim dedi ki cephe alıp rakip ol,
Ben dertliyim n'olur bana tabip ol,
Yara sağlamayı bana bıraktın,

211- YARALAYIP BIRAKTIN

Görmedim sen gibi âşık avcısı,
Bir ok vurup yaralayıp bıraktın,
Çıkar mı kalbimden bunun acısı,
Parça parça paralayıp bıraktın,

Can alıcı gözle bakıp üzüşün,
Sevgi işareti oldu süzüşün,
Dertlerimi üst üstüne düzüşün,
Ey vefasız sıralayıp bıraktın,

Selmani'dir boşa yanmasayydın,
N'olur görünüşe kanmasayydın,
Kalbimin evine konmasayydın,
Eyvah beni kiralayıp bıraktın,

212- GÜNAHI KENDİN İŞLEDİN

Allah'ı suçlama ey insanoğlu,
Kebâir günahı kendin işledin,
Sana emreyledi Hak doğru yolu,
Kebâir günahı kendin işledin,

Günahtan arınıp yola gitmedin,
Hakk'a yarayacak bir iş tutmadın,
Fırsat elde iken tövbe etmedin,
Kebâir günahı kendin işledin,

Ömrümüzü vermeyelim talana,
Konuşurken varmayalım yalana,
Selmani der nasihatim alana,
Kebâir günahı kendin işledin,

213- HOŞGELDİN

Musa Kazım, Rıza Seyit neslinden,
Sırrı pünhan kübriyaya hoş geldin,
Nuri Huda ehli beyit neslinden,
Nebi Zişan Enbiya'ya hoş geldin,

Hakkında buyruldu nur-u nübüvvet,
Nurdan izhar olur keşfi keramet,
Nebide valide şah-ı velâyet,
Şirri Yezdan evliyaya hoş geldin,

Aşk muhabbeti var dil içinde,
Ulaşır menzile menzil içinde,
Tekellüm eyleyen kandil içinde,
Şah-ı Merdan nur ziyaya hoş geldin,

Hak cemalin gören bulur ihyayı,
Ayrı bilmedikçe Mim ile Ha'yı,
İncil'i hatmedip bildim İlya'yı
İncil içre sır İlya'ya hoş geldin,

Hak inayet etse seven bir zata,
Ulaştırır onu Hak hakikate,
Selmani der bir göz attım Tevrat'a,
Aziz mihman mihriyaya hoş geldin,

214- HOŞ GELDİN

Zülcelâlı anmanızı isterdim,
 Can içinde canan yârim hoş geldin,
 Kalp evime konmanızı isterdim,
 Bülbül olup konan yârim hoş geldin,

Haberdar olansın her gizli sırdan,
 Gerçek er olanlar geçer kusurdan,
 Bize bir hayırlı haber Mısır'dan,
 Ey Yusuf-u Kenan yârim hoş geldin,

Hünkâr'ım duadan unutma beni,
 Hilesiz hilafsız sevmişim sizi,
 Erzene'de ol Selman'a nergizi,
 İrşat için sunan yârim hoş geldin,

Nur yüzünüz görsem aynımda düşte,
 Hal hatırın sorsam üç ile beşte,
 Pir himmetin alan pişer ateşte,
 Hak aşkına yanan yârim hoş geldin,

Selmani der pirin sevgisi serde,
 Aşkım muhabbetim hep gerçek erde,
 Şefaât umarım rûz-u mahşerde,
 Sevgim sizde inan yârim hoş geldin,

215- NE GÖNÜL VERDİN

Daha sana Beyaz Gül'üm demeyim,
 Ne gönlümü kırdın ne gönül verdin,
 Suyun içip bir lokmanı yemeyim,
 Ne gönlümü kırdın ne gönül verdin,

Ben seni sanırdım halden bilici,
 Ağlayan gözlerin yaşı silici,
 Görmedim sen gibi yüze gülücü,
 Ne gönlümü kırdın ne gönül verdin,

Ben yanıp ağlasam sen güleceksin,
 Beni dertli eden kendi de çeksin,
 Pamuktan yumuşak taştan da peksin,
 Ne gönlümü kırdın ne gönül verdin,

Yavaş yavaş düşüyorsun gözümde,
 Düşsen de sevgini atmam özümde,
 Ne halden anladın ne de sözümde,
 Ne gönlümü kırdın ne gönül verdin,

Selmani der sana hiç aklım yetmez,
 Bu güzellik biter başaca gitmez,
 Senin ettiğini kâfirler etmez,
 Ne gönlümü kırdın ne gönül verdin,

216- BİR GELİN GELİN

Bu devri âleme geldiğim zaman,
Yakaladı beni bir gelin gelin,
Aldattı gönlümü dedim el aman,
Beni candan sev gel der gelin gelin,

Dedim ey vefasız nen kaldı bizde,
Beni mahvedersin insaf yok sizde,
Benim arzum kıza götüren izde,
İnşallah ayırmaz her gelin gelin,

Böyle bir gelinle girdim savaşa,
Ne kadar uğraştım çıkmadım boşa,
Çok yalvardım yakma diye ateşe,
Yine yaktı beni şer gelin gelin,

Meğer hayal imiş nidem aldandım,
Ne vefasın gördüm ne de usandım,
Onu sevdim Yaradan'dan utandım,
Döküldü yüzümden ter gelin gelin,

Selmani der bana düştü bir merak,
Baktım cananımdan ediyor ırak,
Gelin başın için yakamı bırak,
Ne olur serbestlik ver gelin gelin,

217- BEŞİ GÜZELİN

Ben bir güzel gördüm Tokat ilinde,
Gönüller çalmaktı işi güzelin,
Dengi ne kızda var ne de gelinde,
Bir tüyünü değmez beşi güzelin,

Tavus kuşu gibi cilalı süslü,
Ne yemiş ne içmiş ne ile besli,
Melek mi, huri mi, bilinmez nesli,
Dünyada bulunmaz eşi güzelin,

Şevki bir güneştir, suda ıslanmaz,
Gören âşık deli olur uslanmaz,
Bir keman var telli, fakat seslenmez,
İşte göz üstünde kaşı güzelin,

Kaşların altında gözler süzülmüş,
Gözleri görenin bağı ezilmiş,
Otuz iki hat üstüne dizilmiş,
İnci sedeftendir, dişi güzelin,

Selmani der yavru kirpiğin oktur,
Böyle yaratığın avcısı çoktur,
Baktım mazisinde noksanı yoktur,
Yalınız gözleri şaşı güzelin,

218- MÜRVET SENİN

Şekerden baldan tatlısın, kirpiğin inci dizer,
Ela gözden revan olmuş sellerin Mürvet senin,

Al yanağa nazar ettim tomurcuk güle benzer,
Vakti erişip aşılmamış güllerin Mürvet senin,

Girmişsin gönül bağına gülleri dermek için,
Baktım gülden daha taze ellerin Mürvet senin,

Ben seni melek zannettim yoksa neslin huri mi?
Bilmem cennet diyarı mı illerin Mürvet senin,

Selmani gönlün Mürvet'e takılıp takılıp kalmaktadır,
Âşığını kement eyler tellerin Mürvet senin,

219- MAAŞI CİMRİNİN

Söyle cimri malın niçin neyedir,
Öbür dünyadaymış aşî cimrinin,
Nekes şirketinden emeklidedir,
Muhannetliktir maaşı cimrinin,

Çok sıkı insanda asalet olmaz,
Şüphesiz ki sonu selamet olmaz,
Kalbinde hiç insaf, merhamet olmaz,
Hasetliktir her bir işi cimrinin,

Ecel gelip kapısını çalınca,
Emaneti veren geri alınca,
Olanca varlığı ile kalınca,
Sanki iletecek eşi cimrinin,

Sağlığında hayır edem demezdi,
Acıyıp bir aça lokma vermezdi,
Kazancını doya doya yemezdi,
Ekmeği kesmezdi dişi cimrinin,

Selmani bu işe düşünüp durur,
Mert olan kişinin hep gücü kurur,
Yanından her geçen bir tekme vurur,
Kırık olur mezar taşı cimrinin,

220- BİRİ ZAKİRİN

On iki hizmette iki post vardır,
 Birisi pirindir biri zâkirin,
 İkisi de birbirine ayardır,
 Birisi pirindir biri zâkirin,

Kudret topunu zikirler atar,
 Atılan topuda pir olan tutar,
 Müşteri olursa daha bol satar,
 Birisi pirindir biri zâkirin,

Zâkirlerdir tarikatın tellalı,
 Aşk muhabbette yaparlar balı,
 İnkâr edip yüklenmeyin vebali,
 Birisi pirindir biri zâkirin,

Dedem iki postu kimden aldınız,
 Buyruklarda yoktur, nerde buldunuz,
 Niçin zâkirlere engel oldunuz,
 Birisi pirindir biri zâkirin,

Can bülbülü olup şakımadın mı?
 İbrişimden kumaş dokumadın mı?
 Ömründe hiç Buyruk okumadın mı?
 Birisi pirindir biri zâkirin

Gerçek seyit iki postu alır mı?

Bu dergâh sizlere baki kalır mı?

Karac'ahmet Sultan zarı olur mu?

Birisi pirindir biri zâkirin,

Kanaatle gidin bu yola ize,

Bu sözlerim acı gelmesin size,

Selmani der cemden yer verin bize,

Birisi pirindir biri zâkirin,

221- BAŞINDAKİ AĞRI GEÇSİN

Dinlen biraz, çekme acı,
Başındaki ağrı geçsin,
Bu sazi ele alıncı,
Başındaki ağrı geçsin,

Kem gözünen ele bakma,
Kendini ateşe yakma,
Kafanı çok böyle takma,
Başındaki ağrı geçsin,

Olasın sen Hakk'a yakın,
Gerçek erenlere akın,
Çok derine dalma sakın,
Başındaki ağrı geçsin,

İyi anla kara akı,
Değer kalbe aşkın oku,
Bazı dinlen bazı oku,
Başındaki ağrı geçsin,

Selmani'nin sözü böyle,
İnsanlıkla gönül egle,
Bazı sen de deme söyle,
Başındaki ağrı geçsin,

222- HAYALİMDESİN

Beyaz Gül'üm beni unuttur sanma,
Gece düŖte gündüz hayalimdesin,
İster inan bana ister inanma,
Gece düŖte gündüz hayalimdesin,

Gönüller menzile ulaşmaktadır,
İnşallah aşkımız bulaşmaktadır,
Ruhum üzerinde dolaşmaktadır,
Gece düŖte gündüz hayalimdesin,

Daha kimim var ki kime gideyim,
Söyle dostluk hakkın nasıl ödeyim,
İŖ gerçekleşsin ki rahat edeyim,
Gece düŖte gündüz hayalimdesin,

Beni üzüp durma sözlerime git,
Beni candan sevip muradına yet,
N'olur biraz da sen beni takip et,
Gece düŖte gündüz hayalimdesin,

Selmani der gülüm el uzat bana,
Dinle sözlerimi gel kana kana,
Menzilden uzakta kalsam da sana,
Gece düŖte gündüz hayalimdesin,

223- ÖLÜ GELESİN

Muhammed Ali'nin kurduğu yola,
Ceset diri, nefis ölü gelesin,
Böyle emretmiştir Cenabı Mevla,
Ceset diri, nefis ölü gelesin,

Varlığın benliğin atıp bir yana,
Canın feda eyle ehli irfana,
Layık olmak için kabul kurbana,
Ceset diri, nefis ölü gelesin,

Hak kelamın yazıp halka duyuran,
Odur can cesedi ruhu kayıran,
Hırs, kin, kibir, şehvet haktan ayıran,
Ceset diri, nefis ölü gelesin,

Mağrurluk nefis için en büyük düşman,
Bunlara aldanıp doğruluktan şaşman,
Fayda etmez canlar sonra pişman,
Ceset diri nefis ölü gelesin,

Her can din imanı kayırmamıştır,
Varlığını halka duyurmamıştır,
Hak peygamber şerri buyurmamıştır,
Ceset diri nefis ölü gelesin,

Talip olan Şah-ı Merdan Ali'ye,
Bağlı olur Hacı Bektaş Veli'ye,
Kul olmak istersen Kızıl Deli'ye,
Ceset diri nefis ölü gelesin,

Gerçek âşıkların dersi ağ idi,
Bet nefis denilen derdi dağ idi,
Selmani kendinde tut bu öğüdü,
Ceset diri nefis ölü gelesin,

224- GEÇMESİN

Beyaz gülüm size çok teklifim var,
 Teklifimi tut ki zaman geçmesin,
 Daha artıp aradaki itibar,
 Dostluğumuz boşa aman geçmesin,

Hedef olmayalım cepheye düşüp,
 Sitem balyozları tepeye düşüp,
 Gönlün zedeleme şüpheyi düşüp,
 Kalbinin içinden güman geçmesin,

Her güzelde dosta bağ olmaz derler,
 Yar seven yürekte yağ olmaz derler,
 Dumanı kalkmadık dağ olmaz derler,
 Niçin başımdaki duman geçmesin,

Şiir güzelliğın süsü nakşıdır,
 Âşıkların sevdiğine bahşidir,
 Bir dem yaman olur bir dem yahşidir,
 Yahşi ol ki günüm yaman geçmesin,

Selmani der yakan ateş közlerim,
 Ciğerimi kebab edip közlerim,
 Emek verip yazdığım şu sözlerim,
 Gülüm boş boşuna ceman geçmesin,

225- ÜZÜLMEYESİN

Aşınam ol dediğimi duyunca,
 Âşıklık halidir üzölmeyesin,
 Dünyayı boş verip aşka uyunca,
 Âşıklık halidir üzölmeyesin,

Üzölürsem bine çıkar bir derdim,
 Çünkü ben meylimi tek sana verdim
 Can gözümle sende bir varlık gördüm,
 Âşıklık halidir üzölmeyesin,

Kendini üzmeden sözlerime git,
 Muhabbet eyleyip muradına yet,
 Tatlı dillerinle beni ikaz et,
 Âşıklık halidir üzölmeyesin,

Seni üzdüm ise kusura bakma,
 Yanmış yüreğimi bir de sen yakma,
 Aman yaşlılığım başıma kakma,
 Âşıklık halidir üzölmeyesin,

Selmani yorgunu dinci aranmaz,
 Cevahir dururken inci aranmaz,
 Âşığın geçkini genci aranmaz,
 Âşıklık halidir üzölmeyesin,

226- ÇÖZMÜŞ GİBİSİN

Hafif yollu gönül bağlamış idik,
 Bu gönül bağıını çözmüş gibisin,
 Dert açıp ciğerler dağlamış idik,
 Benden acizleşip bezmiş gibisin,

Gönlüm sizde aradığın bulmadı,
 Bu ne biçim dostluk aklım almadı,
 Size karşı hiçbir hatam olmadı,
 Dedem bizden hile sizmiş gibisin,

Herhalde sözlerimden bilgilenmedin,
 İki defa vardım ilgilenmedin,
 Gözyaşım akıttın silgilenmedin,
 Davranışta gönlüm üzmüş gibisin,

Anlamadım nedir sizin derdiniz,
 Bana öğüt veren söze girdiniz,
 Belli olmaz namerdiniz merdiniz,
 Gerçek konuşmama kızmış gibisin,

Bilemedim benden neler bekledin,
 Bir derdime binlerce dert ekledin,
 Selmani'ye derdi gamı yükledin,
 Dert üstüne dertler dizmiş gibisin,

227- BİLİR MİSİN?

Bana cefa eden dilber,
Cefa nedir bilir misin?
Zevk ü sefa eden dilber,
Sefa nedir bilir misin?

Dışın cilâ kalay imiş,
Zevk ü sefa alay imiş,
Derdi vermek kolay imiş,
Şifa nedir bilir misin?

Uygun mu hiç sizlik bizlik,
İçten, dıştan et temizlik,
Nedir böyle vefasızlık,
Vefa nedir bilir misin?

Arı ol namusça arca,
İlmini bilene harca,
Yar yar dersin defalarca,
Defa nedir bilir misin?

Selmani'nin meyli neye,
Dost elinden gelen meye,
Aldın beni ifadeye,
İfa nedir bilir misin?

228- DERMEZ MİSİN?

Âşık cemin bülbülüdür

Sen bu sırra ermez misin?

Cennet bağının gülüdür

Bu gülleri dermez misin?

Bu cemde itikat boldur,

Gerçek mümin cemi doldur,

Ali'nin kurduğu yoldur,

Ali gibi sürmez misin?

Yok mu sizde akıl fikir?

Âşık Hakk'ı eder zikir,

İmam Zeynel Aba zâkir,

Yola layık görmez misin?

Selmani'yim pervam yoktur,

Yol bilmezle aram yoktur,

Marazım var, devam yoktur,

Derdim nedir sormaz mısın?

229- VERMEZ MİSİN?

Dinle âşığın kastını,
 Anla Ali'nin dostunu,
 İmam Zeynel'in postunu,
 Âşıklara vermez misin?

Bu yola bilerek gidip,
 Bir konuğa hürmet edip,
 Katarını doğru yedip,
 Gönüllere girmez misin?

İyi düşünüp derini,
 Makamda bulup yerini,
 Bencilliğin defterini,
 “Men Araf”la dürmez misin?

Selmani der ki ezilip,
 İnce elekten süzülüp,
 Nesimi gibi yüzülüp,
 Postun yere sermez misin?

230- KIRKLAR SEMAHI

Kırkların esrarı, aşkı semahtır,
 Semahın sırrına erenler gelsin,
 Eksikli meydana girmek günahtır,
 Musahip kavline girenler gelsin,

Aynı cemde pak edenler özünü,
 Muhammed Ali'den söyler sözünü,
 Rabb'ül âlemine açıp gözünü,
 Hak cemalin ayan görenler gelsin,

Selmani can kurban Ali soyuna,
 Bu ummanı boyla boylu boyuna,
 Bir kâmil mürşidin haki payına,
 Eğilip yüzlerin sürenler gelsin

231- NEYLERSEN

Şu yalan dünyada işin iş senin,
 Sen derdi neylersin, gamı neylersin,
 Kadir Mevla'm seni övmüş yaratmış,
 Ela göz üstünde camı neylersin.

232- HALKA YARARLI OLSUN

Beyhude sözünden halkı aldatma,
Sözün halka, Hakk'a yararlı olsun,
Özünü çürütüp kine kin katma,
Özün halka, Hakk'a yararlı olsun,

Az konuşup çoğa saydır azını,
Fazla konuşanın, çekme nazını,
Kamil meclisinde çal ki sazını,
Sazın halka, Hakk'a yararlı olsun,

Kötülük düşünme bir can kardeşe,
Ömürü bitirir, zulüm endişe,
Hak için kendini, yak ki ateşe,
Közün halka, Hakk'a yararlı olsun,

Kötü söz yerine iyi söz desen,
Helalden kazanıp helalden yesen,
Bir top kadar bezdir en son elbisen,
Bezin halka, Hakk'a yararlı olsun,

Gel Selmani Hakk'ı, halkı izle bak,
Sevgilerin, içerisinde gizle bak,
İnsanlara iyi gören gözle bak,
Gözün halka, Hakk'a yararlı olsun,

233- DİYENLERDEN OLSUN

Alevi'ye Kızılbaş'tır,
 Diyen diyenlerden olsun,
 Diyen ırklara kardeştir,
 Diyen diyenlerden olsun,

Kırmızı taç giyen kimdir,
 Helal kisbi yiyen kimdir,
 Denilen kim diyen kimdir,
 Diyen diyenlerden olsun,

Söz uzatıp dursun çepir,
 Kalplerini karartmış kir,
 Denen mümin diyen münkir,
 Diyen diyenlerden olsun,

Seven menzile ulaşsın,
 Şahın aşkıyla dolaşsın
 Selmani'ye Kızılbaş'sın
 Diyen diyenlerden olsun.

234- DELİ OLURSUN

Deli gönül sana deli demeyim,
 Deli deli derken deli olursun,
 Deli olduğuma hiç gam yemeyim,
 Delilik ettikçe beli olursun,

Delilere deli, diyendir deli,
 Deliden eksilmez hakikat yeli,
 “Deli olan dolu” demiştir Ali,
 Deli isen mutlak Ali olursun,

Deli ol Selmani kaçma deliden,
 Deliler pay aldı Bektaş Veli’den,
 Deli derbederdir, ta ezeliden,
 Derbeder gezdikçe veli olursun,

235- AZI KALMIŞ KÖYÜMÜN

Anlatayım köyümüzün halini,
 Çoğu gitmiş azı kalmış köyümün,
 Sılayı terk etmiş kızı gelini,
 Ne gelini kızı kalmış köyümün,

Yolları yapılmış gelip geçen yok,
 Uzaklardan suyu akmış içen yok,
 Tarlaları bomboş ekip biçen yok,
 Safi otluk bozu kalmış köyümün,

İnsanları gurbet eller götürmüş,
 Yaprak gibi esen yeller götürmüş,
 Toprağını almış seller götürmüş,
 Az toprağı tozu kalmış köyümün,

Köyde beş on evde beş on kişi var,
 Ayrılık derdiyle hayal düşü var,
 Bol bol karlar yağar boran kışı var,
 Bir iki ay yazı kalmış köyümün,

Selmani'nin sesi saz ile meyde,
 Değer kalmamıştır ağada beyde,
 Kimi İstanbul'da kimisi köyde,
 Ne tadı ne tuzu kalmış köyümün,

236- KURUSEKİ KÖYÜ

Köyümüze niçin kuru denmesin,
Taşı boldur Kuruseki köyünün,
Helal lokmaları niçin yenmesin,
Aşı boldur Kuruseki köyünün,

Her hali anlatmak bana ar gelir,
Nüfusu çok arazisi dar gelir,
Sonbahar ayında boran kar gelir,
Kışı boldur Kuruseki köyünün,

Ormanı fundalık avlanmaz avı,
Rahmet bol yağarsa geliyor tavı,
Çoğuna yedirir hayal pilavı,
Düşü boldur Kuruseki köyünün,

Kimisi hayalsiz düşsüz kalıyor,
Kimi birsiz, kimi beşsiz kalıyor,
Kimi ibadetsiz, kimi işsiz kalıyor,
Boşu boldur Kuruseki köyünün,

Selmani her akan su duru olmaz,
Her insan yüzünde Hak nuru olmaz,
Kuru demeyinen hep kuru olmaz,
Yaşı boldur Kuruseki köyünün,

237- SARI KİTAP CANLI KİTAP

Seni okumaya doymam,
Sarı kitap canlı kitap,
Cana kıyar sana kıymam,
Sarı kitap canlı kitap,

Sarı kitabım canlı,
Hem şerefli hem de şanlı,
Cana kıyıp olmaz kanlı,
Sarı kitap canlı kitap,

Kuşdili okur dili var,
Göğsünde açmış gülü var,
Akıl sır ermez hali var,
Sarı kitap canlı kitap,

Sarı kitap oldu adın,
Okuyan can demez kadın,
Kaymakta balda yok tadın,
Sarı kitap canlı kitap,

Bu adı Selmani taktı,
Yeni bir eser bıraktı,
Beni ciğerimden yaktı,
Sarı kitap canlı kitap,

238- YOL AÇAR

Göstermezsek halka varlığımızı,
Az görünüş iftiraya yol açar,
Anlatmazsak Hakk'a yarlığımızı,
Az görünüş iftiraya yol açar,

İnsan haklarını yiyip gülen var,
Öz İslam'ı İslâmlıktan silen var,
Server Muhammedi Sünni bilen var,
Az görünüş iftiraya yol açar,

Alevi'nin aslı zatını bilmez,
Sözlerinin hakikatini bilmez,
Zahidin âlimi batını bilmez,
Az görünüş iftiraya yol açar,

Dört kapının erkânından yolundan,
Müminlerin kanadından kolundan,
Açmadıkça muhabbetin bolundan,
Az görünüş iftiraya yol açar,

Çok zamanlar biz de körlere uyduk,
Gizli sırrımızı meydana koyduk,
Kuru iftiralardan usandık durduk,
Az görünüş iftiraya yol açar,

Muhammed ümmeti cemi körler mi?

Öksüz yetim kul hakkını yerler mi?

Bir kere lâ demiş illâ derler mi?

Az görünüş iftiraya yol açar,

Selmani dermiş külümüz hal olsun,

Aynı cemde muhabbetler bal olsun,

O iftira eden diller lâl olsun,

Az görünüş iftiraya yol açar,

239- YANIP TÜTENE KADAR

Aşka yanmak nasıl olur bilmezdim,
İçten içten yanıp tütene kadar,
Gözlerimden akan yaşı silmezdim,
Akardı ta vadem yetene kadar,

Kendime kıyardım cana kıymazdım,
Yalan gerçek el sözüne uymazdım,
Viraneyi görsem acı duymazdım,
Sefil baykuş konup ötene kadar,

Bu acılar gider mola boyuna,
Fırsat geçip o zalime haine,
Girdim kader talih ile oyuna,
Çırpınıp dururum ütene kadar,

Cananın yanına gelir giderdim,
Çekerdim kahrını eli nederdim,
Elimden geldikçe hizmet ederdim,
Tamamen yakadan itene kadar,

Selmani der sanmam serimden geçmem,
Serden geçer yüce kerimden geçmem,
Ölsem de ben sadık yârimden geçmem,
Üstümde yeşil ot bitene kadar,

240- ÖZÜNDEN ÇIKAR

Ozanların bir adı da âşıktır,
Tüm manalar âşık sözünden çıkar,
Hakk'ın ilhamından bağı yanıktır,
Her ne söyler ise özünden çıkar,

Aşkı olmayanın gitmez hazına,
Ondan kulak vermez hoş avazına,
Cansız bülbül denir âşık sazına,
Bülbülün sedası sazından çıkar,

Gerçek âşık çeker derdi marazı,
Kara yazılmıştır alnında yazı,
Herkes sevdiğine ediyor nazı,
Aşk denilen güzel nazından çıkar,

Bu âşıklık Hakk'ın gizli hikmeti,
Layık olan alır hayır himmeti,
Ariflerin sohbetinin lezzeti,
Mutlaka muhabbet tuzundan çıkar,

Selmani der ah u zarım âşıktır,
Hem sermayem hem pazarım âşıktır,
Kökten sürmeyenler yârim âşıktır,
Âşık ser çeşmenin gözünden çıkar,

241- KUL AĞLAR

Erince mâhı mateme erkân ağlar yol ağlar,
 Edince zalimler sitem, elif ağlar, dal ağlar,
 Yerde, gökte in ile cin ah u feryat eyleyip,
 İnler arş ve zemin hem de melek ağlar, kul ağlar,

Muharrem de kara giyip, eylersek ah u zarı,
 Bir damla gözyaşı döken mutlaka eder kârı,
 Eyüp çile çekmeseydi neden olurdu arı,
 Ya Hüseyin deyip inler arı ağlar bal ağlar,

Ey Selmani mümin olan acep ne zaman güldü,
 Bize cevru cefa çekmek atadan miras kaldı,
 Ali abayı sevenler ölmeden evvel öldü,
 Ölmeden evvel ölmüşüz ölü ağlar, sal ağlar,

242- NE TALİP ANLAR

Şah-ı Merdan Ali cemde bulunsa,
Ne dedeler anlar, ne talip anlar,
Şemsi kamer gibi doğup dulunsa,
Ne dedeler anlar ne talip anlar,

İnsan suretinde gelse huzura,
Erler gibi dua etse hazıra,
Zaman halkı ekmek vermez Hızır'a,
Ne dedeler anlar ne talip anlar,

Ali yolu gibi bir yol nerde var,
Almayı bilirse her şey orda var,
Göremeyiz gözümüzde perde var,
Ne dedeler anlar ne talip anlar,

Bizler görmesek de o bizi görür,
İsteyen kulların muradın verir,
Evliyanın yolu küt, topal yürür,
Ne dedeler anlar ne talip anlar,

Âşıklar kalbinde sevgi coş kalır,
Kimisi kederli kimi hoş kalır,
Yazık cem evleri dolmaz boş kalır,
Ne dedeler anlar ne talip anlar,

Bilen canlar boşa yanıp tütmesin,
Çobanlar sürüsün niçin gütmesin,
Çekilen emekler boşa gitmesin,
Ne dedeler anlar ne talip anlar,

Selmani der çok gamlıyım bu sıra,
Ne yazık gelmişim böyle asıra,
Kerem kani Ali kalma kusura,
Ne dedeler anlar ne talip anlar,

243- KALAYLAR

Tariki Nazenin kalaycıları,
Kendi kalaylanır öyle kalaylar,
Semahtan ayırıp halaycıları,
Kendi kalaylanır öyle kalaylar,

Hürmet mürşit pire, bir de yaşadır,
Müminler bu yolu böyle yaşatır,
Kalay çıkar çok çalınsa nışadır,
Kendi kalaylanır öyle kalaylar,

Kalay nedir anlamını bilerek,
Ceset diri olup nefis ölererek,
Kalbindeki kiri pası silerek,
Kendi kalaylanır öyle kalaylar,

Dışı kalay, içi bakır hor olur,
Layık olmayana ateş kor olur,
İç kalayı kalaylamak zor olur,
Kendi kalaylanır öyle kalaylar,

Bu kalayı çalan erler eridir,
Muhammed Ali'nin sadık yâridir,
Taliplerin kalaycısı piridir,
Kendi kalaylanır öyle kalaylar,

Talip talip olmaz piri anmadan,
Engür dolusunu içip kanmadan,
Yıldan yıla bir kez kalaylanmadan,
Kendi kalaylanır öyle kalaylar,

244- ŞANI VAR

Al bayrağın al sancağın altında,
Asıl Türk'ün asıl adı şanı var,
Dünyaya ün salan hattı zatında,
Dillerde söylenen şöhret şanı var,

Türk milleti düşer mi hiç şanından,
Al bayrağın alı şehit kanından,
Canı verir, kaçmaz er meydanından,
Şehitlik gazilik er nişanı var,

Ey Türkoğlu unutma gel atanı,
Düşmanları Akdeniz'e katanı,
Öz canından aziz bilip vatani,
Din uğrunda akıtacak kanı var,

Özgürlük, laiklik kanı katışan,
Vatan millet için yanıp tutuşan,
Seferi anında gelip yetişen,
Kayıp erenlerden Şah Sultan'ı var,

Kayıp erlerini her insan görmez,
Görenler de görür açığa vermez,
Hakk'ın hikmetine akıl sır ermez,
Tanrı'nın kudretli bir aslanı var,

Türkler bu inanca önem verince,
Millet de devlet de layık görünce,
Asker Allah Allah deyip cenge girince,
İmdada yetişen kerem kani var,

Selmani der Türk Türklüğün bilecek,
Kendini bilenin yüzü gülecek,
Mehdi Ali Resul çıkıp gelecek,
Zuhredip gelmenin bir zamanı var,

245- ALLAH'A YALVAR

Ey insan sabahtan uykuya yatma,
Cümleyi halk eden Allah'a yalvar,
Günah deryasına gark olup batma,
Fatihali Elhamdülillah'a yalvar,

Lâ'yı terk etmeyip küfürde kalma,
Gaflet deryasına daldıkça dalma,
İblis hainden sen dersini alma,
İsmi Gafur, Celil Allah'a yalvar,

Gaflettir insanı yoldan şaşırان,
Nefs atına suvar edip aşırان,
İlmi hikmet denizini taşırان,
Bin biri bir eden Billah'a yalvar,

Oturup kalkarken Hakk'ı zikreyle,
Men Araf'ı oku kendin fikreyle,
Yaratanın birliğine şükreyle,
Kur'an'da Amentü Billah'a yalvar,

Selmani semaya çıkar gel âhı,
Sana yardım etsin şahların şahı,
Sabahtan af olur kulun günahı,
Hem Ali hem Velîyullah'a yalvar,

246- VAR

Esenyurt köyünde İncirtepe'de,
 Canımın cananı Beyaz Gül'üm var,
 Sağ olsun koymadı beni şüphede,
 Derdimin dermanı bir sevgilim var,

Canı cana başı başa verelim,
 Can bülbülü konan gülden derelim,
 Eller gibi biz de demler sürelim,
 Akıbeti ayrılık var ölüm var,

Derdin gamın tohumunu ekersen,
 Dane dane gözden yaşlar dökersen,
 Benim için acı cefa çekersen,
 Demeyesin senden bana zulüm var,

Bu aşkın bahrine dalmak isterse,
 Kendini derine salmak isterse,
 Cevahirden payın almak isterse,
 Gözle görünmeyen cevher gülüm var,

Derdi gamı atmak için çalışsak,
 Üç günlük dünyada biz de gülüşsek,
 Olan derdi aramızda bölüşsek,
 Selmani der dert yükünde bölüm var,

247- YAŞAYANLAR VAR

Aynı bu ortamda aynı zamanda,
Çok aşırı tembel yaşayanlar var,
Sağ olmaz hastalık çıkmadık canda,
Bin bir dert içinde yaşayanlar var,

Çalışmaz günlerce karnı aç yaşar,
Akılsız başını zorluğa koşar,
Kırk yıllık eşini beğenmez boşar,
Karıyı boşayıp yaşayanlar var,

Çok bulunur meslek seçen zinayı,
Avradını çalıştıran enayi,
Bol bol para alıp kurar binayı,
Namusunu satıp yaşayanlar var,

Çok rastlanır namusa göz yumana,
Bozuk kan yerleşmiş bozuk damara,
Karının kazancını verip kumara,
Neşeli neşesiz yaşayanlar var,

Daha çok dertler var yanamıyorum,
Bu işler düzelir sanamıyorum,
Vallahi yazarlar kınamıyorum,
İşte bu şekilde yaşayanlar var,

248- YOLU VAR

Yaradan direksiz bir bina kurmuş,
 Hangi bina odası yok halı var,
 Halı seyyar fakat binası durmuş,
 Hangi yana çekip giden yolu var,

Hangi bina halıları süzölmüş,
 Hangi nakış ki kudretten dizilmiş,
 Hangi kumaş ibrişimsiz çözülmüş,
 Hangi halı yeşili var alı var,

Hangi çözme çözülrken yel esmiş,
 Hangi nefes gizli esen nefesmiş,
 Hangi usta hem dokumuş hem kesmiş,
 O kumaşta ne keten ne şalı var,

Hangi kumaş çözülrken dolanmış,
 Hangi cisim sepken olup sulanmış,
 Hangi cisim yere inip bulanmış,
 Hangi cisim deryası var gölü var,

Hangi halı güne aya yakınmış,
 Hangi cisim şimşek olup çakınmış,
 Selmani de âşık adı takınmış,
 Başta yeli, gözlerinde seli var,

249- ÇAM KOKUSU VAR

Kuruseki köyü yayla misali,
 Temiz hava bir de çam kokusu var,
 Serinlikte az bulunur emsali,
 Temiz hava bir de çam kokusu var,

Ormanları çamlar ile süslenir,
 Yel estikçe seda verir seslenir,
 Kurtlar kuşlar gıda alır beslenir,
 Temiz hava bir de çam kokusu var,

Yeşilırmak'taki baraj gölünden,
 Enerji üreten suyu selinden,
 Koku saçar çiçeğinden gülünden,
 Temiz hava bir de çam kokusu var,

Köyüm methetmeye gelir gerçekten,
 Arılar bal alır bin bir çiçekten,
 Havası gıdalı yiyip içmekten,
 Temiz hava bir de çam kokusu var,

Selmani der yazın durmaya değer,
 Avcılar avını vurmaya değer,
 Köye bir hastane kurmaya değer,
 Temiz hava bir de çam kokusu var,

250- BİR ACI SAYAR

Bu domuz gribi gelmesin yoksa
 Ne kardeşi sayar ne bacı sayar,
 Bir kere tebelleş olmasın yoksa
 Ne tokları sayar ne acı sayar,

Zalim bir dert olduğunu bildirir,
 Hastalara hastaneler doldurur,
 Kimini felç, kimisini öldürür,
 Ne feryadı dinler ne acı sayar,

Seçtiğini iyi seçer seçerse,
 Biçtiğini iyi biçer biçerse,
 Eğer eline bir fırsat geçerse,
 Ne hoca ne dede ne hacı sayar,

Bir kez yakalarsa yakandan gitmez,
 Burun akıntısı öksürük bitmez,
 Aşılansan iğnelensen kar etmez,
 Ne serumu ne de ilacı sayar,

Selmani der gelmesin kul başına,
 Dayanılmaz böyle dert savaşına,
 Bakmaz hiç kimsenin gözü yaşına,
 Ne gülmezi ne de güleci sayar,

251- FERYADE YAR

Benim gönlüm illadır, senin gönlün lâde yar,
Kurbanın olayım, sırrım gel söyleme yâda yar,

Yar ben sana neyledim ki, benden yüz çevirirsin,
Senin aşkın ile düştüm bu ah-u feryada yar,

N'olur dildârın elinden nuş edem camı aşkı,
Bilmem kısmet olacak mı dost elinden bade yar,

Bu âlemin badesini mey deyip içerse de,
Âşığın meyi şarabı derdi, gamdır sade yar,

Dedim dilber al yanaktan bir buse himmet eyle,
Divane gönlüm almaya vermedi müsaade yar,

Cemalinde Hakk'ın nuru olduğundan istedim,
Olmuşsun nekes misali, benzersin hasede yar,

Selmani'den duydunuz mu, güzeli methederken,
Bülbülü şeydaya kıyas, bu ses bu şehzade yar,

252- BAHTİYAR

Şah-ı Merdan'a gelmiştir, Düldül, Kamber, Zülfikar,
 Fatıma'nın yarı oldur bildik sırrın Âşıkâr,
 Hem Haydar'ı Kerrar oldur hem de perverdigâr,
 Hem Ali'dir hem Veli'dir, hem vakti kutbu Hünkâr,
 Bai Bismillah okunur mürekkebi sadrı yâr,
 Babında kul olanları şahım öyle bahtiyar,

Aynel yakın görenlerin her vakit aynındasın,
 Okudum Kur'an içinde hem Kef'i hem Nun'dasın,
 Fatıma maderin senin sen onun koynundasın,
 Sırlarına erenlerin kenzinde, beynindesin,
 Bai bismillah okunur mürekkebi sadrı yar,
 Babında kul olanları şahım eyle bahtiyar,

Selmani der ta ezelden ol Şirri Yazdan sensin,
 Cihanın sahipkıranı hem Şah-ı Merdan sensin,
 Yüz on dört sure içinde ilmi Cavidan sensin,
 Aşk ile Zülfikar çalan hem merdi meyden sensin,
 Bâi bismillah okunur mürekkebi sadrı yar,
 Babında kul olanları şahım eyle bahtiyar,

253- CANAN YAR

Yârim seni bana hasta dediler,
 İşte o gün öldüm bana inan yar,
 Neşeli gönüller yasta dediler,
 İşte o gün öldüm cana canan yar,

Mümkünse derdine çare bulalım,
 Çare bulunmazsa ortak olalım,
 Yük değil ki üzerinden alalım,
 İşte o gün öldüm derde konan yar,

Seni bu dertlere acep kim koydu,
 Sen gibi bir cana acep kim kıydı,
 Kime söyledin de derdini yaydı,
 İşte o gün öldüm söze kanan yar,

Niçin benim yârim derdi dağ alsın,
 Ağrılar azalsın neşe çoğalsın,
 Eyüp derdi gibi dertler sağalsın,
 İşte o gün öldüm oldum Kenan yar,

Selmani çok yerde mert beni buldu,
 Cefalı yaşayan fert beni buldu,
 Her nereye gitsem dert beni buldu,
 İşte o gün öldüm dertsiz sanan yar,

254- DİLBER

Dilerim canım uğrunda eylerim feda dilber,
Aşkınla semaya çıksın bu ses bu seda dilber,

Beni kabul eder isen bil yolunu beklerim,
N'olur dergâhından bizi düşürme cüda dilber,

Sen bana gül olur isen ben de sana bülbülüm,
Ko desinler bana gayrı bülbülü şeyda dilber,

Cemaline her baktıkça hayatım can bulmakta,
Güzellerdir aşk ehlinin ruhuna gıda dilber,

Seni var eyleyen Allah safi nurdan halk etmiş,
Övmüş de yaratmış meğer yaradan Huda dilber,

Hemen sen bir derya ol da ben de gemi olayım,
Gece gündüz hiç durmadan yüzeyim suda dilber,

Ben senin kulun olayım, sen benim sultanım ol,
Desinler ki bu Selmani kapında geda dilber,

255- BÎHABER

Yandım deyip şiir yazan âşıklar,
 Ateşten bîhaber közden bîhaber,
 Manadan habersiz aklı şaşıklar,
 Kelamdan bîhaber sözden bîhaber,

Geçmeyen aşk ile bu canı baştan,
 Ne topraktan anlar ne cevher taştan,
 Dokurum dese de türlü kumaştan,
 Ketenden bîhaber bezden bîhaber,

Bihaber denilen sözü anlamaz,
 İçten yakan koru, közü anlamaz,
 Şeb ile şeker, tuzu anlamaz,
 Şekerden bîhaber tuzdan bîhaber,

Her âşığın ayrı ayrı sözü var,
 Manaların basiti var özü var,
 Suların hep membası var gözü var,
 Membadan bîhaber gözden bîhaber,

Selmani der çoktan azdan anlamaz,
 Dört mevsimde kıştan yazdan anlamaz,
 Âşık olur gelin, kızıdan anlamaz,
 Gelinden bîhaber, kızıdan bîhaber,

256- PAZARA GİDER

Beni unutturmaz içli sözlerim,
 Bir gün olur, ulu pazara gider,
 Sözlerimden çok başarı gözlerim,
 Aydın kişi doğru nazara gider,

Vücutta bir kuş var, ne yer, ne içer,
 Gönülden gönüle gizliden geçer,
 Hem ağacı, hem de canlıyı biçer,
 Kimi dara kimi hıza gider,

Muamma olarak bir mana yazam,
 Kendi mantığımdan okuyup süzem,
 Ceset görünmez ki, kabrini kazam,
 Hangi ceset gizli mezara gider,

Dalgıçlık bilmeyen, deryaya dalsa,
 Deryanın içinde boğulup kalsa,
 Emanet sahibi canını alsın,
 Sudan güzergâha gülzâra gider.

Bu manalar birbirine uyunca,
 Herkes önem verir eni, boyunca,
 Okuyanlar derin duygu duyunca,
 Selmani yazardan yazara gider.

257- GİDİŞ

Dünyaya gelenler rahmi maderden,
 Kimi kul çok yaşar kimi er gider,
 Kara toprak nice aç kurt misali,
 İnsanı doğurur kendi yer gider,

Zulmet ile gelir dünya yüzüne,
 Hidayetten bir nur doğar özüne,
 Bin yaşına değse azdır gözüne,
 Yine de gün görmedim der gider,

Ecel gelse dahi vakit er demez,
 Emanetin alacaktır der demez,
 Masum demez yiğit demez, pir demez,
 Kimisi gence, kimi yaşlı, pir gider,

Selmani kelamın doğrusun haklar,
 Büyüğe hürmetkâr olsun ufaklar,
 Mümin, Müslim cümlemizi yer paklar,
 Âdemoğlu sır gelmiştir sır gider,

258- KÖR GİDER

Eri erden piri pirden seçenler,
 Hak cemine kör gelmiştir kör gider,
 Helali haramı yiyip içenler,
 Hak cemine kör gelmiştir kör gider,

Şah-ı Merdan Ali Haydar-ı Kerrar,
 Hem Ali hem veli Hazreti Hünkâr,
 Her kim ki birini ederse inkâr,
 Hak cemine kör gelmiştir kör gider,

Evvel ahir batın zahirdir Ali,
 Horasan'dan gelen Bektaşî Veli,
 Bir kâmil mürşitten almayan eli,
 Hak cemine kör gelmiştir kör gider,

Selmani gel gerçek adını takın,
 Canı dilden sevip ol Hakk'a yakın,
 Esrarı farş eden insandan sakın,
 Hak cemine kör gelmiştir kör gider,

259- KAÇARSA EĞER

Seviyorum demek beş para etmez,
 Anadan bir evlat kaçarsa eğer,
 Zaman evladına güç kuvvet yetmez,
 Dert üstüne dertler açarsa eğer,

Anasız babasız yenmez içilmez,
 Geçkin olan irdelenip geçilmez,
 Geçmez akçe gibi yere saçılmaz,
 Evlat sayılır mı saçarsa eğer,

Kendin bilen insan haddini bilir,
 Haddini bilenin bet nefsi ölür,
 Bu geçkinlik bir gün ona da gelir,
 Anlar ana baba göçerse eğer,

Ana hakkı nurdur onsuz kalınmaz,
 Atasız resule ümmet olunmaz,
 Vallahi billahi cennet bulunmaz,
 Gönüller yüceden uçarsa eğer,

Bu Selmani sevmeyeni yar etmez,
 Gerçek sözü söylemeye ar etmez,
 Sonra pişman olsa bile kar etmez,
 Yetişilmez zaman geçerse eğer,

260- ATAR DEDELER

Elde iki karpuz tutulmaz derler,
 Elde iki karpuz tutar dedeler,
 Abdal hırka şalı atılmaz derler,
 Giydirilse bile atar dedeler,

Doğru yol dururken eğri giderek,
 Aklınca kervanı doğru yederek,
 Mağrurluk kibirlik benlik ederek,
 Haram helâl demez yutar dedeler,

Bu gidişle bir kul Hakk'a ulaşmaz,
 Bir cana iyiliği hayrı bulaşmaz,
 Uzak deyip köprüleri dolaşmaz,
 Göz göre çamura batır dedeler,

Yalan dille Allah adını anar,
 Kendi ateşine kendisi yanar,
 Gönlü alçak yüksek dallara konar,
 Her çalı başında öter dedeler,

Ser çeşmeden kabı dolsun dolmasın,
 Hakkı hakikati bulsun bulmasın,
 Selmani der alan olsun olmasın,
 Hakk'ın gevherini satar dedeler,

261- BU ŞİRAZELER

Kadir Mevla'm seni övmüş yaratmış,
Nedir bu güzellik bu endazeler,
Ay ile güneşin nurundan katmış,
Onların şulesi bu şirazeler,

Kuduretten üretilen ürünsen,
Nurdan libas giyip nura bürünsen,
Görmek nasip olup bir kez görünsen,
Birden hayat bulur tüm cenazeler,

Baygın bakan can alıcı gözlerin,
Tatlı diller ile şirin sözlerin,
Gözler kamaştıran güleç yüzlerin,
Canlara can katıp canlar tazeler,

Canlı hazinenin Beytullah başı,
Âşığı mest eder kirpiği kaşı,
On beşe indirir seksenlik yaşı,
Yeni hayat bulur hep pirâzeler,

Selmani bu ilme girmek çok güçtür,
Anlamadan cevap vermek çok güçtür,
Bu bir muamma ki ermek çok güçtür,
Hakk'ın ilhamıdır bu yelpazeler,

262- ANA HAKKI

Mürşidi kâmilden aldık haberi,
 Ana hakkı Tanrı hakkı dediler,
 Bu haber ervahı ezelden beri,
 Ana hakkı Tanrı hakkı dediler,

İki isim bir mürşidi kâmilde,
 Kuran ile insan söylenir dilde,
 Anneler taşıdı bizi hamilde,
 Ana hakkı Tanrı hakkı dediler,

Dokuz ay karnında anne gezdirdi,
 Mevlâ sıhhat verip nurdan dizdirdi,
 Ayete hadise ismin yazdırdı,
 Ana hakkı Tanrı hakkı dediler,

Dünyaya gelince anne besledi,
 Beleşini beşiğini süsledi,
 Acı duyan annen diye sesledi,
 Ana hakkı Tanrı hakkı dediler,

Bilmeyenler bunun aslına ersin,
 Cennet bahçesinin gülünü dersin,
 Evlât evlâtlığın hakkını versin,
 Ana hakkı Tanrı hakkı dediler,

Çok evlât var, gaflettedir ayrılmaz,
Ana ata sevgisine doyulmaz,
Sevmeyenler hakkı sevmiş sayılmaz,
Ana hakkı Tanrı hakkı dediler,

Selmani olalım canların canı,
Bu sevgiyi bilen bulur cananı,
Fatma anamız şefaât kani,
Ana hakkı Tanrı hakkı dediler

263- DAĞLAR İNİLER

Yavrusun yitiren dertli anneler,
 “Yavrum yavrum!” der de ağlar iniler,
 Garip başa neler gelir ah neler,
 Ayrılık ciğerin dağlar iniler,

Ayrılığı görse kurtlarla kuşlar,
 Hepisi bir olup feryada başlar,
 Ağlayan gözlerden akar kan yaşlar,
 Coşkun seller gibi çağlar iniler,

Ayrılık gözletir uzak yolları,
 Mevla kavuştursun uzak kulları,
 Karalar bürünür giymez alları,
 Al üstüne kara bağlar iniler,

Ayrılığı sor çekenin merdinden,
 Dertsiz bilmez acısından derdinden,
 Yine çeken bilir dertli derdinden,
 Hasta şöyle dursun, sağlar iniler,

Selmani ayrılık bezdirir candan,
 Gören ibret alır hal perişandan,
 Dağlar seda verir bu heyecandan,
 Duyanda bahçeler bağlar iniler,

264- ERENLER

Beni ağlatıp da gülecek misin?

Herkes ettiğini bulur erenler,

Bu hal ile iflah olacak mısın?

Cefa etmek iyi m'olur erenler,

Zannetme iyidir intizar almak,

Aşk ehli olanı dertlere salmak,

Divane eyleyip aklını çalmak,

Âşığa, maşuktan kalır erenler,

Gel beni düşürme derde belâya,

Ezelden âşığım gözü elâya,

Gerçek âşık elbet erer Mevla'ya,

Beni de erdirin n'olur erenler,

Cananın ettiği canıma yetti,

Mecnun'a döndürüp divane etti,

Güldürmedi beni başaca gitti,

Bu dert ahirimi alır erenler,

Selmani meylini verme her yâre,

Vefasızdan olmaz derdine çare,

İflah etmez seni, düşürür zara,

Erler geleceği bilir erenler,

265- BU GÜNLER

Sevip seilmeyi bir yana bırak,
Yüzünü de görmez oldum bu günler,
Yine aldı beni dert ile merak,
Yüzünü de görmez oldum bu günler,

Sonumuz n'olacak önce sezerim,
Yar uzak kaçtıkça candan bezerim,
Düştüm haline Mecnun gezerim,
Yüzünü de görmez oldum bu günler,

Ak gerdan üstünde nakışlarından,
Beni can evimden yakışlarından,
İlham alır iken bakışlarından,
Yüzünü de görmez oldum bu günler,

Ben bir yana, yârim bir yana döndü,
Gözler ağlamaktan hep kana döndü,
Yine sensiz dünyam zindana döndü,
Yüzünü de görmez oldum bu günler,

Selmani der yanan ateş tütermiş,
Gözden ırak olmak daha betermiş,
Gül yüzüne baktığımız yetermiş,
Yüzünü de görmez oldum bu günler,

266- YABAN GÖRDÜLER

Ben yâre canan dedikçe canı yaban gördüler,
 Sevgim var inan dedikçe beni yaban gördüler,
 Düşünseniz Hak Yusuf'u Mısır'a sultan etti,
 Yusuf'u Kenan dedikçe kanı yaban gördüler,

Bizi yaradan Huda'nın bir gizli hikmetiyim,
 Cevherden olan gıdanın şüphesiz zimmetiyim,
 Şefaatt kani Resulün biçare ümmetiyim,
 Resulün zişan dedikçe, şanı yaban gördüler,

Mümin olan hayır işler, zinadan şerden kaçır,
 Hakk'a erince gidişler bilinmez nerden kaçır,
 Mızkı dar gölü genişler er oğlu erden kaçır,
 Ey gafil insan dedikçe onu yaban gördüler,

Bir gün bu gönülde aşkı muhabbet hoş olur,
 Konuşmaz söyleyen diller iki gözler yaş olur,
 Halinden bilinmeyen eller yalandan yoldaş olur,
 Fikirler noksan dedikçe zannı yaban gördüler,

Ey Selmani bu dünyadan gelen bir gün göçecek,
 Haber alıp evliyadan hayrı şerri seçecek,
 Silinip ismi künyeden ecel camın içecek,
 Hak ile yaksan dedikçe sanı yaban gördüler,

267- PANZEHİR EYLER

Âşıkların sözü zehir olsa da,
Sultan olan zehri panzehir eyler,
Aşk ile ettiği kahr olsa da,
Sultan olan zehri panzehir eyler,

Canım feda olsun Celal Abbas'a,
Mürşidi âşığı düşürmez yasa,
Ham sözünü bile çekerek hasa,
Sultan olan zehri panzehir eyler,

İşte böyle benim düzenim fendim,
Ali'nin yoluna adadım kendim,
Kusur etti isem affet efendim,
Sultan olan zehri panzehir eyler,

Bu geda âşığın Selmani adı,
Gece gündüz artar ah-ı feryadı,
Beni dövmez Hacı Bektaş evladı,
Sultan olan zehri panzehir eyler,

268- MUHAMMED ALİ'Yİ SÖYLER

Okuyup derç etsen yüz dört kitabı,
Allah bir Muhammed Ali'yi söyler,
Elli yedi bin âşıkların hitabı,
Allah bir Muhammed Ali'yi söyler,

Hatice, Fatıma, Hasan, Hüseyin,
Onların nutkudur iman ile din,
Âşıkların piri Zeynel Abidin,
Allah bir Muhammed Ali'yi söyler,

Muhammed Bakır'dır hasların hası,
İmam Cafer Sadık ilmin deryası,
Nebilerin, velilerin duası,
Allah bir Muhammed Ali'yi söyler,

Musa Kazım Rıza Piri Horasan,
Tâki ile Nâki o Şah-ı Merdan,
Askeri methiyle hep cümle cihan,
Allah bir Muhammed Ali'yi söyler,

Ariflerinelediği eleği,
Levhi kalem, arşı kürsi feleği,
Deryalar üstünde Hakk'ın meleği,
Allah bir Muhammed Ali'yi söyler,

Selmani der dersim hatmi tamamda,
Aşkı muhabbetim iki humamda,
Mersiye, methiye düvazimamda,
Allah bir Muhammed Ali'yi söyler,

269- YETER Mİ YETER

Bir insan eş alsa adı Yeter'i,
 O ad o insana yeter mi yeter,
 Yeter olsa beterlerin beteri,
 O beterlik ona yeter mi yeter,

Beter güzel deyip atlanmış ise,
 Zulmüne kahrına katlanmış ise,
 Dili şekerlenmiş tatlanmış ise,
 İşte o tatlı dil yeter mi yeter,

Gönül zedeleyen sözü olmazsa,
 Gayrı kimselerde gözü olmazsa,
 Eğer o tarakta bezi olmazsa,
 O güzellik ona yeter mi yeter,

Bağlandığı eşe bağlı kalırsa,
 Bir cana çok verip azı alırsa,
 Mert davranıp kanaatli olursa,
 O kanaat ona yeter mi yeter,

Selmani bulmuştu böyle bir eşi,
 Hoşgörülü olmak mert insan işi,
 Sabırlı olursa eğer bir kişi,
 Sabırla menzile yeter mi yeter,

270- SENİ KOKLARSAM YETER

Ben başka gül koklayamam,

Seni koklarsam yeter,

Boş çiçeği yoklayamam,

Seni koklarsam yeter,

Benim ciğer köşemsin,

Hayatımsın neşemsin,

Nergisim menekşemsin,

Seni koklarsam yeter,

Sen ilham okulumsun,

Kalbimde sokulumsun,

Karanfil kokulumsun,

Seni koklarsam yeter,

Nazlım küçüceğimsin,

Hayalim gerçeğimsin,

Bil yayla çiçeğimsin,

Seni koklarsam yeter,

Susamım sümbülümsün,

Kanaryam bülbülümsün,

Bir tomurcuk gülümsün,

Seni koklarsam yeter,

271- DÖRTLÜK

O nazik ellerden yârim bir kazak,
Gülüm seve seve doku bana ver,
Eğer tutamazsan eşinden uzak,
Lütfen şiirlerim oku bana ver,

272- SİZİ DE SEVER

Madem Muhammed'in hocasıınız,
 Muhammed'i seven sizi de sever,
 İnsan sevenlerin yücesisiniz,
 Muhammed'i seven sizi de sever,

Biriniz kardeşdir biriniz bacı,
 Gerçek insan sözü söylemez acı,
 İnsanı sevmektir gönül miracı,
 Muhammed'i seven sizi de sever,

Şahidim kitabı taramasına,
 Sözlüklerde mana aramasına,
 Manevi işlere yaramasına,
 Muhammed'i seven sizi de sever,

Görüşmeye geç kalmışım kaygım var,
 Çok şükür ki ağ ilimden duygum var,
 Benim her insana sevgim saygım var,
 Muhammed'i seven sizi de sever,

Selmani sevenler sırdaşım oldu,
 Mücevher ayarı bir taşım oldu,
 Muhammed manevi kardaşım oldu,
 Muhammed'i seven sizi de sever,

273- BORSASINDADIR

Anlatayım protokol halini,
 Şiddet aldı Azerbaycan ilini,
 Ermeni elinin Sarı Gelin'i,
 Şimdi Türkiye'nin borsasındadır,

Her şey tamam oldu zulümde sıra,
 Bu dert korkarım ki yandırır nara,
 Millet devlet atılmakta kenara,
 Gözler Türkiye'nin borsasındadır,

Çıkarıcılar siyasete atıldı,
 Dost görünüp içimize katıldı,
 Fabrikamız ırmağımız satıldı,
 Gözler Türkiye'nin borsasındadır,

İçte dışta bize darbe vuracak,
 Zavallı Türk nasıl karşı duracak,
 Pis İsrail fabrikalar kuracak,
 Gözler Türkiye'nin borsasındadır,

Bu halk parçalanıp zay verilmesin,
 Düşmanlara okla yay verilmesin,
 Aziz yurttan üst ve pay verilmesin,
 Gözler Türkiye'nin borsasındadır,

Bak atalar kıvrım kıvrım kıvrıldı,
 Dininin uğrunda yandı kavruldu,
 Bu topraklar al kanlarla yoğruldu,
 Gözler Türkiye'nin borsasındadır,

Selmani ister mi şandan geçilsin,
 Nasıl al bayraktan kandan geçilsin,
 Vatan millet için candan geçilsin,
 Gözler Türkiye'nin borsasındadır,

274- ŞAHİN KENDİ NOKTADIR

Rumuzu hattı Huda'nın aslı kündü noktadır,
 Madeni kani, hakikat suyu pendi noktadır,

Zahidin efsaneleri nokta kimdir anlamaz,
 Dört kitabın manası hem şahın kendi noktadır,

Bir nazar kıldığı zamanda ne dilese oldur,
 Keşfi keramet gösteren ilmi fendi noktadır,

İsmi Bismillahtır, onu oku dilinde müdam,
 Ehli beyti sevenin bağı bendi noktadır,

Ey Selmani bil noktanın ne mana olduğunu,
 Evvel ahir, batın, zahir ona dendi noktadır,

275- KALAMIZ VAR BİZİM

Fetholması güç kalamız var bizim,
 Bu insanın nefsi kan kalasıdır,
 Bu kalayı fethetmesi zor bizim,
 Kin, kibir, hırs, şehvet ejderhasıdır,

Bunlara haddini bildiremeyen,
 Adların gönülden sildiremeyen,
 Bu şer nesneleri öldüremeyen,
 Bil ki insanların madarasıdır,

İnsanın düşmanı ne cin ne peri,
 Herkes söz etse de ileri geri,
 Çalışır vücutta birçok askeri,
 Kimi hayır kimi yüz karasıdır,

Kimisi mahcuptur kimisi zalim,
 Bunları anlayıp bilendir âlim,
 Akıl, fikir, vicdan sabırla ilim,
 Vücut ikliminin nur deryasıdır,

Kimi yapıcıdır, kimi yıkıcı,
 Kimi söndürücü kimi yakıcı,
 Selmani der sözler olsa akıcı,
 Okuyanlar der ki sözler hasıdır,

276- BUGÜN BAYRAMDIR

Yıldan yıla gelen bayram hacılar,
Gelin bayramlaşak bugün bayramdır,
Küskün durmayalım kardeş bacılar,
Gelin bayramlaşak bugün bayramdır,

Bayram günü artar şerefler şanlar,
Bu mübarek günü anlayan anlar,
Kesilmekte koçlar, kuzu, kurbanlar,
Gelin bayramlaşak bugün bayramdır

Bayram demek nedir manasını bul,
Bularak olunur, Yaradan'a kul,
Barışmakla olur kurbanlar kabul,
Gelin bayramlaşak, bugün bayramdır.

Bayram günü Miraç günü sayıldı,
İki bayram dilden dile sayıldı,
Can kurban dense de mala kıyıldı,
Gelin bayramlaşak bugün bayramdır

Selmani, bayramda yiyip içelim,
Namertlerden mert insanı seçelim,
Gerekirse kandan bile geçelim,
Gelin bayramlaşak bugün bayramdır,

277- ÂLİ ABADANDIR

Ahsen-ü takvim Âdem'dir ben de bir yek taşıyım,
Kalplerin pasını silen seyidi ferraşıyım,
Nazenin tarikatında bal gibi Bektaşî'yim,
İbadete aşkım var şemim Âli Aba'dandır,

Ehli beytin ismini can-u dilden anar isen,
Can bülbülü olup bu dem gülzâra konar isen,
Hüseyin'in aşkı ile ateşlerde yanar isen,
Buharım göğre çıkanda nemim Âli Aba'dandır,

Ey Selmani, gel metheyle ol Cenab-ı Kübriya'yı,
On iki noktayı oku, bile gör Pa, Ça, Ja, Ka'yı,
Şefaât kanimizdir severiz Hazreti Fatıma'yı,
Başıma taç eylemişim, bağım Âli Aba'dandır,

278- ALİ ABADANDIR

İçmişim aşkın badesin canım Âli Abadandır,
Mürşidim Şahı Velâyet namım Âli Abadandır,
Bize kısmet oldu ezel feleğin Cude'nin zehri,
Hasan Hulki Rıza için gamım Âli Aba'dandır,

Elüstü bezminden beri budur aht ile peymanım,
Muhammed, Ali, Fatıma her daim dinim imanım,
Selmani'yim dert bendedir, odur derdime dermanım,
Eyüp gibi dert çekersem, zamım Âli Aba'dandır,

279- YALAN DİYEN YALANDIR

Mademki yalansın niçin gelmişler,
Dünya sana yalan diyen yalandır,
Yalan olduğunu nerden bilmişler,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

Yer gök sende güneş sende ay sende,
Yıllar sende günler sende ay sende,
Deniz sende ırmak sende, çay sende,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

Maden sende, toprak sende, taş sende,
Ağaç sende, kuru sende, yaş sende,
Yemek sende, ekmek sende, aş sende,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

Mevsim sende, bahar sende, yaz sende,
Sevgi sende, eda sende, naz sende,
Şehvet sende, gelin sende, kız sende,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

Bahçe sende, ayva sende, nar sende,
Gider sende, gelir sende, kar sende,
Ata sende, ana sende, yar sende,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

Evlat sende, devlet sende, mal sende,
Beyaz sende, yeşil sende, al sende,
Çiçek sende, arı sende, bal sende,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

İnsan sende, lisan sende, dil sende,
Ceryan sende, ışık sende, tel sende,
Akım sende, çekim sende, pil sende,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

Uçak sende, tren sende, yol sende,
Yolcu sende, kanat sende, kol sende,
Varlık sende, yardım sende, bol sende,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

Selmani der hayır sende, şer sende,
Âşık sende, şair sende, er sende,
Cennet sende, çok istenen yer sende,
Dünya sana yalan diyen yalandır,

280- AKIŞI VARDIR

Âşıklar güzeli niçin sevmesin,
 Güzellerde kudret nakışı vardır,
 Bize güzel sevmek sevap dediler,
 Onun için meylin akışı vardır,

Aşk ehli olanlar güzelden bıkmaz,
 Okşar sever fakat gönlünü yıkmaz,
 Aşk ateşi derler dermanı çıkmaz,
 İnsanı ciğerden yakışı vardır,

Selmani güzele sözü çok atar,
 Az aşkın içine az da o katar,
 Siyah kirpiklerle gizli ok atar,
 Kahr ile bağrına çakışı vardır,

281- GÖZ TAŞTAN AĞIR

Bir insan nazarcı göz ile baksa,
 Tesir eder cana, göz taştan ağır,
 Bir ufacık cınga elini yaksa,
 Zerre kadar ateş, köz taştan ağır,

Aşkın libasının olmaz kaftanı,
 Biçerek geçirsen yılı haftanı,
 Bir kul etse kula kuru büftanı,
 Gelir yerden gökten yüz taştan ağır,

Dünyadan külhancı, hancı çekilir,
 Bir gün içten saran sancı çekilir,
 Düşmandan taş değse acı çekilir,
 İnan ki sitemli söz taştan ağır,

Sitemli söz dert üstüne ek olur,
 Bazen ikiz olur bazen tek olur,
 Dertsizlerin kalbi taştan pek olur,
 İşte öyle olan, öz taştan ağır,

Selmani der ana karnı yarılr,
 Görenlerin yürekleri yarılr,
 Kefen denen hafif bir bez sarılır,
 O anda sarılan bez taştan ağır,

282- NEREDE SES KALIR

Hak ecel kapını çaldığı zaman,
Gider can cesetten boş kafes kalır,
Emaneti sahibi aldığı zaman,
İnsanda ne seda, ne de ses kalır,

Ömür sona erip günler geçince,
Kanatsız kuş kafesinden uçunca,
Boş bir kalıp kalır ruhu göçünce,
Ne bir soluk kalır, ne nefes kalır,

Nerde sürdüğü sefası ünü,
Gelmez ecel hiç görünüşünü,
Hayal meyal olur gördüğü günü,
O zaman ne telâş, ne heves kalır,

Hak yardımcı olsun en son nefeste,
Ömür geçmiş hep havai heveste,
Kimi hakla kalmış kimi pereste,
Ne dindar ne de bir putperest kaldı,

İnsanoğlu mutlak geçer canından,
İşlediği işlek kalır şanından,
Sağ olan çekilir gider yanından,
Selmani o anda tek bir rest kalır,

283- DÜNYA YIKILIR

Ut hayâ kalmadı kızda gelinde,
Elbet deprem olur dünya yıkılır,
Koca dünya zalimlerin elinde,
Elbet deprem olur dünya yıkılır,

İbadet yok namerdinde merdinde,
Herkes çıkar ile geçim derdinde,
Menfaatperestlik mevcut her dinde,
Elbet deprem olur dünya yıkılır,

Çok nadir bulunur taat kaygısı,
Nerde kaldı hak hakikat duygusu,
Kalktı ana baba büyük saygısı,
Elbet deprem olur dünya yıkılır,

Irklar birbirine aşlanmaktadır,
Gerçek söz söyleyen taşlanmaktadır,
Er avrat ayrılıp boşlanmaktadır,
Elbet deprem olur dünya yıkılır,

Helaline haram katan kullar var,
Yetimlere darbe atan kullar var,
Namusun paraya satan kullar var,
Elbet deprem olur dünya yıkılır,

Ya Rabbi artırma gel âhımızı,
Yetiştir o sırrı penahımızı,
Affettirmez isek günahımızı,
Elbet deprem olur dünya yıkılır,

Halis mümin olan yolda izlerde,
Kusur işleniyor sohbet sözlerde,
Selmani der Mevla'm hata bizlerde,
Elbet deprem olur dünya yıkılır,

284- ATAN ALDANIR

Doğrular yabana atılır yaydan,
 Atılan aldanmaz atan aldanır,
 Eğer sızıltıya vermezse meydan,
 Eğrileri elde tutan aldanır,

Meyvesiz ağacı tutma dal diye,
 Her insan sevilmez Hakk'a kul diye,
 Cahiller altını satırsa pul diye,
 Satılan aldanmaz, satan aldanır,

Kıymetini bilmez ucuz satarsa,
 Cevherin değerin bilmez atarsa,
 Bir zalim namuslu kula çatarsa,
 Çatılan aldanmaz, çatan aldanır,

Yeter ki Hak eksiltmesin daramı,
 Seven insanlarla açıp aramı,
 Bir kişi bilerek yese haramı,
 Yutulan aldanmaz yutan aldanır,

Selmani sahiptir ahdi âmâna,
 İdrakim var yahşi ile yamana,
 Katsalar taneyi, yelle samana,
 Katılan aldanmaz, katan aldanır,

285- ANDIRIR

Dilberin zülfü siyahı hatmi Kuran andırır,
Yar olursan bir güzele yâri yâran andırır,

Şahlar şahının aşkıyla cismini viran eden,
Hak yolunda kurban olur ismin viran andırır,

Ol Hatice-i Fatıma, Düldül, Gamber, Zülfikar,
Şah-ı Merdan Ali'dir ol sahipkıran andırır,

Cebrail'e ustaz olup irşat eylediğini,
Kudret kandili içinde her dem duran andırır,

Gerçek âşığın yarasın değme tabip saramaz,
Tabipler tabibin ancak yâre saran andırır,

Sakiyi kevserden eğer içip mest olur isen,
Gutbi devran Balım Sultan, piri piran andırır,

Ey Selmani Ehli Beyti dilinde zikredersen,
On İki İmamın ismin sana her an andırır,

286- TOPRAĞA YAKIŞIR

Vaktinde ruhunu insan edersen,
Ruh cesede, ten toprağa yakışır,
Allem-el esmayı talim eylersen,
Ruh cesede ten toprağa yakışır,

Ruhu teslim eder ceset ölürse,
Akıbeti nedir bir can bilirse,
Tekrar o ruh insan olup gelirse,
Ruh cesede ten toprağa yakışır,

Esfelden kurtaran aynı zatını,
Tebdil suret etmez zat sıfatını,
Sağ iken görürse kul miratını,
Ruh cesede ten toprağa yakışır,

Bırakmazsa canı kul müşkülatta,
Özü gönlü olur savum salâta,
Ruh gider gelirse aynı sıfatta,
Ruh cesede ten toprağa yakışır,

Selmani der insanlığın bildinse,
Keşfedip kendinden ibret aldinsa,
İnsan doğup insanlıkla öldünse,
Ruh cesede ten toprağa yakışır,

287- GÖREN ALLAH'TIR

Bir katreden bizi insan eyleyip,
 Bize bu varlığı veren Allah'tır,
 Mimar olup lütfü ihsan eyleyip,
 Gözlemeden bakıp gören Allah'tır,

İnsanları bina edip gizlendi,
 Sevenlere çok aranıp izlendi,
 Girip eğlendiği kalp temizlendi,
 Garip gönüllere giren Allah'tır,

İblis benlik edip Hakk'a yetmedi,
 Yanlış yola sapıp yola gitmedi,
 Velhasıl Âdem'e secde etmedi,
 İblis'i dergâhtan süren Allah'tır,

Mümine cennetin kapısını açıp,
 Haklıyı haksızı o anda seçip,
 Günahkâr kullarım suçundan geçip,
 Ser emel defterin deren Allah'tır,

Selmani der ustam verdi ilimi,
 Bana destur deyip açtı dilimi,
 Gönülümün bağında iki gülümü,
 Zamanı geldikçe deren Allah'tır,

288- GÜNAHTIR

İnkâr eyleme gel samit Kur'an'ı,
 Günahtır ey Musa Dede'm günahtır,
 İncitirsin yeri göğü kuranı,
 Günahtır ey Musa Dede'm günahtır,

Ayın Ali Mim Muhammed yazılı,
 Otuz iki hat üstüne düzlü,
 Gücendirme pirin gözü kızılı,
 Günahtır ey Musa Dede'm günahtır,

Bir eliften bin bir mana açarım,
 İkrarım muhkemdir yine saçarım,
 Kur'an inkâr edenlerden kaçarım,
 Günahtır ey Musa Dede'm günahtır,

Sen bu sözü hak içinde söyleme,
 Yükünü günahtan tutup taylama,
 İki emaneti inkâr eyleme,
 Günahtır ey Musa Dede'm günahtır,

Pir olsan da sen bir beni beşersin,
 İtikat et bağın bahçen yeşersin,
 Erenler indinde yüzden düşersin,
 Günahtır ey Musa Dede'm günahtır,

Nice âşık aşkla yanıp tütüyor,
Kuran'la evlâda meyil katıyor,
Bir hıfzı kalksa da kalan yetiyor,
Günahtır ey Musa Dede'm günahtır,

Selmani der sözden almak marifet,
Güzel şahım affet medet mürüvvet,
İnkâr olunursa iki emanet,
Günahtır ey Musa Dede'm günahtır,

289- KİTAPTIR

Kitaba alışkan anne babanın,
 Arzusu isteği işi kitaptır,
 Ömür boyu gösterdiği çabanın,
 Sevgisi hayali düşü kitaptır,

Kitaba bağlıdır gönlünün bağı,
 Bin hazına bilir her bir yaprağı,
 Varlığı serveti evi ocağı,
 Yareni yoldaşı eşi kitaptır,

Kitaba muhtaçtır ağalar beyler,
 Kitapla avunur gönlünü eğler,
 Kitabı konuşur kitabı söyler,
 İnancı üç ile beşi kitaptır,

Kitap her bilginin veren sesini,
 Bilen kişi çözer bilmecesini,
 Tutan insanların meşalesini,
 Gece gündüz ay güneşi kitaptır,

Selmani kitabı anlattım baştan,
 Okuyan ekmeğini çıkarır taştan,
 Bilginler fark etmez ekmekten aştan,
 Meyvesi yemişi aşı kitaptır,

290- KİTAPTIR

İnsanlarla bile Âdem'den beri,
Habercimiz, sevdiğimiz kitaptır,
İlimden bilimden veren haberi,
Habercimiz sevdiğimiz kitaptır,

Kitap okunmasa uçmazdı füze,
Gemiler yüzmezdi dalıp denize,
Bilgisayarları bildirin bize,
Habercimiz sevdiğimiz kitaptır,

Dünya devletleri kitaba hayran,
Uçağı bildiren ebabil tayran,
Edison okudu bulundu ceryan,
Habercimiz sevdiğimiz kitaptır,

Oku anne, baba, kardeşle bacı,
Ateşin kaynağı bilim ağacı,
Lokman Hekim bulamazdı ilacı,
Habercimiz sevdiğimiz kitaptır,

Selmani okudum bildim ben beni,
Eskiyi oku ki bilinsin yeni,
Her türlü ilimi, bilgiyi, feni,
Habercimiz sevdiğimiz kitaptır,

291- BİRİ EVLAT BİRİ KİTAP

Bu dünyada insanlara emanet,
Biri evlat diğeri de kitaptır,
Emanete bakan edinir sevap,
Anlayana bu söz mühim cevaptır,

Okursa selamet bulur bedenler,
Anlaşılır ne içinde nedenler,
Emanete hıyanetlik edenler,
Önü harap sonu da haraptır,

Evlat yetiştirip yüzü güldürmek,
İlim bilip cehaleti öldürmek,
Bilene bilmediğini bildirmek,
İnsanlar içinde büyük sevaptır,

Bu sözün içinde mana bulması,
Okumakla büyük kişi olması,
Evlat cahil kitap saklı kalması,
Saklayanın çekeceği azaptır,

Selmani'nin sözlerine gelene,
Mertlikle yaşayıp mertçe ölene,
Emanetin kıymetini bilene,
Düşünenler için derin hesaptır,

292- VARİ SENDEDİR

Yoksa melek Sima mısın Naci mi?

Şit ile Naci'nin nuru sendedir,

Büyütüp beseren ermiş bacı mı?

Hazineyi Hakk'ın varı sendedir,

Böyle bir varlığa ederek minnet,

Size âşık olmak hem farz hem sünnet,

Nuri cemalinde on sekiz cennet,

Âşığın didarı darı sendedir,

Bu varlığı gören göz methinizde,

Tubanın şekli var kametinizde,

Büsbütün melekler hizmetinizde,

Sayısı bilinmez huri sendedir,

Varlığını öğren değerini bil,

Şirin dillerinden akar sel sebil,

Bu makama ulaşamaz her kabil,

Cümlenin arzusu yarı sendedir,

Selmani der sana vermem mi değer,

Senin aşkın beni mest eden meğer

Beyaz gülüm aşnam ol dersem eğer,

Olursan gönlümün karı sendedir,

293- BİZDEDİR

Herhangi asırda olursa olsun,
Gerçek ozanların özü bizdedir,
Bilmeyen var ise haberin alsın,
Bu mananın tam iç yüzü bizdedir,

Çok dert çeken belli olur sözünden,
Çektiği cefalar halkın yüzünden,
Sularımız duru akar gözünden,
İşte bu çeşmenin gözü bizdedir,

Halka eğilmektir ozanlar işi,
İnsan sevgisidir hayali düşü,
İçten yakar birlik dirlik ateşi,
Tümünün alevi, közü bizdedir,

Başlangıcı buradan hep bu ürünün,
Ne yazık ki çobanı yok sürünün,
Edebiyat ile halk kültürünün,
Şüphesiz ki tadı tuzu bizdedir,

Ağlayan ozanlar döker kan yaşlar,
Haklıları över haksızı taşlar,
Selmani der türkü seven kardaşlar,
Âşıkların sazi, sözü bizdedir,

294- İMAN NEDİR

Gel ey âşık idrak eyle aşk nedir, ferman nedir,
 Bu manayı bilmek gerek dert nedir, derman nedir,
 Nice âşığım diyenler gezer körü körüne,
 Anlamaz dini, imanı; din nedir, iman nedir,

Aşk ehlinin halin bilmez dert gelmeyen başına,
 Giriftar olanlar bilir bu aşkın savaşına,
 Tahammül edemez asla cahillerin taşına,
 Şaha kul olmayan bilmez şah nedir, sultan nedir,

Selmani gönül bağının güllerin bezer imiş,
 İnsan olanlar kendinde sırları sezer imiş,
 Kendinden bîhaber olan beyhude gezer imiş,
 Cahil olan fark edemez şek nedir, Rahman nedir,

295- YAY MIDİR NEDİR

Ela gözlerini sevdiğim dilber,
 Gül cemalin bedir ay mıdır nedir?
 Kaşlar kirpiklerden gel ver bir haber,
 O kara kaşların, yay mıdır nedir?

Sendeki güzellik elde bulunmaz,
 Altında gümüşte pulda bulunmaz,
 Her anadan gelen kulda bulunmaz,
 Hakk'ın bahşettiği pay mıdır nedir?

Bir eksik yok şu kurulmuş binada,
 Söyle gerçeğini düşme inada,
 Ne babada vardır ne bir anada,
 Simayı melekten soy mudur nedir?

Sima melek desem gerek soyuna,
 Abı zer mi katmış Mevla'm suyuna,
 Bir dil atam ahlakına huyuna,
 Bakalım ki yahşi huy mudur nedir?

Selmani görünce yanmış tutuşmuş,
 Güzellerin sürüsüne katılmış,
 Bir sorayım hangi ilde yetişmiş,
 Urum diyarı mı Toy mudur nedir

296- EZİLMEKTEDİR

Beyaz Gül'üm bu iş yürümeyecek,
 Bir yandan ümidim üzülmemtedir,
 Sertleşen yüreğin erimeyecek,
 Benim ciğerlerim ezilmektedir,

Aşk ile yıkılıp yanışılmıyor,
 Fırsat bulup bir hal danışılmıyor,
 Nidem serbest serbest konuşulmuyor,
 Biçare canımdan bezilmektedir,

Layık mı âşığın sararıp solsun,
 Çekip dökmeyelim çilemiz dolsun,
 Sana çok bağılyken haberin olsun,
 Sevgi bağlarımız çözölmektedir,

Sen uzak durdukça suçlanıyorum,
 Hiçe sayıldıkça hiçleniyorum,
 Gün güne üzölüp içleniyorum,
 Dertlerim üst üste dizilmektedir,

Seven âşık halin bilmek üzere,
 Görmek için her gün gelmek üzere,
 Selmani sen için ölmek üzere,
 Nerde ise gözler süzölmektedir,

297- ALMIŞ GİBİDİR

Cahillere, ariflerin sohbeti,
 Delik kaba su doldurmuş gibidir,
 Arifler, cahilden alır ibreti,
 Yüksek tahsillerden almış gibidir,

Âlime hoş gelmez cahil sözleri,
 Nasıl gelsin, bir olmazsa özleri,
 Bir insanın gülmüyorsa yüzleri,
 Hakk'ın kattığı nur solmuş gibidir,

Olmazsa takati dürüst gidişe,
 O kimseler, benzer çürük kirişe,
 Eğer akli ermiyorsa bir işe,
 Akıllı ellerden çalmış gibidir,

İlin sofrasında fazla övünen,
 Bu dünya'ya benim deyip değinen,
 Boş sözler konuşup kendin beğenen,
 Söz ehline kusur bulmuş gibidir,

İlmi mantığından süzdüremeyen,
 Açıp yelkenini, gezdiremeyen,
 Selmani gemisin yüzdüremeyen,
 Dümeni bozulup kalmış gibidir,

298- KIRKLAR SEMAHI

Kırklar ile bile semaha giren,
 Birisi Muhammed biri Ali'dir,
 Zahir batın gizli sırlara eren,
 Birisi Muhammed biri Ali'dir,

Kudret kandilinden süzölüp inen,
 Zülfikar bağlayıp Düldül'e binen,
 Kırklarla kırk defa pervaza dönen,
 Birisi Muhammed biri Ali'dir,

Selmani ol şaha malum halimiz,
 Muhammed Ali'den söyler dilimiz,
 Ak ile kırmızı iki gülümüz,
 Birisi Muhammed biri Ali'dir,

299- KULA GİZLİDİR

Beyaz gülüm sana nazım niyazım,
 Allah'a ayandır kula gizlidir,
 Böyle kabul etsin o serfirazım,
 Allah'a ayandır kula gizlidir,

Yüzünde okudum Elif'i Ba'yı,
 Cemalinde gördüm güneşi ayı,
 Onun için etmekteyim secdeyi,
 Allah'a ayandır kula gizlidir,

Demek ki bu secde etmemiz niçin,
 Âdem bir cevherdir kıymetin biçin,
 Bu sevgimiz nefsin ıslahı için,
 Allah'a ayandır kula gizlidir,

Nardan kırmızısın kardan beyazsın,
 Kâbe'm kiblem dilde zikir hicazsın,
 Cenabı Hak tahkik niyaza yazsın
 Allah'a ayandır kula gizlidir,

Selmani'yim budur benim sözlerim,
 Ben bu sırrı insanlardan gizlerim,
 Cemalini hak gözüyle gözlerim,
 Allah'a ayandır kula gizlidir,

300- BEKTAŞİDİR

Muhammed Ali yolunda can veren Bektaşî'dir,
Şehit olup hak uğrunda kan veren Bektaşî'dir,

Başı açık, yalın ayak üryan büryan gezse de,
Helal kispîn kazancından nan veren Bektaşî'dir,

Tahkik Kâbe'yi anlayıp nazı niyaz eyleyen,
Hacı Bektaş dergâhında şan veren Bektaşî'dir,

Şeriat, tarikat bilip zahir batın görünen,
Aslan sıfatta kendine don veren Bektaşî'dir,

Tarikatta hak lokmasın aşk ile nuş eyleyip,
Kuduretin tamamından hon veren Bektaşî'dir,

Ehli irfan meclisinde muhabbeti bal eyleyip,
Eleyip beyaz elekten un veren Bektaşî'dir,

Selmani, tevellâ ehli sever Ehlibeyiti,
Teberrâ ehli olana son veren Bektaşî'dir,

301- DERT MİDİR?

Halk içine grip salan domuzun,
 Ayakları iki midir dört müdür?
 Kuşkuyu çok garip salan domuzun,
 Ayakları iki midir dört müdür?
 İnsanlara sağalmayan dert midir?

Yan tesir ederse eğer aşılar,
 Ya felç olur ya da gözler şaşılar,
 Kaç tanedir saydınız mı komşular,
 Ayakları iki midir dört müdür?
 İnsanlara sağalmayan dert midir?

Büyük küçük domuzlardan dertli mi?
 Aşılar çok yumuşak mı sertli mi?
 Öğrenelim ikili mi dörtlü mü?
 Ayakları iki midir dört müdür,
 İnsanlara sağalmayan dert midir?

Heyecan içinde kardaş bacılar,
 Okulları durdurdu bu acılar,
 Harap oldu hacca giden hacılar,
 Ayakları iki midir dört müdür?
 İnsanlara sağalmayan dert midir?

Büsbütün dünyaya verdi hızları,
Ağlattı hep gelinleri kızları,
İyi anlamalı bu domuzları,
Ayakları iki midir dört müdür?
İnsanlara sağalmayan dert midir?

Olayları tamam duymadan yazdım,
Sözlere bir karar koymadan yazdım,
Domuz kaç ayaklı saymadan yazdım,
Ayakları iki midir dört müdür?
İnsanlara sağalmayan dert midir?

Bilmem bu felaket gider mi böyle,
Yazılacak sözü bilip de söyle,
Selmani şiirle gel beyan eyle,
Ayakları iki midir dört müdür?
İnsanlara sağalmayan dert midir?

302- CEM EVLERİDİR

Cennet arayanlar iki cihanda,
Gerçek cennet ala cem evleridir,
Bir zamanlar gizli kaldı nihanda,
Gerçek cennet ala cem evleridir,

Hak Muhammed Ali şöhretli şanlı,
Bu yolu kuranlar namı nişanlı,
Biri cansız cennet biri de canlı,
Gerçek cennet ala cem evleridir,

Bu iki cenneti saymaz zalimler,
Sever sayar halden bilen halimler,
İnkâr eder zahirdeki âlimler,
Gerçek cennet ala cem evleridir,

Halis müminlerin müşkül halinde,
Evliya enbiya zikri dilinde,
Cemi cennet etmek halkın elinde,
Gerçek cennet ala cem evleridir,

Ali'nin kandilde durduğu gibi,
Cebrail'e darbe vurduğu gibi,
Yol sürülse şahın koyduğu gibi,
Gerçek cennet ala cem evleridir,

Matem günlerinden acı duyarak,
Rızaya baş koyup cana kıyarak,
Cem yürüse ahkâmına uyarak,
Gerçek cennet ala cem evleridir,

Selmani der ceme doğru gelerek,
Kalplerdeki kiri pası silerek,
Yazdım cennet anlamını bilerek,
Gerçek cennet ala cem evleridir,

303- YOBAZ İŞİDİR

Rabbiyel âlemin vardır Kur'an'da,
İnsanı ayırmak yobaz işidir,
Ben bunları okuyorum her anda,
İnsanı ayırmak yobaz işidir,

İnsanlara yanlış gözle bakmışlar,
Elleriyle kendilerin yakmışlar,
Bölmek için türlü isim takmışlar,
İnsanı ayırmak yobaz işidir,

Bunları ben takip ettim gayrette,
İnsan ayırmayı sevmem gayet de,
İnsanı bir buyuruyor ayette,
İnsanı ayırmak yobaz işidir,

İnsanlık dünyada bir sırdır,
Okusan Kuran'ı her yerde vardır,
Bütün İslam Müslim hepsi birdir,
İnsanı ayırmak yobaz işidir,

Nice âşık geldi dünyaya ünlü,
Yürüttü hükmünü bugünlü dünü,
Allah dememiştir Alevi Sünni,
İnsanı ayırmak yobaz işidir,

Mevla'm bu sırları bildirdi bana,
İnsanlık sevgisi kar etti cana,
Selmani'yim önem verdim insana,
İnsanı ayırmak yobaz işidir,

304- DALI GÜZELDİR

Sene bin dokuz yüz seksen beş yılı,
Gençliğin bu kutsal yılı güzeldir,
Kökten sürüp gelir ıskını dalı,
Meyvesi, yaprağı, dalı güzeldir,

Milleti, devleti yavrular süsler,
Büyükler gençliğe sevgiler besler,
Çevre ülkelerden gelir turistler,
Doğup büyüdüğü ili güzeldir,

Gelen misafirler yurda boş gelmez,
Ayak sürümezse elbet baş gelmez,
Bülbülü kafese koysan hoş gelmez,
Meskeni bir karaçalı güzeldir,

Birlikle kurulan temel yıkılmaz,
Güzellikten usanılmaz bıkılmaz,
Elden mal almakla başa çıkılmaz,
Yerli imalatı malı güzeldir,

Doğru insan olup yollar içinde,
Arı olmak gerek ballar içinde,
Hakk'ın yarattığı kullar içinde,
Herkesin lisani, dili güzeldir,

Herkes için ilim, kültür, fen dalı,
 Bilim kapısının olmaz mandalı,
 İstemem gemiyi, yatı, sandalı,
 Bu sonsuz denizin salı güzeldir,

Çalışan ekmeği çıkarır taştan,
 Çıldırıp çıkmazsa bağ ile baştan,
 Elin dokuduğu ipek kumaştan,
 Kendi tezgâhımın şalı güzeldir,

İster şair olsun, isterse ozan,
 Hep ayrı düşünce hep ayrı izan,
 Bu gençlik yılına destanlar yazan,
 Mısralar dizenin eli güzeldir,

Selmani zamanın gençlik çağı var,
 Atanın evlada sevgi bağı var,
 Her devletin özel bir bayrağı var,
 Şanlı bayrağımın alı güzeldir,

305- NAZLAR GÜZELDİR

Dedi o yar bu dünyada ne güzel,
 Dedim sevgi saygı hazlar güzeldir,
 Dedi güzellerden daha ne güzel,
 Dedim cilve eda nazlar güzeldir

Dedi en güzel ne, isim içinde,
 Dedim Şirin, Leyla kesim içinde,
 Dedi ayda yılda mevsim içinde,
 Dedim dört mevsimde yazlar güzeldir,

Dedi naziklerden nazik içinde,
 Dedim ciğerlerdir ezik içinde,
 Dedi çalgılarda müzik içinde,
 Dedim keman, kaval, sazlar güzeldir,

Dedi sevilen ne canlar içinde,
 Dedim sevgi damar kanlar içinde,
 Dedi geçkin, genç insanlar içinde,
 Dedim hüküm eden hızlar güzeldir,

Dedi yaren yoldaş kardeş içinde,
 Dedim ışık veren güneş içinde,
 Dedi gizli yakan ateş içinde,
 Selmani'yi yakan közler güzeldir,

306- DEDİ EVLAT GÜZELDİR

Dedim insanlara yararlı iş ne?

Dedi ilim bilim sanat güzeldir,

Dedim çok sevimli gidiş geliş ne,

Dedi istikballe evlat güzeldir,

Dedim ağaçlarda toprak taşlarda,

Dedi dolular da kabı boşlar da,

Dedim insi cinsi cemi kuşlarda,

Dedim uçmak için kanat güzeldir,

Dedim bu dünyaya gelmemiz niçin?

Dedi zevk sefa yiyip içmek için,

Dedim başa kadar gülmemiz için,

Dedi birlik dirlik murat güzeldir,

Dedim bir insanın bakıp boyuna,

Dedi dikkat etmek gerek soyuna,

Dedim hayran olmak için huyuna,

Dedi bir de sima suret demektir,

Dedim güzellerde söze girişte,

Dedi tatmin olmam bir kez görüşte,

Dedim bir tahsille mühim bir işte,

Dedi kanaatle sebat güzeldir,

Dedim biter mi hiç garibin âhı,
Dedi haberdardır cömert ilahı,
Dedim âşıklarda olan günahı,
Dedi affettiren berat güzeldir,

Dedim ey Selmani oku kitabı,
Dedi sana olur olan sevabı,
Dedim güllerdeki gizli harabı,
Dedi viraneye abat güzeldir,

307- GİRMEYENİN DEĞİLDİR

Muhammed Ali'nin yolu erkânı,
Sürenindir sürmeyenin değildir,
Dört kapıdan kırk makamdan içeri,
Girenindir, girmeyenin değildir,

Bağlı olan mürşidine pirine,
Muhabbet ehl'olur dalar derine,
Gerçek erenlerin gizli sırrına,
Erenindir, ermeyenin değildir,

Küntü kenz sırrının cevherlerini,
Terk etmeyip dilden ezberlerini,
Tövbe edip günah defterlerini,
Düreninindir, dürmeyenin değildir,

Canın feda eden ehli irfana,
Sıtkı ile kul olur sırrı sübhâna,
Velayet sofrasın her dem meydana,
Serenindir, sermeyenin değildir,

Selmani can kurban Şah-ı Merdan'a,
Şahım sevenleri atmaz yabana,
Hak yolunda canı başı, kurbana,
Verenindir vermeyenin değildir,

308- BENİMDİR

Sarı Gül'üm bana küstün mü yoksa?

Küsme kurban olam kusur benimdir,

Sevgi muhabbeti kestin mi yoksa?

Kesme kurban olam kusur benimdir,

Kessen de bakmazsın bana el gibi,

Gözyaşlarım akıtmazsın sel gibi,

Zemheride esen acı yel gibi,

Esme kurban olam kusur benimdir,

Acı esme dinle hoş nefesimi,

İnlemek bülbülün inlemesi mi?

İstanbul ilinde seda sesimi,

Kısma kurban olam kusur benimdir,

Kısmazsın sesimi acırsın bize,

Bir gün lazım olur biçare size,

Bu engin gönüle yerdeki yüze,

Basma kurban olam kusur benimdir,

Selmani der yine düşün bizleri,

Sevmesen de terk edemem sizleri,

Hakk'ın nur kattığı beyaz yüzleri,

Asma kurban olam kusur benimdir,

309- İÇMESİNDENDİR

Bu gerçek dünyanın yalan olması,
Gelenlerin gelip geçmesindendir,
Yaşayan canların kusur bulması,
Ecel şerbetini içmesindendir,

Çoklarının buna akli ermezdi,
Nasihatler kulağına girmezdi,
Yalan olsa emaneti vermezdi,
Hep kusuru konan göçmesindendir,

Gelenler kalsaydı sığmazdık yere,
Sonumuz ne olurdu düşün bir kere,
Terzi ustası dendi don biçenlere,
İdris'in hulle don biçmesindendir,

Darılanlar, hep dünyaya darıldı,
Niceleri talaşlanıp yoruldu,
Yine benim deyip candan sarıldı,
Ana olup kucak açmasındandır,

Dünya ve ahiret severmiş merdi,
Mert olan yiğidin hakkın yemedi,
Selmani dünyaya yalan demedi,
Yalanı, gerçeği seçmesindendir,

310- BATAN BİZDENDİR

Çok ağır bastıkça hayat şartları,
İflasa uğrayıp batan bizdendir,
Çekemeyip onca meşakkatleri,
Ecelin yolunu tutan bizdendir,

Temelden silleyi vurmuş vuranlar,
Katlanıp çileye durmuş duranlar,
Canı pahasına konu kuranlar,
Daralıp ucuza satan bizdendir,

Gen dünyayı tek başına dar edip,
El darlığı içeriye kar edip,
Çevresinden kederlenip ar edip,
Kendini denize atan bizdendir,

Eksilmezse baştan zalimin taşı,
Dertten kurtulur mu dertli başı,
Zehirle karışan ekmeği aşı,
Gönüllü gönülsüz yutan bizdendir,

Böyle dertler çoklarının başında,
Kurtulmayan kalır gönül kışında,
Selmani der çoğu çok genç yaşında,
Ebedi uykuya yatan bizdendir,

311- O SÖZ İÇİNDİR

İleride bir şeyler olur dediniz,
 Hep gelip gittiğim o söz içindir,
 Ta o gün öyle bir ikrar verdiniz,
 İkrarı güttüğüm o söz içindir,

Seni ikrarından döner sanmazdım,
 Aşkı vermeseydin telaşlanmazdım,
 Her güzelin ateşine yanmazdım,
 Bu yanıp tüttüğüm o söz içindir,

Ciğerim şimdiki kararın nedir,
 Söyle gerçeğini ey yüzü bedir,
 Gül açarken bülbülleri inledir,
 Şakıyıp öttüğüm o söz içindir,

Hiç acımazsın böyle insana,
 Âşığı ağlatmak yakışmaz sana,
 İnan ki inmişim ben yarı cana,
 Ölüp de bittiğim o söz içindir,

Selmani son cevap bekliyor sizden,
 Avcı olduk gidemedik bu izden,
 Herhalde acizlik getirdin bizden,
 Sizi incittiğim o söz içindir,

312- ALEVİNİNDİR

Kürtlere açılım olursa eğer,
İkinci açılım Alevi'nindir,
Türk'ü parçalayan açılım meğer
İkinci açılım Alevi'nindir,

Râhı tarikattır bizim yerimiz,
Birimiz kırk, kırk sayılır birimiz,
Benimsenmedikçe cem evlerimiz,
İkinci açılım Alevi'nindir,

Dört kapıyı kuran Muhammed Ali,
Evliya, enbiya demiştir beli,
Yetiş Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli,
İkinci açılım Alevi'nindir,

İmam Cafer Sadık ilmin denizi,
Caferiler sürer bu yolu, izi,
Mehdi Ali Resul gel kurtar bizi,
İkinci açılım Alevi'nindir,

İster birde, beşte ister üçte kal,
Sevenin kalbine yerleş içte kal,
Haklının hakkını haksızlardan al,
İkinci açılım Alevi'nindir,

Hem Ali'sin hem Veli'sin Hızır'sın,
Cümlenin üstünde her an nazırsın,
Çağırının idmanına hazırsın,
İkinci açılım Alevi'nindir,

Selmani halimiz bilir halimler,
Bu ilmi inceler gerçek âlimler,
Ettiğine pişman olsun zalimler,
İkinci açılım Alevi'nindir,

313- MEHMETÇİKLERDİR

Nasıl kıyılıyor Mehmetçiklere,
Devletin gururu Mehmetçiklerdir,
Şeref timsalidir subaya ere,
Devletin gururu Mehmetçiklerdir,

Canlı ürünüdür asil milletin,
Hem bekçisi hem canıdır devletin,
Anlamı yok böyle bir rezaletin,
Devletin gururu Mehmetçiklerdir,

Millele devlete bağlıdır başı,
Din uğrunda eder cengi savaşı,
Feda eden can cananı kardeşi,
Devletin gururu Mehmetçiklerdir,

Hayır, gelmez hırsla nefse uyandan,
İnsan öldürmekten gurur duyandan,
Allah'ım korusun korkunç ziyandan,
Devletin gururu Mehmetçiklerdir,

Din İslam sayılmaz şerre gidenler,
İkilik güderek nefret edenler,
Duyun ey askeri şehit edenler,
Devletin gururu Mehmetçiklerdir,

Selmani der Hak'tan hayır beklensin,
İstemem ırkıma zulüm yüklensin,
Özü Türk olanlar hep büyüklensin,
Devletin gururu Mehmetçiklerdir,

314- YAZ GELİR

Otuz şiir yazdım sana yetmiyor,
Bin bir daha yazsam sana az gelir,
Böyle devam etmez kışlı günlerim,
Bir gün olur bu kış gider yaz gelir,

Kışı bitmiş denir çile dolana,
Leyla deyip Mevla'sını bulana,
Güzel ilham verir âşık olana,
Çünkü güzellerden eda naz gelir,

Aşırdım sevginin hattın aşırdım,
Yüklendim bu yükü mecbur taşırdım,
Vallahi billahi ben de şaşırdım,
Deli gönlüm senden nasıl vaz gelir,

Verem olacağım böyle giderse,
Yârim bu darbeyi biraz ye derse,
Âşığa sevdiği sitem ederse,
Zemheri ayında karlı buz gelir,

Selmani ısınır buzlar erirse,
Gönül neşelenir nura bürürse,
Yar acıyıp bir busecik verirse,
Ölüm olmaz dünya bana vız gelir,

315- BİR ALLAH BİLİR

Dıştan ne düşmanım ne de dostum var,
İçteki olanı bir Allah bilir,
Kimseye ne kinim ne de kastım var,
İçteki olanı bir Allah bilir,

Ahtım kaldı muhabbetin bolunda,
İsteğim bulmadım hiçbir kulunda,
Bilmem makbul müyüm Allah yolunda,
İçteki olanı bir Allah bilir,

İnsanlık hakkımı tamam vermedim,
Hayrım mı çok şerrim mi çok görmedim,
Kendimdeki sırra bile ermedim,
İçteki olanı bir Allah bilir,

Hayırdan mı şerden midir gelirim,
Hangi amel ile yaşar ölürüm,
Dıştan işleneni iyi bilirim,
İçteki olanı bir Allah bilir,

Bilmiyorum diri miyim öldüm mü?
Kalbim pasın pak eyleyip sildim mi?
Tövbe edip affettirebildim mi?
İçteki olanı bir Allah bilir,

Dünyaya gelmeme değilim pişman,
Ağlamak istedim akmadı çeşmân,
İçte mi dışta mı bendeki düşman,
İçteki olanı bir Allah bilir,

Selmani dikkatli davranmalısın,
Hayır, işler için kıvranmalısın,
Dıştan dost düşmanı öğrenmelisin,
İçteki olanı bir Allah bilir,

316- DERTTEN SESLENİR

Dertsiz insan bulunur mu dünyada,
Her birisi ayrı dertten seslenir,
Hep fikirler bir değildir bünyede,
Kimi namert kimi mertten seslenir,

İyi talih bir insana yar olmaz,
Geçen ömür zarardandır kar olmaz,
Dertlilerde dert sayısı bir olmaz,
Kimi birden kimi dörtten seslenir,

İyilik et, incitme bir insanı,
Yaz gelecek dersin bekle nisanı,
Konuşmak güzeldir Türkçe lisanı,
Kimi Türk'ten kimi Kürt'ten seslenir,

Her lisanı bilen yüzde beş olur,
Kimi kulun yaz ayları kış olur,
Bir bakarsın kurt kuzuya eş olur,
Kimi kuzu, kimi kurttan seslenir,

Selmani karıştı hicret göçüne,
Bilinmez kaderin bunda suçu ne,
Girdi Büyükçekmece'nin içine,
Mesken olan Esenyurt'tan seslenir,

317- YETİŞİR

Zulüm kar insanlar içre yaşayan,
 Tahammül ederse kâra yetişir,
 Türap olup türap ismin taşıyan,
 Pirlir piri ol Hünkâr'a yetişir,

Acı, tatlı gelir, tatlı da acı,
 Zulme katlanandır Güruhu Naci,
 Hakikat yolunda olursan avcı,
 Arayanlar bir şikâra yetişir,

Hakiki insandır, insanı sayan,
 Hakiki yolcudur, yürürse yayan,
 Hakk'ın gizli sırrı olursa ayan,
 Aynel yakın âşıklara yetişir,

Eğer fark ederse ummanı çayı,
 Elif, lam, mim ile Elif, Lam, Râ'yı,
 Bir kul Mecnun dolaşırsa sahrayı,
 Şahlar şahı sevda kâra yetişir,

Selmani cana veren canını,
 Ehli beyit için döker kanını,
 Eyüp gibi kurda veren tenini,
 Derdi veren cefakâra yetişir,

318- ŞİRİN SÖZLÜM GERÇEKTİR

Güzelleri sevmek sevap dediler,
 Gerçektir ey mavi gözlüm gerçektir,
 Âşıklar da doğru cevap dediler,
 Gerçektir ey şirin sözlüm gerçektir,

Mürailer cennet bulmaz dediler,
 Delik kap su ile dolmaz dediler,
 Güzeller güzeli solmaz dediler,
 Gerçektir ey güneş gözlüm gerçektir,

Selmani'ye dünya kalmaz dediler,
 Evvelden ağlayan gülmez dediler,
 Yalnız gerçekler ölmez dediler,
 Gerçektir ey gönlü şazlım gerçektir,

319- İNSANLARI SEVMEKTİR

Aynı cemde teslim rıza olarak,
Hak sevgisi insanları sevmektir,
Âdemi hak bilip secde kılarak,
Hak sevgisi insanları sevmektir,

Sevilen yaratan ulu diyerek,
Hazinesi gevher dolu diyerek,
Allah bir Muhammed Ali diyerek,
Hak sevgisi insanları sevmektir,

Katarımız şaha doğru yederek,
Kin kibirin hırsın terkin ederek,
Yola doğru gelip doğru giderek,
Hak sevgisi insanları sevmektir,

Canı başı hak yoluna koyarak,
Kıyılan canlardan acı duyarak,
Tarikatın ahkâmına uyarak,
Hak sevgisi insanları sevmektir,

Can gözümüz açıp cemal görerek,
Erlere pirlere yüzler sürerek,
İnsandaki gizli sırlara ererek,
Hak sevgisi insanları sevmektir,

Serçeşmeyi bulatmadan akarak,
Ciğerimizi aşk oduna yakarak,
Her insana bir göz ile bakarak,
Hak sevgisi insanları sevmektir,

Selmani der ölmeden ön ölerək,
Kalplerdeki kiri pası silerek,
Tevellâyı teberrâyı bilerek,
Hak sevgisi insanları sevmektir,

320- BİLEGELMİŞTİR

Âşık sualine cevap vereyim,
 Âdem iptida bu hale gelmiştir,
 Hak Teâlâ bir ruh ihsan edince,
 Hakk'ın birliğini bile gelmiştir,

Evvel ahır Hak'tır ol baki kalan,
 Şahtır Cebrail'i deryaya salan,
 Âdem'dir doğurup kızını alan,
 Havva ana aklın çala gelmiştir,

Mikail'dir terazinin başında,
 Yıldızı da şah parlattı kaşında,
 Meryem oğlan etti geçkin yaşında,
 İsa Mesih'e de kala gelmiştir,

Rüzgâr aldı Süleyman'ın tahtını,
 Mümin güttü ikrarını ahtını,
 Etten handa Yunus bildi vaktini,
 Orada namazını kıla gelmiştir,

Selmani bu ilmi hikmete dalan,
 Sorulan sualin manasın bulan,
 Azrail her şeyden emanet alan,
 Kendi canını da ala gelmiştir,

321- HEM DE PARA ALIYOR

TV'lerde deyiş müşterileri,
Hem cevheri hem de para alıyor,
Gayesi doldurmak boş derileri,
Hem cevheri hem de para alıyor,

Zakirliğe meyil katmak istedim,
Helalden sermaye tutmak istedim,
Hak'tan alıp halka satmak istedim,
Hem cevheri hem de para alıyor,

Erenler Muhammed Ali'nin yâri,
Böyle mi olurmuş satanın karı,
Nerden bulup versin birkaç milyarı,
Hem cevheri hem de para alıyor,

Cevher satılırken söze pes denmez,
Menfaatpereste gerçek dost denmez,
Cevher satıcıdan para istenmez,
Hem cevheri hem de para alıyor,

Selmani der dert çıkanda hazara,
Allah razı olmaz böyle pazara,
Ölürsem benimle konsun mezara,
Hem cevheri hem de para alıyor,

322- ÇÖKÜP GİDİYOR

Yiğidin gençlikte bozulsa başı,
Ölen başın alıp, çekip gidiyor,
Ömrün sonunaca bulmayıp eşi,
Hayatı mal olup çöküp gidiyor,

Yirmi yaşta, dul maaşı bağlattı,
Bekâr kalanları bu dert ağlattı,
Gözyaşların seller gibi çağlattı,
Yaşını derdini döküp gidiyor.

Doğmazsa talihin güneşi şevki,
Karanlıkta kalır olduğu mevki,
Kime haram olsa dünyanın zevki,
Yarı yaşta belin büküp gidiyor.

Kimisinin boş kalıyor beşiği,
Kimisinin atlanmıyor eşiği,
Herkes var ama ölüm keşiği,
Kiminin temelin söküp gidiyor,

Selmani der muhtaç et Hak merdine
Muhannetlik devre düşer her dine,
Ortak olup dertlilerin derdine,
Kendi derdini de ekip gidiyor,

323- YOL OLUR

Gökyüzü direksiz kurulan bina,
 Bulutlar ki desen desen hal olur,
 O bulutlar seyyar gezdiği için,
 Her tarafa çekip giden yol olur,

O bulutlar buharlardan süzölmüş,
 O nakışlar ki kudretten dizilmiş,
 O kumaşlar ibrişimsiz çözölmüş,
 Onun için yeşil olur al olur,

O çözme buluttur rüzgârı esmiş,
 O rüzgâra dendi gizli nefesmiş,
 O usta dokumuş o usta kesmiş,
 O kumaşta ne ipek ne şal olur,

O bulutlar çözme çözmüş dolanmış
 O hem yağmur olmuş hem de sulanmış
 O an yere inmiş akmış bulanmış
 O sellerden derya olur göl olur

O bulut hem aya güne yakındı,
 O şimşekler yıldırımlar çakındı,
 Selmani de ozan adı takındı,
 Gözlerinden akan yaşlar sel olur,

324- TAHSİLLİ ÇOCUK

Bugün tahsiline çalışan çocuk,
Yarın bilgin kişi eleman olur,
Yazıp okumaya alışan çocuk,
Her türlü lisana tercüman olur,

Özen göstererek işlerse işi,
Serbest olur sınavlara girişi,
Gördüğü takdirde dünya görüşü,
Meslekte sanatta çok uzman olur,

Sevilen sayılan hali olursa,
İlim bilim kapısını bulursa,
Akıl gemisini ele alırsa,
Yüzdürür gemiyi o kaptan olur,

Tuttuğu işleri iyi başarsa,
Vatan, millet için kükrer coşarsa,
Sağlığını bilerekten yaşarsa,
Derde çare bulan bir Lokman olur,

Çocuklara değer biçen insanlar,
Hayatta tarihe geçen insanlar,
Eser bırakıp da göçen insanlar,
Selmani der büyük kahraman olur,

325- DURSANIZ N'OLUR

Bu aciz âşığa aşına durup,
Ebedi bir dostluk kursanız n'olur,
Bir ikrar üstüne bağlanıp kalıp,
Ahdinize sadık dursanız n'olur,

Olmam deme sever ise pirini,
Senin kadar sevemedim birini,
İstersen çekiver aşk hançerini,
Zaten yaralıyım vursanız n'olur,

Sizinle sohbeta başladığımda,
Acizlik getirip boşladığımda,
Hoşa gitmeyen iş işlediğimde,
Bu akılsız başı kırsanız n'olur,

Senin için Hak'tan diledim dilek,
Derdi gamı atıp oynayıp gülek,
Aslınız huridir nesliniz melek,
Benim de aslımı sorsanız n'olur,

Selmani'yi aşka düşürdün yeni,
Darılıp yakadan itme yar beni,
Huriye, meleğe benzettim seni,
Âşığı sineye sarsanız n'olur,

326- YANAN O OLUR

Âşık aşk dolusun içer kanarsa,
Hızır hayatından kanan o olur,
Aşkın ateşine girer yanarsa,
Halil'in narına yanan o olur,

Can dost denir insanların hasına,
Onlar dolar ancak aşk deryasına,
Tanrı ulaştırır Zeliha'sına,
Elbette Yusuf'u Kenan o olur,

Kişi sadık ise ikrar ahtına,
Aşınadır şahlar nasihatına,
Sultan konduranda tacı tahtına,
O tahtı saraya konan o olur,

Asil kan karışan asil kanına,
İnsanlık yaraşır şöhret şanına,
Halini arz eden canlar canına,
İşte canlar canı canan o olur,

Selmani içilen olursa dolu,
Hakk'a doğru gider içenin yolu,
Odur Yaradan'ın en yüce kulu,
Hakk'ın halis kulu insan o olur,

327- SÜNNET OLUR

Muhammed Ali'yi seven,
Muhammed'e ümmet olur,
İslamiyet için even,
Masum iken sünnet olur,

Bil imanın şartı altı,
İmanlı işlemez haltı,
Ataların ayakaltı,
Evlatlara cennet olur,

Nuru nübüvvettir nişan,
Gel Selmani ol dervişan,
Şefa'at kıl nebi Zişan,
Sana her dem minnet olur,

328- BULUNUR

Aşkın ateşine yanan âşıkta,
 Gizli yakan ateş közde bulunur,
 Bu ateşle ciğerleri yanıkta,
 Dost yüzünü gören gözde bulunur,

Böyle ateş binde birine gelmez,
 Yukarda dolaşan derine gelmez,
 Belki de manalar yerine gelmez,
 Manasız, mantıksız sözde bulunur.

Âşıklar dersini bilip okusa,
 Hakikat gülüne konup şakısa,
 İbrişim ipekten kumaş dokusa,
 Bazı tezgâhında bezde bulunur,

Söylenen sözlerin hepsi hoş olmaz,
 Vicdanlı kişinin bağı taş olmaz,
 Münevver gönülde tipi, kış olmaz,
 İlkbahar eyyamı yazda bulunur,

Selmani sevdayı bildiği için,
 Benlik dağlarını deldiği için,
 Bu aşk dalga dalga geldiği için,
 Her zaman noksanlık bizde bulunur.

329- SAHİP ÇIKAN BULUNUR

Gam yiyip gam çekme aciz Selmani,
Sana da bir sahip çıkan bulunur,
Bir gün çilen biter gelir zamanı,
Sana da bir sahip çıkan bulunur,

Sana aşkı veren ulu var iken,
Evliyalar piri Ali var iken,
Kırlarda zâkirin yeri var iken,
Sana da bir sahip çıkan bulunur,

Seksen bin er Urum eri var iken,
Doksan bin Horasan eri var iken,
Kırlarda zâkirin yeri var iken,
Sana da bir sahip çıkan bulunur,

Her mucizât Şah'ın destinde iken,
Merak etme Zeynel postunda iken,
Tariki Nazenin üstünde iken,
Sana da bir sahip çıkan bulunur,

Bilerek vermiştir ilmi verirken,
Ben gibi gedaya layık görürken,
Muhammed Ali'nin yolu yürürken,
Sana da bir sahip çıkan bulunur,

Dört kapıdan içeriye gelirken,
Nefsi yenip ölmeden ön ölürken,
Tevellâyı teberrâyı bilirken,
Sana da bir sahip çıkan bulunur,

Selmani'nin işi ahu zar iken,
Âşıklara çile çekmek kar iken,
Sende Ehlibeyt'in aşkı var iken,
Sana da bir sahip çıkan bulunur,

330- AYNUR

Gündüzler gün doğar ay gece doğar,
 Sen gündüzün doğan ay mısın Aynur?
 Güneş doğacakken ay nice doğar,
 Sen gündüzün doğan ay mısın Aynur?

Bu güzel adını sevdin seviştin,
 Dünyaya sen nasıl geldin geliştin,
 Yoksa güneş ile yer mi değiştin,
 Sen gündüzün doğan ay mısın Aynur?

Güzeli sevdiren gözü kaşıdır,
 Bakışları güzelliğin taşıdır,
 Geceyi ay gündüzü gün ısıtır,
 Sen gündüzün doğan ay mısın Aynur?

Nurunla cihanı doldurur musun?
 Seveni ağlatmaz güldürür müsün?
 Aynur ne demektir bildirir misin?
 Sen gündüzün doğan ay mısın Aynur?

Selmani der nuru gören de bilmez,
 Sözdeki manaya eren de bilmez,
 Sana Aynur adı veren de bilmez,
 Sen gündüzün doğan ay mısın Aynur?

331- GENÇLİK DER DURUR

Duymadık kalmasın gençlik yılını,
Yıllar millet, devlet gençlik der durur,
Türk andırır Türk'ün ana dilini,
Diller millet, devlet, gençlik der durur,

Halk edebiyatı Türkçenin özü,
Âşığın şairin ozanın sözü,
Name mana yüklü çalarsan sazı,
Teller millet, devlet, gençlik der durur,

Gençlik peşimizden koşmuş geliyor,
İlimce zirveyi aşmış geliyor,
Coşkun sular gibi coşmuş geliyor,
Seller millet, devlet, gençlik der durur,

Güzel sözden güzel koku gül eser,
İncitmeden gülü topla güle ser,
Başımızda gençlikten bir yel eser,
Yeller millet, devlet, gençlik der durur,

Kalktıkça kalplerin dumanı sisi,
Yayılır her yana türkü, Türk sesi,
Gençler için ilim, kültür ülkesi,
İller millet, devlet, gençlik der durur,

İnanca sahiplik, kalbin temizi,
Gönülde yaşatan unutmaz bizi,
En güzel çiçeğe benzettim sizi,
Güller millet, devlet, gençlik der durur,

Selmani yolcudur Ata izinde,
Birlik beraberlik vardır sözünde,
İnsanlık, özgürlük halk denizinde,
Miller millet, devlet, gençlik der durur,

332- ÇALIŞMAK UNSUR

Üç beş gün dünyada tembellik yapıp,
Feleğe, kadere bulunmaz kusur,
Çalışan insandan hisseler kapıp,
Ondan daha üstün çalışmak unsur,

Eski düzenleri tutturam dersin,
Sözü üçten beşten attıram dersin,
Bilene yalanlar yutturam dersin,
Bu kaçınıcı devir kaçınıcı asır,

Beyaz olan yüze kara sürülmez,
Halil gibi her can nara sürülmez,
Şimdi hiçbir âşık dara sürülmez,
Hani Dost Pir Sultan hani Dost Mansur,

Dünyaya boş veren delidir deli,
Yiyip içmek çalışmanın bedeli,
Tembel insanların yıpranmaz eli,
Çalışmayan elde olur mu nasır,

Kendini bilirsen belli noktasın,
Hak sende gizlidir sen de Hak'tasın,
Sağ olduğun halde uyumaktasın,
Selmani der bekle çalınacak sur,

333- EL SOPASI VUR

Kalkışırsan hanım beni dövmeye,
 Dil sopası vurma el sopası vur,
 Şımarıp başlarsan kendin övmeye,
 Dil sopası vurma el sopası vur,

Acı sözler yerleştirme diline,
 Tatlı sözler söylediğin biline,
 Sopayı tek ben vereyim eline,
 Dil sopası vurma el sopası vur,

Ne kadar vurursan ben demem yeter,
 Dil sopası denen ölümden beter,
 Elinen vurulan acılar biter,
 Dil sopası vurma el sopası vur,

Acıları acı diller bildirir,
 Bu gibi hal düşmanları güldürür,
 Koç yiğidi acı sözler öldürür,
 Dil sopası vurma el sopası vur,

Selmani'nin işi ah-u zar ise,
 Sopa yiyip durmak eğer kar ise,
 Sende zerre kadar insaf var ise,
 Dil sopası vurma el sopası vur,

334- BET NEFSİ ÖLÜR

Ölmeden evvelâ ölen bir canın,
 Canı sıhhat bulur bet nefsi ölür,
 Entemut sırrını bilen bir canın,
 Canı sıhhat bulur bet nefsi ölür,

Muhammed Mustafa nebi zişanın,
 Bil ruz-i cezada şefaât kanın,
 Ruhu insan olup nefsi ölen canın,
 Canı sıhhat bulur, bet nefsi ölür,

Resul-ü Ahmet'ten bulan ihsanı,
 Aliyy'ül Mürteza verir dermanı,
 Fatma'ya kurban ederse canı,
 Canı sıhhat bulur, bet nefsi ölür,

Hakk'ın tecellisi her insanında,
 Nur ile ziyası gevher kanında,
 Kanatsız kuş denen sır mekânında,
 Canı sıhhat bulur bet nefsi ölür,

Bu dünyada çekerse kul cefayı,
 Ahirette sürer mutlak sefayı,
 Selmani der bulmuş ise şifayı,
 Canı sıhhat bulur, bet nefsi ölür,

335- DÜŞÜRÜR

Genç iken geçkin sev akıllı isen,
Genç insanı dilden dile düşürür,
Böyle iş etmezdin burayı bilsen,
Kendi düşer seni bile düşürür,

Şimdi gençler geçkinlerle yarışır,
Gizli sevda bilinmeden sarışır,
Düşmeyenle düşen kanlar karışır,
Böyle bir durulmaz sele düşürür,

Divane gönlümü eylemez isen,
Gülüm beni memnun eylemez isen,
Bana gerçekleri söylemez isen,
Araya çekilmez çile düşürür,

Taşlar alıp ben bu başa vurayım,
Vuramazsam başka çare arayım,
Söyle gerçeğini geri durayım,
Sonra çok perişan hale düşürür,

Selmani'nin gözü yaş için söyle,
Tekkeler gübbeler taş için söyle,
Enginin pınarın baş için söyle,
Gerçek sözler bir menzile düşürür,

336- GÜLLERİN TOKAT

Bir yanın ovadır bir yanın dağlık,
Serin serin eser yellerin Tokat,
Bir yanın bahçelik bir yanın bağlık,
Açılır bahçede güllerin Tokat,

Dağlar neşelenir bahar gelince,
Çimenler canlanır toprak gülünce,
Akar derelerden su ince ince,
Bulanır durulur sellerin Tokat,

Artova, Kazova, Turhal ihyası,
Bağında yetişir üzümün hası,
Zerdali, şeftali, nefis elması,
Dut ve elma toplar ellerin Tokat

Çalışkandır bizim insanlarımız,
İnsanlığa parmak basanlarımız,
Öz Türkçe konuşur lisanlarımız,
Türk'tür türkü söyler dillerin Tokat

Selmani Tokat'a verilir değer,
Halk ozanı olan yurdunu över,
Almus kazasından yetişmiş meğer
İşte beyan oldu hallerin Tokat,

337- BİRİSİ KURANDIR BİRİSİ EVLAT

Ey erenler pirlere iki emanet,
 Birisi Kuran'dır birisi evlat,
 İkisi de aynı nuru hidayet,
 Birisi Kuran'dır birisi evlat,

Okumasam bilemezdim evladı,
 Fark etmezdim zülcelâlı üstadı,
 Çok olsa da inkârcısı inadı,
 Birisi Kuran'dır birisi evlat,

Elhamdülillah'la Yasin-i Şerif,
 Okumasam nasıl ederdim tarif,
 Aynı cem Kuran'la yürür be herif,
 Birisi Kuran'dır birisi evlat,

Be'deki bir nokta Ali'nin ismi,
 Lafeta heleta cesedi cismi,
 Cahil insan inkâr etse de resmi,
 Birisi Kuran'dır birisi evlat,

Öğrenin de bilenlerle tartılın,
 Olgunlaşıp eksilmeyin artılın,
 İnanç bağlan dalaletten kurtulun,
 Birisi Kuran'dır birisi evlat,

Böyle haber verdi bu ilmi veren,
İkilikte kalmaz birliğe giren,
Gerçek kuldur ikisini bir gören,
Birisi Kuran'dır birisi evlat,

Selmani sözünden alana anlat,
Sözün dinlenirse yükselir kat kat,
Vallah billâh bu bir hak ve hakikat,
Birisi Kuran'dır birisi evlat,

338- AH MADDİYAT MADDİYET

Dedeler dervişler düzen olurdu,
Bozan sensin ah maddiyat maddiyet,
Sen olmasan kullar Hakk'ı bulurdu,
Azan sensin ah maddiyat maddiyet,

Seninle çalışır türlü cadılar,
Dünyayı karnına koymak arzular,
Yanlış yoldan yazılıyor yazılar,
Yazan sensin ah maddiyat maddiyet,

Mürşit olur yol bilmeyen ayılar,
Meclisi zapt eder kabadayılar,
Birbirine kazılmadı kuyular,
Kazan sensin ah maddiyat maddiyet,

Kimi dürüst halli, kimi azıyor,
Azan kişi ikrarını bozuyor,
Şair, ozan senin için yazıyor,
Ozan sensin ah maddiyat maddiyet,

Selmani'nin haklı sözü, koz olur,
Kâmil meclisinde, cahil yoz olur,
Bir gün gelir malın, mülkün toz olur,
Tozan sensin ah maddiyat maddiyet,

339- SIRADAN MEDET

Affeyle küllü günahım cümleyi yaradan medet,
 Tabipler tabibi sensin kurtar bu yaradan medet,
 Senden başka kimsem yok sensin kolum, kanadım ah,
 El aman şahların şahı ayırma sıradan medet,

Yüz yirmi dört bin nebiden hem cümle enbiyalardan,
 İsterim derdime çare erenler evliyalardan,
 Bunca şehidi şüheda mürüvvet et riyalardan,
 Okunan natığı samit ah ile karadan medet,

Kim cenginde Mustafa'nın carına tez yeten sensin,
 Hayber'in kapısın göğe aşk ile hem atan sensin,
 Yine düşmüşler elinden rahmeyleyip tutan sensin,
 Mahrum etme bu kulunu bir katre curadan medet,

Dilimden bırakmam asla ben o sırrı penâhımı,
 Dilerim ki semalara çıkarsın şahım âhımı,
 Gaffar-üz- Zünup merdandır, bağışlasın günahımı,
 Terazide hafif etsin medet ol daradan medet,

Selmani'yim can bülbülüm öz bağıma kondurayım,
 Gece gündüz şeyda olup gülün ismin andırayım,
 Bu dem kalbim sarayında nur şemamı yandırayım,
 Şule versin Şirri Yezdan bize ol çiradan medet,

340- EL AMAN MEDET

Küllü günahımla alma canımı,
 Medet Şah-ı Merdan el aman medet,
 Muhammed Ali'ye kaynat kanımı,
 Medet Şah-ı Merdan el aman medet,

Hatice, Fatıma Güruh-u Naci,
 Şah Hasan, Hüseyin başımız tacı,
 Sizden olsun derdimizin ilacı,
 Medet Şah-ı Merdan el aman medet,

Zeynel Abidin'i yoldaş et bize,
 Gidelim Bakır'ın gittiği ize,
 İmam Cafer Sadık sığındık size,
 Medet Şah-ı Merdan el aman medet,

Musa Kazım, İmam Rıza hakkıyçın,
 Tâki'nin ettiği kaza hakkıyçın,
 Affet bizi gel Murtaza hakkıyçın,
 Medet Şah-ı Merdan el aman medet,

Ali Nâki olsun elim ilacı,
 Askeri'yi imdadıma salıcı,
 Mehdi ile bize çalma kılıcı,
 Medet Şah-ı Merdan el aman medet,

Selmani'yim bitmez ah ile vahım,
 Gel bir ihsan eyle gül yüzlü şahım,
 Mahşere kalmasın affet günahım,
 Medet Şah-ı Merdan el aman medet,

341- NARIN ELİNDEN MEDET

Bülbülü şeyda oluşum zarın elinden medet,
 Gamı efkârı bulmuşum yârin elinden medet,
 Yârime yar diyeliden sinem tutuşup yandı,
 Gonca gül gibi solmuşum narın elinden medet,

Aşk ateşi âşıkları elbet yakar, soldurur,
 Bağrı oda yanıkları iliminen doldurur,
 Kâmilleri sadıklara dar didarı buldurur,
 Hakk'ın darında kalmışım darın elinden medet,

Selmani'yim aşk pazarım bu dem açmak isterim,
 Cemale olup nazarım cevher saçmak isterim,
 Divitsiz yazı yazarım şerden kaçmak isterim,
 İsmi Hakk'a salmışım varım elinden medet,

342- EL AMAN MÜRÜVET

Ya Muhammed Ali ya Şah-ı Merdan,
Bağışla günahım el aman Mürvet,
Fatıma Ana'yı kurtaran dardan,
Bağışla günahım el aman Mürvet,

Medet Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli,
Şah Hasan, Hüseyin bir Nuru celi,
Mahrum olmaz seven İmam Zeynel'i,
Bağışla günahım el aman Mürvet,

İmam Bakır, İmam Caferi Kazım,
Ol İmam Rıza'dır Kuran-ı Azim,
Affet cürümümüz hep kusur bizim,
Bağışla günahım el aman Mürvet,

Muhammed Tâki'dir, tarikat şahı,
Aliyy'ün Nâki'dir âlemler mâhı,
Beşerdir kulunun çoktur günahı,
Bağışla günahım el aman Mürvet,

Hasan El Askeri kalbim çırası,
Muhammed Mehdi'nin Hamdi livası,
On dört masumu pak dertler devası,
Bağışla günahım el aman Mürvet,

Selmani Ali'dir şems ile mâhım,
On iki imam'çin ah ile vahım,
Gel bir ihsan eyle gül yüzlü şahım,
Bağışla günahım el aman Mürvet,

343- MÜRVET

Ben günahkâr kulum, çoktur günahım,
 El aman, el aman, el aman Mürvet,
 Halim sana malum gül yüzlü şahım,
 El aman, el aman, el aman Mürvet,

Âşık sever güzellerin şahını,
 Durduramaz feryadını âhını,
 Yalvarmak yok eder kul günahını,
 El aman el aman el aman Mürvet,

Sen Züleyha ol da ben Yusuf Kenan,
 Bu kadar kaydadı kanımız inan,
 Adına sahip ol ey nazlı canan,
 El aman, el aman, el aman Mürvet,

İstemem dünyanın cila süsünü,
 Bülbülden öğrendim inlemesini,
 Bir kez daha dinlet bülbül sesini,
 El aman, el aman, el aman Mürvet,

Bir daha bir yerde görüşsek n'olur,
 Arayan Leyla'sın Mevla'sın bulur,
 Gönül alan candan Hak razı olur,
 El aman el aman el aman Mürvet,

Selmani der hatır hürmete geldim,
 Cevahirden olan servete geldim,
 Medet Mürvet dedim Mürvet'e geldim,
 El aman el aman el aman Mürvet,

344- KIZILBAŞ

Kızılbaş denmiş adımız,
 Varsın desinler Kızılbaş,
 O ad bizim ecdadımız,
 Varsın desinler Kızılbaş,

Cahillerin akli yetmez,
 Bu unvanın sonu bitmez,
 Bizim zorumuza gitmez,
 Varsın desinler Kızılbaş,

Girmem nankör savaşına,
 Söylensin dursun boşuna,
 Ali taç vurdu başına,
 Varsın desinler Kızılbaş,

Selmani sever sayarım,
 Gerçek insana uyarım,
 Dendikçe gurur duyarım,
 Varsın desinler Kızılbaş,

345- SOĞAN KEBABI

Domuz gribinden kurtulmak için,
Soğan kebabını bol yen vatandaş,
Derdin garibinden kurtulmak için,
Soğan kebabını bol yen vatandaş,

Soğanları kesip takın ki şişe,
Taze etler ile birlikte pişe,
Bol bol yiyelim ki yarasın işe,
Soğan kebabını bol yen vatandaş,

Bilmem ki aslına nasıl erdiler,
Televizyonlardan haber verdiler,
Bol bol yenmesini mafık gördüler,
Soğan kebabını bol yen vatandaş,

Selmani sağlıkçı verirse karar,
Elbette garipler bir çare arar,
Soğan satanların işine yarar,
Soğan kebabını bol yen vatandaş,

346- PARAYI KARDAŞ

Ömrümüzü yakamıza dikmedik,
Fazla uzatmayın arayı kardaş,
O kadar pirimi boşa ekmedik,
Ölse kim alacak parayı kardaş,

Garip gönlüm geç vakitte uyandı,
Uyansa da gözler kana boyandı,
Yaşım geldi altmışlara dayandı,
Kapatın açılan yarayı kardaş,

Gözüm yoktur azda, çokta, noksanda,
Yaş sayısı bir değildir insanda,
Emekli olursun dendi doksanda,
Bire atlatmayın sırayı kardaş,

Derdimi dökmeye boşluk bulunmaz,
Gün olur gelmeye harçlık bulunmaz,
Her zaman insanda hoşluk bulunmaz,
Rahatsız etmeyin burayı kardaş,

Selmani'nin hayalini düşünö,
Kötü kader bırakmıyor peşini,
Bu gelmede bari yapın işini,
Zora koşman bahtı karayı kardaş,

347-ÇALIŞ

Gönül Beytullah'tır gönülü yıkma,
Elinden geldikçe kurmaya çalış,
Gerçek rıza alıp rızadan çıkma,
İkrarında sabit durmaya çalış,

Allah her insana vermez ilimi,
Makbul olan akıllı mı deli mi?
Hak mihmanı Ali midir Veli mi?
Fehmedip sırrına varmaya çalış,

Hikmet çeşmesinden dolayım dersin,
Hakkı hakikati bulayım dersin,
Olgun ocak oğlu olayım dersin,
Fakirin halini sormaya çalış,

Aşk ile pervane döneyim dersin,
Yüksekte engine ineyim dersin,
Hırsı nefsi kini yeneyim dersin,
Bet nefsin boynunu vurmaya çalış,

Selmani'nin dersi ak mı karamı,
Dedem ağa ile açma aramı,
Şu kalbimde gizli açan yaramı,
Tabip isen el vur sarmaya çalış,

348- SÖZÜNÜN ERİ KALMAMIŞ

Bugün ben bir işe tecrübe ettim,
Doğrunun dünyada yeri kalmamış,
Çok doğru sözlüler sözüne gittim,
Ne yazık sözünün eri kalmamış,

Yürüyenler doğruların izinde,
Olur mu hiç eğrilerin gözünde,
Ne var ise hep dünyanın yüzünde,
Yeraltında hiç cin peri kalmamış,

Eğrileri elde tutmuş tutanlar,
Doğruyu yabana atmış atanlar,
Helal kazancına haram katanlar,
Ulaşmış zirveye geri kalmamış,

Yalancılar acı acı esmişler,
Dürüstlüğü suç bilerek küsmüşler,
Cenneti alaya tapu kesmişler,
Doğrulardan Gilman, Huri kalmamış,

Selmani hayalen geri kalan az,
İnsanlığın derinine dalan az,
Manevi inancı ele alan az,
Eski inançların biri kalmamış,

349- GEL YETİŞ

Alevi'yi çevre dışı eden var,
 Medet Mürvet mehdi resul gel yetiş,
 Çıkar için batıl yola giden var,
 Medet Mürvet mehdi resul gel yetiş,

Hak Muhammed Ali soyu hakkıyçün,
 Erenlerin güzel huyu hakkıyçün,
 Ehli beytin yüzü suyu hakkıyçün,
 Medet Mürvet mehdi resul gel yetiş,

Tez gel Şah-ı Merdan Ali hakkıyçün,
 Hünkâr Hacı Bektaş Veli hakkıyçün,
 Balım Sultan Kızıl Deli hakkıyçün,
 Medet Mürvet mehdi resul gel yetiş,

Enbiyanın evliyanın hakkıyçün,
 Şule veren nur ziyanın hakkıyçün,
 Bir cenabı kübriyanın hakkıyçün,
 Medet Mürvet mehdi resul gel yetiş,

Abı hayat ab zülalin hakkıyçün,
 Zikir eden lebi lâlin hakkıyçün,
 Kündü Kur'an zülcelâlin hakkıyçün,
 Medet Mürvet mehdi resul gel yetiş,

Helalin nimeti aşî hakkıyçün,
Bunca şehitlerin naşı hakkıyçün,
İmam Hüseyin'in başî hakkıyçün,
Medet Mürvet mehdi resul gel yetiş,

Selmani âlemler mâhî hakkıyçün,
Bağrı yanıkların âhî hakkıyçün,
Şirri Yezdan şahlar şahî hakkıyçün,
Medet Mürvet mehdi resul gel yetiş,

350- ECDADIM KÜSMÜŞ

Beni teklif etmen sakın camiye,
Ben değil olanca ecdadım küsmüş,
Alevi yürümez yakın camiye,
Çünkü yürüdüğü her adım küsmüş,

Kanlı katil bir araya dolunca,
Kible denen taş duvarı bulunca,
Şah-ı Merdan Ali şehit olunca,
Ağlayan gözlerim feryadım küsmüş,

Mümin kardeş derdimiz çok derinde,
Zerre kadar insaf yokmuş birinde,
Katillik olur mu taat yerinde,
Kökenim, ışıknım, kanadım küsmüş,

Ne biçim ibadet ne biçim bir din?
Bunu kabul etmez her vicdan her din,
Âşıkların piri Zeynel Abidin,
Ta o zaman pirim üstadım küsmüş,

Allah şahit tarihlerde ispattır,
Uzak durmak bize hak hakikattir,
Alevi olana bu bir irşattır,
Selmani inancım irşadım küsmüş

351- ADI BOZULDU

Dinleyin erenler beyan eyleyim,
Doğruluk, dürüstlük adı bozuldu,
Gerçektir sözlerim size söyleyim,
Zamane halkının tadı bozuldu,

Genci, ihtiyarı içmekte rakı,
Doldurur rakıyı hal bilmez saki,
Muhammed, Ali'den yoktur idraki,
Sıyrıldı hayâsı udu bozuldu,

Beyhude konuşur genci kocası,
Dedesi, dervişi hacı hocası,
Şeytanlıkta geçer gündüz gecesi,
Vaizi, müftüsü kadı bozuldu,

Hilâfım yok, sözüm söylerim candan,
Ayırmasın şahım kâmil insandan,
Habersiz oldular ikrar, imandan,
Yaranı, yoldaşı, yâdı bozuldu,

Selmani der bir gaflete dalınmış,
Hayal denizine gemi salınmış,
Damızlıklar bozuk kandan çalınmış,
Temiz maya tutmaz; sütü bozuldu,

352- ÇALANLARI DUYDUN MU?

Yirmi yedi Ağustos İncirtepe'de,
Gece olan talanları duydun mu?
Gerçek olay, kalmayınız şüphede,
Halkı derde salanları duydun mu?

Hırsız iyi hazırlamış tüzüğü,
Eve girmiş çalaraktan müzüğü,
Bir kadının parmağından yüzüğü,
Uyur iken çalanları duydun mu?

Uyuyanlar uykusunun bolundan,
Çıtırı duymamış sağı solundan,
O kadının kollukları kolundan,
Duyurmadan alanları duydun mu?

Yazarımız iyi dinlen burayı,
Bir fakire açtılar bu yarayı,
Hep almışlar evde olan parayı,
Eli bomboş kalanları duydun mu?

Mevla'm fırsat verme o hırsızlara,
Fırsatı buldukça gelir hızlara,
Selmani der gelinlere kızlara,
Büyük örnek olanları duydun mu?

353- OLUR MU?

Ey Türkoğlu din harici olana,
Toprak namus teslim etmek olur mu?
Zorbalıkla yurttan üsler alana,
Toprak namus teslim etmek olur mu?

Görünüşte Türkiye'ye dost diyor,
Hesabına gelmeyince sus diyor,
Üstelik park genel evi istiyor,
Toprak namus teslim etmek olur mu?

Sanmayın ki bu bizlere yarıyor,
Yavaş yavaş her tarafı sarıyor,
Petrolleri başkaları arıyor,
Toprak namus teslim etmek olur mu?

Sözde yurttan beş altı ay kalacak,
Türk'ün tezkeresi destek olacak,
Anlaşıldı tamam teslim olacak,
Toprak namus teslim etmek olur mu?

Mehmetçiği neden yıkıp yakalım,
İş işten geçmeden karşı çıkalım,
Bu illetin çaresine bakalım,
Toprak namus teslim etmek olur mu?

Önlemek milletin, devletin işi,
Dünya istemiyor harbe girişi,
Yakmasın milleti düşman ateşi,
Toprak namus teslim etmek olur mu?

Allah fırsat verme kalbi hayına,
Aldanman ABD er subayına,
Selmani uyarı verem yayına,
Toprak namus teslim etmek olur mu?

354- KURTULUR MU?

Âşık olan Sarı Gül'e,
Gül derdinden kurtulur mu?
Aşk elinden düşen dile,
Dil derdinden kurtulur mu?

Derdi uzar şarktan garba,
Kader ile giren harbe,
Akrabadan yiyen darbe,
El derdinden kurtulur mu?

Aşksız olan bizi taşlar,
Gayrı ateşlerle haşlar,
Gözlerinden döken yaşlar,
Sel derdinden kurtulur mu?

Bitirir mi dert efkârı,
Zarardan az eden karı,
Estiren hazan rüzgârı,
Yel derdinden kurtulur mu?

Selmani kaynayıp pişen,
Dertsiz derdini deşen,
Nefsin tuzağına düşen,
Bel derdinden kurtulur mu?

355- EV DOMUZU MU?

İnsanlara grip salan domuzlar,
Dağ domuzu mudur ev domuzu mu?
Yakalanan canlar ağlayıp sızlar,
Dağ domuzu mudur ev domuzu mu?

Dağda mı evde mi hiçbir soran yok,
Sorulsa da bilincine varan yok,
İncelenip üzerinde duran yok,
Dağ domuzu mudur ev domuzu mu?

İkisi bir olup hızlanmış mıdır?
Evdeki yetişip gizlenmiş midir?
Dağdakiler gibi yozlaşmış mıdır?
Dağ domuzu mudur ev domuzu mu?

Kimisi hamsi yer kimi yaş gıda,
Birisi tesirli biri boş gıda,
Ölen öldü gitti kalan kuşkuda,
Dağ domuzu mudur ev domuzu mu?

Selmani ister mi muzur çok olsun,
Dilerim dert bitsin huzur çok olsun,
Belleklerde şüphe yok olsun,
Dağ domuzu mudur ev domuzu mu?

356- BENGİSU

Mevla'nın verdiği dünya yemişi,
Dostum Muhammed'in kızı Bengisu,
Bir deme söyleyim bugün burada,
Devam etsin dostun sözü Bengisu,

Âşık bilir âşıkların halını,
Âşıklar pak eder Hakk'ın yolunu,
Verseler istemez dünya malını,
Her zaman gönlümün gözü Bengisu,

Yaradan erdirdin uzun murada,
Âşık bakam nasıl söyler arada,
Babasıyla sohbetim var burada,
Onun için çaldım sazı Bengisu,

Âşık olan eder güzelin methi,
Her zaman buyruktan alır himmeti,
Evlattır babanın tadı lezzeti,
Ağzında ekmeği tuzu Bengisu,

Selmani'yim yandım ben bir közünen,
Gönüller eğledim sohbet sözünen,
Dilerim babası çalsın sazınan,
Getirsin baharı yazı Bengisu,

357- PARAYA DÖNDÜ

Kaptan olup dalmış idim deryaya,
Sefinem yüzmeyip karaya döndü,
Bir göz attım cem evine camiye,
Bütün ibadetler paraya döndü,

Beyit okusan da alınır para,
Âşıkların bahtı ezelden kara,
Açılmıştı kalpte ufak bir yara,
Bu yara onulmaz yaraya döndü,

Benimseyen yoktur pek doğruları,
Başta tutulmakta söz uğruları,
Hafif yollu olan baş ağrıları,
Günden güne artıp saraya döndü,

Ta atı kaldırmış menfaatle kâr,
Bu yüzden gerçekler edilir inkâr,
Ne kadar var ise sazıcı sanatkâr,
Paralı kanalda sıraya döndü,

Büyüklerle bir hal danışılmıyor,
Dertsizlere dertler yanaşılmıyor,
Kibirli insanla konuşulmuyor,
Acı acı esen boraya döndü,

İbrişimden üstün tutarlar bezi,
Enginlikten kimse saymıyor bizi,
Gerçek bir âşığın geçerli sözü,
Terazide hafif daraya döndü,

Selmani vazife göreyim derken,
Bir gönüle göze gireyim derken,
Herkese bir ışıık vereyim derken,
Gamlı gönlüm sönmüş ıraya döndü,

358- DÖNDÜRDÜ

İnsan kanı kurban kanı birleşip,
 Bu bayramı kan gölüne döndürdü,
 Canlarını kurtarmaya zorlaşıp,
 Bu bayramı kan gölüne döndürdü,

İki kıyım birbirine eklenen,
 Kesilen kurbandan hayır beklenen,
 Sevap edem derken günah yüklenen,
 Bu bayramı kan gölüne döndürdü,

Kaçan hayvanlara kurşun sıkanlar,
 Bacakların kesip yere yıkanlar,
 Kutsal bayram diye sahip çıkanlar,
 Bu bayramı kan gölüne döndürdü,

Kurban kesmek sevap diye duyanlar,
 Allah için kesenlere uyanlar,
 Duasız tekbirsiz cana kıyanlar,
 Bu bayramı kan gölüne döndürdü,

Manevi inançtan gıda almayan,
 Evladına kıyıp bıçak çalmayan,
 Canı kurban mal tercüman olmayan,
 Bu bayramı kan gölüne döndürdü,

Kınar bizi halimizi görenler,
Kınamadan razı olmaz erenler,
Boşuna kurbana para verenler,
Bu bayramı kan gölüne döndürdü,

Selmani der n'olur korkun Allah'tan,
Haberiniz olsun sırrı penahtan,
Hayır, bilip kaçmayanlar gûnahtan,
Bu bayramı kan gölüne döndürdü,

359- KALAN ÖMRÜMÜ

Cananım manevi bir dostluk kursak,
Uğrunda harcasam olan ömrümü,
Bağlanıp bir ikrar üstüne dursak,
Seninle bitirsem kalan ömrümü,

Ne dert bitip ne de çile doluyor,
Görenler diyor ki sana n'oluyor,
Şu ömrümün çiçekleri soluyor,
Ne olur yeşertsen solan ömrümü,

Güzelim gül yüzün bana döndürsen,
Gözlerimden akan yaşı dindirsen,
Selmani der yedi yaşa indirsen,
Altmışı, yetmişi bulan ömrümü,

360- YÜRÜ

Dünyanın varına aldanan insan,
Maddi ile maneviye bir yürü,
Cenabı Mevla'yı umursar isen,
İkisini bir ayarda sür yürü,

Maddiyet şanadır, manevi cana,
Bunlar ata, ana olur insana,
Hayır ile şerri, bildirir sana
Vakti iken manasına er yürü

Maneviyle gider, gönül darlığın,
Belli olur yaratana yarlığın,
Şayet şerre çalışırsa varlığın,
Gafil olma şer defterin dür yürü,

Maddiyatı çok konuşma dilinde,
Gönlün dolanmasın kızda gelinde,
Hayır da elinde şer de elinde,
İster hayır iste ister şer yürü.

Maneviye seven, kurtulur şerden,
Alır nasibini bir gerçek erden,
Selmani der, himmet alınca pirden,
Canını canana kurban ver yürü.

361- EVLADINI SEV

Muhammed adını taşımak için,
Adından ziyade evladını sev,
Nuru ile kalbin ışımak için,
Adından ziyade evladını sev,

Hak nasip etmiştir sana bu adı,
İnançsızın sevmemektir inadı,
Muhammed torunu Ali evladı,
Adından ziyade evladını sev,

Bizlere emanet Kur'an ve evlat,
Bunları sevmektir hak ve hakikat,
Seversen yükselir derecen kat kat,
Adından ziyade evladını sev,

Cenabıhak sözü yazdıran bana,
Emanet denildi nebi zişâna,
Sevdiğim Muhammed tavsiyem sana,
Adından ziyade evladını sev,

Selmani der sırrın agâhı oldum,
Ben de bilemedim ne idim n'oldum,
Bu ilmi bunları sevmekle buldum,
Adından ziyade evladını sev,

362- ANLAMAZ

Nefsi ile cenk etmeyen merdi meydan anlamaz,
 Mürşide biat etmeye edep, erkân anlamaz,
 Muhammed Ali den miras kaldı bize tarikat,
 Dört kapıyı kırk makamı kavmi şeytan anlamaz,

Hüseyin'i Kerbelâ'nın düş olmayan yasına,
 Katlanamaz Hak Teâlâ'nın derdine belâsına,
 Asla agâh olamazlar bu ilmin deryasına,
 Lâl-i mercanı bulmayan gevheri kan anlamaz,

Nefsi yenen aldanır mı bu fenanın tadına?
 Katledenler nefsi şumu koşulmaz inadına,
 Kim ki candan rıza vermez Haydar'ın evlâdına,
 Ehli Beyti candan sevmez Şah-ı Merdan anlamaz,

Kardeşleri gör n'eyledi ol Yusuf u Kenan'ı,
 Kuyuya attılar ama Mevlâ korudu onu,
 Bezirgân gelip kurtardı öyle buldu imkânı,
 Bu hali bilmeyenler Yusuf Kenan anlamaz,

Ey Selmani arif olup bil Allah-u Teâlâyı
 Münkirler lâ deseler de sen zikreyle illâ'yı,
 İnsanların cemalinde görmeyenler Mevlâ'yı,
 Cavidan ilmüne erip Şirri Yezdan anlamaz,

363- HAZRETİ OLAMAZ

Kuran-ı Kerim'de adı geçmeyen,
Takma isimler hazreti olamaz,
Ali evladına değer biçmeyen,
Takma isimler hazreti olamaz,

İnsanlara gayrı gözle bakanlar,
Nefsin ateşine cismin yakanlar,
Kendine hazreti isim takanlar,
Takma isimler hazreti olamaz,

Taklit olur, bu ad erilmeyince,
Bir keşfi keramet görülmeyince,
Cenabı Allah'tan verilmeyince,
Takma isimler hazreti olamaz,

Hazreti demek Allah'a mahsus,
Bir de Âdem Safiyullah'a mahsus,
Hak Muhammed Resulullah'a mahsus,
Takma isimler hazreti olamaz,

Selmani hazretlik Ali'ye hastır,
Fatma ana gibi uluya hastır,
Cümle nebi cümle veliye hastır,
Takma isimler hazreti olamaz,

364- KİN OLMAZ DİN OLMAZ

Alevi adını taşıyan kardeş,
 Alevi'de kibir olmaz kin olmaz,
 Alevi nefsiyle etmeli savaş,
 Kibirlide iman olmaz din olmaz,

Gerçek Aleviler helal yer içer,
 Ehli beyti sever gayriden geçer,
 İnsanlıkla yaşar insanca göçer,
 Münkerli, Nekirli korkunç sin olmaz,

Alevi yoluna doğru giderse,
 Can çıkmadan komşu hakkın öderse,
 Sağlığında ruhun insan ederse,
 Ruhu esfel şeytan olmaz cin olmaz,

Alevi'yim derse bir yerde biri,
 Olamaz kalbinden silmezse kiri,
 Özünden habersiz yaşayan diri,
 Canlı mı cansız mı hiç emin olamaz,

Selmani kendinden ola gör emin,
 Boşuna geçirme süre gör ol emin,
 Alevi'ye cemde verilir yemin,
 Bu yemin pek kolay bir yemin olmaz,

365- OLMAZ

Ne umarsın muhannetten kerimi,
 Keremsizden yaren olmaz, yar olmaz,
 Yükletir üstüne derdi veremi,
 Dert verenden zarar gelir, kâr olmaz,

Hoş görülü olup yüzü gülmeyen,
 Dert ehli olanın halini bilmeyen,
 Ağlayan gözlerin yaşını silmeyen,
 Aşk muhabbetle bir karar olmaz,

Kendini pul gibi yerlere saçma,
 Candan seven canı terk edip kaçma,
 Her olur olmaza derdini açma,
 Bu zaman halkında beh pazar olmaz,

Âşık olan içmese de sarhoştur,
 Teselli et gamlı gönlünü coştur,
 Boş hayalin sonu borandır kıştır,
 Bu öyle bir kış ki yaz bahar olmaz,

Gerçek dosttur sevip içe sayanlar,
 Bin derdimi bire üçe sayanlar,
 Sefil Selmani'yi hiçe sayanlar,
 Allah'ın indinde berhudar olmaz,

366- OLMAZ

Yası matem sohbetinde,
 Ey erenler yarış olmaz,
 Yarış olan bir toplumdan,
 Kemlik doğar barış olmaz,

Gören gözün göz hakkı var,
 Temiz özün öz hakkı var,
 Her insanın söz hakkı var,
 Halkı basit görüş olmaz,

Pir mikrofon kiralıyor,
 Özün halka aralıyor,
 Yanan kalbi karalıyor,
 Böyle yara sarış olmaz,

Engin olmak bize Hak'tan,
 Sözleri söyletir yoktan,
 Özü çürük bağırsaktan,
 Yaya taksan kiriş olmaz,

Kalpler nurla dolmayınca,
 Aşkla yüzler solmayınca,
 Gönül engin olmayınca,
 Yüce Hakk'a varış olmaz,

Türap ferdin anasıdır,
Gerçek sözün manasıdır,
Gönül Hakk'ın binasıdır,
Tamir olur kırış olmaz,

Selmani halk derilmezse,
Hak sırrına erilmezse,
Bize meydan verilmezse,
Asla alış veriş olmaz,

367- VELİSİZ İBADET OLMAZ

Ben hocamdan böyle aldım dersimi,

Alisiz Velisiz ibadet olmaz,

Ali Veli ibadetin temeli,

Alisiz Velisiz ibadet olmaz,

Evvel ahir batın zahir Ali'dir,

Sırrı Balım Sultan Kızıl Deli'dir,

Mucizât sahibi Bektaş Veli'dir,

Alisiz Velisiz ibadet olmaz,

Abdal Musa Sultan hem Seyit Ali,

Evliyalar bilir o yeşil eli,

Âşıklar başında estirir yeli,

Alisiz Velisiz ibadet olmaz,

Şah İbrahim Veli Şah Mahmut Veli,

Mağripten maşrığa uzanır eli,

Ben bu sırra erip bildim bileli,

Alisiz Velisiz ibadet olmaz,

Hem Aliyullah'tır hem Veliyullah,

Ali'yle Veli'de tecelli Allah,

Mazhar-ül Acayip denildi billâh,

Alisiz Velisiz ibadet olmaz,

Ali'dir Allah'ın zahiri adı,
Ehli Beyit hep bu adın evladı,
İnkârcılar etseler de inadı,
Alisiz Velisiz ibadet olmaz,

Selmani der bilmeyene demeli,
İnançlının dürüst olur emeli,
Ali'dir bu insanlığın temeli,
Alisiz Velisiz ibadet olmaz,

368- GÖNÜL KIRILMAZ

Gönül kırmak huyum değil,
Kırılmaz gönül kırılmaz,
Bir görüşte verdim meyil,
Durulmaz gönül durulmaz,

Acı çektim acı oldum,
Çok derdin ilacı oldum,
Sen ceylan ben avcı oldum,
Vurulmaz gönül vurulmaz,

Özüm gönlüm sevgim mertte,
Aşk elinden başım dertte,
Duydum evin Esenyurt'ta,
Varılmaz gönül varılmaz,

Koklasa idim güllerden,
İsmim düşmezdi dillerden,
Adını sorsam ellerden,
Sorulmaz gönül sorulmaz

Selmani der duydum adın,
Su gibi coştun kaynadın,
Ben saz çaldım sen oynadın,
Yorulmaz gönül yorulmaz,

369- DİRDİNDEN KİRTULMAZ

Mecnun, Leyla deyip düştü çöllere
 Çöle düşen çöl derdinden kurtulmaz
 Seveda çeken elbet düşer dillere
 Dile düşen dil derdinden kurtulmaz

Dile düşen âşık ah çeker elbet,
 Leyla'sın arayan çekmez mi zahmet,
 Âşığın kısmeti diyarı gurbet
 Ele düşen el derdinden kurtulmaz,

İlden ile ömür harcar ilinen,
 Çalar sazı gönöl eğler dilinen,
 Bile ağlar dertli öten telinen,
 Tele düşen tel derdinden kurtulmaz,

Tellere karışır âşığın sesi,
 Ömürü bitirir bitmez çilesi,
 Aşk rüzgârı deneni âşık nefesi,
 Yele düşen yel derdinden kurtulmaz,

Selmani sevdası olan yellerde,
 Bülbul gibi figan eder güllerde,
 Bir katre bir derya olsa sellerde,
 Sele düşen sel derdinden kurtulmaz,

370- DOYULMAZ

Gönül bahçesinde canlı gül biter,
 Koklamaya sevmelere doyulmaz,
 Yakar ne ateş var ne duman tüter,
 Koklamaya sevmelere doyulmaz,

O gülün dikenini tatlı acıdır,
 Yumuşaktır sertten fazla acıdır,
 Koklayıp sevmenin herkes acıdır,
 Koklamaya sevmelere doyulmaz,

Acı tatlı diken ağızda dildir,
 Bilmeyen canları ikaz et bildir,
 Nasıl bir bahçedir nasıl bir güldür,
 Koklamaya sevmelere doyulmaz,

Kökü gökte yere olan dalı var,
 Manası acayip müşkül hali var,
 Arısı var, çiçeği var, balı var,
 Koklamaya sevmelere doyulmaz,

Bu bahçenin nurdur her bir köşesi,
 Hep bunda bitmekte beyi paşası,
 Gülü koklayanın artar neşesi,
 Koklamaya sevmelere doyulmaz,

Hem cevher hem nurdur bahçenin adı,
Can bülbülü konar eder feryadı,
Hiçbir Őeyde yoktur lezzeti tadı,
Koklamaya sevmelere doyulmaz,

Duyurmak bu kadar geldi elimden,
Aşk ehli olanlar anlar dilimden,
Selmani der doymak olmaz g l mden,
Koklamaya sevmelere doyulmaz,

371- İNANMAZ

Âşık Selmani'ye inanmayanlar,
Elli yedi binlere de inanmaz,
Gaflet uykusundan uyanmayanlar,
Elli yedi binlere de inanmaz,

Elli yedi bin can doğdu anadan,
Beyitler söyleyip göçtü dünyadan,
Bunları bilip de sevmeyen nadan,
Elli yedi binlere de inanmaz,

Müminler kalbinde gizleyip tutan,
İrfan sohbetinde gevherin satan,
Yedisini sevip kalanı atan,
Elli yedi binlere de inanmaz,

Manaya mantığa akli ermeyen,
Gerçek erenlere meyil vermeyen,
Hepisini bir göz ile görmeyen,
Elli yedi binlere de inanmaz,

Kin kibiri atıp kalbin silmeyen,
Ölmeden evvela nefsi ölmeyen,
Dört kapıyı kırk makamı bilmeyen,
Elli yedi binlere de inanmaz,

Hikmet çeşmesinden kabı dolmayan,
Ehli beytin aşkı ile solmayan,
On iki hizmette eli olmayan,
Elli yedi binlere de inanmaz,

Evliya sırrını yâda yayanlar,
Verdiği ikrardan geri cayanlar,
Sefil Selmani'yi hiçe sayanlar,
Elli yedi binlere de inanmaz,

372- KURAN OKUNMAZ

Kuran'ı çevirmen yeni Türkçeye,
Yeni Türkçe ile Kuran okunmaz,
Önem veren olmaz Elif'e Be'ye,
Yeni Türkçe ile Kuran okunmaz,

Kuran kıratı ayete göre,
Kabul olunması niyete göre,
Kör körüne olan gayrete göre,
Yeni Türkçe ile Kuran okunmaz,

İsterse çok dürüst olsun niyetler,
Okunurken belli olur zayetler,
Arapçaya ayarlanmış ayetler,
Yeni Türkçe ile Kuran okunmaz,

Bu sözleri duyan sözümü tutsa,
En yüksek tahsille kendin okutsa,
Bütün ilimleri cildiyle yutsa,
Yeni Türkçe ile Kuran okunmaz,

Selmani'yim buna çok zekâ yordum,
Nice âlimlerden manalar sordum,
Kuran okumanın farkına vardım,
Yeni Türkçe ile Kuran okunmaz,

373- BULUNMAZ

Sevdiğim sevdasız başta,
 Duman bulunmaz bulunmaz,
 Güzellik olmayan kaşta,
 Keman bulunmaz bulunmaz,

Halimizi danışmaya,
 Derdimizi yanıştırmaya,
 İçli dışlı konuşmaya,
 Zaman bulunmaz bulunmaz,

Sevenden uzak kaçanda,
 Pul diye yere saçanda,
 Âşığa yara açanda,
 İman bulunmaz bulunmaz,

Arzumânım Sarı Gül'de,
 Varlığım sanırdım elde,
 Münevver olan gönülde,
 Güman bulunmaz bulunmaz,

Bu aşk beni koydu hızda,
 Gönül gezer gelin kızda,
 Selmani der ikrarsızda,
 Aman bulunmaz bulunmaz,

374- ELİM DURMAZ

Daha söz yazmayım dedim,
 Elim durmaz dilim durmaz,
 Arayı bozmayım dedim,
 Dilim durmaz elim durmaz,

Aşk ateşi kalbim yakar,
 Sevem derken gönül yıkar,
 Gözlerimden kan yaş akar,
 Selim durmaz selim durmaz,

Sevem desem gülüm küser,
 Arada bazı gülümser,
 Başımda bir rüzgâr eser,
 Yelim durmaz yelim durmaz,

Boşuna geçtikçe çağlar,
 Deli gönlüm kara bağlar,
 Ben ağlarken saz da ağlar,
 Telim durmaz telim durmaz,

Selmani'ye bir müjde ver,
 İstersen geç istersen er,
 Ölsem ruhum Sarı Gül der,
 Ölüm durmaz ölüm durmaz,

375- TAŞLARI DA YAZ

Kuyruğa dizilen çeşme başında,
Doluları da yaz, boşları da yaz,
Keşik kavgasında su savaşında,
Arkadan atılan taşları da yaz,

Çekişen kadınlar tutunca taşla,
Hepsi ete değer hiç gitmez boşa,
Herkiler kovalar indikçe başla,
Herkiyle kırılan başları da yaz,

Su alanlar sulanıp da kananda,
Almayanlar susuz geri dönende,
Kurunun yanında yaşlar yananda,
Kurularla yanan yaşları da yaz,

Kavga iyi olmaz ey vatandaşlar,
İnsanlık dışıdır böyle savaşlar,
Macera yaratır beyinsiz kuşlar,
Söz tesir etmeyen kuşları da yaz,

Tanrı akıl versin cahil kullara,
Karıyı uşağı döker yollara,
Şikâyet olunca karakollara,
Yumrukla dövülen döşleri de yaz,

376- GÖNÜL GEÇMEZ

Sarı Gül'üm bu sevdadan,
Ben geçerim gönül geçmez,
Nazlı yâri aramadan,
Ben geçerim gönül geçmez,

Aş dediğin gizli bir ok,
Sefasından cefası çok,
Vazgeçmenin çaresi yok,
Ben geçerim gönül geçmez,

Böyle değildim ezelden,
Benzim fark olmaz gazelden,
Senin gibi bir güzelden,
Ben geçerim gönül geçmez,

Değme güzele dost demem,
Manasız söze has demem,
Dediysem de vazgeçmemem,
Ben geçerim gönül geçmez,

Aşk ehlinin suyuna git,
Selmani der menzile yet,
Bizi böyle idare et,
Ben geçerim gönül geçmez,

377- GAYRI AŞKA BENZEMEZ

Allah aşkı ile sevdim ben seni,
Benim aşkım gayrı aşka benzemez,
İster amca ister baba bil beni,
Benim aşkım gayrı aşka benzemez,

Dost senin adını beyaz gül taktım,
Dünyaya geleli gülmedi bahtım,
Ben kendimi Tanrı aşkıyla yaktım,
Benim aşkım gayrı aşka benzemez,

Gizli tutalım ki eller bilmesin,
Aşkı bilmeyenler bize gülmesin,
Hatırına gayrı aşklar gelmesin,
Benim aşkım gayrı aşka benzemez,

Selmani der aşkın hocası olmaz,
Düşenlerin gündüz gecesi olmaz,
Aşk ehlinin genci kocası olmaz,
Benim aşkım gayrı aşka benzemez,

378- TÜRKÜSÜ ÖLMEZ

Hiçe saymayalım halk müziğini,
Türklük ölmedikçe türküsü ölmez,
Takip etmek yanlış, el tüzüğünü
Türklük ölmedikçe türküsü ölmez

Bugünü yaşarken düşün yarını,
Düşürmeyip Türk'ün itibarını,
Yaşatalım bu halk sanatlarını,
Türklük ölmedikçe türküsü ölmez,

İzleyip anlamlı söz yazarları,
Bir kenara atıp iş bozanları,
Niçin susup kalsın halk ozanları,
Türklük ölmedikçe, türküsü ölmez,

Sanata buradan doğar ışıklar,
Lakin fark edemez akli kaçıklar,
Emek verip beste yapar âşıklar,
Türklük ölmedikçe türküsü ölmez

Âşıklar girince festivallere,
Sözler söyler ayrı ayrı dallara,
Selmani hayrandır seven kullara,
Türklük ölmedikçe türküsü ölmez,

379- BİLİNMEZ

Beyaz gülüm âşığına bir buse,
 Vermeyince sevdiğimiz bilinmez,
 Bağında açılan gonca gülleri,
 Dermeyince sevdiğimiz bilinmez,

Ne var ne yok hep söyledim özümü,
 Çekinmeden içten gelen sözümü,
 Beyaz gülüm yüzlerine yüzümü,
 Sürmeyince sevdiğimiz bilinmez,

Hakk'ın emri ile buldum dostumu,
 Dostum anlar düşüncemi kastımı,
 Yüzdürüp de yar yoluna postumu,
 Sermeyince sevdiğimiz bilinmez,

Beyaz gülüm senle öğrendim varı,
 Yoku var etmekmiş âşığın karı,
 Sevdamıza gizli gönül hisarı,
 Örmeyince sevdiğimiz bilinmez,

Kendin üzme cahil insan haltına,
 Sarraf olan kıymet verir altına,
 Selmani der bir örtünün altına,
 Girmeyince sevdiğimiz bilinmez,

380- GERİ DÖNMEZ

Boş yere kendini üzme,
Giden ömür geri dönmez,
Yarı yaşta candan bezme,
Giden ömür geri dönmez,

Helal yiyip helal içir,
Ruhu insanlıkla göçür,
Kalan günleri hoş geçir
Giden ömür geri dönmez,

Zarîf olup incelmeyi,
Neşelenip dincelmeyi,
Gönül ister gencelmeyi,
Giden ömür geri dönmez,

Selmani der Belkıs Hanım,
Sevenlere kaynar kanım
Bende isterim ya canım
Giden ömür geri dönmez

381- ÖN VERMEZ

Canlar var olası liderlerimiz,
 Satmak bilmez satana da ön vermez,
 Muhammed Ali'nin doğru yolunu,
 Tutmak bilmez tutana da ön vermez,

Öğüt versen bile gelmez imkâna,
 Hiç idraki yoktur gevheri kana,
 Evliya ceminde edep erkâna,
 Yatmak bilmez yatana da ön vermez,

Herkes ister muhabbetin hasını,
 Mümin çeker ehli beytin yasını,
 Rıza pazarında hak lokmasını,
 Yutmak bilmez yutana da ön vermez,

Erenler mihrine meyil katılır,
 Senlik benlik bir tarafa atılır,
 Cennetin binası nasıl çatılır,
 Çatmak bilmez çatana da ön vermez,

Katılmak çok güçtür ehli irfana,
 Vermedikçe şirin canı canana,
 İçindeki kiri pası bir yana,
 Atmak bilmez atana da ön vermez,

Ser çeşmenin gözündedir ser vana,
İyi bilen uymaz nefsi Mervan'a,
Kendini o şaha giden kervana,
Katmak bilmez katana da ön vermez,

Gelin dalmayalım var deryasına,
Dalanı düşürür har deryasına,
Selmani der girip nur deryasına,
Batmak bilmez batana da ön vermez,

382- YOLU YÜRÜMEZ

Şair yerleşirse cem evlerine,
 Muhammed Ali'nin yolu yürümez,
 İlim bilip dalınmazsa derine,
 Muhammed Ali'nin yolu yürümez,

Deyiş batın ilmi, şiir zahiri,
 Ne olacak bu milletin ahiri,
 Bilinçsizce işler isek küfürü,
 Muhammed Ali'nin yolu yürümez,

Cem evleri didar için dar için,
 Şah-ı Merdan Ali gibi yar için,
 Günah olur yol sürersek kar için,
 Muhammed Ali'nin yolu yürümez,

Hak Muhammed Ali gelmezse dile,
 Özlerle gönüller olur mu bile,
 Zahiri okunan şiirler ile
 Muhammed Ali'nin yolu yürümez,

Müminler gayriden sakınmadıkça,
 Teslim rıza adı takınmadıkça,
 Deyiş düvazimam okunmadıkça,
 Muhammed Ali'nin yolu yürümez,

Selmani od yanmaz tutuşturmadan,
Koyunla kuzuyu katiştırmadan,
İrfan âşıkları yetiştirmeden,
Muhammed Ali'nin yolu yűrűmez,

383- ELİFNAME

Elif, Allah adı ola,
 Be, bizim zikrullahımız,
 Te, talibiz biz bu yola,
 Se, kabul et Allah'ımız,

Cim, cümleye nazır sensin,
 Ha, her yerde hazır sensin,
 Hı, Hazreti Hızır sensin,
 Dal'la delilullahımız,

Zel, zikrimiz Ali Haydar,
 Şah'a dayanmadı Hayber,
 Rı ve Ze hatmi peygamber,
 Oldur Habibullah'ımız,

Sin ve Şın'dır şems-i mâhım,
 Sad, sıfat Dad temennaim,
 Tı, tarikat pir-i şahım,
 Zı, nur-u veçhullahımız,

Ayın, aydınlatan beni,
 Gayın, kadim cömert kani,
 Fe, fehmeylersen seni,
 Gaftır Gafurullah'ımız,

Kef, kerem kani bir ere,
Lâm, Mim ile rızık vere,
Nun niyazın vardır pire,
Vav'dır visalullahımız,

He den hidayet erişe,
Lâm elif, Ye tez yetiše,
Selmani'yi yak ateşe,
Pişir Halilullah'ımız,

384- EL PARASIZ DİL YARASIZ

Sahteliği ele aldık,
 El parasız dil yarasız,
 Gaflet uykusuna daldık,
 El parasız dil yarasız,

Küfür çeşmesinden dolduk,
 Sanırdık Allah'ı bulduk,
 Bile bile münkir olduk,
 El parasız dil yarasız,

Ders okurduk nokta nokta,
 Hiç durmadan ay yıl hafta,
 Güya dürüst işler sahte,
 El parasız, dil yarasız,

Yalan duysak gerçek sandık,
 Saçma sözlere inandık,
 Nefsin ateşine yandık,
 El parasız dil yarasız,

Çağırana coşa coşa,
 Gidiyorduk koşa koşa,
 Hep emekler gitti boşa,
 El parasız dil yarasız,

Yaz mevsimi gelirmiş kış,
Bu nasıl Hakk'a inanış,
Sözler doğru özler yanlış,
El parasız dil yarasız,

Selmani çok aşka geldim,
Sanırdım ki âşık oldum,
Noksanları yeni buldum,
El parasız dil yarasız,

385- İNSAFSIZ BEDDUASI

Ne kadar usandın, ne kadar bezdin,
 Ne için eğersin kaşın insafsız,
 Bana yar olmayıp yad elle gezdin,
 Dilerim uyuz ol kaşın insafsız,

Murat alma her bir yerin gam olsun,
 Dünyayı gördüğün camlar nem olsun,
 İsterim durağın cehennem olsun,
 Cennette eğlenme taşın insafsız

Zehir eksik olmasın hiç aşından,
 Bela eksik olmasın hiç başından,
 Kurtulma âşığın sitem taşından,
 Eksilmesin baştan taşın insafsız,

Derdin artıp halin perişan olsun,
 Otağın yatağın bir külhan olsun,
 Gözlerinden akan yaşlar kan olsun,
 Gece gündüz aksın yaşın insafsız,

Selmani der hep dişlerin dökülsün,
 Gençliğinde belin iki bükülsün,
 İskeletin kalsın etin dökülsün,
 İsterse on olsun yaşın insafsız,

386- İMKÂNSIZ

Bir kere sillesi değmesin yoksa
Yarışılmaz kader ile imkânsız,
İnsana kem gözle hışm ile baksa,
Barışılmaz kader ile imkânsız,

Kimse düş olmasın böyle muzura,
El açarak dua edem Hızır'a,
Hâkimler hâkimi alsa huzura,
Duruşulmaz kader ile imkânsız,

Binlerce dert verse yine dert azdır,
Acımaz insana kavli garazdır,
Güç kuvvet yetişmez çok oyunbazdır,
Vuruşulmaz kader ile imkânsız,

Derdi gamı verir alırsa alır,
Kimse mani olmaz dediği olur,
Her ne iş işlerse yanına kalır,
Soruşulmaz kader ile imkânsız,

Selmani bir düşün kendi kendine,
Akıl ermez düzenine fendine,
Bağlanayım desen bile pendine,
Sarışılmaz kader ile imkânsız,

387- VALİMİZ

Tokat ellerine özen gösteren,
 Vilayetin lideridir valimiz,
 Milliyet ve devlete çok emek veren,
 Memleketin lideridir valimiz,

Okulsuz köylere okullar kurdu,
 Ulu önderliğini halka duyurdu,
 Muhtarlara çalışmayı buyurdu,
 Cesaretin lideridir valimiz,

Kaymakam beylere verir emrini,
 Esirgemez, çimentoyu, demiri,
 Bilginliktir, uzun eden ömürü,
 Milliyetin lideridir valimiz,

Vatansever duygu vardır özünde,
 Amir, memur, çalışkandır gözünde,
 Emirdardır Tekel, Orköy, Yese'ye,
 Her cihetin lideridir valimiz,

Yazıcıoğlu, millet için çalışır,
 Çambulak'ın töreninde buluşur,
 Selmani de resmiyete alışır,
 Resmiyetin lideridir valimiz,

388- BAYRAMA VEDA

Ben Konya'ya koşa koşa varırdım,
Eğer bizi basit görmeseydiniz,
Huzurda el pençe divan dururdum,
Hakkımızı ele vermeseydiniz,

Ne maddiyat vardır ne maneviyet,
Ben nasıl edeyim varmaya niyet,
Olmazdı bülbüle güle eziyet,
Gülü yolar gibi dermeseydiniz,

Aklım ermez bu bayramın işine,
Kimsesiz olanın taş yok dişine,
Düşmezsiniz bir peh pehin peşine,
Yanlış fikirlere girmeseydiniz,

Engin idim yerde idi yüzlerim,
Daha neler diyecekti sözlerim,
Yine varıp görecekti gözlerim,
Aramıza perde germeseydiniz,

Selmani gönülde bir saklanırdı,
Gâhî geç gâhî de er saklanırdı,
Aramızda gizli sır saklanırdı,
Ermeyince yere sermeseydiniz,

389- BİR ETMELİYİZ

Canlar cemi cennet etmemiz için,
 Cemde özlemlerimizi bir etmeliyiz,
 Ali'nin yoluna gitmemiz için,
 Bir kâmil mürşidi pir etmeliyiz,

İrfan meclisinden uzak kaçmayıp,
 Bilinmeyen yerde cevher saçmayıp,
 Evliya sırrını yâda açmayıp,
 Cahilden saklayıp sır etmeliyiz,

İmam Cafer buyruğuna uyarak,
 Yası matem günü acı duyarak,
 Malımıza canımıza kıyarak,
 Muhammed Ali'yi yar etmeliyiz,

Böyle sevenlere Ali yar olur,
 Sıdk ile sevenler cefakâr olur,
 Yollar yalvarmakla böyle yar olur,
 Biz yalvarıp yoku var etmeliyiz,

Her neye bakarsak can gözüyle bakıp,
 Hikmet çeşmesinden duracak akıp,
 Gönül hanesinde deliller yakıp,
 Haneyi kudretten nur etmeliyiz,

Helâlinden lokma yiyip içerek,
Haklı kelâmlara kıymet biçerek,
Bu yolda ders alıp sınıf geçerek,
Hakikat ilminden kâr etmeliyiz,

Hakikatin derinine dalarak,
Kendimizde hatamızı bularak,
Selmani suçumuz ele alarak,
Erenler özümüz dar etmeliyiz,

390- HAKİKAT EHLİYİZ

Evvel kapı şeriattır biz şeriat ehliyiz,

İkinci tarikattır hem tarikat ehliyiz,

Dört kapının dördünü de fehmeyleyip bilmişiz,

Marifetten yel eseli bil hakikat ehliyiz,

Cemâlullahta görmüşüz hattı ümmü'l kitabı,

Suretin bayi bismillah zatı sıfat ehliyiz,

Kırk sekiz Perşembe ile yası matem orucun,

Daima tutmaktayız biz savım salât ehliyiz,

Ta ezelden agâhız biz bu küntü kenz sırrına,

Hakk'ı Âdem'de tanıdık Huda mirat ehliyiz,

Ey zahit bize gerekmez cennet için ibadet,

Hayrı şerri tartmaktayız mizan sırat ehliyiz,

Selmani mümin olanlar ölmeden evvel ölür,

Ey birader buna misal böyle memat ehliyiz,

391- VELİ'Yİ SEVEN BİZİZ

Elestü bezminden beri uluyu seven biziz,
 Bunca keramet sahibi Ali'yi seven biziz,
 Evvel ismi Ali idi şimdi de Veli oldu,
 Cansız duvarlara binen Veli'yi seven biziz,

Nice erler, evliyalar dünyaya geldi geçti,
 Cümlesi Hızır elinden abı hayatı içti,
 Güruhu Naciler özün yetmiş ikiden seçti,
 Hünkâr Hacı Bektaş, Kızıl Deli'yi seven biziz,

Ey Selmani hak yoludur müminlerin sürdüğü,
 Yer ile gökler yok iken lemyezelin kurduğu
 Bir yeşil kubbe içinde Cebrail'in gördüğü,
 Sen kimsin ben kimim diyen celiyi seven biziz,

392- MANİLER

Kan damlar kandiline,
 İnanıp kan diline,
 Gönül adı verilmiş,
 Damarda kan diline,

Toprağın taşın güzel,
 Cevahir taşın güzel,
 Bu yurt sana gelişmez,
 Bu ilden taşın güzel,

Kar yağar kara taşa,
 Katlan gel kara taşa,
 Tohum eksem biter mi?
 Topraksız kara taşa,

Her payı Tokat'ta yer,
 Arpayı tok at da yer,
 Yemek nasip olursa,
 İnsanlar tokat da yer,

Gül desem gülmemişe,
 Yakışmaz Gül Memiş'e,
 Ben nasıl gül diyeyim,
 Gül yüzü gülmemişe,

Giyin bir kazak dede,
 Bahçeyi kazak dede,
 Torunların sakallı,
 Sen hâlâ kazak dede

Şu bizim Arzu hala,
 Namusla ar Zuhâl'a,
 İzdivaç isteyenler,
 Koşar Topal Zuhâl'a,

Erkekler dişi arar,
 Erkeği dişi arar,
 Geçkini fark edemez,
 Ağzında dişi arar,

Güzel isim Pakize,
 Paklar düşer pak ize,
 Gerçek insanlar gider,
 Doğru yola pak ize,

Sopa denir tokata,
 Yem verilmez tok ata,
 Neden Tokat denilmiş,
 Söylen şirin Tokat'a,

Ders okurum heceli,
 Vav ışıktır He celi,
 Bu yazdığım cinaslar,
 Hepsi yedi heceli,

Sen onasın o sana,
 Osanmaz ki osana,
 Doydum osandım desen,
 Gücenmez mi o sana,

Kar yağar kar çiğdeme,
 Yağan kara çiğ deme,
 Olgunlaşmış bir cana,
 Bu pişmemiş çiğ deme,

Me harfinin me'si var,
 Ayağında mesi var,
 Yüzü güzel güzelin,
 Ne güzel gülmesi var,

Elma verdim geline,
 Gel diyene geline,
 Canım cesette iken,
 Gelin girme gel ine,

Elinde gül şişesi,
Şe den çıkar şi sesi,
Ne kadar zayıflamış,
Davul gibi şişesi,

Beline takar korsa,
Yandırır yakar korsa,
Ben seni alacağım,
Güzelim Allah korsa,

Hal anlatma nekese,
Terzi bilmez ne kese,
Parasızın cebinde,
Ne cüzdan var ne kese,

Ateşi narı güzel,
Coşkun pınarı güzel,
Güzellerin koynunda,
Ayvası narı güzel,

Allanan almasana,
Almayı almasana,
Biraz sohbetleşelim,
Beni de al masana

Çok oyun baza düşer,
Şahine baza düşer,
Nerde bir güzel olsa,
O bir yobaza düşer,

Bak şu bizim kel eme,
Lahana der keleme,
Emene kel deyip de,
Emeni lekeleme,

Elif yaz be yaz güzel,
Gerdanı beyaz güzel,
Gel beraber gezelim,
Bir kışla be yaz güzel,

Esmerler kara çalar,
Beyazlar kara çalar,
Karacıya yaklaşma,
Sana bir kara çalar

SONUÇ

Âşıklık geleneği, kökeni Orta Asya ozanlık geleneğine varan; ancak Anadolu'da 16. yüzyılda tasavvuf inancının da etkisiyle Orta Asya ozanlık geleneğinden farklı bir şekilde teşekkül etmiş, yeni bir içerik ve öz kazanmış bir gelenektir. Âşıklar, 16. yüzyıldan itibaren halk âşıklığı yanında Hak âşıklığı kimliğini de üzerlerine aldıkları için Anadolu'da kutsal sayılmışlar; kültürel mirasın aktarılmasında ve halkın sorunlarını tercüman olmada etkin olmuşlardır. 20. yüzyılda gelenek her ne kadar korunsada zayıfladığı konusunda araştırmacıların fikirleri mevcuttur. Özellikle usta- çırak ilişkisinin zayıflaması, geleneğin bu dönemde en büyük sorunlarından biri olarak gösterilmiştir.

Kökeni 16. yüzyıla dayandırılan ve âşıklık geleneğinin önemli şehirlerinden biri olarak sayılan Tokat'ta, Erzurumlu Emrah'ın tesiri önemlidir. 19. yüzyılda Tokatlı Nuri, Ceyhûnî, Gedâi gibi önemli âşıkları yetiştiren Tokat, 20. yüzyılda da gelenekteki yerini korumuştur. Bu yüzyılda da Püryani, Kul Semâi, İmamoğlu, Selmani gibi önemli sayılan âşıklar yetişmiştir. Bu âşıklar, katıldıkları ortamlarda sazları ve sözleriyle kendilerini kabul ettirmişlerdir. Bunlar içinde sadece Püryanî, saz çalamaz; ancak söz söyleme gücü yüksek bir âşık sayılır.

Araştırma konusu olarak seçtiğimiz ve âşıklık geleneği içindeki yerini sorguladığımız Tokatlı Âşık Selmani de 20. yüzyılın kuvvetli âşıklarından sayılmaktadır. Araştırmamızdaki amaç, bir süre büyük bir şöhret yakaladıktan sonra kendi köşesine çekilen Selmani'yi tanımak, tanıtmak, eserlerinin unutulup gitmesini engelleyerek onun 20. yüzyıl âşıklık geleneğindeki hak ettiği yeri bulmasına yardımcı olmak ve bir kültürel mirasın gelecek nesillere kalmasını sağlamaktır. Âşık Selmani'nin daha önce yayımlanmış olan "İki Cihan Dostu (1971) ve "Batın İlmi Divanı" (2008) adlı eserleri bulunmaktadır. Bu eserler dışında kalan ve âşığın henüz yayımlanmamış olan bizzat kendisinden edindiğimiz 392 şiirini merkez alarak araştırmamızı meydana getirdik.

Yaptığımız bu çalışma sırasında; hayatı, sanatı ve şiirleri üzerinde araştırma yaptığımız Âşık Selmani'nin gelenek içindeki yeri hakkında bilgi edinebilmek adına kendisiyle İstanbul'daki evinde bizzat görüştük. Tezimize faydalı olabilecek bilgiler edindik ve bunları kayıt altına aldık. Şiirlerini tahlil etme imkânı bulduk. Hakkındaki birçok şeyi kendinden öğrenme fırsatı yakaladık.

Bunun dışında Selmani'yi çok iyi tanıyan ve onu üstadı kabul eden Âşık Feymani ile görüştük ve bilgilerine başvurduk. Kendisinden Selmani'ye dair de bir mektup aldık. Yıllarca, Âşıklık geleneğini yaşatmak için Konya Âşıklar Bayramı'nı düzenleyen Feyzi Halıcı ile görüştük ve ondan da Selmani'ye dair bilgiler sağladık. Birçok yazılı kaynaktan araştırmalar yaptık; 1967- 1973 yılları arasındaki Âşıklar Bayramı'na ait bilgiler bulabildiğimiz dergi ve gazeteleri TBMM arşivlerinden edindik. TRT'nin 1990 yılında Âşıklık geleneği üzerine yaptığı ve yönetmenliğini Sadık Yalsızuçanlar ve Adnan Sait Tarakçı'nın yaptığı "Ozanın Kopuzundan Âşığın Sazına" adlı belgesel çekimlerin Selmani ile ilgili bölümünü elde ettik. 2003 yılında Kültür Bakanlığının düzenlediği ve sunuculuğunu Şeref Taşlıova'nın yaptığı "Yaşayan Âşıklık Geleneği" adlı programın CD'sine ulaştık.

Selmani hakkında yayımlanmış biri İsmet Çetin tarafından "Halay" dergisinde, diğeri ise Ali Aksüt tarafından "Serçeşme" dergisinde olmak üzere iki makaleye ulaştık. Mehmet Kahraman'a ait "Tokat Âşıklık Geleneği ve Âşık Ceyhuni" adlı tez çalışmasından ve Erman Artun'un "Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği ve Âşık Feymani" adlı eserinden yararlandık. Bunun dışında YÖK Tez Merkezi sayfasından birçok tezi inceledik. Âşığın şiirlerini gerek içerik gerekse şekil açısından değerlendirdik. Onun âşıklık geleneği içindeki sanatçı kişiliğini nasıl kazandığını, neler yaptığını sorguladık. Tüm bunların senteziyle Âşık Selmani'nin âşıklık geleneğindeki yeri ile ilgili olarak şu sonuçlara ulaştık:

Âşık Selmani, âşıklık için gerekli olan birçok özelliği kendinde toplamış bir âşıktır. Selmani'nin âşık oluşunda, gelenek içinde önemli yer tutan usta-çırak ilişkisi yahut rüya yoluyla bade içme kendi ifadeleriyle mevcut değildir.

Selmani, âşıklığa manevi etki sonucu başlamış, şiirlerini dinlediği Alevi âşıklarından etkilenmiş, onları ustası saymış ve onları örnek alarak kendi üslubunu oluşturmuştur. Cemlerde, yine kendi ifadesiyle ustası saydığı bu Alevi âşıklarından deyişler okuyarak âşıklığının temellerini atmıştır. Yaklaşık 15 yaşına kadar bu deyişleri okuyan Selmani, Musa Kazım adlı bir mürşidin bir cem töreni sırasında kendine verdiği dolu ve “Allah aşkını artırsın.” sözüyle sıradan kişilikten sanatçı kişiliğe geçiş yapmıştır. Mehmet Yardımcı, bunun da bir bade şekli olduğunu belirterek Âşık Selmani’nin badeli âşıklar arasında incelenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Gelenek içinde diğer önemli bir husus da saz ile irticalen şiir söyleyebilme yeteneğidir. Âşıkları diğer şairlerden ayıran en önemli noktalardan biri budur. İrticalen saz eşliğinde şiir söyleyemeyen bir kişiyi toplum âşık saymamaktadır. Köprülü’nün “Saz çalamayan bir âşık tasavvur olunamaz.” ifadeleri bu fikri çok iyi yansıtmaktadır. Selmani; sazına, sözüne hâkim bir âşıktır. Edindiğimiz bilgiler, onun hem çok iyi saz çaldığı, hem de irtical yeteneğinin çok yüksek olduğu yönündedir. Öyle ki Selmani, Konya Âşıklar Bayramı’nda tamamen irtical yeteneğine dayalı bir gelenek olan “atışma” dalında yedi yıl üst üste derece almıştır. Hatta “lebdeğmez” adı verilen ve irticalen şiirlerin dudak ünsüzlerini kullanmadan yapılan şeklinde o dönemin en etkili âşıklarından biri sayılmıştır.

Selmani, şu anda seksen yaşında olmasına rağmen hala irtical yeteneğini korumaktadır. 28, 111, 112, 114, 115, 125, 142, 144, 149, 151, 154, 170, 221, 272, 356 numaralı şiirler, Âşık Selmani ile beraberken tarafımızca verilen ayaklarla saz eşliğinde oluşturulmuş şiirlerdir. Bunların görüntüleri de tarafımızda mevcuttur. Tüm bu bilgiler, onun âşıklık geleneğinin en önemli kurallarından birini daha hakkıyla yerine getirdiğini göstermektedir.

Selmani, gelenekte önemli bir yeri olan “mahlas”ı kendi kendine almıştır. Gelenekte mahlas âşıklara ustaları tarafından verilmektedir. Ancak Selmani’nin ustası olmadığı için ve katıldığı Konya Âşıklar Bayramı’nda mahlas alma zorunluluğundan ötürü, kendisine “Selmani” mahlasını uygun

görmüştür. Bunda hem kendi soyadının Salman olmasının hem de Selmanlı aşiretinden gelmiş olmasının etkisi vardır. Bazı kaynaklarda geçen ilkin “İlvani” mahlasını kullandığıyla ilgili bilgilerin doğru olmadığını belirten âşık, “Selmani” den önce “Hasan Selman” mahlasını kullandığını ifade etmektedir.

Selmani’nin sanatçı kişiliğinden sonra, şiirlerine bakıldığında da onun âşıklık geleneğinin gereklerini yerine getirmiş bir sanatçı olduğu görülmektedir. Selmani, şiirlerinde gerek üslup gerek içerik olarak zengin bir yapıya sahiptir. Selmani, şiirlerinde anlatım kalıplarını (deyim, atasözü, ikileme, alkış, kargış), anlatım özelliklerini, yöresel kelimeleri, edebi sanatları, yaşadığı yerin ağız özelliklerini, kafiye, redifi ve diğer şekil unsurlarını etkili bir şekilde kullanan bir âşıktır. Âşık tarzı şiirlerinde genellikle dili sade ve anlaşılırdır. Söyleyiş kusurları mevcut olsa da Selmani, son dönem âşıklık geleneğinde özgün bir yer edinmiştir. Âşığın dini- tasavvufi anlayışla yazdığı şiirlerinde ise dilin ağırlaştığı, Arapça- Farsça tamlamaların fazlalaştığı; ayetlerden, hadislerden yararlandığı şiirlerinde bazen dilin anlaşılmaz hale geldiği görülmektedir. Özü tam anlamıyla yansıtmada buna ihtiyaç olduğunu söyleyen Selmani’nin tarafımızca incelenen 392 şiirinin 121 tanesinde bu tür söyleyişlere yer verilmekte olup, daha önce yayımlanmış olan kitaplarında dini- tasavvufi şiirler ağırlıktadır ve bu şiirlerde dil daha ağırdır. Âşığın söyleyiş kusurları olan şiirlerini onun söyleyiş tarzını bozmamak adına genelde değiştirmedik. Özellikle de kafiye oluşturan kısımlarda hiçbir düzeltme yapmadık. Ancak bazı şiirlerde zorunlu olarak bazı kelimelerin yazılışını değiştirmek zorunda kaldık.

Selmani’nin şiirlerinde hem âşık edebiyatının hem de dini- tasavvufi edebiyatın unsurlarını görmek mümkündür. Bu yönüyle de zengin olan Selmani’nin şiirlerinde âşık edebiyatına ait olarak “koşma, destan” biçimlerini; bu biçimlere ait “güzelleme, koçaklama, taşlama, ağıt, nasihat, eleştiri vb.” türleri kullandığını görmekteyiz. “Deyişler, düvazımlar, mersiyeler, divan tarzı şiirler” de yazan Selmani, Alevi tasavvuf inancını şiirlere taşımıştır. Bunun dışında, aslen anonim halk şiirine ait olan “mani, türkü ve ninni” örneklerine de Selmani’nin şiirlerinde rastlanmaktadır.

Âşık Selmani'nin 392 şiirinin 23 şiiri dışında hepsi dördlük şeklindedir. 19 şiirinde beyit nazım birimini kullanan Selmani, 29, 135, 301 numaralı şiirinde beş dizeden oluşan nazım birimini; 252 numaralı şiirinde ise 6 dizelik nazım birimini kullanmıştır. Şiirlerinin kafiye örgüsünü de genellikle koşma biçiminde oluşturmaktadır. Beyitlerinde ise gazel biçiminde uyak örgüsü mevcuttur. Beyit ve dördlükler dışında kalan dört şiirde ise Selmani, kavuştaklı biçimlerde şiirini oluşturmuştur. Selmani, şiirlerinde gelenekte de hâkim olan şekliyle en çok yarım kafiye yer vermektedir. Ancak diğer kafiyeler de azımsanamayacak ölçüde kullanılmıştır.

Selmani, şiirlerinde “gerek ilahi gerek mecazi aşk, tasavvuf, ibadet, Alevilik, Hz. Muhammed, Hz. Ali ve ehlibeyt sevgisi, On İki İmamlar, din ve devlet büyükleri, ayrılık, gurbet, hasret, ölüm, hastalık, doğa güzellikleri, cimrilik, dünyanın geçiciliği, siyaset, vatan, askerlik, bayrak sevgisi, Atatürk, Türkçe sevgisi, edebiyat vb.” gerek zahir gerek batın birçok konuyu işlemiştir. Ancak şunu belirtmeliyiz ki Selmani, kendisini önce Hak sonra halk aşığı olarak görmekte ve ona uygun olarak şiirlerini yazdığını söylemektedir. 1980’li yıllardan itibaren âşığın kendi dünyasına çekilmesi ve âşık toplantılarından uzak kalması; hak ettiği kıymeti görememesinden, kimliğinden ötürü bazen hor görülmesinden, söylediklerinin küçümsenmesinden; kendi ifadeleriyle gerçek anlamda aşkı ve âşıklığı anlayacak kimselerin olmamasından kaynaklanmaktadır. Feymani ise Alevi-Bektaşî cemaatlerinin o dönemde Hüdai ve Selmani’ye izin vermediğinden bahseder.

Tüm bu bilgiler bize; Âşık Selmani’nin gerek üslup gerek içerik olarak zenginliğe sahip, bir âşıktaki olması gereken ve onun sanatçı kişiliğine etki eden özellikleri kendinde barındıran, gelenek içinde önemli bir âşık olduğunu göstermektedir. Amaçlarımıza ulaştığımızı ve kafamızdaki soruları cevapladığımızı düşünüyor ve Âşık Selmani’nin yapılan bu çalışmayla, gelecek nesillerce geleneğin önemli âşıkları arasında gösterileceği ümidini taşıyoruz. Tezimizin Türk halk edebiyatına, kültür mirasımıza ve ülkemizin milli değerlerine katkı sağlayacağı inancındayız.

KAYNAKÇA

AKSOY, Ömer Asım, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, İstanbul, İnkılâp, 1989

AKSÜT, Ali, “Kısaca Geygeller ve Yaşayan İki Ozan”, **Serçeşme Dergisi**, Sayı 26, s. 26- 27, İstanbul, 2007.

ALPASLAN, Ali, “Âşıklar Bayramı”, **Çağrı Dergisi**, 177. sayı, s.7- 9, Ankara, 1972

ARABÎ, İbn, **İlahi Aşk**, çev. Mahmut Kanık, İnsan Yayınları, 2002

ARTUN, Erman, **Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği ve Âşık Feymani**, Adana, İl Kültür Müd. Yayınları, 1996,

ARTUN, Erman, **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı**, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2008,

BANARLI, Nihad Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi C.1**, İstanbul, MEB Yayınları, 2004

Âşık Selmani, **Batın İlmi Divanı**, İstanbul, Barış, 2008

Âşık Selmani, **İki Cihan Dostu**, 1971, Mayataş, İstanbul

ATALAY, Adil Ali, **İmam Cafer-i Sadık Buyruğu**, İstanbul, Can Yayınları, 2009

BABA, Mustafa Okan, **Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Heyamola Yay. 2007,

BALİ, Muhan, “Âşık Karşılaşmaları- Atışmalar ve Bugünkü Durumu” **Türk Folklor Araştırmaları**, 315. sayı, 1975, 7457- 7460

BIRGE, John Kingsley, **Bektaşilik Tarihi**, Çev. Reha Çamuroğlu, İstanbul, Ant Yayınları, 1991,

BORATAV, Pertev Naili, **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 2000,

ÇETİN, İsmet, “Âşık Selmani Üzerine, **Halay Dergisi**, s. 25- 27, Ankara, 1984,

ÇOBANOĞLU, Özkul, **Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü**, Ankara, Akçağ, 2000.

DIERL, Anton Jozef, 1991, **Anadolu Aleviliği**, Çev. Fahrettin Yiğit, İstanbul, Ant Yay. 1991.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara, TDK, 1995

DİZDAROĞLU, Hikmet, 1968, “Halk Şiirinde Türler”, **Türk Dili Özel Sayısı**, Cilt 19, s. 207, Ankara, 1968,

DURBİLMEZ, Bayram, 2010, “Âşıklık Geleneklerinde Saz”, **Milli Folklor**, Sayı 85, s.148- 158, Ankara, 2010

ELÇİN, Şükrü, **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara, Akçağ, 1998.

GÖLPINARLI, Abdülbâki, **Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri**, İstanbul, İnkılâp, 2004.

GÜNAY, Umay, **Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Ankara, Akçağ, 2008

GÜZEL, Abdurrahman, “Tekke Şiiri”, **Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı 3**, Sayı: 445- 450, Ankara, TDK Yay. 1989.

GÜZEL, Abdurrahman, **Dini- Tasavvufi Türk Edebiyatı**, Ankara, Akçağ, 2006.

HALICI, Feyzi, **Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri Güldeste**, Ankara, AKM, 1992

HALICI, Feyzi, “Âşıklar Bayramı”, **Çağrı Dergisi**, Ankara, Güven Matbaası, 189, 3- 4, Ankara, 1973

HALICI, Mehdi, **Türk Halk Şiirinin Altın Kitabı**, Konya, Doğuş, 1970,

HİNÇER, Bora, “Konya’da Yapılan Âşıklar Bayramı: Çeşitli Dallarda ve Cumhuriyetin 50. Yılı Şiir Yarışması”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 291. sayı, s. 6791- 6793, İstanbul, 1973

HINÇER, Çora, “4. Türkiye Âşıklar Bayramı Yapıldı”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 245. sayı, s. 5493, İstanbul, 1969

HINÇER, İhsan, Birinci Âşıklar Bayramı, **Türk Folklor Araştırmaları**, Sayı 208, s. 4247- 4248, İstanbul, 1966.

HINÇER, İhsan, 1971, “Konya Âşıklar Bayramı Geleneği”, **Türk Folklor Araştırmaları**, s. 258, İstanbul, 1971

KABAKLI, Ahmet, “Âşıklar Bayramı”, **Çağrı Dergisi**, 177, 3- 4, Ankara, 1972,

KABAKLI, Ahmet, **Türk Edebiyatı**, C.2, C.3, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı, 1978

KADEROĞLU, Metin, **Âşık Murat Edna’nın Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Eserleri**, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007,

KAHRAMAN, Seyit Ali, **Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, 5. Kitap 1.C. İstanbul, YKY Yay. 2010

KAHRAMAN, Mehmet, **Tokat’ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ceyhuni**, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1996,

KARAHAN, Abdülkadir, **Âşık Edebiyatı**, C 3, İstanbul, TDV Yay. 1991,

KAYA, Doğan, **Sivas’ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatı**, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, 1991

KAYA, Doğan, **Âşık Edebiyatı Araştırmaları**, İstanbul, Kitabevi, 1999,

KAYA, Doğan, **Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü**, Ankara, Akçağ, 2007,

KİŞMİR, Celalettin, “Yeni Halk Ozanları Ortaya Çıktı”, **Çağrı Dergisi**, 177, s. 5- 6, Ankara, 1972,

KORKMAZ, Esat, **Ansiklopedik Alevilik- Bektaşilik Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Kaynak, 2003,

KÖPRÜLÜ, Fuad, **Saz Şairleri**, Ankara, Akçağ, 2004,

KÖPRÜLÜ, Fuad, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara, Akçağ, 2009,

KÜTAHYA POSTASI, “Sivas’tan Gelen Âşık Yüzbaşıoğlu, İstanbul’dan Gelen Âşıklara Meydan Okuyor”, Yıl: 6 Sayı: 2026, Kütahya, 1968

SOYSAL, Metin, “Aldı Sazı Eline (Röportaj)”, **Hürriyet Gazetesi**, 8 Kasım 1967,

ŞAHİN, Hikmet, “Şöhretli Halk Şairlerimiz Konya Büromuzda Karşılaştılar”, **Bugün Gazetesi**, Konya, 25 Ekim 1970

OCAK, Ahmet Yaşar, **İslam-Türk İnançlarında Hızır Yahut Hızır-İlyas Kültü**, Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1985,

OĞUZ, M. Öcal, **Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam**, Ankara, Akçağ, , 2001

OĞUZ, M. Öcal; DÜZGÜN, Dilaver; AÇA, Mehmet, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara, Grafiker, 2005,

ONAY, Ahmet Talat, **Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev’i**, Ankara, Akçağ, 1996.

ÖZPOLAT, Latife; ERBİL, Hamdullah, **Meluli Divanı ve Aleviliğin, Tasavvufun, Bektaşiliğin Tarihçesi**, İstanbul, Başak Yayınları.

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Ankara, Akçağ Yayınevi, 1995.

PETEKÇİ, Ahmet, “Âşıklar Bayramı’nda Türkiye Dile Geldi”, **Çağrı Dergisi**, 177, 17- 23, Ankara, 1972,

SEVER, Mustafa, **Türk Halk Şiiri**, Ankara, Kurmay Yay. 2003,

SEVER, Mustafa, **Bir Destan Şairi Geycekli Âşık Hasan ve Bütün Şiirleri**, Ankara, Kırşehir Belediyesi Yay. 2007

SUNAR, Cavit, **Melamilik ve Bektaşilik**, Ankara, AÜİFY, 1975

TDK Sözlük, Ankara, TDK, 2005

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, “Âşıklar Bayramı Kültüre Hizmet Ediyor”, **Çağrı Dergisi**, Sayı 189, s. 7- 9, Ankara, 1973,

ULU, Mehmet Emin, **Yüzüncü Yılında Almus**, İstanbul, Acar Matbaacılık, 1987,

ULU, Mehmet Emin, **Alperenler Cenneti Tokat**, İstanbul, Acar Matbaacılık, 2004,

YARDIMCI, Mehmet, **Halkbilim ve Edebiyat Yazıları**, Malatya, Açıköz Yayınları, 1993.

YARDIMCI, Mehmet, **Başlangıçtan Günümüze Halk Şiiri, Âşık Şiiri, Tekke Şiiri**, Ankara, Ürün Yay. 1999,

ZELYUT, Rıza, **Öz Kaynaklarına Göre Alevilik**, İstanbul, Yön Yayınları, 1992

<http://www.antoloji.com/dil-binayi-kibriyadir-siiri/>

http://www.cemevi-gooi.nl/dosyalar/Alevilik_nedir.html#3_sunnet

http://www.cemevi-gooi.nl/dosyalar/Alevilik_nedir.html#3_sunnet

http://www.diyanet.gov.tr/kuran/meal.asp?page_id=138

(<http://www.gencaleviler.com/forum/showthread.php?t=11476>

http://www.gencalevilerharekati.de/Inanc/4_kapi_40_makam.htm

http://www.liberalevi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=100:bisati-menakib-ul-esrar&catid=66:buyruk&Itemid=82

<http://www.turkuler.com/yazi/yasayanasik.asp>)

<http://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/makaleler/17.php>

<http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/24.php>

http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/mehmet_yardimci_asiklarin_dilinde_pir_mursit_rehber_kavramlari.pdf

EKLER

Ek 1:

ÂŞIK SELMANİ'NİN ATIŞMALARI- DEYİŞMELERİ

Âşık karşılaşmaları, deyişmeleri ya da atışmaları âşık toplantılarında âşıkların kendini gösterdiği ve irtical yeteneğini ortaya koyduğu bir gelenektir. Bir imtihandır. Elçin âşık karşılaşmalarını, “Âşık karşılaşmaları, âşıkların bilirkişiler önünde veya seyirciler karşısında sazlı- sözlü diyaloglarla karşılaşmaları demektir. Geleneğe göre imtihanın usulü şöyledir. Söze yaşlı ve usta kabul edilen veya misafir olan âşık, yarıştıricılardan birinin veya topluluğun verdiği bir ayak üzerinde söylemeye başlar. Sonra aynı ayaktan öteki âşıklar devam ederler.” sözleriyle tanıtır ve bu karşılaşmaların, halk şairlerinin sürat-i intikal ve çağrışımdan faydalanıp rakiplerinin sözleri altında kalmamak yolunda giriştikleri zihni spor yarışı olduğundan bahseder (Elçin, 1998: 232).

Atışma- karşılaşma konusunda Âşık Selmani son dönemin en büyük âşıklarından biri kabul edilmektedir. Âşıklar bayramına katıldığı 8 yıl içinde aldığı ödüllerin çoğunu atışma dalı oluşturmaktadır. Atışma dalı âşık meclislerinin en önemli ve zor ögesi olarak görülmektedir. Bir anlamda atışma, bir ustaya karşı yarışarak âşığın er meydanına dâhil olmasının en önemli vasıtasıdır. Âşık Selmani atışma alanında kendini özellikle yetiştirmiş bir şairdir.

Âşık Feymani, Selmani'yle birlikte yıllarca Anadolu'da gezdiğini, Hüdai'nin türkü alanında Selmani'nin ise atışma alanında üstünlük kurmak için yıllarca çalıştığını ifade etmiştir. Kendisinin atışmayı Selmani'den öğrendiğini de ifade eden Feymani, onu kendine üstat saymaktadır. Âşık Selmani'nin Konya Âşıklar Bayramı'nda boy göstermesiyle birlikte hakkında birçok haberler yapılmış, gazetelerde, dergilerde yazılar yazılmıştır.

Ahmet Kabaklı onun için 1972 Âşıklar Bayramı'ndaki performansına binaen “Âşık Selmani atışmadaki ve köklü gelenek şiirindeki ustalığını, yerli duygular gücünü bu yıl da yeniden ispatladı.” der (Kabaklı,1972: 177).

Tahir Kutsi Makal 1969 yılında yayımlanan yazısında Âşık Selmani'yi yaman atışmacı olarak tanıtmakta ve günden güne büyüdüğünü ifade etmektedir. (Halıcı, 1970: 23)

Âşık Selmani'nin ayrıca dudakdeğmez yarışmalarında da üstün bir âşık olduğu kabul edilmiştir. Metin Soysal Hürriyet'te yayımladığı yazısında Âşık Selmani'nin lebdeğmez yönünü anlattığı "Atışmaların En Çetini ve En Zoru Dudakdeğmez" başlıklı yazısında, " Selmani bu yıl Konya'da yurdun dört bucağından gelen nice âşığa tek başına meydan okudu." der. Selmani, âşıklara dönerek şöyle seslenir:

Ey Hasan gönülden yananlar gelsin,
Sulara katılan, akanlar gelsin,
Dudağı iğneyle çıkanlar gelsin,
Herkes usta olan dilleri tanır,

Baba Efkarî'nin verdiği ayakla Selmani, lebdeğmez türünde irticalen şu şiiri söyler:

Âşıklar söylenen sözden alırsa,
İnsanlar içinde hastan sayılır,
Hakikat dersini özden alırsa,
Yaratan Tanrı'ya dosttan sayılır,

Aşkın dolusunu er geç içerse,
Eğer şerde kalır çokça içerse,
Yar elinden alır zehir içerse,
Tatlı ile dolan tastan sayılır,

Hasan âşıklıktan adın kalırsa,
Özü gönlü yıkık viran kalırsa,
Sözünde özünde doğru kalırsa,
Sözün delilidir, ustan sayılır. (Halıcı, 1970: 15 -16)

Yine Metin Soysal'ın 8 Kasım 1967 tarihinde Hürriyet gazetesindeki yazısının konusu Âşık Selmani'dir ve gazete sayfalarında Âşık Selmani'nin resimleri vardır. Âşık Reyhanî ile olan ve her iki âşığa da birincilik ödülü verilen atışma konu edinilmiştir. "Bîmekân İlminden Benim İrfanım" diyen Tokatlı Âşık Selmani'ye Erzurumlu Âşık Reyhanî Cevap Verdi: "Kalemsiz Arzuhal Yazan Erzurumlu Reyhan Benem" başlıklı yazıda şunlar yazmaktadır:

"Âşıklar Bayramı'nın en renkli tarafı âşıkların "atışma" denilen yarışmasıydı. Hele taşlamalarda birbirlerine çok sert çatıyorlardı: ama Anadolu'nun bu güzel geleneğine uyarak kimse sözü kötüye götürmüyor, bazen ince ince iğnelemekte bırakıyordu. İçlerinde nice kuvvetli âşıklar vardır: İşte Tokat'ın Kuruseki köyünden **Âşık Selmani**:

Selmani'yem ne olduğum bilinmez,
İlim irfan para ile alınmaz,
Bu irfana hiç bahan bulunmaz,
Bîmekân ilminden benim irfanım,

Selmani ile çetin bir atışma yapan **Reyhanî** de sözlerini âşıkların tabiriyle okkalı bitirdi:

Kalemsiz arzuhal yazan,
Elinden zembere sizen,
İbrişime inci dizen,
Erzurumlu Reyhan benem,
(Hürriyet, 8 Kasım 1967)

Bunlar dışında Âşık Selmani'nin atışmalarına şu örnekler verilebilir:

Atışma 1:**Reyhanî:**

Bu devri âlemde aşka düşmüşsen,
 Alışır tutuşur yanar gidersin,
 Cehenneme soğuk soğuk girilmez,
 Ya ateş gidersin yanar gidesin,

Selmanî:

Bu dünyada hayrı şerri bilmezsen,
 İnsan olmayarak döner gidersin,
 Eğer buradan azığını aldınsa,
 Sönmüş ateş gibi söner gidersin,

Reyhanî:

Bu yanan gönüller bir gün uyanır,
 İçer ecel şarabına boyanır,
 Cansız at kapıya gelir dayanır,
 Anasız babasız biner gidersin,

Selmanî:

İnsanlar dünyada misali yaprak,
 Evvel ahir vardır dalından kopmak,
 Bir gün bakarsın ki yarılr toprak,
 Bir kuyu içine iner gidersin,

Reyhanî:

Reyhanî hesaba bakmadın ise,
 Hikmet fermanını takmadın ise,
 Faydalı birçok iş yapmadın ise,
 Ahirete bozuk fener gidersin,

Selmani:

Selmani der işin ah u zar ise,
 Eğer âşık sevdiğine yar ise,
 Yolculukta hayır kısmet var ise,
 Cenneti alaya konar gidersin,
 (Halıcı, 1970: 74)

Atışma 2:**Hüdai:**

Sanadır hitabım ey aziz dostum,
 Dökülen inciye diz birer birer,
 Hakikati sana anlatmak kastım,
 Kalem al deftere yaz birer birer,

Selmani;

Benimde hitabım budur Hüdai
 Dünyadan göçeriz biz birer birer
 Eğer sever isen sen de Huda'yı
 Hayrını şerrini sez birer birer

Hüdai:

Muhabbet bağında goncalar açar,
 Aşkın badesini âşıklar içer,
 Ariflerin sözü haddeden geçer,
 Sen de mantığından süz birer birer,

Selmani:

Muhabbet babından geçeyim dersin,
 Aşkın badesini içeyim dersin,
 Hakikat kitabını açayım dersin,
 İlimin düğümünü çöz birer birer,

Hü dai:

Hü dai ummana dala bilirsən
 Tanıyıp sen seni bile bilirsən
 Eğer kapısını bulabilirsən
 Gir gönöl şe hrini gez birer birer

Selmani:

Selmani der gönöl gezmek istersen
 Bu gizli sırları sezmek istersen
 Aşk ın deryasında yüzmek istersen
 Usta kaptan ol da yüz birer birer.

(Halıcı,1970: 70)

Âşık Feymani; Âşık Selmani'nin 1968 yılında Adana'da kendisi ve Abdülvahap Kocaman'la üç ay kaldığını, bu dönemde Adana'da da tanınıp herkesten saygı gördüğünü aktarmıştır.

Âşık Selmani'nin içine sıla hasreti düştüğünde gitmeye karar verir; ancak kış da sert bir şekilde devam etmektedir. Feymani, bu nedenle Selmani'nin gitmesini istemez. Âşık Selmani ise gitmeye kararl ıdır. Birinin gitme, diğ erinin göndermeme isteğ i bir deyişmeye sahne olmuş ve âşıklar bunu kendi tarzlarıyla dile getirmişlerdir.

Atışma 3:**Selmani:**

Yine geldi bu ayrılık günümüz,
 İzin ver Feymani gayrı gideyim,
 Sıladan tarafa döndü yönümüz,
 İzin ver Feymani gayrı gideyim,

Feymani:

Yollar kapalıdır kışlı kıyamet,
 Gel gitme Selmani Çukurova'dan,
 Canı Azrail'e etme emanet,
 Gel gitme Selmani Çukurova'dan,

Selmani:

Gideceğim ister yollar kış olsun,
 Yarsız yalan dünya bize boş olsun,
 Yarenin ahababın gönlü hoş olsun,
 İzin ver Feymani gayri gideyim,

Feymani:

Çok acele etme düşün ver karar,
 Kalmadı kışımız yaklaştı bahar,
 Açılır çiçekler mis gibi kokar,
 Gel gitme Selmani Çukurova'dan,

Selmani:

Belli olmaz kışım ile baharım,
 Hasret çeker ciğerimi yakarım,
 Hızır yoldaş olsun yola çıkarım,
 İzin ver Feymani gayri gideyim,

Feymani:

Terki diyar ettin gurbete çıktın,
 Katlandın çileye çok cefa çektin,
 Evi mi özledin bizden mi bıktın,
 Gel gitme Selmani Çukurova'dan,

Selmani:

Selmani'yim açmaz gurbet el beni,
 Sılama çağırır esen yel beni,
 Belli ki çağırır zülfü tel beni,
 İzin ver Feymani gayrı gideyim,

Feymani:

Gidiyorsun madem kem sözü tutma,
 Namert hanesinde sakın ha yatma,
 Feymani'nin ricasını unutma,
 Gel gitme Selmani Çukurova'dan, (Artun:1996:481- 482)
 Bu deyişmenin ardından iki âşık farklı bir ayakla atışmaya devam ederler.

Atışma 4:**Feymani:**

Bu günlerde azgın dağların kışı,
 Akar derelerden sel bozuk bozuk,
 Hicranda bırakma kavim kardaşı,
 Yas tutar ağlaşır el bozuk bozuk,

Selmani:

Çoktan beri gurbet elde gezerim,
 Sorulmaz hatırım hal bozuk bozuk,
 Hasret çeker ciğerimi ezerim,
 Bak derdimi döker dil bozuk bozuk,

Feymani:

Sis çökmüş tipili yollar açılmaz,
 Gelen yok giden yok izler seçilmez,
 Torosların başı kıştır geçilmez,
 Yıkılmış köprüler yol bozuk bozuk,

Selmani:

Şaşırıp yolumu dağda kalırsam,
Kurda kuşa yem olacağım bilirimsem,
Kardeş eğer vadem yeter ölürsem,
Ağla gözyaşını sil bozuk bozuk,

Feymani:

Feymani sözlerin sanma zay olur,
Önce öğüt tutan sonra bay olur,
Sabreyle Selmani belki şey olur,
Çıktı kaderine sal bozuk bozuk,

Selmani:

Selmani gurbette hallerim yaman
Âşığın derdine sazıdır derman
Şu kara toprağa girdiğim zaman
Mezarımda bir saz çal bozuk bozuk
(Artun, 1996:483) (Kadirli – Azaplı Köyü- 11.02.1969)

Atışma 5:**Âşık Feymani:**

Bir kasırga koptu yırtıldı yelken
Bir gemi var deryanın ucu yok
Kaptanı limana varayım derken
Ülkesinde şah var amma tacı yok

Âşık Selmani:

Kasırga eceldir, yelken de kefen
Gemi vücut deryasının ucu var
Akıl kaptan, fikir ilim bir iken
Sabır şahtır onun çok muhtacı var

Âşık Feymani:

Bir şehir var tellalları sağırdır
 Bir kervan var yükü gayet ağırdır
 Bir çoban var koça kuzu doğurtur
 Bir yara var sızlar ama acı yok

Âşık Selmani:

Cehennem şehirde tellal sağırdır
 Ölüm kervanının yükü ağırdır
 Çoban Allah, Âdem kız doğurtur
 O yarada ne sızı var ne acı var

Âşık Feymani:

Bir dağ vardır yel esince devrilir
 Bir gül vardır gün vurunca kavrulur
 Bir harman var sürülmeden savrulur
 Yığın yığın samanı var çeci yok

Âşık Selmani:

O dağ tahttır yel esince devrilen
 O gül Yunus gün vurunca kavrulan
 O ömür harmanı her gün savrulan
 Yığını kabristan ceset çeci var

Âşık Feymani:

Bir yol vardır hakikatin kapısı
 Ol kapının üç anahtar tapısı
 Beş binanın on yedidir yapısı
 On iki kardeş var tek bir bacı var

Âşık Selmani:

Doğru yoldur hakikatin kapısı
 Muhammed'e Ali onun tapısı
 Beşler on yedi kemerbest yapısı
 On iki imama bir de bacı var

Âşık Feymani:

Bir ağaç kırk olmuş bin bir bedenden
 Feymani sır sorar aşkı bilenden
 Bir Kâbe yok olmuş gelip gidenden
 Tavaf eden çok ama hacı yok

Âşık Selmani:

Selmani sır alır beyan ederken
 Birler kırk olmuş bin bir bedenden
 O Kâbe gönüldür gelip gidenden
 Tavaf olunursa mutlak hacı var
 (Sever, 2003: 31- 32)

Atışma 6:**Âşık Selmani:**

Şimdi bizim elde çiçekler açmış,
 Sümbüller bir türlü güller bir türlü,
 Bu meydanda lâl ü gevher saçılmış,
 Mizanlar bir türlü güller bir türlü,

Âşık Şeref:

Her ne yana baksam sular çağlanır,
 Yaylalar bir türlü göller bir türlü,
 Dağlarında sürü sürü dolanır,
 Koyunlar bir türlü mallar bir türlü,

Âşık Selmani:

Tatlı söz insanın ciğerin ezer,
 Zannetme bu dilden bir kimse bezer,
 Rengârenk giyinmiş salınır gezer,
 Yeşiller bir türlü allar bir türlü,

Âşık Şeref:

Bilirsen böyledir dünyanın çağı,
 Hayat bir ağaçtır ömür yaprağı,
 Dillerde meşhurdur Acem kursağı,
 Atlaslar bir türlü şallar bir türlü,

Âşık Selmani:

Selmani'yem meylim tatlı ülfete,
 Mevla'm düşürmesin dert ve mihnete,
 Gelsen bize uğramazsın zahmete,
 Yürürler bir türlü yollar bir türlü,

Âşık Şeref:

Şeref vurgun yârin kalem kaşına,
 Ben de vardım cananımın peşine,
 Eğri koymuş dingesini başına,
 Zülüfler bir türlü teller bir türlü,

(Sever, 2003: 35)

Ek 2: ÂŞIK FEYMANÎ'NİN SELMANÎ'YLE İLGİLİ MEKTUBU

--- ÜSTADIM KURUSEKÎ'Lİ ÂŞIK HASAN SELMANÎ İLE --- 10 - 4 - 2010 ---

1966-da İstanbul'a bir iş bulup, çalışmak için gittiğimde, Çocukluk arkadaşım, Âşık HÜDAÎ ile buluştuk, Hüdâî İstanbul'dan bir sene önce gitmişti. 1966-da Konyada yapılan, " TÜRKİYE ÂŞIKLAR BAYRAMI'na" katılmış, Orada, O sene Yarışmaya katılan, Âşıklarla tanışmış, bu Âşıklardan Tokatlı, Almus ilçesinin Kuruseki köyünden olup, İstanbul'un Çemberlitaş civarında, bir Güzellik İmalathanesinde çalışan Âşık Hasan SELMANÎ ile de tanışmış, Onunda İstanbul'da olması nedeniyle vede Alevî - Bektaşî bir Âşık olmasından dolayıda, daha iyi yakınlık duyar, Kendisinde Tahtakalede bir Filastik oyuncak imalathanesinde çalışıyordu. Bende Topkapı Naltepe Sağmalcılar arasındaki bir iş hanında Filastik oyuncak Silah imalathanesinde çalışıyordum. Hüdâî ile Selmanî Konyada O sene bir derece alamazlar. İkinci sene yani 1967 de zaten, Daha sonraları Benim Ustam olan Adanalı Âşık KUL MUSTAFA da katılmış ve Üç Dalda olan Yarışmayı yani " ATIŞMA-ŞİİR, TÜRKÜ dallarında Üçüncüde Birinciliklerini kazanmış. Bu bilgiyi bu yarışmayı düzenleyen, FEYZÎ HALICI'dan ve Darendeli Âşık Ali GÜRBUZ'den öğrendim. Kul Mustafa her Üç dalında birinciliklerini, Feyzi Halıcıya derki ben bu yarışmaya ve Şenliğe zeyk ve Âşık arkadaşlarla tanışmak için katıldım. Bu dereceleri sen öbür Âşık arkadaşlara dağıt' der. Âşık Selmanî ile Âşık Hüdâî zaten O seneye kadar her dalda usta değillerdi. O seneki yarışmadan sonra bu iki Âşık arkadaşlarla her akşam buluşur ben Jüri olur bunlara AYAK yani UYAK verirdim bunun ikisi ise saatlerce atışırlardı. Üçüncü yani 1968 de O Bayrama yani yarışmaya bende iki dalda katıldım, Yarışmaya gitmeden önce zaten Hüdâî ile Selmanî atışırlarken bende bir şeyler öğrenmistim ve Selmanî'ye Üstat bende Yarışmaya katılacağım ilk önce seninle Atışalım bakalım atışmayı yapabileceğimi demi-tim vede ilk atışmayı Âşık Selmanî ile yapmıştım. O sene Üçüncüde yarışmaya katıldık Âşık Hüdâî ŞİİR dalında Birinci, Selmanî ise Atışma Dalında Birinci, ben ise Atışma ve ŞİİR Dallarında Üçüncülükler almıştım. O sene zaten Adanalı Üstadım Âşık Kul Mustafa yarışmamıştı. O Seneden sonrada Selmanî, Hüdâî ve, ben hiç ayrılmamış ve 1969 da bu Üçümüz Türkiye'yi İL- İLÇE- KASABA ve KÖY olarak adını adım dolastık.. Türkiye'nin her yerinde yapılan Âşıklar Yarışmalarına katıldık. bu Üçümüz bir çok dallarda Birincilikler aldık. Atışmada daha sonralar bende Birincilikler aldım. Atışma dalında ustalaşmamda, Selmanî, A. Vahap KOCAMAN ve Âşık Kul Mustafa'nın çok faydaları oldu... 1971 de İstanbul'da yapılan " İstanbul Altın Saz Yarışması'nda Hüdâî ŞİİR dalında, Selmanî Atışma Dalında Birinci oldular, bende Atışmada İkinci olmuştum. Daha sonraları Hüdâî ile Selmanî Türkiye'nin her yerinde yapılan Yarışmalara Katıldılar. Sebebi ise, Alevî ve Bektaşî Cemaatleri "Atışmada Taslama yapıldığı vede Âşıklıkta birincilik - İkincilik olmaz böyle bir sınıflandırma olmaz diye bu iki arkadaşlara müsaade etmediler. Daha sonraları Âşık Hüdâî ile sık sık görüşmemize rağmen, Âşık Selmanî ile çok az görüşebildik. Son zamanlarda ise ancak bir kere görüşebildik, ama gönlümüzdeki Sevgi Baki kaldı. Âşık Hüdâî'ye Hakten Rahmet diliyorum.....

Âşık Selmanî'ye de Sağlık, Sıhhat diler, Benim ona Hakkım Helâl olsun, Onunda bana Hakkını Helâl etmesini diler saygılarımı sunar, Selâmlarımı iletirim.... Ayrıca bu bilgileri benden, Âşık Selmanî hakkında bir TEZ yapacağı için isteyen MUHAMMED AVŞAR isimli Delikanlıya da sevgilerimi iletir, Tayatta hep başarılı olacağını dilerim.....

... ÜSTADIM ÂŞIK SELMANÎ İÇİN ... - 4 -

Gönül dostu	Arkadaşım	İnce, yanık Sesi, Şazı
Tokatlı Âşık	Selmanî	Mânânın Özüdür sözü
Üstadım halda	haldaşım	Tebessümlü, Güleç yüzü
-2- Tokatlı Âşık	Selmanî	Tokatlı Âşık Selmanî

İstanbul'da altmış yedi
Gördüm, Hüdâî sebebi
Sevgin gönlünde ebedi
Tokatlı Âşık Selmanî

Türkiyeyi ilden ile
Dolaştık çok çektiğimiz çile
Hüdâî Kardeşle bile
Tokatlı Âşık Selmanî

FEYMANÎ - yazdım gerçeği
İftihardır geleceği
KURUSEKÎ'nin çiçeği
Tokatlı Âşık Selmanî

Âşık Osman FEYMANÎ

Azablı (Avşarlar) Köyü
Kadirli-- Osmaniye

Tlf : 0543 . 5202051 -

ÜSTADIM KURUSEKİLİ ÂŞIK SELMANI İLE,

1966'da İstanbul'a bir iş bulup çalışmak için gittiğimde çocukluk arkadaşım Hüdai ile buluştuk. Hüdai İstanbul'a benden bir sene önce gitmişti. 1966'da Konya'da yapılan "Türkiye Âşıklar Bayramı"na katılmış, orada o sene yarışmaya katılan Âşıklarla tanışmış, bu âşıklardan Tokat'ın Kuruseki köyünden olup Çemberlitaş'ta bir gözlükçü imalathanesinde çalışan Âşık Selmani ile de tanışmış. Onun da İstanbul'da olması ve de Alevi- Bektaşî bir âşık olmasından dolayı daha iyi yakınlık duyar. Kendisi de Tahtakale'de bir plastik oyuncak imalathanesinde çalışıyordu. Ben de Topkapı Maltepe Sağmalcılar arasındaki bir iş hanında plastik oyuncak silah imalathanesinde çalışıyordum.

Selmani ve Hudai o yıl Konya'da herhangi bir derece alamadılar. Âşık Selmani ve Hudai o zaman her dalda usta değillerdi. O seneki yarışmadan sonra bu âşık arkadaşlarla her akşam buluşur ben jüri olur bunlara ayak yani uyak verirdim. İkisi ise saatlerce atışırldı. Üçüncü yani 1968'deki o bayrama ben de iki dalda katıldım. Yarışmaya gitmeden önce ben de onlar atışırken bir şeyler öğrenmiştim ve Selmani'ye "Üstat, ben de yarışmaya katılacağım, ilk önce seninle atışalım, bakalım atışmayı yapabileceğim mi?" demiştim ve de ilk atışmamı Âşık Selmani ile yapmışım. O sene üçümüz de yarışmaya katıldık. Âşık Hüdai şiir, Selmani atışma dalında birincilik bense atışma ve şiir dallarında üçüncülük almışım. O sene zaten üstadım Âşık Kul Mustafa yarışmamıştı.

O seneden sonra Selmani, Hüdai ve ben hiç ayrılmadık ve 1969'da da Türkiye'yi il- ilçe- kasaba ve köy olarak adım adım dolaştık. Türkiye'nin her yerinde yapılan âşık yarışmalarına katıldık, üçümüz de birçok dallarda birincilikler aldık. Atışmada daha sonra ben de birincilikler aldım. Atışma dalında ustalaşmamda Selmani, A. Vahap Kocaman ve Âşık Kul Mustafa'nın çok faydaları oldu. 1971'de İstanbul'da yapılan "İstanbul Altın Saz Yarışması"nda Hüdai şiir dalında, Selmani atışma dalında birinci oldular. Ben

de atışmada ikinci olmuşum. Daha sonra Hüdai ve Selmani Türkiye'nin her yerinde yapılan yarışmalara katılmadılar. Sebebi ise Alevi- Bektaşî cemaatleri “ Atışmada taşlama yapıldığı ve de âşıklıkta birincilik, ikincilik olmaz, böyle bir sınıflandırma olmaz.” diye bu arkadaşlara müsaade etmediler. Daha sonra Hüdai ile sık sık görüşmemize rağmen Selmani'yle çok az görüşebildik. Son zamanlarda ise ancak bir kere görüşebildik; ama gönlümüzdeki sevgi baki kaldı.

Âşık Hüdai'ye Hak'tan rahmet diliyorum, Âşık Selmani'ye de sağlık, sıhhat dilerim. Benim hakkım ona helal olsun. Onun da bana helal etmesini diler, saygılarımı sunar, selamlarımı iletirim. Ayrıca bu bilgileri benden Âşık Selmani hakkında tez yapacağı için isteyen Muhammed Avşar adlı delikanlıya da sevgilerimi iletir, hayatta hep başarılı olmasını dilerim.

ÜSTADIM ÂŞIK SELMANI İÇİN

Gönül dostu arkadaşım,

Tokatlı Âşık Selmani,

Üstadım halde haldaşım,

Tokatlı Âşık Selmani,

İstanbul'da altmış yedi,

Gördüm Hüdai sebebi,

Sevgin gönlümde ebedi,

Tokatlı Âşık Selmani,

Türkiye'yi ilden ile,

Dolaştık çok çektik çile,

Hüdai kardaşla bile,

Tokatlı Âşık Selmani,

İnce, yanık, sesi, sazı,
Mananın özüdür sözü,
Tebessümlü güleç yüzü,
Tokatlı Âşık Selmani,

Feymani yazdım gerçeği,
İftihardır geleceği,
Kuruseki'nin çiçeği,
Tokatlı Âşık Selmani,

Âşık Osman Feymani/ Azaplı (Avşarlar) Köyü/ Osmaniye

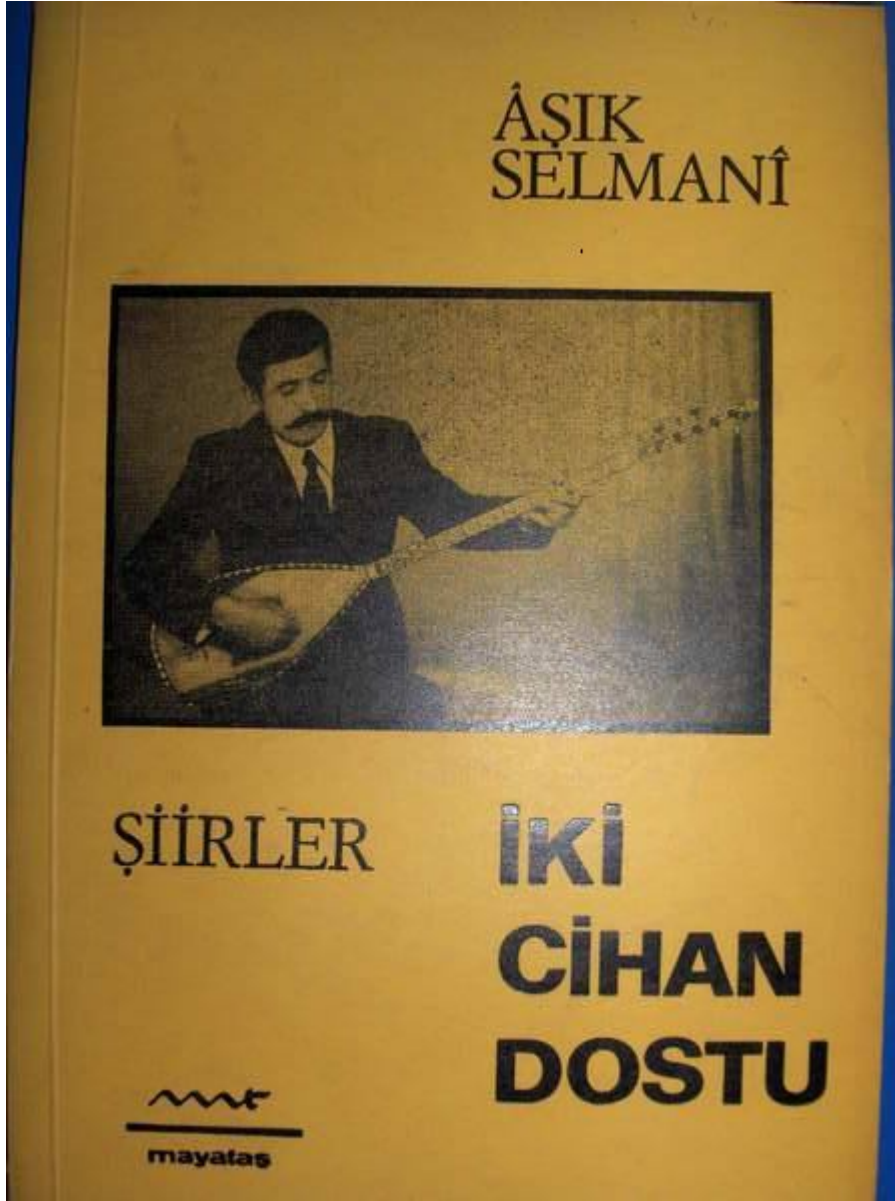
Ek 3:

ÂŞIK SELMANİ'NİN FOTOĞRAFLARI

Fotoğraf 1:



Fotoğraf 2:



Fotoğraf 3:



Fotoğraf 4:



Fotoğraf 5:



BİRİNCİ GÜN

9- Haziran - 1972

R.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

H.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

G.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

İKİNCİ GÜN

10- Haziran - 1972

R.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

H.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

G.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

ÜÇÜNCÜ GÜN

11- Haziran - 1972

R.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

H.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

G.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

P.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Z.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

A.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

Y.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

E.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

B.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

M.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

K.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

T.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

D.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

S.00 YATIRILAN KILIĞI RAYHANE

TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI
AŞIKLAR
ŞENLİĞİ
1. ALTIN SAZ YARIŞMASI
FİNAL YARIŞMASI

24 TEMMUZ 1971 CUMARTESİ
SAAT 21'DE

AÇIKHAVA TİYATROSUNDA

ERZURUMLU REYHANE, TOKATLI SELMANI, TEKİRDAĞLI ZUL-
FIKAR DIVANI, İĞDIRLI AŞIK İSMAIL, KAYSERİLİ AŞIK ŞADİ
DEĞER, ADANALI VAHAP KOCAMAN, SIVASLI HASAN YÜZBA-
ŞIOĞLU, KARSLI MURAT ÇOBANOĞLU, KARSLI FIRGANI, AŞIK
İLHAMİ DEMİR, AŞIK FEYMANI, AŞIK NUSRET TORUNİ, URFALI
KADIR GEDİKHANLIOĞLU, KADIRLILI MAHMUT TAŞKAYA, EMİ-
NE FERRAHİ VE YURDUN DÖRT KÖŞESİNDEN GELEN AŞIKLAR
AŞIKLAR ARASINDA ATIŞMA, TÜRKÜ VE HALK ŞİİRİ

DAVETİYELER :
AÇIKHAVA TİYATROSUNDA

Tarla Dergisi'nin ilavesidir.

DOĞUS MATBAASI - KIRIMAN

BUGÜN GAZETESİ

- 25 Ocak 1970 -

B 25 EKİM 1970

Konya'da devam eden geleneksel Aşık Bayramı için Türkiyenin dört bucağından akın akın atışmaya gelen

Şöhretli halk sairlerimiz Konya büromuzda karşılaştılar

KONYA TURİZM DERNEĞİ TARAFINDAN HER SENE TEHTİPLENEN ANANİYE-
VI AŞIKLAR BAYRAMINA BU YIL DA YÜRÜLMÜŞTÜ. DÖRT BİR TARAFIN-
DAN AŞIKLAR AKIN AKIN GELDİLER ÜNLÜ HALK SAİRLERİMİZDEN BEŞİ
GEÇENLERDE KONYA BÜROMUZDA KARŞILAŞTILAR. AŞAĞIDA ÜNLÜ AŞIK-
LARIMIZDAN BAZI DEYİŞLER OKUYACAĞIZ.



● AŞIK FEYMANİ

Senbahar mevsimi bayramı gecesi,
Yarenlere Selam vermeye geldim.

Feymanîyim, geldim Toros ilinden,
Kıvrım, kıvrım sahili yolundan,
Bir habar alarak seher yolundan,
Yâr ile vuslata ermeye geldim.
Ayrıca, Fakîk Hüdâî, aşır başlığının icabı
ve Hâkî Aşık olmanın kütlesi duygularını
şöyle dile getirdi:

«Bayram için yâre geldik Konya'ya
Derisi altıncı ul' vâre, vâre,
Na'ar eyle bir lûz rahîre şayy
Deryaya dökülür sel, vâre vâre.»

Ariflerin sohbetine girerim,
Muhabiblerin gıracına denerim,
Aşk atma bulup Hâkî'ye emelî,
Mevlâya kavuşur kul vâre vâre.

Hâdî vâreyim, Pirî, yanına
İl bulayım cürum ben dîvânına,
Aşıklar çağırılıp, er me'vânına
Sende al cürum çâî, vâre vâre...
Aşık Selmanî ise er meydanının bir
eri olarak: «Tokat'ın Büyük Akıncı Karaman
Kurumski ziyanda dünyaya gelmiştir, Aşık
bija bağlamamı size şöyle belleteyim demiş
ve:

«Cenâbı Mevlâ'dan erdi inayyet
Dâhil çöcek İken saça alıştır,
Kudret iliminde ötekül âyet
Çok sükkir kelmâna, şere alıştır.

Aşıkların herkesi duyar üstadı
Çünkü Hâkî'ye çevrilmiştir yâdını
Yirmit dört Ekinde bayram gündü
Hesaplayıp sayı, çavı gelmişiz.

Selmanî bu yolda hâkî pay olur,
Bu aşık'ın elinden aklı kay olur,
Bir dum dâmla olur bir dem çay olur,
Unkum'ı bulmâğa çav'ı gelmişiz.

İstanbul Aşık Zülfiyâr ise dile ge-
mek istediklerini bîzere, güzel bir
çimde şöyle şirirlerdi:

«Pâlerve coşuk aşkın dâinde
Barutlar kırılmı şân, şânına
Küçükler büyüyor benlik yolaide
Ellerin malını satma satana.

Meydana gelmeden hasa geçerler
Huzurda anıma yolu seperler,
Hayletin gidiere çıp uçarlar,
Güldürün uyku» vatan, yataca.

Dîvanî dîvar it, hâcî bu meydan
Var ise hissemiz aklam paydan
Kof kahak oluyor ileri saydan
Meydana gelmeden çaba çalana...»

Ayrıca şîr bîlümün kaldırılsanından
yakın aşıklar, bu türün kaldırılmasın
edebiyatımıza büyük yâkandır demişlerdir.

Bugün Konya Bürosu Hikmet Şahin bildiriyor



● AŞIK DIVANİ

AŞIKLARIN Ermenyan'ına tek tek gelme
ye başlıyan aşıkların, sauki süslüyle dil
leşmeğe başladığı Konya şu günlerde.
Konya Turizm Derneğinin tertip ettiği
dördüncü geleneksel Aşık Bayramı'na yur-
dan dört bir bucağından gelen aşıklar, bay-
ramla ilgili deyişlerde bulunmakta ve havayı
kızdırıyorlardı. Bu cümleden olarak: «Aşık-
larımıza büromuza ziyaret eden...» başlıktan
Aşık Hüdâî Vehap Kocaman, Aşık Feymanî
ve Aşık Selmanî, Aşık Bayramına katıla-
caklarını ve er meydanına varışma için gel-
diklerini beyan etmişlerdir.

Aşık Kocaman, bugün halânda şunları
söylüyor:

«Üstümüzce Karacaöğlen'in bir şîrînt söy-
leyeyim bayram hakkında, başka ne şöyle
vâre. Er meydanına varmaya geldik,
«İnan candan İnce, kimseye vurma
Kamileten cabilin halini sorma
Ezelden kılıp da sen geti durma
Yâdın alına yazılan gelle...»

Karacaöğlen'in ve Dadaöğlen'e yetişt-
iren Çöğlen'in, bir aşık olan Abdül Va-
hap Kocaman ve Aşık Feymanî, «Allahımca
şâmp, bayramımıza katılıyoruz» denmişlerdir.
Öte yandan Aşık Feymanî şîr dîyle söy-
le seslendi:

«Aşıkların bayramına Konya'ya,
Dostlar ile sohbet kurmaya geldim.
Esvace eylenip bîzere selâya
Canımı canlıdan sormaya geldim...»

Hazretî Mevlâna Ol Sem'i Baba
Biz gibi yâdın şâd mı senâya?
Vurumla sürecektir Hak-ı Taraba
Bir ulu deryaya girmeye geldim.

«Aşık Hüdâî Tepesinde yücelt,
Mıram bağlarını güldü genceci.



● AŞIK HÜDÂİ



● AŞIK ABDÜLVAHAP KOCAMAN



● AŞIK SELMANİ

İkinciye çeşme sokak No 30 - Alirıza Beyler
Çemberlitaş

8 KASIM 1967

Hâri

"Bimekân ilminden benim
irfanım,, diyen Tokat'lı
Aşık Selmaniye Erzurumlu
Reyhani cevap verdi



Röportaj: Metin SOYSAL

Kalemsiz arzuhal yazan Erzurumlu Reyhan benem

A şıklar Bayramın
en renkli tarafı,
aşıkların "Atışma" deni-
len kargılıklı yarışması-
dır. Hala taşmalarda
birbirlerine pek sert ca-
vıyordular ama, Anado-
lu'nun bu güzel gelene-
ğine uyarak, kinise sözü
kötüye götürmüyor, ba-
zan ince ince iğnelemek-
te bırakıyorlardı.

Kiçinde, nice kuvvetli aşık-
lar vardı. İşte Tokatlı Kür-
sü köyünden Aşık Selmani:

"Selmanım ne söylemiş ki-
ni-
kime
İrfan para ile alınmaz
Bu İrfan hiç bahane bulamaz
Bimekân ilminden benim irfa-
nım."

Ve Selmani ile geçti bu atış-
ma yapan Erzurumlu Reyhani
de sözlerini, aşıkların tahriri-
le "Okulu" bildirdi:

"Kalemsiz arzuhal yazan
Eğliden Zennem süzen
Reyhane inci dizen
Erzurumlu Reyhan benem."

Sonra Koca Vayset, "Atışma"
ya katılan aşıklar arasında yi-
ne kura çekti. Bu defa, Vay-
set'in çektiği isimleri jüri-
de, yanında oturan Aşık Elifari o-
kudu:

"Taydi yığdızın. Sıra
Kevlüt İrfan ile Hüdai'de. Ba-
kalm kim kime ne diyecek."



ÂŞIK REYHANI VE ÂŞIK SELMANI - Tokat'lı Aşık Selmani ile Erzurumlu Reyha-
ninde, bu iki ünlü âşık er meydanında görüyoruz. Solda Reyhani, sağda Aşık Selma-
ni. İrfi söylüyor. Gözki cevap veriyor. Sazlarını konuşturarak söyledikleri mısralar da. İrfan
perisinin o anda imdadındaki sözlerdi. Hepsi de o anda dile geldi. Hepsi de o anda dokundu...

Ateşizi, hem odanız yüfçün ya-

MİLLİYETÇİ - TOPLUMCU
SİVAS Y. TAHSİL GENÇLİĞİNİN DÜZENLEDİĞİ
 Atışmalı - Tartışmalı

AŞIKLAR GECESİ

- 1 - Aşık Veysel
- 2 - Aşık Hüdai
- 3 - Aşık Selmani
- 4 - Feymani
- 5 - Hasan Yüzbaşıoğlu
- 6 - Fadime Teyze (DERDİMEYD-NİVE)
- 7 - Feryadi
- 8 - İsmet Namlı
- 9 - Ali İzzet
- 10 - Devrani

24 Haziran 1969 salı günü - saat : 21.00 de
 Esen sinemasında yapılacaktır.

Biletler : Esen Sinemasından, İslâm Kitabevinden Omay
 Sineması Karşındaki elbise temizleyicisi Mehmet Özgürde
 Satılmaktadır.

Esnaf Matbaası — SİVAS

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOĞUMUNUN
 1400. GECESİNİ

ANMA TOPLANTISI

- Kur'an-ı Kerim
Abdurrahman Gürses
- Peygamberimizin doğumu
İhsan Toksarı
- Aşıklardan deyişler
- Divan Gecitleri
- Atışmalar

ÂŞIKLAR :

HÜDAİ
 YASAR REYHANİ
 SELMANİ
 FEYMANİ

A. KOCAMAN
 Z. DİVANİ
 MAHCUBİ
 N. ALİ TAŞ

TAKDİM : HÜRAŞIK

— Türkiye Aşıklar Cemiyeti —

24-HAZİRAN-1969 SALI
 SAAT : 20.30 DA
 MTTB SALONUNDA

NOT : Davetiyeler MTTB müracaatından temin edilir.



KONYA'da her yıl yapılan Aşıklar Bayramı'nda armağanlarını alan halk ozanları bir arada



«Ben önce Hak, sonra Halk aşıkıyım» diyen Selmani saziyla

ÖZET

AVŞAR, Muhammed, Tokatlı Âşık Selmani'nin Âşıklık Geleneğindeki Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010

Hakkında kaynaklarda kalıp bilgiler dışında geniş bir bilgi bulunmayan; ancak araştırmacılar tarafından gelenek içinde önemli âşıklardan biri sayılan Âşık Selmani bu çalışmada tüm yönleriyle incelenmiştir. Çalışmamızın amacı Selmani'nin Tokat âşıklık geleneği içinde tanıtılmasını sağlamak, yayımlanmamış şiirlerini bir araya getirerek bu şiirlerin kaybolup gitmesini önlemek ve bu şekilde 20. yüzyıl Türk halk şiirine katkıda bulunmaktır.

Âşık Selmani, 1934 yılında doğmuş olup Tokat'ın Almus ilçesine bağlı Kuruseki köyündendir. Kendisi Alevi olup bu kültür içinde yetişmiş, manevî etki ve Musa Kazım adlı bir mürşidin verdiği bade ile âşık olmuştur. Mahlasını verecek ustası olmadığı için mahlasını kendisi almıştır. İrticalen söyleme yeteneği yüksek bir âşıktır. Hemen hemen geleneğe ait her türde şiir yazmasına rağmen, özellikle tasavvufi deyişleri ve taşlama konusundaki ustalığıyla tanınmaktadır. Konya Âşıklar Bayramı'nda 1967- 1973 yılları arasında yedi yıl üst üste atışma dalında derece almış sonrasında bayramlara katılmamıştır. Konya dışında da birçok yerde dereceler kazanmıştır

Bu çalışmada; daha önce yayımlanmış iki kitabından ve özellikle, incelediğimiz 392 adet yayımlanmamış şiirinden yola çıkılarak Selmani'nin; hayatı, fikirleri, sanatçı kişiliği, şiirlerinin biçimsel özellikleri ve şiirlerindeki içeriğe değinilmiştir. Konu olarak hem zahirî, hem Batını birçok konuya birlikte değinen Selmani; biçim olarak da âşık edebiyatında ve dini – tasavvufi edebiyatta kullanılan biçimsel özellikleri şiirlerine başarıyla yansıtmıştır. Âşık tarzı şiirlerinde genellikle halk dilini kullanan âşığın; yaşadığı çevrenin ağız özelliklerini yaşattığı, deyimlere, atasözlerine yer verdiği ve milli kültüre bağlı olduğu görülür. Dini- tasavvufi şiirlerinde ise Arapça- Farsça kelimelere yer verdiği için dili ağırlaşır.

Tüm bu özellikler göz önüne alındığında Selmani'nin geleneğin gereklerine sahip, yetkin bir âşık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Âşık Selmani, şu anda İstanbul Esenyurt'ta eşi ve çocuklarıyla ikamet etmekte ve ev ortamında saz çalıp şiir söylemeye devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler:

1. Türk Halk Şiiri
2. Âşıklık Geleneği
3. Âşık Selmani
4. Tokat

ABSTRACT

AVŞAR, Muhammed, Place of Âşık Selmani From Tokat in Minstrel Tradition, Graduate Thesis, Ankara, 2010

Âşık Selmani is known as pattern information without having wide information the references about him, but Asık Selmani, who is one of the significant in the tradition, is examined all aspects of this study by researchers. The aim of our work is to provide Selmani be promoted in the tradition of minstrelsy in Tokat, to prevent loss of unpublished poems by gathering these poems and that way Turkish folk poetry in 20 century is to be contributed.

Âşık Selmani, who is born in 1934, and he is from Kuruseki village which is under Almus districts of Tokat. He is Alaouite and he grew up in this culture, he became minstrel by spiritual influence and almond given by Musa Kazim who was teacher. He took master of the pen by himself because of no people to give it. His ability of telling extemporaneous was high. Although, he almost wrote every kind of poetry relating to tradition, especially he was known for technique about mystical phrases and issue. He received a degree about branch of satirizing seven years over and over within 1967 to 1973 in Konya Minstrel Day but afterwards he didn't participate in the festival. He earned degrees in many places of the outside of Konya too.

In this study, by leading previously published two boks and particularly our examination of 392 pieces of unpublished poems; Selmani's life, his ideas, his artist personality, his formal properties in poems and the content of his poems are mentioned. Selmani mentioned many issues as topic both apparent and mystic, he reflected formal properties used in minstrel literature and religious - mystical literature as formal to his poetry successfully. He usually uses colloquial language in the style of minstrel poets, it is seen that he depend on national culture, usage of proverbs and idioms and sustenance of the dialect properties of society having lived. His language becomes severe due to using Arabic-Persian words in his religious-mystical poetry

All these features are taken into consideration, it is concluded that Selmani to be perfect minstrel and to have requirements of tradition. The minstrel of Selmani has resided with his wife and children in Esenyurt of İstanbul now and he has carried on playing wattle and poetizing in home enviroment.

Key Words

1. Turkish Folk Poetry
2. Minstrel Tradition
3. Âşık Selmani,
4. Tokat